Հայկական գիտահետազոտական հանգույց
Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonComercial 3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) **license.**

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով

ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

891.99
9-89

1 экз.

291.92
Գ-89
02 AUG 2012

ՍՐԲՈՅ ՀՕՐՆ ՄԵՐՈՅ

ԳԼԻԳՈՐԻ

ՆԱՐԵԿԱՑՒ ՎԱՆԻՑ

ՎԱՆԱԿԱՆԻ

ՄԱՇԵԱՆ

ՈՂԲԵՐԳՈՒԹԵԱՆ

Ի ՀԱՅՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ

Տ. ԳԷՈՐԳԱՅ

ՎԵՀԱՓԱՌ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ

Ի ՊԱՏՐԻԱՐՔՈՒԹԵԱՆ ԵՐՈՒՍԱՂԵՄԻ

Տ. ԵՂԱՅԵԱՅ ՍՐԲԱԶԱՆ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍԻ

Ի ՊԱՏՐԻԱՐՔՈՒԹԵԱՆ Կ. ՊՕԼՍՈՅ

Տ. ՄԿՐՏՉԻ ԽՐԻՄԵԱՆ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍԻ

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՕԼԻՍ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Ռ. Տ. ՔԻՒՐՔՃԵԱՆ

ԴԱԼԱԹԻԱ

—1870—

ՍՈՒՐԲ ՆԵՐՍԷՍ ՇՆՈՐՀԱԼԻ
ԳՐԱԴԱՐԱՆ
ST. NERSES SHNORHALI
LIBRARY
ARMENIAN FREE LIBRARY

25 .03. 2013

25916

ԴՐՈՒԹԻՒՆՔ

ԾՈԳՆԱԹԱԽԱՆՉ ԲԱՆԻՑ ՕԳՏԱԿԱՐԱՑ

Ա.ՊԱՇԱՒԱՆԱՑ ՀՈԳԵՇԱՀ ԽՐԱՏՈՒՑ

ԱՆՁԻՆ ՍՏԳՏԱՆԱՑ, ԶՂՋԱԿԱՆԱՑ ԿԱՆՈՆԱՑ ԿԵՆԱՑ,
ԿԱՄԱՒՈՐՈՒԹԵԱՄԲ ՑԱՆՁՆԱՌՈՒԹԵԱՆՑ,

ԱՆԵՐԵՒՈՒԹԻՑ ՑԱՑՏՆՈՒԹԵԱՆՑ,
ՄԵՂԱՆԱՑ ԽՈՍՏՈՎԱՆՈՒԹԵԱՆՑ," ՑՈՒՑՄՈՒՆՔ ԳԱՂՏՆԵԱՑ,
ԱՐԱԾՄՈՒՆՔ ԾԱԾԿԵՑԵԼՈՑ, ՑԱՆԴԻՄԱՆՈՒԹԻՒՆՔ ԹԱԳՈՒՑԵԼՈՑ։

ՍՊԵՂԱՆԻՔ ԶՕՐԱՒՈՐՔ ՎԻՐԱՑ ԱՆԲԺՇԿԱԿԱՆԱՑ,
ԴԵՂՔ ԱԶԴՈՂԱԿԱՆՔ ՑԱՒՈՑ ԱՆՏԵՍԱԿԱՆԱՑ,
ՀՆԱՐԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆՔ ԲԱԶՄԱՄԱՄՆԵԱՑ ԵՐԿԱՆՑ ՎՏԱՆԳԻՑ։

Ի ԳԻՄԱՑ ԿԱՐԵԱՑ
ԱՄԵՆԻՑ ԲՆՈՒԹԵԱՆՑ ԱՌԻԹՔ ԱՐՏԱՍՈՒԱՑ
ՊԱՏՃԱՌՔ ԱՂՕԹԻՑ

Ի ԽՆԴՐՈՑ ՀԱՑՑՄԱՆՑ ՀԱՐՑ
ՄԻԱՆՁԱՆՑ ԵՒ ԲԱԶՄԱՑ ԱՆԱՊԱՏԱԿԱՆԱՑ
ԱՄԱՑԵԱԼ

ՄԱՏԵԱՆ ՈՂԲԵՐԳՈՒԹԵԱՆ

ԳՐԻԳՈՐԻ

ՆԱՐԵԿԱՑ ՎԱՆԻՑ

ՎԱՆԱԿԱՆԻ

2012

ԴՐՈՒԹԻՒՆՔ ԳԼԽՈՑ ԱՂՕԹԻՑ

Աղօթք առաւօտու։ ԲԱՆ. Խ. ՁԴ. ՁԵ. ՂԲ։
Աղօթք զիշերայնոյ։ ԺԲ. ԽԱ. ՂԱ. ՂԴ։
Աղօթք զղջման։ Է. Ը. ԻԲ. ԻԶ. ԻԷ. ՀԱ։
Աղօթք խնդրելոյ զչնորհս եւ զթողութիւն մեղաց։ Դ. ԺԵ. Ի. ԻԴ. Լ. ԼԲ. Խ. ԽԷ. ԽԹ. Ծ. ԾԷ։
Մաղթանք հաւատոյ։ Ժ. ԺԱ. ԺԳ. ԼԴ. ԽԴ. ՀԵ։
Մաղթանք յուսոյ եւ սիրոյ։ Բ. ԺԲ. ԼԳ. ԼԷ. ԽԲ. ԽԹ. ԿԵ. ՁԸ։
Աղօթք յառաջ քան զպատարագն կամ զհաղորդելն։ Դ. Ե. ԻԴ. ԼԳ. ԽԷ. ԾԲ. ԾԴ։
Աղօթք զկնի պատարագին կամ հաղորդելոյն։ Ա. Ե. ԻԴ. ԿԷ. ՂԵ։
Աղօթք 'ի սուրբ չարչարանս Քրիստոսի։ ՀԷ. ԻԸ. ԼԶ. ԼԷ. ԽԴ. ԾԲ. ԾԸ. ԿԶ. ԿԷ. ՀԶ. ՀԸ. Ղ։
Աղօթք առ սուրբ Աստուածամայրն։ ԻԶ. Զ։
Աղօթք բարեխօսութեամբ սրբոցն։ ԼԱ. Հ. ՀԱ. ՁԲ. ՁԶ. ՁԷ. ՂԱ։
Աղօթք առ հրեշտակս եւ առ պահապան հրեշտակն։ ՁԱ։
Աղօթք վասն բարի մահուան։ Բ. ԿԶ. ՀԳ. Զ. ՁԵ։
Աղօթք վասն բժշկութեան։ Գ. ԺԴ. ԺԷ. ԺԸ. ԻԵ. ԼԵ. ԽԲ. ԽԳ. ԽԸ. ԿԳ. ԿԴ. ԿԶ։
Աղօթք վասն հոգեվարաց, յիշատակաւ մահու, գերեզմանի, յարութեան եւ գատաստանի։ Ա. Բ. Է. Ը. Ի. ԻԳ. ԼԲ. ԼԷ. ԼԹ. Խ. ԿԵ. ԿԶ. ԿԷ. ՀԳ. ՀԴ. ՀԹ. Զ. ՁԱ. ՁԸ. ՂԱ. ՂԵ։
Աղօթք վասն ենջեցելոց։ ՁԶ։
Աղօթք վասն հարուածոց արտաքսիչ։ Գ. ԿԳ. ՁԸ. ՁԹ. ՂԲ։

1906 [illegible] [illegible] 130 [illegible]

[illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible]

Ubi [illegible] [illegible] [illegible]

ԳՐԻԳՈՐԻ ԴԱՐԵԿԱՑՈՅ ՎԱՆԻՑ ՎԱՆԱԿԱՆԻ ՄԱՏԵԱՆ ՈՂԲԵՐԳՈՒԹԵԱՆ

ԲԱՆ Ա.

Ի ԽՈՐՈՅ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍԵԲ ԸՆԴ ԱՍՏԱՒԾՈՅ։

Ա. ԶԱՑՆ հաւատաչանաց հեծութեամբ՝ ապրեալ ապաշաւելի քեզ վերընծայեմ, անարդ գտարանեալս. և մատուցեալ եղեալ 'ի հուր խոտոր հեծութեան անձին տաչարանն դարտուղ բղձից ճեռնելոյ սատանայեալ մոլորս, բազմախառնս կրանոցս տարբեր տո քեզ։ Այլ հատանելոյս հայելոյս, զմեռած, քան 'ի պատուրուելն բարերարութենէ զմատուցեալ ծխոյն բարդութեան։ Ընկալ զասելս անարատ բանիցս յօդս առած քեզ 'ի հաճութեան, և զմի 'ի բարեխօսութեան, եկցի 'ի խորոյ սառոյ զդարս հեծանց խորհրդոյ ակիր անենկիս՝ փարդիարտակի ժանանելոյ

առ քեզ՝ կամաւորական նուէր բանական զո-
հիս, ողջակիզեալ զօրութեամբ ճարպոյ՝ որ
յինէ պարարտութիւն։ Եւ 'ի դնելս իմ ընդ
քեզ դատ խառնեալ աղերսիս, հզօր, մի իբ-
րեւ զհամբարձումն ձեռաց ամբարշտեանն Յա-
կոբու, բոլո բողոքելոյն Եսայեայ, և զանիրա-
ւութիւնն Բաբելոնի՝ տաղտկալի քեզ երևեցի-
զոր առակ եօթանասնեքրդի երկրորդի սաղ-
մոսին ասդէ. այլ իբր զբուրեալ խառնին հա-
ճոյական 'ի խորանին Սելովայ, զոր Դաւիթն
կանգնեալ նորագեաց տապանակին հանգըս-
եան 'ի գերութենէն դարձելոյ, որ 'ի վերսին
գիւտ կորուսեալս հոգւոյ առակի, ընդունելի
կամաց քոց լիցի։

Բ. Բայց քանզի ձայնդ ահաւոր դատաս-
տանիդ հատուցման՝ ուժգինս հնչեցեալ 'ի ձորն
վրէժխնդրութեան՝ կրկինս ինձ երկնէ մար-
մից յարուցմանս, այժմն գուշակեալ շարժ-
մունս յուզմանց ներհակականաց, որ յիմս
անձին ցուցանի, խռովութիւնս ամբոխից,
հորեալք ընդ միմեանս զէն առ սուսեր՝
խարհրդոցն հոյլք, չարեացն ընդ բարին,
և զերեալ զիս 'ի մահ ըստ հին զիպուածոյն՝
որ նախ քան զշնորհին ժամանել առ իս.
զոր ընարեալն առաքելականացն դատուց Պօ-
ղոս՝ առ օրինակեալ զՄովսէս, զՔրիստոսի
փրկութիւնն յաղթող ցուցանէ։ Վասն զի թէ
մերձ է օր տեառն, որպէս գիր ասէ, 'ի հովիտն

անձուկ առաքարիին Յոսափատայ և հեղեղ-
դատին Կեդրոնի, փոքր հանդիսարանացն ի-
բրաւանց ժամադրութեանց, որ կենցաղական-
նաւ այսր յաւիտենիս զհանդերձելոյն ինձ կեր-
պարանեն, ապա և յաւէտ մերձեցաւ 'ի վե-
րայ իմ արքայութիւնն Աստուծոյ մարմին ե-
ղելոյ, մեծապէս գաւեալ զիս առիթ վիասուց՝
բաղմաց տակոսեաց՝ զանազան մասանց յան-
դիմնողաց ճշմարտասաստիկ, քան զձեռին
նորին վերակացուն անդ ուրեմն երբեմն 'ի
հարուածս եղոմմոյեցւոց և փղշտացւոց, և
այլոց բարբարոս ազգաց։ Քանզի այն ընարու-
թիւն ամօք չափեցաւ, իսկ պատուհաս իմումս
պարտուց առանց աւարտման ունի զահմանս։
Ահ՝ գութ և որոգայթ անճողոպրելի, ըստ մար-
գարէին և առակողին. տագնապաւ մեծաւ առ
դուրս ինձ հասեալ՝ զամօթն մշանջենաւոր աս-
տէն գծագրել։ Զոր միայն քո է հրաշագործել
պատուս գեղոց 'ի հնարս կենաց ամենա-
վարան տարակուսանաց հոգւոյ վասանգիս,
քաւիչ ամենայնի՝ գովեալ 'ի փառս անճառս
անսահմանելի բարձրութեան, յաւիտեանս
յաւիտենից։

ԲԱՆ Բ·

ՎԵՐՍՏԻՆ ՑԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՊԻՆ ՀԵՆՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀԱՍԿՈՂԻ
ԱՌ ՆՈՑՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ·
Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ·

Ա· Եւ արդ քանզի առ բարձրեալն Աստուած յօդաւորական շրմամբք կարգաս, որ գործովք միայն գրաւի և ոչ ստեղծաբանութեամբ կաշառի, որ յԵգիպտոս միշտ ունիս զորտիդ զդարձն, զի՞նչ օրինակ առ այս քեզ նմանագոյն և յարմարական աստանօր եդից՝ անձն իմ պարտաւոր, պատժակիցս կործանեցելոյն Սոդոմայ, ըմբերանեալ դատախազս Նինուէի, անարի բարբարոս քան զտիկինն Հարաւային, վատթարագոյնս քան զԲանան, յամառեցեալս քան զԱմաղէկ, անբժշկականս քաղաք դրօշելոց, նշմար մնացեալ ապստամբութեան հին Իսրայէլի, յիշատակարան պահեալ՝ ուխտազանցութեանն Յուդայ, կշտամբեալս դեր քան զԾուբ, տարամերժեալս քան զԾայդան, խորթաբարոյս քան զԳալիլեա, աննկարելիս քան զանհաւանն Կապառնաում, պարսաւեցեալս իբր զԲոթազին, բամբասեցեալս ընդ Բեթսայիդայ, անպարկեշտ ծաղկեցեալ ալիքս Եփրեմի, աղու աղաւնիս միշտ յիմարութեամբ՝ այլ ոչ հանդարտութեամբ, 'ի կորեանց առիւծուց անձնական օձս եղեւնային, կերպս ձուոց քարբից լցեալ ժանտութեամբ, պատկերս վերջին հարաւածոցն Բաբելացւոյ, ըստ բանին ասելոյ՝ և սեւանոցացն ձայնի, տարաւարս մերժեալ՝ հասեալ 'ի կործանումն, խարտակեալ դրացս վատահաբան, և կրկին ծրդեալ շինուածս խօսուն, թողեալ ժառանգութիւնս յարմարական, մուացեալ տունս ատաւածակերս, ըստ բանից նախագրեցելոցն՝ Մովսէսի, Դաւթայ և Եսեմիայի, յարկս բանական՝ ունացս բորոտութեան, հարաւածեալ խրատու քերմանն, օրինիս կարդուրեալ, օծեալ կաւովն՝ ողբական հեղութեամբն, անճարակ դտեալ յերս հնարից, քակտեալ վերատին ձեռամբ շինողին, արտաքս ընկեցեալ իբաւացի հատուցմամբ հրամանաւ հզօրին 'ի տեղի անաւրէն, հերքեալ տարագրեալ խարոցաւ մեծաւ՝ ամենայնիւ առանց խնայելոյ, ծածկեալ դրամս յերկրի չարեօք, ըստ աւանդակարգս ժխտողին՝ որ յաւետարանին ցուցանի·

Բ· Այլ դու, Աստուած՝ Աստուածդ հոգւոց և ամենայն մարմնոյ՝ ըստ դաւանելոյ աստուածաշնորհին, երկայնամիտ և բազումողորմ՝ ըստ սրբոյն Յովհաննու ձայնին, շնորհեա կատարել 'ի քոյդ հաճութիւն օրհնեալդ կամաց՝ պակաչնաւորեալ մատեան մեղմանաց՝ այսր ողբերգութեան· Եւ ընդ լայով սերմանել բանիս 'ի նախընթաց չուս աստիճանաց օրհնանացս պատրաստութեան, 'ի կատարածն ժամա-

նելոյ հաւաքման հնձոյն, զարձայլ բերկրե-
լեալ լուսթեամբ բաւութեան՝ սրոգոյն երա-
նութեան արայիցն բարութեան։ Մի տացես
ինձ արգանդ սրտի անարդի՝ իբր Խարայելի,
և տուիր աչաց ցամաքեալս՝ ով ամենագութ։
Լուր բանական մաղթողիս՝ հզօր և ողորմած,
նախ քան երկնի, և երկին երկրի, և նա ցո-
ւրեանոյ և գինւոյ և ձիթոյ, և նոքա Խարայելի։
Եւ երկնաւորացն ասեցես որ առ քեզ՝ հոգւոյս
ազգեացէ, քանզի է տարերաց ստաւկանացուցա-
Գու ստեղծիչ՝ և նա կաւ, բաց տարակուսելոյս
'ի մուտս մաղթանաց այսր հեծութեան՝ կամս
քաղցրութեան՝ զօրանալ առաւէն՝ զի մի 'ի
բանալ վերնայինն երկնի՝ անընդհատ գտեալ կրբ-
թութեան վայելման լուսոյ, իբր զնիւթ մանոյ
սպառեցայլ ջնջեալ 'ի միջոյ։ Ոգի զրկելոյս,
բաւ մաղթանաց գոչման ասողին, և այժ թալ-
կացելոյս, և կեանք մաշելոյս՝ մուտս խղճիւ,
այլ ոչ տաժանմամբ կրից՝ աշխատութեամբ
զքեզ խնդրելոյ, առ գաւանդ մաղթանաց,
և տուր զոգորմութիւն քս շնորհացդ։ Ընկալ
զիսբրա 'ի ակարէս, և շնորհեա զմեծդ առ 'ի
հզօրէդ, զօրացս զբանս զղջման, առաքեալ
'ի մեզ հոգի 'ի բարձանց՝ սատուածաշունչ
պատգամաբս 'ի սմա եդելոյս։ Պարգեւեա,
բարերար՝ զաւակն Եսայեայ, լուսաւորեալ
առ ճշմարտութիւնն, մատուցանելով մա-
հաւ արժանայս՝ ընդ սրինձոյս գոյի անարգս

ձայնի՝ զոսկի քս շնորհի։ Ընդ անարդութեան
երկսթոյս սեւութեան գանոյս՝ զրինձ սրձնելի,
ցոյց առաքինութեան, հրաշեալ Լիբանանու։
Ընդէր կարծրացուցանես զսիրտ եղկելոյս՝ չեր-
կրնչել 'ի քէն, անձաւ և ահաւոր։ Մի եղէց
անպտուղ 'ի փոքր վաստակոյս՝ իբր ապա-
ջան սերմանող անբերրի երկրի։ Մի լիցի
ինձ երկնել և ոչ ծնանել, ողբալ և ոչ որոտա-
ուել, խորհել և ոչ հառաչել, ամպել և ոչ
անձրևել, ընթանալ և ոչ հասանել, ինձ ձայ-
նել և քեզ ոչ լսել, պաղատիլ և անտես մնալ,
կոչիլոցել և ոչ ողորմել, ապաչել և ոչ ինչ
օգտել, զոհել և ոչ ձեռնձերել, զքեզ տեսա-
նել և զտարակ երանել։ Լուր ինձ նախ քան
զկարդալս իմ առ քեզ, միայնոյ հզօր. մի
զանեմար տանջանացն տաժո՝ ընդ թաւալ ա-
ւուրց մեղաց կեցելոյս չարագործիս ինձ հա-
տուցաներ։ Կեցո զիս զթած, լուր ինձ ողոր-
մած, մարդասիրեա ներող, խնայեա երկայնա-
միտ, պաշտպանեա ապաւէն, բարերարեա
հզօր, ազատեա ամենակալ, կենդանարարեա
նարդոյ, վերանկանեա ահաւոր, լուսաւորեա
երկնային, բժշկեա հնարաւոր, բաւեա անիրն-
նին, պարգևատրեա առատ, շնորհազարդեա
անանմանեա, հաշտեա անսահմանելի, ընկալ ա-
նախակալ, որբեա 'ի պարտուց օրհնեալ։ Եթէ
յառեցից զաչս իմ՝ նայեցեալ 'ի հայեցուածս
երկուց վառեալոյ յաւուր թշուառութեան,

զքոյդ տեսից փրկութիւն՝ յոյս և խնամակալ, եթէ նկատեալ զիսեցից 'ի վերս յամենագրաւ ուզին սասկալի, հրեշտակ քո խաղաղութեան քաղցրութեամբ ինձ պատահեսցէ։ Ցոյց ինձ, տէր, 'ի յելիցն աւուր շնչոյս արձակման՝ մաքրութեան ոգիս լուսավ ամբարձեալ 'ի յերկնաւորացն երջանկաց՝ պարգեւօք սիրոյ քո եկեալ հատեալ։ Ի յարդարացն կատարելոց՝ կարեաց ինձ կցորդ ժամանեցուսցես. զանակնկալն բարի՝ չարիս 'ի յուսահատութենէն աւուր շնորհեսցես։ Քաւ լիցի քեզ, բարերարեալ, որ փրկութիւնդ ես ամենայնի, եթէ տխրացեալս քո ոչխարի՝ զաղան զմնդակ տացես ուղեկից, մեղաւք մեռելոյս՝ անախտ կեանք, կործանելոյս պարտեաւք՝ փրկութիւն։

Գ. Արդեաւք մոռացին զբարերարելդ՝ ակնկալութիւն. անտեսեսցեն զգթասիրելդ՝ խնամող. այլայլեսցեն զմարդասիրելդ՝ անփոփոխանելիս զկենագործելդ՝ անվախճանութեան զողորմութիւնդ՝ երջանիկ պտուղ։ Աղաւաղեսցեն զքաղցրութեանդ բարեշնորհ ծաղիկդ, անպատուեսցեն զնիւթ պանծանաց քումդ ճոխութեան. յեղանակեսցեն զփառս հերաց քումդ բարձրութեան. ոչ պահեսցես զվայելչական զարդ պայծառութեան քումդ պատկի։ Եթէ ողորմածացնէ երանութիւն, իսկ դու բնաւ իսկ աբքայութիւն լցեալ փափաքմամբ, ոչ զբղջրն պագեսցես փրկութիւն. ոչ

մատուցանիցես զեղ վիրացս, ոչ ապեղանիս խոցուածոյս, ոչ դարման տկարութեանս. ոչ ծագեսցես լոյս 'ի խաւարի՝ յուսացելոյս 'ի քո զօրութիւնդ՝ կենաց պարգեւդ տիեզերաց, որ միայնդ ունիս փառս ինքնութեամբ իսկութեամբ և յարակայ մշանջենաւորութեամբ, վկայեալ 'ի բնաւից, օրհնեալ և փառաւորեալ յերիս յաւիտեանս, և անդր քան զպայման սահմանի իմանալեացն յաւիտենից. ամէն։

ԲԱՆ Գ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱՆ ԿՐԿԻՆ ՀԱՆՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ.
Ի ԽՈՐՈՅ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒՆՈՅ.

Ա. Տէր իմ տէր, տուիչ պարգեւաց, ինքնաբուն բարի, ամենից տիրող հաւասարապէս, միայն արարիչ զբնաւս յոչէից, փառաւորեալ, անքննին, ահեղ, ահարկու, սասկալի, հզօր, սասիկ, անտանելի, անմերձենալի, անընկալելի, անիմանալի, անճառելի, անտեսանելի, անպնելի, անշօշափելի, անորոնելի, անակիզբն, անժամանակ, անշտամանդաղ գիտութիւն, աներկեւան աւետութիւն, ճշմարիտ էականութիւն, բարձր և խոնարհ, օրհնաբանեալ գոյութիւն, անտուեր ծագումն, ամենափայլ ճառագայթ, խոստովանեալ լոյս, անտարակոյս վստահութիւն, անտարտամ հանդիստ, անկեղծի կենք, անսահմանե-

լի տեսիլ, վկայեալ անուն, ճաշակ քաղցրութեան, բաժակ բերկրութեան, հաստիչ հոգւոց հաց, օտար մթութեանց սէր, աներկբայ խոստումն, ծածկոյթ ցանկալի, զգեստ անկապուտ, օթեոց բաղձալի, զարդ փառաց, ձեռնկալաւ մեծ, ապաւէն գովեալ, անանուագելի շնորհ, անպակասելի գանձ, անապական անձրև, արփիացնցուղ ցող, ամենատեղաց գեղ, ձրի բժշկութիւն, կրկնաձիր առողջութիւն, վեհագոյն խրախոյս, անպատիր կոչումն, համբէն աւետիս, ստրկամեծար թագաւոր, ազբատասէր պաշտպան, մշտահարուստ առիւծ, անխափան գիմեցումն, անանհանջելի հրաման, անհամառօտ յոյս, երկար տեսողութիւն, անզգջական տուր, ամենաբաշխ աջ, արդարակրիտ ձեռն, անուշաբատեսակն, միսիթարութեան ձայն, սիրափառաց լուր, բերկրութեան բերումն, անուն կենդանի, նախախնամող մատն, անդայթակղելի երգ, անխարդախ ընթացք, կենդանարար կամք, աննենգելի խրատ, աննախանձ պատիւ, ընտանական հնարք, անձկական պայման, անդատանելի հեռք, անելանոյթ շաւիղ, անչափագիր պատկեր, ողբանութիւն անսահման, աննմանական սիրտ, անզուգական գութ, ողորմութիւն բարմաղեղ, խոնարհութիւն ասնելի, համբոյր փրկական։ Եւ ես քան զայս ազդմունք վայելչականք՝ ասատուա-

ծութեանդ նուիրելիք. օրհնեալ, գովեալ, բարեբանեալ, քարոզեալ, աւետարանեալ, հրաշակեալ, հնչեցեալ, պատմեալ, անխաբելի կամօք ապաչեալ, և որ ինչ առ մեզ բերին առ 'ի քէն հոսմունք քաղցրութեան, զոր հանդերձելոցն ճառից լուսաբանեն կերպաւորութիւնք. որով զուարթ ցուցանիս 'ի փրկութիւնն իմ, երանութիւն, իբր 'ի պարարտութենէ իմոյ սիրտ ուրախ ունիցիս լցեալ. զի ոչ իմովս ինչ անտիսապատուաստ փառատրիս երգով, այլ զի պատճառ իմն առցես զփոքրս ազերս՝ մեծիդ փրկանաց։

Բ. Եւ քանզի առ ամենայն հաստակ տրն-կեցեալ յերկրի ազգ բանականաց՝ այս պատուէր նկարագրական նորոգ մատենի ազգոց նուագի, որ զամենեցունց ունի զկրից պատահմանց նշաւակեալ յիւրում պատկերի, իբր կցորդ մեծգիտական կարեաց համայնից, առ բոլոր գումարս բազմահոլով տիեզերակոյս քրիստոնէից, առ նախնի ժամն ժամանողաց, և առ երկրորդ կոչեցեալ չափու արքունն, առ որ 'ի կատարած աւուրն կալեալ՝ սակաւաձեռնծերութեամբն, առ պարտաւորս և արդարս, առ ինքնարդոյ բարձրայօնն և սիրելեալ անձնադատ դատեալն, առ բարիսն և եղեռնագործս, առ նկունս և առ արիս, առ ստրուկս և ներբոյանկեալս, առ սեպուհս և գերաշխարհիկս, միջակայնոց և պայազատաց,

շինականաց և առհմականաց, արուաց և իգաց, հրամայողաց և հնազանդելոց, գերելոց և նը-ուաստից, վեհից և փոքունց, պատուականաց և ռամկաց, ձիավարժից և սոսկականաց, քաղաքականաց և գեղջկաց, աղքայից գո-ռոզութեանց, 'ի սանձս ահաւորին ըմբռնե-ցելոց, միայնացելոց՝ վերնականացն խոսակցաց, մանրականաց տիրանուէր զգաստութեանց, քահանայական երջանկակրօն ընտրութեանց, այցելութեանց բարեզգեստից գիտողութեանց, ամենաակալութեանց նախագահից սրբանուէր տեսողութեանց, որոց ոմանց աղերս ապաշա-նաց, և ոմանց խրատ բարեաց առ զէմս ա-զօթից այսու մատենիս մատակարարեցի, ձեռ-նարկեալ հոգւոյդ զօրութեամբ՝ կարգել ինձ մայրենս բազմադիմիս, և ամենեցուն ասցին խնդրուածս՝ գթութեան մեծիդ յանդիման լինել սովաւ հանապազ։

Գ. Եւ արասցես զայն ընթերցողացն 'ի սիրտս յատակս՝ բժշկութիւն հոգւոց և մաք-րութիւն յանցանաց, թողութիւն պարտաւոց և արձակուրդ մեղաց կապանաց։ Եղիցի բեղ-խաւմն արտասուաց սովաւ վարժելոցն, և պարգեւեալ տացի 'ի ձեռն սորին ապաշաւ ըղձից։ Շնորհեացի տէր, և ինձ ընդ նոսին առ 'ի քէն զղջումն կամաց, և նոցա իմոյս ձայնիս շաւնչս բարեհամբոյրս. նուիրեացի վասն իմ այսու մատենիս պաղատանք նոցին, և

բանիս այսու հեծութիւնք նոցին ընդ իմ խնկեցին։ Ընդ համբոյր ճաշակման այսր ող-բերգութեան, շնորհ լուաց քո մտեալ բը-նակեցէ։ Եթէ ելցեն ինձ բարեպարիշաք ընծայիլ սովաւ, ընկալ կենդանեաքն վասն քո, գթած, և զիս ընդ նոսին։ Եթէ ախտս ինչ սրբանուէրս կամեալ ածոց աչաց սովիմբ բերիցի, եղիցի 'ի քէն խնամակալ՝ և յիս անձրևեալ։ Եթէ գրեսցի և 'ի փրկութիւն կարգեսցի հա-ղորդելոցն յայս կիրս կենաց, արասցես կամաւ քո օրհնեալ՝ և ինձ համարեալ։ Եթէ հեծու-թիւնս ատուածահաճոյս 'ի ձեռն այսր բանի 'ի գաղտնեաց ուրուք յատաջ եկեսցէ, օգտե-ցայց քեզ բարձրեալ՝ և ես ընդ նոսին։ Եթէ ձեռն մաքուր՝ խնկով հանդերձեալ առ քեզ համբարձցի, հաստէ միասցի ընդ իմս ձայնի և ապաշաւոցն աղերս յատաջ մատուցեալ։ Եթէ պաղատանս բազմադիմիս ընդ իմս երկ-նեսցի, լիցի և ինձ քեզ և վասն սորին կրկին նուիրեալ։ Եթէ յարգեսցի այս անձին բանի պատարագ՝ քեզ 'ի հաճութիւն, նոսս այրոցն ընդ իս քեզ ընծայեսցի։ Եթէ 'ի տխրանաց ինչ ձանձրութենէ որ նուաղեսցի, կանգնեսցի վերատին հատատրանաւ այս հառաչանաց՝ 'ի քեզ յուսացեալ։ Եթէ համբարտակն վատ-հութեան մեղաք յատակի, այսու արձանաք պատկանեցելովք սիրով քո պաշտպան գարձ-եալ կատուսցի։ Եթէ յուսոյն ձգարան առ-

ուերբն յանձանոց հատեալ կարեսցի, կցեսցի դարձեալ միւսանգամ կամաք ամենակալիդ բարւոք պատուաստեալ։ Եթէ վասնզ մեհուանձնական ցաւոց զոք պաշարեսցէ, գոցէ փրբկութիւն սովաւ առ 'ի յոյս կենաց՝ յաղօթիցն առ քեզ կեցուցիչ։ Եթէ տագնապաւ ոք տարակուսի 'ի սիրտ խոցիցի, քաղցրութեամբ քո՝ սովաւ ապրեալ ողջասցի։ Եթէ անբաւելի կօրատեամբ պարտեաց՝ յանդունդս ոք խորոց իցէ ընկղմեալ, եկեսցէ 'ի լոյս կարթիւ այս հնարիւ՝ քեզ պատապարեալ։ Եթէ թմբրութեամբ խաբիւ խաւարին գործոց իցէ ոք վընասեալ, զօրասցի անդրէն վասն քո՝ միայն ապաւէն՝ 'ի քեզ ապաստան եղեալ։ Եթէ պահպանակն վատահութեան զանձն ուրուք լքցէ, ընկալցի այսու միջնարդիւ ձեռն քո զնա՝ ամիսփեալ 'ի նոյն հաստատութեան։ Եթէ ամնցի 'ի զգուշութենէ պահոպացն ոք դեգերեսցի, ապաստեսցէ սովիմբ առ 'ի նոյն գարձնորոգողիդ։ Եթէ սարսուռ դիւային ջերման՝ դողութեամբ ինչ զոք խռովեսցէ, սթափեսցի 'ի սոյն յայս նշան խոտորմանեալ և երկրպագեալ խաչիդ խորհրդոյ։ Եթէ անօրէնութեան մրրիկ խորտակիչ հողմոյ յանկարծ բախեսցէ զհաստատուածս մարմնոյ շինուածոյ մարդոյ յերկրային ծովուս, հանդարտեսցի անդրէն զեկաւ այս թեւոց 'ի քեզ պատկանեալ։

Դ· Եւ արատցես լինել դեղ կենաց առ հնարս յաւոյ հոգւոյ և մարմնոյ քոց ստեղծուածոց՝ զայս կարգեալ սահման ողբոց մահենի սկզբնեցելոյ յանուն քո՝ բարձրեալ։ Զսկսեալս իմ դու կատարեա. եղիցի հոգի քո խառնեալ 'ի սա. շունչ զօրութեան մեծիդ միասցի 'ի քո ինձ շնորհեալ ստեղծաբանութիւնս. զի դու տաս զօրութիւն վհատեալ սրտից, և ընդունիս փառս յամենեցունց. ամէն։

ԲԱՆ Դ·

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿԲԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿԱՂԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՅ ԲԱՆԻ։
Ի ԽՈՐՈՅ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ։

Ա· Եւ քանզի սկիզբն կալայ խօսել ընդ քեզ՝ որ 'ի ձեռին ունիս զշունչ կենդանութեան հոգւոյս բազմամեղի, յիրաւի սարսեալ դողայեալ տագնապաւ մեծաւ յաւէտ երկչեմ. վասն զի ահաւոր և անասանելի և 'ի սահմանէ բանի փախչելի յիշատակ անճառելի անուշաւոր քո առենի՝ 'ի կշռամբու�իմ պարտաւորի՝ արարիչ երկնի և երկրի։ Նա զի և չիք իսկ բժշկութիւն բազմավտանգ սատակութեան վիրացս անողջանալի, խայթմանց խածուածոց մահաբերին բերանոյ ժանեաց. ոչ ասողին զանձն իմ 'ի կորուստ։ Մանաւանդ զի ոչ գոյ պատասխանի, բան առ ակոյին, յաւուր պատերազմի. և ոչ բանիւ իրաւանալի,

և ոչ վերարկուաւ պատապարելի, և ոչ դի-
մակաք կեղծաւորելի. ոչ առ երեսս բանիւք
մատչելի, և ոչ կերպարանաք երբեք խաբելի,
ոչ յոգուածովք բանից ստելի, ոչ արագմամբ
ասից փախչելի, ոչ թիկանց դարձուցանելի,
ոչ գիմաց ընդ երկիր մածուցանելի, ոչ բե-
բանաւ ընդ հող հատանելի, ոչ 'ի խոսս երկրի
զոցելի։ Քանզի մերկ են քեզ ծածկեալքն,
և հրապարակեալ են անդերեւոյթքն. արդա-
բութիւն իմ նուազեալ և խոպան ունայնա-
ցեալ. մեղանքն յայտնեցեալ և յաւէտ առա-
ւելեալ. չարիքն իմ մնացեալն, և ես կորբս-
տեալն. իրաւանցն կշիռ պակասեալ և անի-
բաւութիւնն իսկոյն զօրացեալ. բարեացն բերք
հալեալ, և սխալմունքն արձանացեալ. ա-
ւանդն կորուսեալ, և դատակնիքն այժմէն
գտեալ. մահուն մերձակ գծեալ, և աւե-
տեացն կատակ եղծեալ։ Բարեբարեխօսեցեալ և
բանասիրուն ուրախացեալ. հրեշտակաց գունդն
թաղծեալ, և սատանայ խնծղիւք պարեալ.
վերնական զօրքն ողբացեալ, և սատանայինքն
բերկրեցեալ. սպանողին մթերք լցեալ, և
պահողին գանձն կապտեալ, օտարին կողմն
կանգնեալ, և ատացողին պարգև մատնեալ.
հատողին ձիր մուռացեալ, և կորուչին հաղթ-
քն պահեալ. երախաքիր փրկչին հենգնեալ,
և բելիալ զաւրացեալ. կենացն աղբիւր
փակեալ, և գոռոզին ժանդ ժանդիս ժամա-

նեալ։

Բ· Եւ արդ ո՞չ ապաքէն ըղձալի էր, ըստ
գրոյն կանխութեան նախաձայնելոյ, ոչ ըս-
տեղծանելն երբեք յարգանգի և ոչ նկարիլն
'ի յորովայնի, ոչ 'ի ծնունդ յառաջագայիլ և
ոչ 'ի լոյս կենաց հատանիլ, ոչ 'ի թիւս մարդ-
կան գրիլ և ոչ 'ի հատակ աճման ամբառնալ,
ոչ 'ի պատկեր գեղոյ զարդարիլ և ոչ բանիւ
հանդերձաւորիլ, քան ընդ այսպիսեաց սատ-
կագունից և սարսափելեաց ընկնիլ պարտուց,
զոր և ոչ վիմաց կարծրութիւն բերէ, թող
թէ մարմնոյ լուծականութիւն։

Գ· Եւ արդ՝ տուր բարեգութ՝ ազաչեմ ըզ-
քեզ, տուր ինձ ողորմութիւն, որ զայսոսիկ
դու ինքնին քեզէն քոյովդ բանիւ մեզ սահ-
մանեցեր ասելով, թէ տուք զայդ նուէր յա-
նուն փրկութեան ձերոյ Աստուծոյ, և տուրք
եղերուք. զի զողորմութիւն կամիմ, և ոչ ըզ-
պատարագ։ Ահա բարձրացիր վերատին խըն-
կեալ այսր յիշատակաւ, որ ունիս զամենայն,
և 'ի քէն է ամենայն, և քեզ փառք յամենե-
ցունց. ամէն։

ԲԱՆ Ե·

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵՆՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀԱՍԿՈՂԻ
ԱՌ ՆՈՑՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ.
Ի ԹՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՑ.

Ա· Եւ արդ՝ ես երկրածին մարդ՝ կենցա-
ղականաւ անկայուն դոյիւ ղբաղեալ, և յիմա-

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ

բութեամբ պատրաստական գինեաս յիմնը-
եալ, որ ամենայնիւ սատմ, և ոչ միով իւիք
ճշմարտեմ։ Քանզի որոնք դիմոք վերադրե-
ցելովք նշանակօք աղարտեցելովք՝ յանդգնե-
ցայց լինել յանդիման քում դատաստանիդ,
ով իրաւադատ ահաւոր, անճառ, անպատում,
հզօր Աստուած բոլորից։ Քանզի դատեալ
աստուծին 'ի սոյն դատերախտութիւն մեղու-
ցեալ անձինս առ քումդ երախտիս, ցուցից
զիրաւունս քս միշտ զօրացեալ և զանիրա-
ւութիւնս իմ յաւէտ պարտաւորեալ։ Որ ա-
բարեր զիս 'ի քո պատկեր պանծալի՝ 'ի ձեռն
վեհիդ տպաւորութեան, զակարս օժանդա-
կելով։

Բ. Զարդարեցեր բանիւ, փայլեցուցեր
փչմամբ, մտօք ճոխացուցեր, իմաստիւք ա-
ճեցուցեր, հանճարով հաստատեցեր, 'ի շնչա-
կանացն որոշեցեր, հոգւով իմանալեաւ խառ-
նեցեր, իշխանականին գոյիւ պճնեցեր, ծնաբ
հայրաբար, մտուցեր դայեկապէս, տածեր ըս-
տացողապէս, անկեցեր զամբարիշտս 'ի քումդ
դաւթի, ջրոմն կենաց ոռոգեցեր, աւազանին
ցողով մաքրեցեր, կենացն վտակաւ արմատա-
ցուցեր, հայրդ երկնայնով ջամբեցեր, աստ-
ուածային արեամբդ արբուցեր, անհպիտն և
անհասանելեացն ընտանեցուցեր, զաչս երկ-
բեղէն 'ի քեզ հանաբձակեցեր, լուսոյդ փառաց
վերածածկեցեր, զհոգանիւթ մատուն ան-

մաքուր ձեռացս 'ի քեզ մատուցեր, զմեխիս
անարգ մահացու՝ իբր զնշոյլ լուսոյ յարգեցեր,
զհայր քո հզօր ահաւոր օրհնեալ՝ մարդա-
սիրասէս և անարժանիս իմոյ անձին կնքեցեր։
Ոչ կիրեր զբերանս լցեալ նանրութեամբ՝ 'ի
ժառանգակիցն կարդալ զքեզ, ոչ կշտամ-
բեցեր զյանդգնեալս 'ի քո կցորդութիւն, ոչ
ատելացուցեր զաեսիլ աչացս 'ի քումդ ակ-
նարկութիւն, ոչ արգելանաւ կապանաց ընդ
մահապարտացն տարագրեցեր, ոչ խորտա-
կեցեր զդատակ բազկիս՝ որ անմաքրապէս
առ քեզ համբառնայր, ոչ մանրեցեր զոստս
իմոց մատանցս 'ի շոշափելն զբանդ կենաց,
ոչ պատեցին զինեւ մառախուղք 'ի ձօնելն
զքեզ՝ ահաւոր, ոչ փշրեցեր զպարս ատա-
մանցս յրմբոշխնելն զքեզ՝ անասհմանելի, ոչ
գնացեր բարկութեամբ խոտորնակ՝ խոտոր-
նակի ընդ քեզ հեաւոր, իբր ընդ վրիպեալ
տուն Խարայելի, ոչ խայտառակեցեր 'ի հարս-
նարանիդ զանարժանս քումդ պարերգու-
թեան, ոչ 'ի գձուձ հանդերձին տեսիլ զա-
նօրինեալս յանդիմանեցեր, ոչ կապանօք ձե-
ռացս և ոտից յարտաքին խաւարն հալա-
ծեցեր։

Գ. Զայս ամենայն մատունս բարեաց և
զներելոյդ երկայնամտութիւն ընկալեալ 'ի քէն՝
բարերար, օրհնեալ և յամենայնի միշտ եր-
կայնամիտ, փոխադրեցի վնասակարս պար-

տեաց՝ անմիտս և բազմօրինակ անօրէնու-
թիւնս, մարմնականաց և անձնականաց՝ ա-
մենակիր բազմածուփ խորհրդոց յուզմանց
երկրաքարշութեանց։ Զայսոսիկ քեզ, Աստ-
ուած իմ և տէր, ընդ այսքանեաց բարեաց
փոխաբերեցի. զայս քեզ ինձէն հատուցի չա-
րիս, ըստ Մովսիսեան յանդիմանութեանն ա-
ռակի, մատուցեալ դիմաստութիւն և սիրոյս
յիմարութեան։ Զայսց բարեաց երախտեաց
կաճառս՝ ընդունայնութեան գնացիւք՝ չարա-
չար ունայնացուցի. զայս լաւատարութիւն շը-
նորհաց անճառից՝ ի բարձրելոյդ խնամոց բար-
դեցեալ՝ մրկաւն խեղդատարութեան ցնդեցի։
Եւ թէպէտ բազում անգամ ծանուցար կար-
կառմամբ ձեռին քո այցելութեան ձգել զիս
առ քեզ, ոչ հաւանեցայ ըստ մարդարէին որ
գԽորայելէ ամբաստանութեան. և թէպէտ
խոստացայ դաշնաւորեցի քեզ հաճոյանալ, և
ոչ ընդ այսմ սահմանաւ ուխտիւ փակեցայ,
այլ դարձեալ զնոյն նիւթեցի չարիս, անդրա-
տին յոգն առաջին մատեայ, փչոցն մեղայ
հերկեցի զանդաստան սրտիս յորոմանն ար-
դիւնաւորութիւն։ Առ իս երանեն առածքատ-
ուածարեալ սուրբ մարդարէին. քանզի
մեացեր յինէն խաղողոյ, և ես ընդ այնորիկ
փուշ շառաւիղեցի. դարձայ յանախորժ դառ-
նութիւն պտղոյ՝ այգիս օտարացեալ. բուռն
հարի զանհատատատ հողմոյ, որով միշտ ատ-

տանեալ այսր անդր տարաբերիմ. բատ ձայնի
երանելւոյն Յոբայ ընդ ճանապարհ իմն ան-
դարձ գնացի. 'ի վերայ աւազոյ շինուածս յի-
մարութեան կառուցի։ Այնատարս հեռավք
խաբեցայ կենացն անձկալեաց հասանել. փա-
կեցի ինձէն զելիցն ուղեւորութիւն. բացի կա-
մաւ զկրատեան խորխորատն։ Ոչի զգաս-
տուհան լսելեացս իմոց առ բանիդ կենաց
ընդունելութիւն. կափուցի զաչաց հոգւոյս
հայեցուած առ 'ի զկենացն դեղ նկատել։ Ոչ
ընդոստեայ 'ի թմբրութեանց լքմանէ մատաս
'ի պատգամ փողոյդ ահաւորութեան. ոչ ըզ-
գաստացայ 'ի բազոյ գուժի հրաժարձական
աւուրն բնարութեան. ոչ երբէք զարթեայ 'ի
նիրհմանէ քնոյն մահացուի, որ 'ի կորուստն
կորստական։ Ոչ եռաւ հանգիստ քոյ հոգ-
ւոյդ 'ի մարմնեղէնս տագաւարի. ոչ ընդ բը-
նութիւն շնչոյս խառնեցի զմասն շնորհաց
քումդ պարգեւի. իմոյս ձեռօք կոչեցի կո-
րուստ, ըստ առակողին, զհոգիս կենդանի
մահացուցանել։

Դ. Եւ զի՞նչ է ինձ սակաւս և նուազա-
գոյնս յօգել սահմանս կսկծելիս չափաբերա-
կանս, մինչ անցեալ է ըստ քանակութիւն
և վրիպեալ ըստ բժշկութիւն։ Արդ՝ քո է ըն-
ձեռել կեանս հոգւով մեռելոյս, և անսխա-
կալութեամբ մատչել առ այցելութիւն դա-
տապարտելոյս՝ որպէս Աստուծոյ կենդանւոյ.
քեզ փառք յաւիտենից. ամէն։

ԲԱՆ Զ·

ՎԵՐՍՏԻՆ ՑԱԼԵԼՈՒԱԾ ԿԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ
ԱՌ ՆՈՑՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ·
Ի ԽՈՐՈՅ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍԷ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ·

Ա· Իսկ որդ զի՞նչ բարւոք գոյ առ այս, կամ ո՞ր օգուտ ինձ առ սոյն սահման ընթացից ձայնիս հեծութեան՝ լքանել, և ոչ զամբարեալ շարաւ մահացու վիրիս՝ խարանաւ բանիս արտաքս հերքել, և կամ զծանրութիւն սրտիս մթերեալ ցաւոյս հոգեկան խիթոյս, իբր տաղտկացուցանողական հնարաւորութեամբ, մատնամուխ զգուանաբ փախել։

Բ· Եւ քանզի ոչ գտայ արժանի պարծելոյ 'ի փառս ընդ արբոյն գաս, որոց լի են բերանք նոցա ծաղու, և շրթունք իւրեանց ցնծութեամբ, ըստ առակողին և սաղմոսողին, 'ի կարգն երկրորդ դիմեցիս՝ զնմանիսն իմ յիշատակել համոյն ատտանօր· թէպէտ առ իմում թերութեան բարուց անբարեաց՝ և նոքա յաղթականք իցեն, իբր ապաշաւեալն քան զանապաշխարն։ Տօնելի եղեւ Մանասէ առ իմոց պարտուցս առաւելութիւն· պատուեցաւ և փարիսեցին առ դժնէիս ամբարշտութիւն· գովեցաւ անառակ որդին առ անդարձիս ուխտազանցութիւն· յիշատակեցաւ կեղծաւորութիւն որդւոյն Ամասեայ առ անշնորհութիւն ապստամբարիս· օրհնաբանեալ եղեւ առ

զանին, որ դատապարտն է անհաւատից· պատուեցաւ և կինն պոռնիկ՝ սկզբնամայրն ապաշաւողաց։ Ոչ որակաս քան զՓարաւոն զբստեղծուած սրտիս իմ խոտացուցի· ըստ օրինակի խառնութեան մրրկաց ծովու ծփեցայ· ոչ այնքան սարսեցի և պատկառեցի 'ի սատկութենէ քումդ հրամանի, որքան ալիք ծովուն յեղերացն։ Ընդ թիւս շաւղաց կշռութեան առ իմն գործոց՝ և աւազին կոյտ սահմանեցաւ· պակասեաց անբաւիյն չիղջ առ համբարս իմոյս անօրէնութեանց։

Գ· Զի թէպէտ և յոյժ բազում են մատնունքն 'ի յափունս ջրոյն համահաւասարեալք, այլ ուրոյնք և առանձնականք 'ի ծնեղոց աճեալ թենէ· իսկ մեզանք իմոյս յանցանաց՝ անթիւք· զոր անհնար է առնուլ 'ի վիս։ Ոմն և ծնունդք իւր, ոմն և շառաւիղք իւր, ոմն և բիծք իւր, ոմն և արկածք իւր, ոմն և փուշք իւր, ոմն և արմատք իւր, ոմն և հատուածք իւր, ոմն և պտուղք իւր, ոմն և նշխարք իւր, ոմն և ճիւղք իւր, ոմն և ոստք իւր, ոմն և արմկունք իւր, ոմն և ճիրանք իւր, ոմն և մատունք իւր, ոմն և խլրատունք իւր, ոմն և զօրութիւնք իւր, ոմն և ապրմունք իւր, ոմն և նշմարանք իւր, ոմն և տիպք իւր, ոմն և մնացուածք իւր, ոմն և սուերք իւր, ոմն և մթութիւնք իւր, ոմն և յարձակմունք [illegible], ոմն և հնարք իւր, ոմն և պատիրք իւր,

ումն և գիտումնք իւր, ումն և գիտեցմունք իւր, ումն և չափք իւր, ումն և խորք իւր, ումն և գարշութիւնք իւր, ումն և կայծակունք իւր, ումն և կիրք իւր, ումն և մթերք իւր, ումն և գանձք իւր, ումն և ցնցուղք իւր, ումն և ապբերք իւր, ումն և գիւաք իւր, ումն և շանթք իւր, ումն և հրդեհմունք իւր, ումն և պատկառանք իւր, ումն և վիհք իւր, ումն և անդունդք իւր, ումն և բորբոքմունք իւր, ումն և ապշութիւնք իւր, ումն և ամպրոպք իւր, ումն և կայլակք իւր, ումն և հոսմունք իւր, ումն և հեղեղք իւր, ումն և սառնամանիք իւր, ումն և դրունք իւր; ումն և շաւիղք իւր։ Հնոցն և սապ իւր, հրատն և գոլորշիք իւր, հալոցն ճարտին և ճենճերմունք իւր, օշինդրն և գառնութիւն իւր, կործանիչն և հնարանդեալք իւր, բռնաւորն և յեղուզակք իւր, գազանն և սպառապէնք իւր, աւարակարեան և գումարտակք իւր, գազանն և կորիւնք իւր, խածանողն և ծակոտուածք իւր, տապականագործն և նմանիք իւր։

Դ. Այդ այսոքիկ պիտք են գլխաւորութեանց տապականողաց ոգւոց հանդերձեալ, գաղեալք ընդ ինքեանքն նաւածութիւնք մասանց՝ իւրաքանչիւրոք 'ի սոցանէ բիւրք բիւրուց և հազարք հազարաց. իսկ զհամայնիցս թիւ նա միայն գիտէ իմանալ, որ զամ 'ի մէնջ չէութիւնն գրեալ՝ իբր զէութիւն գործոց տեսանէ։

Եւ արդ եթէ ոք զանձն ոչ խաբեսցէ, և առ երերսս ոչ կերպարանեսցի, և կեղծաւորաբար ոչ անհաւատեսցէ, և մարդ զինքն ծանիցէ, և հատարակաց բնութեամբ վարեսցի, և երկրածին զանձն դիտեսցէ, և 'ի չափս իւրում կանանին կացցէ, իմասցի ծանիցէ զնախախիմմասունս արկածիցդ վերապրելոց, թէ ոչ ընդունայն ինչ գրեցի և կամ զինաւ խակութիւնն սահմանեցի, որ 'ի մերս բնութեան պատուակի ազգի ազգի վրիպականութիւն. այլ 'ի բիւրուցն արգասեաց չարեաց չափ մի երեւեցուցի, զի նոքօք և զայլսն խմասասիրեսջիք, թէպէտ և ոչ բաւականապէս։

ԲԱՆ Է.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՑԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵՆՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՑՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ.

Ի ԽՈՐՈՑ ԱՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՑ.

Ա. Եւ զի մի զփրկութեանն վստահութիւն 'ի սպառ կորեցիս, և ապագէն եղեալ մատնեցայց այսքանեաց անհրեւութից ընդդիմամարտից, որք ոչ այլ ինչ են՝ քան թէ ընտանիք թշնամիք ինքնածին բուսեալք զոր վերագրեալքդ սահմանեցին՝ զոր քանութիւն պատկերին ձեւոյ եղեալ ահարկուս, ցուցից առ սմին բազմաբոյր բռնութեան մարտկացդ՝ զօրեղ ախոյեանս սատանայական՝ ամենայաղթողս և անպարտելիս, թէ և կսկծելիս կիրս և

դժուարակութ պատուս ծառայ անհատանել-
եայ, և անկոխ ճանապարհայ երկիք և տա-
ժանմունք։ Քանզի զայն ամենայն գունդս չա-
բութեան բանտարկութիւն զօրայ՝ տակաւ մի տր-
ատսար կաթուածոյ ապայ, իբր զճճիս զեռունս
բազմատանիս խխայթիլ երկրի տակար խլրտ-
մանց՝ անկեալ 'ի վերայ ծորումն ձիթոյ կամ
դոյզն դեղ ինչ ատատակական, ցամաքեցու-
ցանէ. և դոյզն մի հառաչումն սրտի հեծու-
թեան եղեալ 'ի յոգւոյ, իբր շնչումն հարա-
ւային ջերմութեան խառնեալ յարեւու, ըղ-
ատառնամանեայ ատատկութիւն հալէ. քանզի
ըստ միումդ նմանութեան հեշտածինք են, և
ըստ միատեսակ դիմադրութեան դիւրաժեռք։

Բ. Ա.Ա ես ոչ երբէք կասեցից դատել ըղ-
դատապարտեալս՝ բանիւ կսկծմամբ, պարսել
զպարտաւորեալս՝ իբր զվնասակար անփրկա-
նաւոր անհամոզելի. վասն զի զոմանս ատատ-
կեալ 'ի յիմոց նեղչայն, ոմանց զօրութիւն
տամ կենդանանալ առ հոգւոյս կորուստ։
Տունկս դառնատեան, որ զդպշրութիւն ա-
նառակ վարուց ծաղկեցի. բարառնակս ապա-
կանաբեր և մահոգկուղեան, որ զկորատեան
գինին երկնեցի. Քանանու զաւակս՝ և ոչ
Յուդայի, ըստ ասից մեծին Դանիէլի. որդիս
գեհենին, և ոչ արքայութեան. ժառանգս
դժոխոց, և ոչ փառացն փախաբերեալս. նիւթս
տանջանացն, և ոչ հանգստեան։ Ա.պերախտս

առ երախտաւորդ, ապաշնորհս առ բազմա-
պարգեւդ, միշտ մեղուցեալս առ երկայնա-
միտդ, դառնացուցիչս քաղցրութեան բարե-
բարիդ, ծառայս չար և վատ, ըստ տերուն-
եան յանդիմանութեանն, խնամատունս դչարիս
գործել ըստ Եսայեայ նախատացութեանն,
ժիրս առ ժանդագործութիւնս զաղրութեան։
Փոյթս առ 'ի բարկացուցանել զտէրն, մշտա-
շարժս առ գիւտս ատատնայականս, հանապա-
զորդեան վիշտս ատացողին, թոյնս առ բարեացն
թունչս, ծոյլս առ երանութիւնն ընտրութեան,
դանդաղս առ դիտմունս խոստացելոցն, անարիս
առ կարիս պիտանեացն և օգտակարացն,
պաշտօնեայս տիրադրուժ երախտամոռաց։

Գ. Վ.այ անձինս մեղաւորի, զի զարարիչն
իմ բարկացուցի. վայ որդւոյս կորատեան, որ
զկենդանութեանն ձիր մառացայ. վայ պար-
տապանիս անհամար բիւրուց քանքարաց՝ որ
ոչ գոյ հատուցանել. վայ բեռնակրիս ծանրու-
թեան մեղայ գժնէից, որ չունիմ դառնալ
առ հանգստարարն. վայ վնասակարիս տերուն-
եան պարտուցն, որ չիք հնար յանդիման
վինել հղօրին. վայ եղէգնախոնջ կիզանողականս
նիւթոյ, որ տոչորելոց եմ 'ի գեհենին. վայ
ինձ առ այս յիշատակ, զինեալք բարկութեանն
Աստուծոյ այրեցելովք են գործեալ. վայ յի-
մարութեանս, որ ոչ մտաւեցի զծածկեցելոցն
յայտնութեան հանդէս. վայ ամբարշտիս, զի

միշտ անդադար ոտոյնս չարեայ կկեցի. վայ զմարմինս պարարողի կերակուր որդանցն անմահից, կատողացն թունաւորաց ղիաւրդ համբերեցից. վայ ինձ առ արբումն մահուն բաժակի, որպէս զյաւիտենականն տուժեցայց. վայ ինձ առ եղս անարժան հոգւոյս յեղկելի մարմնոյս, ինքր զատաւորին ճշմարտի յանդիմանեցայց. վայ ինձ առ նուազութիւն իւղոյն լապտերաց, զի անարծարծելի է աղօտանալն. վայ ինձ առ ձեռս տագնապի ահին պակուցման, յորժամ առագաստին մուտն փակեսցի. վայ ինձ առ ձայնին ահաւորութիւն զողացուցչաց և սարսափելեացն բանից՝ երկնաւոր թագաւորին վճռաւ կնքելոյն, թէ ոչ գիտեմ զքեզ։

ԲԱՆ Ը.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՑԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ ԱՒ ՆՈՑՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ.
Ի ԹՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԹՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՑ։

Ա. Եւ արդ զի՞նչ գործեսցես անձն իմ կորուսեալ, կամ ո՞ւր թաքիցես, կամ զիաւրդ ապրեսցիս, կամ որպէս ելցես ՚ի մեղայ բանդէ։ Քանզի բազում են պարտիքդ և անթիւ հաստուցմունքն, սաստիկ կշռամբանքն և անվախճան նախատինքն. անողորմ են հրեշտակքն և անկաշառ դատաւորն, հզօր ատեանն և անաչառ բեմն, քաջմնելի ապառնալիքն և անողորմ հատուցմունքն, ահարկու հրամանն և մերկապարանոց յանդիմանութիւնքն. հրեղէն են գեղքն և անանցանելի են վտակքն, թանձրացած խաւարն և արտաքոյ սպցելու թեան մառախուղն. ապականութեան է գուբն և մշաղնջենաւորէ տագնապն, ամենագրաւ տարտարոսն և անդերծ սառնամանիքն։ Եւ արդ արդարև քեզ են գանձեալ դառնութիւնքս այսոքիք դժնդակք և տարժանելի օթեւանք անբմբեբելեացդ պատուհասից, ով անարժան անձն իմ մեղաւոր, չարագործ, պառնիկ, բազմաթիւ, և սահման անդատանի բնաւին անմաքրութեան։ Ահա զարդիւնս գործոց ձեռաց քոց ժառանգեսցես՝ թիւրեալդ ՚ի յուղղութեանց և զառածեալդ ՚ի մաքրութեանց, տարագրեալդ յարդարութեանց և ՚ի կարգաց պարկեշտութեանց, ուռնայդ ՚ի լիութեանց հոգեպարգև հարստութեանց, նախանձարկու բարերարին և ամենակալ թագաւորին։

Բ. Եւ քանզի կառուցեր քեզ անել արդեան և անփախչելի որոգայթ, խոստովանեալ քեզէն զանբժշկականդ քո վէր և զանօրինակդ հարուած, վկայելով զանձինդ զպարտականդ մահու զանբուժելիդ բեկութիւն, ով չարդ ՚ի բարեաց, ով դառնութիւնդ ՚ի քաղցրութեանց, ով խաւարդ ՚ի լուսաղարմից, ով կապտեալդ ՚ի պճնելոց, ով դարուեալդ ՚ի գովելոց, ով ամբարիշտդ ՚ի բարեպաշտից, ով շնչականդ ՚ի բանականաց, ով անմի-

տրդ 'ի մտաւորաց, ով անհամբարդ յիմաստնաց, ով անմաքուրդ յընարելոց, ով մահացուդ 'ի կենդանեաց, ով խոհերակաղդ 'ի սրբոց, ով արբշիռդ 'ի պարկեշտից, ով կեղծաւորդ յարդարաց, ով անպիտանդ 'ի պիտանեաց, ով անարդդ 'ի փառաւորաց, ով նուազդ յառաւելութեանց, ով գերիդ 'ի գերագունից, ով նուաստագոյնդ 'ի վեհից, ով աղքատդ յընչեղաց, ով անարժանդ 'ի փրկութեանց, ով անանկդ 'ի բարձրութեանց և 'ի հոգևոր հարբաութեանց, և հաստատեալդ յօրհնելոց։

ԲԱՆ Թ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿԲԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀԱՍԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՅ ԲԱՆԻ.
Ի ԽՈՐՈՅ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ.

Ա. Եւ արդ զի՞նչ արժանաւոր ըստ քեզ բանբասանս շարագրեցից 'ի կոտակ մաղթանաց մատենի այսր ողբերգութեան, ով անձն իմ թշուառ, ամենապատկառ և առ պատասխանիս բանից անբարբառ, անպիտան Աստուծոյ և սրբոցն մատնակցութեան։ Զի եթէ զլիճ մի ծովուց 'ի յորակութիւն դեղոյ յեղեղեցից, և զդաշտս ասպարիսաք բազմաք սահմանեալ՝ 'ի տարածումն լայնութեան քարտեզի չափեցից, և զգուբակս յոքանց անասուց չամբից եղեգանց 'ի հատուածս գոյութեան գրչաց կազմեցից, և ոչ զթիւ մի 'ի բարդելոցն անօ-

բէնութեանց զօրեցից ընդ գրով սահմանի գրաւել։ Նա՝ զի թէ զմայրս Լիբանանու 'ի մի լուծ կշռոց զօրեցից, և կամ զլեառն արարատեան 'ի կէտ ամբարձման նժարի միոյ արդարութեան միջնորդ կացուցից, ոչ հաւասարէ այնր հարբութեամբ համարձակցել։

Բ. Ծառս ամբարձուղէշ՝ ատուերատաեղն՝ տերեւալից՝ ունայն 'ի պտղոց, նմանակից յաւետ հարբաստ այնր թզենեաց՝ զոր տերն գօսացոյց. քանզի սաղարթոք փարախց, այս է՝ արտաքին զիմաք բարեշուք կերպից՝ իբր պրսակաւ իմիք պաճուճեալ, բացականացն դատ բաղձալի. իսկ եթէ մերձեսցի անկոյն խաղել զխնդրելին, գտցէ զքեզ ունայն 'ի բարեաց և գարշելի 'ի գեղեցկութեանց, ծաղր տեսողաց և նշաւակութիւնք նախատողաց։ Զի եթէ ապաժամուն յանդգոյշ ժամուն հեբասանձ տունկն պտղակրոյս անկենդան, որ գոյն պատկերն է անպատրաստից, եկն ընդ անիծիւք, և կամ երկիր ուռոգեալ ցօղով, և ոչ բազմապատիկ գտանցս արդատեաց երկրագործութեան տածողացն մատուցանէ՝ զքեալ մատանի, իսկ դու՝ ով անձն իմ եղկելի, սահման բանաւոր և տունկ կենդանի՝ և ոչ 'ի ժամու իւրում պտղաւոր, իբր ոչ գնոյն կրեսցես պատիժ նախնեամ առակիդ։ Վասն զի զհամոյնն ընկալար 'ի քեզ անպակաս յառաւելութեանց, սկզբնաւորեալ 'ի մարդն առա-

ջին և մինչեւ 'ի սպառումն ծննդոց նորին, զբերս գործոց նանրութեանց և զդիւաս նորոգս՝ ատելիս և անախորժելիս հատողին զքեզ Աստուծոյ։

Գ. Եւ վասն զի եղի զքեզ նպատակ հանդէպ երեսաց տեսութեան մտացս՝ անձն իմ անպիտան՝ վիմաք ձգելոց արձանաց բանից, իբր զանընդել գազան վայրենի՝ անողորմաբար զքեզ քարկոծել։ Որ թէպէտ և ոչ պատահիմ անուանիլ արդար, սակայն յառաջնումն պատասխանւոջ՝ իբր ընդ ոսոխի ուժեղի՝ ընդ անձին յօժարամիտ կամաք ոգորիմ, ըստ իմաստութեանն բանի. և զյոյզս մտաց խորհրդոցս գաղտնեաց իբր զգլխաւորեալ յանգաւորութիւն չարութեան գործոց խոստովանեալ, քեզ տարածելոյ՝ ստուած իմ և տէր։ Զի որով չափով չափեցիր զանձինս ըստ գլուխք, 'ի քոյդ անեղաց գթութեանց այսրէն չափեցայց՝ ընկալեալ զշնորհդ յառաքելական ընդ մեծագունիցս պարտեաց։ Եւ որքան վիրացն հարուածք անբժշկականք և անհնարաւորք ճարակեսցին, այնքանեօք չափովք կրկին առ ամին և իմաստք արուեստից բարձրեալ բժշկիդ բարեհոչակեալ լուսաւորեսցին. և 'ի պարտուցն առաւելութիւն, նոյնքան փոխատուիդ առատապարգեւութիւն բարեբանեալ միշտ պատկեսցի, ըստ խնկաւորդ քում առակի։ Զի քո է փրկութիւն, և 'ի քէն

է քաւութիւն, և աջով քո նորոգութիւն, և մատամբ քո զօրեղութիւն, և 'ի հրամանաց քոց արդարութիւն, և յողորմութեանց քոց ապատութիւն, և յերեսաց քոց լուսաւորութիւն, և 'ի դիմաց քոց զուարճութիւն, և հոգւոյդ քո բարութիւն, և օծմամբ իւղոյ քոյ ափափութիւն, և ցօղով շնորհի քոյ՝ զուարթութիւն. և դու տաս միխիթարութիւն, և մուսացուցանես զվհատութիւն, և բառնաս ըղխաւարս վշտաց, և զհեծութիւն ողբոց 'ի ծաղր փոխես։ Եւ քեզ վայելէ օրհնութիւն գովութեամբ հանդերձ յերկինս, և յազգս հարցն և 'ի ծնաւնդս նոցա, և յաւիտենից յաւիտեանս. ամէն։

ԲԱՆ Ժ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿԱԿԻՆ ՀԵՏՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՅ ԲԱՆԻ.
Ի ԽՈՐՈՅ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍԻՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ։

Ա. Եւ արդ քանզի միապէս մատնէ կորուստեան և զոչնումն ուժգնապէս և մեղանչելն մոլեգնաբար. զի թէ և օտարացեալ իմն են 'ի միմեանց սլլոյլութիւնք նմանութեանցն, սակայն զկերպարանս երկաքանչիւրոցն առ միմեանս եղեալ, զմի և զնոյն վհատութեան ծնունդս արտադրեն։ Զի մինն զհզօրին ձեռն իբր ապիկար թերահաւատէ, իսկ միւսն ըստ նմանութեան քառասանեաց պաճարեղինաց

յանդգոյս եղեալ, գյուսոյն առատան խղէ. վասն որոյ ընդ առաջնումն միշտ փաղաքշեալ՝ հանապազ խնդայ սատանայ, իսկ երկրորդումն՝ ըստ նմանութեան ըմբիրդոյ ժոխտրովայն գաղանի՝ իբր կերակրով արեամբ պարարի։

Բ. Եւ արդ իբր զգանեալ բազմահարուածեան հեծանաւ և յոտին մահու ժամանեալ, դոյզն ինչ դարձումն շնչոյ ընկալեալ և յոգի կենդանի եկեալ կարդուրեցայց, պատսպարեցայց, կանգնեցայց, յարեցայց յանկենդանական կորստենէ, օժանդակեալ Քրիստոսի ձեռամբն՝ որ գթածն է յամենայնի. 'ի բարերար յերկնաւոր հօրէն՝ փրկութեան և բժշկութեան պտուղ ընձեռեալ ինձ մեզուցելոյս, ախտացելոյս և մահացելոյս։ Եւ սկզբնաւոր ողբերգութեան այսր աղերսանայ՝ զհաւատոցն շինուած կառուցից. քանզի և ոմն 'ի նախնեացն սոքիմբք զինեալ, փոխեցաւ իսկոյն յանմահականն վիճակ վերին. զապաշխարութեանն զեղ ընկալեալ, ապաշաւանաց թոչակաւն զգրաւականն անեղծութեան առատէն ժառանգեաց, 'ի վերս քան զորոց առաքեալ ընդ նմին ցուցանէ, որք զհանդէսն մրցանակին յերկրի կատարեալ, ապագայիցն և երկնաւորացն յուսոյ հաւատացին, և անտեսիցն ճոխութեամբ փարթամացան։ Իսկ զիարախոյս տէրունի պաշտելի բանին յիշեալ

առ ամին, զի ամենայն ինչ հնարաւոր է այնմ որ հաւատայն, է զի և զչափն ընտրանականացն բարեմասնութեան Աստուծոյ հաճելեացն զընտեալ առատանօր, զայս պատկեր բանի ընկալաք նախնի գահերէց առ 'ի սրբութեանցն մատ սովիմբ հանդերձել. առանց որոյ և ոչ տէրն փառաց զիւրսն առ մեզ հրաշագործեաց զօրութիւնս, եթէ ոչ նախ լծակից խնդրեաց բարերարութեանն իւրոյ զհաւատն մեր. ուստի և կեանս ընձեռել զօրէ ինքնիշխան բաւականութեամբ առնիմեր գոլով Աստուծոյ. քանզի հաւատք քո կեցուցին զքեզ, օրհնաբանեալն Աստուծոյ բերան վկայեաց։ Քանզի արդարեւ սեռն տեսութիւն և կատարեալ իմաստութիւն և առ Աստուած ընտանութիւն և բարձրելոյն ծանօթութիւն՝ հաւատոց մասն՝ երջանիկ և ընտրեալ անուն, որ յարաձգեալ մնայ անվրդով և անփակելի, պատուակից գոլով սիրոյ և յուսոյ։ Զի եթէ փոքրս սերմանի գոյի հատի մանանխոյ չափոյ նաւատի հաւատք զլերանց մեծութիւն փոխէ զօրեղապէս 'ի սիրտս ծովու, ապա յիրաւի ընկալաք զսոյն սկզբնաշաւիղ առաջնորդ կենաց՝ աներկմիտ պաշտօն առ Աստուած, որ զապառնիսն և զծածկեալսն առանց երկբայութեան 'ի հոգւոյն աչս տեսանէ, Երրորդութեանն փառատրելի անուամբն պատուեալս հաւատք՝ ընդ սիրոյն գասեալ և յուսոյ։

Զի թէ և զերիան հատուածս առանձնաւորեսցես 'ի մի և 'ի նոյն խորհուրդ դիտեսցես, յաւէտ մեծասքիս նոքաք 'ի Աստուած. քանզի թէ հաւատաս 'ի նա, և սիրես. որով և յաւուս անիրաւութիւց պարգեւաց նորին։ Նմա փառք յաւիտեան. ամէն։

ԲԱՆ ԺԱ·

ՎԵՐՍՏԻՆ ՑԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿԻՍԻՆ ՀԵՏՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ
ԱՌ ՆՈՑՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ.
Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՑ.

Ա· Եւ արդ եւ յետին դաւանողաց՝ ուստն 'ի բարեաց, նայեցեալ խորհրդով մատաց 'ի սկզբնաւորն իմ եղելութիւն 'ի ձեռն ձեռին ատացողին իմոյ յանէից յաւուր հաւատամ Յիսուսի Քրիստոսի առնել զոր կամի։ Քանզի հաւատացի, վասն որոյ և խօսեցայ խրատեալ Պօղոսիւ, ուսեալ 'ի Դաւթայ, թէ և արդ կենդանի մաղթանք նոցա այց ինձ արասցէ. որպէս հաւատովք ճանաչել զնա, և զզօրութիւն յարութեան նորա, ըստ առաքելոյ, և զհաղորդութիւն չարչարանաց նորա, և որ զկնի բերին ատացեալքն։ Կցորդ է սին և յոյժ նմանատիպ՝ հաւատալն իսկապէս և 'ի նորագոյս այս փոխագրութիւն, որ 'ի մեղացն 'ի քաւութիւն, և 'ի չարագործութենէ յարդարութիւն, և յանմաքրութենէ 'ի սրբութիւն, և յանքաւելեաց պարտեաց մահու

յանցանաց՝ յանդատապարտն երանութիւն, և 'ի ծառայական կապանացս յերկնաւորն ազատութիւն։ Քանզի զիմարդ ոչ արդեօք չքնաղ քան զբան՝ և 'ի մթութենէ երկեւանութեան խաւարի զտեալ՝ և Աստուծով օժանդակեալ և օգնեալ սիրտ մեղաւորի, որ ընդ մարմնապէս ծիծաղելն՝ առ նմին հեծէ հոգեպէս։ Որ թէպէտ և համբարձմանէ բարձրութեան դերագունիցն կայից՝ ստորասուզեալ ծանրութեամբ յանդնդային վիհն խորխորատ գբոյն կործանման, նորագիւտ մեղոքքն անջրելեօք, ունի և նշխար նշուլից՝ փրկութեան կենաց հպաւոր, իբր կայծակն լուսոյ պահեցեալ 'ի միտս և յոգի, որպէս զհաւրն նշանաւոր և զարմանաւոր թանձրամած՝ հրաշիւք մակարդեալ վեհին հրամանի 'ի յատակս ներքինս նիրհեալ ջրհորոյն։ Ուսոի և մեղուցելոյն իսպառ թաղծելոյ, և ակնկարութիւն բարւոյն բարձելոյ, և համարձակութիւն շնորհին լքելոյ, յուսալ վերատին անդրէն միւսանգամ նախապարգեւիցն փառաղարդութենէն դարձեալ հասանել. քանզի և յատուածուստ անդուստ հանդերձի և այս՝ ներգործիլ առ սոյնս. վասն զի սա զտուողին զօրութիւն ամենահնար աւետարանէ։ Յոր խուն հաճութեան մեծասքիս հատատի Աստուած, քան յամենայն բուրումն անուշից, և քան 'ի խառնեալն երբեմն ազացմամբ 'ի սպաս խորա-

նին, որ է կերպարան անձանց խոնարհից գի-
ջեալ բեկութեամբ՝ առ 'ի միութիւն նոյն նը-
մանութեան։ Ըստ որում հարցեալ փրկչին ա-
մենից՝ ցոմանս ախտացեալս տեսանելեօք, հա-
ւատոյն առելով առ այդ թէ կարող եմ առ-
նել ձեզ զայդ, ոչ պարգեւեաց աչաց նոցա
լոյս, եթէ ոչ նախ զհաւատոցն գրաւ ընկա-
լաւ։ Քանզի զի՞նչ քան զմեռելութիւն քա-
ռօրեայն գիշ առ կենդանութիւն մեզ անցու-
ցագոյն, առ որ կանանցն ժամանելոց 'ի յոտս
արարչին հաւատոցն հանդերձանօք, անչափա-
զարար զփառացն Աստուծոյ տեսին զհանդէս՝
'ի յերդբօրն կենդանութիւն։

Բ. Իսկ աստուծոյն անկապուտ շնորհին մը-
նացելոյ զկնի մեղանացն՝ հզօրագոյն են վը-
կայք։ Նախ Ենովք, զկնի Ահարան, յետ
նոցա Դաւիթ, դարձեալ և Պետրոս. ընդ որս
և փաքրն Եղիազար, որ 'ի մեծէն Աստուծոյ
ողորմեալ՝ մեծագունիցն վկայեցաւ։ Աւելորդ
է առ այս և բանն առակի անտառակ որդւոյն.
Թողում զպառնիկն՝ որ 'ի տեառնէ գոմեցաւ,
և զմաքսաւորն՝ որ 'ի բարեգործէն յիշատա-
կեցաւ, և զաւազակն երջանիկ՝ որ յարձակումն
վերջին շնչոյն հաւատովքն պսակեցաւ, և զոր
անքաւելին են պարտիք՝ զհաղորդեալքն ըս-
պանման մահու արարչին. առ որս և գլխաւորն
ընտրելոյց Պօղոս, որ երբեմն նախնին էր ա-
նօրինաց։ Յորոց ամենք ծանօթութեամբ օ-

րինին գլորեալք անդրէն կանգնեցան բիւրա-
պատկեան գերազանցութեամբ քան զնախակը-
րօնիցն առաւելութիւն։

Իսկ որ նախ քան զօրի-
նակին տուչութիւն՝ զա-
ւանդն պահեալ հայրե-
նի մերձաւորագոյն գոլ
պատուիրանի սկզբնա-
հօրն գաւանութեան, որ
և զնախնեւոյն պարտիս
ինքեան վարկուցեալը ըզ-
նորայն իւրովքն տուժ-
եաց կրից տաժանմամբ,
ոչ քաւեցաւ միայն ծած-
կեալ 'ի յերկրի, այլ չարչարելեաւն մարմ-
նով՝ բանականաց բնութեան կենաց կա-
տարեալ՝ յաղթող զօրապէս բռնութեան
մահու փոխեցաւ։ Իսկ ամենք 'ի բուսոյ
տհաս հասակին չարութեամբն յերկարա-
ձգեալ, 'ի կատարեալ տիս ժամանակին ոչ
'ի բարձրութեանն կայից հասեցան, քան թէ
'ի ստորնականաց թշուառութեանց զժնէից
կենացս 'ի կամարն երկնից համբարձման։ Եւ
թէ այն ժամանեաց կանխաւ՝ զօրացեալ 'ի
չարեացն դարձ, որ մինչև յսակեղէն նիւթ
յեղանակեալ հողոյս գոյութեան, և պատկերն
արքունի 'ի պատիւ կերպիս մերոյ նկարեալ
արքունական քանդակուածով, անկորուստ
և անփոխադիր և յաղթող դաւաճառութեանն

զմերս ենթադրեալ բնութիւն, ապա առաւել
յուսալի է այժմ մերկապարանոց լուսաւորու-
թիւն անքօղ և անվերարկու՝ ասերամբ Քրիս-
տոսիս ուխտեալ. որով և միշտ հաստատեալ
պահի 'ի մեզ բանն ասելուն, բան մարգարէին
ձայնի, ուխտ խաղաղութեան և կնիք հաս-
տատութեան առ հաշտարարն միջնորդ՝ երկ-
նային անմահ կենդանի և մշանջենաւոր բա-
րեխօս։ Ապա ուրեմն բան ոյսու կանանի ճըշ-
մարտագունի, և անոխադրելի սահմանի, և
արարչաւանդ պայմանի, համբուրեմ հա-
ւատոց շրթամբք զպատակեր բանիս, և ամն ու-
նիմ փառսն չնարհի. քանզի արդարեւ յար-
դարացուցանելն զմեզ Աստուծոյ՝ ոչ ոք զօրէ
դատապարտ առնել, բան առաքելական բա-
նին սահմանի։

Գ· Ա՛Լ յոյս անաստուերագիր փրկութ-
թիւն ապառսան, կամ կարծանեալս՝ կանգուն,
թշուառացեալս՝ յաղթող, վիրեալս՝ 'ի դարձն
կենդանական, ամենաթշուառ չարագործս՝
'ի յոյսն, մահու մատնեցեալս՝ 'ի կեանսն, ընդ
ապա՛ստութեամբ վաճառեալս՝ 'ի ձիրն, դը-
ժոխային գործովք գրաւեալս՝ 'ի լոյսն, ըս-
տրնատէր անասնակենցաղս՝ յերկինս, կրկին
գոյթակղեալս՝ 'ի վերատին փրկութիւն, մեղք
կապեցեալս՝ 'ի հանգստեանն խոստումն, ան-
բժշկական վիրաք պարանեալս՝ 'ի գեղն ան-
մահացուցիչ, ատամբակոծս վայրագութեամբ՝

'ի սանձան հանդարտութեան, սրացեալս վա-
բատական՝ 'ի կոչումն, ապառում գժնդակ՝
'ի հեզութիւնն, ընդդիմաբան լուսացոյց՝ 'ի
ներքումն։ Ի Քրիստոս Յիսուս և 'ի Հայր նա-
բին հզօր և ահաւոր, յանուն և 'ի կամս
բարեբարութեան Հոգւոյն ճշմարտի. օրհնա-
բանեալ խոսութեանն և մի աստուածութեա-
նին՝ զօրութիւն և արքայութիւն, մեծութիւն
և փառք յաւիտեանս. ամէն։

ԲԱՆ ԺԲ·

ԶԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀԱՍՈՂԻ
ԱՌ ՆՈՅՆ ԱԳԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՅ ԲԱՆԻ·
Ի ԽՈՐՈՅ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ։

Ա· Եւ արդ քանզի յաւէտ յառաջնում
դղջմանն յուսահատութեանն բանիւ լքայ, և
տարակուսանաց հեծանաւն 'ի մահ ձաղկեցայ,
ստանիօր 'ի յուսոյն կերպարան փոխեալ՝
յարգահատել համարձակեցայց, զԵրրորդու-
թիւնն սուրբ կարդալով յօգնականութիւն
ինձ մեղաւորիս։ Որ և անդստին իսկ յօրհ-
նաբանելն և 'ի դաւանելն զկենդանարար
բնաւից Աստուած, խոկայն և կոչումն ընտանի
ձայնի ահաւորութեան անուան շնորհաձիրն
բարեբարի՝ մատակարարեալ է կենդանութիւն, բան
մարգարէին նախասաւութեան, թէ որ կար-
դայ զանուն տեառն, նա կեցցէ։ Իսկ ես ոչ
միայն կարդամ, այլ նախ հաւատամ մե-

ծութեան նորին. ոչ երթէ վասն պարգեւաց նորա մատուցեալ յողոք դեգերիմ, այլ իբր զկենդանութիւն խնդալոյ, և զնչոյ տուրեւառութիւն հաւատոյ, առանց որոյ ոչ է շարժողութիւն կամ ընթացութիւն. զի ոչ այնքան յուսոյն հանգուցիս, որքան սիրոյն կապանօք բերիմ։ Ոչ 'ի տուրն, այլ 'ի տուողն յաւէտ կարօտիմ. ոչ փառքն են ինձ անձկալի, այլ փառաւորեալն է համբուրելի. ոչ կենացն փափագանօք, այլ կենարարին յիշատակաւն միշտ ճենճերիմ. ոչ վայելիցն տարփանօք հեծեմ, այլ հանդերձողին տենչանօք յերիկամանց ասասի կականիմ. ոչ զհանգիստն խնդրեմ, այլ զհանգուցչին զերեսս ապաչեմ. ոչ հարանարանին խնճոյիւք, այլ փեսային անձկութեամբ մաշիմ։ Ի ձեռն որոյ զօրութեան վստահապէս ակնկալութեամբ վերագրեցեալդ յա՛ցանօք բեռանց՝ աներկիւղ յուսով հաւատամ 'ի կարողին ձեռն ապաստանեալ, ոչ քաւութեան միայն հասանել, այլ զնոյն ինքն տեսանել՝ յողորմութիւն և 'ի դիմութիւն և յերկնիցն ժառանգութիւն, թէպէտ և յոյժ եմ տարագրելի։

Բ. Եւ որդ բաղում պատկառանօք ամաչեցելոց դիմաց կորացեալ, զմիջնորդ ապդման կոփուցմանց երկակի շրթանցս՝ արժանաւոր ապիւ կարկելոց՝ առ անհամարձակ լեզուիս շարժութիւն, նորոգեցից 'ի յերդ հաւաչման

պաղատանաց յեղանակութեանց ապխողբամ հեծեծանաց՝ 'ի բարձունս ապաղակելոյ։

ՄԱՂԹԱՆՔ ԶՕՐԱՒՈՐՔ ԱՐՀԱՒԻՐԱՑ ԳԻՇԵՐԱՑՆՈՑ

Գ. Ընկալ բաղցրութեամբ, տէր Աստուած հզօր, զդատնացողիս զաղաչանս. մատիր գթութեամբ առ պատկառեալս դիմաք. փարատեա, ամենապարգեւ, զամօթական տխրութիւնս. բարձ յինէն, ողորմած, զանբերելի ծանրութիւնս. անջրպետեա, հրնարաւոր, զմահացու կրթութիւնս. աւարեա, միշտ յաղթող, զիսաբողին հաճութիւնս. բացագրեա, վերնային, զմոլեցեալ մատաղուղ. կընքեա, կեցուցիչ, զկորուսչին ընթացմունս. ցրուեա, ծածկաւոր, զբմբռնողին չար գլամունս. խորտակեա՝, անքնին՝, զմարտողին դիմեցմունս։ Ցեառնագրեա քո անուամբդ ըզլուսանցոյց երդ յարկիս. պարփակեա քո ձեռամբդ զառաստող տաճարիս. գծագրեա քո արեամբդ զմուտ սեմոյ սենեկիս. կերպացո զքո նշանդ 'ի հետս ելից մաղթողիս. ամրացո քո աջովդ զհանգստեանս խաչի. մաքրեսցես 'ի հաղբից զծածկարան անկողնոյս՝. պահեսցես քո կամաքդ զտառապեալ անձն ոգւոյս. ան-

խարդախ արասցես զքո շնարհեալ շունչ մարմնոյս · կացուսցես շրջափակ զպարտ զօրուդ երկնայնոյ · կարգեսցես 'ի գիմի ընդդէմ դիւային դասու ։ Տուր հանդիսաբերկրութեան մահահանգոյնս նիրհման 'ի խորութեան դիշերիս , բարեխօսութեամբ հայցուածոց սրբոյ աստուածածնիդ և ամենայն ընտրելոց ։ Ամ փոփեալ պարուրեա զպատուհանս տեսութեանց զդայարանացս իմաստից անդարհուրելի գեռեղմամբ 'ի ծփական խառնութեանց , կենցաղական զբաղմանց , անրջական երազոց , խօսկական ցնորից , յիշատակաւ քոյ յաւուրդ անմնասելի պաշտպանեալ ։ Եւ սթափեալ վերստին 'ի ննջմանէ ծանրութեան ամենազգաստ արթնութեամբ , հոգեներոգ զուարթութեամբ 'ի քեզ արձանացեալ , զայս ձայն մաղթանաց բուրմամբ հաւատոց քեզ , ամենօրհնեալ թագաւոր փառաց անճառից , փառաբանողաց երկնագումար խմբից երգակցեալ , յերկինս առաքել ։ Զի դու փառաւորեալ ես յամենայն արարածոց յաւիտեանս յաւիտենից · ամէն ։

ԲԱՆ ԺԳ·

Վերստին ցանելիութիւն կրկին հեծութեան նորին հայրոյ
առ նոցն աղերս մաղթանաց բանի ·
ի թարոյ սրտիցն թօսիր ընդ աստուծոյն ·

Ա· Աստուած բարերար հզօր ահաւոր ,

հայրդ բարի ողորմութեանդ շնորհի , որոյ անուանդ խակ մեծիդ զգթութիւն և զընտանութիւն աւետարանէ , քաղցր զմնէից և անգոհացողաց ։ Ընդ քեզ և որդիդ քո իբրեւ զքեզ , զօրաւոր ձեռն իբրեւ զքոյդ , անժամանակ տէրութեամբ ահեղ , ընդ արարչութեանդ քում բարձրացեալ ։ Եւ հոգիդ սուրբ ճշմարտութեան՝ բղխեալ առ 'ի քէն անապառութեամբ , կատարեալ խակութիւն դոյն , էութիւն մշանջենաւոր , հաւասար քո ամենայնիւ , փառակից որդւոյ քոյ տէրութեամբ ։ Երբեակ անձնաւորութիւն՝ համայն անքնին , արարեալ 'ի գիմաց՝ ուրոյն դասուցմամբ · խակ միաւորեալ համաղուգութեամբ , նոյնագոյ բնութեամբ տիրապէս , անշփոթ և անանջրպետ՝ միով կամաք և կցորդութեամբ · ոչ երբիցութիւն ուժեմն 'ի յուժեմն և ոչ քրթթել մի ոկան առ նաւատութիւն միոյն ժամանեալ , քանի թէ պատճառս սիրոյ երկնայնոյ անբաւաւերբուսոյ՝ որ առ մերն է ծանօթութիւն , միով պատկաւ արբաստութեան անսկզբնաբար աստուածաբանեալ ։ Քանզի արդարեւ վերաձայնեալս այս խոստովանութիւն երեքփառատարեանդ գաւանութեան զմէն հաւա-

տոյ Պետրոս երանելոյ. իսկ զդատապարտելոյս անձն մեղաւք՝ բարեհրաման քո ակնարկութեամբ, ով խնդրողդ գերելոյս, հրաշանորոգ արդարացուցէ։ Քանզի թէպէտ և քո իցեն պարգեւք, և քո ողորմութիւնք, այլ ոչ ի պարգեւսն ես այնքան հոչակեալ, որքան յողորմութեանն. զի երկրորդն զքոյդ յաճախէ զփառս; իսկ առաջինն զճգնաւորացն յայտնէ զգործս. զի պարգեւք՝ վաստակացն են փոխարութիւնք, իսկ ողորմութիւնք՝ մեղուցելոյս բարերարութիւնք։

Բ. Եւ արդ մի՛ զօրացին մարդկայինս գործք առաջի քոյոյդ շնորհաց, Աստուած դթութեանց, թէ և անդր իսկ իցեն քան զօրէնս հասարակաց բնաւորականս հոսմանց. այլ յաղթող եղեալ քոյդ երկայնմտութեան, նաւաղ եղիցի առ քումդ մասին ընթացք երկրածնաց։ Քանզի և որ մարքրութեամբն պերճանային օրինականացն վստահութիւնք, 'ի լուսաւորել քոյդ արդարութեան գուշակ ներկայիս, ամենանուաղ անձկութեամբ լքեալ հրէութիւնն յեանեալ, և յաւէտ ընդ տարագրական ողորմելոյն, առաւել նոքա գան կարօտեալ մարդասիրութեան։ Եւ քանզի ամենայն ինչ հնարաւոր է քեզ, բարերար, լուր պաղատանաց գուշման հեծութեանս՝ որ կարդամն առ քեզ. ողորմեա, կեցո և մարդասիրեա։ Զի քո է երկայնմտութիւն, քաղցրութիւն, փրկութիւն, քաւութիւն, և փառք յամենեցունց յաւիտեանց ազգաց. ամէն։

ԲԱՆ ԺԴ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՊԻՆ ՀԵՆՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀԱՅՈՑԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ. Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍԻՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ։

Ա. Պատատիմ առ քեզ լուսոյ ճառագայթ, արքայ երկնաւոր, գովեալ անպատում, որպի անճառ մեծիդ Աստուծոյ. խոնարհեցո զունկն քո բարձրեալ բարեգութ, կենաց ազատէն, նորոգ մերձեցեալ կրկին աստանօր 'ի հառաչումն նուազս ձայնի վիրաւորելոյս։

Բ. Ոչ ցուցեալ է երբէք, եթէ աղաչեաց զքեզ 'ի ձեռն աւազակացն սրոյ խողխողեալն, քանզի կարկամեալ էր. ոչ ձայն պաղատանաց զկնի արձակեաց, քանզի անկոխնչ էր. ոչ մատամբքն աստանելոյ զպղէտ վանդին յայտնեաց տեսողիդ, քանզի խորտակեալ էր. ոչ աչս կողկողագինս արտասուօք ողբոց՝ բարերարիդ յանդիման կացոյց, քանզի վնասապարտ էր. ոչ 'ի պատգամ բանից միջնորդի զողորմածիդ կամս հաճեցոյց, զի անայցելու էր. ոչ հայթայթմամբ խորտակեալ մարմնոյն արիւներանգ ներկուածով ձորձոց զդթածիդ զսիրտ ճմլեցոյց, վասն զի անյոյս էր. նա և ոչ ծնգովքն հաստատութեամբ իբր գարշապարաւ ոտին վարեցաւ, այն զի անյարիր էր.

քանզի կիսամեռն սատել կենդանուցն՝ սակաւ
ինչ նուազ է 'ի մեռելութենէ։ Մանաւանդ
զի 'ի քոյոցդ խրատեալ բանից, և բարերարե-
եալ քոյդ ողորմութեամբ, և փառաք քո լու-
սազարդեալ, ոչ միայն զի ոչ վերջացաւ 'ի
հակառակն քո ընթացից, այլ սահակեալ
ապաստամբութեամբ յիւր թշնամեացն թիւ
յաւելաւ, ընդ նոսին դաշնաւորեցաւ, միա-
բանեաց սատելեացն քոց։

Գ. Իսկ դու բազմապարգեւ, բարերար,
անսխալակ, ամենակեցոյց, ոչ միայն զի ոչ պա-
հեցեր զչարագործին մեղաց յիշատակ, այլ և
ոչ բանիւ յանդիմանեցեր. ոչ ասն հարեր ան-
կեալն, այլ կարեկցաբար մատուցեալ զծայ-
լագոյն յուցեր զինամս։ Ոչ քահանայապետ
քան զհարուստեան տկար օրինին՝ զօրաւոր առ
մահուն պաշտօն՝ դատապարտիչն անիծիւք և
բռնալիր քարանցն ձգմամբ 'ի խորատակումն խո-
ցելոյն արագեալ մատեար. և ոչ որպէս զեւ-
տականն կարապետային անկատարագործ՝ 'ի
յերկուցն միջի բաժանեալ խարոյ, հնոյն լը-
բումն և նորոյս սկիզբն, ունայն 'ի հոգւոյ
յապաշխարանն հանդիսացեալ՝ զվիրաւորելոյն
տեսեր զվանդ, զի մի սատակիչն օրինակա-
թեամբ սատարաւն արմատակարաւ՝ զմահուն
պաշտօն 'ի քեզ նկատեալ, յառաջ քան զփարձ
առակայիցն սատակեսցի. այլ հեթանոսացն
զսիրոյն անուն սարեսատանեալցն, որք 'ի հր-

բեիցն ընկալեալ զօրէնս ամբողջ պահեցին, զոր
նաքա մատացան, նոցին կցորդեալ մարմնոյդ
վերարկաւ մերակերպարան խառնութեամբ,
զարտասարսն գծագրեցեր զաւետիս առ օտա-
բագգիսն. և սատաւածաբարդ ներգործու-
թեամբ անապականաւ ձեռն կարկառեալ,
յարուցեր զմարդն նախնի՝ մեղուցեալ 'ի մահ
իւրովքն ծնող ովք։ Զարամեցելոյն սիրա բերկ-
բեցուցեր, և զվհատեալն հաստատեցեր, և
զմեշուառացեալն միանգամ՝ կրկին զուարթա-
ցուցեր։ Աւազանին կենարար օծմամբն և բա-
ժակաւն լուսոյ լցեր. հայիւդ երկնայնով ա-
բարշականդ քոյին մարմնով
նոր յեղանակեցեր։ Վերակա-
ցութեամբ երջանկացն ազանց
ընտրելոց յանձանձեցեր, գլոր-
գեցեր և խնամարկեցեր։ Հան-
դարտմեթաց գրատաւն տա-
ծողութեամբ անդրուելի պահեցեր, մինչեւ
յարկն լուսոյ ածեր։ Ի ձեռն երկաբանչիւրոց
միջնորդաց՝ նախնեաց և երկրորդաց տուչու-
թեան կատակաց կենդանականաց, մարդասի-
բապէս զարմանատարեցեր։ Եւ որպէս երբեմն
ընդ Մովսէսի՝ թեւս տարածեալ արծուոյն
օրինակաւ ընկալաբ զնա, և 'ի հանդիսան հան-
դարատութեան երկրին բարութեան առաջնոր-
դեցեր, և զբանին կերակուր ջամբել հրամա-

նատրեցեր վարպապետութեանց։

Դ· Եւ արդ որ զբնաւն ծայրագունին բարութեան ըստ յամենայնի բովանդակապէս հրաշագործեցեր, զոցատրին զգանձ քեզ սեպհականեալ՝ զբո սատցուածն առ քեզ դարձուցեր, կեցո և զիս մաքրեալ 'ի մեզաց պարտեաց, որ ձրի պարգեւեաս և անպատրաստից։ ընդ որոց և ինձ տացես քաւութիւն և բարձրչկութիւն, բարեգութ, զօրեղ, անքնին, անեղծ, տհաւոր, օրհնեալ միշտ յաւիտենից յաւիտեանս։ ամէն։

ԲԱՆ ԺԵ·

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀԱՍՈՂԻ ԱՌ ՆՈՑՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆՈՑ ԲԱՆԻ։
Ի ԹՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԹՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՑ։

Ա· Իսկ դարձեալ ասասա վերասին առնոյն հեծութիւն սրտիս վասնզի ինձէն մատուցեալ, տովին նուագաւ 'ի նոյն ոճ բանի՝ զամենապարգեւդ արգասաւորեցիր, տագնապեալ ոգւոյս վասնզիւ 'ի ապառ։ իբր մեռեալ կենդանւոյ անմահիդ մաղթեմ Աստուծոյ խոստովանեալ ընդ փառացդ քո զիմն անարգութիւն, և առ չարեաքս խնամք զքոյդ բարութիւն։ որովք յայլմեալ գտայ քան թէ բժշկեալ, և ուսուցեալ քան թէ համարձակեալ ուխտակցոյս աւանդ ամուսոյ։

Բ· Իսկ կրկին առակն որ առ խս, որ ոչ-

խարին տրուսն տարացուցիս, որ յեսին անդրդայութեանն էր մատնեցեալ՝ մոլորեալ, և 'ի լերինս ուր ոչ է այցելութիւն՝ ընդ գազանակատացն դիւաց և կուռացն վայրենութեան թափառեալ, ոչ մերձաւոր գոլ սակաւ մի հօտին, ոչ բան ունէի, որով և գցաւոցն ազէտ պատմէի, ոչ ձեռն ձգողական, որ համերցն է ազդողական։ Իսկ դու միայն գովեալդ յրս կրզբանցն յաւիտանց և յարդի ծնեալդս, գտեալ ըստ մարմանաց գոչման երգողին՝ զիս զմեղուցեալս յանձնոյն մոլորութեան, խնամոլորէն տեսչութեամբ կամաց հովիւ կոչեցար։ և ոչ միայն հոգացար, այլ և խնդրեցեր։ և ոչ գտեր միայն, հրաշագործ, այլ անճառելիդ բարերարութեամբ սիրոյ 'ի կենդանարարդ քո յաւս բարձեր, և ընդ երկնային զօրուն գասեցեր 'ի հայրենիդ քո ժառանգութիւն։ Եւ արդ դու հոգոյ կենարար օրհնեալ այցելու գթածդ յաղորմութեան, եթէ գնասա ընկալար զապաբանեալսն աղերսանաց, որ մինն 'ի միջոց մահու սահմանի էր շարշարեցեալ, իսկ միւսն ըստ անքանիցն անդրդայութեան վասանդիբ ացամերժութեամբ յանբնական վայրի վարանեալ՝ 'ի բառաչ ձայնի բարբառոյ՝ որ անկերպաւոր անչնական, ասասուածային բարեխնամութեամբդ անտեսեցեր զսիեզերահրաշն խնամոլութիւն առ կորուսելոյն մեծ թշուառութիւն՝ յայտ-

նեաց վերսին և արդ գթութեանցդ խորք և բարերարութեանցդ հոսանք՝ առ անօրին-եալս առաւելութեամբ վերադրելոցդ օրինակութեամբ, առ բազմօրինակ մահու պարտականս, առ որ 'ի բարութեանց խառնից քաղցրութեանց յաստուկ համն չար, առ անդամս մարմնոյ արժանաւորս հատմանն, առ համանճարագ ամենաբորոյ ախտացեալ հոգիս վիրաւոր, առ հաւատարեալս անդգոյութեանց անուանոց, առ օտարացեալս յընտանութենէ իմաստանոց, առ անմանս հանգուանակից բանաւորութեանց։ Որ եթէ տարացոյց գոյր, ես ասէի. թէ նմանակից գոյր իմ, պատմէի. թէ հանգուանակից գոյր, ես ճառէի. թէ հաւատար գոյր, ես գրէի. թէ զուգագործ գոյր, ցուցանէի. թէ օրինակ գոյր, ես ապդէի. թէ յանցեալսն, հայթայթէի. թէ 'ի ներկայումս ասա, ես յուսայի։ Բայց քանզի անցեալ է ըստ օրինակ, և հրաժարեալ ըստ նմանութիւն, զոր միայն քո է քաւել, բժշկել և կենագործել, կենդանարար համայն մեռելոց, նարդութիւնդ սիրելոց։

Գ. Զի եթէ սրբոյն սրտի տեսութեամբ երջանկին Դաւթայ անօրէնութիւն չարեաց բարձրացեալ ասի քան զգլուխ, և ըստ ծանրութեանց բեռանց դժուարակրելոց յանցմունք մեզաց, իսկ որ առ իս կրկին սխալմունք գերազանցէ քան զհեզեղին ջրակուսակ սիրելերաստոյ ամենասպառ ծովուն յորդութիւն, և գլխոց լերանց վերադրէ։ Ա. Լ. շնչեսցէ օդ քո քաղցրութեան իբր առ Նոյին, և որ զլերինս հալէ զօրութիւն, ցամաքեցուցանել զչիզս ջրակոյսս բազմակոհակս՝ և երկրակոծման խնցս պարսեաց և լեռնակարկառ բարձրութեան մեզացս ամբարձելոց։ Եւ համառօտեալ զրան քո հզօր՝ ամենակար հնարաւորութեամբ հակիրճ հատուցմամբ, արասցես ահա ելս քաւութեան, ըստ մարգարէին, առ երկրաձիգս անօրէնութիւն. և ներելով իմն յանառութեան, ով երկայնամիտ ողորմած օրհնեալ, թողցես միանգամայն, բարեգործեսցես իսկապէս, հատցես բոլորովին զանմաքաբելի պարարուցս զարժանահատոյց տակաւեացս տոյժս տարժանակիրս։ Նա գի և չիք իսկ առ քեզ ցաստումն սրտի, և կամ բորբոքումն բարկութեան, որպէս ոչ կրին նեղութիւնք և կամ նշմարանք մթութեան. քանզի կեանք են 'ի կամաց քոց և ըստ, և ոչ արարեր զմահ և ոչ խնդաս ընդ կորուստ մարդոյ ըստ Դաւթի և Սողոմոնի։

Դ. Եթէ մարդկան կարդեցեր զայս կէտ սահմանի մեծի պատմանի՝ 'ի բարեվիճակդ քո կանանոց՝ ոչ փոխատրել անդրէն չարի չար, այլ եօթանասնիցս եօթն թողուլ անդուստ 'ի յաւուր զիւբաթչիւր մեղանաց զպարտս. և ապդ բան առ մեզ, որ միշտ 'ի բնութեան ու-

նիմք բնաւորաբար ուղերձեալ զբիծս չարեաց
անհամար բիւրաւոր նորոգ յայտնելոյ, որք օ-
րինաւորին երեւին յանդատան սահմանի ա-
մենաբոյս փշածին բնաւթեան, ըստ անտուտ
քս վկայութեան, որ թէ միաք մարդոյ 'ի
խնամն չարի են արձանացեալ 'ի մանկութենէ։
Զի որ վկայարեալ մարրութիւնն ունէր ա-
ւետարանիչն կենացդ բանի Յովհաննէս, և
զինքն ընդ հատարակաց բնութեան յծակցեալ,
հատատեաց զձշմարտութիւն քս առ խմն որ-
տութիւն յոյժ արդարացեալ. թէ ասեմք,
ասէ, մեզս ինչ մեք չունել, սուտ առնեմք
զնա։ Եւ արդ կատարեալ է բան քս խնկեալ,
և 'ի գլուխ եղեալ անպակաս 'ի տուգութենէ
առ խմ մարդութիւն և գժնդակ անիրաւու-
թիւն։ Վասն որոյ խնայեա յիս ողորմութեամբ,
քաղցրութեան ճաշակաց ապրիր, միայն
օրհնեալդ յամենայն յաւիտենից. ամէն։

ԲԱՆ ԺԶ·

ՎԵՐՍՏԻՆ ՑԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՊԻՆ ՀԵԹՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀԱՍՈՂԻ
ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ.
Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍԱՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ.

Ա· Եւ արդ դու միայն Աստուած երկնաւոր՝
բարձրեալ, բարեգործ. քս է զօրութիւն, քս
ներողութիւն, քս բժշկութիւն, քս տուա-
տութիւն, քս են պարգեւք, քս միայնոյ են
ձիրք ձրի, քս քաւութիւն, քս պաշտպանու-

թիւն, քս հնարք անխմանալիք, քս արուեստք
անգտանելիք, քս չափք անչափելիք, դու ըս-
կիզբն և դու կատարած։ Քանզի ոչ երբէք
սուտ երդացու ցանէ զլոյս ողորմութեամբ՝ քս՝ խա-
ւար արամատ թեան. վասն զի ոչ ես գրաւեալ
ընդ մատամբք ախտից՝ 'ի վերդ քան զբան։
Պատկեր անպարագիր անգր քան զոչքանու-
թիւն կշռութեան, անչափ լայնութիւն փա-
ռաց, անտարբերափակ ընդ արձակութիւն հա-
տուզօրութեան, անամփոփելի տաւելութիւն
բացարձակութեան, անանկարանալի բարերա-
բութիւն գթութեան։ Դու զարձուցանես,
ըստ մարդասիրին, յայդ զատուերս մահու. որ
իջեր կամաւ 'ի Տարտարոսն ներքին արգելա-
կանացն բանտի, յորում և մարթ անացն դուռն
էր ապխեալ, և գերեալ անտի զմթերիցն կա-
պուտ փառանդ երոյն հոգւոց, սուսերբ հրամա-
նի յաղթական բանիդ գկապատատարման մահուն
խզեցեր, և զմեղացն կարծիս ցրուեցեր։ Դարձ
առ իս՝ որ զընդամ զընդանաւ վհիս ապմասիգ
գբոյս յերկաթս մեղաց, վիրաւորեալ խոցմամբ
սլաքաց բանասարկուին նեամ։

Բ· Ա. Զդու յամենայնի աէրդ բարերար,
ոյդ 'ի մէջ խաւարի, օրհնութեանդ գանձ,
ողորմած, գթած, մարդասէր, կարող, զօրա-
ւոր, անպատուամ, անքնին, անճառ, բաւական
ըստ սրբոյն Յակոբայ, անհնարիցդ ամենից
դիւրապատրաստ հնարաւորութիւն, հոգ

ծախիչ գիտուս մեղաց, ճաճանչ կիզանող ընդ հանրական թափանցանցութեան խորհրդոյ մեծի, յիշեա՛ զկա յաղագս թեան .քո, օրհնեալ, և մի՛ յիրաւունս .քո. 'ի ներքոյ թեան .քո, և մի՛ 'ի հատուցման. յերկայնմտութեան .քան 'ի հաւատաւ թեան։ Եթէ կշռեացես զմեղանաց իմոց ծանրութիւն, ընդ .քաղցրութեան .քո և մի՛ ընդ արդարութեան. զի առատակ նախնումն՝ յոյժ է նուազեալ, իսկ 'ի ներհակ վերջնոյս՝ յաւէտ ծանրագիր։

Գ. Արդ մատիր առ իս, բարութիւն որպէս յունկանն բժշկութիւն հակառակ .քո համբարձելոյն. բարձ 'ի մեղուցելոյս զհողմ մահաւխաւսութեան, զի հանգիցէ յիս ամենակալ հոգիդ խաղաղութեան։ Եւ .քեզ փառք յաւիտենից, յաւ իսեանս յաւ իսեանից. ամէն։

ԲԱՆ ԺԷ.

Վ. ԲՈՍՏԻՆ ՑԱՌԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵՆՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀԱՒՈՂԻ ԱՌ ՆՈՑՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ.

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍԻ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՑ.

Ա. Արդ ապաչեմ զիմնամեկպդ փառագաւորաց տաժանելեաց կրից թափանցութեանց հոգւոց վշտացելոց, մի՛ յաւելուր հեծութեանս ցաւ, մի՛ խոցեր զվիրաւորեալս, մի՛ գասապարտեր զպատաժեալս, մի՛ տանջեր զչարչարեալս, մի՛ գաներ զհարուածեալս, մի՛ գլորեր զանկեալս, մի՛ կործաներ զդպրեակդեալս, մի՛

մերժեր զհեռացեալս, մի՛ տարագրեր զհալածեալս, մի՛ ամաչեցուցաներ զպատկառեալս, մի՛ կշտամբեր զհարթուցեալս, մի՛ խորտակեր զբեկեալս, մի՛ խռովեցուցաներ զամբոխեալս, մի՛ ալէկոծեր զբքացեալս, մի՛ սասանեցուցաներ զդղրդեալս, մի՛ շփոթեր զմրրկեալս, մի՛ կեղեքեր զդիշատեալս, մի՛ ջաղջախեր զբեկեալս, մի՛ գոշեր զմրմնջեալս, մի՛ կուրացուցաներ զխաւարեալս, մի՛ զարհուրեցուցաներ զապշեալս, մի՛ խորովեր զխարշատեալս, մի՛ մահացուցաներ զհիւանդս, մի՛ բեռանց ծանրութեան մատներ զակարս։ Մի՛ անուր յաւելուր կարկամեալ թիկանցս, մի՛ կրկնակի ողբումն դառն հեծութեանս, մի՛ ուժգնապէս վարեցիս առ հողս, մի՛ սաստկապէս առ մախիրս, մի՛ անաչառապէս առ ստեղծուածս, մի՛ ահարկութեամբ առ փոշիս։ Մի՛ ընդ հարկանիր խստութեամբ մեծդ ընդ փոքուս, լոյդ ընդ ստորնականիս, բնութեամբ բարիդ ընդ 'ի բնէ չարիս, ողկոյզդ օրհնութեան ընդ պտղոյս անիծից, քաղցրութիւնդ խակապէս ընդ համային դառնութեանս, փառաւորեալդ անփոփոխ ընդ ամենեւին անարգիս, կենացդ նշխար ընդ կաւոյս զանգուածոյ, տէրդ տերանց ընդ տղմիս երկրայնոյ, անենաւոր լիութիւնդ ընդ չքաւոր ստրկիս, անկապուտ ճոխութիւնդ ընդ անպատասպար տառապելոյս, անկարօտ բարութիւնդ ընդ ամենաթշուառ

աղքատիս։ Քանզի ոչ ոք հասեալ յառաւօտ՝ և 'ի ծագման լուսոյն խիթոյ մթանալ, և կամ ընթերակաց կենաց՝ մահանալ, կամ ապատութեան՝ և պարտաւորիլ, կամ շնորհաց՝ և դատապարտիլ, կամ փրկութեան՝ և մատնիլ, կամ նորոգման՝ և եղծանիլ, կամ օրհնութեան՝ և տարագրիլ, կամ բժշկութեան՝ և վիրաւորիլ, կամ լիութեան՝ և նքաւորիլ, կամ յաճախութեան հացի՝ և քաղցնուլ, կամ գեղոց հոսանաց՝ և պաղիլ, կամ մայրենի գթոց՝ և նեղիլ, կամ խնամոց ատաուածեան աջոյդ՝ և զրկիլ։

Բ. Եւ արդ ընդ ախտացելոյն սատկապէս մարմնոյն բորոտութեամբ հոգւոյս վտանգաւ և ես պատասխանիմ, տէր եթէ կամիս, կարող ես զիս սրբել։ Ընդ աչացուցոյն նեղելոց մշտապիշերն խորխափանօք՝ մեծակական ձայնիւ հառաչեմ. ոչ որդի անուանեմ Դաւթի, այլ ծնունդ էիդ Աստուծոյ դաւանեմ. ոչ միայն ռաբբի կոչեմ, որ վարդապետացն է պատիւ կարծողական գիտկն գիտելոյ, այլ տէր երկնի և երկրի հաւատամ։ Ոչ ձեռինդ միայն ձգմամբ հպաւորութեան, ով բարեգութ Աստուած մերձաւոր, այլ 'ի բացեայ գոլով միջոցաւ մեծաւ՝ ակն ունիմ զօրել քո բանիդ առ իմ բժշկութիւն։ Ոչ թէ ինչ խորոց կապածանաց միջոցի բանի, որ երկմտութեանն կարծի նշանակ, 'ի մէջ արկանեմ

կամելոյն և ողորմութեանն, այլ կամիս որպէս բարեգութ, և կարես որպէս զարարիչ. ասա բանիւդ, և բժշկեցայց։ Ընդ հարիւրապետին հաւատոց և ես լծակցեմ. ոչ մինչ անձուկ միայն բացակայութեամբ հեռի լինելով խօսան 'ի խորանէ հաւատամ ազդել քոյ կարողութեանդ առ յարութիւն և բժշկութիւն, այլ 'ի վերին երկնի բազմելով և 'ի ստորին երկրի բովանդակ, առ հրաշիցն սքանչելութիւն ոչ ունիմ հաւատացանել։

Գ. Շնորհեա ինձ, որպէս դատակնիք բանին քո վճռեաց առ պառնկին ընդունելութիւն, հնգից հարիւրոց դենարաց պարտուց շնորհաբաշխութիւն՝ Աստուած բարութեանց և տէր երանութեանց, որ յաճախն ընձեռել՝ բաղումս փառաւորիս, և 'ի շատն մատուցանել՝ նուիրն չափ սիրիս, և յառաւելն ողորմել՝ կրկին բարգաւաճիս, և յայսքան բարիս իրաւամբք գովիս, և ամենայնի տէր գոլով հաւասարորդ ճանաչիս, և որ զբոլորն ունիս՝ ընդ մերումս կշռիս, և անճառելեաւդ ձրիս մերայնովքս վճարիս, և ընդ երկրաւորիս զանվախճանն պարտ վարկանիս, և մեծագրեալ քոյ զմերն՝ վեհս գոհաբանիս, և 'ի սակաւուն տուչութիւն դայն փառաւորիլ ոչ ամաչիս։ Արա և ինձ զնոյն գթութիւն ունողիս զգսրծս անհամար պարտուցդի և 'ի ճառս երախտեաց քումդ պարգեւաց՝

նորին իսկ սակով սիրելն կարգեսցի· և քեզ փառք յամենայնի· ամէն։

ԲԱՆ ԺԸ·

ՎԵՐՍՏԻՆ ՑԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՊԿՈՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐՈՆ ՀՍԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՑՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ· Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍԻՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՑ։

Ա· Ա.րդ ես ծնունդս մեղաց, արդիս մահացու երկանց, արդարեւ անսահման բիւրուց քանքարաց տուժիչ գոլ հատուցանող 'ի միում աւուր։ Ա.յլ ոչ թէ առ փոքրկութիւն մարդկային մտաց հայցեմ ներութիւն, այլ առ անենաւոր լիութիւն փրկչիդ Յիսուսի Քրիստոսի պաղատիմ մարդասիրութիւն· որ չէի երբեմն՝ և ստեղծեր, չմաղթեցի՝ և դու արարեր, չեւ եւս եկեալ 'ի լոյս՝ և տեսեր, ոչ յայտնեցեալ իմ՝ և գթացար, ոչ կարդացեալ՝ և խնամարկեցեր, ոչ համբարձեալ ձեռն՝ և նայեցար, ոչ պաղատեալ՝ և ողորմեցար, ոչ կերպացեալ ձայնիս՝ և լուար, ոչ հեծեծեալ՝ և ունկնդրեցեր, գիտելով դարդեան դիպուածոյս՝ և չանտեսեցեր, նախահայեացդ աչօք նկատեալ զպատժապարտիս չարագործութիւն՝ և յօրինեցեր։ Եւ արդ զքո արարեալս և զքեզ փրկեալս և զայսքանեաց խնամոց յանձանձեալս մի՛ խլեսցես մեղացն հարուածք գիւտք բանաբկուին, մի՛ յաղթեսցէ յամառութեանս խոց

մառախուղ՝ ներարկութեան քո լուսոյ, մի՛ որպիս կարծրութիւն՝ երկայնամիտ բարութեանդդ, մի՛ մահացու մեղիս՝ ամենակատարդ լրութեան, մի՛ ակարութիւնս նիւթոյ՝ անպարտելիդ բարձրութեան։

Բ· Ա.հա կարկառեմ զկարկամեալ բազուկս հոգւոյս յանուն քո, հզօր, արասցես ողջ իբրեւ զառաջինն մինչ 'ի դրախտին փափկութեան զպտուղն կենաց կիթէի։ Կաշկանդեալ գոսացեալ 'ի կոր կործանմամբ ընդ կնոջն տագնապելոյ՝ կայ անուղղելի հոգւոյս թշուառութիւն, ընդ երկիր պչուցեալ մեղացն կրքմամբ՝ սատանայական բուռն կապանօք, զի մի՛ զերկնայնոյդ ընկալցի զողջոյն· խոնարհեսցես առ իս, միայն ողորմած, զի բարձրացուցցես զվայրս խոնարհ բանաւոր անկեալ, և զչոքացեալս ծաղկեցուցցես 'ի բարի կրօնս վայելչութեան, ըստ սատուածաբանութեան սուրբ մարգարէին։ Որպէս զի ծնեալ կոյրն անլուսաւոր՝ չունիմ տեսարան, որով զստեղծչիդ նկատեալ զկերպ մարմնեցիս, հզօր բարեգութ, միայն դու պաշտպան ակնարկեալ խնամովք անճառ քոյ սիրոյ՝ 'ի հնչական խօսուն քս անօրէս, յանէից գոյաւորութիւն լուսոյ հատուցցես։ Ընդ երկրատատանամեայ չարեօք չարչարեալ վշտագին կնոջն տանջելոյ՝ գետովք մեղանաց արեան հեղեղիմ· հայեաց 'ի բարձանց անմատոյց լուսովդ պա-

թածածկեալ, ուր ոչ է քրանցք ձեռաստեղ-
ծական վերարկուի ձորձոյ, այլ տարածումն
հրաշից ամենայն ուրեք զօրացեալ։ Ոչ օծու-
թեամբ իւղով՝ պատժապարտս ընդ մեղաւո-
րին մատուցեալ առ կենդանաձիր ոտից գար-
շապարդ՝ զկաթիլս աչացս վարսիւք հերացս
ընծայեցուցանեմ, այլ զամբիծ հաւատս ամ-
բարձմամբ բազկաց ստոյգ դաւանմամբ հոգ-
ւոյ ողջունիւ շրթանց կափուցմամբ զերկիր
համբուրեմ, խառնեալ հեծութիւն աղերսս
արտասուաց՝ բժշկութիւն հոգւոյս աղերսեմ։
Վասնեալ մեղանօք հոգւոյս գոյութիւն լու-
ծեալ մեղկութեամբ, և յերկուց կայից մի-
այնակողմամբ անհաստատ հեատվք, զընթա-
ցից գործին՝ նահանջմամբ չարին՝ զհետեւա-
կանն բարձողութիւն շինուածոյ մարմնոյս՝ առ
երս ծառոյն կենաստիճ պտղոյն խափանեցե-
լոյ, պատապարեցեալս անդրէն վերատին, մի-
այն հնարաւորդ առ 'ի փրկութիւն։ Զփա-
ռաբանարան հաստուածոյ կերպիս 'ի քէն ե-
ղելոյ՝ ամրափակ խցմամբ համրացոյց արգել
հոգմ բանաարկութեն. հոգիդ քո ապրեալ մեծդ
ողորմութեամբ, բան յաւետարանին բժշկե-
ցելոյ, հրաշափառապէս բարեգործեցեալ բանդ
կենդանի՝ ինձ խօսողութիւն անապրիսաքելի։
Անկեալ կամ չարեօք 'ի մահիճս ախտից ըն-
կողնոց մեղայ՝ զի կենդանի և խօսուն մեռ-
եալ, կարեկցեալ իմում թշուառութեան՝

ողբականօք քքուանաց ձայնից, ով բարերար
որդի Աստուծոյ, օրհնաբանեալ աչացդ ցո-
ղով վերականգնեացես 'ի կենդանութիւն, իբր
զսիրելին 'ի յանշնչական մեռելութենէ։ Ասացդ
դառնացողս 'ի գրի մեղաց կամ տարակուս-
եալ, ձեռն մատուցեալ՝ արեւ անատուեր որ-
դի բարձրելոյ, հանցես զիս 'ի լոյս քումդ նը-
շուլից։ Ընդ ադիոգրամ թշուառութեան կա-
կանման ձայնի այրոյն 'ի Նային մօր միա-
մօրին, տատանմամբ մատանցն, կոծմամբ կրբ-
ծիցն, հոտմամբ արտասուացն, տուայտանօք
տխրութեան դիմացն, և ես պաղատիմ վեր-
ջին հեծութեամբս, տուր յուսահատելոյս ըզ-
քաջալերութիւն մխիթարութեան գթած քո
բանիդ, ասելով և ինձ գոմեալդ բարի ստեղ-
ծիչ աշխարհի, թէ մի՛ լար գերի բազմաց
ողբալի. որով ընդ պատանեացն կենդանացե-
լոյ 'ի վշտացելոյ ծնողին սփոփանա՝ զամենա-
պարտ ոգիս ընկալայց 'ի քէն ընդ նմին կրկին
նորոգեալ։ Ընդ այսակիր անդգայելոցն դի-
ւալուկ և քարակոշկոճ հեղձամղձուկ եղկելի
անձանցն, քաղցեալի գիսախուխ հերացն,
վայրենեբեռս բանդագուշելոցն, 'ի քէն ողոր-
մեալ փրկիչ բոլորից, իբրեւ զնոսին առ քեզ
դիմեցից. հեբքեալ մերժեացես զգաւնդս չա-
բայն ապականողաց 'ի քո խորանէս, զի ժա-
մանեալ հոգիդ քո բարի այսրէն հանգիցէ,
լցեալ զմարմնոս մաքրութեամբ շնչոյս՝ զգեց-

մամբ անդամոց, զգաստ արասցես զքեզ-գարեալս ամենաթշուառ։ Ընդ դերեցեալ դը-ժոխաբնակաց վտարանդելոցն հոգւոց արգելեալ կամ 'ի վանդի, զճառագայթ ողորմութեան փառաց քոց ծագեալ՝ լոյզ իմ անձկութեան, 'ի կապանաց օյտողին զերծեալ զիս ապրեցուցես։ Գաղտնորոգայթ ոներեւութերակ վրիպակ սրահետ գարշութեամբ մեղացս ջրգողեցեալ ոգւոյս կերպարան կոյ 'ի տաղնապի, զծածկեցեալն 'ի տեսողութեանց զչարագործին թիւնիցն պտուցմունս, քո ինքնաւորդ զօրեղութեամբ որդի Աստուծոյ, զթածաբար առողջացուսցես։ Ընդարմացան տարաշս ցեղիցն զանազանից սխտաւորութեանց մահացուցանողաց իւրականաք կորստեան բերիւք, զժնդակարմատն շառաւեղաք հաստատեցելովք 'ի յանդասանի անօրէն մարմնոյս, տարակորզեսցես 'ի ձեռն ձեռինդ ամենակալի, որ արօրադրեալ միշտ՝ և մշակես զտահմանս հոգւոց առ բանիդ կենաց արդիւնատարութիւն։

Գ. Եւ քանզի անցաւ ըստ նմանութիւն օրինակութեանց յանցուածոցս վէր, ըստ ճարակոյն քաղցկեղի, առ բնաւ անդամս մատնաւորեալ զոխտին տարածումն, չիք ապեղանի իբր Խրայէլի առ անչափութիւն խաբանացն մատուցանել. 'ի խարխաց բարձիցս մինչեւ ցոփն կառուցման լրութեան անդամոց չէ առողջութիւն, այլ ամենեւին անբժշկութիւն։ Իսկ դու՝ ողորմած բարեբար օրհնեալ և երկայնամիտ թագաւոր անմահ, լուր պաղատանացս արդահատութեան սրտիս վանդի, որ կարդամս առ քեզ տէր 'ի նեղութեան։

ԲԱՆ ԺԹ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՑԱՒԵԼՈՒԱՆ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՑՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ.

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՑ։

Ա. Ն այեաց ամենահայեաց տեսութիւն կենաց բարութեան յուսոյ 'ի մեծաբարբառ աղաղակ ցաւագնեալ անձինս հեծեծանաց։ Անհաս մեծութիւն, անուն ահաւոր, բարբառ կենդանի, լուր ցանկալի, ճաշակ ախորժելի, կոչումն պաշտելի, բարութիւն խաստվանելի, ապդումն խնկելի, իսկութիւն գաւանելի, էութիւն փառատրելի, գոյութիւն օրհնաբանելի, տէր Յիսուս ընդ հօր քում գովեալ և երկրրպագեալ, և ընդ հոգւոյդ սրբոյ բարձրացեալ և վերաձայնեալ, որ միայն մարմնացար վասն մեր ըստ մեզ, զի արասցես զմեզ վասն քոյ ըստ քեզ, լոյս ամենայնի, յամենայնի ողորմած, հզօր, երկնային, և այժմ զլուծեալ և զխորտակեալ հոգանիւթ անօթս՝ աստուածօրէն հրաշակերտութեամբ, աղաչեմ զթած, նորոգ հաստատեա։ Զ. քոյին

պատկերս մեղօք հնացեալս՝ 'ի քրայս հաղ-
ցաց կայծակամբ բանիդ, պաղատիմ առ քեզ,
վերստին ձուլեա։ Զխախտեալ շինուածս
քումդ հանգստեան խորանի մարմնոյս՝ պահ-
պանաւ հոգւոյս, մաղթեմ բարերար, 'ի բնա-
կութիւն քեզ մաքրագործեա։ Մի հատու-
ցաներ չարեացն իմ գործոց զնոյն փոխատրու-
թիւն։ Արբեալ եմ ըստ մարգարէին բանի՝ և
ոչ 'ի գինւոյ. թափեա զմրուրս անօրէնութեան
թմբրութեան մահու բաժակիս՝ աղատարար
հրամանաւդ ամենակեցոյց, զի մի զքոյդ քա-
մեցիս 'ի վերջին աւուր յետնում հատուցմանն։

Բ. Արդարեաց յիրաւունս քո, և յաղթող
'ի դատաստանի. եթէ մահու մատնես, ճըշ-
մարիտ են գործք քո. եթէ դատապարտես՝
ատուստ սկսեալ զտանջողականն կշռամբու-
թիւն, ստոյգ են հատուցմունք քո, եթէ յան-
դունդս խորոց սուղեսցես, թէ զկենդանու-
թիւն շարժմանս բարձցես, թէ զբանիս զօ-
րութիւն ունայնացուցես, թէ զաչացս պա-
տուհանս ատուերացուցես, թէ զկենացն ճա-
շակ 'ի քեզ ինքն ամփոփեսցես, թէ զհաստա-
կաց կերակրոյս դարմանս բարձցես, թէ զա-
ւուրցս հարատութիւն համառօտեսցես, թէ
ընդ իշման քաղցրութեան ցողոյ՝ և հուր տե-
ղասցես, թէ 'ի լրութենէ բանի քո սոսկ-
ցուսցես, թէ զանանջացս դրունս խցցես, թէ
զշնորհիդ ձիր կտրեսցես, թէ զգետին յատա-

կի ոտիցս ատատնեցուսցես, թէ յանձկալի ե-
րեսաց լուսոյդ քոյ հանցես, թէ 'ի համօրէն
աշխարհէ ատի հերքեսցես, թէ փայլատակ-
մամբք հրոյ պակուսցես, թէ անբժշկական
ցաւօք դատեսցես, թէ դիւաց չարաց մատ-
նեսցես, թէ գաղանաց ժանեօք մանրեսցես,
թէ հողմով ցասման հոսեսցես, և թէ այլ
ինչ նորոգ պարած տանջանարանաց կաղմես-
ցես՝ չար քան զտարտարոսն և ատատիկ քան
զգեհենն, թունաւորագոյն քան զորդունան,
տարակուսելի քան զխաւարն, երկիւղագին
քան զխորխորատն, ողորմելի քան զմերկու-
թիւնն, վկայեմ անձամբ անձին՝ յոյժ պար-
տապան գոլ սոցա։

Գ. Եւ քանզի յաւէտ տպաւորագոյն են
նմանութիւնք փոխատրութեանցն առ ապգակ-
ցութիւն մեղանացս՝ իբր պատկերակիցք մի-
ատեսակք զուգաշաւիղք՝ նշանակիչք այսր
խորհրդոյ, արդ կարեւոր է խոստովանել և
յանդիմանել զերեսացն ծածկոյթս առ ծա-
նօթութիւն խնդրողին։ Որպէս՝ զի ոչ ջերմն
սիրով առ ընկերին կարիս մատուցայ, յիրաւի
'ի նախնումն վտանգին տագնապեալ սառնում։
Եւ զի ոչ զյանկարանն խրոխտականութիւն
տանձեցի, յարժանի կրեմ եղկելիս զանզուվա-
նալի զկիզումն։ Եւ քանզի ոչ սիրեցի զլուսոյդ
աւետիս, արդար հատուցմամբ 'ի մթութիւն
ըմբռնողական միգին կորատեան վրիպեալ դան-

դաչեմ։ Եւ զի ոչ խարեցի զմանուանս փոքունցն յանցանաց, իբր անվնասակաբք վարկանելով, պատկանապէս 'ի խածանողականացն զաղիրն զեռնոց խթեալ խոցոտիմ։ Եւ զի ոչ ձեռն կարկառի առ կիրս վտանգաւորին՝ այլ առնել նմին, 'ի դէպ իսկ ըստ գծագրութեան այսր օրինակի ապականութեանն գբոյ նուիրեալ մատնիմ։

Դ. Եւ արդ՝ ոչ յաստուածուստ ամենաբարի գանձուցդ չարիս, և ոչ 'ի լուսոյդ նը-շուղից խաւար, և ոչ յապաւինութենէդ գայթակղութիւն, այլ ես ինձէն կորստեան որդիս գտի զայսոսիկ. մեղանք անօրէնութեան իմոյ գանձեցին նիւթեցին զայսքանեաց բարկութեան մթերս. հոգւոյ իշխանին մոլորութեան հնազանդեալ, թողի զտեղի քո նորա, ըստ գրոյն խրատու յոգիմանութեան։ Եւ քանզի յայտնեցաւ յետուստ գաղտնեաց առականաց մարմնոյս անդամոց, և արկաւ զերեսաք կերպիս անվայելուչ ատուեր ամօթոյս, ըստ մարգարէին առակի, տգեղս ցուցեալ զիս ամենեւին իբր մերկացեալ խայտառակեցելոյ պոռնկի, ծագեա յիս զլոյս քաւութեան՝ արքայ երկնաւոր. զի թօթափեալ զմեղայս փոշիս, ըստ աւետեաց ձայնին դարձելոյն 'ի Բաբելոնէ, նստայց վերատին կանգնեալ 'ի հողոյ, և 'ի հաստատութիւն յուսոյդ հիմնացեալ անսասանելի, ըստ եսայեան բանին, զգեցեալ

զլոյսն բարկի կարութեան նախնում մաքրութեանն, վասն մեծութեան փառաց քաղցրութեան ամենապարգեւ քոյ աստուածութեանդ. օրհնեալ յաւիտեան. ամէն։

ԲԱՆ Ի.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՑԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ. Ի ԹՈՐՈՅ ՍՐՏԻՑ ԹՕՍԻՓ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ։

Ա. Տէր աէր անեսակալ և երկայնամիտ, ներող, բարեգութ, հզօր, ողորմած. ահա ճշմարտութեամբ են գործք քո, և խոստմանեալ դատաստանք քո. վկայեալ ենընարութիւնք քո՝

տեսողդ ծածկութիւց։ Ընդ երից երջանկաց մանկանցն՝ որք կիզանողական բոցովն փորձեցան և ոչ վնասեցան 'ի Բաբելոնի, զնոցա թախծութեան զերդն հատուցեմ, մեղայ, անօրինեցայ, յանցեայ, ապստամբեցայ, և պատուիրանաց քոց ոչ անսացի։ Եւ քանզի մաքուր գոլով 'ի վնասուց նոքա, և զայս խոստմանութիւն դոչէին, իսկ ես ընդ նոցայն՝ նովին աղերսիւ ձայնակցեալ ամին ողբոց երգութեան, և այլ յաւելից՝ ամենապարտս մնամ։ Ընդ Դանիէլի երանեալ և սուրբ մեծ

մարգարէի, որ 'ի քում հարազատութեան աղ-
գականութենէ տանն Յուդայի՝ շառաւիղ ընտ-
տրեալ, զնորայն առեալ ընդունական և նուի-
րական բանից պաղատանս, խնդիս պատժա-
կանութեան գոչմամբ հեծութեանս և այլ
կրկնեցից։ Ի մէջ գիտութեանս՝ անպատշա-
ճականս գնացի, զարտուղի սխալեալ դժնդա-
կապէս. այս է ամենայնիւ ամենայն իրաք մե-
ղանչելն։ Ըստ սահման կշռութեան կամաց
քոց արտաքս վազեցի. որ է հաւատի կեր-
պարան բաւիր անօրէնութեան։ Անդիտիցն
չափոց չարութեան գործոց լրումն յաճախու-
թեան նիւթեցի, որ է ճշգրիտ պատկերյան-
ցաւորութեան։ Սպառնացար, և ոչ զարհու-
րեցայ. արդահատեցեր, և ոչ երբէք լուայ.
որ է ապստամբութեան յայտնի նշանակ։ Քեզ
արդարութիւն հանդերձեցեր, բարերար, և
ինձ ամօթ և պատկառանս պատրաստեցեր.
քեզ փառս վայելչականս, և ինձ նախատինս
յարմարաւորս. քեզ քաղցրութեան յիշատակ,
և ինձ մաղձ քացախեալ 'ի կատարածի. քեզ
բարեբանութիւն անվրէպի, և ինձ ձայնս ող-
բոց աղաղակի. քեզ օրհնութիւնս երգոց խըն-
կելի, և ինձ մերժումն տարագրութեան ան-
յուսալի. քեզ իրաւունս բազմարժանիս, և
ինձ պատասխանատուութիւնս ամենաւարանս.
քեզ բարձրութիւնս անճառ գովեստից, և
ինձ զանձիւն լիղելոյ պատիժ ձաղանաց։

Բ. Եւ արդ ընկալար զու բարեաց ընտ-
րութեանց անկշիռ սահման՝ զքոյոցդ տիրա-
ժականաց կնդրկաց պաղոց վերառեալ բան
քեզ, և ես զիմոյս ասասէն առ սմին պարսա-
ւանս յոգունս կրկնակի բարդեալ ինձ ըստ իս։
Իսկ եթէ անարատիցն մաղթանաց այս էր
յանձնառութիւն, իսկ ինձ զանս հիւսեցից
շարս և տաղս բանից դատաւորականաց, որ քան
զամենայն դժնեայս յաւէտ վրիպեցայ։ Մաղ-
բեցայ անառակ ընթացիւք 'ի միտս վայրենիս.
յանդգնեցայ շրթամբք խօսիլ 'ի բանս երկրա-
ւորս. զակատեցայ անկասելի 'ի պատկառել-
եացն գործոց։ Փքացայ, վերացայ, որ յետ
սակաւ մի ժամանակի 'ի հող մահու եմ իջա-
նելոց. գոռոզացայ, բարձրացայ, որ և ոչ
զգրաւական հոգւոյս տուրեաւ առութեան շնչոյս
ունիմ 'ի ձեռին։ Ամբարտաւանեցայ փոշիս
շնչաւոր, ամպարհաւաճեցայ կաւս ձայնաւոր,
հպարտացայ հողս անարգութեան, 'ի վերամ-
բարձայ մոխիրս մերժելի, բաղուկ կառուցի
բաժակս մանրելի։ Տարածեցայ առաւել իբր
վեհ, և դարձեալ իբր զհերքեալ առ իս ինքն
ամփոփեցայ։ Բարկութեանն բոցով ցոլացայ
տիզմն բանաւոր, իբր զանմեռ ոք մեծամտեցի,
որ ընդ քառասանեայ մահու եմ փակեալ։
Գիրկս արկի կենցաղոյս սիրոյ, և 'ի քեզ թիւ-
կունս փոխանակ դիմաց դարձուցի. 'ի թռիչս
մտաց ընդ խաւար խորհրդոց սլացայ. զանա-

բաւ հոգիս մարմնոյս փափկութեամբ յաւէտ վատեցի. զզօրութիւն աջական կողմանս տկար արարի, ահեկանացս կայից ուժգնութիւն տալով յաղթեցի։ Զքեզ իսկ տեսի հոգացեալ վասն իմ, զոր չէ սատ գրելի, և ոչ պատկառեցի. իբրեւ զհաւ վայրենի սրացայ, ըստ Ովսէեան բանին առ Եփրեմ, 'ի նախնին իմ սովորութիւն։ Յաղօթարարն վայրի ընդ պատաղմունս այսր կենցաղոյս շրջանակեցայ. ոչ կացուցի յատին զերիվար մտացս երասանաւ բանին։ Ընդ հին չարութեանցն նորոգ ինքնասահեղծութիւնքս գտի. անուրս ըստ Յոբայ ծանուցանս և անտանելիս ինձէն ինձ սատակացուցի. առիգած անկարկատելի, ըստ Երեմիայի, զանձն իմ աբարի. իբր զվիժած անգրելի կոչման, ըստ առակարկութեան, 'ի մարդկանէ համարոյ եղծայ. իբր զհանդերձս ինչ ապահարից, ըստ Եսայեան բանին, զաղբացայ. որպէս զթրծեալ ամանս խեցեղէն փշրեցայ անարծարծելի. ըստ բամբասանացն Եղամայ 'ի մարգարէէն զչորրորդ չափն անօրէնութեան սատակման ինձ պատրաստեցի։ Եւ զի՞նչ ասութիւն առ այս՝ և զայս յաւելուլ ընդ այս. քանզի զվրանն իսկ դիւանուէր Մաղոքայ առի ինձ այսրէն՝ առ գժոխոցն ժառանգութիւն, լքեալ զերկնայինն յեղանակաւ իմն օրինակի նմանակիր ձև ակերպութեան, որպէս առակ պատկերի սատեղն Ռեփանայ բաբելական՝ յԱբրայէլէ պատուեցեալ ցուցաւ 'ի Մինայ։

Գ. Իսկ արդ զի 'ի նախնի շնորհին համարձակութենէ դարձեալ փոխեցայ, գրկեցայ, ելայ, հեռացայ, բաժանեցայ և անպատուաստելի կորեցայ, արդ ընկալ զիս տէր վերստին կերպարանեալ 'ի պատկեր հոգւոյ, զանարժանս կենաց իբր զմահապարտ, իբր զչարագործ, իբր զպատկառեալ, իբր զկոխան եղեալ բանասարկուին, որպէս զանբժշկելի մանրեցեալ, որպէս զհասեալ յատակս մահու, որպէս զդարշեցեալ, որպէս զխոտան գտեալ .քո կոչմանդ, որպէս միանգամայն 'ի կորուստ վարեալ, որպէս զեգերեալ, որպէս վանեցեալ, որպէս տարակուսեալ, որպէս թշուառացեալ, որպէս վհատեալ, որպէս կործանեալ, որպէս խորտակեալ, որպէս բեկեալ, որպէս զթախծեալ, որպէս յոգի տրտմեցեալ, որպէս թշնամանեալ։ Իսկ դարձեալ ակնարկելով .քո՝ գթած, մարդասէր, հզօր, 'ի յաղերս բանիս՝ որպէս զողջացեալ, որպէս խոստովանեալ, որպէս 'ի յոտս .քո դիմեցեալ, որպէս զապաշխարեալ։ Որ կշռես, գրես և մեծ համարիս զհառաչ հոգւոյ և զաղգումն շնչոց հեծութեան. զկսկիծ շրթանց, զպասքել լեզուի և զոխրականութիւն երեսաց, զկամս խորհրդոց, և զյօժարութիւն խորութեան սրտից։ Որ վրկութիւնդ ես անձանց, և տեսող ոչ գործեցելոց, և ստեղծիչ բոլորից, և բժիշկ վիրաց անբերեւութից, պաշտպան յուսացելոց,

և բարեխնամող տէր ամենեցուն։ Եւ քեզ փառք յամենայնի, յաւիտեանս. ամէն։

ԲԱՆ ԻԱ·

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ.
Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ։

Ա· Եւ քանզի ես ինձէն անձամբ իմով ինքնագրաւ 'ի մահ՝ ոչ կացի երբէք 'ի յոտս մարդոյ, և ոչ սիրտ բանականի ստացայ, ըստ գրոյն, և քանզի ոչ փոփոխեցայ 'ի նախակարգելոցդ, և ոչ ընդ բարւոք ուղին ընթացայ, ընդէր ոչ զխոստմնական հեռացն խաւարայնոց զդէմս ցուցից 'ի սահման կարգի այսր ընթերցուածոյ։ Առ որս ածեալ յարմարեալ առ սոյն զկերպարան տեսակի բանիդ երեսաց, ըստ վերագոյնդ նշանակելոյ անփոխադրելի պահելով, խոստովանեցայց վերահին դարձեալ ատանօր զմնացեալ չարութեանցն զբիծս, զոր յաջորդաւդ է իմանալի։

Բ· Օտար ժանտագործս արժանապատիժս՝ աճեցուն արարի գնացիւք անսաստութեան զգունդն Բելիարայ։ Կաբաւս կայթից և ցոյցս վաղից խաղալկացն գիւաց գարշելեաց ճարտար խաբողաց ծուլութեամբս իմով շնորհեցի։ Գանս գաղտնիս և խոցուածս անյայտս 'ի կործանեցելոցն գահճաց ընկալայ։ Ոչ հերքեցի զվանեալսն խաչիւն Քրիստոսի, քան

թէ անդրէն առաւել կրկին իսկ զօրացուցի։ Վասն իմոյ հիւրոյս անօրէնութեան անունդ Յիսուսի հայհոյի 'ի մէջ այսականաց, որպէս վասն Իսրայէլի 'ի մէջ հեթանոսաց։ Հարուածս հարուածոց վնասակարս ապականութեանց ժանգոյ և թրթռոյ և այլոց կերչաց վատնողաց զծաղիկ հոգւոյս, ըստ սրբոյն Յովհաննէսայ հրաշական ողբոցն, որ 'ի ցոյցս երկրի վասն Իսրայէլի՝ յառակս հինից և չարաց հոգւոց, յիս ինքն անկեցի. ստեղծանել զնոսա պատարաստեցայ, քան թէ ստանալ։ Բիւրս կուտեալ հաւաքեցի անձին իմում մարտիկս մահաբերս. կշտամբիչս ինձ գոյացուցի անիրաւս և անպատկառելիս. ներհակս ինձ զօրացուցի ապառուսն և անկուսելիս. դառինս ինձ առի մատուս ընդ քաղցրաւենեացն ճաշակաց, առ ստացողն միշտ նենգաւորս. և առ բանաբկուն յաւէտ հաւատարիմս։ Աւաղ ա՜ղէտիս, վիշտ վտանգիս, խաւար ամօթոյս, մութ պատկառանացս. զիա՞րդ և առ բանիս յանդիմանութիւն համարձակեցայց. մեծ է ձայնս գուժի, և անբերելի բողոքս աղաղակի։ Քանզի թէ զհոգիս էր զիմ տեսանել, որ գեղս և նուազս և ամենեւին ներքեւեալս, ցաւովք հեծութեանս 'ի վերջինս վարեալ վարանումն, և մրճատեալ աղտեղեալ գունով զազրութեան իբր զպաշտօնատար մեհենի. վասն զի նոյն է սպաս տանել ձուլեալ պատկերի, և

մեղաց ապատի։ Արդ ես գնացի ընդ այս ճա-
նապարհ կորստեան հետոց խաւարի. ետու
զբաժին քո ցանկալի յանապատ անկոխ,
ըստ մարգարէին որ քահանայն Իսրայէլի
ամբաստանութեան։

Գ. Եւ զիարդ ասացից անձին իմում մարդ՝
զբեալս ընդ անմարդիս, և ինքն անուանեցայց
բանական՝ անբանիցն յիմարութեան կցորդ-
եալ. և սրպէս կոչեցայց տեսանողական՝ մը-
թացուցեալ զլոյս որ յիս. և ընդէր համ-
բաւեցայց զգայական՝ զիմաստիցս զրուն փա-
կեալ. կամ որովք ցուցայց ապաւորութիւն
նկարագրութեան անեղծին շնորհի՝ անձամբ
ինձէն յոգի մահացեալ. նա և ոչ շարժողա-
կան և կամ շնչական ունիմ անուանել, թող
թէ հոգեկան կամ մտաց ընդունական. ան-
պիտանս 'ի թիւս անօթոց, անարգս 'ի քա-
ղինս որմոց, արհամարհեալս 'ի կարգս կոչեցելոց,
վատթարս 'ի յոգոս հրաւիրելոց, արհաւրօք
մահու պակուցեալս, անխրախուսելի 'ի բոլ-
ոցեցունց՝ ցաւովք և տանջանօքն Երուսաղեմի
ըստ Երեմիայի բանին խրատեցեալ, պակա-
եալ աւուրցս 'ի հեծութենէ, և ընթացք
ամացս 'ի հառաչմանէ, ըստ նուագարանաց
երգողին։ Իբր ասուի 'ի ցեցոյ և փայտ 'ի
յորդանէ, ըստ իմաստնոյն բանի, 'ի խիթ-
մանէ պտիս հալեցայ. իբր զոստայն սարդից
մաշեցայ, ըստ սաղմոսողին, և խոտան գտայ.

իբր զամպ առաւօտեայ և զցող վաղորդայնի,
ըստ մարգարէութեանն ձայնի, սպառեցայ։
Այլ ոչ 'ի մարդ որ ունիմ զյոյս, եթէ ա-
նիծեալ 'ի տեսանողէն անցուսադրելի վհատիմ,
այլ 'ի քեզ՝ տէր իմ ոգեսէր, որ ընկղմեալ
'ի քոյդ գիտութեանց բարեաց անբաւից, և
'ի բեւեռելոյն ժամու 'ի խաչին մաղթեցեր մեծդ
ողորմութեան առ հայր քո բարձրեալ՝ քո
չարչարողացն։ Արդ շնորհեա ինձ յոյս քա-
ւութեան, կեանք և ապաւէն, և 'ի տուր շնչոյս
թշուառի՝ առից զոգիդ քո բարի։ Եւ քեզ
ընդ հօր հոգւովդ սրբով՝ զօրութիւն, յաղ-
թութիւն, մեծութիւն, և փառք յաւիտեանս
ամէն։

ԲԱՆ ԻԲ·

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ
ԱՌ ՆՈՑՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ.
Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՑ։

Ա. Դարձեալ այլաբանեցից 'ի նոյն շարու-

նակ բարդեալ զկրշ-
տամբանացս եղանակ
դսրսվեալ անձինս, ա-
ծեալ մատուցեալ կրը-
կին կացուցեալ նովին
պատկերաւ 'ի նոյն
պայմանի. թերեւս գրեսցէ ինձ ամենագէտն
դպրս յանդիմանութեան դատակնիք կոկծեցու-

ցանողական բանի 'ի ճշմարիտ խոստովանութիւն համայնից գործոց գաղտնութեանց չարեաց։

Բ. Ա. Լ իմն ձիս խօսնական կարծրերախ անձակոտոր սրձակերասան, յոխանակս անհամբոյր վայրենական և անկրթական, երինջս աւղական անուղղական և անխարժական։ Մարդս մոլեգնական տարագրական և կորստական, մանուկս մեղանչական անխրատական և վարատական, տնտեսս մահապարտական տարատամական և անգործական, բանականս անասնական գաղտնական և անմաքրական։ Զիմեներս ամոյական անպաղական և կործանական, մարմինս հոգւոյս իմ թախծողական դատողական և տանջողական, խոցեալս անբժշկական անխնամական և անկանգնական։ Ոսկի շարս կայսերական՝ արդվանական և անգտական, ծառայս սիրական փախստական և թշուառական։

Գ. Ա. Հա ես ինքն ինձէն կամաւորապէս անձնատան և մարմնակործան, հոգեկորոյս և միշտ մոռախտ, կամակոր խակ և սրտաբեկ, ուշամոռաց և հանձարաղրաւ, զգայազիրկ և իմաստասպառ, յայրատատես և եղեռնալուր։ Ես ատատուստ և անդուստ բնաւիւք բորբոքմամբք մահաբեր երկամբք վնասեալ, ոչ միով իւիք տեսութեամբ 'ի գործ ընտրութեան քեզ պիտանացուս, տէրդ բոլորից. ողբամ զորս

վայնն, որ երկնեացն դիս. աշխարեամ զատինան, որ դիեցուցին. ընդէ՞ր ոչ մաղձ մակարդեալ ընդ կամինն ձգեցի, և զիարդ ոչ դառնութիւն ինձ ընդ քաղցրութեանդ ամբեալ մատուցաւ։ Զի եթէ ես ինձէն անձին իմում գժնեայ դատախաղ համբարձայ այսքանեօք բանիւք, և ունիմ տակաւին զսուր բարկութեանս անխնարհելի, սիզ զբ 'ի յերկրածնայ ասի դիս ողբեսցէ. զամենայն խայտառակեցից, զբնաւեւութիւնս դատեալ առժեցից, զհամօրէն ըզվնասակարացն զգունդ գանեցից, զխոցողացն զինուորութեանց դատախաղեցից, զգայական նայն զվնասութիւնս կշռամբեցից։ Մեղայ ամենայնիւ յամենայնի, ողորմեա զթած. ոչ նոր ինչ գտեր յիս զյանցանացս պարտեայ մատախուղ, այլ նոյն եմ յաւէտ նովին պատահմամբ պարտաւորութեան, անկցելի ձորձով սխալեալ առաջի քոյ՝ անփոփոխելի, և զու միայն իսկապէս գթած օրհնեալ մարդասէր, ընդ աջմէ իմոյս փրկութեան կանխեալ ներութեամբ անայլայլելի։

Դ. Ա. Ոդ մատս, խնամակալ, հզօր, երկնաւոր, բարի, ամենից հասարակ յոչէից, զբանիդ զօրութեան իմաստից կայծակն 'ի գործի ազդման լեզուիս շարժութեան, առիթ մաքրութեան յամենուստ զգայականաց գոյաւորութեանց յիս մանաւորելոց՝ քո ձեռակերտից, սրբոյ առ 'ի քէն եղելով և բժշկելով կրկին

հանդերձանոք, անպակաս ձայնիւ, անհատ բարբառով, քեզ վերընծայել գոհաբանութիւն 'ի փառս մեծութեան հօրդ քոյ աստուծոյ մերոյ, յաւիտեանս. ամէն։

ԲԱՆ ԻԳ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵՏՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀԱՍՈՂԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՅ ԲԱՆԻ.
Ի ԽՈՐՈՅ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ։

Ա. Տէր աստուած ամենայնի, զօրաւոր յամենայնի, անպարագիր և անվայրապակ տեղի ամենեցուն. բոլոր իսկութեամբ հուպ յամենեսին, անուրեք վայրից, և չիք սահման առանց քոյ։ Ոչ երեւեալ երբէք, և ոչ տեսանելութիւն առանց քո ծագման լուսաւոր։ Փառք ահաւորութեան, անուն անհասութեան, կոչումն մեծութեան, ձայն անբաւութեան, իսկութիւն անքննութեան, անմատչելի հեռաւոր, և անընդմիջելի մերձաւոր, տեսող հեծութեան, նկատիչ թշուառութեան, մօտակայ թախծութեան, ամենաբուժ հնար անճարութեան, հայր գթութեանց, ծագող ողորմութեան, աստուած մխիթարութեան։

Բ. Հայեաց տէր ողորմութեամբ 'ի պատկեր վշտաց դառնութեան բազմավանգ կրբիցս կարեաց, զոր հանդէպ քո տարածանեմ. կցորդակից լեր բժշկապէս, և մի 'ի խոյզ ընտրութեան կոչեր դատաւորաբար։ Արդարեւ մեծ է վտանգ տարակուսանաց ցաւոց այսր վարանման, յորժամ իցէ մարմինն մեղք գրաւեալ, և անձն 'ի գործոց չարեաց ոչ մեկուսացեալ, գործնականացն գործի սովորութեամբն կարեաց կապեալ, զանգուածն հանդերձանաց մահացու կրիւք շաղախեալ, զգայութիւն սրտին իմաստից խեթիւ խոցոտեալ. ակնկալութիւն բարեացն բնաւին բարձեալ, և 'ի բանականութեանն ընդ անասունս դասակարգեալ, և զաղիր գարշութիւն ընդ գոյութեանն շաբամանեալ, և տեսականացն ողջ եղով իմանալիքն վիրաւորեալ, և 'ի սատանկութենէ յանցանացն յիշատակի յաւէտ յուսահատեալ, և տագնապաւ նախագործելոցն միշտ տարակուսեալ, և յատակութիւն աղերսին 'ի սպառ պղտորեալ, և խղճիւ մտացն յուզմանց կրկին ճենճերեալ, և ձեռն 'ի մահի գործոյն զյեանոցն հետապօտեալ, և կերպ 'ի յառաջ դիմեալ՝ ոտք 'ի վերջ կոյս յետահարեալ, և գիտութեամբ էիցն՝ 'ի չէիցն միշտ խաբեցեալ, և 'ի մտացն մարտ՝ 'ի փոքունցն յաղթահարեալ, և 'ի թառանչ սրտին հագագին դաւն հրդեհեալ, և խոնաւ զօրութիւն

քմացն ամենայն ուրեք տուչութեալ, և անարև միգով՝ յամենայն մասանց պարփակեալ, և լայնութիւն ակնկալութեանն ամենեւին 'ի սպառ ամփոփեալ, և անբերելեացն տոյժ 'ի զգալիսն սպաւորեալ, և եղկութիւն կրաւորեանն 'ի յուշանգ եկեալ, և դատակնիք հատուցմանն 'ի դիւանի մասացն գրեցեալ, և բարերարին ակն 'ի ցաւումն իմն երեւեցեալ, և լայն բնութեամբ՝ զանգուածոյ հողոյս զայրացեալ, և ահաւորութիւն էին ընդ փոքրկութիւն բնութեանս ընդ հարեալ, և միշտ որոտմամբ բանից բանաւոր մեխրոյս բարկացեալ, և իրաւանցն վիմաք զարժանիս մահու կոչկոճեալ, և որ իմն է տաղանգ՝ յանուանակս ատեն կորուսեալ, և պատուական իրին տասցուած իբրեւ անարդ յերկրի թաղեալ, և տաժանմանցն արդասիք ծուլութեանն մթով ծածկեալ, և իբրեւ զ'ի բաց բարձեալ նշմարան ճրագի չերեւեալ, և պատասխանարան լեզուիս՝ յիրաւանցն օտար՝ կարկեցեալ, և անհամբոյր շրթանցս դրութիւն օրինաւոր դատմամբ պատանձեալ, և յուզմունք մտացս՝ 'ի զանազան մասունս ցրնդեալ, և զկեալն 'ի վերայ օգտին ոչ ինչ գիտացեալ, և 'ի կշռութիւն բարւոյն ընտրութեան յինար երեւեալ, և ընթացք ելին նհանջմամբ չարին խափանեալ, և վառարան իւղոյն ածխնոմն հնացի լցեալ, և անուանս գիր 'ի կենաց մատենէն եղծեալ, և կշտամբանք ընդ

երանութեան անդ արձանացեալ։

Գ. Եթէ զինաւոր տեսանեմ, մահու ակն ունիմ. եթէ պատգամաւոր, խաւութեան. եթէ մատենագէտ, մեբհակի կարատեան. եթէ օրինաւոր, անիծիչ. եթէ աւետարանական, փոշոյ ոտիցն թօթափման. եթէ բարեկրօն, յանդիմանութեան. եթէ ապաւում, կսկիծման։ Եթէ ջրոյն ընտրութեան փորձիմ, խորտակիմ. եթէ դեղ ինչ դատման ձգեմ, սատակիմ։ Եթէ բերս նկատեմ բարութեան, 'ի կարծեաց չարեացս փախնում. եթէ ձեռն համբարձեալ, կորանամ. եթէ փոքր ինչ խրատուիլ, ապրեմ. եթէ սակաւ մի թնդիւն, ընդոստիմ. եթէ 'ի խրախճանս բմպելեաց հրաւիրիմ, դողամ. եթէ մեծիդ յանդիման լինիմ, սարսափեմ. եթէ 'ի հարցումն բանի կոչիմ, կարկամ. եթէ իրաւամբք քննիմ, համբանամ։ Արդ այսքան ամենաթշուառ և ողորմագին տարակուսանացս 'ի վերայ միմեանց բարդելոց, որք զատորեւ զգայականաց սրտիս գոյութեան 'ի ներքուստ անտուստ անբժշկական ցաւոք՝ անելեւաւի նեռիւք խոցոտեալ, անարտաբերելի մշտակիր յարամնաց հանապազամուխ բեւեռեալ ատուստ ընդ հոգւոյս, լցեալ շարաւով կրկին հարաւածով, վասնզ սատակման մահու գուշակեն։ Թարախ մթերիս պատեալ զերկամթով գաղտնեացս ծածուկք ապրեն ինձ տագնապ՝ վերս պահեալս ան-

խընամարկելիս ընդ ելս շնչոյս տուբեւառութեան. յորոց նեղութեանց չարաչար ճնշեալ աղաղակ ձայնիս, խառնեալ արտասուօք՝ կողկողին թախծանօք հոգւոյ, բարեգործիդ հնարաւորութեան յերկրաստեղծիցս նահատակաց ընդ իմ մաղթողաց, վերջին հեծութեամբս և ես ընդ նոսին արտասուօք ողբոց ամենեքումբք նուիրողօք՝ զաղերսանս ըղձիցս 'ի ստորնայնոցս ատի յերկինս առաքեմ։ Շընորհեա տէր անդորրութիւն կենաց հանգըստեան ողորմելի վաստակեցելոցս 'ի յընդունայն երկրագործութիւնս, համայնդ յամենայնում, ամենայնիւ ստացեալ քեզ փառս։

ԲԱՆ ԻԴ

ՎԵՐՍՏԻՆ ՑԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀԱՍԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՑՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ.

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԹՕՍԻ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՑ.

Ա. Եւ արդ որոյ խնդրոյ արժանաւոր վարկանելով զիս մատչիմ աղերսել, արքայութեանն յորմէ վրիպեցայ, եթէ փառացդ վայելչութեան յորմէ զրկեցայ, թէ կենացդ անմահականաց յորմէ հեռեցայ, թէ ընդ հրեշտակսն պարակցութեան յորմէ տրոհեցայ, թէ ընդ արդարոն մանակցութեան յորոց ճեղքեցայ, թէ ուր որթոյն կենդանւոյ յորմէ քանցեցայ, թէ ուստ անկոյն բերկրութեան յորմէ գօսացայ, թէ ծաղիկ փառացն շնորհի յորմէ թափեցայ, թէ պանծանացն ժառանգաւոր յորմէ կորացայ, թէ հայրենի ծոցոյն հարազատ յորմէ ընկեցայ, եթէ զգեստանցն լուսոյ պարծիմ յորմէ մերկացայ, եթէ 'ի ստացող դարձին յուսացայց յորմէ խորթացայ, եթէ 'ի լուսոյն իղձս դիմեցից յորմէ մեկնեցայ, եթէ Յիսուսի յսկերսն յոգիմ յորմէ մերժեցայ, եթէ 'ի թեւս նորա մերձիմ յորմէ օտարացայ, եթէ յապաւէնն ապաստանեցայց յորմէ խեթացայ, եթէ 'ի փրկութեանն նորոգութիւն յորմէ մահացայ, եթէ 'ի զգաստութեանն զուարթութիւն յորմէ ես լքայ, եթէ 'ի կանանն կենացն ուխտի յորմէ փոխեցայ, եթէ 'ի սահմանն հաստատական յորմէ սահեցայ, եթէ յանչարժ վիմին պընդութիւն յորմէ սասանեցայ, եթէ 'ի շարս գումարտակին յորմէ հոսեցայ, եթէ 'ի քաղաքն անդրանկաց շինիմ յորմէ գերեցայ, եթէ հանապազորդեան հացին աղօթեմ զոր ոչ վաստակեցայ, եթէ փոխադրութիւն երկանցն խնդրեմ յոր ոչ քրտնեցայ, թէ պարգեւաքն պատկեցայց յոր չհանդիսացայ, թէ արձանն ինձ կենաց գրեցից յորմէ ջնջեցայ, թէ զերսխաեանցդ ձիր յիշեցից զոր միշտ մոռացայ։

Բ. Ահա հասաւ և կամ խղեցաւ լար կենաց յուսոյն, տիրեցայ 'ի բորոտութեանցն դարշութենէ համայն սխատացեալ, ամենայնիւ

սպառեալ մարմին ապականութիւնն շրջա-
պատեալ՝ մեռոյց աստուծոյ։ Դոյզն պակաս
փայլունակ ոգեղ լնացեալ, մնացուած ինչ
պահեալ նախանակ երկրիմի կերպին, որ ըզ
կրկին անմաքրութիւնն նշանակէ, պարծանացն
նշոյլ ամենեւին ինձ չիջաւ, փրկութիւնն մատ-
նեցաւ, բարին ստուերացաւ, եւ կենացն բը-
նաւին փակեցաւ, մխիթարութիւնն բարձաւ,
դատաստանին առեան մերձեցաւ, թոյնք մա-
հաւն ինձ արծարծեցաւ, սպանեալն կրկին ինձ
կենդանացաւ, լաստին դադարք վիճք խցաւ,
շաւիղն յուսոյն կուրացաւ, շնորհին ծածկոյթ
յինէն մերկացաւ, փառացն վայելչութիւն
ստուերացաւ, հանճարն առաջնորդական խա-
փանեցաւ, կշտամբանացն փուշ բազմացաւ,
անօրէնութեանն ուղէշ ծաղկեցաւ, բոյ գե-
հենին ինձ բորբոքեցաւ, ծառայութեանն լուծ
ստատկացաւ, սարկութեանն կապ զօրացաւ,
ունայն յարկին կառուցման ահա անկաւ, բար-
ձրութեանն վատահարան կործանեցաւ, ըն-
տանութեանն միաւորութիւն անջրպետեցաւ,
սրբութեանն սիրոյ հոգին աստուծոյ տրտա-
մեցաւ։

Գ. Եւ քանզի զվերջինն համբուրեցի դառ-
նութիւն, տանջանս՝ խէթս՝ տխրութիւնս,
վիշտս հոգեկանս, ցաւս անխնամարկելիս, տա-
ղտակոյս անչուսադրելիս, ամօթանս անպա-
տուրելիս, խոյտառականս անմերարկելիս,

պատկառանս անհամարձակելիս, փախուստս
անդառնալիս, հալածանս անմարդասիրելիս,
երկայն ուղեւորութեան ապաձեռն անթեշա-
կութիւնս, իսկ դու փրկութիւն զօրութիւն
և օգնութիւն, ողորմութիւն լուսաւորութիւն
քաւութիւն և անմահութիւն տէր Յիսուս
Քրիստոս, որդի աստուծոյ կենդանւոյ, ա-
րարիչ երկնի և երկրի, որ ընձեռեաս զաբ պաս-
քելոցն 'ի ծարաւուս փոյթս անապատի, օրհ-
նեալ, բարեգութ, հզօր, մարդասէր, երկայ-
նամիտ, խնամակալ, հնարաւոր, այցելու,
պաշտպան անմոխանձ, պահապան յաղթող,
կեանք անկորուստ, միջնորդ երկնային, լիու-
թիւն անսուաղ, երանութիւն ամենեցի, ձեռն
ձգեալ սիրոյ ողորմութեան քոյ աջոյ՝ ընկալ
և մատս քաւեալ և օրհեալ զիս զամենա-
պարտ՝ բանդ կենդանի՝ առ հաւատարտա-
տիս քո հոգի, զի քեւ վերատին հաշտեալ
յիս դարձցի։ Եւ 'ի ձեռն քո իւրոքն կամաք
մաքուր նուիրեալ, զօրեղն ինքնութեամբ զիս
հօր ընծայեալ, անդէն առ նմին նոմիմբ միշտ
'ի քեզ շնչոյս ողջունիս կապեալ ընդ շնորհիդ՝
'ի քեզ միանալ անբաժանելի։ Վասն որոյ
քեզ ընդ հօր քում հոգւովդ սրբով երրեակ
անձնաւորութեանդ 'ի միում բնութեան և
'ի մի աստուածութեան փառք, և 'ի ստեղ-
ծագործանոյ էից գոհաբանութիւն յաւիտեան
յաւիտենից. ամէն։

ԲԱՆ ԻԵ·

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵՆՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ
ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ·
Ի ԹՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԹՈՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՑ·

Ա· Բայց քանզի 'ի վերայ այսքանեաց գեբութեանց ամենաթշուառ վտանգաւորիս մի զմիով եղ և երս առնելոյ, զոր զկերպարանս անցիցն 'ի մտանէ վերաձառեալքդ նախագրեցին· ուստի և փոխեալ զեղանակ բանիս՝ այլ ոչ զեղկութիւն ազէտիս։

Բ· Ա՛յն զի ծով է ինձ ծփանաց կենցաղոյս բերմունք յոյժ նեմանագոյն· յորում կոհակք բազմք անթիւ դիմեցմանց տատանեալ հոգիս 'ի յայսմ աշխարհի մարմնոյս շինուածով իբր 'ի նաւակի։ Զոր Եսայիաս մարգարէ գյանկարծագէպ կատարածն որ 'ի պարսկականն հինից՝ Երուսաղէմի և Սամարիայ կործանմանէն, նմանութեամբ այսր օրինակի կերպաւորեցոյց· որ և առ իմն հոգեւորական խորտակումն զուգաձայնել՝ ոչ է սխալական։ Քանզի մինչդեռ չուէի ես յանհոգութեան անտարակոյս վստահութեամբ, զոյգն կասկած արկածից 'ի միտ բերելով առ խորոց փոքր միջոցին, որ 'ի մէջ հանգստեանն և աշխատութեանն, իբր այն թէ հասեալ իցեմ ձրմեռն յամառայնի, բքաբեր հողմով ժամանեալ երեքպատեանն դիմակցութեամբ ամբոխեաց

զհանգարտութիւնն։ Ուստի նաւն 'ի բախմանէ վայրենի ալեացն խորտակեցաւ։ Թեւոցն ձեռնարկութիւն քայքայեցաւ, կայմն ամբարձման՝ 'ի կայից իւրոց խլեցաւ, առագաստին թռչարան յանկարկառելի ծուէնս պատառեցաւ, շինուածոյն շաւք անդարդեցաւ, առատանք ձգողականացն խզեցաւ, տեսարան դլխոյն դիտակի խոնարհեցաւ, ապաւանդակին պարան կտրեցաւ, ապաւինութիւն խարսխին լուծաւ, լուծք ատուաքք ամոլիցն կը-ցորդութեան բաժանեցան, սամիք ուղղչացն հեռոց գալարեցան, լաստ հիմանն հաստատանի ընկղմեցաւ, զեկացն կառուցմունք անդրէն առզան, չուոցն յարմարութիւնք պակասեցան, ողնափայտին պատապարան խակոյն բեկաւ, կապարանք գտին հաստուածոյ յօշատեցաւ, գոգք ամիրմանն ծոցոյն կղմնածոյ անարգեցան, խելք շրթանցն եղերաց խախտեալ ոստեաւ, պաղպաջունք բազմականացն անկեալ բարձաւ, վանգակապատին վայելչութիւն յատակեցաւ, գահաւորակին հանգստարանն շփոթեցաւ, մածմունք տախտակաշարք 'ի միաբանութեանց միմեանց անջատեցան, հեղոյսք պնդման բեւեռացն քարշեցան։ Արգասիք իրին յիշատակարան ողբոց ինձ նմանեցաւ։ Նաւուղիղն հանդէպ նաւին գեղեալ ողբայ, ձեռն 'ի ծնօտի եդեալ՝ արտասուաց գետս իջուցանէ։ Նշմարք սակաւ մնաց-

ուածոցն՝ 'ի ծայրից ծփմանց ազդելոյ ծովուն, իբր խաղխաղեալ բանաւոր, ազդմանգին թախ-ծանօք հեծէ։ Վասն զի թէ զբարի նաւա-պետն երկնաւորօքն զօրօք յաշխարհիս ծովու-առ 'ի զխորտակեալս իմ տապան խմանալի գո-յութեանս առցէ աշխարել բանիս յարմարու-թիւն, ոչ ինչ վրիպեսցէ 'ի սաուգութենէ։ Քանզի արդարեւ ելաց բարեգութն տէր յա-ռակ մարդկութեանս զթաղեալ ազդակիցն, ելաց առ նմին և զԵրուսաղէմ մոլեալ և զչ Յուդաս մոլեգնեալ, յորոց երկուցն կորեաւ վատահութիւն յօրինակ նմանութեան աղար-տեալ նաւի. իսկ միւսն հասեալ յատակս ան-դունդոց՝ առասան յուսոյն ձեռամբ ունողին յանքոյթն արտաբերեաց խաղաղութիւն։

Գ· Արդ իցէ թէ յաւելից հայել զբաղմա-խորտակելի տապանակ մարմնոյս իմոյ նորո-գեալ։ Իցէ՞ արդեօք տեսանել զվշրեալս նաւ ողբալի հոգւոյս ողջացեալ։ Իցէ՞ արդեօք տե-սանել զբաժանեցեալս միջոցաւ մեծաւ՝ վե-րբատին կցեալ։ Իցէ՞ արդեօք տեսանել զյոր-նախախիծ սիրտս վշտացելոյս բերկրեցեալ։ Արդ իցէ՞ ակն ունել նայել զյաւէտ խաթա-րեալ կերպարան բնութեանս կրկին հանդեր-ձեալ։ Իցէ՞ արդեօք թէ տեսից զքակտեալ տաղտաք թշուառացելումն միանգամ կանգնեցեալ։ Իցէ՞ արդեօք յուսալի նայել ըզ-տարամերժեալ զերիս աղատեալ։ Ապաքէն

գուցէ՞ ակն ունել զանկեալս 'ի շնորհէդ լուսոյ դարձեալ կազդուրեալ։ Արդեօք տեսից զվա-յելչութիւն ընտանիդ քո պայծառութեան յաղորմութիւն ինձ երեւեցեալ։ Եթէ տեսից երբէք զամենատխուր կերպարան հոգւոյս ի-մոյ ժպտեցեալ։ Արդեօք լուցից ընդ ձայնի դուժիս ուեստեաց համբաւ ինձ առաքեցեալ։ Արդեօք տեսից զբիւրակրծան ճնասեցեալս անօթի կազմեցեալ։ Իցէ՞ թէ տեսցեն պա-տուհանք աչացս իմաստից զմուրհակ պարտուցս իմոց պատառեալ։ Եթէ յայտնեսցի օրն իմ անձկութեան շնորհին քաւութեան բարեաւ ինձ ծագեալ։ Արդեօք մոցից 'ի խրախճանու-թիւն խորանին լուսոյ քոյ առաջնորդեալ։ Ի-ցէ՞ թէ կենդանի լինիցին ոսկերքս, ըստ Եզե-կիելի, ցամաքեալս 'ի կենդանութեանց եկա-ւորութեամբ ազդողական շնչոյս զօրացեալ։ Իցէ՞ թէ յաւելից հայել 'ի տաճար սուրբ քո, աղաղակաւն մարգարէին 'ի պորտոյ կիտին, հերքեալս 'ի լուսոյ՝ որ կամ առաջի քո ամաչե-ցեալ։ Եթէ լինիցի խաւարատնուն մթա-ցելոյ ծագման առաւօտ։ Եթէ հասցէ՞ տե-սանել զտագնապեալս մշտատաղոյց յեղանակս դարնանն մօտ։ Եթէ տեսից զցօղ անձրեւոյն կանաչացուցանողն հոգւոյ ինձ արօտ։ Եթէ իցէ՞ արդեօք նկատել զդատանաբեկ հերքելի ոչխարս վերատին կամաց գթութեան քո հօտ։

Դ· Եւ քանզի բան բանին Յոբայ շուրջ

պատեալ են չարեացն հնարք ընդ որ ոչ կա-
րացիս անցանել· իսկ եթէ լոյս ողորմութեան
բարերար կամաց քոց ցուցցի, գթութեան
քո դուռն բացցի, ճառագայթ փառաց քոց
ծաւալեսցի, խնամք ձեռին քո յայտնեսցի,
արեգականդ կենաց օր տարածեսցի, առա-
ւօտիդ ըղձալի տեսիլ մերկասցի, առատու-
թիւն քաղցրութեան քոյ աղբերասցի, վտակ
արարչիդ կողից հոսեսցի, ծորումն անապակ
սիրոյ քո հեղցի, ծագումն աւետեաց շնորհի
քո երեւեսցի, պարգեւիդ քո ծառ ծաղկեսցի,
մասունք օրհնեալ մարմնոյդ բաշխեսցի, հա-
մառօտեալն ակնկալութիւն հանդիպեսցի,
հատուածեալ ձայն ողջունի քո տէր լուիցի,
հեռացեալդ խաղաղութիւն մերձեսցի· յայ-
տոսիկ յաւէտ սովին սահմանաւ երանականաւ
հաւատ ընկալեալ յաւոյ հատատանոյ, ապա-
ւինեալ 'ի հոգիդ քո սուրբ, որ ընդ հօր քում
պաշտի ձայնիւ քաղցրութեան ընդ քեզ փա-
ռաստրեալ 'ի լոյս անմատոյց, որով կեանք և
երանութիւն քաւութեամբ հանդերձ ընծա-
յեալ ինձ մեղապարտիս· յաւանդ անկորուստ
ընդ իս պահելով առհաւատչեայ ճշմարիտ յի-
շատակի, 'ի ձիր անեղծութեան անուամբդ
անճառելեաւ ահաւորութեան հզօրի սրբոյ
միայնոյ և անքննելի տէրութեան երրեակ
անձնաւորութեանդ՝ որ եաղ յիսկութեան յե-
ութեան և յարակայութիւն բարձրութեան

քաղցրութեամբ ողորմութեամբ և մարդասի-
րութեամբ պատկեալ հանդերձեալ և թագա-
ւորեալ։ Այս առ ամենեսին ամենայնիւ յա-
մենայնի կարող ես, գթած· և քեզ վայել է
փառք յայսմ յաւիտենի և 'ի հանդերձեալ
մշանջենաւորութիւն յայտնութեան աւուրն
մեծի, յաւիտեանս· ամէն։

ԲԱՆ ԻԶ·

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀԱՍՈՂԻ
ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ·
Ի ԹՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԹՈՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ։

Ա· Եւ արդ ասուցանէս և իրաւաբար, ընդ
որս որք ըստ ձայնիւ կոչողանացն և զբանիցն
յարմարութիւն հնա-
դերձեն, 'ի նոյն գիր
բերեալ զաւարտմա-
նաս տանցն, որովք ա-
ւաւել սասակի մոր-
մոքեալ ճաշեցուցանեն

զաղէտս կարեացն որոնն ըղձից սա արտաս-
ուացն բղխմունս· ուստի և բազմեալ իմ 'ի գբ-
ուխս պարու ակմբից դասս այնր երախանաց՝
որք զլաղեացն յեղանակեն բանասաեղծութիւն,
և ես ընդ նոսին նոցին հեծութեամբ աւաղական
ձայնարկութեամբ զանձինս տարածանեմ ըղ-
վշտակրութիւն, որ ոչ բնաւին մեռեալ աշ-
խարհի, և ոչ իսկապէս կենդանի ասասցոյ,

ոչ ջերմ սոսկ և ոչ ցուրտ յատուկ, բատ ա-
ռակի աւետարանչին գրեալ՝ի յայտնութեանն
երիցս ասելի երրեակ տէրութեանն և ամե-
նատես արարչութեանն։ Եւ այս են պատ-
կանեալ թախծականացն կերպագրութիւնք,
կրկին ողորմելի այսու երեւեցեալ՝ որ՝ի մի գիծ
սահմանեալ կացուցանեն զթշուառութեանցն
զօրինակ, այսպիսի կցորդութեամբ շաղկապեալ։

Բ. Պարտուցն ժխտեալ տաղանդացն՝ ճե-
պով մեծաւ՝ի տուժի, ես ապիկար մատնեալ
անարժան գործովքս յիրաւի, վատնիչ տր-
քունի գանձուց կրկնագատ և անթափելի,
պատասխանատու մեծին ըմբռնեալ անհրա-
ժարելի, բիւրք քանքարոց խնդիր՝ ես չունիմ
կշիռ մի ունկի։ Անբարեխօս կապեալ՝ի պա-
հեստ գառն արգելանի, հեծումն և վաստակ
ցաւոց ճաշակեալ յանիշոյլ բանտի, անապա-
ւէն տանջեալ անթոշակ կամ ողորմելի. այլ
յեղանակ ինձ ողբականաց ատուստ կնքեցի,
փոխատրեցի տվին բարբառով կոծ կսկծելի,
կարգապրեցի շրջաբերութեամբ՝ի նոյն պայ-
մանի, անհատական թիւ խորհրդական եր-
կեակ տատնեկի։ Աղքատութեանն հնոց յա-
մենուստ մատանց մրրկի, անպատապար թըշ-
ուառ վատնգեալ սրտիւ՝ի գրաւի, տարա-
կուսեալ հոգւով ապաշնորհ այր՝ի վրիպակի,
անխնամելի հայցմամբ դատաստանն յինէն
պահանջի։ Մեղայ և մահու զինուք զգայա-

բան գաղանեացս խոցի, անփրկելի մատնեալ
բռնութեան չարեացս գերի, սուր սուսերաւ
սատակց գոյութիւն բնութեանս յօշատի։ Ցի-
շատակաւ բեմին տատատին՝ի դատաստանի,
անծագելի մեայլ չարատես աչացս երեւի,
անձեռնկալ կապեալ եղկելիս՝ի տարակուսի,
ահարկութիւն դիմաց պատկերի վերնոյն տե-
սանի։ Ցոյժ անարեւ և անվերարկու՝ի տար-
տարոսի, անապաւէն մոլար մորմնքեալ՝ի հուր
գեհենի, անդայանելի կորուստ կործանեալ՝ի
մեղայ վհի։ Ահա զոր ունիմ արծաթի անպի-
տան ոչ երբէք յարգի, և ոչ ընդունի և կամ
համբարի՝ի գանձ տէրունի, հայցուած պրդ-
տոր և ձեռն անմաքուր անուիրելի։ Ամլ
բեկեալ սրտիւ մատանց տատանմամբ յոյս
առեալ դարձի, զդէմս՝ի յերկիր եգեալ պա-
զատիմ մարդ Յիսուսի, բարեխօսեա մեղթեա
քաւութիւն ինձ մեղաւորի՝ զու զօրաւոր փրր-
կանակ կենաց խակուհի երկնի, քեզ օրհնու-
թիւնք ձայնից և բուրմունք խնկոց՝ի յերկրի,
և անուշից իւղոց մատուցումն յամենայնի։

Գ. Ամրդ յաստուցեալ ողբոցս հիւսուած այլ
մատն յաւելի, բարերարին շնորհաց արատա-
ուսոյ պտուղ մատուցի. զկորստեան խորս չա-
փելով զոբքանն երբէք ոչ գտի, մատնաւորք
բանիւք՝ի հանդէս նորին ջանացի, զմտացս
արագեալ դիմեաս յերեւոյթ իրին ոչ հասի,
զուշին պարտութիւն յանվիթարելեացն բա-

ժակ բարկութեան 'ի ձեռն իմ առի, զտարտամութիւն տարակուսանացս իբր ճաշակումն մահու արբի. և այժմ զյանցիցն յաճախութիւն ողորմելի ձայնիւ յերգ արկի։ Անեբեւոյթ կրակաբան տապոյ բորբոքմամբ մեծաւ անդոմնալի, անառեսական իմն քրայս հալացոյց տատիկ եռացմամբ անչիջանելի, սլաքս նետից պատկանեալ դեղովք 'ի շտեմարան խորութեան սրտի, խիթք ցաւոց խոցոտման մահու 'ի գնացս երակաց գոյութեան լերդի, կիրք երկանց անճարակ ճեպոյ 'ի պատուած տղեացս անելանելի. անզօրելի դեղոց ջերմութիւն 'ի յերիկամանց մասունս երկակի, անհնարաւորդառնութիւն մաղձի 'ի նախադուռն իմոյս կոկորդի։ Աւաղս ձայնից լքուցանողաց 'ի փորս շնչոյս խաշորս հնչի, բազմահատուած էութիւն բնութեանս ներհակք միմեանց 'ի պատերազմի, երկչոտութեամբ կարծեաց վարանեալ ամենայնիւ կայ 'ի վտանգի. հարազատաց դաւաճանութիւն անհաշտելի 'ի կոտորուածի, ոչ մեռեալ և ոչ կենդանի թաղեալ 'ի մեղաց գարշութեան տղմի, կատաղաւոր պատժապարտութեամբ վերակենդրկելով քեզ բարերարի, յանակնկալս կենաց վէճ արտաբերել 'ի բոյս անձկալի։

Դ. Ոչն ինքն որ զայս բան տարտ որեաց՝ ընդ երջանկացն պատկեսցի, ակնարկելով քս ողորմութեան անարատիցն հաղորդեսցի,

վասն զենման ատուածոյ բանիդ՝ բարեգործեալ քեւ կենդանասցի. օրհնութիւն գովեալ քս շրթանց 'ի գլուխ բաշխողի այսր մատենի, հաստատեսցի ըղձականութիւն սղոմանեան բանիս առակի, նկարագրեա հոգւով քս բարձրեալ 'ի նորոգումն անեղծանելի. զի զու միայն ես երկայնամիտ ներող, քեզ փառք յաւիտեանս։ ամէն։

ԲԱՆ ԻԷ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱՆ ԿՐԿԻՆ ՀԵՏՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀԱՍՈՂԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ.

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍԷ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ։

Ա. Էր քանզի ընդ ողբաձայնիցն բանատեղծութեանց վերընծայելոց զգրութիւն թաւոցս յարմարեցի կական և հեծութիւն, հառաչանք կողկոզագինք, դառնութեան ըլու�և սրտաւուաց երգ, դարձեալ սկսայց զճառ պաղատանացս խոստովանօրէն զղջականաբար զգաղանաձաձուկն յայտնաբարբառ. զի անդրադարձութեամբ սկզբմանէն և վերջաւորօքն բառիւք, զնոյն համաձեւութիւն 'ի մի թախանձ նմին մաղթանաց հոգեկեցոյցն խանարհութեան ատանօր եղից։

Բ. Մեղայ մեծիդ բարերարութեան՝ անարգս մեղայ, մեղայ ծագմանդ ճառագայթից՝ խաւարս մեղայ, մեղայ շնորհացդ անբաւ ելբախտեաց՝ արդարեւ մեղայ, մեղայ սիրոյդ

վերնում գթութեան՝ յայտնապէս մեղայ, մեղայ ստայգիդ յուսութենէ՝ ստուգապէս մեղայ, մեղայ գերունակ գոգոյդ գրկանաց՝ անբաւս մեղայ, մեղայ անուսաղ լուսոյդ վայելման՝ նենգոցս մեղայ, մեղայ ճաշակման անճառդ կենաց՝ բազումս մեղայ, մեղայ անհաս պարգեւացդ ձրից՝ հանապազ մեղայ, մեղայ գովեալ մարմնոյդ աստուծոյ՝ մահու չափ մեղայ, մեղայ պաշտելի արեան արարչիդ՝ իսկապէս մեղայ։ Ա.Հա արդարեւ օրհնեալ է հատուած բանի յուսադրական սրտի այսր մեղայի, այն սա պատուելի աւանդ, անմոռաց պատուէր, հայրենեացն տուր, նախահարցն օրէն, համայնից թոշակ, անհերքելի բան, զօրաւոր պատասխանի, կենդանութեան կամուրջ, աւորժելի վերնայն, սիրելի սրբոց, անխզելի կապ, հրաշալի բարբառ, անշրջելի պատճառ, բաղձալի աղերս, փափաքելի սեղան, սրտաբեկ հնչումն, անհնարից ճարակ, կարծրութեան վանիչ, աստուածապաշտից սահման, հեթանոսաց գիրք, վաղնջուց կանոն, քրիստոնէից հարազատ, արարչութեանն յաղթող, անջրպետ հզօր, խորոց ահաւոր, արուեստ բարձրութեան, խորութիւն անչափ, հիացման տեսիլ, խորհուրդ կնքեալ. ընդ որ չիք ումիք անցանել, եթէ ոչ անընդունելի մոռացման զսա ծանիցէ։ Զայն բարեպատեհ հրաշաւորական, որ ոչ յիշատակեցաւ 'ի վերջին գաստակնիք գասուն լքելոյ, գուցէ առ նրմին խղեալ համառօտ գիրիժակն իրաւանց մահուն հասելոյ, յորմէ ընտրութիւնն ապագործ եղեալ, զսահմանն յաւիտենական քակտեցէ։ Զարդ փառաց մեծութեան, որով նոյն ինքն աստուածութիւնն պսակեալ բարգաւաճի։ Քանզի ոչ ոք գիմեալ կարաւ զեղջերայց սեղանոյ այսր սրբութեան, և ոչ առ ժամայն պրծեալ 'ի պատժոց անարատ գտաւ։ Իսկ եթէ Աբրահամ զարմեան, և Սաւուղ կիսեան, և Յուդայ սիմոնեան, ասելով զոյն ոչ արդարացան, և ես վկայեմ իրաւամբք խոստովանեալ զայս պայման բանի, զի ակամայիցն բռնադատելոց ոչ է կատարեալ սէր, ուստի և ոչ բովանդակապէս փրկութիւն։ Իսկ ես կամաւ համբուրեմ զարձեալ կրկնելով զերջանիկ բանիդ զմկրտութեան հարազատս։

Գ. Մեղայ երախտեացդ մոռացութեան՝ վերստին մեղայ, մեղայ մարմնոյ ձեռն յոգի հարեալ՝ յիմարս մեղայ, մեղայ առ կենանդ դրժողութեան իսկ և իսկ մեղայ, մեղայ բանիդ ապախտ առնելոյ՝ չարաչար մեղայ, մեղայ 'ի յոր ստատկման ինձէն ասիպեալ՝ վատթարս մեղայ, մեղայ պարտականս անկենդան մահուն՝ ձաղելիս մեղայ, մեղայ անպատկառս քո բարձրութեան՝ տաղտկալիս մեղայ։ Վերջին ինձ կրկին աշխարհ հոգեւոր՝ զի 'ի կրուստ և 'ի կործանումն ինձ երեւեցաւ, զի

անդարձս վարատեցայ, զի որդիս թշնամի դրեցայ, զի 'ի բարձանցն երկնից ընկեցայ, զի փուշս վարուց զիպի։ Եւ եւս առ ամին ողբք ազաղակի, զի անձամբ զանձն անարգեցի, զի բազին կորուսչին գտայ։ Այլ իմն կրկին դժնդակ սրտի, զի զիս ունին առ որ չեմ, զարտաքնայարդար բաժակս անմնաքուր, զբըռեալ որոն գարշունակ, զսին պարծանաք պաճուճեալս, զլոյս 'ի մեայլ չրջեալ, զգերանակիր ակնա՝ թշուառացեալ, զՀոգս փառաց՝ շիջեալ, զամենայնիւս յամենայնի ամենայն ի-բոք վնասակարս, առ անօրինականան տէրունականս, առ յայտնութիւնան սատանայինս, առ երեւմունան սրարչագիրս, առ խոնարհութիւնան սարսափելիս, առ այն զոր տեսի աչք իսկ իմովք, առ որ մեծէ պատասխանատուութիւնս քան առ Համօրէն աւետարանին զարմանս, հիացմունս, հոգս հարցանս, անդաձմունս անհնարաւորս, թուականութիւնս մտաց անբարդելիս, երմունս անկատարս, իմմունս անհասանաս, յուսահատութիւնս յարմարականս, յանդիմանութիւնս պատշաճականս, ձաղանս պատեհագոյնս, նզովս իրաւացիս, անէծս արժանահատոյցս։ Այլ այսոքիկ են մեղաւորիս իմ կշռամբութիւնք, և ինքնահարուած տանջանաւորութիւն։

Դ. Եւ քանզի կարող ես զայս ամենայն

զպարտս թողուլ, և զխայթուածս մահու բբժշկել, տէր ողորմութեանդ, ասատուած բոլորից, Քրիստոս թագաւոր բարձրեալ հօր որդի, առեղծիչ զթած բարերար, օրհնեալ առաս հարուսա, ահաւոր հզօր ողորմած, տեսուչ ձեռնիալ հասուիչ, ապրեցուցիչ դարմանիչ կեցուցիչ, երկայնամիտ անսխալալ ապաւէն, բժիշկ գովեալ երկնաւոր, անճառ լոյս կեանք, յարութիւն նորոգութիւն քաւութիւն. եթէ հայեսցես մարդասիրութեամբ, ըստ որում քոյդ են սովորութիւնք, նայեցեալ 'ի քեզ կոգիրիմ և ես. եթէ լուիցես, հառաչեմ. եթէ ունկն մատուցանիցես, պաղատիմ. եթէ անասցես, ապերսեմ. եթէ նեբեսցես, ապաչեմ. եթէ առ իս դառնայցես, դոչեմ։ Ապա եթէ անտես առնիցես, կործանիմ. իսկ եթէ առ ոսն հարկանիցես, լամ. եթէ զոգեսսն ոչ ընծայեսցես, մեռանիմ. ապա եթէ ահարկու գէմն ցուցանիցես, սատակիմ. իսկ եթէ սատեսցես, դողամ. եթէ խեթիւ տեսանես, տսկամ. ապա եթէ սատկանաս, սարսափեմ. եթէ հարածես, հեծեմ. իսկ եթէ ընդվայր հարկանիցես, հեբքիմ. եթէ զողբոց վհատութիւնս ոչ տացես, տագնապիմ. եթէ խստանաս, փախնում. ապա եթէ սպառնաս, ընկճիմ։ Իսկ եթէ քննես, քարկոծիմ. ապա եթէ ուժգինս ակնարկես, սուզանիմ. եթէ ոչ անխայեսցես, մերժիմ.

եթէ կոչեսցես, խիթամ. իսկ եթէ ոչս յա-
ռեսցես, ամաչեմ. եթէ ձայն տայցես, երկչն-
չիմ. Զբարեսոյն պարգեւ մատնեալ, դերա-
նուիթիւնն թողեալ, զշնորհն լքեալ, զուխտն
ցրուեալ, զաւանդն կենաց մոռացեալ, զհա-
մարձակութեանն վստահութիւն կորուսեալ,
զստեղծիչդ էիցս բարկացուցեալ, զանճառու-
թիւն շնորհին ընդոստանեալ, զպատուոյն պատ-
կեր այլայլեալ։ Իսկ եթէ առ այս խեղդ մահու
հեծութեան ցաւոցս մարդասիրեալ՝ առ ի ժա-
մանեցուցես, տէր Յիսուս Քրիստոս զաղ-
դեալն գիր ընտիր 'ի յիս, եթէ բժշկութիւն
դադարեցուցանէ զմեղս մեծամեծս, որով ա-
մենառատ քաղցրութեամբ պատուաստեալ 'ի
քեզ, զքոյդ կերպարան լուսոյ նկարեալ յոգի՝
վերստին գտեալ զնդեցայց քաւեալ, և ըս-
տեղծեալ կրկին 'ի փրկութիւն անմահից կե-
նացն անախտականաց. և քեզ ընդ հօր հոգ-
ւոյդ սրբով փառք յաւիտեանս. ամէն։

ԲԱՆ ԻԸ·

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱՆ ԿԻՍԻՆ ՀԵՆՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ
ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ·
Ի ԹՈՐՈՅ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ։

Ա· Եւ արդ զմրս յայտնեցից, և յաղագս
ոյց նշանակեցից, և վասն ոչսիսեաց ճառեցից,
և զոչքան ծածկեալս մերկացուցից, և կամ
վասն որոց խոստովանեցայց· զներկայիցս՝ զոր

արդէն ունիմ, թէ զանցելոցն՝ զոր մթերեցի·
զապագայիցն՝ յորոց կասկածեմ, թէ զբաղ-
մասահ շարժութեանցն՝ յորոց գլորեցայ, ըզ-
փոքրն ինձ համարեալ՝ որ է աստուծոյ մեծ
գրեցեալ, թէ զանկերպագրելին չյիշատակելի·
զնուաճն՝ որ է առաւել, թէ զթերեւագոյնսն՝
որ են ծանուցք· զհոգեկանացն կրից կորուս-
չաց, թէ զմարմնականաց տխրից սպանողաց·
զառ գրունս հեշտականացն, թէ զծայրակա-
տոր վնասակարութեանցն· զաներեւութիցն,
թէ զտեսականացն· զառ ձեռն հպաւորութիւն,
թէ զառ նոյն ինքն շունչ հեռաւորութիւն·
զլոյնակոնն դիւրին խածմունս, թէ զերկա-
բաւորն նեռաձգութիւն· զխորութեանն զան-
չափութիւն, թէ զամենածախն յայտնատե-
սիլ· զյոգնագլուխն պառնկութիւն, թէ զա-
ռողջութեանն անբժշկութիւն· զպարարումն
չարին մարմնոյս, թէ զսովիլն բարւոյն հոգ-
ւոյս· զխնամանքն հանդիսանալ յոչ ախորժե-
լիսն աստուծոյ, թէ զբնադատութեանն
տոռամբ ձգիլն 'ի նոյն մոլեգնութիւն· զառ
'ի մահն մեղաց, թէ զընդունայնութեանն
կարծեաց։

Բ· Արդարեւ որպէս կամաւ խելագար զեր-
ծեալ 'ի ձորձոյ, զառականացս տեսիլ յան-
դիմանելոյի, զընդդէմն գործեալ իմաստնոյն,
որ թէ հանճարեղքն վերարկեսցեն զամենթս ի-
բեանց, օտարացեալս 'ի կրօնից, հեռացեալս

'ի կարգաց, 'ի սրբութեան անուրբ, 'ի կաւ-
ութեան անմաքուր, յարդարութեան սմ-
բարիչս, 'ի բարեպաշտութեան վնասակարս,
բերանովս մերձ առ ստացողն և հեռի երի-
կամամբք, շրթամբքս պատուանաստոյց, բան
մարգարէին, այլ ոչ եթէ սրտիւս։ Եւ եթէ
պարտ է զքառմեղլիսն ասել ասատնոր, չար
քան զասելնման յանդգնութիւն, իբր զուր
իմն պաշտօնատարս աստուծոյ, 'ի միտս ան-
կացուն երկեակ ճանապարհաւ մահու վա-
րանեալս՝ ջանամ և ոչ ինչ օգտիմ, պնդիմ և
ոչ հասանեմ, փութամ և ոչ ժամանեմ, անձ-
կամ և ոչ սեռանեմ, փափաքեմ և ոչ հան-
դիպիմ, կարօտիմ և ոչ պատահիմ, ունիմ զա-
մենայն երկրի, և եմ պատգամաւոր աղօթա-
նուէր ամենայն աշխարհի։ Այլ թող զբա-
զումն զայսոսիկ, բարերար, և մի ունիցիս.
զիւրինք են քեզ զոսին եղծանել, քան ինձ
տաժանաւորս աջով նկարել. վասն այնորիկ
գրեցի առանց խնայելոյ, զի զու առատապէս
ցնծիցես, օրհնեալ, որ վասն մեր մեղաւո-
րացս երկայնամիտ անուանեցար, բան մաղ-
թանաց բանի հեծութեան սրտի Եզրի եր-
ջանկի, յոյժ նեղեալ անձն և ձանձրացեալ
ոգի բանին յիշատակաւ, որ զայն պատմէ.
յամենայն կրից մահացուցանողաց վասնզեալ
անկեալ 'ի վիհ գարշութեան մեղաց անդրն-
դականաց ապականութեանց. քանզի չհա-

ւատամ, թէ լսես իսկ ինձ, ըստ Յոբայ ձայ-
նին։ Արդ ես ինձէն ինքնագրով անձնագատ
գերի՝ կամաւորապէս մատնեղեալ բնութեանս,
արգելի փակեցի կնքեցի առ յինէն յամենայն
մասանց զկենացն հնար, զի 'ի փրկութիւն մե-
զոք կապելոյս կրկին մեծացիս գովեալ։

Գ. Եւ քանզի 'ի մարգարէէն բարւոք խը-
րատեալ փոքր գոցուք, մաղթել ընդ նմին
հոգւով քս երգեալ՝ յուսով հաստատնով 'ի
քեզ ապաստանեալ. առէք ընդ ձեզ բանս,
ասէ Ովսէէ, և դարձարուք առ տէր ասա-
ուած ձեր, և ասացէք ցնա, կարող ես թո-
ղուլ զմեղս. զի ընդունիցիք զբարիս, և վա-
յելեսցեն 'ի բարութեան անձինք ձեր։ Ահա
ասուած խօսեցաւ, և ո՞վ է որ ոչ լուիցէ.
նոյն ինքն վկայեաց, և ո՞վ է որ ոչ հաւա-
տասցէ։ Արդ այսոքիկ վճիռ պաշտելի, նուի-
րեալ պայման, սահման նոյնագոյ, կենաց ա-
ւետիս, կէտ տէրունի, դուռն բարութեան,
սփոփանաց հրաւէր, ճշգրիտ պատկեր, ան-
ըսդիւտ գանձ, անմոռաց յիշատակ։ Այսու-
ամենայն և ես հաւատ ընկալեալ, ասուստ
վկայեմ սմին՝ ընդ մարգարէին, կարող ես
յամենայնի թողուլ զմեղանս բազմաբեղունս.
և ես զօրացիս կրկին բարձրացեալ՝ առ ա-
մենաթշուառ կործանեալ հոգիս։ Յամենայնի
իշխես, ամենայնի բաւես, ամենայն ուրեք հա-
սանես, ամենից բռնութեանց յաղթես, զա-

մենայն կարծրութիւն փշրես, զամենայն ընդ-
դիմահար վանես, զամենայն խստութիւն
վասնես, զամենայն սրացեալ ընդոստնես, զա-
մենայն դառնութիւն անուշես, զամենայն դժուա-
բամոքելիս քաղցրացուցանես, զամենայն ըն-
պարտս շնորհես, զամենայն յանցանս թո-
ղուս։ Կարող ես զօրաւոր, հզօր, հնարաւոր,
ամենաբաւական, զամենեցուն զմեզս ընկղմել և
չքացուցանել բառնալ 'ի միջոց, իբր զճաճանչ
փոքու կայծական սահմանեալ 'ի չափ ոչ-ից՝
անկեալ ընկլուզեալ կորուսեալ 'ի տիեզերա-
տարածն ծովու։

Դ. Այդ բանիւ մաղթանաց վերծանողացն
այսմ մատենի, ողորմեա վասն խաչի շար-
շարանաց մահու որդ-
ոյ քոյ, հայր գթու-
թեան։ Սկիզբն առա-
քոցի ողբերգութեան
ձայնի այսմ արտօսրա-
ծին նուագի, որ զայս

դեղ փրկութեան կենաց մեզ յարմարեցոյց,
եղիցի բժշկեալ յանուն քո հզօր։ Որ յեռս
ելից խոստովանութեան մեզ նկատեցոյց այսու
պայմանաւ պատշաճականաւ, լիցի անարատ
յիւրոցն պարտեաց։ Որ զհպարտութեանն
թեւս հարթել մեզ վարդապետեաց 'ի սոյն
կանոնի կենաց պատգամի, եղիցի զերծեալ
'ի չար կապանաց մահու արկածից սկզբնա-

կանաց վերջնաց և միջնաց, Երրորդութեամբդ
բարեգործեալ, 'ի նորոգութիւն լուսաւորու-
թեան. ընդ որում և մեք դրեսցուք երջանիկ
գտեալ ընդ սմին։

Ընդդիմամարտ դիւաց այս նուագ աղօթից, եւ դիւասարսուռ
Ջերմեռանդագնեալ ախտաւորութեանց Աստուծով փարատիչ։

Ե. Այդ այսքանեացս անբաւից հրաշից
հանդերձիչ հայր ամենաստեղծ՝ անուանդ ա-
հաւոր, ձայն սարսափելի, կոչումն ընտանի,
բան համբուրելի, ազդումն սքանչելի, հրա-
ման սոսկալի, էութիւն անքննելի, գոյութիւն
անճառելի, իսկութիւն անբաւելի, զօրութիւն
անդնելի, կամք ամենաբարի, տէրութիւն ան-
սահմանելի, մեծութիւն անչափելի, բարձրու-
թիւն անբովանդակելի, ոքանութիւն ան-
կրչռելի, առաւելութիւն անհասանելի, պատ-
ճառ որդւոյ հայրութեամբ, այլ ոչ նախադ-
րութեամբ. քեզ և 'ի ձեռն քոյդ անպարա-
գիր զօրութեանդ սատանա տագնապող եւ
դիւական տենդիս ջերմութեան, որ սպրդեալ
մուծաւ ընդ մեզսդ, զի փախիցէ 'ի մարդոյս՝
զարհուրեալ 'ի սիրալի և յանբաւելի արեան
վասակի գառինդ երկնաւորի, որով սրակեալ մի-
անդամ 'ի մշտնջենաւորս համայն մաքրեցաք։

Զ. Եւ արդ յայսց պատկառելի խնար-
հութենէ արարչակերտս խորհրդոյ, ամաչեսցէ
սատանայ 'ի գործս չարեաց իւրոցն հրեշտա-

կաց. տանջեսցի և հալածեսցի, հեռացեալ և արտաքս առաքեալ 'ի շինուածոյ խորանէ քումդ բնակութեան յարտաքին խաւարն։ Եւ ջնջեալ մաքրեա զարտասուս ողբոցս 'ի դիմաց մերոց, և զհառաչումն ձայնիս հեծութեան 'ի սրտից մերոց։ Եւ յիշատակաւ հարման հեղուսիցն քստմնա-

փուշ տաժանատեսիլ ոգեպահանջից, որով սնդեցաւ միածինդ քո յաշտարակիսին, ցաւեսցի չարին։ Եւ 'ի կոզահերձ սայրատուր սրոյդ ուժգին բախմանէ, որով զվէրն մեծ ընկալաւ, 'ի սպառ սատակեսցի սկզբնաբար մահուն։ Եւ զի խոնարհեցոյց զգովեալն գլուխ յաւանդել զոգին 'ի ծոց քո բարձրեալ, ապստամբութիւն անբարի բարուցն Բելիարայ 'ի կոր կործանեսցի, ամենայնիւ հերքեալ 'ի կորուստ։ Եւ զի զոզեալ ծածկեցաւ անմահն խակութիւն յորովայնի երկրի, այսու ամբարձեալն հպարտութիւն կործեալ գոռոզին 'ի յատակս մահու դժոխոց մթին ատուերին յաւեալ դիտեսցէ. և յիշեսցէ զառաջին հարուածն անբժշկական, որով մահացաւ դիմամարտութիւն թիւնից վիշապին կենարարն կրիւք ամենազօրին։ Վասն զի 'ի փառս քո, Հայր ողորմութեան, իբր 'ի գովեստ որդւոյ քո հոգւովդ սրբով զայս խաս-

տովանիմ. քանզի ոչ պիտակ ինչ սակ զօրութեանն ունի զմիւսմէն առ մի խորհրդականն խորութեան, այլ զանակիզքն բանդ անձնաւոր ընդ անժամանակդ հօր փառաւորեմք։ Եւ քեզ միայնոյ սուրբ Երրորդութեանդ, հաւասարապատիւ տէրութեանդ, համաբաւն անբաժին ինքնութեանդ՝ օրհնաբանութիւն, գոհութիւն, զօրեղութիւն և անճառ փայելչութիւն մեծութեան, բարեմիտակ հարթութեան, զուգակշիռ հաւասարութեան յաւիտեանս. ամէն։

ԲԱՆ ԻԹ.

ՎԵՐԱՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀԱՍՈՂԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ.
Ի ԹՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԹՈՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ։

Ա. Եւ արդ դու միայն սկիզբն բարեաց, դթութիւն անճառ, որդի բարձրեալ միոյդ աստուծոյ, որ զողջոյն զօրն թագուցութեան ցուցեր փրկարան, և ոչ կորստեան դատապարտարան, յեղանակեալ ինձ զաւուրն չար առ մեծ աւետիս ակնկալութեան։ Բժիշկ ախտացելոյս, հովիւ մոլորեալ ոչխարիս, տէր ապաւինեալ ծառայիս, գինի անապակ մեծ տրամեցելոյս, ապեղանեաց գեղ վիրաւորեցելոյս, ազատութիւն մեղօք գրաւելոյս, օրհնութիւն բարեաց մերժելոյս, կենիք շնորհաց խոտելոյս, օծումն կոչման կապտելոյս, կանգ-

նումն վերստին կործանեցելոյս, պատապարան հղօր դլորեցելոյս, օժանդակ վեհ դայթակղեցելոյս, դուռն բարձրութեան տարակուսելոյս, սանդուխք երանութեան եղկելոյս, ճանապարհ շաւղաց մոլորելոյս, թագաւոր նեղոյ պարտելոյս, քաղցր յուսադրութիւն լքելոյս, ձեռնկալ կենաց հերքելոյս, մեծդ միայն և ամենատաս, որ զլիութիւն բարեաց սահմանեալ հեղուս անչափ յաճախութեամբ քան զոր խնդրեմք և իմանամք, ըստ Պօղոսի դոհաբանութեանն։ Քանզի ինուց յիսնից և թուց երից և չորեակ տասանց 'ի վաղորդայնէ տունջեանն առ մուտս արեւուն, անդուստ առ նմին յաւէտ կարկառմամբ իսկ և իսկ 'ի սոյն անարգել սրտիւ, 'ի վերս է քան զաղերսանաց ակնկալութիւն մարդկան, բարեգործել միմեանց շնորհատրութիւն. իսկ առ խն թշուառութեան և անարգութեան զքոյդ եղեալ փառս, ամենակարող զօրութիւն ահեղ, բոլորից ատուած, օրհնեալ տէր Քրիստոս, որմէ սահմանեացի կշռութեամբ չափոյ հաստատիդ ընդ հղոյս հաւատարութիւն կցորդեալ։ Քանզի մեռաս յայտոսիկ անբաւ և անհետազօտելի, ամենեւին բարի անմասն բարկութեան խաւարի, ուստի յոյժ նուազ են բոմ մեծութեան ատեղացն թիւք զոր գոյացուցեալ յոչէից յորջորջմամբ անուանց կնքեցեր, և կամ հիւթ երկրի 'ի յօդս

հեղեալ, զոր 'ի չգոյից հաստեալ տարածումն յատակի կառուցեր, քան ինձ նախագրեալ համարդ սակաւութեան, որովք քեզ նմանիլ վարդապետեցեր։

Բ. Ահա ծածկեցաւ և ընկղմեցաւ 'ի քոյդ լոյս կամաց երկայնմտութեան՝ հանուրց չարութիւն, իբր դոյզն մեայլ 'ի տապ արեւու, և որպէս աստուստ իսկ կիրք բնութեանց ըզհաստարակաց բարուց ցուցանէ։ Քանզի ով որ 'ի մարդկանէ մեղաւ, և ոչ զղջացաւ. ով որ զաղբացաւ, և ոչ ամաչեաց. ով որ գարշեցաւ, և ոչ պատկառեաց. ով որ սխալեաց, և ոչ ապաշաւեաց. ով որ կործանեցաւ, և ոչ հեծեծեաց. ով որ դայթակղեցաւ, և ոչ տարրջացաւ. ով որ պարտեցաւ, և ոչ ինքեամբ ըմբերանեցաւ. ով որ պատրեցաւ, և ոչ հոգւոց ելաւ. ով որ ճաշակեաց լեղի, և ոչ դառնացաւ. ով որ անկաւ 'ի բարձրութենէ, և ոչ ընդոստեաւ. ով որ կորոյս մեծութիւն, և ոչ աշխարեաց. ով որ զրկեցաւ յերանութենէ, և ոչ ելաց. ով որ կապտեցաւ 'ի շնորհէ փառաց, և ոչ ողբաց. ով որ գտաւ ինքեան վընասակար, և ոչ ատգտաւ. ով որ մերժեցաւ յերեսացն աստուծոյ, և ոչ հառաչեաց. ով որ լուաւ զաստուծոյ սպառնալիսն, և ոչ սասկացաւ. ով որ ընդ մի չարեացն՝ հազարս չաւաղեաց. ո՛վ որ մերկացեալ յաւուրս ձմերայնոյ, և ոչ զոփացաւ. ով որ անօրինեցաւ,

և ոչ քարամբք զմիսան կոծեաց. ով որ եաես զտարուկն յիւրում մեծութեան, և ոչ զկծեցաւ. ով որ կատարեաց չարիս, և ոչ զինքն իսկ նզովեաց. ով որ ախտացաւ, և ոչ զանձն դատվեաց. ով որ յամօթալեացն գործեաց, և ոչ զիւրն մարմին ձաղեաց. ով որ 'ի պատկառելիան հպեցաւ, և ոչ զօրն իւր անիծեաց. ով որ զգործեցեալն յիշեաց, և ոչ տապացաւ. ով որ զդատնիսն մտաբերեաց, և ոչ խորովեցաւ. ով որ զծածուկսն նկատեաց, և ոչ մահ կրօտեան խնդրեաց. ով որ զանիերեւոյթսն կերպաւորեաց, և ոչ կրկին յերկիր կորացաւ. ով որ ընդ մեղացն հեշտութեան բոց անշէջ հնոցի ոչ խառնեաց. ով որ զվնասակարսն բնութեանն, և ոչ պապակեցաւ. ով որ զկամաւ ներգործեալսն, և ոչ ստոկման ինքեան աղօթեաց. ով որ զանճառելիսն, և ոչ խռովեցաւ. ով որ զանկրելիսն էութեանն, և ոչ թախծեցաւ. ով որ զմեծամեծսն, և ոչ մաշեցաւ. ով որ զանբծութեանն ապականարարսն, և ոչ տոչորեցաւ. ով որ զտարագրութեանն պատճառ յանցմունս, և ոչ տագնապեցաւ. ով որ զերեսացն աղտեղի տեսիլ, և ոչ բարկութեան վերնոյն զանձն պարտ վարկաւ. ով որ զմի 'ի կարեւորացն մեղաց յաչս կերպացոյց, և ոչ զինուք մահու խոցեցաւ. ով որ զխայտառականացն, և ոչ փայս վհատութեան ընդ հեծութ

թիւնս ձայնին հիւսեաց. ով որ յարքայական գահոյիցն տնտնկացաւ, և ոչ կարկամեալ 'ի վայր գլորեցաւ. ով որ ընդ պսակին պերճութեան հող 'ի գլուխ եղեալ, և ոչ կրկին չարչարեալ յոգի մահացաւ. ով որ ընդ պայծառ պատմուճանին քրձազգած եղեալ, և ոչ տխրեցաւ։ Ո՛վ որ զկեանս իւր կորոյս, և ոչ արեան արտասուս երկնեաց. ով որ ընդ արկանելեաց լուսոյ խաւար զգեցաւ, և ոչ նուաղեցաւ. ով որ 'ի վերայ սգոյ սիրելւոյ ոչ թառամեցաւ։ Ահա այս կերպարանք ճշգրտագոյնք պարտաւորիս յանդիմանութեան, տխուր դէմ, քաղեալ ճաճանչ, ցամաքեալ խոնաւութիւն, երիթացեալ շուրթն, անշքեալ տիպ, տրտմեցեալ ոգի, այլայլեալ ձայն, կրկնեալ պարանոց։ Եւ զի թէ որ զիսկութիւնն իսկ նշանակեսցէ, ոչ անօրինէ, անամբարտաւան միտ, անհպարտ սիրտ, անխնդրող պարգեւի թշուառ, անաղերսալի պատքեալ, ինքնակշտամբելի զեգերեալ, իրաւամերժ սովեալ, արդարալուկ քաղցեալ, պատշաճագատ հարուածեալ, ինքնավկայ մահապարտեալ, արժանապէս հանեալ, անձնանէծ եղկելի։ Եւ զայս թարգմանեալ ցուցանէ արդարագործ փարիսեցին կշռամբեալ, և մեղապարտ մաքսաւորն բարեհամբաւեալ։

Գ. Եւ արդ եթէ զչարիսն՝ հնարաւորութիւն բանաբկուին գտողին զմեզ գայթակ-

զեալս, զիւրան 'ի մեզ սերմանիս առ օրն հա-
մարեսցի, զիաւրդ ոչ զբարին անկեալս 'ի մեզ
հոգւոյ արութիւնս 'ի խնամակալութենէ կա-
մաց կեցուցչիդ ծնեւսն գրեսցես, տէր բարե-
գութ, հզօր և յաղթող, քաւիչ մեղուցելոց,
կարող յամենայնի առ ամենայն փրկութիւն։
Եթէ զանգուանդս առ երկինս փոխես, և կամ
զխաւար մթութեան 'ի լոյս հաստատես, եթէ
զդառնութիւն լեզուս 'ի մանանայի քաղցրու-
թիւն կազմես, և կամ զկոծ սատակութեան
վշտաց 'ի պարս դասու բերկրութեան հար-
սանեաց կարգես, զիւրինք և հնարաւորք են
քեզ այսոքիկ, և եւս քան զասին բաւես առ
նոսին տիրեալ համայնից ահաւորապէս. և
քեզ փառք յաւիտենից յաւիտեանս. ամէն։

ԲԱՆ Լ·

ՎԵՐՍՏԻՆ ՑԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵՆՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ
ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ·
Ի ԹՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԹՕՍԻՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ·

Ա· Եւ արդ ճշմարտեացի բան քո, ողոր-
մած բոլորիկ Աստուած, ներող և օրհնեալ,
'ի բաղմագթելին դարձաւորութիւն աւուրն
պատկերի զղջման մեղաւորին. թէ և առ յե-
տին իսկ շունչն իցէ ընտրութիւն, և կամ 'ի
մէջ չարութեանն փոխադրութիւն։ Մանա-
ւանդ զի դժնեայ կացորդս այս անձնիշխանա-
կան՝ միշտ մարտիկ, խաբող շողոքարթ, յար-

հալ 'ի ստութիւն, ըստ առակողին արածող
հողմոց, զժուարուներին հաստողին փախչող,
գերեալ որսողին մղեկան մարմնոյս, ներհակ
անկակից, յոգնապատճառեան ամենավարան,
զոր քո է գիտել զքանեացն յաճախութիւն։
Եւ զկնի մեղանացն, ողորմագինս իմն ողբար-
կութիւնս վհատականս տաժանակոծս բազ-
մաւաղելիս, քո առաջի տէր գթարկութիւնս
գրեալս արտասուաւք, թառանչս թշուառու-
թեանց կարգելոց անբաւս չար վտանգից մեղ-
սատագնապ պատկառեցելոյն։

Բ· Եւ զի մի կրկնաբանութիւնս 'ի շատ-
խօսութիւն կրթեսցի, առաւել քան զոյն
այսու ողբալի, քանզի ոչ երբէք համարձակի
խնդրել իւր զարքայութիւն, այլ զոանձնացն
թերեւութիւն. ոչ ընդ կենդանեացն 'ի լոյս,
քան թէ ընդ գերեզմանականացն զդպրական
ինչսին 'ի խաւար. ոչ ընդ ամբարձեալսն, այլ
ընդ բեկեալսն և ընդ խորտակեալսն։ Ի հան-
գրաեան իւրում վաստակեալ, 'ի խրախու-
թեան ինքեան արտմեցեալ. զիմոք ժպտեալ,
և մտաք խոցեալ. կերպ 'ի ծաղր, և աչք 'ի
յողբումն. երեսք զսփոփանս ձեւացուցանել,
և արտասուքն զդառնութիւն սրտին ճշմարտէ։
Ընդանակք երկու յերկոսին ձեռին, մինն
արեամբ և միւսն կաթամբ. երկու բուրա-
նոցք կայծակնաւորք, մինն խնկով և միւսն
ճենճերիւ. սկաւառակք կրկին կրաւորականք

համոց, մինն քաղցու և միւսն դառնութեամբ. բաժակք զոյգ առ երկուս բերմունս, մինն արտօսր և միւսն ծծումբ. տաշտք կրեցեալք 'ի ծայրս մատանց, մինն գինի և միւսն լեղի. դրունք տեսանելեաց ներհակաց, մինն 'ի լաց և միւսն 'ի վրիպումն. խանութք հալոցակա-նաց հակառակութեանց, մինն արծարծէ և միւսն շիջուցանէ. հայեցուածք դիմաց երկուց, մինն զոյգն ողբանօք և միւսն անախայելի բարկութեամբ. համբարձումն երկակի բաղկաց, ոմն 'ի հարուածս և ոմն 'ի մերժումն. դէմք կրկնակի կերպիւ, մինն տխրեալ և միւսն ցասուցեալ. կշռամբանց ընդ միոյ երկու, մինն ստեացս և միւսն սպառեացն. սպառիչութիւնք կարծողականք, մինն գոնէ և միւսն թերեւս. 'ի մի բերան երկակի բարբառ, մինն եղկութիւն և միւսն խռովութիւն. երկուս ազգմունս 'ի միում սրտի, մինն կեղակարծ յուսոյ և միւսն ճշգրիտ կորստեան. ամպ լրթագոյն ահագնատեսիլ կրկին տեղացմանց, մինն նեռս և միւսն քարինս. որոտումն ահեղ երկոցունց բերմանց, մինն կարկուտ և միւսն հրացան. ցոյգ ցաւագին երկուց վտանգից, մինն լալոյ և միւսն մահու. առաւօտ ագոյ երկուց բողբոջմանց, մինն սատիս և միւսն սպառնալեաց. արեգակունք երկու 'ի յերկուց ծայրից, մինն խաւարի և միւսն կիզման։

Գ. Եթէ հարուածոց աջ կառուցանի, ինքեան վարկանի. և թէ ձեռն պարգեւաձիր, ոչ իւր ակն ունի։ Ի պարծանս ուրուք կոչանայ, յամբարձումն գլխոյ ընկճի, 'ի չարեացն յիշատակ հեծէ, 'ի ճառս մաքրոց պատկառէ, 'ի պատմութիւնս հանդերձելոցն երերի։ Եթէ օրհնի յումեքէ յայտնի, 'ի ծածուկ զանձն անիծանէ. եթէ գովեսա յումեքէ լսէ, պարսաւանօք զինքն կշտամբէ. եթէ դսրվեացի սաստկապէս, ինքեամբ ինքեան վկայէ. եթէ ձաղեսցի ուժգին, սակաւ հատուցումն առաւել պարտուցն գրեսցէ. եթէ ըղձումն մահու ինքեան լսիցէ, այո ասէ, և դարձեալ կրկնէ. և եթէ որոգայթ մահու ճայթեսցէ յերկնէ, հապիւ զդէմն համբառնայցէ։ Զիւրոց իրաւանցն մատեան խփեալ, զպատասխանութեանն յոյս լքուցեալ, զհամարձակութեանն ընթացս փակեալ։ Եւ եթէ ոչ էր անփրկանաւոր կորուստ գերելոյն, զիւրովին երթալ ոչ ինչ դանդաղէր։ Արդարեւ վայ մեղաւորին՝ որ տարակուսեալ կայցէ 'ի վերայ երկուց ճանապարհաց, ըստ հոգելից բանի իմաստնոյն։

Դ. Եւ արդ զիա՞րդ ոչ ողորմեացիս, բարեգութ, այսքանեացս ձայնարկութեանց կողկողագին հեծեծանաց, որ անուամբս այսուհետ ածացար, թէ ողորմած եմ ես՝ տէր։ Ահա առ չարութիւն գերեալս բարութիւն քո, առ մահասպարտիս դառնութիւն՝ քաղցրութիւն

.քո, առ կորուսելոյս յայտնութիւն ճառա-
գայթ .քո, առ յանդգնելոյս մոլութիւն՝ ո-
ղորմութիւն .քո, առ խակութիւն ՚ի ապատակարիս
հեղութիւն .քո, առ կործանելոյս այցելու-
թիւն աղ .քո, առ ընկղմելոյս վերբերութիւն
ձեռն .քո, առ բժշկութիւն անողջանալի խոց-
ուածոյս մատն .քո, առ պակուցելոյս պաշտ-
պանութիւն ոգի .քո, առ ապախտաւորիս իմ
վստահութիւն երկայնմտութիւն .քո, առ օ-
ծումն ամենապժնէիս զօրութիւն .քո, առ մե-
ղաւորիս .քաւութիւն հրաման .քո, առ փա-
խուցելոյս ապաւինութիւն ոտք .քո, առ սրա-
ցելոյս պատսպարութիւն բաղուկ .քո, առ վրի-
պելոյս առաջնորդութիւն լոյս .քո, առ տա-
բակուսելոյս հնարաւորութիւն հանճար .քո,
առ անիծելոյս կրկին ստացումն օրհնութիւն
.քո, առ վհատելոյս քաջալերութիւն խրախոյս
.քո, առ վշտագնելոյս մխիթարութիւն բաժակ
.քո, առ նեղելոյս ընդարձակութիւն կամք
.քո, առ ատելոյս կոչումն սէր .քո, առ
հաստատումն ստանձնելոյս բան .քո, առ հոգ-
ւով վիրաւորելոյս կամուած արեան .քո, առ
անարեւոյթ մթերս ցաւոցս ակնարկութիւն .քո,
առ յուսահատելոյս անդրէն ընտրութիւն իշ-
խանութիւն .քո, առ պատուաստումն կրա-
բեցելոյս կցորդութիւն .քո, առ խաւարտաս մա-
հու ծածկելոյս նշոյլ կենաց .քոց, առ խռո-
վեցելոյս իմ հանդարտութիւն խաղաղութիւն

.քո, առ վայրագութիւն օտարացելոյս ողջոյն
.քո, առ մոլորելոյս դարձաւորութիւն ձայն .քո։
Զի դու ակրես ամենայնի գթութեամբ, և
չիք ՚ի .քեզ մասն ինչ խաւարի. և ոչ է բա-
ղութիւն առանց .քո, և .քեզ վայելէ փառք
յաւիտեանս. ամէն.

ԲԱՆ ԼԱ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀԱԿՈՂԻ
ԱՌ ՆՈՑՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ.
Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՑ։

Ա. Եւ արդ.քանզի բազմացուցի պայմանաւ
բանիս զաղէտ տագնապի հեծութեան ձայնիս
մեծ հառաչանացս անսփոփելի խմոյս վտանգի.
զի դու ողորմած սկզբնահայրդ խոստմանաւ-
թեան անցեալ ծածկութիւց որդի Աստուծոյ
կենդանւոյ տէր Յիսուս Քրիստոս, քաղցրու-
թեամբ նայեացիս .քաւել։ Արդարեւ կարող ես,
ճշմարտապէս բաւական ես, եթէ կամիս՝ հնա-
բաւոր ես. կամիս առաւելապէս, որպէս և
կարես։ Հարստանաս մեծապէս ընդ տալն
.քան եթէ ընդ առնուլն, բազմանան .քեզ
դանձք ՚ի ցրուելն .քան ՚ի ժողովելն, յաճախեն
ստացուածք .քո ՚ի սփռելն .քան ՚ի ճշդելն,
կուտին .քեզ համբարք ՚ի տարածելն .քան ՚ի
շտեմարանելն։ Հաւատամ այսմ ամենայնի՝
դառնալ .քեւ ելք փրկութեան. հաւատամ
անարգս ընդ պատուականին, յուսամ ընդ

Աբրահամու և ընդ Աննայի · զի մինն բանիպ
քո հաւատոց և միւսն քահանայապետին
բարբառոյ անուաց։ Վասն որոյ և ամն 'ի խորին
ծերութեան անհամար որդւոց հայր հաստա-
տեցաւ, զառանցեալն և զամուլն արգանդ
Սառայի՝ անդաստան պտղածին արդեան օրհ-
նութեան բազում ժողովրդոց մարգարէից
սրբոց և թագաւորաց ընտրելոց հայել յու-
սացաւ։ Իսկ միւսն զանհանդերձելի երկիր ո-
րովայնին սենեկի եօթնեակ զաւակօք բար-
գաւաճեցոյց, որ է թիւ մի անբաւութեան
զբնաւն նշանակելոյ զէութիւն, աստուածու-
թեանն յարակայութեան սահման անհետա-
զօտելի, և աւազանին նորածին որդւոց ան-
հատ յորդութիւն։ Այս թիւ պանծալի, ո-
րում ոչ է կէտ կցորդի և ոչ սպառուած վախ-
ճանի, այլ կոյս ամն է ուրոյն ընտրութեամբ
նուիրեալ յաւէտ անճառ վիճակաւ համայն
յաւիտենիս, գժուարաթարգմանելի մերոց ի-
մաստից։

Բ. Այլ համարեա յորդարութիւն ան-
յուսալի փրկութեան հոգւոյս զամենալարան
ձայն կողկողանաց սրտիս հեծութեան, ընդ
նախադրելոյն երջանկաց եղեալ և դասեալ
զայս դաւանութիւն փոքր հաւատոց խմոյս
խնդրուածոց · զի կեցից և ես առ նոքօք բերկ-
բեալ ընդ նոսին, բուռն հարեալ քան զիմոյ
գործոց գքոյդ շնորհաց։ Մանաւանդ զի կրկին

բարձունք են և փառաւորք և քան զչափ
կշռութեան բանի գերազոյնք, խմբումս խառ-
վութեան հաշտարարքք և հզօրապէս քաւա-
բանք, և կարծեաց թերութեան մոտոյ սը-
լացեալք · ընդ արեան քո ահաւորի և բան
մարմնոյ ծնողդ քո խնկելի · պարք առաքե-
լոցն, դասք մարգարէիցն, գունդք մարտիրո-
սացն՝ ձիաւորեալքն հետեւակ սպառազէն ա-
բիւթեամբ մերկամարտիկն մրցութեամբ,
դումարք միանձանց, բոլք բանականաց ընտ-
րելոց, ժողովք բարեկրօնից, հոլք հոգեղի-
նաց յերկրէ երկնաւորաց, զինուորութիւնք
վերնականաց ընդ մեզ կցորդելոց, աւանդք
երախայրեաց, մատուցմունք զուարակաց, լուց-
մունք զամբարաց, բուրմունք խնկոց իւղոց
հանդերձանօք, յոգեթանակք փրկական նը-
շանաց, կառուցմունք խորանաց աստուածա-
բնակաց, ձեռք քահանայից շնորհիւ կատա-
րելոց։ Ա՛ء շարժումն անձին յիշատակ աս-
տուածոյ, առ փոփոխումն գարշապարի, առ
կարկառումն աջոյ և ամբարձումն բազկի, առ
բարիս գոհութիւն, և առ գթել աղաչանք,
առ բանս ընտանիս, առ խօսս հաստատեալ,
առ ձայնս բնաւորականս, առ գործոց յաջող-
ուածս, առ առաքինութեան ջերմութիւնս,
որ 'ի տուընջեան և 'ի գիշերի՝ ընթացմունս
օգտակարաց հոգեւորաց՝ քեզ առաջնորդեալք·
'ի նիրհել և 'ի զարթնուլ, 'ի պատերազմի ապ-

գաց, 'ի մարտս դիւաց, 'ի հակառակութիւնս հերձուածողաց, առ փոքունս, առ մեծամեծս, առ ձգումն ընկելեաց և ճաշակումն կերակրոց, և որ ինչ միանգամ 'ի կիրս մեր կերպանան, եթէ հեշտական եթէ տատամելիս. վասն ոմանց ողորմս՝ մեալ 'ի նոսին, և յաղագս ոմանց՝ զի զերծ արասցես զքանչելապէս հրնարիւք անճառիւք. հաւատացեալ յամենեցունց, թէ բաւական ես յամենայնի, կարնաբոյծ հոտակաց, տիոց պատանեաց, մոտոց վայրենեաց, ստամբակաց գոռոզաց. մինչ զի առ թատերս տեսարանաց, և առ կոյսս խառնիճաղանճ բաղմութեանց, և կամ առ կաքաւս կայթից անախորժականաց կամաց հոգւոյդ՝ ոչ ես մատացեալ։

Գ. Աղ դու ատացար զամենեսեան, և քո են ամենեքեան, և ողորմեցիս ամենեցուն՝ միայն բարեգութ. զի թէ և մեղիցեն, քո են. վասն զի 'ի քում համարի են. քանզի գիտեն զզօրութիւն քո, ըստ առակին մաղթանաց։ Որում և ես կցորդիմ թշուառս բանիւ վկայեալ սորին յանցաւորապէս. յանդգնիմ ասել, թէ որ կարդայ զքեզ գովեսիս, ծանուցեալ զքեզ թէ իցես, թէ և ես թեամբք իցէ վարակեալ կրկնապատիկ պատժաւորութեամբ, առ այս օրինակ կիրթ ձեռնարկութեան, զիարդ ոչ քո իցէ։ Ցորս է տեսանել 'ի մէջ արշնատես ագռաւուց՝ ըստ պիտանիչ երամն ազաւնեաց, 'ի մէջ խրոխտականաց ձիոց անմաքրից՝ որոց յանդարտաբարս, 'ի թիւ շանց գազանականաց գառնեն նուիրելիս, հեզութիւն 'ի խատութեան, կատարելութիւն 'ի թերութեան, խոնարհութիւն յամպարհաւառութեան, ճշմարտութիւն 'ի ստութեան, միամտութիւն 'ի մանկութեան, անբծութիւն յայլտնութեան, բարօրութիւն 'ի չարութեան, պարկեշտութիւն 'ի վատութեան, ողորմութիւն յանդգնութեան, ապաշաւանք յանցաւութեան, քաղցրութիւն 'ի բարկութեան, հաշտութիւն 'ի թշնամութեան, անոխութիւն 'ի խածանողութեան, քաջալերութիւն 'ի լկութեան, օրհնութիւն 'ի նեռաձգութեան։ Ցոր ոչ բաւականացայ երբէք 'ի դատել ճշգրտապէս, թէ ո՞վ յերկրածնաց ատսի կանխեսցէ ժառանգել զքեզ, որ միայն անաչառաբար կշտամբես իրաւամբք զարդարութիւն՝ առ ամպարիշտ մարդուն և առ պոռնիկ զղջացեալն. առ ամենեսին բարեգործ՝ միայն թագաւոր օրհնեալ 'ի բարձունս և յամենայն յաւիտեանս. ամէն։

ԲԱՆ ԼԲ·

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵՆՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀԱՍՈՂԻ
ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՅ ԲԱՆԻ·
Ի ԽՈՐՈՅ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ·

Ա· Եւ արդ ես յեանեալս 'ի նախագրութեանց արժանաւորաց գրեալ ինձէն ընդ պարտաւորան պատժոց, հայցեմ զողորմութիւն ընդ ամենեցուն մաղթանաց· ընդ նը-կունս և անհամարձակս, ընդ տկարան և փո-քրիկունս, ընդ ընկեցիկսն և ապհամարհեալս, ընդ տարագրեալսն և առ-քեզ դարձեալս, ընդ երկուսցեալսն և ճշմարտեալս, ընդ կոր-ծանեալսն և յարուցեալս, ընդ ընկճեալսն և հաստատեալս, ընդ գլորեալսն և կանգնեցեալս, ընդ մերժեալսն և ընկալեալս, ընդ ատեց-եալսն և կոչեցեալս, ընդ ապշեալսն և զգաս-տացեալս, ընդ անառակեալսն և զսպեալս, ընդ հեռացեալսն և մերձեցեալս, ընդ հեր-քեալսն և սիրեցեալս, ընդ պատկառեալսն և զուարթացեալս, ընդ ամուչեցեալսն և խնդա-միտեալս։ Ա.յլ ես պատմեմ առատնօր դար-ձեալ՝ ոչ զմեղսն Երուսաղէմի, ըստ մարգա-րէին հրամանաւութեանն որ առ ժողովուրդն նախնի, և կամ տանն Յակոբու զանօրէնու-թիւնս նորա, այլ խնայս ժամանեցից յայտ-նութեան· քանզի աւաղ ընդ աղէտս մահու յարելով ըստ մարգարէին, յանդիմանեցից զիս

ինքն ինձէն իմով ձայնիւ ըստ սաղմոսողին· զրպէս զի յանձնառական յայսմ համայնա-պատում խոստովանութենէ ոչ կարօտացեալ՝ կրկնակին, միանգամայն 'ի սպառ սրբեցայց օրհնեալ հրամանաւ էիդ։

Բ· Եւ արդ կրկնելով ծունր բարերարիդ քաղցրութեան, տարածեալ զանձն՝ իմ ա-ռաջի, զ'ի մահ գլորմանն ցուցից կերպարան· որ 'ի հող խոնարհեալ մածայ ընդ երկրի, և ընդ անցաւորս այս կենցաղ կորստեան՝ ա-նասնական գեանաքարշութեան սողնոյ սա-հեցմամբ՝ կամօք բեւեռեցայ։ Ա.յլ 'ի քեզ տէր յեցեալ՝ իբր 'ի հաստատան կենաց գաւազան 'ի յարմատոյն Դաւթի ընծիւղեալ մարմնով անճառ շաղկապմամբ յանեղ աստուածու-թիւնդ, կանգնեցայց անդրէն կիսայարդ՝ պատ-կառեալ 'ի քոյդ երախտեաց 'ի վայր կորա-ցեալ զիմօք, ոչ-ք 'ի բարձունս յառեալ ողոր-մագին տեսութեամբ 'ի քեզ մերձդ 'ի հեծու-թիւն, բնաւին ողորմութիւն, բոլորովին քաղցրութիւն, զլիճ լուսոյս արտասուօք լցեալ՝ պաղատանս յուսոյ առաջի մեծիդ վերընծայե-ցից։ Լուր ամենառատ անսուտ երկայնմը-տութեամբ՝ քո դառնացուցչիս, միայն դու 'ի յամենայնի սահման փրկութեան, ստատուած բոլորից, անճառ մեծութիւն, անբոմանդա-կելի բնութիւն, անքննելի իսկութիւն, հզօր զօրութիւն, կարող բարերարութիւն, անպա-

կաս լրութիւն, անճառ ժառանգութիւն, վա-
յելչական վիճակ, առատ պատրաստութիւն,
անսասանելի իմաստութիւն, անենջալի տաբք,
անձկալի ձիր, բաղձալի բերկրութիւն, ան-
տրխուր հանգիստ, անտարակոյս գիւտ, ան-
կասելուս կեանք, անծախելի սատացուած, ան-
փոխանորդելի բարձրութիւն, ամենարուեստ
բժիշկ, անսասանելի հաստատութիւն, դար-
ձուցիչ մոլորելոց, գտիչ կորուսելոց, յոյս ա-
պաւինելոց, լոյս խաւարելոց, քաւիչ մեղու-
ցելոց, ծածկարանդ փախուցելոց, անդորրիչ
խռովեցելոց, փրկութիւնդ մահացելոց, ար-
ձակիչդ կապելոց, ազատիչդ մատնելոց, պա-
տրաստանդ սահեցելոց, վշտակիցդ գայթակ-
ղեցելոց, երկայնմտութիւն տարակուսելոց,
լուսոյ տեսակ, ցնծութեան ցոյց, օրհնու-
թեան անձրեւ, հոգի երեսաց, զօրութիւն
դիմաց, հովանի գլխոց, շարժարան շրթանց,
ազդումն բանի, կառավար անձին, բարձումն
բազկի, ձգումն ձեռին, երաստնակաց սրտի,
ընտանի անուն, մերձաւոր ձայն, կցորդութիւն
հարազատ, խնամածութիւն հայրենի, խոս-
տովանեալ անուն, պաշտեցեալ պատկեր, ան-
պարագիր տիպ, երկրպագեալ տէրութիւն,
բարեբանեալ յիշատակ, խնդութեան մուտք,
անվրէպ շաւիղ, փառաց դուռն, ճշմարտու-
թեան ճանապարհ, երկնաձեմ սանդուղք։
Եւ այլ բազմութիւն բանից զովեստից ան-

համար կարգաց և տանց անբաւից, զոր ոչ
բերէ բերան երկրածին, և ոչ տանի գոլոմի
մարմնեղէն, և ոչ կշռեն իղձք հոգեղէնք։

Գ. Ա.ռ քեզ հայի ամենայն ակն տեսողի,
տատուածդ ամենայնի. նայեա՛ի պատատանս
հառաչման ձայնի քոյոց ծառայից, և եթէ
յաղախնաց ոք ազաչեսցէ։ Եւ ընկալ զցօղ
ողբերգութեան լալոց արտասուաց աչացս
ցանկասիրի՝ յանարատ ուս մարդեղութեան
քո, Քրիստոս, և օրինակաւ խորհրդոյ հե-
բայց կնոջն յանցաւորի՝ զառ քեզ դարձն և
զդաւանութիւն, և համբուրիս շրթանցս առ
ճաշակ փրկութեան կենացդ հաղորդութեան՝
համաշնչատէս զանքակ միութիւն. և զնոյն
զթութիւն նորին ազատմութեամբ ընկալեալ
՝ի քէն, բարերար, գրաւականեացես զմեծդ
պարգեւ ընդ փոքու հաւատոցս. և՝ի ձեռն
զթութեան սիրոյ քոյ առ քո անձկալի ա-
նուանդ խոստովանեալ ծառայիս, դարձցին ձը-
մերունք հողմոյն խառութեան՝ ի յոգ հան-
դարտութեան, և մրրկին ատակութիւն՝ ի սիկ
պարզութեան, և կարծիք երկիւղին՝ ի մեծ
վստահութիւն, և պատուհաս պատժոյն յե-
բանութեան պատահումն, և վասնզք թախ-
ծանացն՝ ի հոգեւոր խրախճանութիւն, և ա-
լեկոծութիւն ծփանացն՝ ի խոր խաղաղու-
թիւն, և զեկացն թեւարկմունք յանքոյթ
նաւահանգիստն, և բերք բեռանցս մեղաց

փոխարկեցի 'ի թոշակ շնորհաց։ Եւ յայս-
քանեցս ամենից բիւրուց բարութեանցս 'ի
քէն եղելոց՝ մեծացի անուն հոգւոյդ խնկեալ
և խոստովանեալ, ամաչեցայ բանարկուն չա-
բեաց՝ հերքեալ և հալածեցեալ, ունայնացին
մուրհակք մեղացս, խղեցին հաղբքն, որ-
շեցին որոգայթքն, կապտեցին կապանքն,
վանեցի վիհն, վերացին վնասքն, պարսեա-
ցին պատարանքն, ջրեցին մեղքն, պատա-
ռեցին պարտէքն, խորտակեցի լուծն, քակ-
տեցին քեզքն։ Եւ ընդ մեայլ մթութեան
չարեացն յանցանաց և գիւացն բանակաց պա-
շարողաց՝ արեւ փառաց քոց ժամանեցայ կե-
ցուցանել փրկել և լուսաւորել, յաջմէ և յա-
հեկէ, 'ի դիմաց և 'ի թիկանց. և եղիցի նը-
շոյլ առաւօտու հոգւոյ գարնայնոյ ընդ ակն-
կալութեան ապառողացն քումդ երեւման։
Զի դու ես բարերար առ ամենեսին, և հնա-
րաւոր են քեզ ամենայն. և ամենեցուն ըղ-
կեալն կամիս և զփրկութիւնն բաղձաս։

Դ. Ով ամենապարգեւ ձեռն Յիսուսի
Քրիստոսի, և առ իս դարձցիս կարկառմամբ
շնորհի աջոյդ քոյ սրբոյ բնակեալ միացեալ՝
և ոչ հեռացեալ յանձկութեան սրտէ սիրոյ
ոնեկիս. և անեղծական քո նկարագիր՝ նրշ-
խար պանծալի լուսոյ քրիստոնէական փրկ-
կաւէտ կոչմանս՝ ընդ իս պահեցի, միջնոր-
դեալ ընդ քեզ 'ի մատեան յաւիտեան կա-

կաւդ կենաց հոգւոյդ աւետեաց երկնից յօ-
բինողիդ։ Եւ քեզ միայնոյ պատճառիդ, և մի-
ոյդ 'ի միոյ պատճառէ, և ունողիդ զպատճառ
միոյ, երբեակ անձնաւորութեանդ և միոյ
առուածութեանդ վայելեն փառք յերկնա-
ւորացն վեհից, 'ի սրբոցն դասուց, յաւի-
տեանս յաւիտենից. ամէն։

ԲԱՆ ԼԳ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵՆՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀԱԿՈՂԻ
ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ.
Ի ԹՈՐՈՅ ՍՐՏԻՑ ԹՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ։

Ա. Ամբ զյարմարութիւն պաշտաման բա-
նիս 'ի խայրեաց հոգւոյս քեզ նուիրելոյ, օրհ-
նեալ բարեգութ, կցորդելով ընդ խնկազգես-
տիսն զուգամասնապէս խառնեցեալս 'ի յանու-
շութիւն կարմրութեան իւղոյն Մարիամու կնոջ
բարեպաշտի։ Յոր հաւատարեալ նոյնութեամբ
ընդ երջանիկ պառնկացն 'ի քէն ընկալելոցն
յաւէտահրաշ յարգանաք, պարարեցիս մե-
ծապէս իմովս բանիւ նուաստիւ, ընկալեալ
յանհաս և 'ի բարեբանեալդ գլուխ բարձրե-
ալդ, անկշտամբելի 'ի բամբասանաց սաղմոսին,
մի օծցէ զտերեւ ոստոց գագաթան իւղ մե-
ղաւորին։ Ամլ արասցես զօրանալ կրկին յա-
ճախութեամբ բուրման խոստովանութեան
պրպ մատենի 'ի բաղումս աղդեալ, համասփիւռ
ամենատարած և աշխարհալիր տանն տեսա-

կաւ, ըստ օրինակի համեմատութեան նոցայն յիշատակի։ Քանզի դու նոյն տէր զդատաց-ուչիչ նախնի չարախորհիւ կանանց մեղա-ւորաց, որոց առակեալ զմարգարէին կերպա-րան՝ քումդ ճշմարտատիպ պատկերի յեղանա-կեցեր, անտուստ առ ասին անճառ ներգոր-ծութեամբ 'ի յիս վերաբերեալ զծայրագոյն շնորհին կատարումն։ Ընդ անասնական գար-ուոյն կերակրոյ զբազմահամբաւ պտուղ ցորե-նոյդ կենացդ հացի, ընդ ապականացու որ-ծանթոյն՝ զաբբունական պատկեր, ընդ յի-մարարար թմբրութեան գինւոյն՝ զբաժակդ արեան սրարշիդ, ընդ իւղոյն առելոյ 'ի յայ-բատ կնոջէն հնոյ ժողովրդեանն՝ զօծումն շը-նորհին առ իս դարձելոյ, ընդ զերծման գըլ-խաշուք կտաւոյն՝ զանապականութեան վե-բարկուն, ապարանջանին պճնութեամբ՝ ըզ-թռիչս բարեմասնութեան, օրինիւն և աւե-տարանաւն՝ հանդերձ գործնական առաքինու-թեամբն, ընդ ունկանն գնդի վայելչականն զարդու՝ զանատուեր յիշատակ տերունական ձայնի, ընդ քայլս պերճութեան լանջայն՝ դյոքնահաւաք աւանդս ուղղութեան քայլ-նակրօն լծոյդ քաղցրութեան։

Բ. Բայց զի՞ է յայտնիկ ինձ պարծել, և ոչ վերսին 'ի սոյն պատկառել։ Այլ յայլ օ-րինակ փոխեալ զմատեան մաղթանաց այսր ողբերգութեան, որ ինչ ինձ է յարմարաւոր,

ամենայնիւ հատուցից զպատիժ պարտուցս ի-մոց մեղանաց, 'ի մարգարէիցն տառից բեր-եալ համառօտս՝ 'ի սոյն յարկ մուծից սատիկ դատախաղ։ ընդ ողբոց նոցին լծակցեալ, քան թէ ընդ բերկրութեն նոցա պարել։ յորս հա-ռաչանս, ձայնս հեծութեան, բողոքս բարկու-թեան, նախատինս խորտակման, լալումն կա-բեւոր։ Այլ մեծիդ ատուծոյ գթութիւն ամենաժման՝ կանուխ ապդեցաւ յիմ յու-սատրութիւն, առ որս՝ զղջմունս, խոստովա-նութիւնս, աւետիս, պարգեւս, լուսոյ երեւ-մունս, խրախոյս ատուածային, փառաց ժառանգութիւնս, հրաշից յայտնութիւնս, սքանչելեաց տեսութիւնս։ յորոց ոմանք յոյս ընձեռեն, և ոմանք վհատութիւնս բազում մատուցանեն։ յորս ես կամաւ կործանեալ՝ կորստեանն վիճակեցայ։ Զի եթէ զգեստ ատ-ուծոյ զմարգարէին պատրուակ ասաց Եղե-կիել, յորում արար ժողովուրդն կուռս կար-կատունս, որով պոռնկել ասէ 'ի նոսա, իսկ ո՞բան պատիժ անմաքրութեանս եղիցի դատ-ուած զգեցողիս ներքոյ և արտաքոյ։ Զարմա-նամ, թէ դիմիդ ոչ կիզում։ հիանամ, թէ բիբ ոչ այրիմ։ ափշիմ, թէ ո՞ղջես չյափշտա-կիմ՝ տանջեալ, լքեալ, չարչարեալ, ջաղխեալ, մանրեալ, խորտակեալ, կարեալ, բաժանեալ 'ի յօրինակէ ժանեաց կորուսչին, ըստ գրոյն։ Այլ այս միայն է պահեցեալ ինձ նշոյլ յիշա-

տակի փրկութեան՝ յուսոյ, զի քրիստոսեան աւետարանն կեանս է ամենեւին, 'ի կերպարանաց պատկերի բանին ծանուցեալ. որով առ մեղանան դարձն, առ պարտիան շնորհն, առ եղծումն նորոգութիւնն, առ անօրէնութիւնն քաւութիւնն, առ վէրն բժշկութիւնն, առ վտանգն անդորրութիւնն, առ պատիժն ներումն, առ պատերազմն հանդարտանալն, առ հուրն անձրեւն, առ պատուհասն պարգեւն, առ ակնկալութիւն սատակմանն՝ ձիրն, առ գործարան մահուն՝ կենացն աղատութիւն։

Գ. Եւ զի՞նչ է ինձ զայսքանեաց յիշմանց 'ի թիւ արկանել, և ոչ զանճառելիսն աստուծոյ դասել։ Ցիշատակաւ հօրն բարձրելոյ՝ յորդին կցորդութիւն, յանուն միածնին՝ առ հայրն ընտանութիւն, սոցին ակնարկութեամբ ընդ հոգւոյն հաղորդութիւն. խաչին փրկանք, բանին սփոփութիւն, բարւոք վարձ կամացս առ կշռութիւն գիտողին, աւաղանն կենդանարար՝ հաշտութեանն միջնորդութիւն, եւ այլք ամենայնք անթիւ բարիք 'ի բարերարէն բարգեցեալք, ազատ 'ի հարկէ, արձակք 'ի լծոյ, իշխանականք և ոչ իշխեցեալք։ Այսքիկ են, որ ինձ 'ի մէջ դառնութեանն՝ մահու՝ կեանս անտարակոյս աւետարանեն. քանզի եթէ ոչ զայսոսիկ ունէի, կանխաւ արդեօք կորուսեալ էի իսկ և իսկ բան բանի՝ երդողին։

Ոչ փաքրկութեամբ որդւոյ զհայր փառաւորեմ, ոչ նուաստութեամբ հոգւոյ զորդի նախադասեմ. համարձակ ունիմ զերեսեան՝ և նոյն արարչութեամբ։ Քանզի և 'ի դէմս հոգւոյն սրբոյ այս են աղաչանք, նախընծայ սկզբան պատարագին՝ յորում գառնդ երկնաւոր զենանի, զայս աղօթեցի։

Աղօթք, որ նախ քան զպատարագն մատուցանի։

Դ. Ամենակալ բարերար մարդասէր աստուած բոլորիս, յօրինող երեւութիս և անեղերեւութիս, փրկող և հաստատող, խնամող և խաղաղարար, հօր հզօր հոգի, հայցեմք բաղկատարած մաղթանաց գոչմամբ հեծութեան յանդիման եղեալ քեզ ահաւորիդ։ Մատչիմք մեծաւ դողութեամբ ասատիկ երկիւղիւ մատուցանել նախ զբանականս զայս պատարագ քում անղնին զօրութեանդ, իբր աթոռակցի փառակցի և արարչակցի հայրենի անկատուտ պատուոյդ, և քնողի ծածկութեան խորոց խորհրդոց ամենակատար կամաց հօրդ Էմմանուէլի՝ զքեզ առաքչի, փրկչի և կենդանատուի և արարչի ամենայնի։ Ի ձեռն քո ծանուցաւ մեզ երրեակ անձնաւորութիւն միասնական աստուածութեանդ, յորոց մի և դու ճանաչիս անհաս։ Քեզ և 'ի ձեռն քո առաջինքն նահապետական տոհմին շառա-

ւիդք՝ տեսանողք անուանակոչեալք, զան-
ցեալն և զգալոցն, զեղեալն և զոչ գոյա-
ցեալն անսասուերաբար բարբառով բանի վե-
րապատմեցին։ Ոգի սասուծոյ քարոզեալ զքեզ
Մովսէսի, որ 'ի գնալն քո 'ի վերայ ջրոցն,
անպարագիր զօրութիւն, ահեղ շրջարկու-
թեամբ սասծողականաւ՝ թէ ապարիսակ պաշա-
պանողօրէն զթասիրեալ 'ի ծնունդս նորոգս՝
զաւազանին խորհուրդ ծանուցեր։ Յոր կեր-
պարան օրինակութեան՝ նախ քան զկառու-
ցանել զլոյծդ մասուած վերջնում վարագու-
րիդ՝ յօրինեցեր, կարող տիրապէս, զբովան-
դակ բնութիւնս ամենից բնաւից բոլորից գո-
յից ամենայն էից յանէից։ Քեզ սասեղծանին
'ի նորոգութիւն յարութեան ամենայն եղ-
եալքս առ 'ի քէն յայնմ ժամանակի, որ է
օր վերջին այսմ կենցաղի, և օր առաջին երկ-
րին կենդանեաց։ Քեզ հնազանդեցաւ միու-
թեամբ կամացն որ-
պէս հօրն իւրում
ազգակիցն քո, Էա-
կիցն հօր անդրա-
նիկն որդի մերում
կերպիւ. զքեզ ա-

ւետարանեաց ճշմարիտ սասուած հաւասար
և համագոյ հօր իւր հոգւոյն, և զառ 'ի քեզ
հայհոյութիւնն անքաւելի քարոզեաց, և իբր
զասուածամարտիցն զքո հետեւողացն չարաբա-

նական բերանս կարկեաց, և զիւրն շնորհեաց
արդարն և անարատն գտիչն ամենայնի, որ վասն
մեզաց մերոց մատնեցաւ, և յարեաւ վասն
զմեզ արդարացուցանելոյ։ Նմա փառք 'ի ձե-
ռըն քո, և քեզ բարեբանութիւն ընդ հօր
ամենակալի, յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն։

Դարձեալ կրկնեսցի 'ի նոյն կարգ բանի, մինչեւ վասահութիւնն
լուսոյ հրաշագէս յայտնեսցի ազգեալ, աւետարանել
վերսին զկրկին խաղաղութիւն։

Ե. Աղաչեմք և սղերսեմք արտասուալից
հառաչմամբ յամենայն անձնէ զվասաւորեալ
արարչութիւնդ անեղծ և անասեղծ անժա-
մանակ հոգւոյդ զթածի որ բա-
րեխօսդ ես վասն մեր յանմեռնչ
հեծութիւնս առ սղորմածդ
հայր. որ զսուրբսն պահես, և
զմեղուցեալսն մաքրես և սաճա-
ռես կսղմես կենդանի և կեցու-
ցիչ կամաց բարձրեալդ հօր։ Արդ ապատեա
զմեզ յամենայն անմաքուր գործոց, որ ոչ է
հաճոյ քումդ բնակութեան. և մի շիջցին առ
'ի մէնջ լուսոյդ շնորհայդ փայլմունք 'ի սեսա-
կանացս աչաց խմասոյ. վասն զի զքեզ ու-
սաք միանալ 'ի մեզ 'ի ձեռն ազօթիցդ, և ըն-
տիր վարուց խնկելոյց։ Եւ քանզի մինդ Ամ-
բողութենէդ սրասարագի, և միսդ ընդ-
ունի՝ հաճեալ ընդ մեզ հաշտարար սրեամբ

անդրանկի իւրոյ, իսկ դու ընկալցիս զմեր պա-
զատանս, և յարդարեսցես զմեզ օրհնեանս
պատուականս ամենայն պատրաստութեամբ
'ի վայելումն ճաշակման երկնաւոր գառինդ,
առանց պատժոյ դատապարտութեան ընդու-
նել զայս անմահացուցիչ մանանայս կենաց նո-
րոյ փրկութեան։ Եւ հալեսցի 'ի հրոյս յայս-
մանէ դայթագղութիւնս մեր, որպէս մար-
գարէին կենդանախարսիկ կայծակմամբն 'ի ձե-
ռին ունելեացն մատուցման. զի յամենայնի
քոյդ քարոզեսցի գթութիւն, որպէս որդւոյդ
Աստուծոյ՝ հօր քաղցրութիւն. որ զանառակ
որդին մերձեցոյց 'ի հայրենի ժառանգու-
թիւնն, և զպոռնիկն յառաջացոյց յերկնային
արքայութիւնն արդարոցն երանութեան։
Այո՛ այո՛ և ես մի եմ 'ի նոցանէ. և զիս ըն-
կալ ընդ նոսին իբր մարդասիրութեան կարօտ-
եալ մեծի, շնորհօք քո ապրեալ, զարեամբ
Քրիստոսի ատացեալս։ Զի յայսմ ամենայնի՝
յամենայնի ծանիցի քո Աստուածութիւնդ ընդ
հօր փառաւորեալ համապատուաբար 'ի մի
կամս և 'ի մի իշխանութիւն գովութեան. զի
քո է գթութիւն և կարողութիւն և մարդա-
սիրութիւն, զօրութիւն և փառք յաւիտեա-
նս յաւիտենից. ամէն։

ԲԱՆ ԼԴ·

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵՆՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ
ԱՌ ՆՈՑՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ.
Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ։

Ա. Արդ առ այսոքիկ թշուառացեալ չընչայս իմոյ խղձք, և առ քեզ դաւանութիւնք յարմարականք, որ բովանդակեսս բանիւ զամենայն՝ ասասուած, զոր 'ի նախնին ճառեալ՝ և յերկրորդումս ցուցից։ Իսկ յանդիմանութիւնս գրաբանականս՝ 'ի կոյսս բազմութեան ազգաց, և թարգմանութիւնս ժողովրդոց, զոյս արդահատութիւնս մաղթողականս նուիրեցի, զոր ներքնաշարեալքդ սահմանադրեն գոհաբանութիւնք։

Ի հանդիսարանս խօսից ասենի բանս մաղթանաց, որով հոգին աստուծոյ հաչտեալ հասանէ յօգնականութիւն։

Բ. Աղաչեմ զանխոտոխելի տէրութիւնս ամենազօր հոգւոյդ հզօրի, առաքեա զցօղ քաղցրութեան քոյ, և բարեգործեա 'ի յանձին և յիշխանական ազգման զգայութեան զամենալից շնորհս բազմապարգեւ քո ողորմութեան։ Եւ հերկեա զբանական անդաստան մարմնեղէն կարծրացեալ սրտիս յընդունակութիւն արգասեաց հոգեւորս սերմանդ։ Քանզի ամենիմաստ էութեանդ խոստմանիմբ զամենայն պարգեւս 'ի մեզ ծաղկեալ և աճե-

ցեալ. որ ձեռնադրես առաքեալս, լցուցա-
նես մարգարէս, ուսուցանես վարդապետս,
բարբառեցուցանես համբս, և բանս զփա-
կեալ ականջս խլից. որպէս ազդակիցն քո է-
ակիցն հօր անդրանիկն որդի քոյին գործակ-
ցութեամբ ներգործելով զայս ամենայն, քա-
րոզեաց զքեզ աստուած հաւատարակից իս-
կութեանդ հօր։ Շնորհեա և ինձ մեղաւորիս
խօսել համարձակութեամբ զկենդանարար
խորհուրդ աւետեաց աւետարանիդ, հետեւել
արագամիտ ընթացիւք մտաց ընդ անհուն
տապարէզս քոյինաշունչ կտակարանաց։ Եւ
'ի մատչել իմ 'ի գլուխ հանդիսի մեկնութեան
բանի՝ նախաժամանեսցէ առ իս զթութիւն
քո, խօսելով յիս զարժանն և զպիտանին և
զհաճոյն քո 'ի ժամանակի, 'ի փառս և 'ի գո-
վեստ աստուածութեանդ քո, և 'ի լրութիւն
շինութեան կամուղիկ եկեղեցւոյ։ Եւ կար-
կառեա 'ի վերայ իմ զամենամերձ աջ քո, և
զօրացո զիս շնորհօք զթութեանդ քո. փա-
բատեա 'ի մտաց իմոց զմէգ մթութեան մո-
ռացութեան, ապաքինեալ ընդ նմին զխաւար
մեղաց, ամբառնալ ուշիւ իմաստից՝ 'ի կեն-
ցաղոյս երկրէ 'ի բարձունս։ Լուսաւորեա 'ի
յիս վերատին զծագումն անատուեր հրաշից
գիտութեան աստուածութեան քոյ, հզօր,
արժանի լինել առնել և ուսուցանել յօրինակ
բարեաց աստուածասէր լսողաց։ Եւ քեզ ա-

մենայն փառք յամենայնի, ընդ հօր ամենա-
կալի և ընդ որդւոյդ միածնի և բարեբարի,
այժմ և յանվախճան յաւիտեանս. ամէն։
Իսկ զհաւատոյ սահման բանի ընտրութեան
շնորհի կենաց կանոնի առ համագոյ սուրբ
Երրորդութեանն՝ զայս վարդեսցէի, զոր
շաւիղ կարգիդ վերանկարէ։

Երրորդութիւն անայլայլական նորոգ ստեղծաբանութեան ազ-
դեալ յաստուծոյ, յոր ինչ 'ի նիկիայն սահմանեցաւ հաւատ։

Գ. Խոստովանիմք և դաւանիմք, պաշտեմք
և երկրպագեմք զզուգափառ միութիւն ամե-
նասուրբ Երրորդութեանն, աստուածութիւն
անճառ, միշտ բարի, նոյնագոյ, հաւասարա-
պատիւ, անհաս խմաստից թեւոց սլացման,
'ի վեր քան զօրինակ և անդր քան զնմանու-
թիւն, գերազանց գոլով սահմանի անպարագիր
բացարձակութեամբ, յառաջ քան զհիմն յա-
ւիտեանցս անտարբափակ էութեանց ստեղ-
ծականացս կարգաց, օրհնաբանութեամբ ան-
թարգմանելեաւ ամենահարուստ մեծու-
թեամբ յաւէտ պարակեալ, հաստիչ ժամանա-
կաց և որ 'ի ժամանակի են կերպաւորեալք,
ինքն պատճառ հանդերձիչ և յարմարապէս յօ-
րինիչ տեսականաց և աներեւութից։ Ոչ ան-
ուամբ չափեալ և ոչ յորջորջմամբ նշանակեալ,
ոչ որակութեամբ նմանեալ և ոչ քանակու-
թեամբ կշռեցեալ, ոչ օրինակաւ ձեւացեալ

և ոչ որպիսութեամբ ծանուցեալ, ոչ 'ի թեբութենէ տարածեալ և ոչ 'ի լրմանէ ամփոփեալ, ոչ ուրեք երբէքի գրաւեալ և ոչ 'ի տեղւոջ վայրի երեւեալ։

Դ. Հայր գթութեանց՝ ունող ամենայնի, և Աստուած հանուրց որ յերկնի և որ յերկրի, բաց 'ի բանէն միայնոյ՝ որով զամենայն ինչ ունի. ստեղծիչ և տուիչ շնչոց ամենից, բաց 'ի հոգւոյն իսկակցէ որով զհամայնն կազմեաց։

Ե. Մինն յերջանկափառ համաղօր ահաւորութենէ երիցն անձնաւորութեանց խոնարհեալ 'ի վերուստ՝ անտուստ 'ի ստորինս, որ էրն իսկ 'ի բնէ անբաժ 'ի ներքնոցս՝ անկապուտ մնալով փառացն ամենայոց. և անկարօտ դիմացն ծնողին իւրոյ, մտեալ 'ի սենեակ կուսին արգանդի պարզաբար, և ելեալ անտի յօդաւորաբար մարմին էապէս անորոշելի, անթերի մարդկութեամբն և անպակաս աստուածութեամբն։ Մի որդի հօրն միոյնոյ և միածին անդրանիկ աստուածամայրն տիրածին կուսին, արարիչն յեղանակումն մարդեղով ճշմարիտ սկզբնածին. ահա ոչ զկնի եղեալոց երկրաստեղծիցս նմանութեան, այլ նոր և չքնաղ, թագաւորաց վեհափառ, որ ոչ ցուցաւ 'ի դարս, և ոչ գոյացաւ 'ի ժամանակս, անդրանիկ ըստ ստեղծողին, քան զամենայն թագաւորս երկրի. անապական խառնութեամբ կերպացեալ զմերս 'ի մարմնի, ըստ օրինի հոգւոյ ընդ մարմնոյ, և ոգւոյ ընդ հրոյ, և կամ յայտնապէս իսկ ասել՝ ըստոյ ընդ օդոյ, ոչ փոփոխեալ և ոչ անջատեալ։ Նոյն ինքն եկեալ կամաւորութեամբ 'ի խաչն մահու, իբր զդառն անարատ 'ի սպանդ վարեցաւ, և հանդերձեաց զօրեղ ինքնիշխանութեամբ զարատածոց իւրոց փրկութիւն. չարչարեալ խակութեամբ կենդանեաւք՝ եղաւ 'ի շիրմի անտրոշելի յաստուածութենէն. եռօրեայ թաղմամբն 'ի դժոխս՝ սանդարամետականացն վրհատելոցն բանտարգելիցն քարոզեալ ցուցաւ նորոգումն և լոյս։ Եւ աւարտեալ զտնօրինականացն զիրկանաւորն զանառութիւն, աստուածապէս վերակենցաղեաց. և կառավարեալ 'ի թեւս հողմոց՝ ելեալ 'ի Քրովբէս ամպով անքննութեան ծածկեցաւ. համբարձեալ գեր 'ի վերոյ ամենայն երկնի, նստաւ ձախութեամբ յաթոռն իւրական սկզբնաժառանգ հօրն հաւասարութեան, յորմէ և բնաւ իսկ ոչ մեկուսացաւ, անկորուստ առեցելովն և անենաւոր սեպհականաւքն։ Որով և եկեսցէ 'ի դատաստան հատուցման, քննել զծածկեալսն կշռութեամբ չափոյ արդար իրաւանց. որում սպասեմք և յոյս աղօթեմք, հաւատացեալք յամենայնի՝ ամենայնիւ ամենակալ աէրութեան նորա. որ արդարեւ մինն է միայն 'ի միայնոյն՝ 'ի միոյն փառակցութիւն յաւիտեան երկրպագեալ։

Զ. Բարեբանեմք միշտ և օրհնեմք ընդ որդւոյ և ընդ հօր և զհոգի Էւթեան նոցին, ամենաշնորհ, ճշմարիտ, կատարեալ և սուրբ, որ յանէից գոյացոյց զբոլոր եղեալս ամենայն, ինքնագործ հմիշխան երկուցն եւս ընդ նմին անեղծ և անսահման թագաւորութեան. որ ինչ պատճառն առաջին և բանն աւանդաւոր նորին ինքնութեան, նոյն ինքն և հոգին բարձրացեալ։ Բարի ինքնակալ, ամենից բաշխիչ զհօրն պարգեւս 'ի գովեստ անուան փառաց միածնին. որ ազգեաց յօրէնսն, շնչեաց 'ի մարգարէսն, փչմամբ ազգակցին տպաւորեցաւ յառաքեալսն. կերպիւ աղաւնոյ ցուցաւ 'ի Յորդանան 'ի մեծութիւն փառաց եկեղցն, փայլեաց 'ի գիրս աւանդականաց, արար հանճարեղս, զօրացոյց իմաստունս, լցոյց վարդապետս, օծ արքայութիւնս, օժանդակեաց թագաւորս, ետ վերակացուս, հրամանատարեաց փրկութիւնս, շնորհեաց ձիրս, հանդերձաւորեաց քաւութիւնս, զմկրտեալս 'ի մահն Քրիստոսի՝ 'ի բնակութիւն իւր մաքրաղարդեաց. զոր հայր և որդի. զնոյն և հոգին ներգործեաց, և ինքն է Աստուած խնկեալ տիրապէս ամենայն յամենայնի։

Է. Քանզի ոչ նախամիաւելումն Յերրորդութեանն որ մեծ ինչ քան զմիւսն, և կամ զկնի անուանիլն նուաստագոյն առ նմանն, և կամ 'ի միոնն ասելով խառնակութիւն գոլ դիմացն, և կամ յերիցն տրահումն ուրոյնութիւն եղ կամացն։ Քանզի անմեծար հայր ամենայնիւ, եթէ ոչ զբանն ունիցի ինքեան զօրութիւն. որպէս ոչ գոլով ընդ նմա հոգւոյն՝ անհագագ ոմն և անկենդան և առ ամենայն հրամանն նուազեալ։ Իսկ բանն եթէ ոչ անուամբ հօրն ծանիցի, որք ոմն և կամ լքեալ և կամ 'ի մահացուէ ուժեմնէ ոչէի։ Որպէս և հոգին եթէ ոչ 'ի պատճառէն նշանակեսցի, ապաշուք ոմն թափառեալ՝ իբր զշունչ ինչ անդասելի։ Այլ եթէ որ հակառաւական բանիւ յաւակնի կապտել զհայր 'ի յիւրմէ բանէն, որ թէ էր երբեմն յորժամ և չէր, և անբանութեանն բամբասանօք պատուել վարկանի զվեհին մեծութիւն, և կամ ստրկութիւն տացէ բղխողին՝ ոչ բնաւորաբար գոլով հոգեւոր, որով այլ իմն գոյութիւն օտար մուծանել և կամ ամբոխումն ինչ այլայլական յանարատ պատիւ միութեան սուրբ Երրորդութեանն, դոյնպիսիսն քարամբք պարսիցս հաւատոյ բանից, իբր զդժնդակ դեւս դիմամարտիկս գաղանականս, հերքեալ 'ի միջոյ 'ի բաց հալածեմք, եղեալ 'ի նզովս զնոցնս ընդ նոսին՝ փակեմք ընդդէմ նոցին զկենացն մուտ եկե-

դեցականս գաւթի։ Ուստի զաւրք Երրորդութիւնն փառաւորելով 'ի նոյն տերութիւն միակցորդ հաւասարութեան, զուգաձայն սրբաբանութեամբ, հանգուցեալ հարթութեամբ, օրհնեալ և փառաւորեալ յերկնի և յերկրի, 'ի ժողովս անդրանկացն, և յաղագս երկրածնացս բանականաց, յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն։

Ը. Արդ զայս գոչումն ծածուկ խորհրդոց կերպաւորելոց յայսմ մատեանի՝ ամենալուր ականջաց մեծիդ Աստուծոյ ընծայեցուցի. սովիմբ սպառազինեալ, և ապա մտի 'ի հանդէսն։ Այլ ոչ եթէ կարօտեալ իմոյս ինչ ձայնի այսու մեծանաս, որ մինչչեւ ստեղծեալ էր քո զամենայն՝ նախ քան զլինելն երկնի փառաբանչաքն անմահից և երկրաստեղծս բանաւորաց, զու քեզէն 'ի քումդ լրութեան փառաւորեալ իակ էիր. այլ զի զմերժեալս զիս յարգեսցես, անճառ քաղցրութիւն, ճաշակել զքեզ բանիս հաղորդութեամբ։ Իակ զի՞նչ պարտ իցէ ըստ արքունական հրամանիդ կենաց կանոնիդ ասել Ադոնայի տէր, և ըստ հրամայեալ պատուէրդ ոչ առնել. որ ինձէն իակ զիս զսակեղէն տախտակս խօսուն՝ նուիրեալ քումդ պատգամի, զգրեալս մատամբդ Աստուծոյ՝ եղծի, որ 'ի խորտակելն է իրաւացի. և ես տխրատեսակ մրով զերկրորդն նմանութիւն առեալ հայթայթեմ։ Այլ արդ

քանզի բաղմօք պաղատեցայ դրուակօք խանդաղատանօք, որ ոչ է գրեալ 'ի յայս կարգ ձայնի, լուր, բարեգութ, ըստ ամենայնի։ Եղիցի և այս աղերս բարբառոյ հայցման աղօթիւ յօդեալ ընդ նոսին. թերեւս 'ի մաքրոց և 'ի կամնարարից այս նուէր հացի պանիկ բաղարջուց իւղով զանգելոց 'ի սեղան փառացդ քոց մատիցէ։

Թ. Այլ զու բարերար և յամենայնի մարգասէր Քրիստոս մի՝ Աստուծոյ միոյ, հզօր և ամենակալ, որ յաղթեաս զթութեամբ խնամոյ քաղցրութեան քո, ոչ հասարակականաց միայն մարդկութեանս իմոյ գոյակցաց, առաս յաւէտ ամբոխութիւն և բիւրամանեայ հակառակութիւն, այլ և հրեշտակացն ա-նախատականութեան, նաեւ և եւս քան զայս՝ սրբանելոցն անարատութեան. յորոց մի էր և Հեղիաս, զոյ ցոյցք խստութեանն 'ի Քորեբ լերինն նշանակեցաւ յերիս օրինակս, 'ի շարժումն մեծ, 'ի հողմին ուժգին, 'ի հուրն կիզանողական. իակ քոյդ հեզութիւն երկայնմտութեան՝ 'ի հանդարտութիւն մեղմութեան օդոյն քաղցրութեան. քանզի կամաց ողորմութեանց զու միայն ես, ըստ գրեցելումն։ Վասն զի թէ և հաճոյք գոսան մերասերքս առաքինութեամբն յեղանակեալ յայլ նմանութիւն վերնային, սակայն երկրածինք են և նոքա, ընարեալք 'ի մարդկանէ. իակ զու ոչ

ունիս չարանալ իսկութեամբ բարիդ, յամենայնի օրհնեալդ, ամենեւին փրկութիւնդ, ամենայնիւ հանգիստդ, համայնից անպղծութիւնդ, համօրէն ախտացելոց դեղ առողջութեան, աղբիւր ջրոյ կենդանւոյ բան Երեմիայ։ Դարձ առ իս և ողորմեա ինձ, որ այնքան ծարաւես պատքիս անկարօտդ Աստուած իմում փրկութեան, մինչ զի զուարթնոցն երկնից անմահից օրհնաբանողաց բան իմն ընծայեցեր մարդկօրէն փրկական քահանայապէս և քաւչապետաբար՝ անեղծական յարակայութեամբ մշանջենաւոր պաղատանս օրհնեալդ քո գթութեան 'ի մերոց դիմաց կենցաղականաց վասն իմ լքելոյս հաշտութեան մաղթել, ողորմեա Երուսաղէմի, որ է լուսաւոր խորհուրդ յայց երանելոյ մեծիդ յայտնութեան առ հրեշտակականն թափուր տեղի սատանակելոց 'ի ձեռն մարդկան՝ քո կցորդութեամբ աւետարանեալ առակաւ այսր օրինակաւս, Երուսաղէմի։

Ժ· Արդարև լուսաւոր բարեգութ, անասցեր թագաւոր, ունկնդրեցեր կեանք և յոյս, 'ի միտ առեր երկնաւոր, յարգեցեր հզօր, նկատեցեր ծածկագէտ, տեսեր խնամակալ, կարեկցեցեր անպատում, խոնարհեցար միշտ բարձրեալ, նուաստացար ահաւոր, յայտնեցար անճառ, ամփոփեցար անսահման, քանակեցար անքննին, մածար ճառագայթ, մարդացար

անմարմին, շօշափեցար անքանակ, կերպաւորեցար անորակ, լցեր իսկապէս զաղաչողացն բաղձանս։ Դու իսկ եղեր թշուառացելոյս ինձ՝ ձայնիւ զուարթնոցն՝ բարի բարեխօս, միջնորդ կենդանի, պատարագ անմահ, սպանդ անվախճան, նուէր մաքրութեան, ողջակէզ անծախ, բաժակ անապառ։ Ահա ողորմած, մարդասէր, օրհնեալ, միշտ կատարեցեալս առ մեղուցելոյս զբարեբաստութիւն կամաց քոց կենդանատուաց, գովեալ երկայնամիտ և քեզ վայելէ փառք յաւիտեանս· ամէն։

ԲԱՆ ԼԵ·

ՎԵՐԱՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂՔ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ·
Ի ԹՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԹՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ։

Ա· Եւ արդ, աէր զօրութեանց, մեծութիւն ահեղ, անտարակոյս տեսաւորութիւն, կամք ամենընդարձակ, առատութիւն անպակաս, ո՞վ որ զօրեսցէ ասել հանգիսիւ պարերգութեամբ 'ի միոյ կամաւոր ցօղոյ քումդ բարութեան, որ ցանկ դեղերիս պատրաստել պատճառս հնարից իմում փրկութեան։ Եւ զոր մեծն է գրեցից պատմել յապառնիսն· քանզի ոչ անուանեցար հրեշտակասէր, և որ զպետութիւնս նոցունց հաստատեցեր· այլ և զերկինս զամբարօք նոցին զմատանց քոց գործ, ոչ գրեցեր երբէք սիրել

գնասա. այլ առեր 'ի պատիւ մեծաց գովեստից առաջին դասեալ զմարդասիրութիւնն։ Վասն որոյ կրկին մեծացուցեր քեզ անուն անճառ 'ի խորհուրդս սոսկալիս. զերկնայինս բաւակերպիցն կոչեցեր գնոսին սպասաւորս և զլխաւորս յոտուկ մատակարարութեանց. իսկ զսարնային ծնունդս մահկանացուաց տիրական և ատուածական պաշտելի անուամբդ պերճացուցեր։ Անցեալ վերատին ըստ սահման կշռութեան չափոյ, լայնեցեր քեզ կատակ դրոց ճառից անբաւից զանազակ ծորմանն ծայրագունին վերնում բարութեանն։ Եւ և 'ի մարդանալդ քո միդ յեռութենէն, ոմանց վասն ինքեանց և կիսոց վասն այլոց զեղեր առատութեամբ զտուրս կենաց, արուեստս բազմօրինակս, սքանչելիս ատատուածագործս, նշանս ճշմարտատեսիս։ Որպէս զի թէ անդամալուծին պակասելոյն 'ի հաւատոյն՝ հոգաբարձացն առաջարկութեամբ զոյսոյս յուսոյն՝ գթացեալ ազօրմեցար, և ոչչափ զօրեսցէ առաւել բան քո ամենակար առ ախտալից մարմնոյս մաքրութիւն ազազակողիս հառաչման. քանզի արդարեւ մեծ են չափք հրաշից, քան զանմաքրեալս հոգի սուրբ հառել, ըստ լուացեալս պատկեր անարիրելի ազատ ներգործել. նա զի և երկրորդս առաւելութեամբ յաւազանին շնորհ յաճախեալ. զփառան հայրենի բարձրացուցանէ։

Բ. Դու ես տէր որ սրբես զմեզ, որպէս ընտրելոյն քոյ նախատապաւորեցեր Մովսէսի. դու ես, որ 'ի մեզս և յանօրէնութիւնս վերակացու եղեր առհմին Յակոբայ, մինչ յեգիպտացւոցն երկրի ընդ խաւարն հեթանոսաց ընտանենային։ Դու ես, որ օրէնդէս առնես զմեղաւորսն 'ի ճանապարհի, ըստ բանի երգողին Դաւթայ. դու ես որ փոխատրես ըզքարեղէն սրտից կարծրութիւն 'ի լոյծ կակղութեան մարմնոյ գոյութեան բանի ընդունելութեան։ Դու ես, որ բաւես ընձեռել սիրտ այլ, և ճանապարհ մի՝ երկնչել 'ի քէն զբովանդակ կենացն սահման. դու ես, որ տաս զերկիւղ քո 'ի միտս խստութեան առ քեզ ուշունել հաւատովք, ըստ մարդասէրսն ձայնի։

Գ. Զօրհնեալ քո շրթանցդ զաշխարհատեղծ բերանոյդ զատատուածեղէն անձրեւացդ զկեցուցանողդ կարծուած մատս լսելեացդ զբանց բացարան, որով զօձին խորամանկութիւն բանասարկութեան թիւնից բարձցես և բժշկեցես։ Ամենակալդ ձեռօք զիսօսականացս շարժողական գործի ըմբռնեալ՝ ազդեա զօրութիւն ձայնի, որ տաս բնաւից ընտրութիւն բանի. զի զատարարակեալ զպատշաճականն՝ մի յանդգնաբար խօսելով իբր զնախնին լքայց 'ի յուսոյդ, և անբաւութեան մատնեցայց վանեալ յոտսոյդէն։ Լուսաւորեա վերատին զիսաւարեցեալ հոգւոյս աչս կենդանաբաշխ ազդոյդ

կարկատմամբ, զի մի համարձակութիւն չիշ-
ջեալ լսողաց շնչմամբ վիշապին՝ 'ի ներքոյ զբա-
ռանին ասորածածկեցոյց։ Բարձ զանօրէնու-
թիւնս իմ, ասէր, և ընկէաս 'ի խորս ծովու։ որ
է փոքր առակ մեծութեան քանզի անբաւու-
թեան, բան մարգարէին, զիսն ընկղմել չա-
բութիւն։ Կանգնեաս կարծանեալս անձին նը-
շան փառահաւութեան, զի մի յուսահատութե-
նէն կամ ոգի կատուցեալ զծածկեցեալն բարքեա-
ցէ։ Բաց, հոգի և զմեռած, զբժշկարանիս կե-
նաց վարդապետարան, զի զաս 'ի ներքոյն
մշակութեան կարուաշին սերմանց՝ մանկապա-
կանացդ հաւատ առ արմատս խուզեալ հնձեա-
ցեաս։ Դէմ եղեալ հեռուել առ քեզ բարբի-
ցըդ ասասուած՝ Պետրոսեան օրինակութե-
բեն, 'ի կենցաղիս ծովու մեղանաց ալեաց
ընկղուզոյ։ մնաս ժամանեաս զաշդ կենցաղիշ
յոգնականութիւն հնձ սասանեցելոյս։ Ընդ
քանանուհւոյն ձայնի 'ի խորոյ արտաս ասաղա-
սիմ, սոսկեցելոյս ասպականասպաս կարկանձա-
զանան ամենամեշուտ վասնզաւորիս, ասղ-
բաւաս կերակրոյ փշրանաց հացի 'ի բազմոցեղդ
քո սեղանոյ մանանաս որեցեաս։ Ս.բս փրկութիւն
նիւթոյ խորանիս որդւոյս դառնութեան, որ
եկիր խնդրել և կենցաղանել զիս զկորուսեալս։
Զի քո է մեծութիւն, յաղթութիւն և զօրու-
թիւն, և զաս ես քաւութիւն և բժշկութիւն,
նորոգութիւն և երանութիւն, և քեզ վայելէ
փառք և երկրպագութիւն յաւիտեանս։ ամէն։

ԲԱՆ ԼԶ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՑԱԼԻԵԼՈՒԱԾ ԿԲԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀԱՍԱՐԱԿԻ ԱՌ ՆՈՑՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ. Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍԷ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՑ.

Ա. Եւ քանզի անմիւս են յուսախեցեալ և դերապանցումեամբ միշտ առաւելեալ փրկանաւորդ արդասիք շնորհաց սուրբոյս խնոյ առաւելութիւն, չարչարանացդ հանդէս և յանձնառութիւն։ Զամիս ամենիմիջ ամենից հոգւոց գոյից արարիչ 'ի գործարանի մահուն ուղարկեցեր, զի գձեռնարկութիւնդ նշանի խաչին հեղուսեր, զի գձեռնարկութիւնդ իմ ընդգիմութեան կամոց քոց լիցես։ Զընթացարդարանդ լծակցութիւն երկրպագանց ոսկիդ կերպարանաց՝ յանարգելութեան սրամտաւ՝ 'ի սրամտարանի փայտին մատուցեր, զի գիմաքարեցեալս փայտագութիւն թշնամանացելոյս գրաւականեացես գթածաբար։

Բ. Ոչ գօսանալ ձեռաց կամ փոքանչն հրամանեցեր օրհնեալ գագաթանդ, որ գթդենդոն տանուկ առժամանչն չարարացուցեր, զի և զառաքեալս ներելոյդ օրինակ կանխաւ աւետարանեացես։ Ոչ գանարգանչն ապիրատութեան գիմացես։ Ոչ գանարգանչն ապարանացոյր, որ գառաքեալսն մեծացուցեր, զի մահացելոյս անձին բարեսիրն մեծացուցեր, զի մահացելոյս անձին բարութիւն հանդարտեամբ հանդերձ գործեացես։ Ոչ գհայհոյչացն հնարաւոր չարարանութիւն կարարեցեր, որ գբանին սրամիրբ

երանելոյս սրեան դանեցեր, զի զանհամար-
ձակ լեզուս 'ի գովեան քեզ զօրացուցես։
Ոչ նախատողացն մոլեգնութեան սատակեցեր,
որ զատրերս սատանեցեր, զի զմեշտս սուրացեալս
զբան իւ զմեռութեան
օծմանէ իւրոցեն։
Ոչ 'ի մարտիրոսս ցիչն
կարդալ զքեզ սատ-
ուածատրելոյն՝ զոր-
ուած ծնողացն բա-
ժանեցեր քակտեալ
'ի միմեանց, որ զկարծրութեան միմեանցն հեր-
ձեր, զի զանուանեալս բարեաց հոգւոյ՝ 'ի բեր-
մանէ բնեալ ուսանելոյ զեղծմանէ հան-
զարտեցուցես։ Ոչ զարհամարանացն սուրբ բն-
դերաց իւրեանց մատուցեր, որ զարտասուսն օ-
ձին սահեցմանն հոգոյ մատանեցեր, զի զատա-
սարեալս մարմնոյ ասկերս իրբ 'ի գանձարանի
պահեալ կենաց յարութեան արժանացուցես։
Ոչ 'ի կնքելն դշխոյին փանկանս կենդանութեան քո
զերեզմանեին՝ անդրէն յարուցեալս զնոսին
յանդուանդս երկրի սուզեցեր, զի 'ի սատա-
նայի անձին զնշխարս լուսոյդ հանդուցես։
Ոչ 'ի հանգչելն զքեզ կորուսեալ, և իբր
զերկրաս որ մարմին զարդացեալ, հանդիսաՁին
և սանձանապարս զսերմն ծնանդացն կրճատեցեր,
զի զիս զանարժան չիշատակի բնարս մեռեալ
բարեաց՝ անկորուս ես և անանձնական բնդ միր-

կեցելոյն հաղորդեսցես։ Ոչ յարձամ՛ոյն կրկնակապէն կուշտ ածգութիւն, որ 'ի գանձապանէ հօր քու մ'նուիրանոց քեզ գրաւ մնոնութեան և անարգութեան մնանաւորեցին՝ զուրացողացն մոլեգնելոց, բան հին հարուածոց հանելոյն Մովսէսու՝ 'ի յարձան քարի յեղանակեցեր, զի զիս զվերիպեսալ 'ի հաստատութեանց և ընդ իշխանութեամբ մնհաս վարձառեալ՝ արեամբ քո փրկեալ, 'ի հաստատութիւն վիմիդ կառուսցես։ Օրհնեալ կրկին, օրհնեալ վերանին, յամենայնի միշտ օրհնաբանեալ՝ յաւիտեան յաւիտենից, ամէն։

ԲԱՆ ԼԷ·

ՎԵՐԱՏԻՆ ՑԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀԱԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՑՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ. Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՑ.

Ա. Աբդ այդ գուսանական վերադասեցեալ բարեշնորհութեան քոյդ պարգեւաց առ իսն երանոնս, ով ամենազուարթ բարերար գոմեալ և ամենազօր, թէ և սակաւք շարադրեցան սասուեր եղեալ, այլ աբբայապետնք են և իշխանականք ինքնակալութեանց, որդիք զօրութեանց, ծնունդք վերնոյ, ուեծաւորք, լուսանորդք և հրաշապատիւք. յաղթանակն վերամբարձութեամբ դրօշիւք հռչակեալք ըստ գլխոյ գլխոյ սրսակապատճոյճ գեղազարդելոց, բերեալ ընդ ինքեանս անմիւս պետութիւնս օրհ-

նաբանողաց, համբոյրս հեղս երջանիկս և խա-
զաղականս աստուածային հարազատութեանց
այնոցիկ նահանգաց, զորոց մարգարէն մաղ-
թեաց ասելով, զարթո տէր զզօրութիւնս քո,
և եկ կեցուցանել զմեզ. որք յոյժ զօրեն հա-
լածել զմեզս, և զանցաւութեանն կարկուտ
հալել և փախուցանել, քան թէ նախամարտի-
կըն զինուորութիւն երկնային պարուն զգի-
շերավարն խաւարաէր սկզբնաներհակ բար-
ւոյն աստուծոյ։ Քանզի և զբնաւն այսքա-
նեաց ձրից որ 'ի բարձրելոյն ինձ անձրեւեցաւ
տկարիս, թշնամւոյս և ապախտաւոր ծառա-
յիս, անճառ է ասել. իսկ եթէ համարձա-
կեցայ զոր զօրել խօսել, զտակաւս 'ի բազմացն
քան թէ զիսկութիւն համանգամայնիցն. առ
այսոսիկ զառաջին նիւթն յիշելով յորմէ հաս-
տեցաւն, իբր զտկար զոր նկուն 'ի զօրութե-
նէ մեծէ հեբքեալ պարտեցի։

Բ. Այլ թէպէտ և այսպէս գրեցի, և դար-
ձեալ զնայն վկայեմ առ թերի խակութիւնս հո-
ղոյս՝ և կատարելութիւն հաստատիդ, և առ բա-
բիսն իմ չարժանութիւն, սակայն ամենալոյս
աննախանձ և բազմաղեղուն գովելի արարչա-
թեանդ զօրեղութեան վանեալ են կարծրու-
թիւնք արտաբերութեան սրտի բանարկուին
որ քարին առակաւ՝ յուսահատութեան
սպառմամբ խոստման աղբերացս երկուց, որ
'ի դգայական Եդեմայ բղխել պատրաստեաց

անկողն, զի առոգեալ ծաղկեացի նոմա՝ որ 'ի
յիս բարեգործութեան կենսատուն կոչեն դրախտ,
ահա մի ցամաքութեամբ արտասուացս՝ ա-
ղանդաւնար պատրանաք՝ չարաչար խորտան-
կեսցէ վերատին հանել 'ի փափկութենէ նախ-
նում վիճակին։ Իսկ յորժամ կացցէ աստուած
համբարձեալ հրաշիւք արուեստից 'ի մէջ աստ-
ուածոց հաշտարանացն խաղաղութեամբ, բար-
ձեալ ընդ ինքեան զշնորհացն կտակ, առ որ ա-
մենայն վնասակարութիւնք խարդախութեանց
և կարճմտութիւնք սրանեղութեանց իբր ընդ
վիմեղէն լերին պնդութեան բախեցեալ ցընդին,
ջրոյ օրինակաւ սակաւս հեղեալ, և
կամ հողոյ խորտակմամբ փշրեալ։

Գ. Այդ չեւ իմ կշտամբանքս՝ ըստ ձայնին
Յոբայ՝ 'ի մարդկանէ իցեն, այլ յամենատես
աչաց վերին հրամանիդ, մտեալ ընդ խղճիս
տագնապ երկիւղիս, սոսկամ սատանեալ յա-
մենայն կարծեաց. ապաւինիմ և արդ անձամբ
բեկելով 'ի յոյսդ հաստատութեան կենդանի
անեղծ. զի ողորմութեամբ նայեցեալ 'ի յիս
իբր 'ի պարտաւոր կորստեան պատժոց, առա-
ջի բարերարութեան երկնայնոյդ յանդիման
եղեալ ապաշեւն անթոշակութեամբ, զքոյդ
երախտիս անպատում փառաց բերելով ընդ իս՝
յուշ քեզ արկանեմ. որ ոչ մոռացմամբ զբա-
ղեալ նիրհես, և ոչ թարթափմամբ աչաց ընդ-
միջեալ՝ զհեծութիւն կրից անտեսես։ Վերա-

ցս յինէն, աղաչեմ զքեզ, խաչիւդ լուսոյ լը-
խեզդ վտանգիս, հոգսկութեամբ տրտմու-
թեանդ՝ զսարակուսելի տխրութիւնս, փշա-
նիւթ պսակաւն՝ զբողբոջ մեղացս, զարկուա-
ծով գանին՝ զհարուած մահուս, ապտակին
յիշմամբ՝ զկարիս ամօթոյս, թշնամանօք թը-
քոյն՝ զանգոնելի գարշութիւնս, լեղւոյն ճա-
շակմամբ զհոգւոյս դառնութիւն։ Ահա քո
են այս ամենայն բարութիւնք անբովանդա-
կելիք՝ սասուծոյ միոյ միածին որդի. առ ո-
րովք զչարութիւնս իմ յիշատակեալ՝ զամե-
նօրհնեալ անուն քո կարդամ բարձր աղաղա-
կաւ իմանալեացս պաղատանօք։ Տես 'ի խոս-
տովանութիւն զղջման պարտութեան ամա-
չեցելոյս, և տուր ողորմութիւն որդւոյս սա-
տակման մահուն անմահի. զի 'ի բազմութեան
խնցս մեղաց՝ վերատին կրկնեալ նովին ամեց-
մամբ առաւելութեամբ՝ քո ողորմութիւնդ
աւետարանեացի, հռչակեալ հնչմամբ սահման-
ութեան յերկնի և յերկրի։ Եւ քեզ ընդ հօր
հոգւովդ սրբով փառք յաւիտեանս. ամէն։

ԲԱՆ ԼԸ·

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵՆՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀԱՍՈՂԻ
ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ·
Ի ԽՈՐՈՅ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ։

Ա· Բայց սրդ որպէս երբեմն յայլ ըն-
թերցուածի որ 'ի սկզբնաւորականացն կարդի՝

զմեղանացն զխաւարային ծնունդս զլխաւո-
բացն օրինացն մարմնականացն անդ ամոց գրե-
ցի, յորոց տիրեցոյ ժառանգս մահու, նոյն-
պէս և յայսմ սահման ընտրութեան բանի
զլուսածնելոյն զաղատարարն օրէնս հոգւոյն
կենաց որ 'ի աէր Ցիսուս՝ յիշատակեցիս նը-
ւազս յոքունց, իբր յանբաւ բազմութեանց
ծովու կոթիլ մի առեալ։

Բ. Քանզի են արդարեւ կայսերականք ո-
մանք 'ի բարձրութեանն գահի բազմեալք,
թագաւորն և տիրեցեալք իւր, աբքայ և պա-
տուաւորք իւր, պսակեալն և իշխանականք
իւր, բարեհռչակեալն և հնչմունք իւր, յաղ-
թողականն և փոդք իւր, զօրաւորն և մար-
տիկք իւր, գովեցեալն և փառք իւր, փեսայն
և պարաւորք իւր, դշխոյն և օրիորդք իւր,
փեսաւէրն և հանդերձանք իւր, ազատութիւնն
և շնորհք իւր, այցելութիւնն և ձեռն իւր,
խոստումն և քաւութիւն իւր, պահպանու-
թիւնն և աջ իւր, պարգեւն և զարդ իւր,
նշանն կենաց և ամրութիւն իւր, կնիքն և
նկարագիր իւր, տնկն և հովանի իւր, ար-
ուեստն և հրաշք իւր, հոգին և անեղծութիւն
իւր, բանն և կատարած իւր, ուխտադրու-
թիւնն և լրումն իւր, զօրութիւնն և հրամանք
իւր, լուսաբանն և սքանչելիք իւր, մանա-
նայն և անապականութիւն իւր, վէմն կեն-

դանի և վասկք իւր, սիւնն հրոյ և ճառագայթ իւր, որոտումն և աղդմունք իւր, յոյսն վերին և փրկութիւն իւր, ծառն օրհնութեան և պտուղք իւր, բարեւնակն և բարութիւնք իւր։ Եւ զի մի զբնաւն ասելով յամենայնէն վրիպեցայց, իբր յարեգակնէ այլայլեալ աչաց տկարութիւն, 'ի շատն ասել լռեցից և 'ի սակաւն ժամանեցից, բաւականացեալ ամենապիկար կարիւ։

Գ· Բայց աւաղ յաւէտ ասասանօր թշուառացելում եղկելի անձինս, քանզի կարդ բանիս բերէ ինձ խառնել ընդ ձայն աւետեացս բողոք գուժիս· վասն զի ընդ այսոսիկ աւրնթեր սորին գայ արդարութիւնն և կշիռքն, վճիռն և հատուցմունքն, քննութիւնն և լոյսն, յանդիմանութիւնն և զամբարքն, մերկութիւնն և պատկառանքն, յայտնութիւնն և ամօթն, ամբիծն և վասակքն, թիւրեալն և պատիժքն։

Դ· Դարձեալ վերատին աշխարհ կրկին եղկելոյս, քանզի գայ հասանէ առ հասկ հասակիս անհնարին բարկութեամբ մանգաղն առ հունձն, դատաւորն առ ատեանն, հզօրն առ բեմն, սպառնացեալն առ կորուստն, բազուկն առ դատաստանն, գաւազան խրատուն առ հարուածն, սպառազինութիւնն առ նախանձն, հովիւն առ ընտրութիւնն։ Քանզի բանն զոր խօսեցար ընդ իս, նա դատի զդատապարտեալս 'ի վերջնումն աւուր հատուցմանն։

Այլ կանխեա, բարեգութ, նախընծայ քաղցրութեամբ առ նուազ հեծութիւն վարանական երկիւղիս, և զօրութիւն ընձեռեա ձեռամբդ օրհնութեան 'ի յետին տագնապիս առիջինդ քո օգնութեամբ մխիթարել, բժշկել, քաւել և կենագործել։ Եւ քեզ փառք յամենայնի յաւիտեանս յաւիտենից· ամէն։

ԲԱՆ ԼԹ·

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱՆ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՑՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ·
Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍԻ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՑ։

Ա· Եւ քանզի զկերպարանն առաջին լքի 'ի միասակարին թելադրութենէ իմովս ծուլութեամբ կորուսեալ 'ի սպառ, յուցից արդ այժմոյս զհնոյն իսկ տեսակ· ողբմելի հեծութեամբ թախծեալ 'ի հոգի, անաչառ խոյտառականօք հրապարակաւ 'ի յեկեղեցիս բաղմութեան ազգայ վերապատմեցից բարձր ձայնիւ, բարբառով մեծաւ աղաղակելով։

Բ· Մատեանս շնչական բարդեալ 'ի յինքեան ներքոյ և արտաքոյ ողբս և վայս և ձայնս, ըստ սաւմարի տեսլեանն Եզեկիելի, քաղաքս անպատուար և անմահարձան, յարկս ունայն 'ի դռնափակաց ամրութեանց, աղս տեսակաւ այլ ոչ համեղութեամբ, ջուրս աղտաղտին անախորժելի ծարաւեաց արբման, գետինս անօգուտ հերկագործութեան, սահ-

մանա լքեալ հեղեղավայրս կենիւնոյ, խապա-
նացեալ և սատակաբեր անդատանս, ասա-
ուածախնամ երկիրս անձնաւոր՝ որ բանսարդ-
կուին պատրանաց մշակեցոյց, իւղընծիւղ փայտս
պտղակրոյս, հասանելի ծառս ունայնաբոյս,
կրկնամեռ խոսուն առնկս անոյս, ամենաշէջ
ճրագարանս անլոյս։ Այդ վերատին առ սոյն
բերելով զայս նմանութիւն աւաղականաց,
բազմաք կրկնեցից. որ ամենեցուն դառն պա-
տուհաս պահեալ կայ հիքոյս, կրճատմն ատա-
մանց և անկէտ լալումն աչաց եղկելոյս, հայ-
բական յաւուրն անապատ ժելի՝ դառնութեան
որդւոյս, ապականութիւնն անանորոգելի՝ մե-
ղուցեալ մարմնոյս, նոր կշտամբութիւն գտողիս
չարեաց՝ ախտացեալ հոգւոյս, տարտամ տագ-
նապի տարակուսանաց՝ ելից գերելոյս, զոր
երկնային զօրքն մատուցանեն թշուառեցե-
լոյս, 'ի խրճուն որոմանցն վկայելով՝ փան-
գեցելոյս, 'ի ձայն ահարկու զանգժշկութիւնն
աղդել լքելոյս։

Գ. Ահա արդարեւ երգս կատակերգու-
թեան ջնարահար պատնէշ, յաճեալ և կոծեալ
քաջ հնչեցուցեալ ողբս ողբմելիս և զկծեցու-
ցիչս, ըստ առակաւոր բանին Եսայեա՝ որ 'ի
պատգամին Տիւրոսի։ Զի թէ նա զդիպուածն
փոքր անցից ապառնեացն 'ի մեռոյ իմն ապա-
ւորեալ, բազոքէր դիմակս դիմակս կերպից
կերպից աւաղականաց, ըստ կոծողացն կա-

քաւելոյ, իսկ առ իս ոչչափս և ոչպիսիս ձայնս
մրմնջեցից վհատեցուցիչս. որ գալատեանն
տեառն սպասեալ առանց վրիպանաց, մեռցի
անպատրաստս և անհանդերձելի։ Այդ եթէ
զդատաստանացն ահաւորութիւն կրկնեցից,
բազմացուցից ինձ աշխատ. ապա եթէ զփորձն
խակութեամբ ցուցից, յաճախէ ինձ երկիւղ.
իսկ եթէ զկերպարանացն տեսիլ գրեցից, ա-
ռաւելուն ինձ հատուցմունք, զի կանխաւ նը-
կատեալ զսոյնս և ոչ անագան ապաշաւեցի։
Այլ խնայեա յիս, գթած, մարդասէր, հզօր,
բարերար, ամենապարգեւ Քրիստոս թագա-
ւոր, օրհնեալ յաւիտեանս. ամէն։

ԲԱՆ Խ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԵՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀԱՍՈՂԻ
ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ.
Ի ԽՈՐՈՅ ՍՐՏԻՑ ԹՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ։

Ա. Ամենակալ ատուած բարերար ստեղ-
ծիչ բոլորիս՝ լուր հառաչանաց ձայնիս վը-
տանգի, և յերկիւղէ տագնապի ապագայիցն
կարծեաց փրկեա կարող զօրութեամբ զերծեալ
'ի պարտեաց. քանզի բաւական ես յամենայնի
առ ամենայն հնարս զօրանալ անբաւ մեծու-
թեամբ և իմաստութեամբ անսահմանելեաւ։

Բ. Եւ քանզի ուշիւ մտացս տեսեալ 'ի
հեռուստս զհանդերձելոյն հանդէս ահաւորա-
փայլ, նկատեմ ինձէն ստոյնս կանխաւ ըզ-

տիւն լուսոյ սրբոյն յուսոյ, զորն խաւարի պատժապարտիս պատուհասի. ուստի ոչ զօրէ ոք յէիցս առ պատսպարան փախստեան. ոչ անդունդք խորոց, ոչ վիհք վհից, ոչ բարձրութիւնք լերանց, ոչ անձաւք քարանց, ոչ կարծրութիւնք արձանաց, ոչ ծերպք ծակաց, ոչ փապարք փոսից, ոչ սոքք հեղեղաց, ոչ բաւիղք խորշից, ոչ շառեմարանք յարկաց, ոչ ծածկութիւնք սենեկաց, ոչ եմակք հովտաց, ոչ ծործոքք դժուարաց, ոչ վերադրութիւնք բլրոց, ոչ արձակմունք շնչոց, ոչ անբաւութիւնք ծովուց, ոչ սահանք յորձանաց, ոչ հեռաւորութիւնք երերաց, ոչ ողբմունք ձայնից, ոչ հեղեղք արտասուաց, ոչ տատանմունք մատանց, ոչ համբարձմունք ձեռաց, ոչ պաղատանք շրթանց։

Գ. Ա յոցիկ սատակութեանց մասանց անճողոպրելեաց դու ես, տէր Քրիստոս, հնարք և դադարք դիւրութեան և անդորրութեան փրկութեան ամենամեղս հոգւոյ, արդ հայեա 'ի յանդերձ վանդիցս շրջադրութիւն՝ միայնդ քաղցր առ ամենեսեան։ Խզեա սուսերաւ յաղթական կենաղէն խաչիդ գցանցս վարսիս, որ յամենայն կայից պաշարեն 'ի մահ զգերիս, և հան 'ի յանդորր զոտս սասանեալ թիւր ընթացողիս։ Բժշկեա զհրատապ ջերմնական տոչորումն մղձկեալ սրտիս, մերժեա զդիւային չարահնարութեանս շչուկ քո պարապ-

ւորիս, հալածեա զյուսահատ անձկութեան հոգւոյս մթութիւն չարի կենակցիս, ցրուեա զծխամած թանձրութիւնբռնութեան մեղացս երեւոյթ մտելոյս 'ի յիս, կորո զզազիր թիսատիպ կրիցս ապականութեանս կարիս։ Նորոգեա զպատկեր լուսոյ պաշտեցեալ փառաց մեծութեան անուան հզօրիդ յոգիս, զօրացս զշնորհիդ փայլումն 'ի դեղ դիմացս և 'ի կերպարան տեսութեան մտացս հոգեղինիս, յարմար յերիւրմամբ կացս յարդարեալ՝ որ զքոյդ բերէ նկատումն՝ նշուլաղարդ մաքրութեամբ գտեալ զմտայլս մեղաւորիս, աստուածային կենդանի անեղծ երկնաւոր լուսով քո ծածկեալ յօրինակս երիս։ Զի դու միայն ես օրհնեալ ընդ հօր 'ի գովեստս հոգւոյդ սրբոյ յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն։

ԲԱՆ ԽԱ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՑՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ.
Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՑ.

Ա. Որդի աստուծոյ կենդանւոյ օրհնեալ յամենայնի, հօրդ ահաւորի անքննին ծնունդ, որ տկարանայ առ 'ի քէն և ոչինչ. որ 'ի ծածկել անսասուեր նշուլից ողորմութեան քոյ փառաց՝ հալին մեղք, հալածին դեւք, ջնջին յանցանք, խզին կապանք, խորտակին շղթայք, կենդանաձնին մահացեալք, բժշկին հարուածք,

ողջանան վէրք, բառնին ապականութիւնք, տեղի տան ախտութիւնք, նահանջին հեծութիւնք, փախնու խաւարն, մեկնի մէգն, մերժի մառախուղն, փարատի մուսին, ապաւի աղջամուղջն, վերանայ մութն, գնայ գիշերն, տարագրի տագնապն, չքանան չարիքն, հալածին յուսահատութիւնքն, և թագաւորէ ձեռն քո ամենակար, քաւիչդ ամենայնի։

Բ. Որ ոչ եկիր կորուսանել զմարդկան ոգիս, այլ կեցուցանել. թող ինձ զանթիւ չարիսն իմ բաղում ողորմութեամբդ. զի դու միայն ես յերկնի անճառ, և յերկրի անպնին, 'ի տարբ գոյի, և յեղբս ծագաց աշխարհի, սկիզբն ամենայնի և յամենայնի ամենայն լրմամբ, օրհնեալ 'ի բարձունս, և քեզ ընդ հօր և հոգւոյդ սրբոյ փառք յաւիտեանս. ամէն։

ԲԱՆ ԽԲ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՑԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆԱՐԻՆ ՀԱՍԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՑՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ. Ի ԹԱՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍԻ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՑ.

Ա. Տէր ասասած գթութեան, փրկութեան և ողորմութեան, քաւութեան և նորոգութեան, բժշկութեան և առողջութեան, լուսաւորութեան և կենդանութեան, յարութեան և անմահութեան, յիշեա զիս յարժամ գայցես արքայութեամբ քո՝ ահաւոր, հզօր, բարերար և ամենասաստեղծ, կենդանի,

դողեալ, ամենակատար, մերձ 'ի հեծութիւն համայն եղելոց։ Ընդ խաչեցելոյն ընդ քեզ պարատիմ, որ ոչ ընկրկեալ վասն քո և ոչ կասկեցեալ, ոչ կախեալ և ոչ բեւեռեալ, ոչ կոփեալ յանուն մեծիդ և ոչ անարգեալ, ոչ լիկեալ և ոչ նշկահեալ, ոչ խարտակեալ և ոչ մահացեալ, և արքայութեանն արդարոց մասին անձկալեաց լուսոյ արժանի ցուցեալ, ի բաւանքն ուխտի երդմնակատաւ ամենիւն աղեալ զանփոփոխութիւն բարեացն առաւելոց, փառաւորեցեր աս յոյս փրկութեան 'ի սպասս էքելոյս։

Բ. Օրհնեալ օրհնեալ և դարձեալ օրհնեալ, և դիս ընկալեալ նալին հաւատովք կանգնեա 'ի կոթածանմանէս, բարերար. բժշկեա 'ի հիւանդութեանցս ախտից. ողորմած, յերկրայոյ մահուս դարձո զիս 'ի կեանս, կենդանութիւն. քո եմ և ես, կեցո ընդ նմին, ապաւինութիւն. անձամբ մեռելոյս կենդանական շունչ ընծայեցո, յարութիւն, կեանք, անմահութիւն, անպակաս բարութիւն, անբասաս շնորհ, անփոփոխ ներողութիւն. ազ ամենաղօր, ձեռն ամենիշխան, մատն ամենաստեղծ։ Կամեաց տէր և փրկեցայոյ, ակնարկեա միայն գթութեամբ՝ և արդարացայոյ, ասա բանիւ՝ և փաղփաղակի անարատ գտայոյ, մուսցիր զթիւս չարեացն՝ և անդտին հոմարձակեցայոյ, ասա ասասձեռնեա՝ և արդէն 'ի

քեզ իսկ պատուաստեցայց · փառաւորեսցի յամենայնի յաւիտեանս · ամէն ։

ԲԱՆ ԽԳ·

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵՆՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀԱՍԱՐԱԿ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ, Ի ԽՈՐՈՅ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ ։

Ա· Բժշկական կրթականութեան ամենափոքր հնարաւորութեամբ պատճառ կենաց անախտականաց, թագաւոր զօրաւոր երկնաւոր՝ տէր Յիսուս Քրիստոս · աստուած ամենեցուն, իմանալեաց և տեսականաց · ահա դու 'ի յիս ըստ մարգարէին՝ որ ընդ ասելոյն՝ նոր կցորդութեան, առ որ բարեզարդ դաշամբ այս բանի ընդ քեզ միութեան, լուսաւորեցայց կրկին ողջացեալ շնչով և մարմնով, ամենայնիւ կարող և անվանելի ։

Բ· Որ ոչ կարօտանաս ապեղանեաց առ պատրաստութիւն պատանաց հոգեկան վիրաց, ոչ ժամանակի, ոչ միջնորդի, ոչ աւուրց երկարաձգութեան, ոչ փոփոխս մատուցանելոյ, ոչ հատման, ոչ խարման, ոչ պրագործութեան, ըստ երկրաւորս դեղատուութեան, առ որս միշտ է վրիպութիւն և ամենասխալ տարակուսութիւն ։ Այլ քեզ արարչիդ հոգւոյ և մարմնոյ ամենայն ինչ լուսաւորեալ է, ամենայն ինչ առաջի է, ամենայն ինչ գրեալ է, ամենայն ինչ դիւրին է, համայնն հնարաւոր է, իմաստն գլխաւորեալ է, խոստումն լցեալ է, կամէն կատարեալ է, քո կամքն աւետարան է, քո վճիռն ազատութիւն է, քո մատեանն շնորհ է ։ Ոչ փակեալ ես ընդ օրինօք, ոչ պարուսնակեալ ես ընդ կանոնաւ, ոչ արգելեալ ընդ նուազութեամբ, ոչ խոնարհեալ ընդ հնազանդութեամբ, ոչ պարագրեալ ընդ փոքրկութեամբ · ոչ չափեալ ես ընդ սահմանաւ, ոչ վրիպեալ 'ի բարկութենէ, ոչ այլայլեալ ինչ 'ի ցասմանէ, ոչ սխալեալ 'ի խրատութենէ, ոչ ամբոխեալ 'ի խռովութենէ, ոչ դղրդեալ յանգիստութենէ, ոչ փոփոխեալ յողորմութենէ, ոչ պակասեալ 'ի բարձրութենէ, ոչ լքեալ յայցելութենէ, ոչ տկարացեալ 'ի փրկութենէ ։ Դու սկիզբն և լրումն ամենայնի, և 'ի քէն է ամենայն · և քեզ փառք և երկրպագութիւն յաւիտեանս · ամէն ։

ԲԱՆ ԽԴ·

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵՆՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀԱՍԱՐԱԿ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ, Ի ԽՈՐՈՅ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ ։

Ա· Աստուած անսահման, ծնունդ աստուծոյ հարազատ անթարգմանելի, արարիչ բնաւին եղելոց, Քրիստոս թագաւոր, լոյս 'ի խաւարի սրտից մթացելոց · ընդ մեզ լրմամբ և ընդ առաքչիդ խոկութեամբ, մերայնոսս ըստ քոյինաց ծանուցանող հրաշագործս ։ Հայր քո

օրհնեալ երկնաւոր անճառ՝ որ առաքեացդ
զքեզ 'ի վերուստ, ուր փառակիցդ ես արար-
չութեամբ. այնքան
հոգացաւ փրկու-
թեան խնդ տարա-
գրեալ գերեզ, մին-
չեւ զքեզ իսկ մատ-
նեաց մարդկան։ Իսկ
դու կարող գոլով 'ի

վերս քան զվիշտս, զանեռաւթեանն աւար-
տեալ խորհուրդ՝ հաճեցար ընդ պարտեցե-
լումն զմահուն ճաշակել բաժակ անմեղի
մարդկութեամբ և անպակաս առատաձո-
ւթեամբ։ Եւ հոգիդ սուրբ կենդանարար՝ որ-
պէս քո և հօր քոյ իսկակից, և համապա-
տիւ էութեամբ ծնողիդ և ծնիցելոյդ։ Մի
Երրորդութիւն կատարեալ 'ի դիմաց երից ա-
նորոշելի հատուածոց, անսկիզբն և անժա-
մանակ, բնաւին բարերար, համայն կենդա-
նարար, բոլորից խաղաղարար, ստեղծիչ գոյից
և յօրինիչ ամենից, անքակութեամբ և միով
բնութեամբ փառաւորեալ։

Բ. Իսկ եթէ հայրն գթած երկնաւոր հը-
ղօր՝ մին յեութենէ՝ վասն մահապարտս յան-
ցանաց մարդոյ զմիայնակ ծնանդդ յանքննին
ծոցոյն, ոչ անխայեալ յորդիդ 'ի համապատ-
ուրդ և 'ի սիրելիդ, այլ կամաւ նուիրեաց մա-
հու չարչարողացն գինաւ, քան մարդասիրու-

թեանն Զաքարիայ. վասն զի զարթնուլ սրոյն
'ի վերայ հովուին, և հարկանիլ նոյն ինքն հօ-
տապետին, և ցրուիլ ոչխարացն հօտին, որ-
պէս օրինակն նուրբ նախագրին և ուխտա-
գրութիւն խորանին և նուիրութեան արեան ըս-
պանդին և առակ խորհրդոյ աբրահամեան
պատարագին, զիրկութիւն թշուառացելոյս
'ի կամաց կեցուցչիդ յառաջագոյն նկարագ-
բեր. և արդ հիմ արտաքին անձն իմ կործանեալ՝
ոչ յաստուածութենէ հնարաւորութեանց, այլ
'ի քումդ ինքնագործ հակամիտութեանց. կամ
ընդէ՞ր զիս խաւսիս՝ յուսահատութեամբ սա-
տանայականաւ զմիտս հարեալ. յուսա յաստ-
ուած, խոստովան լեր նմա, և նա հոգայ վասն
քո, ըստ դաւթեան սաղմոսին, և այլ մարդա-
բեր կենսախրախոյսն բանի։

Գ. Իսկ յերդանակ խնամարկելոյ հաստատին
'ի վեր է քան զսահման կշռութեան մտաց հը-
բեշտակաց և երկրականաց. և եթէ բիւրս
կրկնեսցի, ոչ լինի չափեալ. քանզի անբովան-
դակելոյն և բարերարելն է անճառելի։ Նա
զի ամն օրհնեալ զամն օրհնաբանեալ յերրոր-
դական համագոյութենէն առաքեաց. իսկ նա
'ի հաճութիւն կամաց առաքչին մեռաւ. և
միւսն ահաւոր՝ 'ի յերկուցն հաւանութիւն՝
մեծաշնան բաղձանաց մաղթէ։ Իսկ համաբար-
ոյ միակամութեանն ցուցակ՝ առ 'ի զնոյն
բարի ներգործել, որպէս հոգին կենդանագոյն

և բանն բանականին, պայծառութիւն փառացն և կերպարան էութեանն։ Առ կեանն փայթ, առ ողորմութիւնն սթափ, առ ձեռնկալութիւնն պատրաստ, առ փրկութիւնն կազմ, առ առատութիւնն յորդ, առ յաճախութիւնն զեղուն, առ անբաւութիւնն լի, առ աննուազութիւնն փարթամ, առ երկայնմտութիւնն ճոխ, առ անհասութիւնն բարձրեալ. մի Երրորդութիւն կատարեալ 'ի յանձանց երից, օրհնեալ յաւիտեանս. ամէն։

ԲԱՆ ԽԵ·

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՈՒԻՆ ՀՆԵՌՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ
ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ.
Ի ԹՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԹՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ։

Ա· Եւ արդ յոյս բարեաց անկեալ 'ի սրտի՝ անձն իմ կործանեալ, և գօտեաւն հաւատոց սնդեալ զերիկամացդ երկակի մասունս՝ ըզկրկնապղծոր խորհրդոցդ գցանկականիդ գործարան, խոտովան լեր բարեբարին աստուծոյ՝ զմտացդ իբրեւ զգործոց, զխորհրդոցդ իբրեւ զլրութեանց, զանտեսիցն իբրև զյայտնեցելոց, զսրտիդ ծածկութիւց իբրեւ զբարբաւումն ձայնից, զակնարկութեանցդ իբրեւ զարդիւնականաց մեղանաց, զաղդել չրթանցդ իբրեւ 'ի գլուխ ելելոց չարի, զոտիցդ հետոց իբրեւ զպատուիրանաւն աստուծոյ վազողաց, զձեռացդ ձգումն առ յասումն իբրեւ 'ի հեզումն արեան գործողի, զծիծաղելն բնաւին իբրեւ զկամաւորական լքումն շնորհի, զերգմեսականն՝ որ թէ 'ի հանդէսս թէ 'ի տարաղեսս՝ իբր զգործակցութիւն խաբողին, զամբարտաւանութիւնն իբր զհին կործանիչ նախատեղծին բարձրութեան, զսրտին նեղութիւն իբրեւ զթերութիւն հաւատոց, զմեղկութիւնն իբրեւ զպարտութիւն զօրաւորին սնդութեան, զտրտունջն առ վտանգս կրիցն՝ իբր զուրացութիւն ուխտին որ առ տէրն, զապարատանութիւնն իբր զթոռն իմն անգթութեանն, զամբարհաւաճութիւնն իբր ոչեիւք առ վեհան գոռոզութիւն, զհպարտութիւնն իբր զկամակոր հարազատ գտողին չարեաց, զակամայիցն ընդ կամաւորացն, ըզբռնացելոցն ընդ հաւանականացն, զեկամտիցն ընդ բնաւորականացն, զանօրէնութիւնն ընդ ապաստուածութեանն, զվոգբուն ընդ սատկագունիցն, զնուազունն ընդ յոլովիցն, զանճառիցն իմոց իբր զճառելեաց գիտողին, զանդրելոց վնասուցն իբր զնվարելոց տեսողին 'ի յարձան մանկնեատիս վիմի, զթերթեւագունիցն առ խոիր մտաց իբր զստուար ծանրութիւն բեռանց, զինչիր չափոյ ծածկելոցն իբր ըզճշդով պահանջումն սատերն սակի 'ի բերանոյ կիսին կորիւնի չորեքդրամեան կշռութեամբն, զանդնդականացն գործոց իբր 'ի յականջս աստուծոյ սրագ ժամանելոց։ Զայսոսիկ յաճախ-

եւ կուտեւ կրկին յանձնառութեամբ, վերբաստին պատմեալ ասանօր մեծաւ հեծութեամբ զչէոցն իբր զեղերց, ընծայեալ առաւծոյ զպարարութիւն վանեցեալ անձինք. զի ընկալցիս 'ի փոխառուէն զշնորհօք թողութիւն պարտուց մեղաւորին, զոր տէրն որդարացոյց և հրաշափառապէս հուչակեաց, ամենապատիկ ներբողիս կրկնեալ զգովեստ զղջման քան զպարարանս մեղացն։

Բ. Բարդեւ և դիղեւ անձինք մեղապարտի բամբասանս յոքունս գքոյն խոհերս բազմամանեայս, անձն իմ կշռամբեալ յոքնախքթանգ բանիս. զչարութիւնն, զանօրէնութիւնն, զվրիպութիւնն, զառ 'ի մարտին հանդիսէ փախուստ, զպարարութիւնն, զմոլեգնութիւնն, զամբարշտութիւնն, զապշութիւնն, զթմբութիւնն, գքունն արթնական, զառ 'ի յընթացսն զնիրհումն, զխորհուրդն օտարոտի, զբանիցն նանրութիւն, զզագրութեանն հաճութիւն, զյամենալն 'ի նմին, զփափագելն աստուծոյ ատելեացն, զաներկիւղութիւնն, զանասասութիւնն, զանհարթութիւնն, ըզթերութիւնն, զթիւրութիւնն, զլուծութիւնն, զճչգութիւնն, զանկապ արձակումն, զծիծաղականն, զվրնջողականն, զկատակերգականն, զգայթակղականն, զպատրոդականն, զանդէպ քաջութիւնն, զանչարմար մարտն, զառանց օրինի արիութիւնն, ըզ-

խեղդմունս հոգւոյն, զառատանողականն զերկչառութիւնս, զբազմատեղեան ճիւղն զրահեստական, զանպատկառ փարաքմունն, ըզգժուութիւնն, զգժգնութիւնն, զանդատաութիւնն, զմարմնջմունն զիւրբմբռնողականս, զփոքունցն զանկշռութիւնս, ըզխոստմանցն զրժողութիւնս, զուխտիցն մոռացութիւնս, զնմանեացն այլակերպութիւն, զկեղծեացն քողարկութիւն, զփառամոլութեանն մոլորութիւն, զյոնիցն հաւակնութիւն, զապիրատութիւնն, զինքնասիրութիւնն, զնախագահիցն տենչութիւն, զհաստուցանելն եղեռնականացն, զնոցինն զանշահ աղճատանն, զվայրապար բերմունն, զընթացակցութիւնն 'ի խորամանկութեան բանարկութիւն, զբանին սերմնակարթութիւն, զվաճառումն կենացն ընդ գնոց սատակմանն, զկորուստ աւանդիցն, զհայրենեացն ծախս, զկապարանն ձգողական, զփոկով լծոյ երինջոց անխղելի բմբռնմամբ զանօրէնութիւնս, զյաբամթաբաւ տղմաբնակութիւնս, զբուն ելաւացն, զընթացքութիւնս անկարծիցն, զկնի դարձին առ նոյն դարձ գաժանական, զնորոգմացն, զօտար խորհրդոցն, զանկայուն կամացն, զհաչման հագագին, զերութիւն շնչոյն, զերան քան զսահման կանանացն դրութեան՝ զիշխանականին զամենասիւռ բացարձակութիւն, և զոր չէ ճառելի և կամ գրելի և կամ

պատմելի և կամ յերեսս դիմաց բերելի։

Գ. Եւ արդ դիմիր բժշկեացիս, անձն իմ եղկելի, 'ի յայսքանեաց ախտաց խոցոտեալ, բարձեալ թողեալ այր մի տարագիր անողջանալի, ըստ մարգարէին. քանզի մի 'ի վերագրելոցդ բաւականապէս զօրէ սատակման, թող թէ այսքան դասք սպանողաց դժնէից դահճաց շուրջ պաշարողաց։ Մանաւանդ զի ոչ այսու և եթէ նմանագրութեամբ կշռի տարացոյց տարժանեցելոյս, այլ զոր օրինակ անթիւ բազմութիւն կայտառաց կարճաց խայթողականաց՝ 'ի տորին մասունս ծայրից տընոցն զօրհասական թոյնս բերելոց, և յոտն մանչկեղէն արկեալ ամփոփէ զելիցն շաւիղ կապարանին շրջափակութեամբ, ցուցանի արտաքուստ բարիոք, իսկ 'ի ներքուստ համբարք չարի և պահեստ կորստեան և կոյտ կսկծման և գործոնեայք սատակման և մշակք մահու։ Արդ այսքիկ են ամբարեալքն քո անօրէնութեան տարժանեաց թշուառաքիրան թոչակք, անձն իմ պարտական կրկին սատակման. որ կամաւորաբար ընկալար 'ի քեզ, զոր թշնամին սերմանեաց 'ի վերայ ցորենոյն՝ յագարակի աշխարհս. ով այր անմաքուր՝ ամբարիշտ և ծոյլ, բնաւին ատեցեալ, սիրողդ մտացդ ախորժմամբ զլցեալն ամենայն անառակութեամբ, և զոր առաքեալն ցուցանէ զթիւս բանիցն սարսափելեացն կշտամբողաց, ասա-

տուստ սկսեալ մինչեւ 'ի կատար կանոնի այնպէս պայմանի, և որ հասեալ են, ասէ, յատուածոց իրաւանցն վերայ, եթէ զոր զայսպիսիսն գործեն և կամ կամակից են, արժանի են մահու։ Արդ ես ինձէն զիս ինքն պարտ վարկայ կրկին հատուցման կորստեան սատակման 'ի մահ դատապարտութեան. այլ անխայտառ յիս ողորմութեամբ՝ բարեգութ, կենդանի, հզօր, կամարար, կարող, հնարաւոր, օրհնեալ յաւիտեանս. ամէն։

ԲԱՆ ԽԶ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵՏՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ, Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ։

Ա. Արդ վրիպեալս ես յաւէտ ամենասաստիժ, միշտ դժնեայ վայրենաբարոյ անձամբ անձին մահու կշտամբիչ, արածողս զերամակս զաղիս վայրագասունս խաղից արօտականաց դարշութեան մեղայ նախատ վարձկանութեանց, հովիւս տածողական զհօրանս ուլոցն ամայաբնակաց 'ի վրանս հովուացն, ըստ երգոյն երգոց առ իս առակին. որ ոչ իսկ ծանեայ զիս երբէք գիտել, թէ յամ և յոչ պատկեր և վասն ոչր գոյացայ։

Բ. Ահա 'ի յոտս տանողականս կրողաց երկուց միակցորդ խորհրդականաց, ըստ ձեւոյ հրեշտակի կառուցաւ, իբր 'ի թռիչս թեւոց

կրկնաբարձ բազկաց վերատանողաց յաշխարհն
Հայրենական Հայել, ով յիմար, զիարդ քե-
զէն կարացար յերկիր, զաստեղս միշտ հո-
գացեալ դիպուածս, ընդ ցիւս անապատա-
կանս համարեցար։ Իբր զձրագ բազմաբե-
բանեան 'ի յաշտանակի մարմնիդ հաստեցաւ
զլիացդ բոլորութիւն, զի և այսու 'ի յօրի-
նակէն շնորհէ մի օտարոտիս զաստուած տե-
սանել, և զմնացականացն խմաստասիրել։ Բա-
նականութեանն յարգանաց կրկին ճոխացար,
զի զյաղթանակ բարեմասնութեանն որ առ
քեզ եղեն՝ անարգել լեզուով խօսեցիս։ Զե-
ռինդ հաստատեալ յարմարուսեան մատանցդ
շառաւեղաց՝ զգործնականացն անօրինել զարն-
տեսութիւն, իբր կցորդ համացեղութեամբ
ամենաբաշխ աջոյն աստուծոյ՝ աստուած կո-
չեցար։ Երկոց հարիւրոց և տասանց վեցից յօ-
գիւք շաղկապեցար, հարեալ 'ի քեզ ընդ նո-
սին 'ի նոյն և պատշաճական մասունս չափոց
ազգականաց հինգ զգայութեանց, զի մի
և երեւելիդ նիւթականութիւն քումդ տե-
սութեան՝ մատցդ դիտման անգատ եղիցի.
զի ականք ստուգաբք են և զօրաւորք, և այլք
փոքունք են և պիտանիք, կէսք կարծրակերպք
և ազգականք, են և գողարականք և պատ-
ուականագոյնք, դարձեալ կարեւորք և պատ-
կառելիք։ Իսկ թարգմանութիւնք սոցին տե-
սութեան 'ի քեզ են նկարեալ իբր յարձանի

անջնջականի անձն իմ եղկելի. որպէս զի և
տարր ժամանակաց և շարունակ հետեւման
աւուրցն առ պակ ամին, իբր կանոնաւ իւիք
տահմանեալ մատամբքդ՝ անսխալ և անայլայ-
լելի պահեցցի։

Գ. Դարձեալ այլ օրինակ հոգեւորական,
որ զսիրոյն յօգուած շաղկապէ 'ի մի առ եկե-
ղեցի, քեւ խորհրդածի. իբր զի առանց բը-
նաւիցդ զուգամանութեան կապակցել լծով
հաւանականաւ զվերն ընդ փոքուն, վնասեալ
է հաստատածոյն անարատութիւն յանուն Քը-
րիստոսի ժողովելոցն. որպէս 'ի հատումն և 'ի
նուազութիւն միոյ յանդամոցս անարգացս
պատուաստելոցս 'ի մարմնի, կրճատեալ իմն
է յօրինուած կաղմութեան մարդոյդ քումն տե-
նեկի զգայականի, և շրջեալ է բնաւութիւն
պատկերին յանարդ փոփոխութիւն։ Եւ արդ
այսպիսեաք, և եւս բազմաք անզուգական հր-
բաշակերտութեամբ եղական պատկեր աստու-
ծոյ՝ կշռատեալ 'ի սպառ ոգի իմ գերի. եւ
թէպէտ յառաջին նմանութենէն կողոպտեալ
գտար պատուիրանին յանցաւորութեամբ 'ի
դրախտին կենաց, այլ աւաղանին բուսազարդ
շնորհիւն զհոգւոյն փչումն առեալ, և նմանու-
թիւն ես կերպարանին. և արդ ընդէ՞ր կորու-
սեր զփառսն երկնաւորս, իբր նախատեղծն
երբեմն զվիճակն երկրաւոր Ադին դարատատ-
նի. ընդէ՞ր փակեցեր քեզէն քեզ զերկին, և

զվերելիցն դաւռն աղխեցեր. ընդէր խառնե-
ցեր ընդ Ջրոյն մաքրութեան զախտ արատա-
ւացդ տարժանութեան. ընդէր զլուացեալ
զձորձ վերարկուին գարշելի գործովք զաղրա-
ցուցեր. հիմ զեղեալ հանդերձին մեղաց պատ-
մուճան անառակ վարուք քեզ արկեր. ընդէր
զտանողացդ ոտից սրբութիւն ճանապարհաւն
ժանդից ապտեղեր. ընդէր կրկնեցեր իրաւա-
դատին զուխտապանցութիւն հին պատուիրա-
նին. ընդէր մերժեցար 'ի պտղոյն 'շնորհաց,
իբր զԱդամ 'ի ծառոյն կենաց. ընդէր նենգե-
ցեր քեզէն քո կամաւ զանբասուեր յուսոյն
յարակայութիւն. ընդէր պատկառանք ան-
համարձակելիք քոյին դիմացդ նպաստեցեր.
ընդէր զինեցար ընդդէմ քո ներհակ, ով ան-
դունարան խելագարութեան. ընդէր որսա-
ցար 'ի ծուղակ մահու՝ թողեալ զարահեան
փառաւութեան. ընդէր կարթիւ պատրանաց
ածար հաղորդդ մարմնոյ կենդանարարին։
Այլ վերատին յուսացեալ 'ի նա կարդա՛ նմա
ապաւինելոյս քաւիչ նորոգիչ փրկիչ կեցուցիչ
և կենդանարար, ողորմած խնամող մարդա-
սէր և անոխակալ բարեգութ, օրհնեալ
յաւիտեան. ամէն։

ԲԱՆ ԽԷ·

ՁԵՐԱՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵՂՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀԱՍԿՈՂԻ
ԱՌ ՆՈՑՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ.
Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍԻՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ։

Ա. Եւ արդ զի՞նչ գոյ ասել ամաչեցելոյս
յերեսաց մեծիդ ահաւորութենէ, բայց եթէ
համբանալ և հող 'ի բերան եղեալ լուել 'ի սրբ-
ոյ, քան մարդարէութեանն խրատու, ահա
'ի բարւոյն կարկառեալ 'ի յոյս։ Իսկ եթէ ըզ-
փականս շարժողութեան շրթանցս բացից,
բռնադատեցից խօսել կամեցեալ, դարձեալ
զնոյն ձայն կրկնակական եղերերգութեան լա-
լեաց բաղմութեան խէթ մտացս յառաջադրէ։

Բ. Եւ արդ ողբակից մեծ մեղաւորին ա-
նօրինելոյ կամաւ առ 'ի մահ՝ զնորին գոչումն
երկրորդեցից և ես ընդ նմին. մեղայ տէր մե-
ղայ, և անօրէնութեանց խնց ինձէն վկայեմ։
Հիւսեալ ընդ նմին զբանս յիսներորդի սաղմ-
ոսին, անթիւս գրեմ զպարտուցս սակ անձինս
մեղաց՝ քան զհիւղ երկրի հողմահոս փոչւոյ
ընդ օդս ամենայն տարածեցելոյ։

Գ. Մեղայ յերկինս և առաջի քոյ, ընդ
անառակ որդւոյն պատկառեցելոյ հայրենի
գթոյդ վերատին դարձեալ թափանձ արկա-
նեմ. զողորմելին ձայն աղերսանաց արտաս-
բածին ողբովք գոչման 'ի տխուր դէմս մա-
տուցեալ առաջի քո տարածանեմ, հայր գը-

թութեանց, սատուած բոլորից, չեմ արժանի կոչիլ և ոչ բնաւին առ այս անուանիլ, ոչ միայն որդի, այլ և անպիտան ապաբան վարձկան։ Ընկալ զսովորական տարագրական, պարտական վնասուց. և զյաւ քաղցոյս լլկանաց նեղոյս նուաղեցելոյս՝ կենաց քո հայիւդ բժշկեսցես։ Լեր ընդ առաջ քո ողորմութեամբդ 'ի սկզբնաւորս ապաւինութեան. զգեցս, գԲթած և անոխակալ, անօրինեալս մեղապարտի զնախակապուտ հանդերձին ծածկոյթ. աւանդակորոյս ձեռացս աղտեղեալ մեղաց՝ զկնիք մատանւոյն համարձակութեան ամենաւատ կամաց մատուցեալս. զգարշապարացս թշուառութիւն մերկութեան ոտից՝ պատապարութեամբ աւետարանական ամբաւերարկու օգիցս կոշկաց 'ի յօձին թիւնից միշտ ամրացուցեալս։ Զզուարակդ պարարակի եղինդ երկնայնոյ, որ է միածին որդիդ քո օրհնեալ խակաչէս մարգասիրութեամբ, կարօտելոյս բարեաց նուիրեա. որ մատուցեալ միշտ և անպակասմինայ 'ի լրութեան յարակայ զենեալ 'ի սպանդարանի անթիւ սեղանոց անապաւութեամբ, բոլոր յամենեսին և բնաւ յամենայնում, էութեամբ յերկինս և խակութեամբ 'ի սաղրինս, անեւազ մարդկութեամբ և անմերի սատուածութեամբ. փշրեալ և բաշխի 'ի մատունս անհատս, զի զհամայնն հաւաքեսցէ առ 'ի նոյն մարմին իւրումն գլխոյ. քեզ փառք ընդ նմին, հայր ողորմութեան, յաւիտեանս. ամէն։

ԲԱՆ ԽԸ·

ՎԵՐԱՏԻՆ ՑԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՊԻՆ ՀԵՆՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀԱՍՈՂԻ ԱՒ ՆՈՑՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ, Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՑ։

Ա. Բարձրեալ, հզօր, անսկիզբն, անեղ, անբովանդակելի, անհիրհելի, ակնդ նկատող, ծնող անքննին փառաց միածնիդ. իրաւացուցես զիմն ողորմութիւն հեղբեցելոյս ընդունելութեան առ երկնայինս և առ երկրաւորս։ Ցօնեա զկեաս կարուսելոյս վերնականացն պարերգութեամբ, աւետարանեա բանիւդ օրհնութեան զկենդանութիւն իմ մահացելոյս, զբարեբաստութիւն կամացդ յայտնեա, զուվեալ բոլորից գոյից եղելոց, սասցիր անուն քեզ անճառ և ինձ թշուառս նորոգ փրկութիւն, կորուսցես զգիր մեղրհակի մեղուցելոյս ամբաստանութեան, զվճիռ հոգւոյս մահու ջրեսցես կայլակօք արեան որդւոյդ սիրելւոյ, վասահութիւն փրկութեան բարեաց արեամբ Քրիստոսի քո նկարեսցես, ցոյց զբանչելիս քո բարեգթութեանդ 'ի ճաշ հարսանեաց քում հարազատի։ Մի փակեսցես զիմելոյս առ քեզ զառագաստ օրհի կենացդ յարկի, մի արհեսցես 'ի բարմնականացդ և 'ի բարեացդ քո զրկեսցես, մի պահեսցես 'ի գանձարանիդ զնութեալ իմ պարտուցս անօրէնութիւն, մի կնքեսցես 'ի քսակ բարեացդ

զղջաղրութեանց իմոց գարշութիւն, մի երկարս
ինձ զվէր մեղացս 'ի յախտալից մարմնիս ծած-
կեսցես, մի զփառութիւն նեխութեան ցաւոցս
ինձ անկակից մահու մնացուսցես, այլ բարձ
բանիս քոյդ ողորմութեան զժանտութիւնն
ապականարար, որպէս զի զատեալ 'ի հիւծ-
մանց տխուից՝ առողջութեանն պատրաստե-
ցայց. հնարաւորեա, գթութեանցդ հայր,
մեծ խոցուածոյս զօրեղ ապեղանիս, կարեւոր
կարծանմանս՝ բարի այցելութիւնս։ Զի քո եմ,
տէր ոգեսէր, թէ և առ մի նուազ բիւրս մե-
ղիցեմ, բայց ոչ գրեցայց համայն մեղուցեալ,
տուիչ կենաց իմոց բարերար, 'ի շնորհս պարդ-
եւայ կենաց քոց ապաւինեալ. զի ճանաչելդ
զքեզ բովանդակ արդարութիւն է, և գիտել
զզօրութիւնդ քո՝ արմատ անմահութեան,
որպէս և կանխաւ իսկ գրեաց իմաստունն. և
դարձեալ՝ տիրելդ քո, ասէ, ամենեցուն, խր-
նայել տայ քեզ յամենայն. և դարձեալ, մատ է
քեզ յարժամ և կամիս կարող դատանել։

Բ. Աւյս Սողոմոնի յաւոյ աղերսանք իմոյս
առեալ տիպ. քանզի ոչ այլ ոք բաղմամեղ որ
քան զնա ինձ զուգաչափիլ. երբեմն որդի, ա-
սա ասելի. երբեմն միջնորդ խաղաղութեան
ասասուծոյ ժողովրդեանն, և յեռոյ խորոյ ո-
րոշման բաղում խաւսութեան. երբեմն օրէնք
կենաց կացեալ, և յեռոյ մուրհակ մահու
հաստատեալ. զերկնաւորին պաշտօն ընդոա-

նեալ, և զօտարին անուն ծանուցեալ։ Անպատ-
ճառ օգտող, անկարօտ զրկող, անասվելի գող,
գրգեալ տրտնջող, փափկացեալ փախստական,
սեղանանենդ սարսուցեալ, անպատասխանի
վնասապարտ, քաղցրանոյց հայհոյիչ, զաւակ
հայրատեաց, կտակարանացն մատնիչ, Մովսէ-
սի չարախօս, մուտացող երախտեացն, իմաստուն
սխալական, ամենագէտ յանցաւոր, ամօթա-
պարտ զղջացեալ, տարակուսեալ աշխատող,
ապաշաւոր կուապաշտեալ, յամրային գարձա-
ւոր, կաղակարծ ընկալեալ, կասկածաւոր հաշ-
տութիւն, յապայս յիշատակ, յերկբայս փրր-
կութիւն, չաւատալի գիւտ, 'ի մանէ մնացա-
ւած, խարդաւանեալ գերի, կիսակատաբ պրբ-
ծեալ, կամաւոր անձնամատն, ամարդի յոյսս-
ցեալ, բազմավրէպ հանճարեղ։ Ի յընթացս
բանից երկեակ որոշմանց՝ ամենայն ուրեք բանս
տրկեալ ողբոց և ճաղանաց, մեծ պարսաւ և
փոքր գովեստ՝ իբր 'ի վերայ ինքնագրաւ կո-
բրատակաւի, երգիծանութիւն խառնեալ ընդ
աշխարհ. բան նորա թելադիր բարգաւաճու-
թեան ամենայն հասակի, և խոտորումն նորին
'ի շրթունս բնաւից թատանչ թախծութեան
ողորմելիս իմն ազդեալ։

Գ. Զարմանամ, վհատիմ տարակուսեալ
ապշութեամբ. զի թէ նա այնքան գթեաց,
ինձ զի՞նչ պատահեսցէ. զիարդ անկաւ ամ-
բարձեալն, զիարդ սասանեցաւ հաստատեալն,

զիմբդ կործանեցաւ կառուցեալն, իբր օտա-
բացաւ ծանուցեալն, զիմբդ զակատեցաւ զա-
ւակն ընտրութեան, զիմբդ սրացաւ մերձա-
ւորն, զիմբդ աղօտացաւ փայլեցեալն, զիմբդ
պատանդեցաւ աղատեալն, զիմբդ անօրինե-
ցաւ ուսուցիչն, զիմբդ նուազեցաւ հռչակեա-
լն, զիմբդ անարգեցաւ փառաւորն, զիմբդ
փոքրկացաւ մեծատունն, զիմբդ ամբարշտե-
ցաւ բարեպաշտն, զիմբդ ամբարհաւաճեցաւ
ընտրողն, զիմբդ ունայնացաւ պատարուն,
զիմբդ կարեաց զուխտն որ ընդ բարձրելոյն։
Պատկառեմ ասել, թէ և ընդ սանդարամե-
տականին կապեցաւ. զի՞ կայր նորա և կուց,
ուստի՞ սէրն ընդ պատկերաց, վասն էր կամքն
ընդ խորանաց. զիմբդ ոչ յիշեցաւ յանդիմա-
նութիւն Սամուէլի առ Սաւուղ եղեալ, հր-
մայք, ասէ, մեղք են, և ցաւս և աշխատու-
թիւն ածէ թերսի՝ ի վերայ. զիմբդ ոչ հայ-
րենի յանդիմանութիւնն, կուռք, ասէ, հե-
թանոսաց գեւք և անշունչք են, և նման նո-
ցա լիցին պաշտօնեայք նոցա։ Տէր միայն ա-
ծեր զնոսա, Մովսէս նախագրեալ յառաջ-
ձայն ձաղանօք ասասիկս իմն ամբաստանէ, ոչ
էր ընդ նոսա ասէ աստուածս օտարոտիս, զոր
ոչ ճանաչէին հարք նոցա։ Ո՞ւր է մահամատոյ
սյլապնեայ արձանն Փագովրայ, ո՞ւր ագեղն և
անպանծալին սիդոնացւոց իգական ամենանը-
դով ձաւրածոյն, ո՞ւր կանացի կերպին անդրե-

լին խայտառակութիւն զաղիր տեսակին, ո-
րով ամենայն մարդարէքն զանանօրէն դիմե-
ցումն անխտրաբար յանուն չարութեան ան-
ժուժկալ դիւին անաստուածաբար ձօնեալ
մոլեին։ Տարաւ զէութիւն բարեբաստու-
թեանն՝ որ զնախնին որսաց՝ ի կորուստ, յաղ-
թեաց մեծութիւնն խմաստիցն առաւելու-
թեան, գերեաց գոռոզութիւնն, յիմարեցոյց
փափկութիւնն, վանեաց արծաթն ծառայե-
ցուցիչ, յոգի դատեցաւ զայրն տօնելի հին
զէնն կործանողին, ՝ի գրկացն աստուծոյ հա-
նեալ՝ ՝ի յատս ստամբակին զթեցոյց, մեռոյց
մեղկութիւնն, թմբրեցոյց ծուլութիւնն, ար-
բեցոյց շուայտութիւնն։ Ով դիւ բազատիր
մարմին երկրածին, որոմք ձայնարկութեամբք
զքեզ աւաղեցից. քանզի ոչ տիրապէս առնա
հանդիպի ընդդիմաբանութիւնս, այլ ամենից
սխալողաց՝ կամաւ վրիպելոց. վասն զի նոմաւ
է իմանալ, թէ անիրաւ է պարծել յիմաստս
մարմնոյ, եթէ ոչ աստուծով դատեալ ընտ-
րեսցի. որ զի թէ առ այս պայմանի յիմար ոք
լցէ, և ՝ի հաստչին կամս յուսացի, ոչ եւս
՝ի նորայոց անտի ինչ կրեսցէ։

Դ. Այլ քանզի սատանիկս և քստմնելիս
ունի Սողոմոն զդարձին իւրոյ յիշատակարան
ինքնապարսաւն կշտամբութեամբ, իբր մե-
ռեալ խոկապէս համայր աշխարհիս անձնասի-
րութեան. զոր եթէ զիսկն ոք նկատեսցէ,

Ունայնութեամբքն է իմանալի. այլ և 'ի մա-
տեանս քահանայիցն և 'ի գիրս Աքիայ սիրա-
նացւոյ, յորում զփոյթն իւրում ընթացիցն
արտասուելիս իմն յեղանակէ. զուր ջան, ա-
նօգուտ վաստակ, անմիտ հետևումն, անշահ
արշաւանք, անկայուն երկք, օտարին խմասաք,
ոչնչից հոլովք, բամբասելի բերք, անյարմար
վարկածք, անտի սերմանիք, աւազափուլ
շինուածք, ապականացու սացուածք, քա-
մահանաց տաժանմունք, ինքնամարտ կռիւ,
ընդ ոգւոյ իւրում դատ, ընդունայնաթռոյ
քիրան, ճիտասակաւ փափաք, կորստական շա-
ւիղ, վրիպակ ճանապարհ, կործանական կըր-
թութիւնք, մոլորապատիր վարժութիւնք,
հանապազասխալ տեսութիւն, ակնայայրատ
ոչրութիւն, պառնկակերտ կերպարան, ախ-
տաբորբոք նիւթ, դժնեատեսիլ գոյն, յոք-
նատխուր դեղ, յոլովամեղձ ծուխ, շոգի ցըն-
դելի, վաճառ մերձ 'ի յատ, տաղաւար քակ-
տելի, ընդվայր աղաղակ. անպատճառաւոր
ծաղր, արհամարհելի ասպարէզ, անձնավա-
ճառ գիր, սատակչական եղք, անաստուած
մտածմունք, ստայօղ ճառ, զայրացուցանող
դրոյցք, եպերանաց խծբիծ, խելագարութեան
խնդիր, ամօթանաց ցոյցք, խայտառականաց
յայտնութիւնք, առակ ապառնեացն, ապա-
շաւանաց գործ, ըմպահկանաց պատմութիւն,
հեղգացելոց օրինակ, խորխորատ ծածուկ,

որս խաւարային, մահագուշակ վիհ, անյա-
տակելի անդունդք, ուղեկցութիւն ապանողաց,
յիմարութեան բարբաջմունք, դարանակալաց
վայր, խարխուլ յարկ, շինուած սասանեալ,
կամուրջ խախտեցեալ, երեւոյթ փախչելի,
խաբող շողքորթի, անոպայ մատնիչ, ընդդէմ
բարձրելոյն հակառակութիւն։ Զայս ամե-
նայն մասունս բանից խոստովանական կանո-
նագրութիւն, 'ի սիրտս բնաւից նախատերմա-
նեաց ժողովողս կանոնագիր դարձելոց զղջման.
որպէս զի մի պարծեսցի ոք 'ի մարդկանէ բամ-
բասաւորք զինուորեալ նեռիւք՝ զանձն և
զընկերն խոցոտելով. քանզի կռապարիչտ է
քողով ծածկեալն, որ զկերպարանն միայն ու-
նի, և զոչ ախորժելիս ստեղծչին կատարէ։

Եւ Եւ արդ նա՝ որ ոչ այնքան մեղաւ որքան
զղջացաւ, մի 'ի սպառ պախարակեսցի. այլ
յիշեսցի այրն այն 'ի բարի, իբրև զհիմն յու-
սադրութեան 'ի տերունի ոսան դիմելոց, յոր-
ժամ հոգւովն էջ յայցելութիւն աստուածու-
թեամբն անբաժանելեաւ՝ կենագործել զանդ
խաստովանեալն. զոր մեռեալքն ահա կենդա-
նեացս անտարակոյս բերին աւետիս։ Ընդ ո-
րում մեղթեալ իմ պարտաւորի՝ իմնաստութեա-
նէն ոչ ժամանելոյ, 'ի մեղանացն մասն կարգ-
եալ, բարեբանեալ մեծիդ պաղատիմ. լից ըզ-
նուազդ իմ բանագրութիւն 'ի յերջանկին հան-
ճարեղութիւնն իմ թեացին ներկայիս հայցմունք

'ի բարգաւաճին յարգաւորութիւն՝ 'ի գերաշ-
խարան արքային աղերս. այցելութիւն խընդ-
բոցս դիցի քո ընտրեցեալ վեհ արքայորդւոյն,
զոր միածնիդ օրինակեցեր։ Յարեանն կցոր-
դութենէ զքո փառակիցդ ճաշակեցաք. տուր
փրկութիւն քոյոյ ծառային, ամենահնար, զո-
բեղ, ահաւոր, 'ի ստեղծողիդ փառս աճեցու-
ցեալ զանքաւելի մեղացն ջնջումն։ Ցիշատա-
կաւ խորհրդոյ բարեաց՝ ընդ ողորմեալսն նա-
բոգեսցես. որ ամենահամ ախորժաճաշակ բաղ-
մապատոյճ առակագրութեամբ զաստուածու-
թիւնդ քո քարոզեալ 'ի մատեան լուսազարդ
կտակի, եկեղեցւոյ ընծայեաց հետս բարու-
թեան՝ խոստովանութեամբ մատչել առ քեզ,
հայր։ Քանզի ոչ հեռի յողորմութենէ առ այս
ցոյց բանի է իմանալի, թէ անյուսութեանն
կաթուած չէր անկեալ 'ի յեռանդն սրտին ըղ-
ձից, որ զձեզ զղջմանն փոքր ինչ կասեայ։

Զ. Ա.ԲԴ 'ի յուշ բերեալ զոր 'ի քեզ անձա-
ւելի բարեմասնութիւնք, զգթութիւն քո ող-
ջունեսցես. որով զկոչկոճեալն 'ի բազում դա-
լուց՝ բամբասանաց քարաձգութեամբ, երա-
նութեան վերարժանացս. որ յանհնարն սր-
տասուաց ելիւք զմէջ յատակի յարկին հեղե-
զեալ ապարանիցն իւր խրախճանութեան՝
սատակակիծն ապաշաւանաք, հօրն կրիցն
գերազանցեալ ողորմելի ոգւոյն հեծութեամբ.
զոր 'ի յաչաց բանիդ քո արտօսր՝ առ որ մերոմս

'ի յիւրն ախտակրեաց, երկայնամիտ ներողու-
թեամբ միացուցեալ խառնեսցես, գթած. և
զանկարմարն առ նա կարծեցեալ զաղմոսին
բարեբանութիւն, 'ի փառս էակցի որդւոյդ
հնարելովնոխաւ կեցուսցես զնա. քաղցրութեամբ
ընդ աղքատս ժողովրդոց։ Զայս պուետիկոս
ոմն բարեշնորհ արդահատէր ընդ Սողոմոնի,
ամենայնիւ վարձս վարկուցեալ համակցորդ
զուգաձայնութեամբ՝ իբր կենդանեաք նոխաւ
ընդ նմին վասն նորին աղերսել առ քեզ, զոր
յաւելուած կարգիդ անտեսէ։ Քանզի և օս-
տացւոյն 'ի նմանէ ստեղծեալն բաղմահրաշա-
ւորն մարդարէաճաւն պատմագրութիւն ատա-
ուածութեանն արդարացուցիչ՝ զՍողոմոն ող-
ողորմեալ կարգէ. որ զի անպարսաւ է աղօթելն,
քան չարաբանելն վասն նորին։

Է. Զոր և ես մաղթեմ մեծ վստահութեամբ՝
նմանակից այսր հեծութեան՝ և զիմս ընդ նը-
մին ընծայել գոչումն. զի թէ կորուսցես զմեզ
դատեալ ըստ գործոց, ոչ պակասին փառք քո,
զի իրաւամբք քո ճանաչիս. իսկ եթէ գտցես,
այնքան բարձրանաս, որքան մեծութենդ
քում վայել է. քանզի յաւէտ օրհնաբանելի
ես դու երկրորդաւս ողորմածութեամբ, քան
նախահրամանն սատակութեամբն։ Դարձիր տէր՝
դարձիր քաղցրութեամբ 'ի խնամս գթութեան
ձրի և ամենատատ պարգեւօք սիրոյ մխիթա-
րել յաւէտ զտրամեալքս համաշաւիղ տագնա-

պաւ տասպց տուչորման անբժշկականի։ Զեռն եգեալ փրկութեանն նորոգեացես վերատին, քա-ւեալ և պատասպարեալ 'ի մեղսակործանս խոր-տակմանէ։ Եւ քեզ միայնոյ սկզբանդ և անբա-կզբանդ, ընդ սկզբանդ և սկզբնաւորիդ ըս-կզբանց՝ տուրբ Երրորդութեանդ և միում աստուածութեանդ փառք և իշխանութիւն յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն։

ԲԱՆ ԽԹ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿԲԿԻՆ ՀԵՆՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀԱՍՈՂԻ
ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ.
Ի ԽՈՐՈՅ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ։

Ա. Եւ արդ մի տիրեսցեն անօրէնութիւնք քում պատկերիս կայսերականի ապքայու-թեանդ վերնում, աստուած բոլորից լուսոյ. մի կապտեսցէ գառոյն ապստամբ զդարդ փրչ-մանդ շնորհի 'ի քո ստեղծեալս կերպէ. մի թագաւորեսցէ մեղքն խափանեալ՝ մարմնոյս մահացուի առ 'ի գրաւել զիս 'ի նոյն։ Զէր իմ թագաւոր առ իշխել շնչոյս՝ բաց 'ի քէն, Քրիստոս, որ անբռնադատ հնազանդեցու-ցանես լծոյն քաղցրութեան, որ բառնաս ըզ-կարիս մեղսոց ամենակարդ բանիւ, որ ար-եամբդ քո ստացար և մարմնովդ կերակրեցեր. որ կարգեալ սահմանեցեր ուխտ կենաց ան-փոխադրելի, որ յոգի քո կնքեալ կցորդ քեզ դրերով, հօր քում մատուցեր ժառանգակ-

ցապէս. որ յանուն զենման միշտ յիշատակաւ քո չարչարանաց առ նոյն բարերար ողորմել համարձակեցեր, ստեղծիչ ամենից և կենաց։ Դու ես աստուած ամենայն հոգւոց, որ մե-ծացուցեր զայս տուրս շնորհաց քան զամենայն գործոց քո հրաշս. ոչ զերկինս ի բովքն զար-դուք և հրեշտակացն պայծառութեամբք, ոչ զերկիրս և զմարդկութիւնս և որ առ սոսա են զարմանութիւնք, ոչ զսահման ընդնութեան ծովու և որ 'ի նմա են եղելութիւնք, ոչ զան-դունդս աղխիւքն հանդերձ և որ 'ի նմա են անբաւութիւնք, ոչ բարձրացար յօրինմամբ այսքանեօք վեհիւք՝ որչափ առ խն կարեկ-ցութիւն, յասելն քո տուրբ մարգարէիւն՝ քաղցրութեանց յուսոյ բարութիւն, ոմ է աստուած իբրեւ զիս կարող թողուլ միշտ զմեզս և ջնջել զանօրէնութիւնս։ Ահա արդ խնկեալ են բանք քո, ողորմած, և խոստովա-նեալ բարերարութիւնք, փառաւորեալ խոքք խորհրդոցդ, և երկրպագեալ զեղմունք շը-նորհացդ։

Բ. Արդարև ոչ ոք բաւէ յէից թարգ-մանել խօսիւք նիւթական լեզուի 'ի մասանց պոսի քումդ գթութեանց զոր առ խս ցուցեր, յօրինիչ. քանզի և մեծ իսկ է զօրութիւն՝ զհնացեալն անդրէն նորոգել ըստ առաջնումն պայծառութեան, քան յանգոյից ստեղծա-գործել։ Եւ զի ոչ է քո տկարութիւն, որ

զօրութիւնդ ես ամենայնի, առ որ բան քո միայն ազդեալ՝ գլուխ գործոցն գլխաւորէ, ահա յարիցես փառաւոր լինել, բարեգործ, 'ի ստացուածս այս կրկին անյուսալի փրկութեանս. զի իրաւամբք ուխտի բարձրացի՝ հաստատուն եղեալ մեծապէս օրհնաբան աւետեաց քո ձայն 'ի քաւելոյդ շնորհ ծանուցեալ, ողորմութեան լուսով ուղղորդեալ, քան 'ի ճանապարհ ստեղծանելոյն։ Զի առ մինն արարիչ միայն ճանաչիս, իսկ առ միւսն՝ առաջնով կոչմամբն և երախտաւոր. ընդ կերպացուցանելոյն և քաւիչ, ընդ նորոգելոյն և բարերար, ընդ հաստելոյն և ողորմած, ընդ կազմելոյն և հնարաւոր, ընդ յօրինելոյն և հեղ, ընդ նկարելոյն և ամենազօր, ընդ առաջնորդելոյն և լոյս, ընդ տածելոյն հովիւ, ընդ դարմանելոյն խնամիչ, ընդ ողջ պահելոյն բժիշկ, ընդ ձեռնկալութեանն զօրավար, ընդ անպարտութեանն թագաւոր, ընդ արարչութեանն քաղցր, ընդ ամենատուր պարգեւացն առատ, ընդ միշտ անսալոյն ներող, ընդ ոչ բարկանալոյն անսխակալ, ընդ կարեացս վերստակցելոյ ծածկագէտ, ընդ յանձանձելոյ գթոյն ապաւէն, ընդ գերաւնակ գորովոյն առատաւած, ընդ անապառ բարութեանն՝ օրհնեալ յամենայնի։

Գ. Աստ որպէս ստեղծեր մինչ ոչն իսկ էի, և ծանուցար ինձ գոյացուցիչ, և այժմ

զհոգի մաղթողիս մարմնոյս տաղաւորաւ յորդարեա անդրէն վերստին յանարատութիւն մաքուր սրբութեան նախնի լինելութեանն. զի բազմասցի առաւել ածեցուն եղեալ յոճախ տուչութիւն անսահմանելի քոյդ սքանչելեաց նորոգ ներկայիս, քան զանցելոց հընոյն ստուերականաց։ Եւ ընդ ճառելոյս ըզթիւս մեղացս՝ որքան մտացս թեւս ընթանայ զանբերելիսն յիշատակել, արդարացայց յանուն քո հզօր. և 'ի պատմելս ինձէն զանձին խնդ բիծ, և դու թողցես զամբարշտութիւն բազում մեղանաց խոստովանելոյս, հզօր, ծածկաւեա, ամենափրկիչ. զի մի ծայրագոյն լրութեամբ առեառեացս, դարձեալ նախնումն կարօտացայց՝ երանելով սաղմոսիւն զշնորհօք փրկեալսն մկրտութեամբն. և փշովք մեղայ յոգի խոցոտեալ, ձեռն քո մխեացի յիս առաւելապէս այժմէն վերստին, ծանրս առնելով զբեռն պարտեացս քան զքաղցրութիւն պարգեւացդ, այլ ապատեա զիս օրհնաբանեալ հոգւովդ սրբով, ապաչեմ զքեզ՝ տէր ամենայնի, յօրինաց մեղացն և մահու։ Քաւ լիցի, թէ անկցի ընդ տկարութեամբ սահմանաւ ճշմարտութեանդ ծագումն իբրև զգրոյն օրինակ. քանզի ուր քաւութիւն է թագաւորեալ՝ վտարեալ են մեղք, և 'ի խրախոյս կենդանի բանիդ՝ ոչ է յուսահատութիւն, և ամբարձեալ քոյոցդ շնորհաց՝ հա-

լածեալ են պարտիքն, և մերձ գոլով ձեռինդ
աստուծոյ՝ ոչ գոյ անհնարութիւն, այլ ամե-
նեւին լուսաւորութիւն, բովանդակապէս զո-
րութիւն, անպարտելի կարողութիւն։ Քո է
փրկութիւն, կենդանութիւն, նորոգութիւն,
ողորմութիւն, միանգամայն և քաղցրութիւն,
արքայութիւն, անեղծութիւն և փառք յա-
ւիտեանս. ամէն։

ԲԱՆ Ծ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՑԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՅ ԲԱՆԻ, Ի ԽՈՐՈՅ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ։

Ա. Ա.Յ արդ, քանզի որպէս ոչ է առանց
Քրիստոսի աստուծոյ ողջոյ փրկութիւն, և
ոչ առանց տեսման աչաց՝ առ լոյս զուարճու-
թիւն, և կամ առանց արուսեկին նշուլից ա-
բեւու երբեք քաղցրութիւն. այսպէս և ոչ
առանց խոստովանութեան ծածկութիւց և
ապաստանայ անձին՝ քաւութիւն։ Զի զի՞նչ
օգուտ քեզ է մաքրութիւնդ, եթէ ընդ փա-
բիսեցւոյն դատեցիս, և կամ զի՞նչ վնասես-
ցեն զիս պարտիքս, եթէ ընդ մաքաւորին
գովեցայց, և կամ ո՞ր ասի պարտաւեալ մար-
գարէն Յովել՝ երիցս կրկնելով զանձինն եղ-
կութիւն, և կամ զի՞ գուցէ սրբոյն դատաս-
տան առ՝ ի յիշատակ աւուրն մեծի, և կամ
ի՞նչ արդեօք անմնաբուր խնայի՞ զրմամբք Ե-

սայի՝ հեռին՝ ի գործոց տանն Իսրայէլի, և
զիաղդ աստուած պարտաւոր պաշտի ազամ-
եան մարմնովն՝ խնայս կարեկցեալ յանցաւ-
բապէս առ հայր աղօթել, և կամ յոթս թարգ-
մանի առած առակին, թէ սիրա խմաստնոյն
՝ի տան սգոյ, և սիրա անմտին՝ ի տան ուրա-
խութեան։ Զի որ զսխալելն Ադամայ անձին
իւրում ոչ գրեսցէ, և զմեղս ամենից ինքեան
ոչ համարեսցի, իբր երջանիկն արքայից զհար-
ցն, կորոյս զիւրն արդարութիւն՝ որպէս ա-
նախատակիր գոլ բնութեանս. և ոչ բերկրի
սիրա առ զուարթութիւն երեսաց աւետեաց
յուսոյն, ըստ ասացելոյն, եթէ ոչ յառա-
քելոյն Քրիստոսի ուսեալ՝ ամենայնիւ ահա
ըստ աստուծոյ արամեացի։

Բ. Ա.ՐԴ ըղձալի է ինձ յաւէտ աստանօր
խրատն հին՝ նորոգ ընկալեալ՝ հոգեւոր հան-
ճարեղին, զոր տէրն իսկ երկրորդեաց, երթալ
նստել ոչ յառաջին բարձին հպարտից ընդ ամ-
բարշտացն նանրախօսհարդ ժողովելոց, ուս-
տի Դաւիթ և Երեմիա ուխտիւ կանոնի սահ-
մանն հաստատեալ հրաժարեցուցին, այլ ընդ
զղջացեալսն արտիւ պատկառեալսն մեղաց՝ և
՝ի դատաստանաց մեծին պակուցեալ ահիւ
հատուցմանն, յետնոցն հաւասարեալ աստէն
՝ի յերկրի կամաւ խոնարհութեան, ուստի
բարձրեալն աստուած պարարեալ բերկրի. ա-
լով ընդ նախադասեալսն՝ ի բազմականան ե-

բանութեան համարձակեցայց, թէ ես և թէ նա հետեւեալ սովիմբ։ Առ որ զերծեալ 'ի բամբասանաց բանի մարդարէին, որ 'ի վէս ոմանս ակնարկի. մի յիս, ասէ, մերձենար. մաքուր եմ, և ոչ զիս տեսանիցէ։ Այլ զանկշիռն խոնարհութիւն երջանկին Դաւթի ինձ նպաստ առեալ ասել ընդ նմին, ես իբրեւ զանասուն համարեցայ հերքեալ 'ի դպրութենէ, և հասին չարիք ինձ շուրջանակի. և նեխեցան և փտեցան վէրք իմ 'ի յանզգամիս անբժշկութիւն, և զայրոյց ոմանց ընտրելոց 'ի յաստուածանի՝ զկամաւորն կշտամբութիւն մեղապարտութեան անձանցն անարատից. ընդ որս և զԵղբի մեծի քահանայի զասելն՝ ես ինձէն առեալ բարբառիմ, թէ և ոչ զերեսս բաւական իցեմ համբառնալ 'ի վեր առ քեզ աստուած։

Գ. Այլ ես ճշգրիտ պատկեր ամենայն երկրի՝ զիմս խառնեալ ընդ նոցին պարտիս, և 'ի նոցայոցն զսա իս դառնութիւն կրկին առաւելեալ, նաքաք հեծեծեցից. թէպէտ և չէ ինչ պիտոյ գաբշութեան գունոյ՝ գարձեալ ոգեղութիւն։ Ահա արդ մեղայ, զի անմտութեամբ գործեցի զոչ հաճոյսն քո բազմաք սխալեալ յանցաւորութեամբք. նայեա յիս, գթած, որպէս երբեմն յուրացութեանն ըմբռնեալ Պետրոս, զի յոյժ ունայնացայ։ Լուսաւորեա ինձ զողորմութեանդ քո ճառա-

գայթ, ամենեւին բարերարութիւն. զի ընկալեալ զօրհնութիւն քո, ոչ, արդարացայց կեցից և մաքուր եղէց յանասեղծիցն քո խոց լկողաց։ Զունիմ համարձակութիւն ըստ մեղապարտ ձեւիս հաստատած առ քեզ տարածանել, մինչեւ մատուցես զօրհնեալդ քո զաջ 'ի նորոգութիւն գառապարտելոյս։ Արդ յաղթեա վերատին խնամս յամառութեան քոյին հեղութեամբդ առ իս ժամանեալ մարդասիրապէս. և զամենայնն յամենայնի ամենայնիւ քո կարողութեամբդ՝ զառաջին չարիսն միջնովքն և վերջնականաւքն թող ինձ, հնարաւոր անհասիցդ Քրիստոս թագաւոր լուսոյն արդարոց։

Դ. Զեմ արժանի յիշել զանուն քո օրհնեալ, զի վնասակար եմ բարեգործիդ մահու հարուածոց առ կնիքն, առ շնորհն, առ փրչումն, առ պարգեւն, առ ուանգն, առ ձիրն, առ անուն, առ որդեգրութիւնն, առ պատիւն արքայական, առ պատկերն, առ գրոշմն, առ օծումն. առ ճոխութիւնն, առ համարձակութիւնն, առ ընտանութիւնն, առ կեանսն, առ լոյսն, առ երանութիւնն, առ յոյսն, առ փառսն, առ անխոնարհելի բարձրութիւնն, առ պատկն անկապտելի, առ խոստմունսն ծածկեցելոցն, որ քեւ տէր Քրիստոս, բազմաք աւետարանեցաւ ինձ յամառելոյս իժիս և քարբիս՝ ունկնդրիս և ըստ ինքեան անդուր

ականջաց · որ միշտ յառաւելութեան քումդ բարութեան յոքնապատիկ յաւէտ քան զսոյն չարիքն իմ յաճախեալ, 'ի սպառ կործանեցին, մերժեալ 'ի կենաց ընդ մահ կապեցին, ծառայ կարգեալ ապականութեան։ Եւ արդ դու միայն իրաւակշիռ և ճշմարտագատ բարեբար՝ օրհնեալդ 'ի գթութեան, մեզայ քեզ անօրինեցայ անիրաւեցայ · վասն որոյ և եղծայ զեղծայ յանցեալ ամբարշտեցայ · և ոչ լուայ խոստովանեալ և երկրպագեալ գովեալ քո բանիդ, որ դու իսկ երեւեցար անճառելեաւ քո սիրովդ, զոր գրեալն իսկ մեծ է, և նշանակելն սարսափելի։ Քեզ արդարութիւն և փառս և մշանջենաւոր գովութիւն, և ինձ պատկառեցելոյս 'ի քէն, խնամակալ, քաւութիւն և ողորմութիւն և բժշկութիւն, օգնութիւն և պահպանութիւն սրտի և ոգւոյ · բարեբանեալդ յամենայնի յաւիտեանս · ամէն։

ԲԱՆ ԾԱ·

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՅ ԲԱՆԻ · Ի ԹՈՐՈՅ ՍՐՏԻՑ ԹՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ ։

Ա· Եւ արդ առ երկրածին որ պաղատեցայ այրս մահացու ամենապատիր, եթէ ընդունայն է ապաւակելն · առ մահկանացու բանական, եթէ սուտ լցէ փրկութիւնն առ յուսոյն վստահութիւն · առ մնրդ որ եղծական, եթէ ընդ տկարութեան բանին և նանիր է զօրութիւնն · առ իշխանս երկրաւոր դահիւ, եթէ անցաւոր է ընդ ինքեանս և իւրեանցն բարութիւն · առ եղբայրս որ հարստատ, եթէ կարօտ է կամելոյն առ անձինն անդորրութիւն · առ հայրն իմ երկրաւոր, եթէ պակասեալ են խնամակալանքն ընդ աւուրց նուազութեանն · առ մայրն իմ որ երկնեաց, եթէ կասեցան գթութիւնքն ընդ նահանջել կենդանութեանն · առ թագաւորութիւնս աշխարհի արդեօք, որք զմահացուցանելն միշտ արուեստաւորեն քան զկենագործելն · այլ առ քեզ բարեբար աստուած օրհնեալ 'ի բարձունս, որ կենդանի ես և զկենդանութիւն տաս ամենայնի, որ և յեռ վախճանին զօրես անեղծապէս նորոգել։

Բ· Որ եթէ փախնումք 'ի քէն, դու զկնի ընթանաս · եթէ տկարանամք, զօրացուցանես · եթէ վրիպիմք, շաւիղ դիւրութեան ուղղես · եթէ պատկառիմք, քաջալերես · եթէ ախտանամք յանձն և 'ի մարմին, բժշկես · եթէ դարշանամք մեղօք, մաքրես · եթէ սաեմք, քո ճշմարտութեամբդ արդարացուցանես · եթէ յանդունդս ներքինս սուզեալ գլորիցիմք, յերկինս ցուցանես · եթէ 'ի կամաց մերոց ոչ դառնամք, դու դարձուցանես · եթէ մեղանչեմք, ողբաս · եթէ արդարանամք, ժպտիս · եթէ օտարանամք, ոգաս · եթէ մերձենամք,

ուծնես. եթէ տամք, ընդունիս. եթէ յամ-
րանամք, երկայնամտես. եթէ մեք ժխտեմք,
դու առատապէս շնորհեալ ընձեռես. եթէ
լքանիմք, տրտմիս. եթէ արիանամք, խնդաս։

Գ. Որպէս հարիւրորդ երկրորդ սաղմոսն
օրհնաբան հրաշաւորական զվհատելոյս զսիրտ
ոխոփէ, և մեծ յոյս կենաց աւետարանէ առ-
փրկութեանն հանդէս. որ յաղթականն է
դիւաց և տարակոյս բանտարկուին. որ իբր
զխաչին տէրունի նշան բարեբաղդ պանծալի
սքանչելափառ, անխնայարհելի բարձրութեամբ
լուսոյ և անպարտելի վերնոյն զօրութեամբ
կանգնեալ է ախտեան անմանական և ան-
շարժական ամենայնիւ յաւիտենական ընդ-
դէմ անբարի բարուց բռնութեանն Բելիա-
բայ, որ ունի յինքեան գանձս հոգեւոր օգ-
տից գիտողաց մոգաց ընծայեալս զզարտուն
մահու և զլուծումն մեղաց, և յոյսս կրկին
յերկուս յաւիտեանս, և զնարոգումն խոստ-
ման անեղծութեան արդարոցն, կանոնս բա-
րեհրաւէրս և կենդանատուս գրեալս հոգ-
ւոյն աստուծոյ. որպէս ամենայն իսկ երգ
սաղմոսայն մաքուր սրտից է տեսանելի կասկ
կենաց մարդկան նկարեալ։

Գ. Զի եթէ 'ի նախնումն տկար կերպա-
ռանն զայս աւետիս և վստահութիւն ընդ-
գոգեալ ունէր՝ կործանման մահու նախաժա-
մանն մեծ աւետագիր և կեանս երկնակրօնս

վերնակենցաղս միշտ անճառելիս, և այն՝ ջրն-
ջական գիրն և յեղանակաւոր օրինակն, և
պաշտօնն զատապարտիչ վհատութեան յան-
ցաւորացն, և խափանելի կտակն երկրային,
և տկար հաշտարարութիւն միջնորդացն, և
թերութիւն բանից մաղթողացն։ Որ զի թէ
Մանասէի փրկութիւնն խոստովանելի է ան-
տաւտ վկայեալ յետ այնքանեաց մեղանաց
անբժշկականաց, որ արեամբն արդարոց ելից
զնուիրեալն մեծի թագաւորին հրաշանուն
քաղաք Հայրենի, ըստ մարգարէագիր անտաւտ
պատմութեանն. որ և զմեծն իսկ տեսանողաց
բազմերախտիս ձեռնկալութեան խնամողօրէնն
պաշտպանութեան նախնակերտ յարկին տես-
չութեան, մանկավարժ հնքեան և նախնի,
մեքենայիւ մահու սղոցեաց, 'ի յերկուս մա-
սունս խղեալ զժնդակ տանջանօք մաշեաց,
իբր խորհրդով ապաստամբութեան զյուսոյն
փրկանակ կարեալ։ Ա. որով զչար յաւել-
ուածն մոլեգնական՝ զբրէական վերնամար-
տութիւնն 'ի բարձրեալն յանդգնութիւն.
քանզի ոչ պատկառեաց երբէք զստեղծողին
պատիւ և զանուն յիւրարնակ խորանին մեր-
ժել. հալածեալ զաստուծոյ հոգին, Բելիա-
բայ զանձն դաւանեաց։ Քանզի զնոյն տա-
ճար տիրական խնկարկութեան հաստողին
սահման՝ հոչակաւորն երկրի տեսարան՝ զսար-
սափելին ազանց սրբարան, ուր տեսիլք հրեշ-

տակականք և աստուածային հրամանք յաղ-
թողականք լուսաւորապէս յայտնութեամբ
ապրեալ երեւէին, զայն վայր երկնանման ա-
հաւոր սքանչելաւոն՝ Քեւանայ ումեմն քա-
ռագիմակի նախանձարկու պատկերի աւերա-
ծոյն անապատի պաշտօնատեղ դարշելի և
դիւաճեռնաեր զոհարան պատրաստեալ կաղ-
մեաց։ Զրկեալ զաղքայն երկնաւոր 'ի յար-
քայական կայից, զամենահարուստն՝ ունայն
'ի ստացուածոց իւրոց, զանուանէրն՝ անհան-
գիստ և թափառական ստատանեալ, Բէհեղ-
գեբուղայ ձեղուն նկարեալ, և զանուն ա-
հեղ վտարանդի արարեալ։ գերի տարեալ զա-
ւանդ գովելոյն, ոչիբալի զոզոմածին ման
նուազեցուցեալ։ աղուեսաւն փոքու ապարանք
զբահն լուսոյ կարգեալ, և բնաւից ունոգին
և ոչ գլխոյն տաղաւար յիւրայոցն եղեալ։
հատեալ զցանկ հզօրին, բախտից հմայից ըզ-
սեղանն մեծախորհուրդ արեանն որսկման ե-
բեւեցուցեալ։ Այնեալ հետ բաղումս ընթա-
ցելոց 'ի գայթակղութիւն, հովիւ կորստեան
հօտին ստատկման, մոլորութեան բուռն վար-
դապետ, և այն՝ դիտութեամբ կրօնիցն օրինաց,
հայր ունելով զմեծն Եղեկիա զնմանակիցն
Դաւթի։

Ե. Այնքան ստացեալ գտմունս չարեաց,
որ և զաստուծոյ պատիւն՝ որ զաքքայութեանն
փառս ընծայեաց նմա, հայհոյեալ և թշնա-

մանեալ, և զաղօթիկերացն բազմութիւն տա-
սերաւ մահու խողխողեալ։ Ընտանի դաւա-
ճան, մերձաւոր վատնիչ, հարազատ ատատակիչ,
կցորդակից սպանող։ Առ ատատուած ոչ գոյր
դառնալ, զի ուրացեալ էր զնա. զԱբրահամ
ոչ էր յիշել, զի խորթացեալ էր 'ի նմանէ.
Իսահակաւ ոչ էր աղօթել, զի նեղեալ էր 'ի
նմանէ. Իսրայէլիւ ոչ էր պարծել, զի տարա-
գիր էր անուան կոչմանն մեծախորհուրդն շը-
նորհի. զդաւթեան երգ ոչ էր նուագել, զի
կշտամբիչ էր նորին. 'ի քաւարանն ոչ էր մեր-
ձենալ, զի պղծեալ էր զնա. 'ի տաղանակն աս-
տուածագիծ ոչ էր տալ ինել, զի ընդ գարշու-
թեան ձուլածուին էր փոխանակեալ. առ Մով-
սէս ոչ էր կարդալ, զի անքաւելի էր պարսիքն
որ առ նա. առ Ահարոն ոչ գոյր աղաչել, զի
վնասաբարտ էր առ նա. առ մերձաւոր մար-
գարէիցն գունդ ոչ էր դիմել, զի սպանող էր
նոցա։ Եւ նարտ քաւութիւն մեղաց, և արքա-
յութիւն թագաւորութեան վերատին պար-
գեւեալ տուաւ. զի քեզ, բարերար, բազմե-
ցուացես կարգեսցես գովեսցես անեծառս և ան-
լքեալս 'ի յաղգս տոհմից և 'ի գարս ժամանա-
կաց, և զդուռն յուսոյն մոլոր անփակելի պա-
հեսցես 'ի փառս քոյդ բարձրութեան և 'ի
փրկութիւն գատապարտելոյս, անմահու-
թեանց պարգեւաց տուիչ Քրիստոս, գովեալ
յաւիտեանս. ամէն։

ԲԱՆ ԾԲ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՑԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ
ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՒՍ ՄԱՂԹԱՆԱՅ ԲԱՆԻ.
Ի ԽՈՐՈՅ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ.

Ա. Օրհնեալ տիրաբար 'ի քումդ էութեան, անսահմանելի և անխոսադրելի իսկապէս բարի, պաշտօն խնկելի, և երջանկութիւն խոստովանելի ամենայն երկրի, երկայն յուսոյ ամենապարտաստ տեսութիւն, գթած ողորմած, որ ոչ պահես ոխս բազմութեան ամաց մեղանաց քթթել մի ական, որ հրաշաւորս զարմանալիս գէր քան զամենայն աղինս նախնեացն անսահման առաւելութեամբ կրկին ընդ միոյ հաճեցար հեղուլ զողորմութեան վերնահոս վտակս ամենախնկաւորս 'ի շնորհաբաշխութեանս նորում։ Եւ զանտաւտ ըղմուտս լուսարանի պատուհանին անձկութեան նշուղ իցն աղօտականաց, չափով գիտութեանցն ըստ Սողոմոնի, և իւր իսկ նմին և ինձ ընդ նորին բացեր ընդարձակեցեր թշուառացելումն զառաջասն անջրպետարան ելիցն ողորմութեան ձրի պարգեւացն աստուածականաց։ զոր ընդ մէջ իմն մանաւորօք աւետաւոր յիշատակաց և 'ի հնումն զայսր տպաւորութիւն օրինակաւ նկարագրէր, զդարձարուքն առ իս և ես դառնամ առ ձեզ։ և յորժամ դարձցիս և հառաչեսցես, յայնժամ կեցցես։ Նա զի և

զաղջամղջին սեւութիւն գունոյն փոխարկել 'ի ձեռն պայծառութիւն, և զարանցն արեամբ ներկելոցն յեղանակել 'ի պատահումն գեղման, ըստ Եսայեայ և Զաքարիայ, և 'ի մէջ բարկութեանն դարձեալ զոյգ զողորմութիւն։ քանզի անապատանալ քաղաքացն Խարայէլի և դարձեալ բնակիլ, և ճանապարհացն ամայի լինել 'ի չգոյէ մարդկան և անդրէն հեռեալ, և լքանիլ 'ի սովոյն ոգւով և դարձեալ զօրանալ ձեռամբ, և գնալ աստուծոյ 'ի տեղի իւր զայրացմամբ և դառնալ ողորմութեամբ, ըստ ներբողութեան գելն, և 'ի մէջ աստուծոյն ապառնալեացն կրկին պաշտպանութիւն, և 'ի որոնին խառնութեան յուզումն խնամոց գթութեան։

Բ. Այս մարգարէիցն ձայն խնկելի, որ զօրհնեալդ քո գալստեան զաղաստարարդ հրամանն կանխաւ ազդէին, և զոր չէ բանիւ նիւթեղէն լեզուի ընդ թիւ արկանել վասն անքաւութեան, փաքունք են և նուազունք օրինակք և նմանութիւնք, հինք և ժամանակաւորք առ աւետեացդ քո յայտնութիւն և խաչիդ փրկագործութիւն։ Որ յամենայն վայրի կառուցեր զխորանն վկայութեան արեան քո ուխտի, որք մեծաբարբառ միշտ աղաղակեն քան զդատակնիք մահուն Հաբելի զյաղթանակ բարեաց քումդ հանդիսի, կեանս կրկինս և անմահականս շնորհաց, մկրտու-

թեան, յարութեան, նորոգութեան, առ քեզ ընտանութեան, ընդ հոգւոյդ սրբոյ միութեան, քաւութեան, ազատութեան, լուսաւորութեան, մշանջենաւոր մաքրութեան, իսկապէս երանութեան, ընդ վերնայնոյն կցորդութեան, անկասկած փառաց, 'ի շրթունս մեր ձայնիւ բարձրելոյն հաշտեցուցիչ բանից ազաչանք։ Եւ զոր ահաւասիկ է ասել, կարգեմ աստանօր յիշատակ եղեալ մեծիդ երախտեաց, ասուած իսկ լինել ընտրութեամբ շնորհին, և ընդ հաստատիդ միանալ տէրունի մարմնոյդ ճաշակմամբ, և ընդ լուսոյդ կենաց խառնութեամբ զոր կատարումն երջանիկ խոստմանն, ըստ Պօղոսի բանին, ոչ ունէր օրէնն։ Այլ դու, փրկութիւն, եկիր հայրենիդ քո հաբրատութեամբ, արարեր և կատարեցեր ըղյուսոյն յերկարաձգութիւն, որ առ քեզ պահեալ անհամառօտելի, քաւիչ ամենայնի։ Եւ քեզ փառք ընդ հօր քում 'ի զովեստ բարեբանութեան հոգւոյդ քո սրբոյ, յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն։

ԲԱՆ ԾԳ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵՆՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ, Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ։

Ա. Տէր տէր զօրութեանց, բոլորից գոյից թագաւոր, օրհնաբանեալ ողորմութիւն, ասուած ամենեցուն, որ յաղթեաս ահմանի ընդարձակութեան, ամենայն անբաւութեանց դու ես որքանութիւն. մինչ զի կարծին քեզ հոսանուտ է, և ոչինչ քեզ պնդակազմ, և չիք քո իր անհնաբաւական, յաղթող զօրութիւն ահեղ. հաւն ցոլ լիմն է զովական, և անձրեւն բոց կիզանողական։ Զ.քարն բաւես ցուցանել կերպարան ապրման, և զբանականն դնես անխօս և անշունչ արձան։ Զպարտաւորն ողբքեալ պատուական առնես, և զկարծեցեալն մաքուր՝ իրաւամբք քննեալ դատես։ Զմատուցեալն 'ի մահ՝ բերկրութեամբ բարեաց արձակես, և զամաչեցեալն՝ զուարթի տեսութեամբ օծեալ դարձուցանես։ Կանգնես զմանեալն հաղթից գլխման, և զսասանեալն՝ 'ի վատահութիւն վիմիդ հաստատես։ Զախտացեալն բարմահառաչ՝ երջանիկ կարգես, և զյառաջատեալն դարձեալ անդրէն 'ի յետս նահանջես։ Եւ յորժամ ապառին առ 'ի մէնջ բարիքն, զաւաւել զարմանալիսն յայնժամ ներգործես. քանզի վասն քո գիտես թողուլ զմեզս և ջնջել զանօրէնութիւնս, և քաւիչ լինել անիրաւութեանց և զմեզս մեր ոչ յիշատակել, ըստ Եսայեայ և Երեմիայ։

Բ. Այլ առ շնորհ նորոգ փրկութեանս բարմաք գոհաբանութեամբ հետեւեալ, 'ի յաճախութիւն անբաւիցն լուեալ առ ամին խոկոյն

կարկեցայ. քանզի կրկնեալ զրաւոյդ անսպառ
բարիք, որ 'ի քէն առ իմ յամառս թշուա-
ռութիւն, քոյին աղերսիւ առ քեզ մաղթե-
ցից, յարմարեալ դարձեալ 'ի նիւթս բանիս
զոսա ողբերգութեան այսր մատենի. լցից
թախծութեամբք և հեծեծանօք։ Այլ առեալ
խառնեցից 'ի առաջիկ հաճութիւն ընդ ցա-
ւոցն զդեղն, ընդ վհատութեանն զխրախոյսն,
ընդ յուսահատութեանն զյիշատակդ անուան
հատուցիդ, ընդ տխրութեանս զսփոփանդ,
ընդ խնամս դառնութեան զբաղցրութիւն կե-
նարարիդ, ընդ պատիժ օրինին զշնորհն, ընդ
պարտս անիծիցն զաղաւոտարար օրհնութիւնդ,
ընդ մարմնոյ մահուն զամենայնիս նորոգու-
թիւնդ։

Գ. Հաւատամ հզօրիդ բանի, ուստի վկա-
յեմ. լուր լուութեան սրտիս, տէր Յիսուս,
որ հնչումն է առ քեզ մեծութեան ձայնի
երկայր գոչելոյ։ Որ մարմնակից և պատկե-
րակից մեր եղեալ, և քահանայապետապէս
անօրինակդ զօրինակին խորտակեալ զլուծ,
ընդ զենման մահու անասնոյն՝ բարեբանեալ
մարմնոյդ նուիրմամբ, անմահապէս միշտ մա-
տաւանիս, և անանուղարար քաւութիւն
շնորհես, ոչ սակաւամեղիցն միոյն, այլ և
սրոց հատեալ է ակնկալութիւն առ ելս կե-
նաց։ Զի զրքան զօրէ մարմնոյ անդամոց առ
մեզս կենդանութիւն, թէ և բիւրուց ա-

մաց ունիցի յերկարաձգութիւն, յորժամ
աստուածդ բաղրեցուն վասն սորին կամաւ և
յօժարութեամբ զենումն ընկալեալ, մահու
համբերես բաշխեալ 'ի քաւութիւն։ Զի ոչ
եթէ մաքրութեանդ ողբիւր պարտական զոյ
մահու յօրբատօրէ կատարիլն, այլ կամաւք քովք՝
հոգւոյդ գործակցութեամբ՝ 'ի հաճութիւն
հօր և 'ի մեր հաշտութիւն ցանկ մատուցանիս։
Իսկ եթէ ամենիցդ աստուած անքնին՝ խնամս
վասն իմ առ իմ փրկութիւն, 'ի դէմս իմ, իբր
թէ ընդ քոյդ էութեան ես իցեմ մարմնով
պարունակողիս կցորդ միացեալ. և դու, բա-
րերար, յաղագս իմ 'ի յիմս կերպի փոխանա-
կեալ ընդ խնամս պարտեաց, և մահ ընկալեալ
անպարագ զմահապարտիս վնասուց պատու-
հաս, և 'ի հիմ անուն յանցաւորապէս, որ-
պէս թէ կամաւ ընդ քեզ ես կրիցեմ, բա-
զումս մեռեալ և մնաս կենդանի. ոչ ուրա-
ցողացն ձեռօք, այլ դաւանողացն հաւատովք
աստուածապէս նուիրեալ և 'ի մատնս ան-
հատս բաշխեալ։

Դ. Այսէր ոմն ողբաւոր՝ չաւատալեացն
պաշտօնատար. մեծ ինձ և անկշռելի առ սը-
սին դատէր անյարմարագիր անձին յուսա-
գիր, Հաւատամ զիտաս և զերջանկութիւն,
քան թէ մարտիրոսութեամբ իսկ՝ թող թէ
ուղղութեամբ իմն թշուառութեան յանցաւոր
մարմնս վախճան ընդունել։ Իսկ զանճառա-

թիւն խորհրդոյս այսու դիտեցի. դաւաներ իսկոյն, որ զի և մաքրոյն անձինք առանց նուիրման այսր յիշատակի չեւ են իսկապէս կատարեալք 'ի սպասս, եթէ ոչ ընդ այս հրաշակերտութիւն մեծութեան հոգւով խառնեսցին։ Ապա թէ մեղաւորիս մասին կրկին մատուցար բաժին ասելով՝ յուսայր, իբրեւ այն թէ ես ինքն եղեր ճշմարտիւ, գրաւեալ զիմն դաժանութիւն ընդ քում համեղութեան պատարագեալ քոյինանիւթ զանգուածոյ նրշխարաւդ կենաց լուսոյ։ Այսու ամենայնիւ 'ի վերնատանն նախանուէր բարեշնորհութեան՝ անհնարաւոր սխալիցն ճարակ՝ զմարմին և զարիւն իւր բաշխեաց 'ի քաւութիւն, 'ի վեր կարծեցուցանէր քան զնահատակի վկայեցեալ արեամբ կատարմամբ. յուսոյս օրինակ յարգաւորութեամբ գրել զիս 'ի փառս, այսմ փրկանօք հաւատալի երեւեցուցանէր, քան թէ քաւելոյ և ողորմելոյ և շնորհելոյ, որչափ սատուածականիդ առ մարդ զօրութիւն, և տիրական սատուածախառն մարմնոյն կամաւորական նուիրումն առ անսահման բարձրանդին մատուցումն և անմահն առ մահկանացուս, լոյն առ հաւատ առ սատուերայինս, յաւիտենականն քան զանցաւորս, բարձրեալն քան զերկրաւորս, անստեղծն քան զստեղծեալս, բարին իսկութեամբ քան զթիւրեալս բնութեամբ, մանաւանդ զի իւր է կամելն, և իւր կենագործելն, օրհնութեան առիթ քան զանիծիցս պատճառ։

Ե. Արդ տուր խոցելոյս 'ի սիրտ և յոգի, ապաշեմ զթած, զոտ 'ի յերկնաւոր ընծայեալ զդեղդ կենաց, մատիր քաղցրութեամբ առ ախտացեալս մեղաք, քաւեա 'ի պարտեաց՝ ամենակատար բաւականութիւն։ Իսկ առ 'ի յինէն այս է ճշմարիտ և անխաբելի կերպարան բանի, որ զի հաստատիչդ ամենից 'ի սուրբս բնակեսս. և ըստ տարազաւ սերմանն և հնձելն է իրաւացի, ըստ ճշմարիտ բանին Պօղոսի, և աչացաւացն 'ի տապ արեւու ոչ է զօրութիւն։ Այլ զու, բարերար հաստիչ յոչէից, յարգեաս յաւէտ իսկապէս հանցն և զդաւանելն զքեզ՝ բաւական առ կենդանութիւն. և ոչ ես ընդ սահմանաւ փակեալ օրինի, այլ յաղթեաս՝ մանաւանդ թէ խոցեաս զկապ կանոնի, և զու միայն միտաս պայման առեւտեաց համօրէն յանցաւորաց տարակուսելոյ։ Եւ քեզ ընդ հօր՝ հոգւովդ սրբով փառք և իշխանութիւն յաւիտեանս. ամէն։

ՍՏ. ՆԵՐՍԷՍ ՇՆՈՐՀԱԼԻ ԳՐԱԴԱՐԱՆ
ST. NERSES SHNORHALI LIBRARY

ԲԱՆ ԾԴ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՑԱՌԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀԱՍԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՑՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ.
Ի ԹՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ.

Ա. Եւ արդ յամենայնի առ ամենայն ակն-կալութիւն քո է ողորմութիւն, սկզբնաղբիւր աչաց տեսանելեաց և սրտի իմաստից Յիսուս. քո է բարերարութիւն, կեանք և անմահութիւն։ Դարձ առ իս գթութեամբ, և հանդերձեացես դառնալ առ քեզ ինձ կրկին բերկրութեամբ. զի առանց քոյ կամայ ոչ ունիմ լինել նորոգ փոփոխեալ. և եթէ ոչ կամք քո գթասցին, ոչ զօրեմ փրկիլ մահու պարտականս. և եթէ ոչ կառավարդ յարդարեսցես պատրաստել ինձ հեռս ճանապարհի՝ որ առ քեզ բերէ, վիհ է ինձ խորոց յաջմէ և յահեկէ։

Բ. Ահա ոչ պարծիմ ամենայն իրօք նախատեալս, ոչ պանծամ դարձեալս, ոչ խրոխտանամ լքեալս, ոչ մեծաբանեմ պապանձեալս, ոչ ըմբոստանամ ձաղեալս, ոչ երջանկանամ եղկելին, ոչ արդարանամ ամբարիշտս։ Զի ոչ երբէք հարթ ընթանայ երիվար առանց սանձակալի, և ոչ նաւ համբառնայ հանդէպ առանց ուղղչի, և ոչ արօր կշիռ ինչ գործէ առանց մանձակալի, և ոչ երկուորեակք լծոցն՝ի ճահ ճեմեսցին առանց եզոլի, ոչ ամպ վերաչուէ առանց հողմոյ, ոչ աստեղք ցնդին և կամ

դումարին առանց ժամանակին, ոչ արեգակն փոխաբերեալ ուր շրջանակի առանց տարբրական օդոյ, և ոչ ես նոքօք հանդերձ առանց բարեգործիդ հրամանայ ակնարկութեան։ Զի դու միայն ես տուիչ կենաց բանականաց և խընամիչ կարգաց հոլովման արարածոց, և՝ի քէն է ինձ փրկութիւն, ըստ ստրմնողին, և դու ձայնեա բարբառ խնդալից աւետեաց հնչման յականջս լսելութեան ամենայն հասակի, Եւ կայք՝ի հանգիստ իմ բնաւին աշխատեալք, և ես մաքրեցիս զձեզ՝ի պարտեաց։ Իսկ զի՞նչ օգուտ՝ի լուսցմանէն, եթէ կրկնակի զաղրացայց. և կամ ո՞ր օգուտ՝ի ճաշակմանէն, եթէ գեհենին մատնեցայց։ Եւ կամ զիա՞րդ յԱբրահամ պարծեցայց խորթացեալս՝ի գործոց նորին որդիս դարշութեան հօր ամբարհաւաց, և մոր քեռաց կամ քանանաց, ըստ մարգարէին որ առ իս յանկարող ձայնի. ժառանգքս մերժելի եթովպացի և ոչ սենեկին Սառայի, ըստ տեսանողին առ իս առածի, եղբայրս Շամրնի և կամ Գոմորայ, համբակս անլուսոց և անաղէի՝ խակակութ պորտոյն խակութեան Ոզայ և Ոդոդիբայ, ըստ Եզեկիէլի կրկնանախատն կշտամբութեան։

Գ. Եւ քանզի՝ի ծուփս բազմավտանգս ալէտանջ հողմոյ աստուածային զգուեալ ուժգին ալանօք՝ի ոգառ տագնապմամբ՝ի ծովին, փոխեալ ընկեցեալ՝ի վտակն վայրենա-

կան ողողիչ, առ որս զմասունս ձեռացս այսր անդր տարաբերեալ, իբր 'ի հոսանաց բռնութեանց գարնանաղայր գետոց, պատաձգեալ յակամայ ընթացս ողորմագին գլորման, ջրակուլ ոգեսպառ պղտորաբութեամբ, գաժանահոտ սկսեալս մանուրմամբ խառնախուճ մահաբեր երկամբք վանեալ, ըստ որոց յուղխիցն հեղեղիցին՝ հեղձուցեալ։ Այսու առակաւ և ես եղկելիս՝ խօսին և ոչ իմանամ, գոչեն և ոչ ինչ լսեմ, բարբառին և ոչ զարթնանամ, հնչեն և ոչ փոխադրիմ, փողեն և ոչ գումարիմ, վիրաւորիմ և ոչ եւս զգամ, կռոցն գարշութեան նմանեալ թոափուր յաղդմանէ բարեաց խնամոյ։ Այրդարեւ չար առաւել յաւէտ խակապէս քան զօրինակդ ճշմարտութիւնս, ասելի և մեղադրելի, և ասենին Քրիստոսի արժանապէս մատնելի։

Դ· Եւ քանզի անդառնալի ուղղոյն յիշատակ ասատեացս պարտեաց զայս կոակ թողի որոց ընթեռնուն, խնամս բանիւ առ աստուած կարդալ հանապազորդութեամբ, այս կացցէ սահման յանձնառական խոստովանութեան մշանջենաւոր ձայնարկու առաջի քս, ամենակալ· զոր գիրդ ընդ մարմնոյս և բանդ ընդ հոգւոյս զանահմանելի միշտ թախանձեացէ, իբր յանեղծական մաղթողէ ընկալեալ աղերս 'ի յիմոյս ձայնէ, բարեգութ, մարդասէր, օրհնեալ յաւիտեանս· ամէն։

ԲԱՆ ԾԵ·

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵՆՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՅ ԲԱՆԻ, Ի ԽՆԴՐՈՅ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍԻ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ։

Ա· Եւ վասն զի սղացեալ ոգւոյս թեւօք 'ի թիւս անբաւից ծնողաց մարդկան՝ եղի 'ի կըշիռս իմանալեացս մտաց, ոչ գոլ համեմատ զոք ինձ պարտաւոր· և առ այս զդաւթեան սաղմոսին զբանն 'ի յերգ ինձ առի գառն կշտամբութեան գաւազանաւոր գործակաց· ով յարիցէ ընդ իս 'ի չարիս հաւատարել յանօրէնութիւնս։ Եւ քանզի այս ըստ սմին մասին կնքեցաւ և ճշմարտեցաւ առ այրս մեղաւ, և ես վկայեմ կրկին հաստատեալ· առ այսր իրաւունս գրեմ՝ ինձ միայնոյ զեղծանիլ 'ի սպառ, քան խնդիս բանիւ բարձոյ տարագրիլ· թերեւս սովիմբ առ այսու արդեօք և ինձ շնորհեացես, շնորհողիս զպարտիս խնդ։

Բ· Եւ արդ զի՞նչ քեզ աղերս հաճոյական 'ի յայսմ և 'ի սոյն, և ծանիս անուշիցդ ընդունելի խնկոց մատուցիցդ գոլեալ թագաւոր երկնաւոր Քրիստոս, եթէ ոչ զառ 'ի յինէն անիծեալսն օրհնել մաղթեմ, զկապեալսն արձակել, ազատել զդատապարտեալսն, բարեգործել զնգովեալսն, պատկել զիշնամանեալսն, սփոփել զտրտմեցեալսն, դարմանել ըղխորատակեալսն, խնամել զսարտուցեալսն, պա-

տրասարել դնեղեալն, զվիրաւորեալն 'ի մարմին՝ յոգի բժշկել։ Եթէ օրհնութեան բանիւ առ զք մատուցայ, լուիցես. իսկ եթէ անիծիւք, մի հայեսցիս ընդունել, զիմած։ Եւ տառապեալս ամենամեծաւառ 'ի վերջին սպասաւորութեան մաղթանաց այսր մատենի 'ի բովանդակ մատաց շնորհեցի իմոցն՝ փակեալ առ 'ի քէն գանիծիցն զժնդակ ըղձիցն չարաշուք ձայն. և զժնէից նենգողացն իմոց՝ ընդ բարին 'ի բոլոր սրտէ հաշտութեան արգահատեցի. վասն որոյ և ծունր պաղատանաց կրկնեցի. որչափ դու ինձ ահա յայց ելեալ առաւել ողորմեացիս ըստ քոյդ մեծութեան, գովեալ խնամակալ, կեանքդ՝ մահացուիս, հրզօրդ՝ տկարիս, ամենակարդ վարանելոյս, իմաստութեանդ աղբիւր՝ յիմարիս և թմբեցելոյս։ Քանզի յաւէտ սիրելի անկայ իբրեւ զողորդակ մթային ոչ ընդելական 'ի հաղբրա մահու անզգայապէս, չիմացայ զկորուստն, չգիտացի զորոգայթն, չտեսի զրմբռնող որսոյն ծածուկ մեքենայս, չկարծեցի զխաբու�մն կերպարանաց կեղծաւոր վարմին, չնրկատեցի զգայթակղութիւնն շուրջանակի, չշոշափեցի զպատանդիչ զցանցարկ կարթին՝ ժամանեցին ինձ չարիք, և ես ոչ կարացի ճանաչել, ըստ սաղմոսին։

Գ. Քանզի և որպէս իմաստակի ուսումն արտաքնոյ բարւոք թուեցաւ, չար ասել զմահ

առ չիմանալոցն պատճառի, և ես վկայեմ իմովս բանիւ. քանզի իբր զանդգայ պաճարս անատանց մեռանիմք և ոչ զարհուրիմք, կոբընչիմք և ոչ հիանամք, թաղեցեալ լինիմք և ոչ խոնարհիմք, տարագրիմք և ոչ տագնապիմք, եղծանիմք և ոչ զղջանամք, մաշիմք և ոչ մտառեմք, պակասիմք և ոչ պատրաստիմք, գնամք և ոչ զգուշանամք, գերիմք և ոչ ևս զգամք։ Իսկ հանդիսատասել երջանկին Յոբայ զվախճան մարդոյ, և ես խոստովանիմ զոյն ընդ սրբոյն, եթէ ոչ ունէի զբեռն աշխատութեան մահացու գործոց ըստանձեալ։ Մանաւանդ զի որոգայթն գաղտնի և հնարագիրն աներեւակի, տարր ժամանակիս յանէից, անցեալն անյայտ և ապառնին կարծողական, ես անհամբեր և բնութիւն թերահաւատ, ոչ անհաստատք և միտք ցնդեալք, կիրք հարկաւորք և բարք անժուժկալք, մարմին մեղսամակարդ և յօժարութիւն երկրաւոր, դիմամարտութիւն անկակից և խառնութիւն ներհակական, բնակութիւն կաւեղէն և անձրեւք ուժգնակիք, կարիք անթուելիք և պատահարք ամենագրաւք, միտք չարաչնամք և տենչմունք բարիատեացք, կեանք առօրեայք և զմբաղք սակաւաւորք, խաբմունք յիմարութեան և խաղալիք տղայականք, աշխատութիւնք ընդունայնք և վայելմունք երազականք, համբարք ոչնչից և պահեստք հողմոց, նման

նութիւնք ստուերաց և կերպարանք ծիծաղելիք։ Քանզի իբրև եկն Եհաս պատուիրանն, ըստ պօղոսեան բանին, անպատրաստ գտեալ զիս ինքեան, մեզքն կենդանացան յանդիմանեալ յարդարութեանցն, և ես մահացայ կենացն և կենդանացայ կորստեանն։

Դ. Գողացան օտարք, չարին գումարք, զտացուածս սրտից խմաստից, ըստ գրոյն կանխաբանութեան. որով եկն Եհաս խիստն ասասնօր խմաստութեան ինձ նաւարանալ, ըստ առակողին, և առաւելուլ ոչ բարւոյ ցանկութիւն։ Ոչ յաւելցի զակն ոգւոյս 'ի գլուխն իմ կենաց Քրիստոս, որով ընդ ուղիղն հետեւեցայց։ Քանզի կամելով ուժգինս ընթանալ՝ ընկրաց ասատարէս, յանչափն ձգտիլ՝ իմոյն ոչ հասի, 'ի մեծագոյնն ամբառնալ՝ ասուստ գլորեցայ, յերկնայինն ուղւոյն անդնդոց մատնեցայ, 'ի զգուշանալն առաւել՝ յաւէտ վնասեցայ, յանարատն պահիլ՝ մանր խորտակեցայ, կարծելով ընդ ահեակն մրցիլ՝ յաջն գթեցի, 'ի գերկրորդն խաւսել՝ զնախնին կորուսի, 'ի խնդիր սակաւուն՝ 'ի կարեւորացն զրկեցայ, 'ի յուխտին պահել՝ դաշինն դրժեցի, առ սովորութեանն կարիլ՝ կորուսիչս գտի, 'ի փոքունցն փախուցեալ՝ մեծամեծացն մատնեցայ, զոր ես ինքն ինձէն ստեղծեալ՝ չարաչար դատախազ անձին կարգեցի։ Յորոց փրկել զմատնեալ գերիս գու միոյն զօրեսցես, կենաց

մատուցեալ զընծայեալս մահու զհոգիս։ զի գու միայն, տէր Յիսուս, ճանաչիս բարերար, անատհման փառաւք ընդ հօր և հոգւոյդ սրբոյ օրհնեալ յաւիտեանս յաւիտենից։ ամէն։

ԲԱՆ ԾԶ·

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՊԻՆ ՀԵՆՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ, Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍԻՐ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ։

Ա. Խոկ զառիթն մահու գիպուածս դըժոխարմատ ծառայս գառնութեան պատուղք, ընտանիք թշնամիք, հարազատք հակառակք, և որդիք գաւաճանողք, ստորագրեցելովք մատամբքդ նշանակեցից՝ գրեալ յանուանէ, որ են այսոքիկ։

Բ. Սկրտս նանրախորհուրդ, բերանս չարախօս, ակնս յայրատատես, ականջս վրիպալուր, ձեռնս մահաձիգ, երիկամունքս անփորձ, ոտնս մոլորաչարիզ, ընթացքս անեռկիւղ, հեռք խոտորնակ, շունչք ծխախառն, գնացք խաւարային, գոյութիւն լերդի վիմական, խորհուրդ ծարեալ, կամք անկայուն, չար անփափոխ, բարեմասնութիւն ստատնեալ, անձն տարագիր, աւանդ վաճառեալ։ Գազան վիրաւոր, թռչունն նեռատհար, փոխատական բարեկիծ, ըմբռնեցեալ վնասատարս, աւազակ ծովակալ։ Զինուորն նենգաւոր, մարտիկն անպատրաստ, սպառազէն անժուժկալ, մշակ

հեղգացեալ։ Աղօթական անխրախոյս, բե-
մական ստորնաքարշ, քահանայ անկնդրուկ,
օրինական անհուէր։ Դպիր կշտամբեալ, ի-
մաստակ խելագար, ճարտասան անճառնի։
Կերպ անպատկառ, դէմք անամօթ, երեսք
լպրշեալ, գոյն անհամբոյր, տիպ տմարդի, գեղ
ծանակեալ։ Խորտիկ խանգարեալ, ճաշակ
գարշեցեալ, այգի գաղձնաւոր, որթի որդնա-
հար, պարտէզ փշաբեր, հասկ ուռճահալ,
մեղր 'ի մկանց ճարակեալ, անպատապար ան-
կեալ։ Մնապարծ յուսահատ, անհամոզելի
նպով, անհաշտական բաժանեալ, ունայնաբան
շաղակրատ, պաճարամիտ գուռոց, անաստուծէն
ապիրատ, գժոխային ագահ, անեղբատան յան-
դուգն։ Մոլեգնութիւն անատուած, ձեռ-
նաճգութիւն ապանող, տատասկացան երկ-
բագործ, երջանկութիւն եղկելի, մեծութիւն
վատթարեալ, վայելչութիւն անշքեալ, կա-
ղողութիւն տկարացեալ, բարձրութիւն խո-
նարհեալ, փառաւորութիւն ընդոստեալ, պա-
տուիրանագանցութիւն յարակայ, սխալանք
ինքնակամ։ Մատակարար կամակոր, խոր-
հրդակից նենգաւոր, բարեկամ հատուածեալ
հազարապետ գողամիտ, մերձաւոր կծծի, բաշ-
խող ժլատ, վերատեսուչ կարկամ, ոգի ան-
խտակիր, իղձք անսէր, բաղք ատեցող, ա-
ղիք անգթակամք, գնայք անխոհեմ, անե-
ղեւոյթք վնասեալք, ծածուկք անիծեալք,

դիպուածք թշնամանեալք։ Վտառական
վատնիչ, շահարար շուայտեալ, պաշտօնեայ
արբեցող, գանձուց ոսոիկան երկմիտ, պատ-
գամաւոր բանսարկու, գոնապան քնէած, աղ-
քատ հպարտ, մեծատուն ժխտող։ Դիւա-
նապետ անօրէն, պահապան մատնիչ, բնա-
կակից չարտխօս, սուրհանդակ անժամն,
թղթաբեր պարտաւոր, առաքեալ խռովարար,
միջնորդ անիմաստ։ Աբքայ արտաքած, թա-
գաւոր թարմատար, կայսր ոգեկործան, իշ-
խան տիրադաւ, զօրավար դրկող, գատաւոր
ակնառու, ռամիկ ինքնագործ։ Նախատողի
ծաղր, սիրելւոյ ոչխար, բանագրի դաշով,
յանդիմանչի գատախազութիւն։ Քանզի և
'ի վերհագունիցդ կոչմանց էր ուրեք արդեօք
դի էի, իսկ 'ի վատթարականացդ մատանց եկն
երբեմն եհաս դի եղէ։ Արդ այսքան վնասա-
կարութիւնք խարդախութեանց յաճախա-
գունից, յորոց յոմանց խաբեցայ իբրեւ ըզ-
յիմար, և յոմանց տիրեցայ իբրեւ զտկար՝
կամաւ մատնեալ դիս ինքն մահու։

Գ. Արդ զոր 'ի վերագրելոցդ մատանց
քեզ ատելեաց և իմ կորուսչաց՝ 'ի սպաս պաշ-
տաման քեզ ընծայեցիս, զոր ոչ սպակա-
նութեամբ պարագրեալ՝ ամենասուրբդ քո
մեծութեան հանդէպ կացուցիս, և կամ որ-
քանեօք երկայնմտութեամբք համբերեցեր
այսքանեայ պարտուց, որքան ներեր, որպէս

լուեցես, դիմիր իսկ անասցես, թէր ոչ մատ-
նեսցես Հարուածոց դանից զարժանիս սա-
տակման մահու։ Արդ այսոցիկ անենչոյ մը-
թութեանց հոգւոց խաւարի ողորմութեամբ
լուսոյ քո պատահեսցես բժշկել քաւել և
կենագործել, զօրեղութիւն անվիրաբերելի. և
քեզ փառք յաւիտեանցին. ամէն։

ԲԱՆ ԾԷ·

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՓԵԼՈՒԱԾ ԿԵՍԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀԱԿՈՂԻ
ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՅ ԲԱՆԻ·
Ի ԹՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԹՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ։

Ա. Քրիստոս աստուած անուն ահաւոր, մեծութեան սեռակ, անքնին բարձրութեան պատկեր, անսահման զօրութիւն, կերպարան փրկութեան լուսոյ, պաշտպան կենաց, դուռն արքայութեան վերնամ հանգստեանն, ճանապարհ հանդիպաստութեան, ապաւինութիւն նորոգ և անախտական երանութեան, ամենակալ ինքնիշխանութիւն բոլոր էակաւորութեան, օրհնութեան կոչումն, աւետեաց ձայն, բերկրութեան բարբառ, անմահութեան դեղ, որդի անճառ աստուծոյ միոյ. որ ինձ անհընարին է, քեզ դիւրին է. որ ինձ անհասն է, քեզ սահմանեալ է. որ ինձ անանցն է, քեզ հպաւոր է. որ եղկելոյս ինձ ծածկեցեալն է, քումդ երանութեան մերձաւոր է. որ ինձ անկարելին է, քեզ կատարեալ է. որ ինձ ան-

կշռելին է, քումդ անճառութեան չափեալ է. որ ինձ յաւտահատութեանն է, քեզ ափսփանաց է. որ ինձ անբժշկականն է, քեզ անվրատանելի է. որ ինձ հեծութեանն է, քեզ խնդութեան է. որ ինձ ծանունք են, քեզ թեթեւագոյնք են. որ ինձ եղծեալն է, քումդ զօրեղութեան գրեցեալ է. որ ինձ կորուսեալն է, քեզ ըմբռնեալ է. որ ինձ անճառն է, քեզ համարեալ է. որ ինձ մեայն է, քեզ ճառագոյթ է. որ ինձ անթիւն է, օրհնեալդ քում ձեռին բովանդակեալ է. որ ինձ սոսկալին է, քեզ հեշտալի է. որ ինձ փախչելին է, քեզ վանելի է. որ ինձ անմատոյցն է, քեզ դիւրահեքքելի է. որ ինձ մահաբերն է, քումդ էակաւորութեան զօրութեան ընդ ոչ գոյն համարեալ է։

Բ. Այլ դու, ողորմած աստուած բոլորից տէր Յիսուս Քրիստոս, և այսմ զօրես առ ելիցն հնար՝ եթէ գթասցիս. վասն անուան փառաց մեծութեան հօր քոյ օրհնելոյ, վասն կամաց գթութեան ոգւոյդ քոյ սրբոյ, տես 'ի տաժանաւորս կրից յանդիմանական յոյսնութիւն, և 'ի խորոց սրտի ինքնամատոյց դատապարտութիւն. նայեա 'ի բնութեանս ամենապատաղ խակութիւն, և պարդեւեա բժշկութիւն վիրացս և հնարաւորութիւն կրբատեանս, դերծումն բազմամանեաց մահուս և շաւիղ կենաց ապականելոյս, նորոգութիւն

եղծմանս և մուտք յուսոյ ամբարշտելոյս։ Եթէ ես զանմանն ինձ կամս ցուցի, ո՞րչափ առաւել դու զբնաւորականդ քո զբնական բարերարութիւնդ. եթէ 'ի փչոց պտուղ ընծայեցար քաղցրութեան, ո՞րչափ առաւել 'ի ծառոյդ կենաց՝ ճաշակ անմահութեան. եթէ ես խնդ ատելեաց ողորմութիւն մաղթեցի, դու քոյոյս գիա՞րդ ոչ կրկին մատուցես, հզօր, յանմուտդ առատութենէ։

Գ· Աւրդ տես 'ի քոյդ մեծութիւն բարձրեալ, նայեցեալ 'ի յիմն փոքրկութիւն. ընկալ զսակաւ խոստովանութիւնս անհամար մեղացս, որ զբնաւն համայն տեսանես. և որպէս զՎիմին գթել ոչ գրեցեր, և զաւաղոյս փոքու ստանել մի՛ համարեսցիս. և իբրեւ զԴաւթին՝ ընդ մեղայն ասել՝ խակոյն անցուցեր զպատիժ պարտուցն, և առ իմ ձայնիս հեծութիւն գնոյն գործեսցես, երկայնմտութիւն. որ տես ամենեցուն առատապէս ա՛նաչառութեամբ որպէս յաղթող բարի բաղմիմաստ, և ոչ նախատես զյեանեալ ստրուկս որպէս ողորմած և ամենասաեղծ. ստացիր վերստին, և մի՛ կորուսաներ զբուծեալս ստեամբ քո, գթած։ Զի քո է փրկութիւն, և 'ի քէն է քաւութիւն, և քեզ փայել է փառք յամենայնի յաւիտեանս. ամէն։

ԲԱՆ ԾԸ·

Վ.ԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵՆՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ ԱՒ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ.
Ի ԽՈՐՈՅ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍԻՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ։

Ա· Օրհնեալ տէր Յիսուս ընդ հօր, 'ի կամս հաճութեան հոգւոյդ քո սրբոյ. և օրհնեալք ամենայն առ 'ի յօրհնելոյդ օրհնեցան. օրհնեալ միայն որդի օրհնելոյ. չիք իմ թագաւոր իշխեցող շնչոյս բայ 'ի քէն, Քրիստոս։ Այս է օրհնութիւն Յակոբայ. ասէ Եսայի, յորժամ բարձիցդ զմեղս նորա։

Բ· Աւրդ ողորմեայ ինձ, տէր բարեգութ, ըստ նախնիդ քո սովորութեան, և օրհնեա զանօթս քո բանական, ըստ ձայնին Դաւթի և ըստ Մովսէսի. զի բանիւդ քո փրկութեան ժամանեալ, հասից քաւութեան օրհնեալ առ 'ի քէն։ Աստուածապէս ինձ հրաշագործեա, ողորմած սրբոյ երկնաւոր, որպէս անկելոցն 'ի բազմաժամանակեայ մահճացն խշտիս, ժողովելոցն 'ի սրահին Բեթհեզդայ։ Յորոց մի էր և կրկին թերահաւատն՝ երից տասանց և ութի միոյ ամօք ախտացեալ յօդիցն լուծմամբ, որում՝ ոչ անխայեցեր զբժշկութեանն ձեռնտուութիւն, իբր գիտելով զանբոյժ չարութիւնն՝ որ նիւթեացն քեզ յաւուր մատնութեան դառն գիշերին տիրամարտութեան՝ երախտաւորիդ, մեծիդ և բարերարիդ։ Որ

թէպէտ և կանխաւ իմն զգուշացուցեր, թէ մի մեղանչեր, զի մի կրկնեսցին կրկին քեզ չարիք, ոչինչ վերջացաւ լինել ձեռներէց սկզբնաւոր անհամբուրելի գաւազանն զքեզ 'ի խաչին։ Եւ զու այնպիսւոյ անյարիր ջատուկ մահու ծնգեցեալ չարաչուք առն ողորմեցար, անճառ բարութիւն, սիրոյի մարդասիրութիւն, սարսափելի ներողութիւն, ոսկոյի երկայնմտութիւն, անբաւելի քաղցրութիւն, փառաւորելի հեզութիւն։ Որ միշտ յաղթիս 'ի զթութենէ և ոչ թշնամանիս, պարտիս յողորմութենէ և ոչ պարտաւիս, բռնադատիս 'ի մարդասիրութենէ և ոչ անդոսնիս, հարկիս 'ի բարութենէ և ոչ հայհոյիս, ստիպիս 'ի սիրոյ և ոչ բամբասիս։ Պաղատիս զարձին իմ առ քեզ և ոչ ձանձրանաս, արագես զկնի ապերասանիս և ոչ լքանիս, ձայնես չլսողիս և ոչ սրամտիս, փութաս մեղկելոյս և ոչ խափանիս։ Առ չարս ես բարի, առ ամենապարտս ես ներող, առ մեղաւորս ես քաւիչ, առ խաւարեալս ես լոյս, առ մահացեալս ես կեանք։

Գ. Այս են զկրք ամենայն հոգեշունչ օգտակարութեան, որ յառաջս ծնանին երկնաւոր պտուղս անճառս և զարմանալիս։ Ասա և ինձ թշուառացելումս, օրհնեալ ամենապարգեւ, արի առ զմահիճս խշտացդ մեղաց 'ի վայր կործանմանդ, և հեռեւեալ ժամանեա յանդորր հանգիստ անաշխատ կենաց։ Խղեսցես ամենակարող սուսերաւ բանիդ հրամանի զերիզապնդեալ մահադգեստս պարփակութիւն դժոխոցն կապանացս, և լոյծ լինձ զհանգոյցս խեղդողական ոգեպահանջ սատակութեանս, առաքելով զարժանաւորս մահու յաղտութիւնն վերին անանց բերկրութեանն, կենաբերս և աստուածային քո բանիդ։ Մի տակաւ տակաւ ազդեսցես, և մի օր 'ի յօր յերկարաձգեսցես, զի մի ստուար ծանրութիւն բեռանցս մեղաց տիրեսցէ թիկանցս ազդերաց, և կործանեալ զիս կորացուսցէ հայել 'ի դժոխս, և ուժգնակի գոռոզ բռնութեամբ անպարապ հոգեւորական զինուն արարեալ՝ մահու ծառայեցուսցէ։ Այլ օգնեա ինձ, քարի վշտակից հեծութեան կարեացս մահու երկանց, առեալ յինէն զվայս սատակմանն, որպէս երբեմն յուսոյ պահակին, որով կառուսցես զվայելչականն յաղթանակի արի զօրութեանն, պնդապէս հաւատով յուսոյն կարծրութեան ընդ քեզ բեւեռել անսայթաքելի։ Եւ քեզ ընդ հօր հոգւովդ սրբով փառք և իշխանութիւն յաւիտեանս. ամէն։

ԲԱՆ ԾԹ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ. Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ.

Ա. Հաւատամ և վկայեմ մոայ գիտութեամբ՝ 'ի քէն ապդեցեալ ոգւոյս իմաստիւ ուշիւս տեսման, զի ըղձալի են քեզ, բարերար, աղաչանք մեղաւորաց քան զխնդրուածս արդարոց։ Զի մինն զպարտութիւն անձինն յայտնեալ՝ շնորհիդ քո ապասէ, առ որ ծանուցեալ զբնութեանս չափ, և մեծ կշռամբիչ ասէն համբարձեալ ինքնագոր մարտակից նմին իսկ ինքեան և դառն դարմիչ և ծածկատես դատախազ։ Իսկ միւսն յարդիւնս բարեացն իւրոց նայելով, յանձին հարեալ ձեռն վստահութեան, մուանայ զսահման բնութեանն, և պարգեւաց քան ողորմութեան դիտեալ ակն ունի։ Վասն որոյ առ մինն անթիւ են ստեղծուածք ճառից, որ զողորմութեանդդ քո փոդով բարբառոյ ապդէ. իսկ առ միւսն լռեալ են քոյդ, անքնին ահաւոր և ամենախնամ, ամաչեմ ասել՝ թէ և երկրաւորիս գործոց պատմութիւն զքոյդ յաւաջեալ։ Արդ արի տէր, և մի զօրասցի քան զքոյդ աջ հողեղինի. մի կշռեսցին ողորմութիւնք քո ընդ ջանից մարդկան։

Բ. Եւ արդ առողջքն անդամոք անկարօտք

են բժշկութեան, և տեսանողականքն աչօք չունին պէտս առաջնորդի, և փարթամքն ընչիւք ոչ դեգերին առ դուռս լիոցն, և ամենայնիւ յոլովացեալքն ոչ ապասեն փչրանաց սեղանոյ հացի, և սուրբքն վարուք ապէնիպաղ են ողորմութեան։ Եւ արդ ինձ գթասցիս ողորմել, բարձրեալ երկնաւոր հզօր, ամենաստիպաւ վարանեցելոյս։ Քանզի թէ էի իբրև զՅոբ, ասէի զանձն իմ իբրև զնա արդար և անարատ. թէ էի իբրեւ զՄովսէս, ասէի վստահութեամբ զնորայսն, ծանիցէ տէր զայնոսիկ որ իւրն են. թէ էի իբրեւ զԴաւիթ, ասէի՝ արարի զիրաւունս և զարդարութիւն, և դարձեալ զմեծն քան զբնութիւն մարմնոյ, զմեղս թէ տեսանէի 'ի սրտի իմում, մի լուիցէ ինձ տէր. թէ էի իբրեւ զԵղիա, ասէի զանձն իմ այր Աստուծոյ. թէ էի իբրեւ զԵրեմիայ, զքոյդ ճշմարտութիւն յանձն օրինակէի. թէ էի իբրեւ զԵզեկիա, պարծէի զբարւոքն և զիրաւացին՝ գնացի առաջի քո արդարութեամբ. թէ էի իբրեւ զՊօղոս, ասէի զիս բնակարան աղդարան և ընդունարան Աստուծոյ բանին։ Այլ ես անօրէնս 'ի մէջ գիտութեան օրինացն, ոչ միայն չունիմ զանձն իմ քեզ ընծայել յարդանօք բանից իբրեւ զնոսա, և զբնաւին չարս որպէս զբարիսն զայնոսիկ առաջի քո յիշատակել, այլ և ոչ զամենաւսն գոյից ըզքարեհաչակեալ անուանդ հզօր ամբարշտեալս

լեզուով գովել։ Իսկ դու առ ամենայն հնարս զօրաւոր՝ մատո ինձ ոգի փրկութեան, աղաղակութեան, ձեռն այցելութեան, հրամանի բարութեան, լոյս ողորմութեան, բանն նորոգութեան, պատճառ քաւութեան, գաւազան կենաց օգնութեան։ Զի դու ես յոյս ապաւինութեան, տէր Յիսուս Քրիստոս, օրհնեալ ընդ հօր հոգւովդ սրբով յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն։

ԲԱՆ Կ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀԱՒՈՂԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ, Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍԻՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒՆՈՑ։

Ա. Եւ արդ որպէս դի ոչ վայելէ օրհնաբանութիւն 'ի բերան մեղաւորի՝ 'ի ճշմարիտն առակէ կանխաւ իսկ ուսայ, զիարդ յաւելից կրկնել զնոյն գովութիւն աղաչաւորս բազմապատկաւ, որ հանապազ ընդունիմ անէծս 'ի տաղմոսս բարեբասութեան։ Զի թէր երգեցից ինձ վասանգս և տրճանացուցից նախատինս, և 'ի մերկութեանս գրկի փուշս ընդ շուշանաց ժողովեցից. զիարդ ընդ Դաւթի համարձակեցայց ասել, թէ դատամնա մեղաւորաց փշրեսցես. զիարդ դատձեալ, թէ մի անօրէնք բնակեսցեն առաջի աչաց քոց. զիարդ, թէ դատ արա ինձ տէր ըստ արդարութեան քո, ըստ ամբծութեան իմոյ որ յիս.

զիարդ, թէ կատարեսցին չարիք 'ի վերայ մեղաւորաց. զիարդ, թէ խորտակեսցին բազուկք մեղաւորի և չարի, և զոյն որ զկնի. զիարդ, թէ տեղասցէ 'ի վերայ մեղաւորաց որոգայթ

հուր և ծծումբ. զիարդ, թէ սատակէ տէր զչրթունս նենգաւորս և զլեզուս մեծաբանս. զիարդ թէ փորձեցեր զսիրտ իմ և ոչ գտեր անիրաւութիւն. զիարդ ըզյաջորդն ասին, թէ ես պատհեցի զճանապարհս խիստս.

զիարդ զեւան, թէ ես արդարութեամբ երեւեցայց երեսաց քոց. զիարդ, թէ և ես եղէց անբիծ ընդ նմա. զիարդ զմիւսն, թէ հատուսցէ ինձ տէր ըստ արդարութեան իմում և ըստ սրբութեան ձեռաց իմոց. զիարդ անձամբ ինձէն զատութիւն իմ ծանակեցից՝ ասել ընդ սրբոյն, թէ լուացայց սրբութեամբ զձեռս իմ. զիարդ 'ի մէջ նանրութեան զամբարշտացն սիթուս բամբասեցից. զիարդ զերջանկին պարծանս թշնամանացելումն կերպաւորեցից, թէ դատ արա ինձ տէր՝ զի ես յանբծութեան իմում գնացի. զիարդ օտարս 'ի բարեաց՝ զիտողիդ գաղտնեաց արգահատեցից, թէ մի համարիր ընդ ամբարիշտս զանձն իմ. զիարդ ես ինքն գոլով զոյլս անիծեցից, թէ տուր նոցա տէր զգործս նոցա, և 'ի կարգ բանիցն

համարձակեցայց։

Բ. Քանզի թէ զյետինս բանիցն առաջնովք առատաւոր եղից, կրկին ծանրանան ինձ ցաւք և յաճախեսցեն դառնութիւնք։ Բայց 'ի շեղջեցելոցն արտասուաց՝ զոյգն մի չափեալ, բաւականացայց հանապազորդեան յանդիմանութեամբ սազմոսարանին ընտանի ձայնիւն, որ զպարտաւորեալս միշտ կշտամբէ. առ որս և սպառուած քառասներորդի ինսներորդի հատուածի բանի յանդիմանողի զիս դարշեցուցեալ, հանապազ խայտառակէ. խցեալ զբերանս 'ի փառաբանութենէ, եղկելի զանձն իմ ցուցանէ, աստուածային ձայնիւն դատապարտեալ, յակնկալութենէ կենաց լքանէ, միանգամայն և վիրգս մահու ինձ իբր 'ի պատնիշէ առաքէ։ Քանզի թէ չար է անէծս առնուլ յօտարէ, ապա անձամբ զանձն անիծանել կրկին չարաչար. իսկ եթէ չառնուլ նախատինք 'ի մերձաւորաց օրէնք են, ապա 'ի տեսողէն հայել զայսոսիկ, կրից արեան տաժանմունք, վիշտք աղէտից և խէտք մտաց։ Բայց թէ առ խնարհութեան անձին իւրում մատնեցի, ջնեալ և կշտամբեալ անիծիւք 'ի լեզուէ իւրմէ, 'ի խաստովանեալ և յամէնիշխան շրթանց բերանոյ վերնոյն օրհնեցի. զի ճշգրտեալ թարգմանեաց զզարձն իւր առ նա՝ զհետս կենաց ոչ լքանելով. սահմանաւն սիրոյ զպարտեացն արմատ կրճատեաց, ոչ տիրեալ

'ի խարդաւանաց չարաբանողաց. ոչխար հօտին Քրիստոսի գտաւ բժշկեալ՝ դիմելով 'ի յաղն բուժիչ աղեացն ապրածից։ Բայց եւս անբանական բարոյից է՝ ասուն կենդանեաց 'ի մէջ դպարոց ծաղկածին վայրից կենաձիր բանից թմբրութեամբ մտաց 'ի յարօտս մահու ճարակել։

Գ. Եւ արդ քանզի իմ է առակս վերջին կշտամբողական, և առ իս ակնարկէ զդիպուածացն չար պատահմունս, որ ինձէն անձին նիւթեցի միշտ զեղմունս կիզանողական հրոյ տոչորման, հոսեալ 'ի յերկնաւոր զգոյիս գաղթանս խնամանարանի բազմակիս։ Քանզի զիարդ 'ի յարդիւնս ինձ օգտից սազման եկեսցէ, յորժամ անպտուղ 'ի բազմերգութենէն լինիցիմ, ոչ նուագել հոգւով, ըստ թելադրելոյն Պօղոսի. զիարդ ընդ մարդարէին եւս ըզտերունին խառնեցից մեծս մեզաւորաց՝ նկունս պիտանեաց, ասել ընդ սրբոյն, թէ 'ի բաց կացէք յինէն ամենեքեան որ գործէք զանօրէնութիւն. զիարդ ոչ ունելով 'ի բազմացն պատուիրանաց կատարեալ՝ շնորհին և օրինին՝ բարբառեցայց զերջանկին, որ նախ ինքն արար զոր մեզ կանոնեաց, թէ քանզի ծառայս քո պահեցի զայս, և որ զհետն գան ասացեալքն. զիարդ թափուրս 'ի լրութենէ խնամատից կենաց ընդ երկիւղածս տեառն օրհնեցից. զիարդ ընդ մեծին մոգթանաց զիմս յոգեցից, թէ

զմին խնդրեցի 'ի տեառնէ՝ զտեսիլ վայելչութեան նորա և զհրամանատրութիւն տաճարի նորա։ զիարդ 'ի հրաժարելին ինձ ձեռնամխեցից, յորժամ ասեմ, թէ ուղղոց վայելէ օրհնութիւն։ զիարդ շրթամբք իմովք զանձն իմ անիծից՝ ասելով զկնի յորովից առեալն, թէ երեսք տեառն 'ի վերայ չարագործաց՝ սատակել զյիշատակս նոցա յերկրէ։ զիարդ զմիւսն դարձեալ, թէ չարք վաղվաղակի սատակեսցին։ զիարդ զկերպարանացն իմ նմանութիւն, թէ բաղուկք ամբարշտաց խորտակեսցին։ զիարդ սատակման ինձ պաղատեցայց, թէ ահա մեղաւորք կորիցեն։ զիարդ զբազմայածեան լեզուս 'ի յօրհնեալն բան մխեցից, թէ ասացի պահել զճանապարհս իմ, զի մի մեղայց լեզուաւ իմով։ զիարդ փշովք մեղայց հեղձեալս զանարատին պարծեցայց, թէ այլ զիս յանբծութեան իմում ընկալար։ զիարդ ես մեղաւոր և կրկին պատժաւոր զհանգուանակիցսն դսրովեցից ապրել 'ի նոցունց, թէ 'ի մարդոյ մեղաւորէ նենգաւորէ փրկեա զիս աստուած։

Դ. Զիարդ իբր ոչ կռապաշտեալ անզգամ կառապէս պերճացայց ունայն պանծանօք ասել ընդ Դաւթի, միթէ մոռացեալ իցէ մեր զանուն աստուծոյ, կամ ձգեալ զձեռս 'ի մաղթանս օտար աստուածոց։ քանզի որ 'ի մեղս դարշութեան խոնարհեսցի, առաջի կայ նորին կառուցեալ առեալ 'ի պաշտօն յաւանականացն ախտարծարծիցն պոռնկապատիր պատկերացն կերպարան՝ Աստարտայ և Քամոսայ և Մեղքոմայ արուարձանի և Թարահատայ թարմատարի, ընդ զաղրատեսցն կանացեաց՝ իշանդամիցն պատկառանք՝ անվերարկու ծանակութիւնք։ Իբր ոչ պատկառեցից սովիմբ ասել ընդ նահատակին, որ զայս դիմագրաւութիւն առ բարին ունէր միշտ, թէ վասն քո մեռանիմք զօրհնապաղ, և որ 'ի կարգին է սորին սաղմոս։ Իբր յիմարս յարս և վատթարս ասել ժպրհիմ, թէ բերան իմ պատմեսցէ զիմաստութիւն և սիրտս զհանճար։ Իբր մարդելոյզ կերպարանաւոր՝ զմարդահաճոյիցն սակերս ցրուել մաղթեցից։ Իբր զկրկին երկրորդեալսն մեծանուն բարութիւնս, թէ հաճոյ եղէց առաջի տեառն յերկրին կենդանեաց։ Զիարդ ունողս անբաւից մեղաց զարդարոյն առեալ կարդացից, թէ ոչ մեղք իմ և ոչ յանցանք, առանց մեղաց ընթացայ և ուղիղ եղէ։ զիարդ զիս ինքն մատնեցից կորստեան յասելն զայս բան, թէ մի ողորմիր գործողացն զանօրէնութիւն։ զիարդ, թէ որպէս հալի մոմ առաջի հրոյ, այնպէս և մեղաւորք յերեսաց աստուծոյ։ զիարդ գրգեալս ապականացու փափկութեամբ՝ սահմանեցից զանմանն ինձ բան, թէ խոնարհեցուցի պահօք զանձն իմ, և զաղգակիցս նորին ընդ նոյն, թէ ես 'ի նե-

ղել նոցա քուրձ զգենուի, և իբրև զգաւազ և զարտում խոնարհ առնէի։ Որպէս հանդարտեցից զնմանեսացն իմ պատիժ միշտ յիշատակել, թէ սակայն մրուր բարկութեանն աստուծոյ ոչ սպառեսցի, և արբցեն 'ի նմանէ ամենայն մեղաւորք երկրի. իբրեւ զեւան առ սրմին, թէ զամենայն եղիւրս մեղաւորաց փրշրեսցես։ Զիարդ զապերախտութիւնն Յակոբայ 'ի ճառ առեալ հենդնեցից, որ ընդ ստուերին զճշմարտութիւնն ընկալեալ, մեռացայ ընդ նոսին նոցին թերութեամբ զերախտիսն Քրիստոսի աստուածայնովքն արուեստիւք խաչին փրկանօք, քան նոքա զզօրավարութիւնն Մովսէսի ցոլոյն սքանչելեօք, որ զօրինակն նկարագրէր տէրունական մատեսութեանն։ Զիարդ գյարուցելոյն 'ի վերայ դիւաց զաղէտս ցուցից, իբր նոքա զօտարացեղիս խուժադուժ ազգացն ասելով, թէ արկին զդիակունս բարեացն որ 'ի մեզ՝ կուր ինասակարացն թռչնոց, այս է՝ այսոցն օդայնոց. որպէս զանկեալ զսերմն բանին 'ի ճանապարհին, և զմիաբանեալ զկամս ընդ չարին՝ սուրբ անուանեցից. իբրև զնմանակիցն առ 'ի նոցն չաւիղ չարին պատերազմի՝ գուպար գաղտնամարտ մտացս օյտելոց, զոր ես զօրացուցի գործակցեալ հնարիս բանասարկուին։ Եւ ոչ ունիմ ասերսել, թէ մի լաեր և մի գազարեր, աստուած. և խորհեցան 'ի վերայ արբոց քոց և ասացին, զոր 'ի կարդէ սաղմոսիս

է աղօթել։ Քանզի յոյժ պատեհագոյն է առնուլ զոյսոսիկ 'ի վերայ բռնութեան մղեկան դիւաց միշտ ճակատելոց առ ներկայիս խռովութիւն, և ընդ նոսին նոցին մշակաց։

Եւ Յորոց դու, ասէր Քրիստոս որդի բարձրեալ մեծիդ աստուծոյ, պահեսցես և ամրացուսցես, երկնային զօրուդ շրջապակութեամբ՝ յամենայն ընթացից խաբողին հողմոց խաչիւդ լուսոյ զմեզ պաշտպանեալ. որ զի թէ և գրացին յիս անօրէնութիւնք բազմօրինակք, այլ ոչ հայհոյութիւնք։ Որ ոչ հանգեաբ 'ի կրուսա նմանեացն իմոց ամբարշտելոց, այլ ամենագորով թախանձմամբ ընդ եղծման ջրոդոցն զապրագործոց կրկին վշտացար, տաղտկալի զմեհու նոցա դիպուածն քեզ գրեցեր, ասելով զպարմանալին լոգոց բան, ածեալ զմտաւ ոչ եւս յաւելից անիծանել զերկիր վասն գործոց մարդկան։ Եւ մխիթարիս մեծ իմն պարարեալ ընդ կեանս անմարդիկ և պարտաւորաց ատատկման. որ երբեմն առակաւ գդմենոյն զանկայելն 'ի կործանելիսն ցուցեր, ողորմած, և առ այլ ուսումն ներդեցար ասատիկ վասանգեալ ընդ յամրանալ անձրեւին առ ուրացողացն դարման։ Անճառելիս ցուցեր բարութեան տեսակս յիշատակաց ասնելիս՝ 'ի վերջին աւուրս. քեւ 'ի ձեռն առաքելոյն քոյ՝ աղջոյնս հատարակաց անհամբուրիցն հեռաւորաց քաղցրաճաշակս հրամայեցեր։ Ահա և

յիս ցօղեա կենդանի դՀայրենի դթութեանդ զսէր, զի և ես փրկեցայց քաւեալ ամենաւատ քո այցելութեամբդ։ Եւ քեզ ընդ հօր հոգւովդ սրբով փառք յաւիտեան. ամէն։

ԲԱՆ ԿԱ·

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀԱՍՈՂԻ
ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ.
Ի ԹՈՐՈՅ ՍՐՏԻՑ ԹՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ։

Ա· Եւ ընդէ՞ր է ինձ բնաւն որ 'ի սաղմոսին այնպիսեաց բանիցն 'ի կիր արկանել, որ 'ի նախատինս միանգամայն և 'ի նզովս ինձ յարակային, հանապազ երգել իմովս տաւղօք։ Քանզի զիա՞րդ արդեօք զշուք երջանկին ինձ դատապարտելոյս նմանեցուցից ասելով ընդ նմին, թէ ոչ մերձեցաւ առ իս թիւրեալն սրտիւ։ Զիա՞րդ զկարգապրութիւնս տանցն 'ի յայտանէ զկնի թուելոյն զարհուրեցուցչաց ընդակից կայից կանոնաց օրինաւորին՝ զինուորին և թագաւորին և մարմնական հրամանատուին, որք և երկնայնոցն են համբուրելիք ասելով, ոչ յուսահատ եղէց 'ի կենաց պատմոցս աւետեացս և նորոյս աշակերտ անմահն յամենուստ բարեկարգութեանց։ Զիա՞րդ ըստ իրաւախորհ արդարոյն, ընդդէմ մեղաւորացն մահու զինեցայց առակաւ առաւօտին 'ի սկիզբն արթնութեանն միշտ պատրաստական լինելոյ, որ և ոչ զանգամս մարմնոյս գանեալ խրատեցի. զիա՞րդ մասնակցեալ մեծին արութեան՝ ստատակեցից 'ի քաղաքի տեառն զանօրինեալսն, որ և ոչ զբուսեալ բիծս հոգւոյս իմոյ մեռուցի։ Զիա՞րդ ստեցից գրողին չեւ յայտնելոցն, թէ զմեխիր որպէս հոգ կերայ. զիա՞րդ, որ ոչ միացուցի յիմոցս կրից կամիլ մի զղջոր ընդ յատակ արտօսր աղբերց երգողին՝ ասեմ ընդ նմին, թէ զրմպելիս իմ արտասուօք խառնեցի, և արտասուօք իմովք զանկողինս իմ թացի։ Զո՞րս ինձ գրեցից մեղօք մահացեալս, յորժամ սիրողն աստուծոյ 'ի բոլոր սրտէ զյանցմունս նախնեացն իւր վարկանիցի, թէ մեղաք մեք ընդ հարս մեր՝ անօրինեցաք և յանցեաք, և որ 'ի վախճանն յանդի սաղմոս իրաւամբք առ իս, քան առ Խարայէլ։ Որովք յարդեցայց դասիլ ընդ բարին, յորժամ մարդկային հնարից այս գեղ պատուեցաւ՝ որ ոչ յիս գտաւ, 'ի գարշութենէ կերակրոց 'ի մահ սովեցեալք և յաճախութենէ ճգանց 'ի հոգւոց նուաղեալք, ըստ խորութեան ինքնօրէն կրօնից հրէից և հեթանոսաց։ Զիա՞րդ արդարութիւն իմ մեայ յաւիտեանս, զոր ոչ բնաւ իսկ կատարեցի։

Բ· Եւ զի մի՛ տաղտկացայց յամեալ 'ի բանիս, 'ի համառօտել զսոյն փութացայց։ Զի՞նչ ունիմ ասել 'ի տեղի բանիցն՝ զոր աստուածաշունչ ձայնն նուագեաց օրհներգոյն Դաւթի, թէ բոլորով սրտիւ իմով խնդրեցի զքեզ։

պիտի ընդ սին զմեծն քան զայս, թէ յա-
մենայն ճանապարհէ չարեաց արգելի զոտս
իմ. իբր ընդ եղեալս և զայն մատուցից, թէ
'ի սրտի իմում թաքուցի զբանս քո, որպէս
զի մի մեղայց քեզ։ Որպէս զանայնութեանցս
իբր զբութեանց ճառեցից ընդ պարս մարդոց,
թէ 'ի պատուիրանաց քոց խմացեալ, ատեցի
զամենայն ճանապարհս չարաց։ Զիարդ ըստ
հեզոյն ճշմարտութիւն խնամ առութեանս
մշտնջենական երդմնահարութիւն կարդեցից՝
ուխտեալ ընդ հաստատմին, երդուայ զոր
հաստատեցի պահել զդատաստանս արդա-
րութեան քոյ։ Զիարդ ինձ հրեշտակ մա-
հագոյժ անհրաժեշտ վճռի՝ զբանին պատգամ
կրկնեցից, թէ հեռի է 'ի մեղաւորաց փրկու-
թիւն։ Զիարդ չարս իսկապէս՝ զբարեացն
գրեցից՝ որք 'ի տեառնէ առնուն զնոյն հա-
տուցումն՝ զայս առն յեղյեղել, թէ բարի
առնէ տէր ուղղոց սրտից։ Զիարդ զհամա-
ռօտն փոխատրութիւն անաչառութեան՝ վրի-
պոցելոյս ինձ սահմանեցից, թէ զթիւրեալսն
յափշտակութեամբ տանի ընդ այնոսիկ, որ
գործեն զանօրէնութիւն։ Զիարդ զաստուա-
ծագգեաստին պանծանս ամաչեցելոյս ինձ պա-
տուաստեցից՝ ասել զնորայսն, թէ տէր ոչ
բարձրացաւ սիրտ իմ և ոչ զբօսան աչք իմ,
և որ յետ սրտին պատմին ատացեալքն։ Զի-
արդ զանճառն քան զմարմին բան՝ 'ի ցոյցս

առից քաջալերութեան վհատելոց ես գանձ
գեհենին, ասել ընդ օձեալն ատուածոյ հոգ-
ւոյն, թէ յառաջագոյն աւուրս, զի ոչ գոյ
նենգութիւն 'ի լեզուի իմում, 'ի սկզբնաւորն
նախաձայնեալ ստղմսիս մինչեւ 'ի լրումն ա-
ւարտման բանիս։ Զիարդ դատակցութեան
դժնէից մարդոց համբան ոչրս մահու և որ-
գիս ատատկման բարբառիմ զբարեշնորհին, ոչ
ահա զատելիս քո տէր ատեցի, և զմնացուա-
ծըն սրին կարգի։ Զիարդ մեծաւն վատահու-
թեամբ տօնելի վերին, անձն իմ և դու աշ-
խարս աշխարհի, զանդատ քո ոգի յառաջ ըն-
ծայեալ՝ մեծացուցանես ընդ պսակելոյն, թէ
փարձեա զիս տէր և տես, թէ իցէ՞ն անօրէ-
նութիւնք 'ի ձեռս իմ, և դյաւերժածն որ
զհետ սրին։ Զիարդ ես գոլով՝ և յայլոց
աղօթեմ ապրել՝ յուսացելոյն յատուած
ձայնակձեալ, պահեա զիս տէր 'ի ձեռաց մե-
ղաւորի և 'ի մարդոյ չարէ։ Զիարդ համբար-
ձայց ընդ փառաւորեալն մաղթել ատուծոյ,
թէ դու ես յոյս և բաժին իմ յերկրին կեն-
դանեաց։ Զիարդ իբր հանդիսացեալ ընդ ճրդ-
նաւորին՝ զմրցանակն յաղթանակի թագաւո-
րին մատուցանելով՝ զառաւելեալն քան զօրի-
նակ աղերս աղօթից, թէ ինձ սպասեսցեն
արդարք քո մինչև հատուցես ինձ։

Գ. Բարեբանեալ է և այս իմաստ հոգեւոր
և տերունի գործոյն նմանի, որ զփարձիչն

պատկառեցայց, յորժամ զամենայն արհամարիցէ և սկզբնապատճառն եղելոց միայն ընտրիցէ ասելով, թէ երանի ժողովրդեան, որոյ տէր աստուած է նոցա։ Մեծ է և այս բարձրութիւն շնորհի և զգուշական համարձակութիւն լցեալ երանութեամբ, թէ սուրբք քո օրհնեսցեն զքեզ։ Ընտրեալ է և այս ընտանութիւն մերձաւորական հոգևոր հաղորդութեան՝ յաստուած յուսեալ և 'ի նոյն արձանանալ բանիւ սաղմոսին բերկրեալ, թէ զկամս երկիւղածաց իւրոց առնէ տէր. և զկարդ բանին կատարէ, մինչեւ զողբալին և զզուարճալին ապրեցէ, թէ սրահէ տէր զամենեսեան որ սիրեն զնա, և զամենայն մեղաւորս սատակէ տէր. 'ի գլուխս լրման գրոց նուագարանաց սաղմոսիս՝ ելբ թէ զօրինակն իսկ եցոյց վերջին հատուցման արդարոց և մեղաւորաց։ Զուգակցորդք են միմեանց և զկնի երդեցեալքս. զի թէ ընդունի զհեղս տէր և խոնարհ առնէ զամբարտաւանս մինչև յերկիր, ապա ինձ ոչքան եղկութիւնք կան առաջի. իսկ եթէ հաճի տէր ընդ ժողովուրդ սուրբ, և բարձր առնէ զհեղս 'ի փրկութեան, ապա հերքեալս 'ի բարեմասնութեանց ես ոչ հաստատեցայց. իսկ եթէ օրհնելի է աստուած 'ի սուրբս նորա տիրապէս, ապա օտարս ես 'ի մաքրութեանց ընդ նոսա դասեցայց. իսկ եթէ 'ի կանխերգիցն մերձ այսր եղից յիշատակա-

բան ինձ կշտամբութեան, թէ սիրեցէք զտէր սուրբք նորա, զի ստուգութիւն խնդրէ տէր՝ և կրկին հատուցանէ ամբարտաւանին, ապա յորմէ գնդի ես դատաց գերեալս 'ի դաղանեաց գտողին չարեաց։ Քանզի զոր օրինակ տատանին տագնապաւ տերեւք անկոց եղեւին ծառոց շարժեալք 'ի հողմոց ուժգին բախելոց հոսեալք 'ի խոնարհ, այնպէս ջանացաւ ջարդել զընթացս ի մոց վերարձակութեան քաջաբեր ուղիշ՝ զյարմարեալս ձեռամբ անեղ մշակիդ։ Զոր հաստատեսցես արմատացուցեալ վերատին դարձեալ նոր պտղաւորութեամբ անապականաւ, յանդատան կենաց խնամոց քոց կամացդ ամենապարգեւ թագաւոր Քրիստոս, օրհնեալ յաւիտեանս. ամէն։

ԲԱՆ ԿԲ.

ՎԵՐԱՏԻՆ ՑԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵՆՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀԱՍԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՑՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ.

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍԷ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՑ։

Ա. Ա. ոչ ոք ընդէ՞ր ոչ 'ի վերապրեցեալն սաղմոս նախաճառական և այլ մարգարէիցն մնան ինչ յօդեցից։ Քանզի զինչ վայելուն ինչ կերակրոյն, եթէ անդգայեալ ցաւոքք ուտիցեմ. և կամ զոր չահ սաղմոսն ունիցի, եթէ ոչ 'ի միտ առնուցում։ Քանզի նեղումք զիս ինքն 'ի նոսին և ոչ իմանամ, լուացեալ լինիմ և ոչ պայծառանամ, արեւս ծագեալ

և ոչ լուսաւորիմ, մեղք ճաշակեմ և ոչ քաղցրանամ, ուռանիս ընանիմ և ոչ բժշկիմ, միշտ կանխեմ 'ի նոյն և դատարկ երեւիմ, հանապազ ձաղիմ և ոչ երբէք խրատիմ, ողբիմ դարձեալ և ոչ ողբատանամ։

Բ. Աղաղակեա մեղք և անօրէնութիւնք իմ յիս, և ես մաշիմ 'ի նոսին, ըստ մարգարէին որ 'ի դիմաց պարտաւորացն բանի և աէրուն առակին հին անկոցն և նոր գինւոյն։ Վասն զի թէ ատակին անօրէնք և մեղաւորք 'ի միասին, ըստ Եսայեայ ձայնին, ապա և ինձ դժնէիս նոյն բաժին հանդերձեալ պահի։ Քանզի ասեմ զսաղմոսն, թէ հատուցանէ այնոցիկ՝ որ առաւել առնեն զամբարտաւանութիւն. և կցորդեմ սմին զընթերցուածն, թէ օր տեառն 'ի վերայ հպարտից և ամբարտաւանից. ասեմ, թէ օտար եղեն մեղաւորք 'ի մօրէ, և որ ինչ կարդ ասին ցուցանէ. յաւեմ առ սմին, թէ կործանեսցին անօրէնք երկրի, և ամբարիշտն բարձցի յերկրէ, և անկարաք մերժեսցին 'ի նմանէ։ Ողբք ինձ կարդացէք առ ձայնն, թէ զոր օրինակ վառի եղէգն 'ի կայծականց հրոյ, այնպէս այրեսցին մեղաւորք 'ի բորբոքեալ բոցոյն. լացէք առ սաղմոսն, թէ արկցես 'ի վերայ նոցա կայծակունս հրոյ. աշխարս պատմեցէք 'ի բանս ասուածեան վճռին մարգարէիւն ապդեցեալ, թէ ոչ կամիցիք լսել ինձ, սուր կերիցէ զձեզ։

կոծեցարուք առ սաղմոսն, թէ մահ հոսիւեսցէ զնոսա. ապի արտասուս ողբմ հառաչմամբ ընդ հեծութիւնս իմ յարմարեցէք, յորժամ բարձրեալն ընդ Իսրայէլի և ինձ ասասցէ բանիւ սաղմոսին, թէ ժողովուրդ իմ ոչ լուաւ ձայնի իմում. աւաղ կարդացէք թշուառացելոյս, յորժամ այլ մարգարէ զնոցն դիցէ, վայ նոցա զի վաղեցին զինեւ։ Բարբառ փողեցէք 'ի սիրտ մղձիկեալ նոր աղաղակի, յորժամ տեսանողն ասասուծով ամաչեցուցեալ զիս կշտամբեսցէ ընդ ապարատան սանն Յակոբայ, տեսէք արհամարհոտք՝ զարմացարուք և եղծարուք։

Գ. Աչք դարձուցես և ամիսիսեցես ըզբարձրացեալ զսուր բարկութեան ահաւորիդ ապառնալեաց 'ի սարսուցելոյս յերեսաց մեծիդ, և խնամովք աջոյդ բարեբաշխութեան առ իս ժամանեալ՝ օծումն կենաց պարգեւատրեսցես քո աղաչողիս։ Եւ քեզ փառք յերկինս 'ի բարձունս, և 'ի մահացուաց յերկիր 'ի խոնարհ, 'ի սահմանս բոլոր աշխարհ և յամենայն յաւիտեանս. ամէն։

ԲԱՆ ԿԳ.

ՎԵՐԱՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՑՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ.
Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԹՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՑ։

Ա. Բարերար և բաղմագութ, մարդասէր

և երկայնամիտ միայն թագաւոր, ընդ հօր քում պատուական և օրհնաբանեալ տէր ամենայնի, որպէս աստուծոյ կենդանւոյ. անպատճառագ միշտ իմում կորատեան, որ ամենեւին անփոքրձ ես 'ի չարեաց, որ ոչ կամիս զմահ մեղաւորի, որ փրկութիւն են 'ի քոց կամաց ընծայեցեալ, որ դարձուցանես զմրրիկ մեղաց 'ի յօդ քաւութեան, որ զհուր բարկութեան յանձրեւ փոխարկես։ Որ զյեանեալ զկինն 'ի բարեաց՝ կրկնակի գոյիւ նահանջեր երկեակ բնութիւն 'ի նոյն արձանի, ոչ խոկապէս ընդ անպարտան, և ոչ համայն ընդ պատժաւորսն։ Որ զլուծութիւն ծովուն սահմանաց իբր զկարկառս քարանց կառուցեալ յեղանակեցեր. որ զկարծրանիւթ վէմն անապատին 'ի վիժակս վտակաց հոսեալ բղխեցեր։ Որ ընդ Յորդանանու ջրոյն սրաշարժ վայրեկութիւն՝

հրաշաւոր անդրադարձութեամբ 'ի յետնորդս հեթանոսաց լաւացումն աւազանին 'ի թիկունս առաքեցեր։ Որ զպատուական պարիսպն Երիքովի, յօրինակ կործանման բռնութեանն սատանայի՝ իբր զթեթեւութիւն յարդի ցնդեցեր. որ զվնասակար ջուր նորին 'ի յառակ այլայլութեան առ 'ի բարին փոխարկութեան՝ քանա-

նցուցն փրկութեան խորհրդական աղիւն համեմեալ անուշեցեր։ Որ զՄեռային գառնութիւն, իբր զմտաց անհաւանութիւն, կենացն փայտիւ 'ի քեզ յարմարեալ պտղանի առարեր։ Որ զառեալն 'ի գետոյն՝ 'ի գծագրութիւն անսահմանդ քո հրամանի անդրակիզ գունակութեան՝ 'ի նոր երանգ բոսորոյին մածեր արիւն 'ի ցամաքի։ Որ զանկենդան ցուպ գաւազանին, 'ի կերպաւորութիւն առ 'ի գքոյդ մերում նկարագրիլ, այլ և յօտարազնիցն ընտրութիւն, 'ի տիպն ապաթոյն կերպիւ վիշապի նմանեալ ցուցեր։ Որ զերջանիկ ձեռն աջոյն Մովսէսի, 'ի ցոյցս տեսութեան ապագայիցս հրաշից մարդեղութեանդ քո, բարձրեալ, և քեզ տիրաւոր մարմնոյս մարդոյ լինելոյ անփոփոխ փոխատրութեամբ՝ կրկին գուշակեցեր։ Որ յայսքանեայս շրջադրութիւն բարեխնամասէս արուեստիւ սիրոյ զանակընկալն գիւտ մեղաւորաց կորստականաց նշանակեցեր, օրհնեալ ամենագութ։

Բ. Որ բուսուցանես յերկրէ գարարի ըստեղեալն յանշնչականէն, որ զանշարժն իբր զընթացող կառափարես, որ յանարգ արգանդէ կոչես քեզ պատկերակիցս, որ առաս պատանեկաց ազորիս ըմբոշխնելիս, որ յայտս մարդոյս հերս ընծայես, որ զսաղարթ սեւութեան վարսից 'ի ձեան կերպարան զարմանագործես, ցուցեալ՝ թէ առ ամենայն սահ-

ման հեռաւորական յաղթող ես հզօր, որ փոփոխես զշրթունս բնաւորական, ըստ բանին Յոբայ, 'ի կամս հաւատարիմս։ Որ սատանաս գերկիր և զսիւնս նորին 'ի հիմանց, նը-շանակեալ հաստատածին գոյիւ՝ թէ դու միայն մնաս անկորնչելի. որ հոլովես զտարերս իբրև զանցաւորս, և դարձեալ 'ի նոյնն կապես իբրև զյաւարակայս, յայտ արարեալ՝ թէ և առ մեղաց բաղմութիւն զիւրապէս ունել կամ թողուլ զոյնպէս զօրաւոր իցես։ Որ զարուսեկին ան-զգայ էութիւն իբր երասանաւ իմն զատա-բակես, երեւեցուցեալ այնր իբր կերպիւ, թէ զբնութեան չար զիմեցումն յարժամ և կա-միս հանդարտ առնիցես։ Որ զանբարբառ բո-լորակ լուսնին կարգես ունայնս և պատարուն, լուսաւորեալ զպատճառն առ աւեսիս տեսա-զաց՝ թէ 'ի նուազութենէ բարեաց զպար-տաւորս մարմին դու ածես 'ի լրութիւն ա-ռաջնաստեղծ հարատութեանն։ Որ գպատկերս անխօս ստեղաց իբր զդասակս գոյին հօտից տրահես և ժողովես, յայս իմն կենաց առ այս խորհրդաբերեալ քաղցրահայեաց տեսութիւն թէ և անաղաչաւորաց լեզուաց կարողապէս բաւես ողորմել։ Որ 'ի մէջ մահու և կենաց շաւիղ փառահութեան ուղղես 'ի ծովս, վկա-յութիւն եղեալ հաւատի, թէ և յանկար-կածաւորն վայրի քեզ պաշտպանիմք անպայ-թագղելի. որ իբր զջուր կամաստից 'ի հրոյ

եռացեալ, որպէս զմեզաց մրրիկ պղտորեալ՝ բանիւ կամաց քոց խափուցանես։ Որ հայիս յերկիր և տատանես զսա, զի անբանիւն ըզ-մոռաւորս զդատացուցանես. որ իբր զակատ մի անցուկ նաւի 'ի վերայ շարժութեան ա-լեաց՝ զանբաւ թանձրութիւն զեռանցս զդրը-դես, որով ծանուցեալ լինիս ամենից հաս-տաւածոց՝ թէ իցես աներկբայելի, որ 'ի բան քո զօրեղ հիմնացեալ ունիս զամենայն։ Որ սերմանես զարտաշնչացեալ մարմին յերկրի, և զնոյն անկորուստ պահեալ կրկին կենդա-նածնես, որ ապականացուս աւանդեալ՝ ան-եղծս ստանաս, որ ընդ մահացու նիւթոյս՝ զնչխարդ կենաց խառնես, որ հրամանաւ ակ-նարկութեան 'ի խուն վայրկենի կազմեցեր՝ պատրաստ կացուցեր զանդարդութիւն ամե-նից եղանակաց։ Քո է զօրութիւն և կարս-ղութիւն, որ շրջանակես զժամանակս ամաց հոլովման աւուրց յայլ նմանութիւն բարե-պատեհ տեսողութեան։ Որ կարդաս զանմը-ռունչն իբրեւ զկենդանիս. որ ազդես միայն, և նոքա ընթանան, որ միայն հենաւս անկա-նեաս անճառ արուեստիս հնարագիտութեան մէջ և առաւօտ։ Որ յետ նոխակարգ յո-բինուածոյն առաջնաստեղծ լինելութեանն, որարեր զփառաւորեալն մեծամեծս հրաշա-կերտիցն հանդիսից, ըստ գրոյն երջանկու-թեան կանխահիացն զարմացման, այլ իմն

գոյացութիւն տօնելի տեսակի անեղծ աշխարհ-
հագործութեան և քան զոյն 'ի մարդանալդ-
քո, որոց ոչ գոյ թիւ։

Գ· Որ ահա զվնասն մեր քեզ գրեցեր, որ
զարդարութիւնն քո մեզ շնորհեցեր, որ ընդ
քեզ կրեցեր զհաշտութեանն մերում փրկա-
նակ, որ ոչ երբէք լքանիս յողորմութենէ,
դարձո զամբարշտեալս 'ի պաշտօն բարի եր-
կիւղի, զմիբրեալս 'ի զգաստութիւն արթնու-
թեան սրտի, զանմաքուրս 'ի սրբութիւն պայ-
ծառութեան կերպարանի, զբազմաբիծս յան-
բծութիւն հանդարտական տուբ պատկերի,
զբեկեալս յողջութիւն, որ 'ի դիպմանց ոչ խոր-
տակի, զլացեալս 'ի խնդութիւն զուարթու-
թեան անտխրելի, զյուսահատեալս 'ի սէր մի-
աւորիչ անքակտելի, զամուլեցեալս 'ի վստահու-
թիւն հաստատութեան անշարժելի, զխաւար-
եալս 'ի լոյս երանութեան անմեկնելի, զմահա-
գերեալս 'ի կեանս որ ընդ եղծմամբ ոչ անկա-
նի։ Զի փառաւորեսցի անուն քո, Յիսուս,
խոստովանեալ յամենայնի ընդ հօր և ընդ
հոգւոյդ սրբոյ 'ի բարձունս երկնի և 'ի տո-
րեաս երկրի 'ի բնակիչս նոցա, յաւիտեան
յաւիտենից· ամէն։

ԲԱՆ ԿԴ·

ՎԵՐԱՏԻՆ ՅԱՐԵԼՈՒԱԾ ԿԻՍԻՆ ՀԵՆՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀԱՍԱՐԼԻ
ԱՒ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ·
Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍԻՐ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ։

Ա· Եւ արդ առ ամենայն բան յամենայնի
ուղիղ ես, ատուած, իրաւամբք դատիս, ար-
դարութեամբ կշռես, ճշմարտութեամբ չափես,
օրհնութեամբ հետեւիս, բարւոք ընթանաս,
ստուգութիւն սիրես, յստակութիւն կամիս,
լուսաւորութիւն համբուրես, փորձիս յանդի-
մանես, երկայնմտութեամբ քննես· ոչ ունիս
նենգութիւն և ոչ գռեհզութիւն· այլ ամե-
նեւին հեզութիւն, հանդարտութիւն և ո-
ղորմութիւն։

Բ· Ա՛յդ արդարդ վերին իմաստութիւն ան-
պղծական հօրդ հանճարոյ՝ կրկին վկայեալ
անդեղջ գովեստիս յորդեգրելոցն շնորհօք,
ըստ բանին սրբութեան՝ որ աւետարանաւն կե-
նաց 'ի քէն ընկալաք· որ ոչ 'ի կոծելն ողբացի,
և ոչ 'ի փողելն կաքաւեցի։ Ասացեր անօրինիս՝
թէ մի՛ անօրինիր, և ես 'ի նոյն չարիս պնդե-
ցայ· մեղաւորիս՝ թէ մի՛ ամբառնար եղջիւր
'ի բարձունս, և ես զընդդէմն քեզ գործեցի,
և ոչ զգացի երբէք զառածեալս, թէ 'ի ձեռին
քո են եղջիւրք արքայութեան հպարտից ամ-
բարձելոց, խոնարհեցուցանել և բարձրացու-
ցանել, ըստ Ամբակումայ, Դաւթի և Զա-

քարիայ։ Օրհնութիւն ինձ կամեցար, ողորմած, և ես անիծեալս՝ մեծ տարագրութեամբ խոտորեցայ յարժանին ինձ մատն. սիրեցի բարկութիւն և ոչ բարութիւն, շշաւիեցի ըստ գրոյն գիսաւոր, և ոչ զլոյս, կենդանի ձայնիդ քո, գթած, ապառուսն պատասխանեցի։ Զորդին անմահ ասացեր բանիւ Եսայեայ, և զհուրն անշէջ և զկշտամբութիւնն անմխիթարն և զոտեղին յաւիտենից և զօրինակ նմին տոկալի, և ես ոչ խնայայ ըստ սաղմոսողին և ոչ մատուցի, այլ՝ի մեայլ մատուցական կուրութեան գնացի։ Ցուցեր մարգարէին, թէ զօրհնութիւն ասասցի զոր զօրէնս գնէ, և ես հատուցեալ գնայն փութացայ։ Արձան հոգեւոր վիմի գրեալ մատամբ քո, տէր Յիսուս Քրիստոս, զԳաւիթ իւրովքն բանիւք կանգնեցեր, ասելովն ինքեան ընտրութեամբն առ սայն, թէ զպահեցի զօրէնս քո յամենայն ժամ, յաւիտեան. անգրագարձութեամբ բանին միջնորդեալ զկրկին հատատութիւնն, թէ և յաւիտեանս յաւիտենից. ընդ որս և զտարին նը-մանիս զարձանաց առ իմն խրախոյս, և ոչ զկծեցայ. ճեպեցայ՝ի առնս Բահաղու և ոչ ատուծոյ. ՝ի յերկուս հեաս երկմտութեան կրկին կաղացի կառեալ՝ի բարեաց, ըստ երգիծանելոյն Հեղիս։ Ունիմ զՄոսէս իւրովքն օրինակիք եկեալ՝ի մեռելոց, և զառաս մարգարէին գրեալ՝ի յոգի, և զմատեանս

առաքելոյն ընդ մտաց մատն յեռեալ, և ըստէրդ հատարակաց կատարեն աւետեաց յարուցեալ՝ի թաղմանէ անթիւ ննջեցելովք, և անհաւատագոյն քան զհնգեսին եղբայրակցութիւնս այնր մեծատան, որ է առակ իմն յարմարական, նմանեալ զգայականացն մատանց անողորմիցն յղփացելոց, մնացի իբրեւ զսալ դարբնաց անոստ՝ յամառեալ քարացեալ սրտիւ, որպէս օրինակն է Բելիարայ, և ոչ ապաշխարեցի։

Գ. Ա. այլ ապրեա վերատին առ սոյն կերպարան լքեալ կրկին ողորմութիւն բարի, ահաւոր, մարդասէր, խնամակալ, կենդանի, սուրբ, լուսաւոր և անխախտման թագաւոր, զօրութեամբ պանծալի խաչիդ խորհրդոյ, ՝ի կարծրացեալս մեղօք անքէր անդատաստան երիկամանցս յիմարութեան և անպատուղ սրտիս լքութեան. զի առեալ նպատաստ օժանդակութեան ՝ի զթութենէ կամաց ամենակալիդ, որոտասցէ բղխեսցէ հոգիս, ընծայեալ աչաց վշտագնեցելոյս վասն արտասուաց սրբուցանողաց ինձ ՝ի փրկութիւն և ՝ի մաքրութիւն, և քեզ՝ի հաճութիւն ընդունելութեան, ամենասարգեւ ատէրդ բոլորից, փառաւորեալդ յաւիտենից. ամէն։

ԲԱՆ ԿԵ·

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՊԿՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՈԿՈՒՆ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՒՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ.
Ի ԽՈՐՈՅ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍԷ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ.

Ա· Եւ արդ եւ նախնիս ամբարշտաց, գլուխս մեղաւորաց, պեսս անիրաւաց, առաջինս պարտաւորաց, դպատկերս յանցաւորաց, ատելեցիս ըստ վատթարութեան՝ այլ ոչ ըստ բարեբաստութեան, ահա զանճառիցն խնց ճառեցի, զպատկառելիսն խայտառակեցի, ըզդաղանիսն հրապարակեցի, զծածուկսն յայտնեցի, զթաքուցեալսն ցուցի, զամփոփեալսն տարածեցի, զդառնութեանս մաղձ ժայթքեցի, զզրծակցութիւն չարին մատնեցի, զամբարեալ թարախս վիրիս քամեցի, զխորս պարտեաց խնց ծանուցի, զպատրուակն կեղծեաց առի, զքող ագեղութեանն վերացուցի, զամենեցեացն զգեստս մերկացուցի, զգարշելիսն յանդիմանեցի, զմրուրն մահու փախեցի, զպալարս հոգւոյս խածուածոց քահանայապետիդ Քրիստոսի բացի։ Յանձինս վտանգ ոչ անխայեցի, մարմնոյս սիրոյ ոչ աչառեցի, զարմատն հնութեան տեսիլ արարի, բնութեանս կարեաց ոչ ողորմեցայ, զմիաբանութեանն կապ խզեցի, զդղեակ սրտիս քանդեցի, ընդ կամացս որոյ իբր ընդ դարանակալի մահու կռուեցայ, զպահեստ անյայտիցն

պրտաքս հանի, զմիթերիցն գանձ՝ մեծին գուշակեցի, զդատախազն դատաւորին հանդէպ կացուցի, զապառնեացն զփարձ այժմէն իակ գտի, զդաշն կործանողին կտրեցի, զուխտն խաբողին ցրուեցի, զկատարած մարտին յաղթութեան 'ի քեզ տէր Յիսուս ապաստանեցի, զպատերազմին խումբ գրգռեցի, զմիմդրութիւն դիմեցմանն՝ բանիկ ատաւծոյ յուսացայ, զիսաւարասիրացն փարանգ լուսեղինացն զինուց ոսգրեցի։

Բ· Եւ արդ, ստեղծիչդ ամենայն եղելոց Քրիստոս որդի բարձրեալդ ատաւծոյ, զաստէն գսրովեալս յայսպիսեաց բանից և ըզհարուածեալս յայսքանեաց գանից մի՛ կըշտամբեսցես կրկնակի դատել 'ի մեծի աւուրն։ Ահա, հզօր անքնին անճառ բարերար թագաւոր անմահ, առ այս կերպ պատկառանաց ինքնապարսաւս խոնարհութեան, որ ինձէն զանձն մեծաւ ճաղանաք յոգի դատեցի, լից նուագաք այսր մատենի անարգանաք ամենայն զդէմն սատանայի, և զերեսս կերպի պատկառեցելոյս նշանաւ խաչիդ զօրացս։ Միացի

կնիքդ լուսոյ 'ի գեղ տեսակիս, ամրութեանդ նշան հաստատեսցի 'ի տիպ գիտակիս, երեւակ կենացդ փայտի ձեւացի 'ի պատկեր այտիս, արուեստագ հրաշից 'ի ճակատիս շուք նը-

շանակեցի։ Մի այլայլեցի յինէն դրոշմդ լուսապածայն, մի բարձցի 'ի տեսանելեացս բբբաց ճառանչդ օրհնութեան, մի մերժեցի 'ի գլխոյս առհաւատչեայդ վասահութեան, մի սասանեցի 'ի բերանոյս ամրութեան սեմոց՝ փառք տեսանողդ։ Պահպանակդ երկրպագելի 'ի ղոյսդ սրտիս միապի, չորրից նիւթոց խմոյս գոյութեան բառաթեւիդ նշոյլ ազդեցիր, ձեռ ինս կարկառման փրկչիդ իշխանութիւն օժանդակեցիր, մասուցման հաստատածոյ մասին՝ խորհրդարանդ համարձակութեանց բարեգործեցիր։ Խմեկինեալս խմում մի հեռացի սրբութիւնդ, մի լքցի պատիւս 'ի պատիւն պարարարիս, մի մերժեցի 'ի յոգւոյս անդաւաճանելիդ փրկութիւն, մի ջնջեցին գիծք կենդանատուիդ 'ի քո գրեցեալս շնչոյ, մի եղծցի նկարումն տրեան զօրութեան 'ի տիրատիպ խարանէս, ընդ իս բնակեցիր յմում գերեզմանին. 'ի ծարել մարմնոյս թշնամի ոգի օծումն շնորհիդ առ իս պահեցի, 'ի նորոգութեանն աւուր սովաւ հանդիպեցայդ փառաց փեսային, 'ի քոյոց այսի ծանուցայդ՝ քոյով.քդ վասակօք պճնեցայդ, երախտեաք մեծիդ յարդեցայդ, աւազանին զգեստիս պերճացայդ՝ քաւեալ ողորմութեամբ։ Մատո՛ բարեգութ, զվերարկուդ անապականութեան տաժանեցեալս մեղաք մարմնոյս, մի յարիցէ ընդ քոյս՝ բանտարկուին, հնացուցիչ հագուստս

վասնեացի, խառ արաբնակացն պատիրք մի ընդ իս վերերեւեցին։ Օրհնեացի անուամբ քո, գթած, փիհն իմ հանդատեան, ողորմութեամբ քո լցցի գութն իմ գերութեան, ընդարձակեցի քեւ ինձ տեղին թշուառութեան, անդորր եղիցի, խնամով, ինձ բանան բարկութեան, մնուցցէ զիս առ յաճումն արգանդն մթութեան, յուսով քո շահեմարանեցցէ զիս յարին այն անձկութեան, ձեռամբ քո պահեցայդ 'ի խշտին տարատմութեան, թեւօք քո ընկալայդ 'ի տունն տագնապի, դու, գովեալ, ընդ իս 'ի սենեակին վասնգի։ Աւաղս ինձ ատատնօր 'ի թիւս հազարայ, զի երբեմն էի վերնային և այժմ անդնդային, երբեմն ազնիւ և այժմ աշխարհի։

Գ. Ա.յլ և արդ կրկին դու օրհնեալ 'ի բոլորից գոյից յերկնայնոց և 'ի ստորնայնոց և 'ի սանդարամետականաց մեռելոց, անպարտականդ այս տարագրութեան։ Ես վրիպեցայ, ես օտարացայ, ես յիմարեցայ, պարտեցայ և խոտան գտայ. ես լքայ, կամեցայ և կործանեցայ. ես մոլորեցայ, ես մատնեցայ, ես մերժեցայ, ես խորթացայ, գերեցայ և գայթակղեցայ. ես նզովեցայ, ես թշուառացայ, արբեցայ և վատթարացայ. ես ընկղուզայ, ես խաբեցայ, ես անօրինեցայ, ես ապականեցայ, մահացայ և 'ի ապառ եղծայ. չէք քո առ այս ինչ մատն չարի, որ ես միայն անփոփոխ բարի։

Ա.ՐԴ կամք քո լիս, և խաւարն ինձ ճառագայթ. ճրագ լուսոյ քո անդ, և գիշերն վաղորդայն. մարմնոյ քո հաղորդեալ, և յամենեցուն կարծեաց ապրեալ։ Իսկ ես ոչ գրեմ զանձն իմ կենդանի վասն անփոխելի վախճանին, դարձեալ զի ոչ վարկանիմ կորուսեալ վասն աներկիւղան նորոգմանն։ Որ և փակեալ համարիմ ինձ զելս կենացդ վասն անքաւելեացն պարտեաց, դարձեալ՝ բացեալ ինձ ըղդրախան՝ վասն փրկութեանն աւետեաց. քանզի ոչ այնքան վհատութեանն գոյժ տագնապէ, որչափ փրկութեանդ քաջալերեալ ձեռն կարկառէ։ Ա.ՐԴ տուր, տէր, տուր ողորմութիւն, առ ամենայն ձայն գոհաբանեալ, օրհնեալ յաւիտեանս. ամէն։

ԲԱՆ ԿԶ·

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵՆՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀԱՄԱՐՈՒԻ ԱՌ ՆՈՑՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ.

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱԱՏՈՒԾՈՅ։

Ա. Ա.ՐԴ որ ոք և առցէ զայս գեղ մաղթանաց այսր մատենի պարկեշտասկանի պաղատել սովաւ, եթէ՝ ի մեղուորաց իցէ մատուցեալն, եղէց և ես իմովն բանիւ կցորդեալ նմա. իսկ եթէ յարդարաց գուցէ յաւաջեալն, գասցց և ես սովիմբ ընդ նմին ողորմեալ նովաւ։ Ապա թէ երջանկասցի այնպիսին ինքեամբ՝ ինձ միայնոյ գրեալ զեղկութիւնն, և

ես ինձէն վկայեմ այսմիկ։ Բայց յիշեսցէ նա զՍողոմն և զբանս նորա զհոգեշունչս, թէ ամ որ վատահասցի սիրտ սուրբ ունել, և կամ ամ պարծեսցի մաքուր լինել՝ ի մեղաց, և զի ոչ յարեաւ մարդ երկրածին ապատեալ՝ ի պատասխանեաց. և ոչ ընտիր՝ ինքնարշաւ վազիւքն, և ոչ՝ թէ և՝ ի թռիչս ամբարձման թեւոց բերիցի. առ որ զգոյշ լինիցի կրկին երկուցեալ՝ ի վիմին իսկ հատատութեան ուսեալ՝ ի Պօղոսէ, գուցէ անկեալ՝ ի յերկիր՝ սահմանողի այսմ կանոնի իրաւադատի կշռեալ նմանեցցի։ Ա.յլ առցէ զայս կշտամբութիւն մաքուրն՝ նիւթ պատկաց, առ՝ ի չիջանելանընտրողաբար յանձեռնհասն բարձրութենէ. և պատժապարտն՝ առիթ ապատութեան, որով ամբարձեալ՝ ի կործանմանէ հոգեւորական մահուն՝ ապրեսցի յուսով։ Իսկ ինձ եղիցի պատգամս այս բանի արձան փոքրագրեալ ամենեւին անեղծանելի, որ փոխանակ խնոյ եղկելոյս անձին մահացուի՝ անդադար հնչմամբ հեծութեան լալոյ առանց լռելոյ միշտ աղաղակէ. լիցի և ոսկերացս քակտեցելոց՝ ի հողապատեան շիրիմ վերարկուին՝ անմուն ձայնիւ զայս խոստովանել. հասցէ և մարմնոյս՝ ի հող լուծելոյ՝ բարբառով իմն անադդեալաւ ծածկոտեսիդ զայն պաղատել։

Բ. Տէր զթութեանց, աղբիւր ողորմութեանց, պարգեւք բարութեանց։ որդի բար-

ձրելոյ տէր Յիսուս Քրիստոս, ողորմեա, խնայեա, մարդասիրեա, նայեա 'ի վտանգս, ակնարկեա 'ի բեկումիւնս, խնայարհեաց 'ի թշուառութիւնս, տես 'ի տարակոյս անձեռնհաս տագնապիս, հասիր հաղորդել կորստականս կարեաց։ Շօշափեա բժշկապէս զամենամիջուառ ախտաւորութիւնս, ունկն մատուցես քաղցրութեամբ ողորմագին հեծութեանս, լուր 'ի խորոցն անդնդոց մահուն դերեզմանի անմնչելի հառաչմանս, մոցէ յականջս ամենազաւր լսելեացդ ձայն պաղատանաց վասնեալ անդամոցս։ Եւ վասն դի գրաւական կենդանութեանս անապական է, անփոփոխ լիցի և սիրոյդ քո դիմութիւն, կցորդ լեր հեզութեամբ տաժանաւորս ակարութեան։ Մեռեալ պատկերիս մի ոմա պահեացես, ընդ անշունչ կերպարանիս մի 'ի դատ քննութեան մոցես, մահաւ տանջեցելոյս մի հարուածս յաւելցես, ընդ բեկեալ խնցեղէն անօթոյս մի ուժգնութեամբ մարտիցես, վճռաւ կոչկոճելոյս մի բարկութիւն կրկնեացես, կործանեալ շինուածոյս մի պատուհաս մատուցես, շանս ոսկանելոյ մի քարինս արձակեացես, լուսոյս ջախջախելոյ մի սատակս որոտացես, հողոյս անպատուելոյ մի իբր ամբարհաւաճի ուժգինս մանչեացես։ Ընդմտիրս մերժելի մի 'ի դատ ընտրութեան կոչեացես, դիւրաշիս ցնդելի մի իբր դքս դիմամարտ գտցես, զտիրմս ատակալի մի իբր զոստս վար-

կանիցիս, զդարշութիւնս անգոանելի մի իբր զբռնամարտիկ վանեացես, զիմէթս 'ի բաց ընկենի մի նիւթ գերեզմանին պահեացես, զայսքանեաղ բաղմապատիկ բանից կշռամբեալս մի վերատին յանդիմանեացես։

Գ. Այս ամենամիջուառ և խաւարարդել շիրմին են ահա սրտաբեկ և յոգնամիտիճ արդահատութիւնք. հատատեացէ օրհնեալդ քո բան անփոփոխական լինել, ըստ սրտի ապգահատելոյս. քանզի և այժմ մինչ կենդանեոքս խօսիմ, մեռեալ եմ անհասիդ. որպէս 'ի կորուստ մահուն սատակման՝ ամենազօրիդ հրամանի անեղծ եմ հաւատովքս։ Արդ ապաչեմ զքեզ, տէր Յիսուս Քրիստոս, հայեաց յիս ողորմութեամբ, և մի թողացուսցես լինել անակից ինձ Բելիարայ. և զմահաղեկոյց տապանին ազգումն անկենդանաւորն թնդման թշուառն թաղման՝ աղաղակ ձայնի հառաչման լսեաց քեզ հաշտեցուցչաց՝ յարդեսցես լսել, միայն բարեգործ, հոգեսէր, հզօր մարդասէր. և հոգիդ քո բարի բնակեացէ ընդ իս՝ լոյս առնելով ինձ 'ի խաւարին։ Մնասցեն ընդ իս կենարար քո կրից պաշտեցեալ մասունք. զի իբր զաւանդ գանձու զիս պահեալ 'ի քեզ, կենաց նորոգման ընծայեցուսցեն. օճառք անվաստակելի զինուց ինձ պատկանեսցին, ընդ իս յարակայեալ քարինք պարսից հոգեւոր հնարից՝ դչարին հալածել զդուռնդ։

Մարտն որ առ խ.քեւ, տէր, վանեսցի. զի եթէ յարիցէ 'ի վերայ իմ պատերազմել, տեսեալ զբաղաքն ունայն 'ի զօրաց և զապրդանսկանացն գործի ապաձայն, զքեզ տէր ունիմ մշանջենաւոր և անեղիր հեղի պահապան։

Դ. Զի եթէ այժմ իակ կանխաւ արագեալ յառաջ.քան զօրն կառարածի, և անշուրջ արգելան ինձ պատրաստեսցէ, առաքեմ զաղօթսն տէրունական նմին գան մահու. եթէ 'ի վայր դիս հնարի կոծանել, ըզծնրադրութիւն արար չին. եթէ 'ի մեխիս երկրի թաւալել ձեռն բերիցէ, երեսացն առաւծոյ 'ի նոյն մածուցումն դնա հերքեսցէ. եթէ վատակս ինձ ցաւոց նիւթեսցէ, քրտունքքն յուսթի արեամբն զանգեալ փրկչին աշխարհի դնա խուեսցէ. եթէ յընթացից բարեաց դշուն իմ պատանգեսցէ, կապանք ամենատեղծին զիս արձակեսցէ. եթէ յուրացութիւն պարգեւաց լուսոյն բռնադատեսցէ, հայհոյութեանն համբերութիւն յատուածամարտիցն՝ դնասին ընդ նոյն կարկեսցէ. եթէ հարուածս նեռից գաղտնաձիգ դինուց ինձ արձակեսցէ, կարթ հնարից աղեղան փառաց հօրն կապարձից նմին պատահեսցէ։ Եթէ քաղով լուսոյ խաւարանի մատնել ընդ աչս անամոթթեսցի, կափուն գլխոյն ձորձով պատեցեալ լրմանն ամենից դնա տանջեսցէ. եթէ մոլեսցի զվատահութիւն ձեռինս կապել, եղէգն մատուցեալ 'ի յոչ գոյացուցչին դնա չարչարեալ ըմբերանեսցէ. եթէ ձաղանաք այպանման դիս կատակեսցէ, տանջեն ծաղու ամենաչարին դնա հենդնեսցէ։ Եթէ բժժանաք ինչ յուսթից կոխարդել խորամանկեսցէ, ապատակն դիմաց հղօրին ատատուծոյ դնա սատակարէս ամուչեցուցէ. եթէ 'ի մուտս գիշերային մթութեան խաւարաւ խաբէութեան լինեալ մարտիցէ, 'ի ճառագայթից լուսոյ երեւման.քս, տէր, խոյտատակեսցի. եթէ 'ի միջօրէական ատպոյ փարձութեանցն արեգակնակէզ վատնիչ խորշակին դիս 'ի յարմատոյ խախտել կարծիցէ, 'ի զօրութենէ նշանիդ լուսոյ խլեալ գօտացի։ Եթէ 'ի փչմանն շնարհէ ունայն դիս տանել հընարաւորեսցի, թուքն զոր ընկալաւ տէրն քրիստոսէից ընդ մեղաւորիս դնա պատկառեցուսցէ։ Եթէ ժանիք խածողք ինձ ցուցանիցէ, լութիւն երկնաւորին բերանոյ դնա պապանձեցուսցէ. եթէ խածմունս ապուակաս հոգւոյս ապդեսցէ, բեւեռացն հարմունք հասատղին բնաւից դնա կսկծեցուսցէ։ Եթէ յընթացս անիրաւութեանց խորհրդոց դիս մոլորեցուսցէ, սեւեռք ոտից անհատանելոյն դնա կապեսցէ. եթէ հրատոյրս ինձ դժնեայս արբուսցէ, քացահն ընդ լեղոյն խառնեալ 'ի

յարբու�բարերարին՝ զնա դառնացուցէ։

Եթէ առաջին ճաշակմամբ փայտին զիս գրաց, սակայն խորհրդով խաչին ըմբռնեալ 'ի սպառ պարտաւորեցի. եթէ ընդ վզել ընդ գէմ հնազանդութեան սեռն հրամանի զանձն իմ ուսուցէ, բերուցն պարանոցի անսահմանելոյն զնա կործանեցէ. եթէ 'ի մահ սատակման զիս վանեալ վիրաւորեցէ, ստուար տէգ զինու մխելոյն 'ի կող ստեղծչին Ադամայ զնա հերձեցէ, եթէ երկամբք վշտաց գժոխականաց զիս պարփակեցէ, պատանացն կոտաէից ունողին զնա ըմբռնեցէ. եթէ յատակս մահու հայել զիս խարդախեցէ, բնակել կենդանւոյն 'ի վէմն մահու զնա մեռուցէ. եթէ խնդացէ ընդ մարդկօրէն իմ գայթակղութիւն, կրկին կորացի կարկամեալ կամաւ, յորժամ անմահն ստուած յարուցեալ փառաւք ընդ իւր նորոգեաց զբնաւ մահացեալս։ Եթէ ընդ լուծանել փոքր կապանաց հազարամէից բերկրեցի, գողացի կրկնեալ վերրստին իսկոյն ընդ վերջին շղթայս անեղերծ տապնապին ըմբռման սատակագունի յանխախծան տանջանարանին։ Եթէ ընդ առաջին հարուածն գժուարեցի, գոյժ կորստեան յեանում սատակմանն անչէջ գեհենին, որ պատրաստեալն է նորա և նորին հրեշտակաց, նմա պատմեցի, որ յաւուրն մեծի մեծին ատենի։

Ե. Իսկ ինձ ապաւինելոյս 'ի քեզ տէր Յիսուս, միայն թագաւոր ինքնակալ զօրեղ, ստարիչ երկնի և երկրի և ամենայն զարթուն որ 'ի նմա; որ գալստեանդ քոյ ակն ունիմ և տրտմութեան փրկչիդ սպասեալ յուսամ. 'ի յոսս քո անկանիմ, և զդարշապարիդ հեսս համբուրեմ, զպարտութիւնս խոստովանիմ և զմեղանս հրապարակեմ, կշտամբանաց քոյ բամբք կոծիմ և հառաչանօք սրտիս տապանամ, 'ի խէթ խղճիս խոցոտիմ և բոցով շրնջոյս ճենճերիմ, ադի ցողով արտասուացս սրբիմ և երիկամանցս ադդմամբ կիղանիմ, յուսակատաւ օգով ցամաքիմ և դառնաշունչ հողմով չիջանիմ, թախանձանաց բանիւս երերիմ և կողկողագին հեծութեամբ դողամ, տաժանելի կրիւք տուայտիմ և տագնապաւ հոգւոյս տատանիմ, 'ի կոծ մրրկաց ծփիմ և 'ի բախմանէ ալեաց սասանիմ, 'ի լրութենէ համբաւոյն սարսեմ և յիշատակաւ ահին կրնչիմ, կերպարանօք ատենին հալիմ և սպառնալեօք մեծիդ մեռանիմ, լաւ բարմադութ, քաւիչ, մարդասէր և երկայնամիտ, քաղցրութիւն անճառ, օր բարի և տիւ տենչալի։ Քանզի կարող ես յամենայնի և առ երս շնչոյս իմոյ՝ փրկութեան մեծի. և քեզ ընդ հօրմ[illegible] օրհնութեամբ փառք յաւիտեանս. ամէն։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ
ST. NERSES SHNORHALI
LIBRARY
ARMENIAN PRELACY

ԲԱՆ ԿԷ·

ՎԵՐՍՏԻՆ ՑԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՈՒԻՆ ՀԵՆՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀԱՍԿՈՂԻ
ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ·
Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ·

Ա· Բայց քանզի յոյժ արդար է բան իւրաւանցն Քրիստոսի ասուծոյ առ իւր քան առակդիւանհայրն չարեաց ասասնայ· զի վասն նորա յայն սակս յայանեցաւ, զի լուծցէ ըզգործս նորին· և վասն իմ՝ զի գՀնացեալ պատկերս նորոգեսցէ· առեալ զկերպարանիս բոլոր էութիւն կերպինիսկութեանմեծին ասուծոյ՝ միացոյց ինքեան անշուշտ խառնութեամբ։ Նորա ոչ են շնորհեալ'ի բաղմացին, և ինձ զբոմանդակն եՀեղ առասուծեամբ· վասն նորա ոչ երբէք չարչարեալ, և վասն իմ Հանապազ պատարագի· նա անՀաղորդ է կենացն, և ես միշտ վայելեմ'ի փրկութեանն· նա վանեալ է խաչին, և ես զօրացեալ նշանաւն· նա հերքեալ'ի լուացին, և ես միացեալ ընդ փառացն· նորա ոչ խոստացաւ Հանգիստ և յերկրի, և ինձ զերկինս սեպՀականեաց· զնորացն կարեաց զառՀաւատչեայ, և զիմն առանց խզելոյ յարակայեաց· զնա յերանակս խոզիցն արդել, և յիս ինքն զօրացաւ· զնա կարճաց օրինակեաց, և զիս ճառագայթ նշանակեաց· զնա սաղնաց նմանեցոյց, և զիս խրոմն անուամբ կնքեաց։

Բ· Իսկ ես զերանամեան ասուծոյ լրի զայսքանեաց բարեաց արարողի, և չարին զկնի միտեցայ՝ Հայել ընդ նմին յատակս դժոխոց, ահա անարժանս բարեաց, անձիրս երախտեաց, անընդունակս սիրոյ, ստոամբք մեղաց ձգեալս, յերիկամանս խորոց խոցեալս, քանջեալ ծառս արմատենեաց, գինիս յեղուշջեալ, ցորեանս Հեղեղեալ, մուրՀակս ջրեալ, փՀիւս պատառեալ, կնիքս սպանեալս, նմանութիւնս փոխեալ, արկանելիքս կիզեալ, ըմպանակս կորուսեալ, նաւս ընկղմեալ, մարգարիտս մանրեալ, ակնս պատուական սուղեալ, տունկս գոսացեալ, նեցուկս խորտակեալ, փայտս ամենեւին փտեալ, մանրագործս աղաւաղեալ, յարկս տապալեալ, խորանս խարխալեալ, բոյսս արմատաքի խլեալ, ձէթս Հեղեալ'ի գետՀս աղբեւոց, կամթնս Հոսեալ'ի կոյսս մՀրոց, սրբս մահու'ի յարեաց գնդից։ Քանզի միշտ խրատեալ ընդ Երուսաղէմի առակաւ Բաբելոնի'ի մարգարէիցն ձայնիցդ անձն իմ ողբալի, և ոչ ինչ խրատեցեալ· որ ասէին անդանեալ եմ և անդէն խայտառակեալ, ասա դարձեալ և անդ կրկասամբեալ, ասա ձաղեալ և անդ նախատեալ,

սատ թշնամանեալ և անդ յանդիմանեալ, սատուստ սպշեալ և անդանօր լքեալ։ Ասա հեծումն և անդ հառաչանք, սատ կարծիս և անդ կատարած, սատ խէթ և անդ հատուցումն, սատ արկածք և անդ հանդէսք դատատանի, ուր ոչ է բան իրաւանց և ոչ ձայն պաղատանաց, ոչ թիւք աւուրց և ոչ եղք ժամանակաց, ոչ ուղք յաւոյ և ոչ դրունք ողորմութեանց, ոչ ազ պաշտպանութեան և ոչ ձեռն այցելութեան։

Գ· Ամ դու ապաւինութիւն, դու ինքն փրկութիւն, դու այցելութիւն, դու և քաւութիւն, դու երանութիւն, քեզ բժշկութիւն, քո ողորմութիւն, միայն հզօր, կենդանի, անճառ, տէր Յիսուս Քրիստոս բարերար սատուած։ օրհնեալ, օրհնեալ և դարձեալ օրհնեալ, ընդ հոգւոյդ քո սրբոյ յաւէտ բարձրացեալ 'ի փառս Հայրենի խակութեան մեծիդ յաւիտեան յաւիտենից։ ամէն։

ԲԱՆ ԿԸ·

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՒՐԻՆ ՀՈԿՈՎԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ԱՌԱՔԱՆԱՅ ԲԱՆԻ։ Ի ԹՈՐՈՅ ԱՐՏԻՑ ԹՈՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ։

Ա· Եւ արդ 'ի յիշատակ ահարկութեան վերապրեցելոցդ՝ զոր յաստուածուստենապատնեալիք ինձ ժամանեցեալք, զիարդ դադարեցայց 'ի նոսա ողբերգութեանց, և կամ ոչ պէս զցամաքումն առցէ հեղեղք արտասուացս։ Զի եթէ զչորեքսմամեան առաջս գեսացդ յորդահոսան ծաւալմանցդ՝ որ զԵդեմ և զերկիր առ հասարակ ողողանեն՝ լիապէս բաւականութեամբ բաշխեալ ամենայնի, և զբղխումն ելից իւրեանց առ աչս իմ եղեալ, զանձինս մեղայ սատակութեան զբոց զոմացուցանել ոչ բաւականացին։ Եւ կամ մարգարէին սրբոյ ըղձականութիւն կրկին ինձ լցցի զլուխս ջուրց բազմութիւն, և ճրագարան տեսութեանց կերպիս՝ աղբերց կայլակմունք, զբեկման ոգւոցս չափել զմանդ ոչ ձեռնարկեսցեն։ և ոչ եղերականք ջայլից համօրէն բանահիւսից կանանց լալականաց 'ի սիրտ և յոգի վիրաւորելոց՝ զաղէտ վանդիս 'ի յերդ արկանել և կամ 'ի նաւագս ձայնից բերել։

Բ· Իմ է օրն լինելութեան նզովեալ, և ոչ Յոբայ կամ Երեմիայ։ քանզի ասնելի է օրն նոցա, զորոց մի 'ի նոցանէ ոչ արժէ աշխարհ, և ոչ տաբագրելի։ ապա ուրեմն զիա նկատեալ եղեալ զոչ արժանիս լաւոյ և կամ միոյ մասնաւոր բարւոյ, զհանդիպումն աւուրն անիծին՝ յորում ես գտայ կորստեան որդիս և մահու դրացիս, մշակս մեղայ և արբանեակս անօրէնութեանց։ Որ ոչ կացի յաւիտին կենաց՝ զոր դու սահմանեցեր, աստուած բարերար։ ոչ գնացի 'ի քո սպասաւորանն կենդանական անմահացուցիչ, ոչ վաստակեցի 'ի հաւնձս արդ-

մշտեացն, որով 'ի մեստ ձեռանն աւուրցն
խաղաղութեան կերակրել պատրաստեցայց. ոչ
կատուցի ամբարիշտն որմոց և ոչ ձեղուն
յարկաց ձգեցի, որով 'ի շնչմանէ միրկաց օդոց
պահեցայց. ոչ հոմբարեցի նշխարս պաշարաց
'ի յուղին անեղրտական, որով զտագնապ սովոյն
իմ բժշկեցից. ոչ հանդերձատրեցի քեզ ա-
դերս աղօթիւ, որով առաջի քո կալ համար-
ձակեցայց. ոչ կազմեցի թռչակ փրկութեան
վարուց մաքրութեան, որ զնորոգութիւն ինձ
երաշխաւորէ. ոչ եռաւ զընտրութեան հաչիւն
'ի կենցաղոյս ճանապարհի՝ իմոյ մատնչին, զի
'ի դատաւորին ձեռանէ առանձին իսկ փրծայց.
ոչ լրութեամբ ձեռին օրհնութեան մատեայ
յանդիման, որով օրէնսդրին մանակից գտայց
սրբեցեալ։ Ոչ զիմոյ եռաւ զգուշութիւն և
ոչ թիկանց պատասխանութիւն, ոչ աջոյս իմ
զինաւորութիւն և ոչ ահեկին պարծանութիւն,
որով 'ի պատերազմիս վտանգէ զերծայց.
զերիվարս ոչ զգեցուցի զրահիւք, և ոչ զմար-
տիկս սպառազինութեամբ, որով զճակատն
յարդարեցից։ Զկանութիւն ոչ կապեցի պատուղ,
և անագանին ոչ ժամանեցի, և ահա տարա-
կուսիմ ունայն 'ի բարեաց. մաքրութեան ծա-
զիկ ոչ ունիմ և ոչ իւղ աղօթութեան, և
գիշերոյն մայր՝ անլոյս. 'ի նիրհումն մահու
ննջեալ եմ, և տագնապ կոչողին փաղց ստի-
պէ. զլալոյ հարսանեացն կրկին մեկնացայ,

և զձէթ վարուցն վերատին լքի, և դուռն
մտին հարսանեաց աւասիկ փակի։

Գ. Եւ արդ զիարդ առիս մխիթարութիւն
այսքանեաց վշտաց, և կամ ընդ ոքանեաց
տարակուսանաց խաւարի՝ լուսաւորութիւն
յուսայ կենաց խառնեցից, և կամ ո՞ր արդեօք
զգարշապարս ոտին կատուցից, և կամ յո՞ր
վստահութիւն զոչս իմ յառեցից, և զի՞նչ
անդորրութիւն ծփանացս նկատեցից, և կամ
յո՞ր ըղձական դիւրութիւն ձեռն համբարձից։
Զի եթէ 'ի ձեզուն բարձրութեան երկնի,
անտի անձրեւեաց հուրն Սոդոմայ, որպէս
ասացեալ է. իսկ եթէ յատակ խորութեան
երկրի, ոտ եբայ գիտիարդն ընթանալական և
եկուլ զԴաթան բանակաբն Աբիրոնի։ Եթէ
յանդգնեցայց փախչել յանդէն. գուցէ կոչ-
ցի գիս վիշապն ահագին։ Եթէ ընդ դստուն
ինչ թափառեցայց, արագունք են խնդրել ըդ-
վիժ ոստոյգսին առաւել առ իս քան երբեմն
զԵղիսէին առ մատաղ մանկունս բեթելացիս
քրմնդիս։ Եթէ յամենատարած օդս պարդ-
ութիւն, այն եղեւ եգիպտացւոյն խաւար
շոշափելի։ Եթէ 'ի թռչունս բարձանց, նոքա
են կոչեցեալք 'ի ոստանդն զահին բոսորայ դի-
ականցն։ Եթէ 'ի ակարան խիստ խեղեցից, վաս-
նիմ 'ի պիծակացն, և զի՞նչ պիտոյ են ինձ ա-
ռիւծունք։ Եթէ յատջոյն պատատուղաց ապ-
րեցայց, մի՛ միթէ արեան ծարաւիք ինձ պա-

տահեսցեն։ Եթէ յանհոգս ուրեք նստիցիմ, մժղուկքն անարգագոյնք՝ իբր ցնցուղս հրոյ եռացման զինեւ մաղեսցին։ Եթէ յեղջերէ միեղջերւոյ փախնուցուս զերծեալ, նկուն ճիրանք աղկաղկաց մնոցն մորմնքոցաց՝ զիս կեղեքեսցեն։ Եթէ 'ի սենեակս շտեմարանաց խորշից զօղեալ ամփոփիցիմ, տաղտկատեսակ գարշութիւն գորտոցն մեղոց օրինակքն զիս զաղբոցուսցեն։ Եթէ 'ի վայրս ինչ անդաստանաց կացեալ զեռեղեցայց, շաբք շանսճանճոցն տարմից զինեւ պատեսցեն։ Թողում ասել զխառնիճն և զջորեակն զլօրն զօրաւոր ընդ թռնաւորն թրթռուր և ընդ անկենդանական երեւիլն, հանդերձ ջրակարծ կարկըտիւն և ապականագործ եղեմանքն. որ առաչաց սեռիլ ապազէնք և նուաստագոյնք, բայց 'ի յանկարկելն աստուծոյ յաւէտ գոռոզաբար ուժգնութեամբ հարին հանին վանեցին զհպարան ամբարհաւաճութիւն Փարաւոնի բռնութեանն բուռն գաւազանին՝ յաղթող վիճակաւ. որ են կերպարանք թաքուցելոցն կրից լլկողաց անձնականացն ապերեւութից եգիպտացւոցն անօրէնութեանց՝ յոգի տանջողաց՝ գաղանի վնասողաց։

Դ· Այլ դու ամենազօր արարիչ բնաւից տերդ բոլորից, 'ի յատելիան հանդիսացիր հերքել զնոսա. և ինձ ողորմեա կրկին գթութեամբ ձեռն մատուցեալ փրկութեան տա-

ռակուսեցեալ կոչիմձեալ վարանեալ 'ի մահ պարտելոյս։ Զի դու միայն ճանաչիս աստուած փառաւորեալ միշտ ընդ հօր հոգւովդ սրբով յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն։

ԲԱՆ ԿԹ·

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿԲԿԻՆ ՀԵՆՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ

ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՅ ԲԱՆԻ,

Ի ԹՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԹՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ։

Ա· Եւ ապդ, վասն զի 'ի ձեռն մեծիդ և ամենահնար արուեստաւորիդ իմս եղանութեան տեառն և աստուծոյ՝ իբր 'ի քրայս ընտրութեան փութոյ քոյ սիրոյ հանապազ եռամ և ոչ երբեք պարզիմ, միշտ խառնիմ զուգիլ և ոչ եւս միանամ, ահա զոր արծաթագործդ երկնաւոր իմ ճարտարապետ, 'ի սեռսիս վաստակեալ առ իս աշխատիս, ըստ մարդարէին յայտնի առակի, և չարութիւնս իմ ոչ հալեցաւ. զոր ինձէն մոլեալ չարաչար՝ իբր զիսեբաղար դիւաբախ իմն ողորմելի յանդգնեալ անկարգս խօսիմ՝ զիմն զպարտիս առնեցուցանել, քան հաշտութեան հնարս ինձ ոչոտ կազմել։ Եւ զի մի՛ անընդել դիպուած և անկիրթ պատահումն և անհաւասար հանդիպումն՝ պատրաստութիւնք հանդերձելոց տանջանաբանացն ինձ երեւեսցին, ամենեւին անմռաց պահեաց աստուածն 'ի յիմաւմ մարմնի նշխար մնայուածոց նախնումն անիծիցն.

զոր 'ի փոքուէ տարբէ անարգէ զմեծն է ուսանել։

Բ. Քանզի խաղաղն ինքնաբերական գիւաք որովայնի՝ բոլոր ճաղուկք շարժողականք և ազգի ազգիք, զդունք աղեաց գաղանակուլք, խաղաւարաք հրակայծակք և բիծք բոցակիծք և անիծք անկերպաւորք և երամակք ոմանք քրանաձինք զաղբաթորմիք կսկծեցուցիչք և մարմաջողականք։ Ասպատակք այլոց վայրենեաց, ըստ նմանութեան դիւաց գիշերամարտից և մեկնողէն բարբարոս գնդից խաւարասիրաց, և գաղանութեամբ քանասար գոյլոց որոբայլաց, կորակոր գնացիւքն, արջնամիտոյր գուռնէն, կրկնապարոյր կռածագ կոցաւն, որ զօրէն ունի խայթոցաց կարճի, իբր դժնիկ փշով խոցոտեալ ծծեն ձգեն գարեանն խանութիւն, և յանկողինս մահճաց հանգատեանն վատասկս կրկ ցուցանեն։ Եւ կորկառեալ ուրուք ձեռն՝ հատուցանել զհատուցումն նոցա նոցին, վաղվաղակի զգան զվնաս վատագին՝ զոր ապրեն մարդոյն. և անդէն իսկոյն լերկամարմին փոքր հատակաւն՝ իբր թեւոք իմն թռիչս արձակեն, և ըստ մարտիի ձեւոյ ոստոստեալ այսր անդր ստորերին. և ըստ բազմապատիկ նենգութեան բարոյից դաւոց ապուեստաց խարամանկեալ խաւարեն 'ի պատուածս բազում ելից, զի յերկիւղէ մահուն ապրեսցին։ Եւ այնքան չքսաի և անքաս անձամբքն ոչ միայն զրա-

միկան և զխառնիճաղանճս, այլ և զթագաւորս հզօրս և ահագինս փախուցանեն հանեն տարագրեն 'ի դատիկն յարկի ապարանիցն բարձրութեան, և կամ 'ի բացի բնակեցուցանեն. քաջք արանց արեաց, որք իշխեցին ամբոխից և տիրեցին ժողովրդոց և առին ըզքաղաքս ազգաց, զպարտութիւն իւրեանց զօրաւոր ձեռին ինքեանք վիսյեն, թէ քանզի ոչ կարացաք 'ի դիմի հարկանել վեհիցն բրնութեան, վասն այնորիկ խոյս տուեալ հասաք յոյս տեղի։

Գ. Եւ զի՞նչ է ինձ զփոքունց և զանկածից ծաղրականաց ոմանց գոյութեանց 'ի կիր արկանել, որք զօրեղ և անհերքելի ջատագովք են ատատուածութեանն՝ յիշատակել ինձ զկանդերձեալսն, որք 'ի մարմնոյս անօրինելոյ ընծային պտուղք դառնութեան։ Ընդ որս և եկամուտ ատատկչականացն ախտից գիւաք, և կերչացն կոյսք անողոքելիք. յորոց չէ զերծանել, քան թէ հարկաւ մարմնոյն վտանգի զապագայիցն սոքօք խնատասիրել. և ոչ տեղի է գտանել ապատանի՝ փոխատեամբ անկանել առ նոսա. այլ առանց կամաց քումդ ակնարկութեան և մարդկային կարք և հնարք վրիպեցան։ Խակ դու, բարերար, զամենայն ունիս բաւականապէս զկենացն հնար՝ եթէ կամեսցիս վրկել, նորոգել, քաւել, բժշկել և կենագործել. և քեզ փառք յամենայնի յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն։

ԲԱՆ Հ.

Վ.ԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԹՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀԱՅՈՑԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ.

Ի ԽՈՐՈՇ ԱՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ.

Ա. Եւ քանզի համբարձեալ զընթացս բանիս 'ի փաքուն տասի երկրայնոց չհամարելոց ընդ գոյս եղելոց՝ 'ի մեծագունեցն տեսակս, տասցից զոմանելի հանդէս իրաւունց ահաւորին անաչառութեան։ Որ զի թէ մերձաւորագոյնք իցեն տասուծոյ իբրեւ զնախածանօթ հայրապետութիւնն, և կամ մաքրագոյնք որպէս մարգարէն, կամ ունքծագոյնք իբրեւ զառաքեալն, կամ ընտրելագոյնք որպէս մարտիրոսն, եթէ ոչ զու մարդասիրեցես անդուստ բարիդ և անփոփոխ խնամակալութիւնդ և անպակաս զորմութիւնդ, ընդունայն է ինձ փրկութիւնն առ 'ի նոցանէ։

Բ. Զի եթէ առ նոյն ինքն Աբրահամ ձայն արձակիցեմ, իբր զորմոգին առատ ընչեղին ինձ վարդապետ, 'ի տասոյ անտի պապակեալ, կամի միոյ ջրոյ ոչ բաւականանայ։ քանզի և նա փակեալ է ընդ կարեօք հատարակաց անհնարութեան։ Իսկ եթէ առ Մովսէս և նա զգածեալ է տկարութեամբ, որ ոչ զօրեաց առնն փրկութեան, որ զհայրմայրմանաց կրկուան 'ի պահպանութեանն աւուր ժողովէր։ Իսկ եթէ առ Ահարան, և

նա ինքնին իսկ կարօտացաւ մաղթողի։ Իսկ եթէ առ Դաւիթ, 'ի մէջ բարեացն առաւելութեան ըստգտեալ է և նա։ Իսկ եթէ առ Նոյ և Յոբ և Դանիէլ, զոյս Եղեկիէլ մարգարէ մեկնեաց յանուանէ իսկ յիշատակեալ զնոսա, և զոյն ընդ նոսին իբր 'ի դիմաց աստուծոյ ազգեալ, կենդանի եմ ես ասէ տէր, թէ ոչ ապրեցուցցեն զուստերս և զդստերս իւրեանց 'ի բարկութենէն որ հասանիցէ, բայց եթէ ինքեանք միայն ապրեսցին։ Իսկ եթէ առ Պետրոս վէմն հաւատոյ, 'ի քումդ խնամոյ խաւն մի խիթացեալ և նա ընդ կրիւք իմն գրաւեցաւ։ Թողում ասել զբազմացն գաւմարութիւն խոնարհեալ առ կարիս կարիս, թէ և յաւէտ երջանիկք իցեն։ ընդ որս և Յովսաբաս ոմն մարգարէի 'ի մէջ առատուածառաքն ապատուորութեան մարդկօրէն գայթակղութիւն՝ մնայ յոլովից անթարգմանելի։ թէ և 'ի դէմս իմն մեկնութեան ձեւակերպեսցի։

Գ. Եւ քանզի չափեալ սահմանեցաւ զօրութիւն փրկութեան մարդկան, և ցուցան նոքա զորմեալք բարերարիդ և զօրացեալք ամենակալիդ, կոչեցեալք զաշխատանդիդ և քաւեցեալք հնարաւորիդ, շնորհեալք աղաւորեցուցչիդ և բժշկեալք անախտականիդ, կենդանարարեալք անմահականիդ և լուսաւորեալք նաբաղդիդ, այսուհետև գիտասցեալ զասին

որքանութեանց հողածին բնութեանս, որք միմիսարեն օրինակաւն նմանաբար հարապատապէս վատահութեան յուսահատելոց, ահա առ քեզ գիմեցից՝ որդի սատուծոյ կենդանւոյ Քրիստոս օրհնեալ յամենայնի։ Մանաւանդ զոս ամէն ազգակից այսմ մաղթանաց ասասնոր յիշեալ, զվերագրելոցդ բան վերատին արդարացուցանէ. բարի է, քան իմաստնոյ ուժեն երջանկի, անկանել 'ի ձեռս սեռոն, և մի 'ի ձեռս մարդկան. զի որպէս մեծութիւն նորա, և զորմութիւն նորին։ Եւ այս բան թէ և զԴաւթին իմն գծագրէր, որ զերեքմանեան հարուածն ստաստածեան առաջի եղեալ՝ ընտրեաց ինքնին կամաւորաբար զդատակնիք մահուն ստատկման՝ իբր զկենդանի Քրիստոսի հաւատոյն յուսաստութեամբ, քան զերկուսն եւս այլ փոքրկուսն՝ որք տանջեսն և ոչ ողորմին. սակայն և իսն օրինակութիւն բանիս պատկերի ճարտկեցելոյ հնարս կենաց կորուսեալս անձին՝ ոչ է այլոյլեալ յարմարութենէ. զի ոչ եթէ զփրկեալսն նաւատացուցանեմ 'ի մասանի այսր ազբերդութեան, առանց որոց ոչ է մատչել առ տէր, այլ զվերկոցին անուն պատկեմ, և զշնորհ նորին առ ամենեսին բաբերհաչակեմ, և զբնաւին բարձունսն 'ի թուիչ վարուց խոստովանիմ բանիս պայմանաւ յաւէտ կոչոտեալ ողորմութեանն դեղոյ։

Դ. Ահա դու կեանք, դու փրկութիւն։

դու բժշկութիւն, դու անմահութիւն, դու երանութիւն, դու լուսաւորութիւն, արա ինձ անդորր 'ի մեղացս աշխատութեանց, զի և քեզ լիցի հանգիստ 'ի մշտադատս հեծութեանց՝ ձանձրացուցիչս թախանձանաց. որ ոչ այլ իւիք, քան թէ փրկութեամբ մարդկան պարարիս, օրհնեալ յաւիտեանս. ամէն։

ԲԱՆ ՀԱ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀԱՍԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ.
Ի ԹՈՐՈՅ ՍՐՏԻՑ ԹՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ.

Ա. Եւ քանզի երջանիկքն և փառաւորեալք որբոյն պարբ, յորոյ ամանք դոյզն ինչ գթեցին և յուսախագոյնս հատատաեցան, փոքունս սատանեցան և մեծագոյն վատամբ նշուլից հոգւոյն մաքրութեամբ լուսաւորեցան. յորոց մինն զզանգուածոյն յայանէ զհատորակուսաեղծն տկարութիւն, իակ միւսն զերեսաղոյն քան զբնութեանն օրէնս. վարս և սատքինութիւնս հրեշտակականս։ Եւ արդ նոքա որ օրհնեալքն են յամէնիշխան բերանոյ ասուածութեան հօրն Քրիստոսի, ընտրեալքն սանեալքն խնկեալքն և բարեբանեալքն, իբրեւ զանգամս Քրիստոսի պաշտեցեալք, և իբրեւ զամենեսանս հոգւոյն որբոյ յարդարեալք, յորս չիք ինչ նշմարանք և կամ գիւտք խաւարի, այլ ամենեւին անկեղծութիւն և լու-

տաւոր արդարութիւն, և որքան մարթ է ըղմարդն աստուծոյ՝ աստուծոյ նմանեցուցանել։ Երեսք պարզք և անպատկառելիք, կրօնք բարձունք և անխոնարհելիք, կեանք զդաստաք և անսազմանելիք, պաշտօն առ աստուած կարծր և անփոխարկելի, ընթացք արիականք և անկասելիք, ճշմարտութիւն միատարր և անցնդելի, դիմագրաւութիւն զօրեղ և անհերքելի, տեսաւորութիւն պայծառ և անաղջելի, իմաստասիրութիւն վերնական և անկոխելի, պատկեր մաքուր և անաղարտելի։ Զորոց կերպարանս և գլխաւորակս անուանցն աղաչել՝ աստուած իսկ վարդապետաց, և նոքօք հաճութիւն 'ի մէջ խառնութեան ապարչիդ բան լուսաւորեաց։

(Բանք պանծալիք հաշտեցուցիչք աստուծոյ։)

Բ. Ա.ԼԼ ես անպիտանս յամենայնի, և որքան բան զօրէ պարտաւեալս, որ մինչդեռ արթուն եմ՝ նիրհեմ, մինչդեռ զդաստ երեւիմ՝ թմբրիմ, 'ի բարեպաշտելս խնամ գայթակղիմ, մինչդեռ ազօթեմն՝ և վրիպիմ, 'ի յընթանալս խնամ և կասիմ, յարդարանալս իմ և մեղանչեմ, 'ի խաղաղանալս իմում ամբոխիմ, մինչդեռ սրշաւեմն՝ առ 'ի յետոյն հակամիտեմ, 'ի չուելն խնամ՝ ընդ կրունկն դառնամ։ Ընդ լուսոյն մասին և խաւար յարեմ, ընդ քաղցրութեանն ճաշակ՝ օ-

շինդբ խառնեմ, ընդ կուզս բարեացն՝ չարիս հիւսեմ, ընդ կանգնելն և կրկին գլորիմ։ Ծաղկիմ և ոչ պտղաբերիմ, սաեմ և ոչ առնեմ, խոստանամ և ոչ կատարեմ, ուխտեմ և ոչ վճարեմ, կարկառեմ և անդրէն ամփոփեմ, ցուցանեմ և ոչ ընծայեմ, մերձեցուցանեմ և ոչ մատուցանեմ։ Ի ճարակել խոցուածոյս անդրէն վիրաւորիմ, 'ի հաշտեցուցանելն՝ վերստին խառնիմ, զուբ հանդիսանամ և իրաւամբք պարտաւորիմ, գրիմ և իսկոյն եղծանիմ, նաւեմ և 'ի գիծն թուլանամ, սկսանիմ և 'ի հանգիստն ոչ ժամանեմ։ Կարգիմ և դարձեալ սասանիմ, ընանիմ և կրկին հեղուիմ, շարունակիմ ասա՝ և անդ 'ի ըստորեւս հասիմ, բարդիմ և անդրէն տոչորիմ։ Հիմն արկանեմ և ոչ գլխաւորեմ, սակաւ վաստակիմ և բիւրս վատնեմ, զոյգն գանձեմ և անթիւս սպառեմ, զայլս խրատեմ և ես ինքն անխրատ եմ, միշտ ուսանիմ և երբէք 'ի ճշմարտութիւն գիտութեան ոչ հասանեմ։ Զշինչեալ չարիսն նոյնչափ արծարծեմ, սուղ ինչ քաջալերիմ և առաւելապէս լքանիմ։ Լարիմ և իսկ և իսկ առ նմին մեղկիմ, զայս կարկատեմ և զայն պատառեմ, խլեմ զեղիծն և տատասկ անկեմ։ Ընդ ամբառնալն և տյրէն բերիմ, մտեմ 'ի բոյնն ագաւնի և անաւասա ագռաւ ելանեմ, դամ սակաւ մի սպիտակ և սրանամ դառնամ բնաւին սեւացեալ, սաեմ

դիս քեզ դաւանել և սպանողին նուիրիմ, ընդ
յանդիման լինելն և թիկունս դարձուցանեմ։
Մաքրիմ և այլ մրճոտիմ, լուանիմ և նոսին
զգրանամ, կերպարանիմ զԴաւթին և գործք
զԱաւուդայն կատարեմ, շրթամբք ճշմարտեմ
և սատեմ երիկամամբք, ոչիսկ մատակարարեմ
և տհեակ կողմամբս աւերեմ։ Ընդ երկրա-
գործութեան ցորենոյն՝ որոմն սերմանեմ, 'ի
բարձրագոյն խմաստին 'ի վայր իջեալ, ես ին-
քըն դատիմ։ Հրեշտականամ յերկիս և 'ի
խորհուրդս դիւանամ, 'ի յոտս հատատիմ և
'ի միտս տատանիմ, սուտ ձեւանամ և իրաք
խոտորիմ, կեղծաւորիմ արդար և արդեամբք
ամբարշտեմ։ Դասիմ 'ի պարս հեզոց և ընդ
այս կոքաւեմ, 'ի մարդկանէ գովիմ և 'ի տե-
սողէդ պարսաւիմ, 'ի հոգածնելոցս երանիմ և
յորդւոցն լուսոյ աւաղիմ, հաճոյանամ յե-
տին ոամկին և թագաւորիդ մեծի յաշայ
ելանեմ։ Զատեանն դատաւորին թողեալ,
խառնակրօնիցն աղերսեմ. հերքեալ 'ի վե-
հիցն, սոսկականացն սպրդիմ. մարմնոյս որ-
տաքուստ ոձնիմ, և անձամբս երփնիւ ճա-
յին ճանաչիմ. հպաւորիմ դաշն հատատել,
և ուխտակորոյս սրտաքս մերժիմ։ Ա յսօր
մաքուր հոգեկիր, և վաղիւ մոլի խելագար.
զաբրունի պատուէրն լքեալ, թելադրութեան
օձին հետեւիմ. արիանամ զօրասէս, և վատ-
թարագոյնս ընկրկիմ. ոգծանրութիւն աւուրն

բառնամ, և 'ի ժամ վարձուն անմասն երա-
նեմ. 'ի բացուստ ճոռոմն խօսիմ, և 'ի պա-
տասխանատուութեանն պահու պապանձեալ
կարկիմ. 'ի յերս արեւուն հարուստ երեւիմ,
և ընդ երեկս ունայն դեգերիմ։ Յամենոս ծե-
րոց բազմեալ, և խերայեղից կցորդիմ. ինձեմ
խեթիւ, և արհաւրօք զարհուրեալ զարթ-
նում։ Զանդատանս կամացս չարաչարս հեր-
կեմ, փոյթ խնամով 'ի չարիս, միշտ անառակ
որդիս, անդարձ տարագրեալս, անողջական
զառածեալս, անմխիթար տրտմեալս, ինքնա-
գրաւ գերեալս, մահու և ապականութեան
ծառայեալս, անողոքելի տանջեալս, անփրկ-
ելի մատնեցեալս, անպատուաստելի հատ-
ուածեալս, անարծարծելի շիջուցեալս, ան-
կազդուրելի խորտակեալս, անհանդերձելի
կործանեալս։ Եւ եթէ պարտ է զատիկն
ստանիօր ասել անօրինեալս անձին նախատինս,
ահա գրեմ, գրեմ և ոչ անխայեմ զիսուս նիւ-
թեալ գեհենին։ Սատանուածս նախանձու նա-
խոյս Ադամայ երկնայնոյ, որպէս և Կայէնն
առաջին հնոյն և հողեղինին. որ ունիմ ըն-
բնաւն ատատուստ 'ի յանձին գնչանակ ամբաս-
տանութեանս, ոչ զշնչոյս տուրեւառութիւն,
այլ զբանիցս կշտամբութիւն։

Գ. Եւ արդ ո՞ր իցեն փրկութիւնքն, ուր
սկզբնահայրն հաւատոց 'ի յուսահատութեանն
վայրի զանգիաութեանն իմ չարիս կրկնէ,

մեծն մարգարէից քարոզեալ բանից կոչումն է, որին բարեփառ աշակերտն Նիկոլաս 'ի մահ ատակէ, զարակեր ճշմարտին ընդ Ա. քարոզ հոմայնիւ ջնջէ, ասասուածարեալն վերհից՝ յարդարդացն վրիժուց մատնէ, մարգարէածին տեսանողն՝ ընդ ամենակալութեան առաջի տեառն զգանանէ, նախանձաւորն աստուծոյ երկնատեղաց բոցովն փառնէ, ուսերին լրումն և նորոյս սկիզբն՝ հեծանոցին ընտրութեամբ հոսէ, զեան առաքելոյ ընդ Սափիրայի 'ի կենաց դիրաւէ, զարմանալին քննութեամբ հոգւոյն՝ բուրումն ինձ մահու ընդ կենացն քարոզ խառնէ։ Ա.րդ անաչառք և ինձ կամառք երջանկացն, և ուժգնութեան հրամանի վերնայն սրի սպառաղէնք. ընդ հրեշտակացն և մարդիկ, ընդ տիեզերաց երկրի և տարերք, ընդ անդգայիցն և շարժողականք, որովք դառնալ միշտ լինիմ տուժիւք լրկանաց յօրինակ և յիշատակ տոհմալեացն ապագայից. իբր հոգմով փոթորկի ալեաց յաւէտ մրրկեալ կենացս վտահութիւն, մնայ անկայուն 'ի հաստատութեանց։ Զոր եմէ որ խմատութեամբ 'ի քնին առեալ խաղեսցէ զլուրկացն բաղմատեսիլ զանազանութիւն, զմանուանս փոքունս ընդ մեծամեծացն դասեալ՝ որ առանց թուոյ և քանակութեան համարոյ թինդս առեալ անքաւ երամոց եռան զեռան պանան 'ի մարմնիս ծոմս, վկայեսցէ և

հաստատեսցէ ճշմարիտ լինել զասացելոցս բանագրութիւն։

Դ. Ա.յլ դու ինքն օրհնաբանեալ անմահ թագաւոր բարի երկնաւոր մարդասէր Քրիստոս, աստուծոյ կենդանւոյ միածին որդի, հզօր բարձրեալ անքնին անճառ քաւիչ ահաւոր, սատեա 'ի ձեռն ամբոխեալ ալեաց ոգւոյս ծփանաց, արձանացս դիտաւոր մոլեգին շարժման սրտիս խաղաղութեան, ընդդանեա 'ի սանձս կապոյ երասանաց ըմբոնման դցնդեալ մտացս վայրագութիւն։ Եղիցի խաղաղութիւն հրամանաւ մեծիդ ամենակարան բերոյս սատանման, սատակեա խափանեա ըզբաղմագլխեան անդամս ուրուականս գաղտնեաց ամենեցս երկրակենցաղս հինից։ Գրեսցես աղօթս մշտամատոյցս զոյս նորընծայ տաս ողորմաղերս թախծագին ձայնի ողբերգարկութեան այսր մատենի. հան 'ի խորոց մահուս անդնդոց չքնաղ ապրեցեալ ընդ մարդարէին վրկելոյ. ընկալ զխոստովանութիւն անձնագոսս բանիս 'ի հոտ անուշից. շնորհեա վերին դառնութեան վշտաց ուժգին հեծութեան յուսահատելոյս։ Եւ քեզ ընդ հօր հոգւովդ սրբով փառք պատիւ և իշխանութիւն յաւիտեանս. ամէն։

ԲԱՆ ՀԲ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՑԱԽԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵՆՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀԱՍՈՂԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ.
Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍԲ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՑ.

Ա. Ա.Յ ահա ձեզ ասեմ, ով եկեղեցիք միանձանց և աշակերտութիւնք կրօնաստանաց, որք մերկամարմին մատանցդ ձեռօք առ ակնկալութիւն յուսոյն պարգեւաց բարեացն անբաւից տեառն զինուորեալք, որոց զայս սեղան հանդերձանաց խորտկաց բանից ընծայեցուցի, ընկալարուք զայս աւանդութիւն խոստովանութեան 'ի շինուած փրկութեան հոգւոց։ Ծաներուք սովիմբ զմարմնոյս պարտութիւն, յիշեցէք զմարգարէականն ընդ առաքելականին առեալ մեզ 'ի խրատ, զի մի պարծեսցի ամենայն մարմին առաջի աստուծոյ, և զոչ որ է արդարն և ոչ մի։ Զտերունականն մի մոռանայք, 'ի կատարածն իսկ պատուիրանին գոգջիք զձեզ ծառայս անպիտանս. մի եղիցի լինել ձեզ որք խաբողին. զգուշացարուք և գրոյն, թէ կերակուրք նորա ընտիրքն։ Քանզի և ես իսկ, որ զայս նուաղութիւն մատնաւոր պտղոյ ձեզ ջամբեցուցի, վկայեալ զանձնէ կամաւորական բատգտանք բիւր բամբասանաց անբժշկական մեղանաց, 'ի սկզբնահայրն սկսեալ մինչեւ 'ի սպառումն ծննդոց նորա՝ կամայականն յանձնառութեամբ հաստեցի եղի զիս ամենայնիվ պարտական չարեաց։

Բ. Լուսայ յուսումնէ ոչ պարտաւորէ, և ոչ հաճեցայ, 'ի յասելն նորա անչարմարապէս առ այն, որոյ առաջի ոչ է արդարանալ մարմնոյ երկրածնի, թէ ոչ երբէք չնացայ, ոչ պոռնկեցայ, և ոչ զաշխարհիս ինչ համբուրեցի ճաշակս մահու։ Ա.Յ ոչ ընդհատ ինչ յանօրէնութենէ. թողցէ նմա տէր աստուած զայսոսիկ. թէ և ճշմարիտ իսկ գրեցաւ, ոչ ընթացաւ, որքան թէ գթեաց, 'ի յասել զանչարմարան 'ի դիմաց ժողովրդեանն Խրատելի բանիւ Զաքարիայ, օրհնեալ տէր, և մեծացաք. որ է փարիսեցւոյն ձայնի կերպարան։ Բայց են քանզի գիտողին ասաւծոյ մատնեալ եմ դատաստանի, որ զկիրս անեղեւութիւնն մնաց 'ի կշիռս եղեալ՝ համարի դատել զիս նաբաք ամենիրաւ հատուցմամբք, ոչ կերպարանեցայց տեսողին, ոչ կեղծաւորեցայց քննողին, ոչ ստեցից զոչ գործեցեալն նկատողին, ոչ խաբէութեամբ ընդ միտ ինչ մոլոց մեծին, ոչ 'ի տեսիլ բարւոյ ցոփութեան զչարս քողարկեցից, ոչ 'ի պատկեր ընտանի զապիկարս երբէք յարգեցից, ոչ խեղնեշեցայց 'ի զարդ օտարոտի, ոչ սգնեցայց սլլով պայծառութեամբ, ոչ պատուճանս յարմարեցից ապեղութեան գեղոյ։ Ոչ որ մեղաւոր իբրեւ զիս, ոչ որ անօրէն, ոչ որ ամբարիշտ, ոչ որ

անիրաւ, ոչ ոք չարագործ, ոչ ոք վրիպեալ, ոչ ոք սխալեալ, ոչ ոք մոլեգնեալ, ոչ ոք խարդախեալ, ոչ ոք շաղախեալ, ոչ ոք ամաչեցեալ, ոչ ոք դատապարտեալ, ես միայն եմ և այլ ոչ ոք, ես ամենայնն և յիս ամենեցուն։ Ոչ հեթանոսք, զի ոչ գիտէին. ոչ հրեայք, քանզի կուրացան. ոչ ազգք և խառնիճաղանջք, քանզի յիմարք էին իմասմից։ Պետ վարժից կոչեցայ յանձինս դատապարտ. ոտքի ոտքի անուանեցայ, և ըղգովեան առ աստուած եղծի. բարի ասացայ առ եղկութեանն ժառանգութիւն. սուրբ վիկայեցայ 'ի մարդկանէ, որ եմ անմեղաւոր առաջի աստուծոյ. արդար դատանեցայ ամենայն իրաւք ամբարիշտս. հեշտացայ 'ի գովեստ մարդկան, զի ծայր եղէց յատենին Քրիստոսի. յաւագանէ կոչեցայ Արքուն, և ես 'ի քուն մահու ննջեցի. 'ի փրկութեանն աւուր Հոկտ յարջարջեցայ, բայց զդատութեանն աչս կափուցի։ Ահա դատաստան, ահա յանդիմանութիւն, ահա նոր կշտամբանք և հին դատապարտութիւն, ահա ամէն գիմաց և տագնապ հոգւոյ, ահա խնդիրք փոքունց և կշիռք մեծամեծաց։

Գ. Ա. Լ զու միայն տէր աստուած մարդասէր, անհասկալ և երկայնամիտ, համարեաց մեզ ապարատս անձին ընդ վերջին պարտաւորութեան աւուրն ահաւորի զայս կսկծեցուցանող ինքնաբանական նախատինս։ Մի ըստացր 'ի քէն զայսոսիկ, գթած, փոխանակ զի ես ինձէն անձինս գրեցի։ Ալդ բարձցես և վերացուցես զպահ պարտաւորութեան կանոնիս ընդ քեզ կապելոյս տենչանօք հոգւոյս։ Հան զնախատինս պատկառանաց խայտառակութեանս, ծածկեա աջովդ կարողութեան զոգեղ տեսակ մարմնոյս մերկութեան, մատս հանգստեան զթոպեալս ուժգին մեղայս բեռամբք, կարգեա ինձ սահման հետոց բարութեան առ ելս կենացդ, պահեա յիշատակ ինձ ողորմութեան և զկնի մահու կեանք ամենեւին, օրհնեալ յերկինս և գովեալ յերկրի, բարեբանեալ միշտ յամենայնի՝ յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն։

ԲԱՆ ՀԳ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՑԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՊԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ, Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍԻՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ։

Ա. Թագաւոր բարձրեալ հզօր ահաւոր, օրհնեալդ միայն տէր Յիսուս Քրիստոս, քո է փոխարկել յանակնկալս կենաց յուսահատութեան զատակիչ անէծս առ կեցուցանող օրհնութիւնս, զպարտաւանս վհատութեան առ զուարթացուցիչ գովութիւն, ընդ ամենայնի՝ հանդարտակութիւն, ընդ պատկառանացն՝ պատիւ, ընդ տարակրութեանն՝ յոյս

բարութեան, ընդ բաժանմանն՝ ակնկալութիւն միութեան, ընդ սպառնականացն բանից՝ ողբական սփոփանս, ընդ միանգամ դատապարտութիւնն կրկին ազատութիւն։

Բ. Ողբմեա, տէր, մահու մեղապարտիս յաւուր արձակման հնչոյս կենդանութեան, մինչ աչացս ողբմագին հայեցուածս 'ի բարձունս կոզկոդիցի, զբազմարկածեան ուղղոյն զանդրդիծ ընթացիցն զանփախչելին ճանապարհ յաչս բերելով մնացս ահեռմամբ ամենայնիւ վանդեալ. և 'ի յերդ բնակութեան յարկիս նկատեալ յելիցն շաւիղ, թշուառացեալ կիսամեռութեամբ, դիմաք այլայլութեան, տատանմամբ մատանցս, կարկամ հառաչմամբ, նուազ հեծութեամբ, նրբական ձայնիւ, յոգի թախծութեան յոքնամանեալ տարակուսանաց՝ 'ի խորոցս աներեւութիցս ըղդործեցելոցս ողբալով հառաչեմ։ Կարող ես, բարեգութ, և անդ հրաշագործել յաւէտ զօրեղութեամբ ասելով, թէ ողջ եղիջիր յոգւոյդ խորտակմանէ, և կամ թողեալ լիցին քեզ մեղանք քո, կամ թէ երթ 'ի խաղաղութիւն սրբեալ 'ի մեղաց։ Եւ զոր յայնմ ժամու ոչ ժամանեցից պաղատել, այսօր ընկալցիս մարդասիրատէս, ով երկայնամիտ բազմաշնորհ ամենակեցոյց։ Ցորժամ, որ այժմս բանապաճոյճ խրոխտաձայն սիգացող բարձրապարանաց, անկեալ դնիմ դի անկեն-

գան, կարկեալ 'ի խօսից, կաշկանդեալ ձեռաք, լքեալ անդամք, խփեալ շրթամբք, կտրուցեալ աչաք, տոխտակ անշարժուն, կոճղ կիսայրեաց, արձան անդգայ, պատկեր անբարբառ, գոյութիւն անշունչ, ողբմելի տեսիլ, աշխարելի կերպարան, ողբալի օրինակ, եղկելի դէմք, արտասուելի նմանութիւն, լռեցեալ լեզու, ցամաքեալ խոտ, թօթափեալ ծաղիկ, ծորեալ դեղ, շիջեալ դամբար, դատարկ կոկորդ, խոպանացեալ սիրտ, աղխեալ ազդարան, ապառեալ աղբիւր, թալկացեալ մարմին, ժողխեալ որովայն, քակտեալ տաղաւար, կոտորեալ ոսկր, բաժանեալ յօդք, հատեալ ծառ, ողոցեալ արմատ, թողեալ տուն, հնձեալ արտ, ստորախուզեալ բոյս, օտարացեալ բարեկամ, մոռացեալ պահեստ, թաղեալ գարշութիւն, մերժեալ ատելի, բարձրեալ խէթ, անարգեալ կմախք, և իբր զանպիտան առ ոսն կոխեալ։ Կարօտեալ ոյլոց մոլթանաց, որք զհաւատոց թշուառիս ձայնիւ նուազեալ աղերս հառաչման, ցողով արտասուաց բարերարիդ գթութեան 'ի բարձունս տարածանեն։ Զառ քեզ դարձն յեղանակեն արդահատելով, զոր օրհնեմ. ընդ նշան խաչիդ փրկութեան, զոր երկրպագեմ. զյարութեանն ճշմարտութիւն, որում հաւատամ. զփառացդ քո յայտնութիւն, զոր փառաւորեմ. զդատաստանիդ ահաւորութիւն,

զոր խոստովանիմ· զանիցդ յանդիմանութիւն, յորմէ զարհուրիմ· զհոգւոյդ սրբոյ ինձ ուղեկցութիւն, զոր պաշտեմ· զօծմանդ տեառնագրութիւն, զոր ես համբուրեմ· զմեղաւորելն ընդ քեզ, տէր Յիսուս, որում պաղատիմ։ Ա.րդ լքաւ մերժեցաւ բարձաւ որոհեցաւ փոխեաւ սրացաւ տեղի ետ կցորդութիւն զաւդութեան կենդանոյս կենդանութեան, և յոյսդ որ 'ի քէն պարգեւ՝ մնայուկան և անջնջական յիշատակարան պահեցաւ։

Գ· Ցեռ ողորմութեամբ 'ի տարակուսանս վանդելոյս, միայն բարեգութ փառաբանեալ որդի աստուծոյ, քաւել բժշկել կենագործել պաշտպանել նորոգել նկարել կանգնել հաստատել, վերստին ստեղծագործել յերջանիկն անարատութիւն· քո է կարողութիւն, քո է փրկութիւն, քո ողորմութիւն· չէք քո ունկարութիւն, այլ ամենեւին զօրութիւն, բարձրութիւն, իշխանութիւն, անմահման թագաւորութիւն, խակութիւն, ինքնութիւն, աւմենասեղի բացարձակութիւն, բարերարութիւն, լուսաւորութիւն, փառաւորեալ տիրապէս, անսպակաս և անպաւեալաց, ինկեալ խորհրդով անթարգմանելեաւ յԵրրորդութեանդ սրբում, գոհաբանեալ յաւէտ և եւս առ ամին 'ի նոյն պաշտօն հաւատարութեան միապատիւ զաւգականութեան, երկիր և այսօր և յաւիտենից յաւիտեան· ամէն։

ԲԱՆ ՀԴ·

ԳԼԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀԱՍԿՈՂԻ ԱՍ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ· Ի ԽՈՐՈՅ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ։

Ա· Ա.ստ բոյ երկնաւոր, տէր բոլորեցուն, առամենայն բան յամենայնի միշտ երկոյնամիտ, աստուծոյ կենդանւոյ անքնին որդի։ Ա.հա ահագ է ողորմելն իսկապէս, յորում հաստատակենութիւն վաստակոյն· անդ է բարեգործելն, յորում տեսութիւն խնամատեսին խոստանեցաւ· յայնմ ժամու է մարդասիրելն, յորում տկարութեանն վանդ պաշարեալ տիրեաց նեբրոյ և արտաքոյ· անդանօր է բժշկութիւն աստուածային քո ձեռինդ, յորժամ բնաւ անդամոցն տեղի ետ կենդանութիւնն· այն վայր է այցելութեան, յորում երբ հնարիւ ոչ գոյ։ Ա.յն է քո մեծութիւն, յորժամ գյուսահատութեան վերն ողջացուցանես· այն է հարազատ քումդ ազգակցութեան, եթէ յանսկիզբն ժամու որուեսաւորեցես փրկութիւն· այն է հանգիստարան քում յաղթանակի, եթէ զփակեալն մուտս կենաց 'ի սպառումն շնչոյս բացցես· այն են քո շնորհք վայելչականք, եթէ զչարեացս խոց մատցեալ՝ զբարեացդ քո յիշեացես։ Յայսմ ես անսխալակ, եթէ ապաքաւորիս ընդ երախտաւորացն խնամարկեցցես· 'ի սոսին ծանեալ

գիտացից՝ եթէ նայեցար 'ի նուէր բանիս նախ-
նի գթութեամբդ, եթէ զսովորութիւն չա-
րեացս բարձցես։

Բ. Յաղագս այսորիկ հիւսին բանք և ե-
ղանակին նուագերգութիւնք, յորժամ տէրն
բարի՝ չարն ծառայի զբարեգործացն պար-
գեւեսցէ. որ մինչ իրաւամբք մնասցէ բանտի,
նա սրբոյական սպարանս դնա հանդուսցէ.
մինչ հրաւիրեալ է 'ի գուբ աղմոյ, նա 'ի բազ-
մականս ամենապատիկս գահոյ գրգեցուցա-
նիցէ. մինչ բրելոյ զաչսն դիտեսցէ, նա 'ի
բարձրութիւնս երկրութեան հայեցուցանիցէ.
մինչ ծայրատութեան մատանցն սպասէ, նա
մատանի համարձակութեան մատուցանիցէ.
մինչ հայի հարուածոց գանից, նա գթոց
գիրկս արկանիցէ. մինչ պատրաստեալ յու-
սոյ կորստեան, նա երեւելի տեսողաց բազմոց
առնիցէ. մինչ ակն ունի սատակման մահու,
նա ընդ կենացն և փառս ընծայեցուցէ. մինչ
հատման գլխոյն նայեսցի, նա գնոյն պսակաւ
պսյծառացուցանիցէ։ Այս պատուդ օրհնու-
թեան, գթած, սքանչելարմատ քում շառա-
ւիղաց. այս որդասիք կենաց արարչականդ
քո հրամանաց. այս խղճք խորհրդոց խաստո-
վանեալդ քո տեղեանաց. այս նշոյլք լուսոյ
ամենասիրդ ճառագայթից. այս ախորժու-
թիւն ճաշակաց բարեբանեալդ քո քաղցրու-
թեան։

Գ. Քո միայնոյ են այսոքիկ, տէր, 'ի քէն
աղդեցաւ գրել ինձ զսոսին. ահա զքոյդ
յատուկ աղերս ասաչեմ, օրհնեալ, 'ի քոյոց
այսի պարգեւեալ շնորհեա. բաց, տէր, ըզ-
գանձս քո բարիս, ըստ աղերսանաց առա-
կին։ Մի՛ խառնեսցես 'ի համբարս բարեացդ
քոց 'ի չարեացն իմոց. մի՛ շահեմարանեսցես
զատելիսն քո՝ որ են ոխութիւնք և ցասմունք,
ընդ սիրելիսն քո՝ որ են գթութիւնք և ո-
ղորմութիւնք. մի՛ պահեսցես 'ի ատացուածս քո
պաշտելիս զանախորժելիսն քո՝ որ են մթու-
թիւնք և դաժանութիւնք, և զիմ վնասե-
լիսն՝ որ են մեղք և թշուառութիւնք։ Մի՛
գրեսցես աջովդ օրհնութեան 'ի մատենիդ
կենաց զմեր հոկ պարտուց իմոցս անիծից.
այլ զանհնարաւորսն ինձ համարեալս՝ մեծա-
ցուսցես կրկին առաւել զանուն քո տէր 'ի
նոսին, ցուցանել զդոյն ինձ գիւրինս և հեշ-
տակենագոյնս։ Շատ են իմ պարտիքս և անդր
քան զթիւ, այլ ոչ այնքան հրաշալիք իբրեւ
զքո զողորմութիւնդ. բազում են մեղանիքս,
այլ յաւէտ են նուազեալ առաջի քոյդ նե-
ղողութեան. յաճախ են չարութիւնքս, այլ
յաղթական են համայնից, հզօր ամենակալ,
քոյդ մարդասիրութիւն. ինձ են անհամար
իմոյս անձին բիծք, այլ քեզ յոյժ գրաւեալ
են ընդ սահմանաւ։ Ոչ են այնքան զօրաւորք
առ կենդանութիւն զէնք մեղանաց պատկա-

ռեցելոյս պատրաբերութեան, որքան յիշատակ մահու կենդանութիւն առ վանութեան կործանողին բանութեան։ Զի՞նչ ողբեսցէ փոքր խաւար՝ աւուրց աստուծոյ, զիա՞րդ բաւեսցէ զոյն ինչ ապշանուցչ՝ մեծիդ ճառագայթից. զիա՞րդ համբարձցի կշռեսցի ընդ խաչի քո կրից՝ խաղութիւն հեշտութեան մարմնոյս ակարութեան։ Զի՞նչ երեւեսցի յաչս ամենակալիդ քո առատութեան՝ կոյաք մեղանաց ամենայն ախեղերաց. ահա կոչա մի հոգոյ զիւրաքրքրելի՝ ի կարծրութենէ բախման վանեցեալ, իբր զպղպջակ անձրեւոյ բարմաղեղ հոսմամբ քո կամացդ չքացեալ պայթեալ անդստին։ Զի՞նչ պիտոյ են քում զօրութեան ամենահնարդ կարողութեան ժամանակաց առաւելութիւն առ յանցուածոց իմոց քաւութիւն. ոչ քիթիթել մի ական, ոչ խաւն մի տեսութիւն ածանցական, ոչ սակաւ մի նայեցուած փայլական, ոչ կիսամանեայ յամրութիւն, ոչ փութացելոց ոտից հեղեղումն, ոչ յելից բարձրութենէ միոյ կանգնոյ կոթի անկելոյ, ոչ գիծ մի չափոյ մատաց հետեւեցելոյ, ոչ նշուղից արագութիւն, ոչ շնչոյ տուրեւառութիւն, ոչ ինչ յայսմ յանգոյ և յանարպաւորական նմանութենէ անձեւ օրինակաց յաւէտ անկայից՝ այնքան առժամայնք կամ հարեւանցիկք, որքան եղծմունք, ցնդմունք և հարմունք մեղացս սառնամանեայ պահեստի՝

քումդ զօրութեան, աստուած ամենայնի տէր Յիսուս Քրիստոս, որդի անքնին կենդանւոյդ աստուծոյ։ Որ տաս պարգեւես արեւ քաղցրութեան՝ չարաց ընդ բարիս, և անձրեւես երկաքանչիւրոցն անաչառապէս. կշռես սահմանես իրաւամբք և զվճանգս կրիցն հաւասարաբար, որոց մեծ է հանդիսան առ ակընկալութիւն պարգևին, փոքր խիթանաւ փոքձութեան զսակաւութիւն պարտուցն աստէն վճարես. իսկ որ զերկիր ընտրեցին, ներես ողորմութեամբ, տալով և սոցա զարման ընդ նոցա՝ միշտ առ քեզ դարձին ապաստս։ Եւ քեզ փառք ամենաշնորհիդ առ ամենայն հրաշագործութիւն բարեխնամող երկայնմտութեան, օրհնեալ յաւիտեանս. ամէն։

ԲԱՆ ՀԵ·

ՎԵՐՍՏԻՆ ՑԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵՆՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ. Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ։

Ա· Եւ արդ ընկղմեալ զմայլեալ և ՝ի սպառածածկեալ ՝ի յանճառութենէ առաւելութեան բաղմամանեայ յաճախութեան մեծիդ երախտեաց, որ ամենատատ լրմամբ անենաղելեաւ յաջմէ և յահեկէ՝ ՝ի զիմաց և ՝ի թիկանց համբարեալ կան անբաւութիւնք։

Դարձեալ առ նմին կրկնապատիկ երկրորդութիւն աստուածային հոգւոյն ազդեցեալ, որ ինչ յառաքելոցն սահմանեցաւ աւանդու-

թիւն՝ առ ամենայն լուսաւորութիւն եկեղեցւոյ դաւանութեան՝ մեկնագէս եղեալ սատանօր ։ Եւ որ առ անշնչականս նիւթեղէն ցուցանի երանաւոր կերպագրութիւն անճառելի ։

Բ. Մատուցանեմ ընծայեմ գարձեալ սատանօր աւանդ գովեստի դաւանման ճշմարտականի ։ Զի որպէս երբեմն հերձուածականին չարտփառութեամբ ամենապատիկն խաբէութեամբ նենգողին կարթիւն հատուածեալ ՝ի բաց հերքեցայ՝ ելեալ ՝ի դրախտէն ։ արդ միաւորականաւս այսու ուղիղ ամբծուեամբ ՝ի յաւանդ իսկապէս շնորհի անդրէն միւսանգամ համբարձեալ սովիմբ՝ ՝ի թռիչս թեւոց լուսոյ ահա յերկինս ժամանեցիլ հեռաւեալ ։

Գ. Ա. Ղքանզի յորդանդէն՝ յորում յղացեալ հոգեւորերկամբք ծնիցեալ , զմեծ և զերջանիկ զշնոյ անարատ՝ ամենից կուսից իսկուհի՝ զպանծալի մայրն իմ գովելի պարտ է կանոնաւ սահմանի բանի արձանագրել յոյսմ մատենի ։ զի ծանիցի ցուցցի և այլոց եւս ապագայիցն ազգաց պատմեսցի որքանութիւն փառաց խնկելոյն ։ արժանապէս պաշտամամբ պատուեալ իբր մաքուր մարմին ընդ գլխոյ մարդեղութեան բանին ատուծոյ ։ ՝ի յիշատակ ճառիս հաւատոյ Երրորդութեանն գաւանութեան ։ Եւ արդ ՝ի յոյս օրինակ հոգենկար պատկերի բանի ։ որ զխորանէս լուսոյ յարմարի ։ ընկալ գիս ։ զթած օրհնեալ ։ քաւեցեալ և որբեալ ՝ի սմին ։ Հան սովաւ ՝ի հոգւոյս գնահատմանս մեղայս ։ անմեղս և անբիծքս ընդ հովանեաւ սորին բարձեցս ։ յաւել զակարս ՝ի տունն Դաւթի ։ և անտուստ փոխեալ ՝ի տունդ աստուծոյ ։ ըստ մարգարէին ձայնի՝ որ ՝ի քեզ Յիսուս ակնարկի ։ Մի սակ զմտիցն ։ և մի անօգուտ զելիցն հեռաւութիւն արասցես ։ մի զհաւատոյս ջերմութիւն ցուրտ համարեսցիս ։ և մի զհամբոյր ողջունիս անկարգ ինչ վարկանիցիս ։ մի զպաշտօնն ապաշնորհ գրեսցես ։ և մի զերկրպագութիւնն անխորհուրդ լքցես ։ մի անպատուղ լիցի տեսականութիւն պատկերին ։ և մի անհնոյ կերպարանին սքանչելութիւն ։ մի անհուր ողջակիզին սպանդ մատուցի ։ և մի պատարագուխաի այս ճառի՝ արտաքոյ ցրեսցի ։ մի ճաշակդ լուսոյ ինձ մահու լիցի ։ և մի բաժակ քո կոգիցդ արեան՝ ՝ի դատապարտութիւն եղիցի ։

Դ. Ա. Ղաչեմ զքեզ ։ ամբ Յիսուս միոյ յերութենէդ ։ որով զգիտութիւն հօր քոյ և հոգւոյդ սրբոյ ճաշակեալ ծանեաք ։ քանզի ՝ի քէն իսկ վարդապետեալ զամենապարգև կարգքս եկեղեցւոյ ։ և ՝ի սմին ազօթանուէր լուսարան կենաց փրկութեան բարեաց ։ տարածեալ զսիրտս ձեռաց համբարձմամբ զայն կրնդրուկ բանի բնակողիդ ՝ի սմա տիրողիդ բնաւից երեքսրբենիդ մատուցեալ յաւէժ ընծայեցուցանեմք այսու բարբառով բարեշնորհութեան։

Յառ որ 'ի Նիկիայն սահմանեցաւ բան, այլ ինն խորհրդածութիւն աստուածային աւանդութեան։

Ե· Փառաւորեմք վերաձայնեալ նուագօք օրհնութեան երգոց 'ի հաւատ պաշտաման բանի զբարեհրաման պատճառն եղելոց զԵրրորդութիւնն անակիզբն՝ անհամեմատ բարձրութեամբ, անհասական խորհրդոց և անըմբռնելի իմաստից, անդիտելի զգայութեանց և անբերելի եղելոց, քանակութիւն վերնականն երկնի և անասհման ներքնային խորոց, լրութիւն սպառմանց և նախադրութիւն սկզբանց, մի յերից անշփոթ կերպից, և երիս՝ 'ի միոյ անհասանելի իսկութեանց, 'ի վերք զմտաց անարգելութիւն յարաձգեալ ամենայն ուրեք բովանդակ։ Անփոփոխ բարի, անասասնելի ուղղութիւն, անխառն կերպարան սիրոյ, մեծութիւն անյաջորդ, բարձրութիւն անխոնարհելի, անփոփոխելի տեսակցութիւն, բարերարութիւն անսուաղելի, կամք կայուն, հրաման կենդանի, ակնարկութիւն փրկչական, երանութիւն ճշմարիտ, ակնկալութիւն հաւատի, խոստումն անառելի, աւանդ արդասաւոր, ստոյգ աւետիս, վերամբարձրութիւն անձեռնարկելի։

Զ· Մի հայր միայնոյ արդւոյ՝ միական հոգւովն պատուեալ, ամենահարուստ բարութեամբ ամենեքեան ունայն 'ի չարէ, օրհնաձայն գոհաբանութեամբ անքնին ներբողիւ գովեալ։

Է· Մին բարձրեալ ահաւոր անուն՝ համապատիւն կցորդութեանց, անպատուամոլգականութեանց, եռապատիկն զուգակցութեանց, անյաւելուածն լրականութեանց, ինքնիշխան կամաւորութեամբ պատուապրեալ առ հայրն հանգուցեալ՝ գործակցութեամբ հոգւոյն սրբութեան խոնարհեալ իջեալ 'ի յերկնից, անսուաղ գոլով ընտանի փառացն, հաճեցաւ մտանել յարգանդ մայրենի աստուածածնին կուսին մաքրութեան։ Յորմ ածեցոյց զբոյսն օրհնութեան 'ի լուսատահման անդաստանին անարատութեան։ Ընդ ամենակատարն էութեան համանեալ յանանջերպեալ միականութիւն, թափանցական խառնութեամբ յաստուածութեանն ոգի բաղկացոյց զգոյութիւն շոշնոյ հրաշագործ։ Որով ամենատամբակելի երասանաւ սանձաց կրթութեան զատահակութիւնս իմ հանդարտեցոյց։ և կամաւ ընծայեալ խաչին՝ ամբարձաւ ծաղիկն պաղոյն կենաց 'ի ծայրս լրութեան անմահականն անկոյ։ 'ի մահ վիրաւորեցաւ՝ աստուածութեանն անընդմիջելի 'ի մերսաբերն մարմնոյ, որով կենաացոյց զգործին պարտեաց, արարչութեանն իսկութեան 'ի նմին յաւէտ

ամբաժանօրէն ընդ նիւթական մարմնոյն վըշ-
ատացեալ։ Իջեալ 'ի վայրս խաւարային ժոխոց,
եհան զկապուսն իւրաստեղծ 'ի կապանաց օց-
տային. և իբր 'ի նիրհմանէ քնոյ զարթուցեալ
յինքն նահանջեալ զդիմեցումն մահու, կանգ-
նեցաւ կենդանացաւ ատաւածապէս՝ եղեալ
'ի յերկրէ հոյն կենաց և հովիւն հօտից բա-
նաւորականաց։ Հաւատարիմ եղեւ յաշխար-
հի, և երևեցեալ նոյնութեամբ ամենեին ան-
նուազելի, որպէս էին համայն, և համբար-
ձաւ բովանդակ. բազմեցաւ նստաւ 'ի գերու-
նակն գահոյս նախնականին պարզութեան ա-
ռաջաւորական փառաւորութեամբ։ Զոր խոստո-
վանիմք ատաւած բարերար և տէր բոլորից,
որ զասի զամենայն երկիր արդար ընտրու-
թեամբ յաւուրն մեծի, որ ինքն է սկիզբն և
ինքն կատարած, նոյն առաջին և նոյն առյա-
պոյ, անպակաս բովանդակութեամբ թագաւորեալ 'ի
լոյս անմատոյց։

Ը. Օրհնաբանեմք ընդ հօր և որդւոյ և
զանբաժանելի բղխումն՝ նոյին փառակից հո-
գւոյն տէրութեան. որ ստեղծ զբնաւս և կեն-
դանածնէ զամենայն, որ անդասին իակ 'ի բնէ
համապարփակ մթութեան աշխարհական մի-
գի շրջէր նկարէր և կերպարանէր ամենաւնակ
ջուրքն անբաւութեան երկրաստարածն ծո-
վու՝ 'ի կատարումն արդեան խորհրդոյս՝ զաւրբ
աւազանն լուսոյ։ Նախ արար և այժմ գործէ,

գոյացոյց և միշտ կատարէ՝ արաւեստս, սքան-
չելիս, նախատեսութիւնս սրբանելոց, ապդ-
մունս ատաւածօրէնս, զօրութիւնս զարմա-
նաւորս, մարգարէս, առաքեալս, վարդապետս
վարժարանս կրթութեան հանճարոյ։ Զսրբա-
բարն մատուցման արեանն Քրիստոսի յարդար-
եաց, քաւութիւնս անձանց, առաղջութիւնս
մարմնոյ, ըստ նմանութեան Քրիստոսի զարդ-
մութեամբ հրամայեաց։ Մկրտեաց և գերբան
զՋուր, ինքեան միայն բաւականութեամբ նո-
րոգեաց լուսաւորեաց. հանապազ նորին բա-
րեգործութեամբ զօրանայ։ Վկայեաց միած-
նին ատաւածութեանն 'ի Հոսանան Յորդա-
նանու, օրինակաւ տեսութեան ամպոյ ցու-
ցաւ ձայնիւ հօր 'ի լերինն Թափօրական։ Ի
նոյն տիպ նմանութեան հովանի եղև յակոբ-
եան տոհմին 'ի յերան Եգիպտոսի. յուզէգնա-
ցութիւն զօրավարաց թեանն Մովսէսի՝ հաղմով
ատատկութեան գՓարաւոն ընկղմեաց։ Քա-
հանայս կատարագործէ, իմաստունս կազմէ,
թագաւորս զօրացուցանէ, քաւութիւնս ընձ-
եռէ, կեանս շնորհէ մահացելոց 'ի նորագաւ-
թիւն յարութեան։ Նոյն ինքն է օծումն մար-
գոցելոյն ատատծոյ. մշանջենաւոր հաւատա-
րութեամբ ընդ հօր երկրպագեալ՝ 'ի պատիւ
մեծութեան որդւոյ, անսահման փառաւորու-
թեամբ օրհնեալ յաւիտեան. ամէն։

Նորին ասացեալ 'ի խորհուրդ սրբոյ եկեղեցւոյ, ընդդէմ պիղծ աղանդաւորացն Թանդրակեցւոց, նոր մանիքեցւոց.

Թ. Դաւանեմք 'ի հաւատ ուղիղ և անխոտորնակ ամբծութեան՝ համբուրիւ շրթանց ողջունեալ զկատուցեալս խորան յանշնչական արձանաց՝ աստուածային բնակութեան եկեղեցւոյս շինուածոյ. որ գերազանց գոտաւ և երկնի ամենազարդ բարձրութեամբ, որ 'ի նոցին իսկ յառաքելականացն գաւուց հիմնեցաւ, յաշակերտաց վերնոյն խնկեցաւ, 'ի սպասաւորաց բանին պաշտեցաւ։ Սկիզբն առեալ կենացս այս գանձու 'ի վերնայարկն սրահէ, խորհրդակատարն վայրէ, զոր հոգին աստուծոյ լցոյց, փայլեցուցեալ 'ի նմա զօրութիւն յաւուր մեծի պենտակոստէին. նախ զաւուն բարեսեսիլ՝ յօրինակ սրբութեան կատարման շնորհի այսր եկեղեցւոյ կանխամեծար առաւելութեան, յորում ասա և 'ի նմին բնակչացն տուաւ լուսանորոգ բարեփառութիւն։ Ուստի արիւն հզօրին աստուծոյ բաշխեալ մատուցանի՝ յաւէտ քան զՀաբելին մահու գուժարկու, մեծաւ բարբառով ձայնի բերկրութեան կենդանութիւն անմահութեան 'ի սմա ազդելով։ Քանզի ոչ է կար զօրութեան ուրուք ընդ երկնաւ յանդիման արեգական 'ի ապաստաւորութիւն խորհրդոյ այսր ահաւորութեան ձեռնարկել, եթէ ոչ ընդ թեւաւք սոցին պահեսցի. նա զի ոչ երկնիւք բաւակա-

նանոյ այս նուէր տէրունի մարմնոյ, եթէ ոչ զայս ձեղուն օրհնութեան ծածկոյթ ունիցի. փառն զի մահու անիծիւք հերքի այր ըստ օրինին, որ արտաքոյ խորանի այս վկայութեան զաստուածային պատարագն մատուցանէ. մանաւանդ զի պարտաւոր արեան կոչեսցի, որ ոչ զանձինն օրինակ արիւն՝ յայս նուիրան ընծայեցուսցէ։ Մի 'ի սմա լուացումն 'ի մահն Քրիստոսի, զի մի յանդէտս անարգեալ աստուածութիւնն՝ 'ի ծանուցելումն զնոսանին կրեսցէ. մի ձեռնադրութիւն 'ի պատիւ օծութեան լուսոյն, զի մի յանբծութիւնն խաբէութիւն խառնեսցի. մի և շնորհաք քան թէ ապաշխարութեամբ քաւութիւն, զի մի ճշմարտութիւնն կերպարանաք խորամանկեսցի. մի յընտրութիւնն ապառնի՝ հաւատ, զի մի ապառնոյիք հաստատմանն զրոյցս ինչ օտար համբաւոյ գրեսցի. մի երկաքանչիւրոց գոյութեանց մերոյ իրաւամբք կշռամբութիւն, զի մի կիսամանեայ առ մարդն ներքին և առ արտաքին՝ չարի և կամ բարւոյ փոխարութիւնն կարծիցի յանմահ զորութիւն սրբայական արդեգրութեանն, զի ընդելութեամբ երկրպագնելս առաւելութիւն վերնաւմն թագաւորութեան յայտնապէս ճշմարտեսցի. մի յայս կենդանութեան առ անեղծութիւնն սրբոց, զի ներկեալ անութիւն խոստացելոցն՝ 'ի միտս ունկնդրացն ծանուցեալ հաւատացի։

Ժ· Ա. յս գշխոյ պաշտելի անշնչական եկեղեցի տայ կեանս և մահու իշխէ, ըստ օրինակի ագամեան պղծոյն յարմարապէս ճաշակելի· գերազանց քան զբանական յանշնչութեանն հրաշագործէ· մինչ զի կատարումն ընձեռէ և նորոգ հաստատէ, վերստին նկարեալ 'ի մեզ զկերպարանն փառաց լուսոյ։ Գրեալ եւս է տեսակ մեծութեան վերնումն կամարին սկզբնաւոր յառաջակառոյց քան զբնակիչս հոգեղինացն 'ի նմա զօրութեանց։ Նոր իմն ընծայէ թռիչս մտրմնոց ընդ թեթեւութիւնս հոգւոց, պատուականին հարբստութեամբ զանարգն յարգաւորեալ։ Ոչ ինքնակիր մեղօք զապրանայ, եթէ ոչ 'ի մարդոց չարաց և կամ յանհաւատից կոխիցի։ Տիպ իմն է զարմանաւոր յաղթող իմաստից մերս տեսութեանց· անբանն 'ի բանաւորէն կառուցեալ, նմին օժանդակեալ իբր վեհագոյնն յաւէտ նուաստի։ Մեծ է քան զմարդ, որքան ընտրելոյն Մովսէսի ցուցն յաղթողական· առաւել քան զբանաւոր, որքան զԱհարոնն գաւազանն խորհրդական ծաղկեցեալ· գերազանց քան զմնաւոր, որչափ զԵղիաս և զԵղիսէոս գետահերձ մտչկեակն ըստանչելահրաշ փայլեալ արուեստիւ։ Օգնութիւն պարգեւէ կրկին ամենակատար սրբանեալ ձեռաց մաքրաբար, քան թէ զինապետմտրմին նիւթական քարի և հողոյ, գոյակից

հարատաս զգայականաց և սրբոց։ Իբր ըզվէմն անմահ կենդանի 'ի կործանումն է և 'ի կանգնումն· որպէս զդատաւորն ամենից հոգւոց հանդիսանայ հրաշապէս ազգմամբ յանէծս և յօրհնութիւնս· իբրև տեսող անեղբեւութիւն զոմն հրապարակէ և զոմն տածէ, առ ինքն կոչէ գրեալ յանուանէ իբր զտիրոջ հրամանատար էիցս։ Իբր զքեառն յաւիտենական անհարուածելի է 'ի դիմամարտից· ըմբռնէ զհոգեւորս իբր զհնարադրութիւն մեծին արուեստի· անմեղս և անվրիպութիւնս ըստ Քրիստոսի հետացն ընթանայ, բարձր ճոխութեամբ անպատկառաբար համարձակապէս զօրէն գովելոյ գլուխ ամբառնայ։

ԺԱ· Ա. ինքան մեծ ունի սրբութիւն, մինչ զի զորս ըստ պատկերի աստուծոյ եղեն, կանոնաւ խորէ։ Յետ յոգունց ընտրութեանց փորձից՝ թէ համարձակեսցի մարդ ոք սխալեալ 'ի գաւիթս նորին մտանել՝ ոչ պղծի, այլ ընդ անպատրաստից թերութեանց զբժուարին· ոչ նեղվի, այլ տեղի տայ ոչ գիտողացն զշնորհին զչափ· ոչ լքանի ինքեամբ պարտաւոր իւրովն գտեալ, այլ 'ի մերոց գործոց խրթնանայ· ոչ թողացուցանէ երկիցս մաստչել յըմբռնումն ոտիցն կենդանատուաց, ըստ տիրական անճառ խորհրդոյն· ոչ կրկին յաւուր զնոյն ցուցանէ զի մի՛ անընտրաբար նուիրանն խայտառակեսցի։ Վշտակցէ կա-

բեաց զօրապէս իբր անախտակիր ապակա-
նութեանց որ 'ի մեզ շարժմանց. առանց
բարբառոյ տիրապէս հրամանաւ գասի։

ԺԲ. Եա զի և տապան իմն է մարդական,
կրկին երջանկական, 'ի հեղձմանէ կենցաղոյս
ազատոյ զամենայն. ոչ բազմօք անբանիւք գա-
զանաց գասուք և սակաւ մարդկամբ, այլ ընդ
երկրայնոցս և զվերինսն ցինքն հաւաքէ. ոչ
յարիս խաւսութեան բերի, այլ 'ի բարձրա-
թիւնն երկնի համբառնայ։ Իբր զաշակերտս
հրաՀանգեալ հոգւոյն սատուծոյ փախչի 'ի
նենգութենէ, ոչ 'ի բազոյ մահու մարմնոյ հա-
բուածոց, այլ 'ի կենացն աւետիս ըմբռնեալ
ածէ. ոչ Նոյիւ ձեռնարկեալ գործի, այլ
հաստատին հրամանաւ շինի. ոչ Մովսէս ընդ
Բեսելիէլ, այլ միածինն սատուծոյ հոգւովն
սրբով զսա հանդերձէ. ոչ յարաշարժ հա-
նապազտիսս, այլ մշտակատոյց հիմամբ ան-
սասանելեաւ զսա հաստատէ։ Դարձեալ իբր
զտապանակն անիսոս փայտեղէն մածեալ ասխ-
տակօք առանց զգայութեան տեսողականաց
մեզ առաջնորդէ, որպէս կերպարան անքա-
նակ Էին յառաջ հետեւեալ՝ 'ի հանդերձանս
լուսոյն կենաց տեղի պատրաստէ։ Ընդ Ոգի-
էլի անառաս սատակէ, եթէ ոչ խաչապէս
յոգի բերիցի. ապանանէ վասնեալ վաղվաղա-
կի առժամայն, եթէ անասնայինն ըմակցու-
թեամբ երկրասիրաբար գետնակոխ ապրիւք

իբր զանօթ ինչ ձեռնադնին բարձեալ տանի-
ցի։ Ոչ լեղուաւ մարմնոյ, այլ բանիւ հրեշ-
տակաց խօսի. ոչ ունկան գոյականութիւն,
և արագապէս մատուեալ ըստ. ոչ ձայն կեր-
պաւորական բարբառոյ, և զպատգամս գոր-
ծոյն Յիսուսի համբէն ազանց պատմեալ
հոչակէ. ոչ խաղալեաց շարժականութիւն,
և սատուածայնով իմն կենդանութեան հա-
գագաւ ազդէ։ Ոչ ոսկերաց և ջրաց յօգուած,
և երկուք հաղարօք կանգնօք ըմբնութեամբ՝
իբր զգունդն անհամար բարձրեալն սատուծոյ՝
զկենդանական զօրաւն գումարատակ հեբրայա-
կան վառեալ ամբոխին, և այժմ ընդ նոսին
իբր զանմարուս 'ի սրբութենէ՝ զմանս ախ-
տիս մեղանաց ջեռեալս հատուածեալ յին-
քենէ հեռի, ուղեկցէ ապրեցելոցն 'ի սաժա
նաւոր ազիսարկութեանցն։ Նոյն իսկ էու-
թիւնն սատուծոյ մարմին եղելոյ՝ անուամբ
այս վիմի նշանակեցաւ, պատատամամբ կողին
գինաւս արբուցեալ։ Ոչ արեան երակաց ըն-
թացք, այլ լուսոյ վերնոյն շառաւիղք թա-
փանցանց միութեամբ զոյն կենդանացու-
ցեալ նորոգ պաշտպանէ. ոչ Սողոմոն կամ
Զօրաբաբէլ մահկանացուաց ասիկանու-
թիւն, այլ ամենից ունադին իմաստ զսա գծա-
գրէ. ոչ անանուիրական հասարակաճաշակ ի-
զուլ առ 'ի Յակոբայ պարարի, այլ ահաւորին
արեամբ և վառօք մեծին օծանի։ Ոչ առն

երկրային նիւթոյ՝ քան թէ մարմին երկնային լուսոյ աստուծոյ զարին որդիս կնքեալ ձեռնադրէ, ոչ կենցաղոյս յերկրէ յղացմունս, այլ աբքայութեանն երկնից ժառանգս կրթէ. զ'ի ծոց իւր գրգեալն գոգոյն Աբրահամու ընծայեցուցանէ։ Փեսայ հարսնութեան սորա որդին աստուծոյ կենդանւոյ, օրիորդք խրնճոյիչ սորին՝ հայրապետացն գումարք։ Սոյն ինքն մոռացումն առնէ այսակիր բարձանոյն կռամնութեան, զի զերկնայնոյն աստուծոյ ունի զծանօթութիւն. օտարութիւն է ամենայնիւ գիւոյն դրօշելոց, զի 'ի համարէն քարինս սորա Քրիստոս երկրպագի. քակտումն է յայտնապէս ուրուական ըղձիցն անտառաց, զի 'ի բնաւից մայրից աշխարհի նմանութեամբ կենացն փայտի 'ի սմա տէրն նուիրի. խորտակումն է համոյն զիւապատիր յուութիցն արձանաց, զի քարն գովեալ կարկեհան ամկամբք և վիմաք կենդանեաք այսրէն հաստատի։

ԺԴ. Այս յարկ չքնաղ և աստուածընկալ ազատ է միանգամայն 'ի յամենուստ ծառայութենէ. ոչ օրինակ վերնոյն Սիոնի, քան թէ ճշմարտութիւն նմին ճանաչի. ոչ կռապաշտութեանն կապաւ բադին և կամ լծով օրինին տեղի պարտաւորութեան, այլ տէրունի բարերարութեանն պարգեւարան 'ի մէջ համբուրի։ Ոչ ասանի երբէք յայլ իմն կերպարան ձեւոյ փոխարկեալ, այլ 'ի նոյն

շուք փառաց մեծապէս ընդարձակի. սոյն ինքն և երկին երկնի՝ յերկրի լուսապայծառ կերպիւ հռչակի։ Որպէս չէ առանց հօրն Քրիստոսի, և ոչ առանց այսր մօր արգանդի յոգի կատարիլ։ Անառուն շրջի անբովանդակելին, եթէ ոչ 'ի սմին տան տաղաւարեսցի. ոչ ունի տեղի գլխոյն հանգստեան տէրն բոլորից, եթէ ոչ 'ի յայս կայարան կենաց մշտեալ ագանիցի։ Քան 'ի կամար վերնայինն երկնի՝ 'ի յայս հիւթաւոր բնակութիւն առաւել պարծի, անբաւութիւն աստուածեան լուսոյն, որպէս զդէմս մարգարէին և զորինակս սորին ծածկեցին, որպէս փախեան 'ի փառաց երեսաց նորին, և նմանութեան սրբուն՝ որ 'ի տաճարին՝ ոչ հանդարտեցին, 'ի տան հանդիսի մեծի գովեստի, և 'ի բանականացս դասուց խմբեալ նուագի. սաս օրհնի կրկին բաղձանօք, քան 'ի դրախտն վայելչական։

ԺԴ. Այս մայր հոգեւոր երկնաւոր լուսաւոր, քան թէ երկրաւոր շնչաւոր մարմնաւոր, զիս գգուեաց որդի. կարծն ստեանց սորա արիւնն Քրիստոսի։ Եթէ աստուածածնին իսկ պատկեր զոյն ոք գրեսցէ, ոչ անօրինի։ Իբր զնշան խաչին փրկութեան զօրութիւնս զարմանազանս և արուեստս բազմօրինակս կատարեալ հրաշագործէ. բեմ ահաւորին աստենի՝ 'ի սմա հաստատեալ տեսանի. սովաւ

խորհուրդ արարոյին հերձուածողաց մոլեգնաճառ բերանք կարկին։ Ունի և քարին իմն իմանալիս և բանաւորականս, որով զդատամիտս անմտաբարս բացուս 'ի բաց հալածեալ տարագրէ։ Ծնանի և աստուածս ոմանս եղանակս՝ պատկերս մտաբարս միոյն աստուծոյ Քրիստոսի։ Ունի և զդիրն իւր ընդ արեւելս՝ 'ի տեղի խոստման բնակութեանն մերոյ առաջնոյ. ձեռամբ իմն ցուցանէ յայտնապէս զդատաւորութեանն աստուծոյ շաւիղ, զփայլականն առակ տիրական 'ի դէմս բերեալ մեզ վարդապետէ, զփրկութիւնն 'ի յելից անտի ծագման արուսեկին քրիստոսեան երեւմանն 'ի վերջնում աւուրն արարածոց երկրի թարգմանէ։ Ցաւս հալածէ, ախտաժէտս բժշկէ, դիւաց բանութեանց զօրէ։ Արգանդ որովայնի սորին աւուրանն կենդանարար. 'ի պար հարսանեաց սորա դասք առաքելոցն։ Այնքան ճոխացաւ բարգաւաճեալ երանութեամբ, մինչ զի նոյն ինքն փրկչին անուամբ վայելչապէս յորջորջեցաւ. տիրամօրն լուսոյ կոչմամբ 'ի մերձաւորաց միածնին ճայնեալ կնքեցաւ։ Ծփելոց մեղաւորաց նաւահանգիստ հանդարտութեան, խրախճանարան վերնոցն դառաւ, բժշկարան անեղանելի տարակուսեալ պարտաւորաց։ Երջանկութիւնն անդադարում 'ի սմա փառաւորի օրհնեալ յամենայնի։

ԺԵ· Իսկ եթէ ոք ձեռն չարութեան 'ի

վերինն արքայութիւն յանդգնաբար համբառնայցէ, և գիւտ ինչ մարմնաւոր և կամ հնարք մարդկային և կամ արուեստ երկրակենցաղ զառհմանեալ աւանդութիւնս առ ձեռակերտս եկեղեցի վարկանիցի, և ոչ պարգեւ աւաւել կենաց և ակնկալութիւն աստուածային և հոգւոյն սրբոյ յայտնեալ լուսանորդ նախագրութիւն և երախտեաց բարձրելոյն ամենատուր լիականութիւն և կամաց արարողին խնկաւորեալ խորհրդարան և առաքելոց ձեռինն աջոյ բարեհանձար հիմնարկութիւն, և միանգամայն ասել՝ դուռն երկնից և քաղաք աստուծոյ կենդանւոյ և մայր կենդանեաց ազգաս 'ի պարտեալ և ճշգրիտ տեսակ կերպի երեւակիս բանականի, իմանալին՝ խորհուրդ հոգւոյս, և շօշափելին՝ պատկեր մարմնոյս, և սրբութեանցն անդանձաւոր գերազանցեալ նոր սրբութիւն և քրիստոսեանն նշանաւ պայծառաստարած պատկեցեալ, զայնպիսի ոչ խոստովանողն մերժէ յերեսաց իւրոց հայրն ամենակալ 'ի ձեռն բանին իւրոյ Եակցի, բարձեալ 'ի նմանէ և զաւանդ շնորհի հոգւոյն փառակցի. փակեցէ զդուռն կենաց այս աւազատամի յանդիման նորին։ Իսկ մեք զորս գրեցաք՝ սմին և վկայեմք, հաւատացեալ ուրեմն կարգեցաքս, յանուն և 'ի փառս ամենակալ Երրորդութեանն և միւսմ աստուածութեանն, յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն։

Ա յն իմ հաւատ յերրորդութիւն, եւ այս 'ի մայրն իմ լուսափառ խոստովանեալ դաւանութիւն։

ԲԱՆ ՀԶ·

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ· Ի ԹՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԹՕՍԻՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ։

Ա· Ա.ստուած ողորմած, բազմագութ, հզօր, ահաւոր, մարդասէր, օրհնեալ, կենդանի, անճառ, որ ոչ ելանէ երբէք ըստ բան քո իր անձեռնարկելի, որ և մտաց է անհնարաւոր· քո է հատուցանել պտուղ քաղցրութեան ընդ փշոց խստութեան, սկզբնահայրդ այսմ նորոգ և զարմանաւոր կանոնաց կենաց· քանզի բարի առնել ատելոյն և աղօթս 'ի վերայ հալածչին, և փրկութիւն հայցել խոցողին, և սպանողին ներումն խնդրել՝ 'ի քէն ընծայեցաւ պտուղս այս հրաշից· որոյ քաղցրութիւնն անճառ է քան զօրինակ և բարեբանեալ կամաց քոց ախորժելիք և գովեալ շքութանց քոց ճաշակելիք· հոգի երեսաց և զօրութիւն գեղոյ մերոյ տէր Քրիստոս օրհնեալ 'ի բարձունս։ Ա.յլ մարդք երկրածինք և ամենավրէպք՝ և բարեմասոյց ձեռաց չարիս դարձուցին· իսկ դու լոյս և տուիչ լուսոյ ոչ լոես անէծս, ոչ ախորժես չար, ոչ կամիս կորուսա, ոչ ըղձանաս մահ, ոչ յուզիս 'ի խռովութենէ, ոչ տիրիս 'ի ցասմանէ, ոչ

հարկիս 'ի բարկութենէ, ոչ մթանաս 'ի սիրոյ, ոչ այլայլիս 'ի գթութենէ, ոչ փոփոխիս 'ի բարութենէ, ոչ թիկանց շրջումն և ոչ երեսաց անդրադարձութիւն, այլ ամենեւին լուսաւորութիւն և նկատումն փրկութեան։

Բ· Եթէ քաւեսցես, կարող ես· եթէ բժշկես, զօրաւոր ես· եթէ կենդանացուցանես, բաւական ես· եթէ շնորհես, առատ ես· եթէ ողջացուցանես, հնարաւոր ես· եթէ պարգեւես, ամենալի ես· եթէ արդարացուցանես, ամենարուեստ ես· եթէ մխիթարես, ամենիշխան ես· եթէ նորոգես, ամենակալ ես· եթէ հրաշագործեսցես, ամենաթագաւոր ես· եթէ վերստին հաստատես, արարիչ ես· եթէ կրկին զոյացուցանես, ստեղծ ես· եթէ հոգաս ընդ մեր, ամենասէր ես· եթէ կորդես 'ի մեզաց, այցելու ես· եթէ չարժանեացս ընձեռես, օրհնեալ ես· եթէ յորսողէն զերծուսցես, փրկիչ ես· եթէ զեղցես 'ի քոյոցդ 'ի մեզ, հարուստ ես· եթէ նախ քան 'ի մէնջ խնդրելն դու կարկառեսցես, անկարօտ ես· եթէ ըստեսս նեղութեանս, անդորրիչ ես· եթէ զվերջացեալս կոչես, խնամակալ ես· թէ զսասանեալս հաստատես, վեմ ես· թէ պատքելոյս արբուցանիցես, ապրիչ ես· թէ զծածկեալսն երեւեցուցանես, լոյս ես· թէ զոգատակարսն իմ ծանուցանես, բարի ես· թէ զբիծսն անտես առնիցես, երկայնամիտ

ես. թէ ընդ փոքուս 'ի դատ ոչ մատնիցես, բարձրեալ ես. թէ ծառայիս ձեռն մատուցես, ասացող ես. թէ աղօթս քո պաշտպանեսցես, յանձանձիչ ես. թէ վհատելոյս դարման մատուցես, կերակրիչ ես. թէ զանգէտս պարարեցես, փարդապետ ես. թէ զիմեալս առ քեզ ընկալցիս, ապաւէն ես։

Գ. Եւ արդ քո են այսքիկ, տէր ողորմութեան, ոչ միայն գրեալ, այլ կատարեալ և գլխաւորեալ, նախնի նահատակդ Համբերութեան վկայից, որ վասն իմոյ փրկութեան հանդիսացար զօրատէս յասպարիսի ճակատուն, զի կակղեցես զկարծր բռնութիւն մարմնոյս գոտդութեան վարժմամբ կրթութեան չարչարանացն վասնզի. և յանպարտակիրդ մարմին չափեալ զբնութեանս մերում զատ ժանեկանն տագնապ տուժի, զի զգթութիւնդ որ առ մեզ՝ արդեամբք ցուցցես 'ի քեզ օրինակեալ, օրհնեալ յաւիտեանս. ամէն։

ԲԱՆ ՀԷ·

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ
ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ,
Ի ԽՈՐՈՅ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ։

Ա. Եւ քանզի օր է օրհնաբանեալ և լուսանաւոր կչուութեան երկուց ընտրութեանց արարածոցս ասասնութեանց՝ յեղանակելոյ յայլ իմն էութիւն երկնակենցաղ անփոխա-

դրելի, ամբարձելոյն խոնարհութեան և կարծանելոյս վերբերութեան, սարսափելի Ուրբաթու մեծի պասեքիս, յորում եկն Եհսաժամ բարեսպատեհ գրել ինձ զայս նուազ ձայնի հեծութեան զուարճախառն երկիւղիս, ահա ըղձալի համարիմ ասել ասասնօր 'ի քոյոց այսի՝ զոր ընդ իմ կրեցեր, ասասուած բոլորից։

Բ. Կացեր յասենի քում ստեղծուածոյն իմոյս կերպիս, ոչ խօսեցար տուիչդ բանի, ոչ բարբառեցար հատիչդ լեզուի, ոչ ձայն արձակեցեր ասասնիչդ երկրի. ոչ մանչեցեր ամենազդեցիկ փոդդ մեծութեան, ոչ երախտեաւքն քո յանդիմանեցեր և ոչ չարեաւք նոցին ըմբերանեցեր, ոչ մատնեցեր ամենթոյ ըզմատնիչն դքեզ ատանջանաց մահու, ոչ 'ի կապելն դքեզ դիմադարձեցեր և ոչ յապատակելն զժուարեցար, ոչ 'ի թքնուելն թշնամանեցեր և ոչ ընդ կոփելն երբէք խռովեցար, ոչ ընդ կատակելն սրամտեցար և ոչ ընդ խաղարկանելն երեսս փոխեցեր։ Մերկացուցին զքեզ գեռս պատմուճանին իբրեւ 'ի ակարէ, և դարձեալ ագուցին իբր անփրկանաւոր ըմբռնեցելոյ։ Եթէ ոչ էր արբեալ կրկնակի քաղցախ զանգեալ ընդ լեզուդ, ոչ էր հեղեալ մաղձն իմ մինչեւ նախնի գառնութեանն. ճաշակեաց վհատութեամբ և արգել անգէն տապակուսանաւք, առին մոլեգնաբար և դարձեալ

մատուցին անպատկառապէս։ Գանիւ հարուածոց յետին անարգութեան 'ի մէջ խառնիճաղանջն ամբոխի դատապարտեցին, ծունր կրկնեցին նախատանաց և սպակ եղին արհամարհութեան։

Դ· Ոչ եռուն հանդիսաւ կենդանարարիդ, եթէ ոչ զգործի մահուն կրել քեզ պատրաստեցին· ընկալար իբր երկայնամիտ, առեր իբրեւ զհեզ, բարձեր որպէս համբերող, ըստանձեալ իբր զպարտական զփայտն վշտաց· որպէս զծաղիկ շուշանաց հոլտաց՝ ուսով բերեալ զքէն կենաց, զի յարհաւրաց գիշերայնոց գիւրակերտս գահաւորակս մարմնեղէն դոյութեանս պահպանեսցէ 'ի դատապարտութեանն վայրի իբր 'ի խրախճան խնճոյից։ Հանին արտաքս իբր զողջակէզ· կախեցին իբր զխոյն Սաբեկայ ճգեալ զեղջերացն, տարածեցին 'ի սեղան խաչին իբր զպատարագ, բեւեռեցին որպէս չարագործ, պնդեցին իբր զասպատամբ, զխաղաղութիւնդ երկնաւոր իբր զաւազակ, զանկապուտ մեծութիւնդ իբր ըզտառապեալ, զառ 'ի քրովբէից պաշտեցեալդ իբր զքամահեալ, զսահմանդ կենաց իբր զարժանաւոր սատակման մահու, զաւետարանիս նկարիչ իբր զհայհոյիչ օրինին, զտէր և զկատարումն մարգարէից իբր զհանաւոտիչ դրեցելոցն, զճառագայթդ փառաց և զկնիք անքնին խորհրդոցդ հօր իբր զներհակ ծնողիդ

կամաց, զօրհնեալդ խոկապէս իբր զատարագրեալ, զկապոյ օրինին լուծիչդ իբր զայր 'ի նզովս գրեալ, զհուրդ ծախիչ իբր զհերքեալ իմն կալանաւոր· զոհաւորդ երկնի և երկրի իբր զհաւատի պատժաւոր, զ'ի լոյս անմատոյց ծածկեալդ իբր զհողածին ըմբռնեալ։

Դ· Ո՜վ քաղցրութիւնդ և երկայնամիտ բարերարութիւնդ ողորմածիդ գթութեան, որ վասն ապաստաւոր և անօրինեալ ծառայիս տերդ բոլորիս զայս ամենայն կամաւորապէս և հաւանողական հաճութեամբ կատարեալ մարմնոյդ միութեամբ 'ի քեզ ընկալար, և մինչեւ 'ի քնարան շիրմին տապանի անպակաս 'ի լրութենէ ամբողջ նոյնութեան ասատուած անքնին՝ զնայն կրեալ նախատինս անճառ համբերութեան, յարեալ կենդանի ինքնիշխան բարձրութեամբ լուսոյ, անեղաղ մարմնով և անթերի ասատուածութեամբ։ Օրհնեալ փառօք, գովեալ գթութեամբ, բաբեբանեալ միշտ ողորմութեամբ, յաւիտեանս յաւիտենից· ամէն։

ԲԱՆ ՀԸ·

ՎԵՐՍՏԻՆ ՑԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՊԿԻՆ ՀԱՅՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀԱՍԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՊՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ, Ի ԽՈՐՈՅ ՍՐՏԻՑ ԹՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ·

Ա· Եւ արդ անկեալ յերեսս հողանիւթ կերպիւս, 'ի վայր խոնարհեալ ծնրագրական

երկրպագութեամբ, զբարեգործիդ ողորմածութեան զկենդանարար ասա համբուրեմ, զայս օրինակ մաղթանաց մեծիդ ընծայեցուցեալ։

Բ. Աղաչեմ զքեզ, միայն իմաստակալ, մարդասէր, զթած, կեցուցիչ, հզօր, այցելու, պաշտպան, մի ունայնասցի վաստակք աշխատութեան փրկականդ կրից մարդասցելոյդ վասն իմ ասուծոյ, մի սոակ եղիցի քրտանցն կսթեռուած խառնեցեալ արեամբ 'ի մատնութեանն աւուր դիշերին. մի վայր ասուերացեալ լուսոյդ երախտիս, զոր ձրի և առանց փրկանաց թշուառացելս մեզ պարգեւեցեր՝ մի ջնջեսցին շնորհացդ աւետիս, զոր կողից քոց կայրակք նորոգեցին. մի անշահ եղիցին կրիցդ պատուք, զոր կարօտութեանս իմում մատուցեր. մի պարծեսցի բանտարկուն վանեալ՝ զքո ասացեալս իւրացուցանել. ահա յաղթեսցես կամօք քո՝ ըղձից չարին, վերատին ապշեսցի միանգամ զարհուրելն, կրկին պարտեսցի 'ի սպառ դատեցեալն. մի անխայեր զաղաղարարդ քո բան, որ զստեղծեալս քո քեզ ընծայեալ՝ վերատին առ քեզ դարձուցանէ։ Զանձառն արարեր բարերարութիւն

յանակնկալ ժամուն յուսահատութեան, յորժամ բնաւ իսկ կարեալ և օտարացեալ էր կենդանութեանն շարժողութիւն. մեռաւ անմահդ և զմահացեալս նորոգեցեր. եթէ ըստ կանոն համաձեւութեան օրինին փոխեցեր, արդ զդիւրինն և զհեշտականն և զեւս հնարաւորն մի արգելցես, սկզբնաձիր ողորմածութեան բարեգութ օրհնեալ և երկայնամիտ թագաւոր։ Աղ եա բանիդ ամենազօրաւ, որ զդոյութիւն լուսոյն ասեղծեր 'ի նախնումն աւուր, և վաղվաղակի փոփոխեալ գոսոյց 'ի լաւ անդր. և փոխանակ դի ես ոչ խընդրեցի հեռաւեալ լուսոյդ, դու ելցես ինձ յայց՝ ճառագայթ ծագման հայրենի կերպիդ, և կոչեցայց առաջի քո ծառայս վնասապարտ՝ ողորմեալ շնորհեալ առ 'ի քէն. ոչ է ժամանակ յերկարաձգութեան առ 'ի զպարտան հատուցանել, ահա շնորհեա ինձ տառապելոյս զերեսս քո՝ ըստ 'ի խաւարի սրտիդ վհատելոց։ Արգել և կնքեա զընթացմունս ելիցն, որ միշտ զեղուն բարիքն հասեալ 'ի յուշոյս իմ տեսութենէ. պահեա ինձ զշնորհ ամենապայծառ գանձուցդ մեռցականաց, որով պատուական գտեալ՝ քո անուանեցայց, պաշտպանեալ 'ի քէն, անսահման բարի։

Գ. Ահա ողորմեա ինձ, զթած, ողորմեա զքեզ ողորմեա ինձ, հզօր, կրկին ողորմեա։ Մի փոխարկեր երկուանս ցաւոց ընդ չարեաց

իմոց, բարիդ ամենեւին. մի բառնար 'ի վասն դերոյս զառ 'ի քէն պարգեւեալդ շնորհ, մի կապտեր զիշումն ամէնօրհնեալդ հոգւոյ, մի լուծաներ զխնկեալ զինքք արքունական պատկերիդ։ Մի յայտնեացին փուշք մեղանացս 'ի սրբութիւնս մտացս. մի խղեր զկապ միութեան զընդ քեզ սիրոյն պնդութեան, մի մերժեսցես զարուեստ զօրութեան լեզուոյս յարմարութեան, մի պակասեցուցաներ զաջողուած աջոյս առ 'ի զլուսոյդ մատուանս բաշխել։ Մի գրեր 'ի գպրութեան կենաց մատենիդ զմահուն պարտիս, մի պահեր, մի ինձ համարիր, մի յիշեցուցաներ, մի ամաչեցուցաներ, մի նախատեր, մի ոան հարկաներ, մի արձանացուցաներ զմեղկութեանցն, մի ամբարեր ըզկորստեանցն, մի իբր գտեալ իմն ամբաստաներ։ Մի յարուցես ընդ իս զծառն անիծից. մի արձակեր 'ի յիս զաղտրթի վնասուցն, մի ընծիւղեր զծաղիկ մեղացս, մի բերցես ընդ առաջ զնամակ պարտուցս, մի արտաբերեր զէութիւն պաղոյն։ Մի թուեսցես 'ի ճիւղս երկրատեղծ մատանցդ զգիւտս գործոցս, մի մատուցես բան ընդդէմ ահեղ զանօրէնութիւնս իմ յիշատակել, մի մատնեսցես իմոցս կամաց զաւանդս հոգւոյս վարել 'ի գերութեան, մի ատէն զիս փառաւորեր՝ զի անտանօր դատապարտեսցես, մի նուազութեամբ այսր անցաւորի զյաւիտենական բարին տուժեր, մի 'ի սակաւուս այսմ ժամանակի զանվախճանելի զփառսն չափեր, մի ընդ հովիս վշտաց հեծութեան զանախտական զկեանդ գրաւեր, մի ընդ ստուերի այսր մթութեան զանճառելիդ լոյս փոխանակեր, մի զերասնակ մտացս լքցես՝ ըստ արտաքսի հետս հետեւել, մի զկամաւոր կենցաղոյս գրեսցես ինձ հանդատեան բաւականութիւն. մի զհովիս հանճարոյս ստուերական պահեր 'ի հանդերձեալն ինձ հրապարակել։ Եթէ ամբարես զառանց համարոյ գործոցս իմ չարիս, մեռայց կենդանւոյն. եթէ շտեմարանես 'ի սրտի, ատատաին կիրեալ անբոց այրեցայց. եթէ քընեսցես զանօրէնութիւնս, առանց յանդիման քեզ լինելոյ 'ի սպառ հալեցայց. եթէ սընկակիցս ինձ թողցես զմեղսն, 'ի նոսին վատնեալ մաշեցայց։

Դ. Ակնարկեա, միշտ զօրեղ ամենակարող, փախնուլ չարութեանցս որ յիս, զի բարիդ քս եկեալ փոխանորդեսցէ. հրամայեա, զթած, խնամակալ, գովեալ, լոյս անչիջանելի, զօրութեամբ անասհմանելեաւ, զի նոր հաստատեսցի գոյութիւն բնութեանս մարմնեղէն յարկի անդամոցս. յորում հանգուցեալ անլքանելի բնակեսցես բազմեալ ախորժ տենչանօք՝ միութեամբ հոգւոյս իմ ընդ քեզ. զասպականութիւն մեղացս մերժեալ 'ի սպառ՝ յանարատութիւն զիս պատրաստեսցես ամե-

նակեցոյց թագաւոր անմահ տէր Յիսուս Քրիստոս, օրհնեալ յաւիտեանս. ամէն։

ԲԱՆ ՀԹ·

ՎԵՐՍՏԻՆ ՑԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՊԻՆ ՀԵՏՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ· Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ։

Ա· Յիշեա տէր, տէր գթութեանց, սիրողդ իրաւանց, ասասուած ճշմարիտ. նայեա վերատին 'ի բնութեանս կերպարան միշտ սխալական. զնեռա ինձ դարձեալ զամենընթաց տարածմանս եղից արեանս շարժողութեան. բժշկասէս մասիր տեսանել, զի մարդ եմ հաստատեալ մոռք խակութեան թերի խորհրդոց յայն ինչ, զոր դու իսկ վկայեցեր տեսողդ ոչ էից՝ միայն դու անման ասութեան խաւարի։ Ապա իրաւունս է գրել ինձ ընդ մեղուցեալսն մարդկօրէն վրիպանաց սխալմամբ պարտեալ կրկին իբր զերկրածին մահացու մարմին, քան բանիդ քում սուտ երեւել. քանզի արդարեւ գիտակ իսկ ես, թէ շար է արարն և ընդաբոյս չարութիւնն մեր, և ոչ փոփոխին խորհուրդք մեր յաւիտեան, ըստ հոգեհանճար խմաստնոյն կանխաղեկոյց առակի։

Բ· Թերթեւացս զասասկութիւն ասնջանացն, որ պատրատեալ և մնայ ինձ՝ ար-

կանել զարդիս գեհենին զարդ մահուն յաւիտենականի. բարձ զամբիծոյս պարտիս, որ պահեալ է յայտնել թշուառականիս յեռին ատենին յանդիմանութեան։ Խրատ խաղաղութեան յառաջապարգեւ ողորմութեամբ քո ընծայեցս. զի մի անտանելիքն ահաւորութեան 'ի ցոյցս ինձ եկեալ կերպարանեսցին, անցոյս ապշութիւն ընդ կենաց զղջման առաջի կարգեալ, դատաստանն ահաւոր, անկաշառ և անխաբելի դատաւորն, ամբիծն սոսկալի, կշտամբանքն սարսափելի, յանդիմանութիւնն անփախչելի, տագնապն անճողոպրելի, պակուցումն անխրախուսելի, գողումն անվճարելի, լալումն անտիրելի, կրճումն ատամնոցն անբժշկելի, ապականութիւնն անողջանալի, անէծքն սարսափելի ասասուածային քո բանիդ, փակումն գթոյն և արգելումն ողորմութեանն։ Որ ընդ գալարելն երկնի և ընդ երկրի դղրդելն ընդ կարծրութիւն յատակիս, ըստ կուտակելոյ կոհակաց խռովութեան ծովու իբր փախատեան կերպ ցուցանելով, մի զմիոյ հետս խափանեն կատեալ յերկոցունց. և ատատանեալ ատատանեալ ընդ նատատրած գեանոյս թանձրութեան 'ի հիմանց անտի, ընդ ուժգնակի բախման թնդելոյ ներքնայն խորոց հարթէ զերերինս, և հալեալ հրդեհին բնութիւնք վիմաց և ամենայն տարերաց գոյից. այլայլին երկինք յանեղծ փոփո-

խութիւն, և յեղանակին սարսաւծք տարե-
ցոք իւրովք 'ի նորոգ նմանութիւն։ Ծած-
կութիւնք գործոցս հրապարակին և աներե-
ւոյթք կրկին մեր յայտնին. վասն կրօնից ներ-
գործեցելոց 'ի մարմնոս մեր նկարին. թագա-
ւորն երկնից յատենի նստի, վճիռ հատուց-
մանն 'ի ձեռին իւրում։ Ահա վայ ինձ եօթ-
նիցս անգամ կրկին եղկութեամբ, ըստ չափոյ
կշռութեան այսր համարոյ, որ զանբաւու-
թիւնս թուոց պարագրէ։ Զինչ գործեցիս
ողբալիս հոգի յայնմ մեծի աւուր վտանգի.
քանզի սատիկ է յիշատակն իսկ յառաջեալ
քան զհանգիստս մեր. զոր ոմն մարգարէ զո-
րինակին նմանութիւն 'ի դէմս բերելով, ըզ-
ճեպ տագնապի անդերծ փախստականն նշա-
նակէ ասելովն. զտրտինակ եթէ փախուցու
զք 'ի ձեռաց սաւծոյ և պատահեսցէ նմա
արջ, և փախուցու յերեսաց արջոյն և մտա-
նիցէ 'ի տուն և յեցուսցէ զձեռն իւր 'ի
յորմ, և խածանիցէ զնա օձ. և դարձեալ
կրկին ասատկացուցանէ առ նոյն կերպարան
իրի զտեսիլն քստմնելի. ո՞չ ապաքէն, ասէ,
խաւար է օր տեսան, օր խաւարոյ և մթոյ,
օր ամպոյ և մառախղոյ։

Գ. Յորժամ հրեշտակն պահպանողական
կենակից հզօր ոստիկան իրաւամբք ամբաս-
տանեսցէ, և հատուցանողն ահաւոր արդա-
րութեամբ յանդիմանեսցէ. ապաստաւորք թա-

գաւորին առանց խնայելոյ խուճապեն, զոմանս
'ի կեանս հրաւիրեն և զոմանս յամօթն դա-
տապարտեն. կիսոց դէմս լցեալս ծաղու ցու-
ցանեն, և ինձ ահարկուս և քստմնելիս ե-
րեւեցուցանեն. ոմանց պատկս լուսապաճոյճս
մատուցանեն, և այլոց կորուստս մահու բա-
զոքեն. արդարոցն ձայն աւետեաց, և ինձ
գոյժ անվախճան վշտաց։ Յորժամ առ բա-
րին՝ մահու յաղթութիւն 'ի սպառ մեռանի,
և ինձ չարագործիս կրկին յարակայի. ուր
դրանն բախել ոչ ինչ ազդիցէ, վճարս եղեալ
դիմութեանն առ իս։ Յորժամ դպրութիւնք
հրաշիցն զարմանալեաց, որ են ծածկեալքն
յայժմուս հասարակաց վարուցն տեսակք
մարդկային բնութեանս գործոց. յաղագս ո-
րոց եղեն գոյութիւնք ամենայն էից, յիւրա-
քանչիւր մարմնս անպակաս գրութեամբ խա-
կոյն երեւին. և խորութիւնք անճառիցն կրն-
քեցելոց յիմաստից աստեղաց առաջի աչաց
մերոց կերպարանին։ Ուր այժմ չահավճա-
ռութիւնք ողբոց և արտասուաց զերկինս գրա-
ւեն, և անդ իբր զապաժամն ընդունայ-
նութիւնք արհամարհեալք լքանին. հառաչ-
մունք հեծութեան ոչ կանխաւ ասի առա-
քեալ, չէ երբէք գտանել անդէն. ողորմու-
թիւնք ճշդով սերմանեալ, ոչ պայծառ վաս-
մամբ գնան առաջի։ Ուր տապանն նախա-
յանցիցն և կտակարանն տիրանարգիցն և

նշանն ահաւոր այժմուցս՝ յանդիման եղեալ մեծաձայնս դատախազին. յորում սոսկալի վայրի ոմն գուխան կցորդութեան Հայրենի և ոմն զիսրանն վկայութեան անաեսիցն և ոմն զարիւն մեծին ատուծոյ ամբաստան իմն իրաւացի առաջի իմ տարածանեն։ Զտանջանարանն բազմապատիկս անձամբ անձին ատէն իսկ պատրաստեցի, զիարդ մխիթարեցայց Համառօտեալս յուսոյ. զի եթէ զօրքն լուսոյ՝ դասուք արդարոցն, որ փառաւորեալքն են երանութեամբ. ասրսեն դողալով, ոչ բաւեն բերել զահաւոր տեսիլ երեսաց մեծ դատաստանին. ես եզկելիս՝ աւանդակորոյս սատակման որդիս ո՞ւր երեւեցայց. որ ոչ միայն չեմ պատկելոց, այլ և պատուհասն իմ անտանելի և կորուստն անպատելի։

Դ. Ա. Այլ արագեա, ամենապարգև զօրութիւն անճառ, ձեռն փրկութեան 'ի կորուստ գերելոյս. զի օգնեալ 'ի.քէն՝ դարձայց միանգամ 'ի դրանց դժոխոց, ամենապատրաստ հանդերձեալ ամենեւին անխոնջելի պրծեալ 'ի պատժոց. ատատնեար տեսեալ մոտոյս իմոստիւ զապագայիցն դիպուածս, բաւականացեալ 'ի լուր երկիւղին 'ի տագնապէ տանջանաց՝ ահին համբաւով, կամք.քս բարեաց զերծեալ ապրեցայց. և մի մատնեցայց կորեանցն առիւծուց, որք խնդրեն 'ի.քէն զիս 'ի կերակուր՝ ծախել ատատմամբքն գաղանութեան. զի զորավայն մահուն լցուցեալ՝ զատուստ պարարեալս անդ ձգեալ հալեն, ուր անոպառ պահի մնացուած մթերիցն 'ի ծախումն յաւիտենից։ Զի զու միայն բաւես կորզել 'ի ժանեաց սատակման 'ի կեանս և յերանութիւն, բնաւից ապաւէն թագաւոր լուսոյ ամէր Յիսուս Քրիստոս, օրհնեալ յաւիտեանս. ամէն։

ԲԱՆ Զ·

ՎԵՐՍՏԻՆ ՑԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵՆՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ, Ի ԽՈՐՈՅ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ։

Ա. Եւ արդ 'ի վերայ այսքանեաց յուսահատութեանց և ահարկու սրտաբեկութեանց, պակուցանողական սատկութեանց սատուածային բարկութեանց, տագնապեալ ոգւով թախծութեան 'ի ապառ, աղաչեմ զքեզ սուրբ սատուածածին. հրեշտակ 'ի մարդկանէ, մարմնատեսիլ .քերովբէ, երկնաւոր արքայուհի, անխոնջ իբրեւ զօդ, մաքուր որպէս լոյս, անչաղախ ըստ նմանութեան պատկերի աբուսեկին բարձրութեան, զերազանց .քան զբնակութիւն անկոխելին սրբութեանց, երա-

նաւոր խոստմանն տեղի, Եղեմ շնչական, ծառ կենացն անմահից, բոցեղէն սրովն պարուն-կեալ, 'ի բարձրեալն հօրէ զօրացեալ և հո-վանացեալ, հանգստեամբ հոգւոյն հանդեր-ձեալ և մաքրագործեալ, բնակութեամբ որ-դւոյն յարդարեալ և տաղաւարեալ. միածինն հօր և քեզ անդրանիկ, որդի քո ծնեղեամբ և տէր արարչութեամբ. ընդ անազտ մաք-րութեանդ և անբիծ բարի, ընդ անարատ սրբութեանդ և խնամակալ բարեխօս։ Ընկ-կալ զմաղթանս այսր աղերսանաց քում դա-ւանողիս, և մատո ընծայեա ընդ ամին խաւ-նեալ զբանն իմ նախնի մեծիդ ներբողի 'ի քոյդ պաղատանս. հիւսեա միացս զմեղուցե-լոյս դառն հեծութիւն ընդ քումդ երջանիկ և խնկաւորեալ հայցուածոց, առնկդ կենաց պտղոյն օրհնութեան. զի 'ի քէն միշտ օգ-նեալ և բարեգործեալ, և 'ի մաքրական քո ծնելութիւնդ ապաւինեալ և լուսաւորեալ, կեցից Քրիստոսի որդւոյ քո և տեառն։

Բ. Օժանդակեա թեւոցդ աղօթիւք, խոս-տովանեալ մայրդ կենդանեաց, և ելիցն իմ յերկրէս հովտէ, առանց լկանաց հետեւել 'ի կեանս օթեւանացդ պատրաստութեան. զի թեթեւացի կատարածն իմ ինձ ծանրացելոյս անօրէնութեամբ։ Ապրացես ոտն ինձ բերկրութեան զօրն իմ տաղնապի, ողջացուցիչ երկանցն Եւայի. բարեխօսեա խնդրեա աղա-

չեա, զի ըստ անճառելի մաքրութեանդ և ահա զբանիդ հաւատամ զընդունելութիւն։ Ա.բ-տատուաք օգնեա վտանգեցելոյս, գովեալդ 'ի կանայս. ծունր խոնարհեցս առ իմ հաշտու-թիւն, ծնողդ տատուծոյ. ընդ խնամ թշուա-ռիս հոգւոյ, խորան բարձրելոյն. ձեռն տուր անկելոյս, տաճար երկնային. փառաւորեա զորդիդ քո 'ի քեզ՝ տատուածօրէն ինձ հրա-շագործել քաւութիւն և ողորմութիւն, ա-զատիչն տատուծոյ և մայր. բարձրացի պատիւ քո ինեւ և ցուցցի փրկութիւն իմ քեւ։

Գ. Եթէ զիս գտցես՝ տիրամայր, թէ ինձ ողորմեսցիս՝ սրբուհի, թէ զկորուսեալս շա-հեսցիս՝ անարատ, թէ զհարթուցեալս յան-ձանձեսցես՝ երջանիկ, թէ զամաչեցեալս յա-ռաջ մատուսցես՝ բարեշնորհ, թէ յուսահա-տելոյս ինձ միջնորդեսցես՝ միշտ սուրբ կոյս, թէ զմերժեալս ընտանեցուսցես՝ մեծարեալդ տատուծոյ, թէ յիս ցուցցես զգթածութիւն՝ լուծիչդ անիծից, թէ զծփեալս հաստատեսցես՝ հանգիստ, թէ 'ի խաւսութեանցս յուշմանց փոխեսցես զիս՝ խաղաղարար, թէ վրիպելոյս ինձ հնարաւորեսցես՝ գովեալ, թէ վասն իմ մացես 'ի հանդէս՝ մահու նահանջիչ, թէ ըզ-դատնութիւնս իմ անաւշեսցես՝ քաղցրութիւն, թէ զբաժանմանն իմ խորոց քակտեսցես՝ հաշտութիւն, թէ զանմաքրութիւնս իմ բարձ-ցես՝ եղծման ընդոանիչ, թէ զմատնեալս մահու

փրկեացես՝ կենդանի լոյս, թէ զլալեացս ձայն հատցես՝ բերկրութիւն, թէ դխորտակեալս կազդուրեացես՝ դեզ կենաց, թէ 'ի կործանեալս յիս ակնարկեացես՝ հոգելից, թէ ողորմութեամբ ինձ պատասխեացես՝ կատկնութիւնք։ Օրհնեալդ միայն 'ի շրթունս անբիծս լեզուաց երջանկաց, ահա կաթիլ մի կաթին քումդ կուսութեան յանձն իմ անձրեւեալ՝ կենաց ինձ զօրէ, մայրդ բարձրելոյ տեառն Յիսուսի արարչին երկնի և բնաւին երկրի, զոր անճառապէս ծնար բովանդակ մարմնովն և համայն աստուածութեամբն, որ փառաւորեալն է ընդ հօր և հոգւոյն սրբոյ էութեամբ և անքննութեամբ մերոյին բնութեամբս միացելով, ամենայն և յամենայնում, մի Յերրորդութենէն։ Նմա փառք յաւիտենից յաւիտեանս։ ամէն։

ԲԱՆ ՁԱ·

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՊԿՈՆ ՀԵՆՑՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀԱՍԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ։

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍԻՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ։

Ա. Ընդ աստուածածնին մաղթանաց՝ ահա և զվերնոյն անմահ հրեշտակացն լուսակերպից զաղերս հայցուածոց, որ վասն իմ դոչեն առանց լռելոյ հանապազորդեան սրդահատութեամբ մաքուր բերանոյ, ընկալ բարեգութ։ Որք են բարիք բարեգործեալք 'ի բարերարէդ անկիրթիք չարեաց, հատեալք յամենիշխան հրամանաց էիդ, զօրութիւնք հզօրք ակնարկութեան բարձրելոյդ, սուրբք, մաքուրք, անարատք, օրհնեալք, վայելչականք, յաղթողք և անպարտելիք, և բան ընթացից տեսութեան մտաց սրագունք։

Բ. Որք և պողոտորոյս անկոյ թագենոյն եռամեանն գատարկութեամբ, որ զբնաւ յաւիտեանս պարունակէ ժամանակն՝ զանցեալն ընդ ներկայիս և ընդ ապառնոյն, յամայր յամրութեամբն յերկարաձգելոյ, յայգի աշխարհիս արմատացելոյ, սին սաղարթիւն պաճուճելոյ՝ զրկեալ 'ի պտղոց, որ է ճշգրիտ պատկեր թշուառ մարդկութեանս, սքաւ բարեխօսք, հանգերձիչք, այլ և խնամակալք։ Որ զեզերին հանապազ առ մեզ՝ ընդ մերում կրկնս կարեկցելով, բարեմասնութեան մեր ոստատն։ և յաւիտենականն կենդանութեամբ փրկութեան մեր ազօթեն՝ զայս բան ասելով, զգործս ձեռաց քոց մի՛ անտես առներ։ Քանզի որդարև մեր են այս աղաչանք 'ի բարերարէդ աստուծոյ վասն մեր կարգեալ առ նոսա։ զի նոքա բանիւ են սահեղծեալ, և մեք ձեռօք ներգործեալ։ Որք և գալոց են ընդ միածնիդ վկայք սոսկալի դատաստանին հատուցման, ճշմարտաբան դատախազք յանցաւորութեան երկրայնոցս, յահաւորին ատենի յայտնիչք իրաւամբք զմատակարարութեան որ առ մեզ։ որ և անտանօր կարեկցեն ապդեալ հառաչ-

մամբ զմշտանուէրն նուագ ձայնի, աղօրմեա՝ զու ստեղծեր, մի՛ կորուսաներ։

Գ· Ա.ոդ ընդ գոհաբանութեան ձայնիցն խնդրուածոց անմահականացն վերիս՝ և 'ի մեր հեծութիւնս հոտառեցիս, բնաւից արարիչ, որ յաղթեաս գթութեամբդ քո վերնոցն և ստորնայնոցս։ քանզի քո է բարերարելդ առ մեզ և առ նոսին։ Ա.ոդ վասն բարեգործութեան անախտականացն, հրաշատեսիլ հրակերպիցն, անշաղախ մաքրոցն, անմեղիցն, բոցանիւթիցն, հոգեղինացն և անվանելեացն, ամենաձեցուն առաւելութեամբ 'ի բարձրն ընտրականութիւն գերափայլ յաճախ գիտութեամբ՝ անցուրտ ջերմութեամբ ջեռուցանողք ինքնաբուն տապալն ստուգութեան ըստ ինքեանց զմերս առնասեր սրտիցս անբորբոք շիջուցմն, այրիլ անաղօտ 'ի մեծախորհուրդ սրբութիւն սեղանիս՝ որ 'ի խորանիս։ առանց նիրհելոյ և դանդաղանաց ազատել հրամանաց երանականաց կեցուցիչ կամաց ամենատեղծիդ, քրովբէօրէն առաքինութեամբ յատուած միացեալք անբաժանելի։ Որք երկնաւոր պետութիւնք են մեծք, և զինաւորութիւնք անբիծք, ահաւորք, երկնաւորիդ առաւծոյ ազատարնեայ պաշտօնեայք, 'ի յամպոյդ լուսոյ ցօղք նշաւղից։

Դ· Որովք և ինձ մեղաւորիս հոգեղինի մարդասիրեացես օգնել, Ցիսուս, ապաչանօք

խնդն հրեշտակի, գարձուցանելով զիս, ասէր, 'ի բարիդ քո հետս լուսոյ, զի զաւանդ հոգեւոյս իմ պաշտպանութեան, զոր հաստատեր նմին տեսչութեան, զընկալեալն 'ի քէն 'ի կենցաղ ստեղծեաց՝ ուրախութեամբ սրտիւ յիս բերկրեալ, անմեղադրելի առ 'ի քէն օրհնեալ՝ խնդալից գիմաց զուարճութեամբ քեզ, որքայ բարձրութեան փառաց անհասից, 'ի խրախճանս կենդանախառնմբս բերկրեցելոցն պարուց մատուցեալ ընծայեցուսցէ, գովեալ ողորմած։ Եւ քեզ անքնին ընդ հօր անհասի՝ թուակցութեամբ հոգւոյդ անճառի վայելէ փառք պատիւ և երկրպագութիւն, յաւիտեանս յաւիտենից։ ամէն։

ԲԱՆ ԶԲ·

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿԲԿԻՆ ՀԵՆՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀԱՍԿՈՂԻ

ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ,
Ի ԽՈՐՈՅ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ·

Ա· Տէր՝ ստուած բարերար, բազմապարգեւ թագաւոր, կենաց պատապարան, լուսոյ կերպարան, լայնատարր հանդստարան։ որ յաղագս մեղուցելոյս եկեալ մարմնացար, գործեցեր զանպատումն և հանդերձեցեր զհրաշալիսն, մինչեւ կատարեցեր զառաքելն ընդ ամենալիր ստուածութեանդ։

Բ· Ա.ոդ վասն առաքելոցն սրբոց յերկնա-

ստեղծ քո ձեռացդ ձեռնագրելոց և հոգւովդ սրբով օծելոց, զորոց զգուշեան արժանաւորութեան ըստ իմում կարի՝ առ 'ի փառս քո, ամէն ամենայնի, յայլում բանի պաշտեցի, և ինձ ողորմեցիս յիշատակաւ սիրոյ նոցին ընտրութեան։ Շատիկ ինձ եղիցս նորքոք հանդերձեսցես յերանութիւնն փափաքելի. ձայն բարի հովանութեան նոցին 'ի յողջոյն ինձ կենաց քաղցր լուիցի։ Մասն կալցց 'ի յանեղծութիւն փրկութեան ասնեցեալ յուսոյն՝ ընդ առաջնորդացն կենաց, սկզբնաշնորհիցն պատուոյս, փառաւորեալն դասուց, գեղոցն բանականաց, աւետարանչացն բարձանց, իշխանացն պանծալեաց, լուսապայծառ թագիւ պճնելոցն, 'ի զարդ անկապուտ զօրութեան շնորհին պայծառացելոց, իւղովն զուարթութեան սիրական լուսոյն կատարելոց։

Գ. Ընդ աշակերտաց մեծիդ Հրամանի բարձրեալդ աստուծոյ Քրիստոսի՝ և մարտիրոսացն ընտրելոց նահատակութեամբ, որք մահացու և վշտաշարչարն մարմնով, վասնզաւոր և ամենակիրն անդամք, երկրաւորական և հողազանգուածն բնութեամբ մարտուցեալ ընդ տարբ գոյից ամենայն նիւթից՝ պատկերացան բարձրացան և կենդանացան հոգեպէս. արիաբար եղեալք 'ի յերկրէ, ըստ մարգարէին, վկայք ճշմարիտք ամենափորձն մահու, իմանալեացն անտեսիցն և ծածկելոց աներկբայ

բարեացն յուսով տեսելոցն աստէն նկատիչք. աշակերտք առաքելոցն և չարչարակիցք նոցին. որ հաւատարեալ գործովք ընդ նոսին, կատարեալ լրմամբ անպակասելեաւ պարեն 'ի խրախճանս անկէտն երանութեան. որոց հաճոյական և ընդունական մաղթանօք, արիւնընծայ վաստականաւէր քրիստոնէութեան աղերսիցն յարդմամբ՝ ընկալ զիս նորոգ ըստ նոցին մասին անեղծ փրկութեամբ 'ի քեզ արձանացեալ։

Դ. Ընդ խաղացեալսն հաւքք և սուսերք արեամբ ներկելոցն, և ճգնաւորացն սրբոց հարցն միանձանց և քեզ հետեւելոցն, որդի աստուծոյ, անպարտելի քաջութեամբ և անպատիր զգաստութեամբ, ընդ դժնեայ գառոգի մարմնոյս բռնութեան արիապէս մարտուցեալ, սովիմբ վանեցին զանմարմին Բելիար. և մշտամնայր հանդիսիս յաստուածային կենդանոյս առանց զզուանաց ծանրաբեռնութեան 'ի լայնածաւալ ծփանաց աշխարհիս ծովու՝ սուսանակաւ մարմնոյս թանձրութեան զթեթեւութիւն հոգւոյն թռուցեալ՝ 'ի նաւահանգիստն կենաց հասին. և իբր սիրողք վերնամ վիճակին առանց յետնոյն մատծութեան, զթագն յաղթութեան համարձակապէս պայծառ ճոխութեամբ պճնեալ խնկապէս 'ի գլուխ կապեցին. վասն նոցին արժանաւոր մաղթանաց և նուիրական հայցուածոց և զիս զմե-

զուարս 'ի պատժականաց ընկալ ընդ նոսին։

Ե. Եւ ահա խառնեալ զանմաքուրս բան ընդ նախագրեալ երջանկացն փառաստրական աղերսարկութիւն, որ վասն իմ գոչեն քեզ 'ի հաճութիւն, և ես ընդ նոսին իբր զառնութիւն եղեալ ընդ քաղցու, կամ տատասկ ընդ ողորկութեան, ագեղութիւն ընդ վայելչութեան և ախտ ընդ գեղեցկութեան մարգարտի, կամ հող ընդ յատակութեան ոսկւոյ, և կամ քարինա անարգս ընդ պայծառութեան արծաթոյ, բացատութիւն ընդ ճշմարտութեան, կամ աւազ ինչ ատամնառու ընդ կակղութեան զանգուածոյ հացի. արդ լուր, հզօր, հնարաւոր, գովեալ, զնոցայն վասն իմ և զիսն ընդ նոսին 'ի նոցին գովեսա, 'ի փրկութիւն իմ և 'ի փառս քո, ամենագութ, բարերար, օրհնեալ, երկայնամիտ, կարող, անքնին, անճառ, անեղծ և անատեղծ։ Քո են պարգեւք, քո են շնորհք. դու սկիզբն և պատճառ բարեաց ամենայնի։ Ոչ ես դատապարտիչ, այլ ազատիչ. ոչ ես կորուսիչ, այլ գտիչ. ոչ ես մահացուցիչ, այլ կեցուցիչ. ոչ ես տարագրիչ, այլ ժողովիչ. ոչ ես մատնիչ, այլ ապրեցուցիչ. ոչ ես ընկզմիչ, այլ վերածիչ. ոչ ես գլորիչ, այլ կանգնիչ. ոչ ես անիծիչ, այլ օրհնիչ. ոչ ես վրիժառու, այլ շնորհիչ. ոչ ես թշուառացուցիչ, այլ մխիթարիչ։ Ոչ եղծանես, այլ գրես. ոչ սատանես, այլ հաստատես. ոչ ոան հարկանես, այլ սիրես. ոչ պատճառս յօդես մահու, այլ հնարս խնդրես կենաց. ոչ ես 'ի կամս շարժեալ սատակման, այլ 'ի փրկութիւն ողորմութեան։ Ոչ մուռանաս զայցելութիւն, ոչ լքանես զբարի, ոչ արգելուս զգթութիւն, ոչ բերես վճիռ կորստեան, այլ կոտակ ողորմութեան։ Ոչ թշնամանիս յառաստութենց, ոչ բամբասիս 'ի շնորհաց, ոչ հայհոյիս 'ի պարգեւաց, ոչ նախատիս 'ի ձրի ձրից, ոչ անդամանիս յերկայնմտութենց, ոչ եղերիս 'ի ներութենց, ոչ բանտարկիս 'ի բարութենց, ոչ անպատուիս 'ի քաղցրութենց, ոչ քամահիս 'ի հեզութենց, ոչ առաքին այսոցիկ որոնչմունք, այլ անընդելի գոհաբանութիւնք։ Բարձ զմեզս իմ, հզօր. լոյծ զանէծս իմ, օրհնեալ. քաւեա զպարտիս իմ, ողորմած. ջնջեա զյանցանս իմ, գթած. մատս մատն այցելութեան, և անդամին իսկ կատարեցայց. զինչ քեզ, տէր, քան զոսին զիւրագոյն, և կամ զինչ ինձ սարատարիս կարեւորագոյն։ Այլ կենդանագրեա, բարեխնամ, քոյինատեղծ պատկերիս փչումն կրկին 'ի շունչ նորոգման լուսաւորութեան մաքրական շնորհի զամենամեղս ոգի պաշտպանեալ։

Զ. Մի ածեր, ողորմած, ինձ օր տարաժամ 'ի հատառուս երբի՝ անիծոշակ ապաձեռնութեամբ ընդ անկատար ուղին հետեւել, մի մատուցաներ բաժակ դառնութեան

'ի ժամ ծարաւու · մի փակեր , գթած , իմ հանդէպ գյաջողուած հոգեւոր օգտիս , և մի իբր յանկարծապէս հինից ասպատակ գիշեր մահուն ինձ պատահեսցէ · մի տապ ասղոյն յանպատրաստ պահուն զարմանս հատեալ ցամաքեցուսցէ , և մի լուսական դիպուածք հատեալ գաղտնեաց վնասեսցեն , մի պահեսցի ինձ սառն մեղայս , և մի հոսանք ուղիից կենցաղոյս գիս ողողեսցեն ։ Մի հանգիստն մահ բերիցէ , և մի ննջումն 'ի սատակումն յառաջեսցէ · մի քունն ինձ կորուստ լիցի , և մի նիրհումն ապականութիւն գործեսցէ · մի վախճանն անյարմար 'ի վերայ իմ ոչչաւեսցէ , և մի շնչոյս վերարձակութիւն ընթանալ 'ի խոնարհ լեցի ։

Է· Դու ես տէր , դու գթած , դու բարեբար , դու երկայնամիտ , դու ամենակարող , առ ամենայն բան անհատութեան անճառ զօրաւոր , քաւել փրկել կենագործել լուսաւորել վերատին հաստատել , 'ի ժանեաց կերչաց դազանաց և կամ յատամանց վիշապաց 'ի կեանս կորզել , 'ի խորոց անդնդոց 'ի լոյս բերկրութեան ածել , և 'ի հեղձմանէ ծովանաց մեղաց ընդ արդարս երջանկաց փառաւք բազմեցուցանել ։ Ամենայն ոգի քեզ ակնկալեալ յուսով ապատէ կարօտեալ քումդ շնորհաց , եթէ երկնայինք և եթէ երկրաւորք , եթէ անկածն մեղաք և եթէ ամբարձեալն արդարութեամբ ,

եթէ տէր և եթէ ծառայ , եթէ տիկին և եթէ աղախին · և 'ի ձեռին քո է շունչ կենդանական բոլորեցուն ։ Եւ քեզ ընդ հօր և հոգւոյդ սրբոյ փառք յաւիտեանս յաւիտենից · ամէն ։

ԲԱՆ ԶԳ·

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՊԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀԱՍԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱԳԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ · Ի ԽՈՐՈՅ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ ։

Ա· Բարձրեալ անքնին , զօրաւթիւն ահեղ , տէր սրտաբաց , թագաւոր երկնի , ստեղծիչ հրեշտակաց , գոյարան մտաց , հաստիչ հրեղինաց , պետ բարի հոգւոց , աջ ապաւինութեան , անդորրութիւն հանգստեան , տեսարան լուսաւորութեան , պայծառութիւն բերկրութեան , ճանապարհ երանութեան , պատճառ կենդանութեան , առիթ բանաւորութեան , փրկութիւն առանց չարութեան , առաջնորդ խաղաղութեան , պարիսպ ամրութեան , պատուար պահպանութեան , ցանկ բոցոյ մեծի օրհնութեան , սահման անսխալութեան , յիշեա յայսմ ողբերգութեան մատեանի բանիս խոստովանութեան և զոր 'ի մարդկային ազնիւ թշնամիս մեր՝ 'ի բարի , և արա կատարեա նոցին քաւութիւն և ողորմութիւն ։ Մի բարկացիս նոցա վասն իմ , տէր , իբրև զսուրբս բամբասագաց՝ առ յաճախ

ափրոյդ որ յիս, այլ որպէս զչարս կշտամբողաց և իրաւամբք նախատողաց՝ ներբեռ յանցանաց նոցա։ Եւ արդ մատուցեալ երկաքանչիւրոցս առաջի քո, արդարագատ, ո՞մանք առ մեզ միաստակարագոյնք սակաւուք, թերևս և յիրաւի բամբասելոցս, և ես առքեզ, ամենապարգև, անմիւս և անկշռելիս բազմօրինակ ուխտադանցութիւնս։

Բ. Արդ յիշեա զքո մեծութիւնդ, աէր, նայեցեալ 'ի յիմն անարգութիւն. և ընդ խնդրելս իմ 'ի քէն բարի իմոյն առելեաց, և դու առ քոյս ըստ քում մեծութեանդ անճառելիս հրաշագործեացես։ Մի սատակեացես զիմն խածանողն, այլ փոփոխեացես. խլեալ զխոտանս բարս երկրաւորս, զբարին արմատացուսցես և յիս և 'ի նոսին։ Մանաւանդ զի դու լոյս ես և լոյս, և ես խաւար և յիմար. դու իսկութեամբ բարի գովելի, և ես համայնիւն չար ապիկար. դու աէր ստորից և երկնից, և ես անիշխան շնչոյս և հոգւոյս. դու բարձրեալ 'ի կարեաց զատեալ, և ես ստժանաւոր և վտանգաւոր. դու 'ի վերք քան զկիրս երկրիս, և ես կաւ անարգութեան գարշութեան. դու ըստ մարգարէին մեռոս յաւիտեան յանբաւ բարձրութեան, և ես միշտ կորնչիմ ըստ նորին բանին։ 'Ի քեզ ոչ է մթութիւն կամ նենգութիւն, և ես բաւանդակն իսկ իցեմ՝ որ զաւանդն

իմ ոչ պահիցեմ։ Հան զիս 'ի բանտէս, որ ձակեա 'ի կապանացս, զերծ 'ի շղթայիցս, փրկեա 'ի խեղդմանէս, ազատեա 'ի տագնապէս, քակտեա 'ի յերկաթիցս, լոյծ 'ի պաշտամանցս, արատաքսեա յերկնատեսութեանցս, սփոփեա 'ի սխրութեանցս, հանգո 'ի նեղութեանցս, փարատեա 'ի վշտացս, հանգարտեա 'ի խռովութեանցս, ապաքինեա 'ի լալոյս, մերժեա 'ի հեծութեանցս, հեռացո 'ի յողբոցս, կազդուրեա 'ի կականմանցս։ Աստուած ողորմութեան և պարգեւատու քաղցրութեան, մի զգրաւեալս արեամբ հղօրիդ անտես արարեալ ընդ վայր կորուսաներ. կանգնեա զգհասեալս յատին մահու 'ի բազմավասանդ հիւանդութենէս։

Գ. Ահա բարդեցան կուտեցան շրջանակք ամոցս ընդունայնութեան, յորմէ հետէ յայտնեցեալ ցուցայ յոչ պէտս երեւեալ, 'ի յանդատանէ մօրն իմոյ սենեկի փուշս գժնկի մեղայ շառաւիղի. մի լինիր ինձ խայթոց խոցոտիչ՝ որպէս անդ տահմին Յուդայի, և կամ զաւակին Եփրեմի։ Եւ քանզի բաւական ցեալ անկեցի յոգիս փոխանակ ցորենոյն բարեսերմութեան խոտս խայթողական ինքնաթոյնս ընդարմացուցիչս, ըստ գրոյն բանի՝ որ երէցն է քան զաւելին, զիարդ ոչ կոչեցից զանձն իմ գարշելի անդատան անիծաբեր փշովք մեղայ հեղձեալ։ Ոչ սերմանեցի որ

գարութիւն, բան բանին Ովսեայ, և զիարդ հնձեցից և ժողովեցից զկենաց պտուղն։ Ան-կաւ սոնիք կաւաւթեան անձինս մաքրութեան, բան մարգարէին բանի՝ որ առ Խաբակուկ, կարաց ես աէր 'ի նոյնն հաստատել։ Այնուհետի ընդարձակեցի բան մանկան բարուցն Յաւգայի զանկոզին կամաց՝ զիւսայն համանեաց, 'ի ձեռս քո է ամփոփել զարձեալ 'ի նոյն զգաստութիւն։ Եթէ մարմնապէտն կցորդութիւն ընդ սեռանոցին անարատ գործեաց զպատնիկն, իսկ դու փրկութիւն հոգեպէս միացեալ 'ի յիս՝ կրկին մաքրեացես. եթէ արեգակնս այս անկենդան ասեղծեալ առ 'ի քէն երկրիս մատակարար, և զկատարումն մօրից ցամաքէ և զահաս պտուղս հասուցանէ, իսկ ասացողդ ամենից հոգիդ ասուծոյ ո՞քան զօրեացես զտիզմ չարեաց ազատ և ըղթարսիս պղծութեան մեղաց մթերից խակոյն ապառել։ Վասն այսր կանխաւ իսկ ժամանեցի հայցել առ 'ի քէն բարի՝ առելեացն ի-մոց 'ի կարդ այս բանի, զի զհերքեալ վնասակարս պարտուց մահու յամենախնամ աչաց հոգւոյդ մի՞ մերժեացես, օրհնեալ գթութիւն. արդ կենագործեա զիս զամենամեղս անդամոք մարմնոյս ընդ բնութեան հոգւոյս խարհել միշտ զքոյդ։ Իսկ բարեգործացն խընդրել բարիս, բնութեան են օրէնք՝ անբռնադատ կրիցն յարակցապէս առ սոյն բերումն։

Քանզի արդարեւ առ միդ այդ պատուէր ամենայն հատակ զօրանայ, իսկ միւսդ երկրորդի առաջնոյդ խնամով հանդիպել՝ աստուածականիդ է նմանութիւն. յաղագս այսր իրի նախնի գաղեցի զիմաստնամեացն իմոց աղերսանս քան զերախտաւորացն բարիս։

Դ. Եւ արդ յիշեա զնոսա կրկին ընդ միոյ, որ 'ի քո անուն բարձրացեալ զանարժանս զիս ընկալան. և տուր նոցա, աէր ամենառատ բարերար և անսխակալ, վարձս արդարոյ և մարգարէի, թէ և ես յաւէտ թափուր իցեմ յարժանեաց, բան հաւատոց նոցա և առ յոյս նոցին ակնկալութեան, որ առ պարտուս զերիս ողջամիտ կամաք ակնարկեն, որպէս թէ 'ի մատանդ քո կեցուցչոյ 'ի պահպանարան հոգւոյս ծածկութիւ լիով ունիցիմ։ Եւ զպատժաւորս անամփոփելի 'ի քոց սեռութեանց և յանխաբելի 'ի յուղիղ կշռութեանց՝ քաղցր գթութեամբդ անատամանելեաւ մերձեցեալ առ իս մաքուր ապաստս, յանխայտառակելի պահելով 'ի տիեզերական յանդիմանութեանն։ Եւ որպէս շնաք իմն վայելչական դնել ախորժեն ինձ անարժանիս սիրելիքն քո վասն քո, նայեցեալ 'ի կրօնս զգեստուս բարեկերպութեան, չգիտելով զբիծս գաղանեացն՝ երջանիկ կարգան եղկելոյս, և զու հնարաւոր ամենասարդեւ օրհնեալ մարդասէր՝ առ բնաւս ողորմած, վասն

ամենաթշուառս հեծութեան հաշտեաց ընդ նոսա ըստ հաւատոց նոցա. ընծայեալ նոցին մատս պարգեւեա զանեղծ մեծութիւնդ և զանթառամելի զպատիւ յահաւոր աւուրն յետնում հատուցմանն ամենափրկ ընաբութեանն։

Ե. Զի դու ես գրաւ փրկութեան մեծութեան անվատնելի և անծախ գանձուց ստրկիս և սովեցելոյս, 'ի վաճառ վերնային շահու օգտութեան՝ բանիւդ որ 'ի քէն՝ յարգեալ ճոխանամք։ Կառս ինձ սահման ջրոյ հանգրստեան. արձանացս, անփոփոխ, պատրաստական վասահութիւն. կարգեա, օրհնաբանեալ, անկազակարծ յուսոյ ամրութիւն. տուր, ամենախնամ դու անաչառ պաշտպանութիւն, տատանեցելոյս բարեաց անդորրութիւն, տատակուսելոյս լուսոյ ապաւինութիւն, աշխարելոյս մեծ երջանկութիւն, վհատելոյս կենաց օգնութիւն, լքելոյս անդայթակղելի օժանդակութիւն, նահանջելոյս անայթաք վերընթացութիւն։ Զի քո է բնաւդ և 'ի քէն է ամենայնդ, և 'ի ձեռն քո բաշխին հաւատուութիւնք պիտանացուս. Համայնից կենաց. և քեզ վայելէ փառք յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն։

ԲԱՆ ԶԴ·

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՊԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀԱՍԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՑՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ, Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՑ։

Ա. Ամբայ երկնաւոր, թագաւոր բարձրեալ, տէր բոլորից, ամենից ակնկալութիւն, ստեղծող տեսականաց, հատիչ խմանալեաց, պատճառ եղանութեանց, կազմիչ հանդերձելոց, տուիչ լուսոյ, առիթ առաւօտու, պատրաստիչ վաղորդայնի, երևեցուցիչ երեկորի, տարրիչ խաւարի, արուեստաւոր բարեհնար, խմաստութեան գործօնեայ, քաւարան օրհնեալ, հալիչ մեղանաց, հալածիչ ցաւոց, քակիչ դառնութեանց, պահպանարան հանգստեան, հնարք նիրհման, յարմարիչ քնոյ, պարգևիչ ննջման, շնչոյ յարակարգութիւն, զգայութեան տնորդութիւն, ցրիչ ցնորից, յեղանակիչ անրջոց, փոխարկութիւն զարհուրմանց, սլայլութիւն տխրութեանց, խափանիչ խիթմանց, ընդարձակիչ կարծեաց, համադրութիւն ծփմանց, տհաղնութիւն խարդախմանց, հաբուածիչ դիւաց, փախուցիչ ախտից, ընկղմիչ գայթակղութեանց։

Բ. Պաշտպանեայ երկնաստեղծ ձեռամբդ, զօրացո բարձրացեալ քո աջովդ, անխոփեա ամենակալդ թեւօք, ծածկեա աստուածեան խնամօքդ, ամրացո վերակացութեամբ վեր-

նայնոցդ, շաբջանակի պարտուեա գումարաա-
կոքդ անմահից, 'ի յամենուստ պարփակեա
կցորդութեամբ հրեշտակացդ, վանեա զինդ-
դիմամարտն իմ զինուորութեամբ զուարթ-
նոցդ, պատասարեա զատանեալս՝ ստուա-
ծածնիդ մաղթանօք, զբանակս անդրանիկացդ
բարեկարգեա ինձ պահպան։ Բոց ընդ ա-
ջացս դիմաց և զմուտս իմ տեսանելիս, ըզ-
գաստարա ընդ ոգւոցս և զծանրաբեռն կրիցս
դանդաղութիւն. վերացս, տէր, 'ի զգայու-
թեանցս զմտածեալս յիմարութիւն. բարձ, մի-
այնբարեգործ, զպատրուակիս թանձրութիւն։
Ընդ սկզբան բերմանս լուսոյ՝ զոգորմութիւն
քո ծագեա. ընդ երից արեւուն՝ արդարութեան
արեգակիդ 'ի յանձկութիւն սրտիս մտցէ.
ճառագայթ քո փառացդ 'ի յիմաստից խաբ-
հրդանոց ջահեցի. խաչիդ տեառնագրու-
թիւն ընդ շունչս և ընդ մտրմինս համասփիւռ
տարածեցի։ Ցանձն առնեմ քեզ յաւարս
զքո յարմարեալ տարուս պահպանաւ ո-
գւոյս՝ որ 'ի սմին։ Զի դու ես ստուգած ան-
քննին, առ ամենեսին բաւական և յամենայ-
նում բաւականդ, օրհնեալ յաւիտեանս. ամէն։

ԲԱՆ ԶԵ·

ՎԵՐՍՏԻՆ ՑԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀԻՍՈՂԻ
ԱՒ ՆՈՑՆ ԱԳԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ·
Ի ԹՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԻՍԱՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ·

Ա· Իսկ արդ վասն դի արքմնականն մեր

զուարթութիւն քեզ ննջումն իմն է համա-
բերալ, իսկ 'ի խոր թմբրութիւն լուելն՝ վասն
ուղիղ հաւատոյն 'ի քեզ՝ անթարթափ բա-
ցութիւն աչաց, ուղղեա հոգւոյդ քո իմաս-
տութեամբ դյաջողուած ձեռինս գործոց ընդ
հեծութեան ձայնիս մաղթանաց։ Զօրացո,
տէր, 'ի հանդէս բարի ճգնաւորական արի
վաստակս, կցորդ լեր կարեւոր տարութեան,
թեթեւս կացս զաշխատութեանս այս սկիզբն.
արագեա, միշտ կարող, դյառաջագոյն բեալ ձե-
ռակերտս, դիւրաւորս ընթացս 'ի յաւարտումն
լրմանն։ Ի վախճան իրին բերկրութեամբ դիա
հատս, ժամանակացուցեա 'ի հանդիպումն
յուսոյն, կցորդ լեր ուղւոյն ճանապարհիս ընթ-
թացիս, 'ի թռիչս սմբարձման փութացուս-
ցեա յօդտակարն, ընդ ամենայն իմ լիցիս 'ի
վտանգի ծանրութեան, զձայն քո լուս 'ի
յանձկութեանն պահս, ձեռամբ քո կեցս 'ի
կրթաստեանն ժամս, մտատամբ քո ապրեա 'ի
սահմանին անձկութեան, հարթեա զնարոց
ամենաչար խափանմանն, հոգեղինին առաք-
մամբ լաս Ամբակումայ ինձ հնարեա, բան
ինձ շնորհեա 'ի յատենի բարձրութեան, իմաս-
տութիւն յիս անկեա 'ի հանդիպման քննու-
թեան։ Ամրով կամաց քոց հովանացիր հրա-
շագէս, հանդարտեցս փայտիւդ կենաց զծո-
վուս մրրիկ, սանձեա զատեաց կենցաղոյս
պատկերք քոյին հրամանաւդ. քանզի թէ սաս

ողորմութիւն քո, տէր, կամեցի, այս լու-
ծութիւն կոհակաց կարծր է քան զվէմ. և
թէ 'ի ցամաքի անտես առնիցես, իբր զանկա-
յուն՝ պնդութիւն յաստակիս 'ի ներքոյ ասսի
հոսեալ սասանի։

Բ. Այդ ընկալ, Յիսուս, զպաղատանացս
ձեռնարկութիւն քեզ 'ի հաճութիւն, և արա
ինձ զամենակարծն գայթակղութիւն մեծ վրա-
սահութիւն։ Որպէս 'ի ջրահեղձոյց ամենա-
կործանն դարու, որք 'ի հարթ ասրաածման
գետնի առանց երկիւղի յանհոգս կէին, յո-
զորմութենէդ ամոյի մնացեալ կորուսան. իսկ
ընդ հովանաւոր մածուածով լաստիւն յոգ-
նատասան հիմանն հայթայթանօք յանուն
գթածիդ յեցեալ պահեցան. ընդ որս և զա-
զաչոգս մշասասուսան 'ի նաւահանգիստն խա-
զաղութեան մարդասիրապէս պրծեալ ապ-
րեցս. վարձս 'ի քոյոյդ ընդ իս բերելով հո-
գեւոր շահից, զստորաբերս այս ասուարու-
թիւն պարտուցս լքեալ բանիդ առակաւ, 'ի
քեզ տէր անկայց միացեալ 'ի սպառ անբա-
ժանելի, օրհնեալ յամենայնի։ Եւ կցորդելով
այսմ մաղթանաց հոգեղէնքն ամենամաքուրք
ընդ հողեղինացն մարմիրոսաց, որք ջրով և
հրով փորձեցան, և յերկից զերծմանն ընդ մեր
խնդրեցին, և մեզ յիշատակ թագին օգնու-
թեան, ասասցեն ընդ մեզ համբանաբար
զուգամանութեամբ՝ եղիցի եղիցի։

ԲԱՆ ՁԶ·

ՎԵՐՍՏԻՆ ՑԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ
ԱՌ ՆՈՑՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ,
Ի ԹՈՐՈՅ ՍՐՏԻՑ ԹՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ·

Ա. Ընդ այսր հառաչանաց թախծութեան
ողբոց 'ի բազմաց կերպից շարակարգելոց, և
ամենից հոգւոց ողորմեա, գովեալ և երկայ-
նամիտ թագաւոր։ Նա և այնոցիկ առաւել
որոց հատեալ է ակնկալութիւն փրկութեան
կենաց. որք ենջեցին անպատրաստաբար շի-
ջեալ լապտերօք իւղոյն պակասութեան։ Ահա
յիշեա, տէր իմ զթութեան, և 'ի յայս ևս
պատճառ իրաւունս ինձ գրեա։ Քանզի թէ և
'ի փառս ահաւորութեան սքանչելեաց մեծիդ՝
հակառակօքն հանդերձեցեր զկազմած մար-
դոյս, զոմն ծանր և զոմն թեթեւ, զմին զով
և զմիւսն հրային զի գիմադրութիւնն 'ի հա-
կառակացն հարթ պահեցեալ՝ արդար կոչես-
ցուք հաւատարիմ հաւասարութեամբն. և 'ի
յայսմ 'ի գատման առաքինութեան վերա-
բերեալ ընդ ամբարձելոյն, զխոնարհութիւնն
առ կաւն դիման անմոռաց պահեալ՝ պակ
ընկալցուք ճգնաւորական։ Այլ քանզի յայսմ
կանոնէ ուխտի վրիպեցաք, և անանաբար
սահեցմամբ ըստ հողոյն զիջման ընդ երկիր
մածաք, այլ ոմն ախտիւ և այլ ոմն անգթա-
թեամբ, միւս ման մնլութեամբ՝ ամենաբաղձ

կերակրոց իբր գազան մշտաբոյծ յարակայ կապեալ ընդ բնութեան։ Իսկ 'ի քառիցս ոմն անընդունելի և անողոքելի պայմանք 'ի բաց ոստուցեալ՝ վայրենապէս ամբարտաւանէ· եթէ ջեռնումք ատամով սիրոյն որ 'ի քեզ՝ նշխարաւ բոցոյն որ 'ի մեզ, յուրան առ ընթեր կենդանիոյ նոցին զնայն կասեցուցեալ բարւոյն ընդ միջէ· եթէ օգտականաւն հրեշտակայնովն յառիցիմք 'ի քեզ, ծանրութիւն թանձրաւ անդրանիկ նիւթոյս այս հողոյ 'ի ստորեւ քարշեալ խափանէ։

Բ· Եւ արդ յամենաւստ պարտեալ և 'ի սպառ լքեալ՝ իբր զապիկար հաշմեալ հերքեցայ կորեայ վանեցայ, վասնեալ 'ի բազմոց 'ի մահ գրաւեցայ· վասն որոյ 'ի պարգեւս կանէն գրկեցեալ՝ յողորմութեանն կոչմ նայիմ, և պատկառեալ դիմօք համայնիցս ուղղոյս զբնաւից ապերասանեմ զմեռելոցն՝ քեզ կենդանեաց· քանզի կարող ես յաւէտ հնարիւք և կրաստականացն բան խմեռելոցն· ամենայն ինչ քեզ զօրելի է· նա՝ զի և ընդ անտիսր կարելոյդ և կամելդ է ախորժելի։

Գ· Արդ այսց երկուց բարգաւաճ շնորհաց նորոգչաց առ միմեանս եկեալ՝ կարելն ընդ կամելն, բարձրեալ եղիցի և յուսահատութեանն վհատութիւն ապդաց մեղաւորաց· և ժամանեալ հասցէ աւետեսդ լոյս հոգւոյ բժշկութեան քումդ հրամանի, տէր ամենայնի, օրհնեալ յաւիտեանս· ամէն։

ԲԱՆ ԶԷ·

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՌԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՑՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ·
Ի ԽՈՐՈՑ ՍԲՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՑ։

Ա· Եւ արդ քանզի 'ի գլուխ կատարման հասեալ սակաւամանեայ կտակի այսր ողբերգութեան, արա, տէր, վախճան դադարման առնուլ ընդ այսց բանից մաղթանաց ինքնանախատս կշտամբութեան՝ և որ յիս կրին չար սովորութիւնք։ Որ քեզէն կարգեցեր սահման աւետեաց ակնկալութեան դատապարտելոյս՝ ասելով, ոչ են կամք առաջի Հօր իմոյ՝ եթէ կարնչիցի մի ոք 'ի փոքրկանցս· և դարձեալ, այս են կամք Հօր իմոյ՝ զի զամենեսին ինձ յանձնարարեալսն ոչ կորուսից։

Բ· Ահա օրհնեալ ես 'ի գթութեան, բարերանեալ միշտ 'ի քաղցրութեան, խոստովանեալ յերկայնմտութեան, ծանուցեալ 'ի յայցելութեան, քարոզեալ տէր 'ի փրկութեան, ներբողեալ դու յառաստութեան, պատուեցեալ 'ի պաշտամանութեան, փառաւորեալ ես 'ի փրկութեան, երկրպագեալ յանբաւ բարձրութեան, պաշտեցեալ 'ի յանքննութեան, գովեցեալ միայն 'ի յաղթութեան, վերաձայնեալ 'ի մեծ զօրութեան, խնկաւորեալ յողորմածութեան, համբուրեցեալ յանճառ հեզութեան, ճաշակեցեալ 'ի խոնարհութեան։ Ընդ քեզ և ծնողդ քո երկնաւորաստուածդ

բոլորից մխիթարութեան. ըստ որում Հոգիդ
քո սուրբ բարութեան, որ զանկեալ զգբաստ
թշնամւոյն և զդայթակղեալ մարդն անբա-
նութեամբ՝ կանոնեցեր ոչ անտես առնել։ Ո-
րոյ երախտիս հզօրիդ 'ի յիս, և առաքինու-
թիւն մեծիդ 'ի բարձունս տօնեալ անդադար
յանվախման փառաբանողաց. որովք զայս
ձայն աղերսական յարգեալ ընկալցիս մար-
տիրոսացն պաղատանաւք 'ի Հոտ հաճութեան
բուրման անուշից։ Եւ այսու փրկանաւք հաշ-
տարար բանի՝ զնախնեացն պարտս և զանե-
բեւոյթ վէրս միջնովքն և վերջնովքն մահա-
ցուցանողքն զանձն և զմարմին բժշկեա, ա-
մենակարող, զնեբքինս և զարտաքինս, ըզ-
տիպքն և զգիծքն և զխորանս հարուածոցն.
բարձրեալ և մաքրեալ դեղովք ողորմութեանդ
զկտեալ խածուածս բազմագունիս, որք գար-
շելիս ընդ ախորժելեացն քեզ ցուցանեն զէ-
ութիւն բնութեանս։

Գ. Եւ եթէ հասից յամն ծերութեանքիս
առաջնորդեալ արժանիս մահու, մի թողցես
զակարութիւնս, մի անարգեր զալիան, մի կո-
բացուսցես զկործանեալն, մի զիջուսցես ըզ-
կքեալն, մի վայրաբերեր զխոնարհեալն, մի
շնչման հոգմոյ մատներ զառկայծեալն, մի
ընդպահկեսցես զդեղեալն, մի անվերարկու
առներ զտառուցեալն, մի անդարման լիցի
տագնապեալն, մի առանց տածելոյ յարկն

խարխալեալ, մի անպատիւ պատկերն հնա-
ցեալ, մի պարարտութիւնն անհամեալ, մի
շուք շնարհին անարգեալ, մի հնութիւնն քա-
մահեալ, մի նաւ հոգւոյս ալէկոծեալ, մի եր-
կաւութիւն յուսոյն կարեցեալ, մի լար շա-
ւիղին խզեալ, մի ուշ խմատին բարձրեալ մի
գոյին կազմած զեղծեալ, մի ամբարձմանն
թեւք փետտեալ, մի զուարթութիւն գեղոյն
ազեղեալ, մի ճաճանչ նշուլին քաղեալ, մի
պատուհանք աչացս փակեալ, մի լուսաւորու-
թիւն նորին խափանեալ, մի պատկերն խո-
սուն անկեալ։ Ահա աղաչեմ դքեզ, բարեգութ,
ամենայն սրբովք պաղատիմ, լուր սոցին ինձ
կանխաւ, զի զանազանն մի մոռացիս։ Դու
առաջնորդեցեր ինձ ըստ սաղմոսողին և ապ-
բեցուցեր. Հան, տէր, ընդ երգոցին և 'ի կար-
ծեացն կասկածանաց, յորմէ երկնչիմ։ Իսկ
ես չեմ արժանի 'ի քէն և ոչ հասարակա-
կան կերակրոյն վարձու, այլ դու կարող ես
տվորաբար և առ ղայսոցս բարեգործել։ Քո
են զարմանալիք անճառից բարեաց. միայն
հրաշագործ առ ամենայն երկայնմտութիւն,
ընդ հօր և հոգւոյդ սրբոյ օրհնեալ հանա-
պազ յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն։

ԲԱՆ ՁԸ·

ՎԵՐՍՏԻՆ ՑԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀԱՍՈՂԻ ԱՌ ՆՈՑՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ· Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՑ·

Ա· Եւ արդ ջուր կամաց և կամ թարա-սուաց՝ բեկուրթեամբ հոգւոյս մտացս լքմամբ՝ խորտակմամբ սրտիս հեղեալ առաջի, զմարգարէին յիշեցուցանեմ զարամարթացուցն Սամուէլի, զոր առեալ ՀԵՂ 'ի սկաւառակէ յանդիման քո, ամենատես, առ ժողովրդեանն օրինակութիւն զանձն արկանելոյ խոստովանութեամբ և հնազանդութեամբ կենդանաբարդ գարշապարաց։

Բ· Եւ արդ ընկալ զայս հիւսուած բանի աղիողորմ հեծեծանաց, և հոտոտեսցիս յայս նուէր բանի անարիւն զոհի, թագաւոր երկնի· և օրհնեալ սրբեա զտառ մատենի այսր ողբերգութեան, և գրեալ դրոշմեսցես յարձան յաւիտեան ընդ հաճոյականացն սպասաւորութիւնս։ Կացցէ առաջի քո մշանջենաւոր, և յիշատակեսցի 'ի լսելիսդ քո հանապազ· բարբաւեսցի շրթամբք ընարելոց քոց, և խօսեսցի բերանովք հրեշտակաց քոց· տարածեսցի հանդէպ աթոռոյ քո, և ընծայեսցի 'ի սրահ սրբութեան քո· խնկեսցի 'ի տաճար անուան քոյ, և բուրեսցի 'ի սեղան փառաց քոց· պահեսցի 'ի գանձարանի քում, և համ-

բարեսցի 'ի ստացուածս քո։ Պատմեսցի 'ի յականջս ազգաց, և քարոզեսցի 'ի լուր ժողովրդոց· նկարեսցի 'ի դրունս իմաստից, և տպաւորեսցի 'ի սեռան ղգայութեանց· իբր կենդանեաց զիմն պատմեսցէ խոստովանեալ զանօրէնութիւն· և թէպէտ վախճան ընկալցայ իբր զմահացու, այլ յարակայութեամբ բանի այսր սոփերի՝ գրեցայց կենդանի։ Մընասցէ սա անեղծ 'ի կամս քո, տէր, ինձ պատժապարտիս համբարձեալ միշտ անդուլ դատիչ, անաչառ կշռամբիչ, անպատկառ յանդիմանիչ, անանխայելի դատաւիչ, անողոքելի պարսաւիչ, անհամբոյր ծանակիչ, անմարդասիրելի մատնիչ, անիրկելի տանջիչ, անկաշառ կռատիչ, անխնամելի յայտնիչ, ապառում հրապարակիչ, աշխարհաբուր բողբիչ։ Փողով մեծութեան ազգման առանց լռութեան և կամ դադարման զիմոցս պարտեացս խոստովանեսցի։

Գ· Այն գիր իմովս ձայնիւ իբր զիս ընդ իմ ազաղակեսցէ, տարածեսցէ զծածկեալսն, հռչակեսցէ զգաղտնիսն, կանանեսցէ զկատարածն, հնչեսցէ զմռայեալսն, յայտնեսցէ զանհերևոյթսն, բարբառեսցէ զբարուրսն, քարոզեսցէ զխորսն, պատմեսցէ զմեղացն, մերկացուսցէ զանառեսիցն, ցուցցէ զկերպարանս թաքուցելոցն։ Շոշափեսցին սոփաւ որսքն, գտցին գայթակղութիւնքն, յանդիմանեսցին

անճառքն, քամեոցին չարեացն մնացուածքն։ Եւ թագաւորեսցեն կեանքդ շնորհաց ողորմութեան քո, Քրիստոս, 'ի գանձս պահեստի սակերացն ցամաքելոց. որով 'ի ժամանակս կենդանական սկզբնաւոր լուսոյ մտի գարնայնոյն նորոգման աւուրն պայծառութեան՝ քոյովդ ցողով յոգի ամեցեալ այսու փրկութեամբ անմահականաւ, և անցամաքելի վերամբարձութեամբ շառաւիղս ձգեալ խմանալեացն բարեաց՝ դարձեալ դալարեցայց և կրկին ծաղկեցայց ըստ քոյինաշունչ գրոյն յաւադրութեան։ Եւ քեզ միայնոյ փրկողի և հոգւոյդ քում հօր խակացի, միասնական տէրութեանդ և անճառ Երրորդութեանդ խորհրդական գովեստիւ փառք և երկրպագութիւն յաւիտեանս. ամէն։

ԲԱՆ ՁԹ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵՆՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ
ԱՌ ՆՈՑՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ,
Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՑ.

Ա. Աստուած և տէր, կեանք և արարիչ, ողորմած, գթած, լոյս, երկայնամիտ, անողխակալ, մարդասէր, ամենագութ, պարգեւատու, փրկիչ, օրհնեալ, գովեալ, բարեբանեալ։ Դարան ամրութեան, պատսպարան վստահութեան, առանց նենգութեան բարի, առանց խաւարի ճառագայթ, քաւիչ մեղաց,

ողջացուցիչ վիրաց, անհատանելեաց հնարք, անմատչելեաց հպաւոր, անցաւութեան ելք, անուն քո խոստովանեալ աստուծոյ որդի. և հօր քո ընդ քեզ հպօրի և ահաւորի, և հոգւոյդ ամենակալի և ընդ քեզ երկրպագելոյ՝ փառք և պաշտօն գոհաբանութեան յաւիտեանս. ամէն։

ԲԱՆ Ղ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵՆՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ
ԱՌ ՆՈՑՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ,
Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՑ.

Ա. Բարեբանեալ աստուած երկնաւոր, միայն արարիչ, տէր ամենակալ, մեծութիւն ահեղ, գթութիւն օրհնաբանելի, ողորմութիւն խոստովանելի, բարերարութիւն երկրպագելի, խնամակալութիւն պաշտելի, մարդասիրութիւն տօնելի, պահպանութիւն խնկելի, բարձրեալ անքնին, մերձաւոր կամարար, ապաւէն անկասկածելի, միխիթար սրտից, փարատիչ վշտաց, ապաքինիչ ցաւոց, ապառու�մն վհատութեանց, բարձումն պարտեաց, փոխարկիչ կարեաց, կարգաւորիչ կրից, յարմարիչ բանից, սանձարկու լեզուի, շրջադրութիւն շնչոց, կացուցիչ հագագի, ամփոփիչ խորհրդոց, կրթարան կամաց, արձանացուցիչ յուզմանց, հանդարտութիւն մրրկաց, խաղաղութիւն ծփանաց, որ ունիս գթութիւն

ամենընթաց իշխանականիս, և իմաստութեամբ նուաճեալ առ քեզ դարձուցանես։

Բ. Զոհաբանեալ միշտ երախտաւոր, որ հեզութեամբ անհպարտութեան երկայնամտեալ հանգչիս տենչանօք անճառ հրաշիւք յանձինս սրբոց։ Թագաւոր էիր համայնից, ամենայնիւ ծանուցեալ գթած. սկզբնահայր և նախաշաւիղ սիրոյն ընթացից. ճանապարհ կենաց, որ առաջնորդես քաղցրութեամբ դիմելոյս 'ի լոյսդ վերին։ Զեռնկալաւ մեծ վրատհութեան, որ ոչ թողացուցանես գայթագղելոյս 'ի վայր կործանել. յուսոյ կերպարան, ճշմարիտ առհաւատչէիս ապաշաւոց մեռանց յայտնի երևեալ. ապաւինութիւն հանգստեան, որ ոչ երբէք մատնես վասնզի դատապարտութեան։ Ապատութիւն շնորհաձիր, որ տաս լիապէս առանց փոխատրութեան փրկանաց. առատութիւն անսխաձելի, որ քոյին փառաւորութեամբ զանարդնիս թէ հողոյս ճոխացուցանես։ Պայծառութիւն անատուեր, որ ճառագայթիւք ահեղ բարձրութեան պարածածկեալ զմշուառս՝ կրկին բարգաւաճ առնես։ Քաւիչ մեղանաց բազմաց, որ զհերքեալս 'ի փրկութենէ առաջնումն պայծառութեամբ նորոգեալ՝ վերստին վայելչացուցանես։ Հնարաւոր գիւրահաս առ ամենայն անբաւ գերամարձութիւն յաւէտ յառաջեալ, ելք վատահութեան առ խոտոտացեալ

ոգն վայելս. երանութիւն անձկալի, յոր ըդկենդանութիւն շնչոյս լքանելն է ախորժելի, զի զքեզ գտից՝ կենդանի։ Կամք անփոխադրելի առ 'ի քաւութիւն գերբոյս զօրացեալ ամենապատրելի. անխաբելի գեղ կենաց, որ և մեռելոց բնաւին եղծելոց առնես զսքանչելիս։ Ամենատեղծ անելիքդ՝ զի, որ զհուրբ կիզեալն և զհոտմամ հոսեալն և զժանեօք գազանաց ծոխեալն 'ի քթթել ակամն նավին հիւթակատութեամբ անապակաս յարուցանես։ Անհաւատար համարձակութիւն, յորում ստատուածօրէն սրանծանօք սարծելն է իրաւացի։

Գ. Հայեաց, տէր, յերկնից զուարթ քաղցրութեամբ յամենակարծան փառանգ նեղելոյս, և սրա անդորր հանգստական գիւրաւոր 'ի բաղմատագնապս հեծութենէ։ Եւ զյարուցեալ գումարս ստատուչացն, եթէ ապառապէնք այսոսկան դժնեայ հնարաւորութեանբուն մարատակցայ սրատկանեալ գինուք, եթէ մեղայ ոգեղ և քո ատելի կերպարանք, եթէ ցաւոց և ախտից փառնիչ և կորստական նշմարանք, մերժեացես հանցես հատցես խափանեացես և հարածեացես հեռի տահմանաւ 'ի սպառ տարբագրեալ անդարձ որոշմամբ վերստին կորբ-

տեսանն. և կառուցես կացուցես նպատակ
կենաց և ամուր մահարձան ինչան խաչիդ
ապաւինելոյս 'ի քեզ փրկութիւն. և յայսմ
անպարտ և անպատիր և անվանելի արուես-
տից ահաւորիդ մեծութեան լուծցին որո-
գայթքն դաղտնածածուկ սատանայականք,
կապտեսցին մեքենայքն, վատնեսցին գայ-
թակղութիւնքն, խայտառակեսցին հաղբիցն
դրութիւնք, յայտնեսցին երեւոյթք որսոցն,
գտցին նենգողին ծուղակք, վերասցին վարմին
վերարկուք, տոչորեսցին որոմանցն բոյսք, նը-
զուկեսցին բանաւորին չարաբանութիւնք, կրա-
ւեսցի լար խաբէութեան 'ի մահ որսողին,
պարսեսցին պատրողին բանսարկութիւնք,
պակասեսցին զէնք զրպարտողին, անկցին սու-
սերք մահաբերին, սուղեսցին սադրողին պատ-
բաստութիւնք, արձակեսցին տոռունք տագ-
նապողին։ Այլայլեսցին սուտ կերպարանք
կեղծաւորին, սատակեսցին խրոխտականացն
խիստ յարձակմունք, ցրուեսցին կղզրդութիւնք
կերշացն, բաժանեսցին ադինք աւազակացն,
քայքայեսցին բոյլք բարբարոսացն, քանդես-
ցին ամրոցք ապստամբողացն, արգելցին ամ-
պրոպք յանդգնելոցն, փարատեսցին փարձողին
անձրեւք, հալեսցի և ցամաքեսցի եղեամն ա-
զանդաւորին։ Խորտակեսցի եղջիւր գոռողին,
մանրեսցին ամբառնալիք դրոշին կերպարա-
նաց, փշրեսցին ամբարհաւաճութիւնք հպարտ-

ոացելոցն, նահանջեսցին դիմեցմունք ճակա-
տելոցն, քակտեսցին միաբանութիւնք զօրացն
Բելիարայ՝ թէ անմարմինք և թէ մարմնա-
ւորք, փախիցեն ընդ նոցն ճանապարհ 'ի մի
շաւղայ հետոց յեօթն տարակոյս. 'ի գուբն
ինձ փորեալ ինքեանք ընկճեսցին։ Ցեղանա-
կեսցին ձմերունք ճանճրացուցչին, հասցի
կապն կցորդութեան մշտաջան աւազակին,
նողկասցի մտացս կայից համբոյր շողոքորթին,
ընդ միջեալ մեկնեսցին նետաձգութիւնք նեղ-
չին, կացցէ 'ի սասանման նաւ խարդախողին,
խլեսցին յարմատոց անտի ատամունք խածա-
նողին։

Դ. Վասն փայտիդ օրհնութեան կենաց՝ յորում պրկեցար ատուածդ անբմբռնելի, յիշատակաւ բեւեռացդ որով 'ի գործի մահուն մածուցար արարիչդ երկնի և երկրի, արեամդ տէրունականաւ՝ որով զվիշապն մեծ կորթիւ ածեալ որսացար, լեղւոյն դառնութեամբ՝ զոր արբեալ, զդեղատուութիւն կորուսչին արատաբ հեղեր, պատմաբանութեամբ ըղձական ճառիւք կրիցն սարսափելեաց՝ որով զլրբութիւն հակառակողին ըմբերանեալ ամաչեցուցեր, անուամբդ անհասականաւ ամենայնիւ անթարգմանելոյդ՝ յորմէ դողան և դատապարտին սոսկացեալ սատիկ սարսափմամբ բնութիւնք ամենայն երեւութիւց և աներեւութիւց, եղիցին այս ամենայն պարգեւք շնորհաց

խոստովանելոյս 'ի պաշտպանութիւն, 'ի բժշկութիւն և 'ի քաւութիւն։ Եւ մահաբեր դառնութիւն օձին, և որ 'ի նմա ազդեալ սիրելեաց չարութիւնն, 'ի սատակումն եղիցի նորին։ Նոյն ինքն 'ի կրաւաս և յանբժշկական հարուածս տանջանացն տարաւ մատնեսցի, կապեսցի և ըմբռնեսցի։ Եղիցի պղծութիւն տեղծագիր ընդ իս, և շունչ ոգւոյս իմ ընդ քեզ անբաժանօրէն կապաւ միացեալ 'ի մի։

Ե. Եւ որ որ ընթերցցի զայս պղերս ձայնի մարմնաւոր գոչման տարմիկ Հայցման ծերոյ և տղայոյ, կուսի և երիտասարդի, և եթէ յարմանաց որ պարտաւեսցի սատուածասիրաբար, հաւատարմութեամբ ընկալցին 'ի քէն մասն երանութեան պարարաց տարատութեան, հասեալ վերատին յանարատութիւն նորոգ մաքրութեան, նկարեալ դարձեալ զբոյդ կերպարան անփոփոխելի։ Ամէն տիրապէս հնարաւոր, զօրեղ, անպատում, անհատ, անիմանալի, տեսչաս սատանօր 'ի հաւուչանս կողկողանաց այսր հեծութեան, որ 'ի բոլորից շրջանց ընծայեալ քեզ մատուցանի, վասն հօր քո երկնաւորի և բարերարի, և հոգւոյդ սրբոյ փառակցի և կենդանատուի, սատուածածնիդ բարեխօսութեամբ և խնդրուածովք ամենայն սրբոց։ Զի զու բաւեղծեր զամենայն, և 'ի քէն եղեն ամենայնք։

և զու տիրես ամենայնի։ և քեզ փառք յամենեցուն, միշ յիսկութենէ անժամանակ Երրորդութեանդ, զուգակցապէս փառաւորեալ յանբաւ, և յաւիտենից յաւիտեանս։ ամէն։

ԲԱՆ Ղ.Ա.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՍԱՒԵԼՈՒԱՆ ԿՊԻՆ ՀԵՆՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀԱՅՈՑԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՍԱՂՄՈՍԱՆԱՑ ԲԱՆԻ, Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ։

Ա. Տէր աէր գթութեանց և սատուած զորութեանց, անուն մեծութեան, ձայն ահաւորութեան, կոչումն սատակութեան, բարբ անհատութեան, բարբառ զորութեան, հընչումն հիացման, յուսադրութիւն բարերարութեան ամէնազորմ քաղցրութեան։ յորմէ երկուցեալ սատանին ամենայն ընդուիմնք եղերոց 'ի քո սպառնալեաց ահիզ պակուցման, սաւառնին սերոբէք, ամիսփին քերոբէք, պարուրին պարք լուսակերպիցն, երկնչին հիացմամբ բոլոր պետութիւնք վերնոյն, նայնք ցընծան զորութեամբ մեծաւ 'ի մի նաւակատիս բերկրութեան, զարհուրին զեռք, ընկրկին շարութեանցն գունդք, պակասին խաւարասիրացն հոգիք, անդնդոց մատնին հրեշտակք օտարին։ Կապին նշանաւ խաչին յարձակմունք դիմամարտին, փակին 'ի սարին բանսարքինաւոր ամբաղեկացիքն, անխոցելի հանգուցեալ

ցիւք պաշարին խումբք հակառակորդին, որ-
գելին անդերծ գընդանաւ՝ մահաղինացն կա-
ճառք, սնդին 'ի մեռաղս ահեղ հրամանիդ
ոգեակնացն գումարք, պապանձին կարկեալ
ընդդիմաբանիցն դասակցութիւնք, պարա-
ւանդին հիւծմամբ կորստեան աներեւութիցն
ժողովք, անլոյծ շղթայիւք նեղին առաքելու-
թիւնք Դերաքրիստոսին։

Բ. Ա.հա կարկառեմ մատամբք ձեռինս ըղ-
տեառնագրութիւն նշանիդ 'ի ժամ գիշերիս,
որ ոչ մթանաս խաւարաւ անգիտութեան,
ամենեւին տեսականութիւն, քան թէ 'ի լոյս
անմատոյց հանգուցեալ բնակես։ Ընկալ զա-
ղաչողս վտանգաւոր գոհաբան ընդ պահպա-
նութեամբ թեւոց հղօրիդ, փրկեա 'ի ցնորից
եկամուտ պղտորութեանց, սուրբ արա զզգա-
յարան հայելեաց սրտիս նկատմանց, ամրացո
վայտիւդ կենաց 'ի տխրական անրջոց, արեամբ
քո սրսկեա զշրջարկութիւնս կայիցս, զհետս
ելումտիցն կամաւոր ածով կենարար կոդիդ գծա-
գրեա, երգոցն պահպանարան քառակերպիդ
ձեւակերպութիւն եղիցի, հանդէպ տեսու-
թեան աչացս ամբարձման փրկականդ քո կրից
խորհուրդ առդիցի, ընդ բարաւոր յարկիս չար-
չարանաց քոց գործի հատիցի, զծառոյդ
օրհնութեան հաւատք յուսոյ խնդ կոխեսցի։
Ա.րդեալ, տէր, տուար զատակիչն հոգւոց, մոցե
անխափան պաշտպանն լուսոյ, և ընդ սատակ

ծանրութեան ցաւոցս և գբեռն պարտեացս
թեթեւացս, զոր 'ի լուսանի մատցս ամփոփ-
ման մահճացս անկողնի ուշաբերեալ զյուսա-
հատութեանցն գառն պղոցն՝ խոստովանիմ
ամենագիտիդ զանհամար մատունս գործոց
չարաչար անօրէնութեանցս։

Գ. Հանդո զվատակեալս 'ի բաղմածուփս
աշխատութենէ, բարձ զատգնապ տարակու-
սանաց ոգւոյս կրծանման, զդառնութիւնն
ընդ վշտացն, զհեծութիւնն ընդ կարեացն,
զանձկութիւնն ընդ թշուառութեանցն, ըզ-
հառաչմունսն ընդ խորտակմանցն, զբեկու-
թիւնսն ընդ ապշութեանցն, զթմբրութիւնսն
ընդ շրամանցն, զարբեցութիւնն ընդ յիմա-
րութեանցն, զթերամտութիւնն ընդ խելա-
գարութեանցն, զսառումն սիրոյն և զհրայրն
ջերմութիւն աղուական ախտին։ Օժանդակ
լեր տկարութեան բաղմատխուրս տարտամու-
թեան, բարեգործ աջովդ շնորհի, ձեռամբդ
նորոգողի, մատամբդ կենսաբաշխի, փառօքդ
մշտափայլի, յարակայութեամբդ անեղծի, ե-
լեռօքդ զուարթականի, խակութեամբ էիդ
պաշտելի, բարձրութեամբդ երկրպագելի։
Հատո զչարաչար հեծութիւն կորստականս
խեղդման, զնոր գիւտ չարին, զհին խարդա-
խութիւն բանսարկուին, զսատար ազդեցմունս
'ի մահ կրթողին, զանհարմարական երեւոյթս
հանապազորդեան եղեռնագործին, զառ աչս

հնարագրութիւնն զժնդակ զիւին, զողբա-
կան բոցաշնչութիւն ձգող կոխարդին։ Զա-
հեա 'ի տեղւոջ հանդուտեան մեռօրինակ ոյսր
գաղարման յանիերեւոյթ մատծութեանց, 'ի
մանաւոր սխալութեանց, 'ի մեծագոյն գայ-
թագղութեանց, 'ի փոքրագոյն ոսնոռութ-
թեանց, 'ի խարերոյ չար ձանձրութեանց։
Հեռացո զանհանդէպ մատծութիւնն 'ի զգա-
յութեանց ծառայիս յանցաւորի, զկիրս բաս-
բերելիս, զմարս թշնամանելիս, զդիպուածս
պատկառելիս, զհեռս վրիպելիս, զզաւիրս
ձաղելիս, զխորհուրդս անգոռնելիս, զաւերա-
նութիւնս նշկահելիս։ Անոխակ հոգւովն
անշաղոխս մարմնով զաղաւնեղոյս 'ի քեզ
հանդերձեա, 'ի շնչմանէ հոգմոյ, 'ի զարկմանէ
բռնութեանց, 'ի բոխմանէ փոթորկաց, 'ի
յուռմանէ մրրկաց, 'ի յարձակմանէ գազա-
նաց։ Ի կամման ուշացս հոգեցուած որոնս
մի սաւերացի, այլ զուարթացի պայծա-
ռացի վայելչացի՝ ընդ քեզ փայլեցի, տէր
Յիսուս Քրիստոս, ըստ սուր վառմամբ ան-
շիջանելեաւ։ Բանիւ քո սրբեա զպատուար-
բանս բազմականխս 'ի խորամանկութեանց, 'ի
դրաստանց, 'ի քո սաղմի յիշատակաց, 'ի վեր-
նամարս մատծմանց, 'ի քրէական մորուա-
թեանց, 'ի սիրամեծ անշնորհութեանց, յաս-
տուածընդդէմ հերձուածութեանց։ Գնդիւք
վերնայնացդ վերակացու ինձ վիցիս, պեռաւ-

թեամբք, իշխանութեամբք զօրաւորքն ան-
յաղթականաց մաքուր մատակարարաց աւրբ
աստուածութեանդ։ առաքելքն աւետեաց
աւետարանաւն, մարգարէքն կատարանաւքն,
մաղթանք երջանկացն 'ի կատարածի աւուրն
ընծայեալ։ Որովք նիրհեցիս երկիւղիւ ըստ
քեզ տրտմութեամբ, և զարթեցայ շնորհաւ-
քս կրկին ուրախութեամբ։ Եթէ վհատու-
թեամբ ննջեցիս, յարեայց զարձեալ հոգե-
ւորական բերկրութեամբ։ Եթէ ընկողմնեցայց
մեղանաւք, կանգնեցայց վերստին զաստեալ 'ի
խղճէ անարատ անբծութեամբ։

Դ· Լուր խնդրուածոց ամենահաստատ ձայ-
նիս հեծութեան, միայն բարգաւութ, բա-
ղեխօսութեամբ սրբոյ աստուածածնիդ և ա-
մենայն սրբոց և նահատակաց ընտրելոց։
Եւ քեզ փառք յամենեցուն խմբիս գոչմամբ
վերատաքեցեալ սրբովք զուարթնոցն անմա-
հականաց դասուց, 'ի գովեստ հօր քոյ աս-
տուծոյ մերոյ և հոգւոյդ սրբոյ բնաւից հաս-
տատի և նորոգողի, յաւիտեանս յաւիտենից։
ամէն։

ԲԱՆ ՂԲ·

Ի ՓԱՌՏՆ ԵՐՋԱՆԻԿ ԲԱՐԵԲԱՍՏՈՒԹԵԱՆ ԺԱՄԱՀԱՐԻՆ
ԽՈՐՀՐԴԱԾՈՒԹԵԱՆ
ԱՂԱՂԱՆՍ ԵԴԵԱԼ ԸՆԴ ԿԵՐՊԱՐԱՆՍ ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԹԵԱՆՆ

Ա· Գոհանամ զքէն, բարեգութ, միայն
մարդասէր, արարիչ երկնի և երկրի, որդի

աստուծոյ կենդանւոյ, այն ինչ զարթուցեալ անձկութեամբ սիրոյ քո յիշատակի 'ի լրութիւն հնչման փայտիդ հրաւիրման։ Որով բաղխեալ զձայնարձակութեանցն զազդողարան սթափեցաք կանգնեցաք, 'ի վեր յարուցեալ 'ի մեռօրինակ թմբրմանէ, ուստի իբր կոչմամբ սփոփանաց բանի բերեալ ձգեցաք 'ի ժամ պաշտաման օրհնաբանութեան, յանդիման լինել քեզ ուրախութեամբ հանդէպ հաստատմանս բեմի։

Բ. Ահա փառք քեզ, անսահման անուն և անբովանդակելի զօրութիւն, որ այսքանեօք հնարաւորութեամբք ընդ փրկութեան իմում հոգացար. զոհաբանեալ անեղծ խսկութիւն, որ կերպարանեցեր հրաշիւք աստուծոյ զհանդերձելոյն նմանութիւն, հանդարտ գործեաւ վայելչականաւ փայտի անօթոյ առ քուն անյարիր աստուիկս որոտացեր. որպէս թէ ընդ ծուլութեանս դանդաղութիւն զյանդիմանութիւն խրատուդ խառնեցեր, 'ի հայրենի սիրոյդ հեղութիւն զուժգնութիւն ճայթմանն յարեցեր. յընդոստ զարկուած երկուց միջնորդաց՝ մարդ ասիրապէս քաղցր անձրևեցեր. ոչ մեղմութեամբ մեղմական փանդիռ նիրհմամբ ընկղմեցեր, և ոչ անխնամաբար ահաւորութեամբ զոտռատեալ հոգիս զարհուրեցուցեր։ Ծերագրական երկրպագութիւն բաստեղծչիդ բոլորից, որ այժմէն ցուցեր համոյն

յայտնապէս զօրինակ ահեղ բարբառոյն մեծի աւուրն յարութեան, կենդանացուցեր 'ի դադարմանէ դժոխական անբանութենէ, 'ի խընդիր երեալ կոչեցեր զպակասամիտս 'ի դինիդ ուրախութեան. արարեր զսոյն լինել հանդերձիչ անտրատ հարսին առ սեր փեսայիդ. երկուցեր փոքր այս խմանաւ զապարատանին զվիթխարութիւն, լուծ առաւար կրթութեան ստամբակին ուստ զայս իր գործեցեր, վարպան վանիչ չարախօսին կրակաց եղեալ կաղմեցեր։ Փառաւորեալ յաւէտ անբաւ բարձրութիւն մեծիդ աստուծոյ, որ փոխարկեցեր զփայտին պարտիս յաղատութիւն շնարհիդ կենաց, խմաստնացուցեր վերատին դարձեալ զ դիմարս ցնդեալ՝ հոգեւորական հանճարովդ, կարկառ կռնճմամբ զանբժշկութիւն հարուածոյ օձին առանց մուռացման միշտ թարգմանեցեր, ընդ Երրորդութեանդ զծագրութիւն զկապն երեքիին իմ վնասակարին 'ի կատարածին սովիմբ կրկնեցեր։

Գ. Գովեստ ներբողից բուրմամբ խնկոց վերառաքեմ քեզ, ամենախնամ, զի 'ի ստապատիր կռոցն բազմաստուածութենէ առաւել յաճախագունիւք որոտացար զանձն իմ պարտաւոր 'ի քո երկրպագութիւն, խրոխտ և ահարկու նուիրեալ փայտիս զճշմարտութիւնն քարոզեցեր, մեծացուցեր զայր պատճառս պատշաճականաւ զնոր աւետարանութեանդ

պատիւ։ Սոյն ինքն ազատակ բարձրութեան գոչման սպառազինութեանդ քո, որքայ պե-տութեանց կայսերաց երկրի տէր Քրիստոս։ Նշան խրախութեան աւարտման հանդիսի մարտի քո, Յիսուս, յորում իսանալին Փա-բուօն կապեալ ըմբռնեցաւ, կռփիչ հանա-պարդեան գլխոյ դագաթան հպարտացեալ չարագործին՝ շերտս այս տաշեցեալ։ Սոսկաւ գումարին 'ի պատերազմի որդիք Սիօնի ընդ-դէմ աշխարհակալին խաւարի։ տուն իմն տա-տուածատանդ կրթութեան կարգեալ 'ի հե-ռուստ այս գրօշուած իւղեալ՝ առանց հնա-նոցս և կամ խորհանման, նշանակիչ ժա-մանակի ապագայիցն հատուցման 'ի բացուստ անդր ծանուցմանն, աղգակից հանդուն-նման կենացն փայտի՝ որ 'ի դրախտիդ աս-տուծոյ, կոչարան բարեաց հաւաքման փոյթ ընթացիւք 'ի յարկն օրհնութեան, պատկեր տեսակի անկոյն գիտութեան 'ի կարգ ընա-բութեան բարեաց և չարի, յիշատակ մեծ տեսանագրութեան յերեսս կերպիս հոգւոյդ որբոյ գնչան խաչիդ, նախապէկոյց ուեստա-մատոյց փառաց գալստեան 'ի դշխոյն պահ-եալ սուրբ թագաւորիդ, յորդորիչ քաջա-լերական մարբրապարիցն խրախճանութեան, անախտական սիրարկու անձնահամբոյրն կը-յորդութեան շքեղաշուք քաղցենոյ ամենա-ծին կուսին թագուհւոյ, յորդորիչ ծածուկ

պճնութեան՝ որ 'ի հոգին է վայելչութիւն, նմանութիւն պատգամին Սինայ, որ 'ի ա-բուանեացն արտաքս առաքիւք։ միշտ օրհորդ պանծալի անշաղախ որդւոց մայր անարատից՝ սոսկաւ փառաղարդեր։

Դ. Գերագոյն քան զԵրիքովին փողոմն եղ-ջերեալ զբռնութիւնն Բեղիսարայ սոսկաւ հար-թեալ տապալեցեր, քարինս արձակեցեր պար-սիւս այս փայտեայ՝ ընդդէմ Գողիաթաս, գայիան նորոգ կառուցեր վկայ ահարկու կոր-ծանմանն սատանայի, զ'ի խոր ածեցեալ արբ-մատս մեղացն մեքենայիւս այսու խլեցեր, զմոռացեալ գործոցս իմ պարտիս՝ այսր ե-բոխտեօք ընդ իս կապեցեր։ Զոր եթէ այլ իմն ձայն բանիդ աստուծոյ անուանեմ նա-խատատում եկաւորութեանն, ոչ սխալեմ քան թէ ճշմարտեմ։ 'ի տկար ամանս այս նիւթոյ հոգեկրի՝ մեծութիւն գործոցդ Յի-սուսի առաւելապէս պատմեալ հոչակի։ բիւ-րաւոր օգնականութիւնս վերնապարգեւս և քոյինատուրս 'ի յոյսմ անպատասպար ապա-ւինութենէ երկրականաց զարմանագրեցեր։

Ե. Խոստովանեալ անուանդ անքնին մար-դասիրիդ բարեխնամութեան, խնկեալ խոր-հրդով սրբամանութեան անգծագրելի կեր-պարան լուսոյ, որ կրկնաձիր նշանաւս այսու նեաս արձակեցեր հեռաձիգս ձայնատարական օդաչաւս և յարմարամիտիչս ունոգս յինքեան

հոգի կենդանի, որով անսխալ հանդիպմամբ զնպատակն խաւարային աղեղնաւորին գաղտնութեան յաւէտ կործանմամբ 'ի յեռս ընկճեցեր։ Իբր զպատնէշս ամրաբերձ բերդամարտութեան կանգնաւորս անվայրարկելիս՝ ասաստս անդանօր զկոնակ դիպաւածս այս փայտի զարկման հրեշտակ կամարար թշնամեայն ներհակ վերյուզարկեցեր։ Բանիւ հրամանի մեծիդ ակնարկութեան, օծութեամբ շնորհիդ արեամբ քո խառնեալ՝ զայս եղջիւր խեթիկիչ մտի գոռոզին իբր զիսաչիդ փրկանակ յեռանեալ սրեցեր։ Ի մեծ ազգմանէ այսր աղաղակի գեր քան 'ի վերնայն քանդեալ վերացաւ դրանդն ամրութեան կամաց անվայելուչ և ամենարկչաս խենեչութեան կարճամտին, ընդ հրէական սրտին խնամից և ստուերական տանն կործանութեան։

Զ. Փառաբանութիւն քեզ վերընծայեմ, անմահ թագաւոր, զոր արարեր և հաստատեցեր աջովդ քո հզօր, աղաչեմ զքեզ, կրկին ներգործեա։ Անցուցեր սովաւ հերքեալ առ 'ի մէնջ զխէթ զժնդակ խորամանկութեան բանարկուին, զառաժանական տապ մեզաց, զհոգմն զառնութեան շնչման խաբողին, ընդ տարր արկածից մահու երկիւղի, զառ 'ի յօդից ցնդմանէ վնասակար բերմունս ախրեցուցիչս, զայսահան հեծեծութիւնս թաղկացուցիչս։ Ցրուեա վերատին քոյինապէն հեծանաւս՝ օժանդակեալ թեւօք նշանիդ՝ զամպս հրաժինս, զոգոտմունս կարկտաբերս, զցաւագին ցոլմունս հրախառար կեղծաւորութեան փչման բարմատանի վիշապին, զսուր սատակման, զճակատամարտս զիմեցման, զյարուցեալսն 'ի վերայ վայրենական խորհրդոց զդիւացն կաքաւս։ Ցորմէ զարհուրին յայսմ իրէ փոքրուէ՝ տեղի տուեալ մեծաւ զոզութեամբ, կիրթ իմն ծանօթութեամբ յայտնի գիտացեալ թէ յայս ազգ ձայնի յառնէ տէր 'ի զատաստան։ Եւ խրախուսին հոգի արութեամբ զրահեալ պնդապէս սուսերաւ հոգւոյն ասաստուածարեալ մարտիկք ամենայն 'ի ձեւ կանանի այսր յիշատակի, որ զամենախորձ հրոյն ընարութենէ գոչմամբ անկերոպագրելեաւ հանմարէն աղանց քարոզէ 'ի յօրինաւոր ասպարէզ երջանկաբար նահատակութեան։

Է. Հարաւ ահա փոդ աւագափոդ, համբարձաւ սովաւ ասստուած օրհնութեամբ, պատմեցաւ սովմամբ ամենայն երկրի, հնչեաց 'ի լեռիս բաժանման հեթանոսաց, ձայն պահանջաց մեծին զօրացաւ, ըստ բանին Եսայեայ, և 'ի նոյն բարբառ առ հաստատակ ցնծացուք։ Ցնդեցան ջրոյն առակաւ 'ի ձեռն սրին թշնամիք խաչին, անպատուեցաւ ճաշակին պղոյ առաջին փայտին, ուծնեցաւ նիւթս այս խորհրդական կենաց անուանեալ, անարգեցաւ երկոսիթ առ 'ի ոչէաս պատերազմի,

իբր զարբութիւն տեառն 'ի սանձս երիվարին մեծին նշանի այս փայտ կենաձայն յարմարագրեցաւ, ամփոփեցաւ օծեալս ցպով Հովուին երկնայնոյ սուրբ իշխանութեան մարդկային ձեռին։ Ոչ գծեաց 'ի քար տառարին մուրճ ինչ գործողի. իսկ յատուածակերպս խորան փայտս այս նուիրեալ ընդ խաչին թեւոց պատեալ զօրէ։ Ոչ 'ի գլուխս ամենայն և կամ յօթնիցս եօթներորդս յոբելինիցն՝ յանկեան ուրեք խափանմամբ փողէ, այլ ընդ ծագս տիեզերաց և ընդ ծիրս երկրաց՝ 'ի ծոցս ջուրց բազմութեան ծովուց և կղզեաց նոցա յաճախս սատակութեամբ անարգել ճայթմամբ իմն սատուածայնով հնչեցեալ աւետարանէ։ Կատարեցան սուսերք սատակողին այս փայտի ցուցմամբ, յանօգտակարէ անսի մեզ փոխաձեւեալ 'ի խոտս և 'ի մանգաղս։

Ը. Ոչ արձագանք արձանաց 'ի խորոց ինչ գանչութենէ խիստս առաքեցեալ, և ոչ գժբնդակապէս բան խնամատակի ուսեմն օտարի զօգ վիրաւորեալ, ոչ անախորժ սրութեամբ ընդ ունկն մտեալ և ոչ զաման ուղղոյն անկամութեամբ չար թնդեցուցեալ, ոչ սակերցն փուշ խրատուցման յանձն բուսուցեալ և ոչ մնասցն այլոյլ ապշութիւն առաջի արկեալ, ոչ զանգակ նիւթոյ պղնձոյ գանգաչեցուցեալ և ոչ քար ընդ վիրգս սալի առանց քաղցրութեան առ նոյն զարկուցեալ։ Պարփակարան

անխորտակելի նորոյս Սիոնի, մի սա 'ի ապաստուցն կաղմուածոց արարչաւանդիցն գլխաւորաց, զոր եկեղեցականքս քրիստանէից ընդ ղեւտականացն զգուշաւորապէս բարձեալ յանձանձեն. օրինակ ճայնի հրեշտակին, զոր առակողին բան՝ հաւուն կոչմամբ ասուտ տեսակաւ զայն ապաւորեաց. նոր գործի շնորհի նուագարանաց աւետարանին՝ զարթուցիչ հոգւոյն սատուծոյ առ մեզ, քան առ օրհնաբանութիւն սաղմոսարանին 'ի վերայ Եղիսէին։ Ակդենապար նախընթացութեան ապէյարմար ջութակաց բարեսաւալ ողբերգարկութեանց՝ բարացուցական բամբռան բառացի բարառնութեանց. սրինկ նորոգ այլ իմն տեսակաւ առեալ մեզ ընդ հնոյն փոխանորդութեամբ, ոչ հեթանոսօրէն ուրուանձայն հնչման և կամ հրեաբար խակախարհութեան, զոր մարգարէն տերամբ ապրեցոյց՝ 'ի բաց ասա յինէն, այլ զոսա սիրեաց և կրկին պատուեաց մաքրական սոսծմամբ՝ ահարկու գիւաց և ամենայն չար պատահարաց։

Թ. Եւ արդ ընկալաց օրհնութեամբ յարգեալ գովեսիս զայս սուրբ սրբութեան՝ ինձ պահպանութիւն և քո փառաւորութիւն, քո պաշտօն և իմ գոհութիւն, անաղանդ արուեստ բարձրութեան արարչական փառաւորութեանդ։ Մայէ ձայնդ այդ սատուածարեալ ընդ պատուաստ յօդիցս շաղկապու-

թեան, հանել 'ի հոգւոյս զպատիրս դիւաց և զմեռաս անիծից՝ և մեղաց ապականութեան։ Աբասցես լինել զայս իր նշանակիչ ջնար ջահաւորական, անջրելի նամակ, ջատագով անխափանական տէրունական անօրինականացդ։ Ահա զարդեւեաս սոսա, բարեգութ, աղաչեմ, հզօր, կրկին մեզ շնորհեաս զսոհզանութիւն 'ի դիմամարտից յաներեւոյթ և յերեւելի։ Ընձեռեաս մեզ, ձեռն ամենալի, որ բանաս և մատուցանես զպատրաստաբար բաշխմամբ 'ի մատուն բազմապիսիս, օդոց քաղցրութիւն, անձրեւաց շահեկանութիւն։ Պահպանեացին քոյով հրամանաւ զսուրբ բարբառով հոգմ ասպատառն, շնչումն ցաւաբեր, յարձակմունք հինից չար խարդախութեան. սոսա խափանեացին ամենայն դիմամարտութիւնք գինուորութեանց դժնեայ մատնչին, հալեացին հատցին և մեռցին յերջանիկ ձայնէ օծեալս այս փայտէ որդն և ուտիչ, և ամենայն նմանք սոցին, որ 'ի մերոց մեղաց զօրացեալ ընդ մեզ պատերազմին։ Աբմատացս մեզ սոսա տունկ երանութեան գյուսցդ 'ի քեզ մեծ պաշտպանութիւն, ստեղծիչ բոլորից, տէր արարածոց, զայս ծառ Սաբեկայ, որ ունի կախեալ 'ի գիտակ ոստոցն զաւանդ սուրբ նորոգ այժմս փրկութեանս ծաղկեալ քեզ, Քրիստոս, 'ի պատուղ կենաց անմահականաց։ Փախիցեն յանհաւն հեռատատն խորին խա-

ւարի՝ այսր փայտի փառաւորելոյ բարեգեկոյց ձայնարձակութեամբ՝ նեռաբք ներհակք ստապատիրն ստորնեականաց բազմաձեւնեան խարդաւանողաց։ Մերժեացին սոսա 'ի յանդոյ պողատահմտական արօրադրութեանց մերոց ոսահմանաց և 'ի քո մշակեալ կենդանի երկրէ՝ վերք փառեիչք և հոյլք մարմնեցուցիչք. կորեացին սոսա յաւերաւածք կրկնատեղք և վայելուչ պատահմանց՝ 'ի հնարից չարին 'ի մեզ յայտնելոց. իսկապէս վանեացի սոսա, որք յերկաբանչիւրոց բնութիւնացս մերոց վերերեւին ինքնատեղծութիւնք մերձաւոր դառաճանողաց. յաւելումն օտարին վրիպակ մոռածմանն, և յայլումն գարշ դոյութիւնք անմնաբուր զեռնոցն ապականողաց։ Փրկեա, տէր Յիսուս, աղաչեմ զքեզ, փրկեա, բարեբար. կարկառեա առ ի զաջդ ամենազով, և օգնեալ ինձ սոսա՝ զերծս զիս յամենեցունց ընդդիմացողաց։

Ժ. Խառնեացի միացի հրման քո 'ի սոյն սա 'ի փոխարկել զաղամանդեայ սիրտս յիմարեալ՝ 'ի քոյին բանիդ արդիւնաւորութիւն. հարցես միսեացես զայս նեցուկ հրաշից քումդ սքանչելեաց 'ի սիրտս ծարեալս և յոգիս լքեալս, և հաստատեացես կազմեալ պնդապէս 'ի կայումն ուղիղ անսասանելի. իսկ զանընդոսան կակղացուցես զարթնուլ և զգաստ լինել յոգի հեզութեան ստուգաբանդ քո

պատուիրանիդ, որպէս զՊօղոսն և զՄատ-
թէոսն։ Ցիշեցո՝ մարդասէր, պատուեալս այս
փայտիս պերճախոս խաչիդ, որով զանձառն
ներգործեցեր։ բարձ յինէն կեցուցիչ, զվասնդ
պարտեացս պանծալի լծակօք ամբառնալեաց
նոր տապանակիդ։ Բացցին կամօք քո, հղօր,
'ի յայս ձայն կենաց՝ լսելիք սրտից յամառելոց։ Լուիցեն յայս մեծի բարութեան 'ի քում
ակնարկութեան՝ ականջք խլից։ պարզեսցին
'ի ձեռն սրին լեզուք յամրացելոց։ Լուսաւորեսցին 'ի սոյն տեսարանք աչաց, հայել մաքրապէս 'ի քեզ պչուցեալ անայլայլաբար։ զԸղջասցին զարձցին կազդուրեալ կամք յոփրացելոց։ ընձեռել տացես, տէր, տագնապելոյս անձրեւ արտասուաց։ Եղիցի քեզ սա մեզ լաւ ցնծութեան, ձայն ուրախութեան, բարբառ բերկրութեան, նուագ հանդստեան, նիւթ երանութեան, պատճառ փրկութեան, առիթ քաւութեան, մերժումն վշտաց, խրզումն խեղդմանց, ընդարձակութիւն նեղութեանց, համառօտումն խեթմանց, հալածումն հեծութեանց, թեթեւութիւն թառաչմանց, յապահովութիւն կարեաց, կարգադրութիւն կրից, տիսրութիւն վհատանց, բժշկութիւն ցաւոց, տեւականութիւն հեղգութեանց, ուշադրութիւն անտեսից։

ԺԱ. Ի յայս կամուրջ ցանկալի անխոտոր և անխոտորնակ, և 'ի վերնաշաւիղ բարձրա-

բերձ սրբահետ սանդուղ երկնաչուռ, առ Հայր
քո օրհնաբան ահաւոր անուն ձգեալ մատուցես, բարեբար, հոգւոյդ առաջնորդութեամբ միանալ 'ի քեզ անընդմիջելի։ որով և սրբոց միոյ միայնոյ և միասնական տերութեանդ և անեղծ արարչութեանդ 'ի կենդանեաց և յանշնչականաց հաստելոց վայելչական գոհութեամբ փառք և իշխանութիւն յաւիտեանս յաւիտենից։ ամէն։

ԲԱՆ ՂԳ.

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿԲԿԻՆ ՀԵԾՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ
ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ,
Ի ԽՈՐՈՅ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ։

Աղօթք թարգմանօրէնք վասն սրբարոյս Լուսոյն Միւռոնի։

Ա. Սուրբ ահաւոր անուն բարձրեալ անապատում, անձկութեան փափաք յարախորժելի, 'ի սրբերգենից փառատրողաց միշտ սրբաբանեալ բնակեալդ 'ի սրբում, լի և ամենաղեղուն բարութեամբ առատաձեռն անուաղելի, լոյս բարի և ծագումն գովելի, երկրպագեալ փառաւորութիւն, ահեղ և անդնելի, ամէն և յամենայնում։ Այսու բանիւ գաշամբք յուսոյ ուխտ ընդ քեզ միութեան, հղօր, այո, ամէն, ալէլուիա։ գովեալ թագաւոր հանուրց, առատած բոլորից, ստեղծիչ գոյից և տէր կամարար, միայն առիթ պատճառա-

ւորաց, փրկիչ և օծեալ մշտապաշտելի։

Բ. Ուստի մեկնապէս թարգմանեալ'ի մեզ զայս գանձ անվաճառ և հարստութիւն անվախապրելի, Յիսուս Քրիստոս տիրայ երկնաւոր, որում գողութեամբ մեծաւ սպասեն անմահականացն ահեղից լուսաբերան բացաշնչութիւնք, կրկնեալ քեզ յօժարութեամբ'ի հաճութենէ անխոտոր մտաց, ծունր գոհութեան սաղմոսող էութենից, որ են'ի տեսման և'ի ծածկութեան։ Որ եղ և էիր միայն բովանդակ ամենեւին անպակասելի, առեր զմերս իսկապէս համայն, զի'ի լրութենէ քումմէ լցուսցես. օրհնեալ և բարեբանեալ, ծանուցեալ յաւէտ միշտ անքննութեամբ ողորմութեամբ մեզ'ի փրկութիւն, 'ի փառս և'ի գովեստ անճառ բարձրութեան ահաւորիդ բարեբարութեան։ Սկզբնաձիր օծմանս շնորհի մեծախորհուրդ հրաշաղարդութեան. քանզի ըստ քո մեզ ծանուցեալ ճառագայթ անհատ, ծագումն անսահման, արեգակն անհաւասարելի, սուրբ սահմանիչ երկակշիռ սարբութենից, ճրագ ստից և ըստ հետեւմանց, որով'ի ցոյցս իմաստից եկեալ տեսութեամբ բանիս այս յարմարութեան, ոմանեմք պարերգութեամբ հրեշտակօրէն յատակամբարար փրկչավայելուչ կնդրկաւ խնկեալ ըստարգեւաբաշխ առատարութիւն ամենիմաստիդ յիւղ զուարթ անբիծ դաւանման։ Քանզի

'ի սկզբան անդ կապտեցելոյ ողորմելի տիրաքանութեամբ 'ի փչմանէ բարձրագոյն շնորհին՝ հայրն իմ սկզբնատեղծ՝ և հնացեալ յաւէտ մեղացն գերմամբ 'ի մահ գրաւեցաւ, կապեալ ընդ եղծման ապականութեան անկերծ հանգուցիւ, 'ի ծառոյն պատճառաւորեալ յանկումն անյարիր ամենակործան գլխման, հերքեալ 'ի լուսոյ՝ այսր խաւարին վայրի մատնեցաւ. իսկ դու, գթած տէր ողորմութեան, քանզի յաւէտ քան զնոյն ծանեար զոր ըստեղծեր, և զի չէիցն ակնկալութեամբ չեկայց յոր ինչ էրն, որով անկարողանայր իսկապէս տեսանել'ի լոյն վերին անմատոյց գերակայութեան անսահմանելոյդ, ոչ մշտափայլ յարակայ վառմամբ անաղօտելի տարածանեցեր, այլ գիշերայնոյն ամենալցիր մթին արհաւրաց ձեռնկալութիւն ձիթոյ՝ շարամանութեամբ նիւթոյ պատրուգի ընդ նոյն զանգելոյ՝ յօրինակ քո անախտ միութեամբ ընդ մեզ խառնելոյ՝ մարդասիրապէս հիւսեալ կաղմեցեր. զի որ'ի սուտերս մահու տարաբերեալ գտաք՝ կանխակորուստ անկումն պարտեաց, 'ի պատճառ իրին ապրակցաւ պաղոյն ջահաւորեցեալ հաւատոյն վառմամբ՝ 'ի նոյնն դարձցաւք խնկաւորութիւն. որպէս և փայտիւն մահու՝ մածմամբ քո 'ի նա՝ ածեալ մածուցեր զմեզ, առակաւ մեծի խորհրդոյն միաւորեալ 'ի փայտն կենաց։

Գ. Եւ արդ որպէս ոչ է օր լրմամբ առանց գիշերոյ, և ոչ անօրէնութիւն յարկի առանց ձիթոյ պիտոյից խնդրոյ. քանզի իբր օրինակն հաստատակային ոչ նուիրաւոր՝ զմարմնաւոր աչաց տեսութիւն լուսաւոր առնէ, նոյնպէս և մարքեան քրիստոնէական շնորհին ընտրութեամբ անիմանալեաւ զաներեւոյթ հոգիս միութեամբ 'ի մեզ անտեսիլ հրաշափառապէս պայծառացուցանէ։ Զի որպէս յիջումն լուսատուի սուրբ աւազանին լուացմամբ մարմնոյն զանձինն հաւատամբ առնուլ արբութիւն, այնպէս 'ի յօծումն իւղոյն պարարեալ յուսով՝ զՀոգւոյն զօրութիւն սովիմբ և 'ի սոյն համարիմք ունել ամենայնիւ անհերկմտելի։ Եւ որպէս հրամանդ տէրունական օրհնաբանելի զբաւութիւն մեղաց ախտացելոցն նախաձեռնէիր, իսկ ոչ հաւատ ունողացն առ այն՝ բժշկութիւն հրաշալի յանդիմանակաց անտուստ առ նմին մարմնոյն տեսակի հաւատարիմ վկայ անդարձիցն հաստատէիր, այնպէս իւղս այս փրկութեան լուսով կատարեալ՝ հեղեալ 'ի մեզ օծանէ զարտաքին խորանս. իսկ զներքին մարդս անեղեւակ ծածկապէս մտեալ՝ նոր կենդանածնէ։

Դ. Պատկեր պանծալի այս զանգուած նիւթոյ արարչիդ երկնի. քանզի որք զիւղոյն կրեցին օգտութիւն՝ որ յողորմութենէն շահընծայութիւն, և դու 'ի գովեստ քեզ զայս

բան սահմանեալ, թէ ողորմած եմ ես տէր. քանզի որպէս սիրոյն անուան կցորդիս առատաւած, նոյնպէս 'ի մանէ և այսու գիջեալ գծագրիս՝ ըստ անտեսութեանն որ առ մեզ։ Վերհագոյն մեծութեան խորհրդոյ յարմարաւոր գիմակերպութիւն այս ճարպ պարարտութեան երկրի թանձրութեան հոգանիւթ գոյականութեան. զի որպէս սոյն մատն 'ի կենդանւոյն ոչ 'ի կերակուր հրամայիւր անդ ըստ օրինին, այլ արարչութեանդ բոլորովին պատուղ արարիւր, նոյն նմանութեամբ եւս և տատանեալ իբր զբերութիւն՝ տեառն մատչելի յայս աւանդ հաճութեան էիր տատուծոյ վայելչապէս առեալ նուիրի, հոգւոյս հարազատ զուգաճանապարհ, արարողիդ պահեալ և ուխտեալ. քանզի ոչ շունչ արեան և ոչ ճենճեր ինչ զաստիճանութեան օրինակ հոգւոյս իմոյ և կարոյս ընդ անդամանիւս մոյն ծախի, այլ արքայութեանդ վերնում վիճակի տէրունական բաղմականին ձօնեցեալ ճաշակ՝ այս նիւթ ջահաւորական մշտաբորբոք անաղօտելի։

Ե. Ոչ էր մատչելի 'ի նախագահութիւն արու անդրանիկ դատիչ քննողաց, եթէ ոչ օծմամբ ինչ նշանակէր. ոչ քահանայութիւն 'ի յանկոխելին տեղի ձեռնարկէր, եթէ ոչ այսու կատարեալ լինէր։ Յակոբ զքարն պատկեր Վիմին, 'ի խորհուրդ երկար՝ խորանին

ընտրութեան, օծմամբն տպաւորեալ կերպա-
ցոյց. առ որ զիջումն անճառ բարձրելոյդ տե-
սութեամբ սանդղոցն յարմարութեան, և զիս
'ի վեր տանելոյն անդուդեկցութեամբն, զար-
ձանն իւղեալ կառոյց նպատակ 'ի ցոյցս ա-
պառնեայն յիշատակի։ Ահարօնեան քահա-
նայութեանն պայծառութիւն հրամանաւ մե-
ծիդ աստուծոյ օծմամբն ճոխանայր. որպէս 'ի
գլխոյ անտի 'ի մօրուսն զեղեալ գերափառ
իւղոյն զարմանազան կենդանագրութիւն, բան
սաղմոսգին, զփառաց նախնւոյն առակեր
զանդրադարձութիւն և զշնորհիդ կենաց սրբ-
բութեան ընդ մեզ խառնութիւն։ Թագաւո-
րութիւն ոչ էր պանծալի անդանօր պատկե-
բաւն ստեղծագործիդ, եթէ ոչ եղջերք իւղոյն
օրհնութեան ձեռնադրեալ՝ պատկաւ պճնու-
թեան թագին յանուն քո, Քրիստոս, գլուխ
ամբառնայր։ Եւ զիարդ զնախնին վերիդ մե-
ռայայ, զծառայն մեծիդ և զկերպարանն ան-
պարագրելոյդ. ոչ ահա Մելքիսեդեկ յո-
բինակ ճշմարտիդ ահաւորութեան 'ի ձիթաս-
տանեաց լերինն, ուր յեռայ ոսք մարմնացելոյդ
աստուծոյ դեռեղեալ կացին, 'ի վերնոյ անտի
հրեշտակաց 'ի պողոց տեղւոյն իւղեցաւ. ուս-
տի շիրմի սկզբնահօրն պաշտպան եպիսկոպ-
ական արքայապատիւ ճոխութեամբ 'ի քէն
հանդերձեալ նոտաւ. մինչեւ յայտնեցար ե-
բեւեալ լրմամբ համայն իսկութիւն ադամա-
յին կենագործութեանդ։

Զ. Եւ արդ, քանզի քո են շնորհք և քեզ
վայելեն գոհաբանութիւնք, օրհնաբանեալ որ-
դի աստուծոյ, զոր հիրն յարմարեա բարե-
նշմար տպաւորութեամբ զաղաչանս իւղաւո-
բակիսս խնկապատարս զմասպիս պատճառ
քեզ փառաց, և հնձ մեղապարտիս առիթ
բժշկութեան. մատո, տէր Յիսուս, վիրաց
անհերեւութիդ զայս ձէթ լուսանիւթ, և արկ
'ի սոյն խարանս խաչոյ մահացուի զկաթուած
օրհնութեան իւղոյդ փրկութեան անապակ
դիմեաւ սիրոյդ, միութեամբ արարչականաւ
պատապարեալ պատանեաց խնամոց. զի յի-
շատակարանս թարգմանչէնս բանիս մոգ-
թանաց՝ վայելչական իմն յարմարութեամբ 'ի
թեւս հոգւոյդ զկարդ իւր գոցէ։ Ի վերայ
Դաւթի հոգի քո, բարձրեալ, յայնմ օրէ
խաղաց, յորմէ օծութեամբն նուիրեցար.
Սաւուղ յայր յայլ և 'ի մարգարէս ոմանս
անտուստ իսկ գրեցաւ, յորժամ օծումն ժա-
մանեցաւ գագաթան նորին. արքայութիւնն
ատրեատանեայց օծմամբն գրաւեալ մատուցաւ
'ի կցորդութիւն տանն Իսրայէլի. կոյսերս ո-
մանս նշանաւորս վերս և երեւելս 'ի խժա-
կանաց բարբարոս ազգաց իւղս այս կենաս-
ցընդուղ ցօղով անձրեւեալ՝ իբր կարմիր որ-
ոսցաւ 'ի յընտանութիւն հպատակութեան
մեծիդ աստուծոյ. բանն որ առ Կիւրոս երբ-
կնաւորին պատուասիրութեան՝ զօծեալն ձայն

նմին մեծ վարկաւ. ձայն սաղմոսողին գեր-
բան զմարգարէութիւն զօծեալն անուն նա-
խայայտնութեաց, կանոնափակ ընդ միջարկու-
թեամբ պատուէր աւանդեալ, մի մերձենայք
և մի մեղանչէք. առ Հեղիսա առաքելութիւն
ասասուածային հրամանատրութեան, նշանակ
իմն հանելոյ 'ի պաշտամանէ անտի Բահաղու,
զօծելութիւնն 'ի Քորեբ ազգեայ Յէուայ և
Ասայելի. Լուղ թափեալ անուն փեսայիդ 'ի
հոգելից բանից խնասանոյն վերաւկայեալ՝ կան-
խաւ իսկ գրեցաւ. որպէս զի հոգին, ասասուծոյ
յաւէտ պատկեր և նշանակիչ, զ'ի փոքուս
զմեծդ կերպագրութիւն քեռ նկարագրեալ՝
ընդ քեզ միասցուք առմամբ քո շնորհիդ։

Է. Եւ զի եւս երկարս պատուածօրէնս
բացականագոյնս գծագրեսցես և առակա-
ւորս շարադրեցիս առաջի վերնոյդ և ահաւորիդ

մաղթողական բանաստեղծութիւնս. տէրդ և
կենդանարարդ՝ արարիչդ երկնի և երկրի 'ի
յօծմանէ անտի սկսար քարոզել զաւետա-
բանն արքայութեան, վկայեալ անուաստ 'ի
Յովհաննէ՝ օծեալ և գառն ասասուծոյ բարձող
մեղաց աշխարհի։ Զի թէպէտ ընդ օծմանն
օրհնութեան հոգին էր քեզ խիստաբար լրմամբ
և ասասուածութեանն խառնութիւն բոլան-
դակապէս, այլ անուանն պաշտի խորհրդեամբ
շնորհին հրաշափառապէս ազդելոյ 'ի սուրբն.
զի զարկութիւն ազամեան մարմնոյն մեծա-
նալ յաւէտ այսու յորջորջմամբ պատրաստ
արասցես։ Բացեալ զառածս մարգարէու-
թեանն Եսայեայ՝ զու ինքն ասասուածութիւնդ
մարդացեալ ընթերցար, հաւատարիմ առնել
զբան ծառայից քոց, ասէր. և իբրեւ ծանու-
ցեալ եղեր օծութեամբն 'ի կարգ անդ բանին,
թէ հոգի տեառն 'ի վերայ իմ՝ որով և օծ
իսկ զիս, ապա փակեցեր 'ի հանդիսատաւան
օծելութենէ զոբքանութիւն երկաքանչիւրոցն
յայտ արարեալ խորոցաւ սահմանի՝ ընդարձակ
հեռաւորութեամբ մեծաւ ինքեցեր, ըստ-
ուերս կամաւածով ինչ շնորհաստարդեալ, և
զքոյդ իսկութեամբ ընդ հօր և ընդ հոգւոյդ
հաւասարութեամբ թարգմանեալ։ Ի նախա-
ծանօթ մերակերպութեանն պանծալի իմն
գովեստիւ՝ օծեալն կոչմամբ 'ի հրեշտակացդ
փառատրողաց արարածոց երկրի ծանուցար։

Զոր մարդարէն կանխաւ գուշակեաց զ'ի Ցորդանան, և յընդարձակն լեառն Թաբօրական Հայրենի ձայնիդ եկաւորութիւն, թէ որ պատմէ 'ի մէջ մարդկան զօձեալ իւր. զոր սաղմոսին ձայն կանխաւ պատմէ՝ հրաշիդ փառաց զոյս պատիւ առ 'ի զառեալդ ձեռնադրելոյ, օձ զքեզ ասասուած՝ ասասուած քո իւղով ուրախութեան։

Ը. Հոգի երեսաց մերոց տէր Քրիստոս, որ է օձեալ անուանդ իսկոյն, որով զվիշումն կենդանութեան 'ի դէմս մեր լոյս բարերարութեամբդ քո ողդեցեր. խնամութեամբ ուսեան երջանկի՝ մարդասիրութիւն խոստովանելի, ասելով առ ոմն, թէ եդ վկայութիւն առաջի տեառն օձելոյն. զնոր աւետեացս վկայելով, թէ կոչիկս անգամ ոչ առի յամենայն մեղեաց։ Երգոյն երգ իւղեփեցական զինի դաստուածովծանուցեալ զխորհուրդն 'ի գովեստ հարսին սուրբ եկեղեցւոյս՝ զմուռս առաքինութեան հանդերձ ամենայն առաջին իւղովն. և եւս զմուռս և կնդրուկ մաքրութեան վարուց ամենայն փոշեաց անուշից իւղովքն զանգեալ՝ անդամին և այսր յառաջաբերեալոյ։ Դանիէլ զկենսատու մահու քո, Քրիստոս Թագաւոր երկնի, 'ի վերս քան զօրինակ կուշումն ձայնի զոյս անուանագրեալ վկայեաց յայտնի, թէ զկնի վաթսուն և ինն եօթներորդացն սաղանցի օծեալն, և օծեալ ա-

ռաջնորդ զքեզ յորջորջեաց։ Ճրագակիր աշտանակին Զաքարիայ Աղդովայ՝ որ 'ի Բաբելեայ իւղոյն բարեբաշխ բացատրութեամբ 'ի մասանս եօթանց առաջադրութեանց գլնդիցն վառելոյ՝ 'ի ջահէ անտի զօրութեամբ անեկամոսաբար վիճակաւորեալ, զի քոյդ լրութենէ 'ի մեզ փրկութիւն և օծելութիւն դերաբնապէս նախաղեկուցեր։ Զոր ըստ օրինին անտուստ գուշակմամբ 'ի խորանին որ 'ի տաճարին՝ ամենընդեալ իմն կրթութեամբ սովորաբար մատուցեալ լինէր, պանք բաղարջընծայք և նաշիհք իւղալք խառնեցեալք, և զուարակք եղանց իւղարկեալք, և տիրական անուամբ ձայնեցեալք, և հաւուց ոմանց թաթաւմամբ յաղագակից ճարպին 'ի յարիւն, այսր խորհրդոյ առձեռն տեսակք և նշանակիչք յարմարականք քեզ, միածին ծնանդ օրհնաբանեալ մեծիդ աստուծոյ. միայն դու օծեալ նորոգ և զարմանալի՝ ինքնութեամբ հանայն էութեամբ իսկապէս լրմամբ ամենայնիւ անպակասելի։

Թ. Եւ զի՞ եւս իցէ բազմապատիկս նշանակել առ այս մեծ խորհուրդ անհասանելի, և ոչ ճաշակել զքեզ, քաղցրութիւն. իմանալ քեզ զոյս՝ թէ զի՞նչ իցէ իւղն, եթէ ոչ զտխրութիւնն 'ի փայտն պարտեաց սովիմբ բժշկեալ, ըստ սաղմոսին, զուարթ գործեացես, և զի՞նչ պարարտութիւնն, եթէ ոչ

դկերակաւրն մահու սոխու մռասցուք լցեալ
'ի սմանէ, և զի՞նչ օծութիւնն, եթէ ոչ ըղ-
մխրոյն թշուառ տեսութիւնն 'ի ձեռն սորին
փոխարկեսցուք 'ի պայծառութիւն յաւէժ ու-
րախութեան, անուամբ քո փրկեալ յոգի
զօրութեան՝ հօր անուանեսցուք. և զի՞նչ ար-
դեօք մարգարէին հոգեւոր ըղձականութիւն
ամենատենչ բաղձանացն իցէ խմանալ, որոյ
ծերութիւնն առակի 'ի ձէթ պարարտութեան
և կամ օծանելն իւղով զգլխոյն վերամբար-
ձութիւն, եթէ ոչ զհին խարդախութիւն
ազգն սատակութեան 'ի մահ կործանմանն
կենագործեալ գեղովս այս կենաց՝ պատսպա-
բեալ օժանդակեսցես. և զի՞նչ ճրագին լու-
սաւորելոյ շնորհակալութիւն, եթէ ոչ 'ի մէջ
իմն անցաւութեան մեղացն միգի և կուա-
պաշտութեանն խաւարի՝ կերպակցապէս մի-
ութեամբ 'ի յիս Եմմանուէլ. և կամ զի՞նչ
մարգարէն աստուածաբանեալ 'ի սփոփանս
դուարթարար օրհնութեան՝ նշանակ յայտնի
վայելչապէս ամենց առեալ, օծցին իւղով 'ի
մրրոյ պարզելոյ. և կամ խմաստունն 'ի գիտաց
հարսինն ասէ օրիորդացն, հաստատեցէք զիս
իւղով և գեղեցկաղարդ խնծորով յարկեալ
ծածկեցէք, և 'ի պարտէզ իւղենեաց տա-
ծեալ դրդեցէք, եթէ ոչ այսր ահա ընա-
բական նիւթիւ հոգւոյդ քո լցեալ՝ 'ի սոյն
ոյս տեսցուք զանիմանալիդ 'ի մեզ բարձրու-

թիւն գովեալ։ Եւ արդ քեզ, միայն խնա-
մակալ, պատճառ բարի բնաւից եղելոց, ձեռն
համբառնամ տարածմամբ բազկաց, երիկա-
մանցս գործակցութեամբ, սրտիս հեծու-
թեամբ, լեզուիս և շրթանցս ձայնարկութեամբ.
լուր ողորմութեամբ, տէր, պաղատանացս իբն-
դրուածոց առ քեզ կարդալոյս. շնորհաւո-
րեալ այսու պարգեւօք՝ գոհաբանութիւն քեզ
վերընծայեմ, հզօր ահաւոր բարձրեալ ան-
քննին, անսիակ փափաքմամբ միշտ համբու-
բեցեալ, սուրբ սուրբ և միայն միշտ սուրբ,
օրհնեալ հանապազ յաւէժ անդադար եր-
գաձայնութեամբ։ Ընձեռեա առաւել բարե-
բարութիւն 'ի սպառ վրիպելոյս. տուր յոյս
քաղցրութեան՝ ոչ մասին միոյ մատուցման
լուսոյ արժանաւոր ինչ հանդիպելոյս, լայնել
քեւ, բարի, գերբութիւն ծածուկ խորհրդոյս,
գրգռութիւն խառնեալ ընդ աղերս՝ ասել ընդ
Դաւթի, ընկալաք ասասած զողորմութիւն
քո, և զծածուկս գաղտնեացդ անտեսից՝ ի-
մաստութեամբ քով յայտնի արարեր։

Ժ. Եւ արդ մեծութիւն քեզ, ամենակալ
առատաձեռն անեւաղելի, ամենափոյթ առ
'ի գթութիւն, մշտայօժար 'ի բժշկութիւն,
զի միացուցեր խառնեցեր ընդ մերձաւոր դիւ-
բագիտ ընտանի նիւթոյս զհրաշս անճառս
քումդ սքանչելեաց ահաւորութեան։ Քանզի
զոր երկին ամենայն բարձանց՝ երկրիս լայ-

նութեամբ և անդնդոց ներքնոց խորութեամբ՝ ծովուց բազմութեամբ ոչ զօրէ տանել, այլ իբր զդոյզն 'ի մեծէ բերի, 'ի փոքր գոյս տեսականեցեր զօրութեամբ՝ տահմանեալ ճըշմարտապէս անհրապուրելի. զի մի նորոդ իմն երևելով յայլ էութենէ՝ առ ոչս հարեւանցի երևականութիւն ինչ վարկանիցի, վիրաւորել քան թէ բժշկել անընտրաբար զկարծիս մըտաց։ Քանզի որպէս մտրմին քեզ հաւատապէս, օրհնաբանեալ որդի աստուծոյ, խակութիւն և ոչ օրինակ 'ի յարդեանցն ցոլենոյ արարչապէս միշտ հանդերձեցեր, և կայրակ կողիզ զարիւն խաղողոյ, և արդանդ կենաց հոգեւոր ծննդեանն զառատութիւն ջուրց յոլովութեան, նոյնպէս և զհոգի անմահիկ փչման՝ սոփաւ և 'ի սոյն արդիւնաբերեցեր. երկուքիք կենաց՝ որոյ կերպարան յաւաջ եկեալն և ոչ հեթանոսութեամբ է փոխարկութիւն, որպէս ոչ տեսանագրութեան խաչական փայտի ինչ երկրորդութիւն, նրաբերելոցս յերկրի խաւարի ըստ նմանութեան քո, տէր, ծագեցեր։ Քանզի յայս կերպարան շնորհի զանպակաս լրութիւն անհատիդ յայտնեալ աշխարհի լուսաւորեցեր, զի մի արնանկն կարօտացի և մի ընչեղն բարձրամբտեսցէ, ըստ օգոյ հաւասար բաշխման և լուսոյ արեգական տարածման և ջրական վտակաց զեղման. զի հաւասարապէս բաշխիւր երկրա-

ծնոյց մանանային զուգամանութեամբ՝ փոքունցն առաւել քան մեծամեծացն։

ԺԱ. Իսկ այս նիւթոյ տեսաւորութիւն խորին խորհրդոյ և 'ի բնաւսա անասաւսա հրաշագործ ունի զմարգմանութիւն. որպէս զի ոչ երկմիտ ինչ շութաբութեամբ անհաստատապէս զտեղի փոխէ, և ոչ նենգաղաբար զընակութիւն ինքեան լքանէ. քանզի ոչ վերջնականաք անճառավք հերքի, և ոչ յընդդիմակցէ ումեքէ ոգոդեալ արտաքս երանէ։ Վասն զի որպէս պատահումն գունոյ էութիւն մարմնոյ անփոփոխ իմն և անհրաժեշտ, որ գոլովն գոյացուցանէ և ոչ գոլովն ապականէ, այսպիսեաւ իմն յարմարութեամբ իւղոյս զօրութիւն անդաստն 'ի յիւրոյ անտի կերպարան զառեալն ունդի միաւանական զուգութեամբ ընդ մեզ իսկ կցորդեցեր, տէր Յիսուս Քրիստոս, ընդ իրին գոյի և զօրինակն լծակցելով. քանզի զանիմանալին տեսութեան ոչոյ և մտաց ըղձից 'ի դէմս բերեալ կերպաւորեցեր, 'ի պաղոյ երկրի ճնշեալ մինելով զարմանալեաւք հրաշագործութեամբ մատակարարիլ մեզ պատրաստեցեր։ Մանաւանդ զի ոչ յոլովից խաւնից 'ի մի եկելոց խմբակցութենէ զանազան ծաղկանց, ըստ հնոյն և տուեալին բազմաբուսեան ոյլոյութենէ, զայս իւղ օծութեան հրամանատրեցեր, այլ իբր զօրինակ փոխեալ զայն առ այս՝ զոր ինքն

խառնեցար 'ի սոյն մաքրութիւն վերնալոյս ձիթոյ։ Որ թէպէտ անճառ են համեղութիւնք քաւիչ անուշութեան, և ընդ օրինակաց իրիք ոչ համեմատի, այլ ծաղիկ դաշտի և շուշան հովտաց և նարդոս ընտիր և եղեգնախառնիկ խառնեալ հաստէիս, յարմարութեամբ հոտոց քրքմոյ՝ փթթեալ ողկուզոյ և ալնիս գինւոյ, ոչ սակ քան թէ իւղոյ միութեամբ պատշաճապէս օրինակեցար փառաւորեալ անուանդ անքնին, որ զամենայն ընուս, և յիրի իմեքէ ամենեւին ոչ կարօտանաս։ Ուստի ոչ շփոթելով 'ի հակառակաց բռնադատութեանց բաժանեալ կամաց մեկին առակի, այլ 'ի սիրոյ հաւանութենէ աստուածապէս 'ի մէնջ պարարիս, վասն մեր ըստ մեզ առ ամենայն վայելչական նմանութիւն օրինակեցեալ. առ որս լոյս բարի և հուր ջերուցիչ, տապ սիրոյ առանց մասին ինչ շնչման անդթական առնացրուութեան այս զանգուած նիւթոյ կաթուածոյ ձիթոյ մաքուր մտաց տեսեալ իմանի, որով յիրաւի սուաւ 'ի յաստուած է միանալի։ Ընդ Սաղոմոնի օծելոյ որդեգրեցելոյ աստուծոյ երգեմ բերանով հարսին երկնաւոր փեսայիդ բարեբան գոհաբանութիւն, համբուրեալ 'ի յիրգն մտաց զհոտ իւղոյ քոյ քան զամենայն խունկս, և իբր զբանս կենաց յաւիտենականաց ունդի, ըստ հոգելից բանի իմաստնոյն և աստուածաբան աւետարանչին, զհետ քո

'ի հոտ իւղոյ քոյ ընթացուք լուացեալ զերեսս Ջաւրբք կենաց, որ 'ի վեր է քան զերկին օդոյս այսորիկ, և օծեալ զգլուխս անախտաց իւղովդ երկնայնով՝ յանդիման եղէց քեզ ուրախութեամբ, զուարթապէս և ոչ ապիրաբար։

ԺԲ. Ա. Յս իւղ խնկելի պաշտելի և երանելի, ոչ սակ օծումն ուղղոյս սենեկի, և կամ հերաց վարսից գագաթան նստաստ ինչ մատուցանի, եթէ ոչ աերուեսական կենաստուխաչիւղ տեառնագրեացի։ Սոյն իւղ զարմանահրաշ օրհնութեան լուսոյ զհրեայն և ըղխուժն՝ զհնդիկն և զբարբարոսն՝ զսկիւթացին և զելլենացին՝ զդուժն զժնէաբար և զարհօրատեսակ շանագլուխն սոսկավիթխար, զոտքն ազատ և զտարուկն ծառայածին՝ քրիստոսեան արարեալ, անուամբ քո կնքէ, և հոգւոյդ սրբոյ ընծայէ, և հօրդ երկնաւորի հարազատ որդի հաստատէ։ Բազմօրինակ են սակաւ արուեստից տեսմունք յարմարեցեալք նախ նիւթոյն, ապա զօրութեանն։ Քանզի իբր անօթ փայտեղէն մինչև օծեալ լցէ՝ գիւրաբար հերձի և անօգուտ եղեալ անպատուի, նոյնպէս և մարդ ոչ իւղեալ սակաւ՝ հեշտեաւ խորտակի, և մեկուսի եղեալ առ 'ի քէն՝ ոչ լուսաւորի։ Մասն սա քո, Յիսուս, որով զհաշալիսն զարմանագրես. քանզի իբր անգծելի կաղմութեամբ կարծր պահպանակաւ՝

ամենապատրաստն շրջարկութեամբ պաշտպանեալ ծածկէ յայլազգեաց խրթնի եկամտից. մինչ զի այսու մաքրութեամբ թափաւորեալն 'ի սմա ոչ ներկի արեամբ, և ոչ տխրատեսակ երփնիւ այլայլի։ Նա զի և թափանցանց իմն խառնութեամբ հոգեպէս ընդ թանձրութիւն մերոյս գոյութեան մտեալ անցանէ. զի թէ անէծք սաղմոսողին ձիթոյ առակաւ ընդ սկերս չարին համայնիւ բաշխի, որչափ եւս հոգիդ սոյն ճարպով լուսոյ զաներեւոյթ ներքինոյն սեռակս կենագործեալ ողջացուցանէ, ապրումն տուեալ 'ի խորոց անտի շնչման հագագին՝ մինչեւ 'ի սպառուած ծայրին եղերոյց զբնաւն ընկղմէ զ յիշատակ մարմնոյ մահուն արկածից. քանզի կենդանական զօրութիւն քո միշտ ահաւոր, տէր Յիսուս Քրիստոս, 'ի սմին խառնեցեալ՝ ընդ սոյն իսկ բնակէ։

ԺԳ. Ա. յս օծումն բարեսեսիլ և առ բրնամարտիկ մերկամրցանակ ըմբիշս իբր զօրաւոր հնարից կերպարան ճգնաւորական ամբոնելի ձեռաց ներհակին օրինաւք պաշտի, դիւաց և տխակից հզօր ահարկու։ Քանզի յոգնապաճոյճ պճնութիւն բանին Եղեկիելի առ խմնալին Փարաւոն, հենգնաւոր առակագրութեամբ ողբականաւք շարայարմարեալ, յարժամ եղեր, ասէ, և հանդերձեցար ընդ օձելոյ քերովբէին, ուր արձանքն հրեղէնք հատատեալ կառուցան։ Օրհնաբանեալ ահա-

ւորութիւն ամենավայր ձեռ ընկալութեան, որ միշտ անճառ ես բանից և գերազանցեալ քննութեանց, որ աւետարանաւն կենաց խընկկա յարակայ իբր նորածին օծեալ 'ի քաղաքի Դաւթի, և 'ի քահանայապետին հարցմանէ, զո՞ ես օծեալն որդի օրհնելոյն, և յերանելոյն դաւանութենէ Պետրոսի օծեալ միայն որդի աստուծոյ կենդանւոյ, և յապահաւաս քննողացն, եթէ զո՞ ես օծեալն, ասեն, ասա մեզ համարձակ. և 'ի կանոնականացն քոց հաւատամք յօծեալդ ուսուցիչ և տէր ամենայնի. և Հերովդէս յառաջ քան զսոյն զօծեալդ անուն յայտնապէս հարցեալ. և դիմիր գրեն, զու իսկ ասացեր, զօծեալն ասուծոյ զտէրն Դաւթի զանակիրքն որդի՝ ժամանակաւ որդի։ Քանզի այսպէս ընկալաք վայելչաբար զոյս թարգմանեցեալ, որ 'ի մեզ բերի ծայրն կատարման խորհրդական կոչմանն՝ վիճակ քրիստոնէից նախապատուութեան։

ԺԴ. Ա. ինքան ունի ահաւորութիւն միանգամայն և սրբութիւն իւղաւորական խընկաւորութիւն սոսկալի անուն օծութեան, մինչ զի որպէս ոչ է համարձակել ուրուք յերկրայնոցս ասուած անուանել՝ այլ ասուածային, նոյնպէս ոչ բերէ մարմին ըզքրիստոսդ անուն անձին համարել, այլ ըզքրիստոնեայն. անասնելի նախնեայն մեծութեան մկրտչին՝ ջուրբ զհոգին հրաւիրողին.

քանզի չեմ ես, ասէ, օձեան, այլ առաքեալ առաջի նորա։ Սոքա շրջէին, որպէս բանն ողջ աւետարանչին Մարկոսի, առաքելական ըմբակցութիւնք, իբր ապգակից հաստատ ձեռինդ առաւծոյ՝ այսու փարեցեալք. քանզի իւղով օծանէին և առանց մարդկային հնարից անուամբ քո բժշկէին։ Վասն զի որպէս խաւար 'ի լուսոյ և ցաւ յառողջութենէ, գիշեր 'ի առաւնջենէ և մահ 'ի կենաց, այսպէս և 'ի սոյն իրէ սիրասարգեւէ ամենայն չարին երեւոյթք մերժին խափանին և բնաւին ամփսին։ Քանզի որպէս ճանճք զպիրք և փոքր զեռունք սարդից և ունկնամեից իբր 'ի դեղոց մահու յայս նիւթոյ սպառեալ պակասին, այնպէս լրութեամբ շնորհի օրհնութեան սոյն իւղ զօրացեալ՝ և զայս վանէ և զմարմարակս չարեաց ջրէ և զմեծիս մահու պատառէ։ Ոչ է աւազան կատարեալ՝ առանց օծման օժանդակութեան։ Եթէ աւազակայն մահու խոցման զմարդն առաջին, այս դեղ փրկութեան մատուցեալ առաւ. եթէ անճարակ վիրացն Յակոբայ և Իսրայէլի, սոյն իր պատուական յիշատակեցաւ. այս իւղոյ փափաքեալ Դաւիթ՝ իբր ձիթենի պաղպղից 'ի տանն աստուծոյ յաւուրս յարակայի, լքեալ զմեղմատութիւնն՝ անդստին զմկրտութեանս շնորհ գուշակէ։ Եւ զի՞ է ինձ զայսմանէ ճառել, և հանդիսին կարծել հասանել, որ և ոչ վերինքն զօրեն

ձեռնարկութեամբ ինչ բանի զսոյն խորհուրդ 'ի մասնաւորէ ինչ ճառելով նշանակել, թողում ասել՝ թէ յիսկութենէ։

ԺԵ. Փառք քեզ միշտ և յամենայնի, անմահ թագաւոր, 'ի յայժմս երկրեցեալ օրհնաբանութեանս, զոր արարեր և կատարեցեր առ խս, բարեխնամ զթած և երկայնամիտ, հարուստ և առատ ամենայնիվ. անդստին 'ի հարցն գծագրելով զօրինակն՝ մինչեւ 'ի լրումն ածեր զիսկութիւնն ճշմարտապէս։ Դու լոյս իսկ բնութեամբ և արեգակն մշտապայծառ, և զաշակերտացն դաս լոյս անուանեցեր, որով զարարածս ամենայն երկրի ճառագայթիւք երջանիկ շնորհի նոցին լուսցեր։ Ընկալար զիւղն անուշութեան յումեմնէ 'ի յատ՝ յօրինակ ընդունելութեան մաղթանաց առ քեզ, և 'ի միւսմէ պառնկէ 'ի գլուխ՝ նշանակ սիրոյ զթութեանդ առ մեզ. մշտափափաք բաղձանօք անսահմանելիդ 'ի սոյն հատատեալ, մինչ զի ուխտիս անխոցաղբելեաւ օրէնս յարակայս օրհնաբանելիս՝ քոյինահրաման պատուէրս կենաց ընդ համօրէն աշխարհ քարոզել զսակաւաձեռն իւղոյն յարգաւորութիւն, զարմանս հրաշից լուղացն առ ապառնեացն յուսադրութիւն։ Դուք օծութիւն ունիք գոբոյն՝ ասաց երջանիկն առաքելութեանց, մեկնեալ զխորհուրդն որ 'ի մեզ զեղեալ յաւաւելութենէ կենդանարարիդ

անպակաս բոլանդակութեան։ Ուստի յաւէտ
իմն յարմարաւոր և հանդուներիպ առ 'ի
մասնաւորն նմանութիւն յուսոյդ և հոգւոյդ
սրբոյ՝ այս կարծուած օրհնութեան 'ի վերնոյդ
բարեբաստութեանց անապառաբար սրբա-
կեցեալ 'ի մեզ, և ասի լոյս, իբր գնահատիւ
գոլ ստեղծուածոց և արարչութեանդ պատ-
կերակից, որով կարաւար մթութեան մեղոց
հալածես. իսկ հուր, զի յամենայն տարբ
արարածոց հաւասարապէս ունի զուգութիւն
ըստ էականին կշիռ բաշխութեան, ծածուկ
և յայտնի, լուսալ և ծանուցեալ. և եթէ ոչ
ընդհարցի 'ի հակառակէն, ոչ յինքնասասա
յօժարմանէնէ բաղձայ բորբոքիլ։ Դար-
ձեալ և օծումն, զի արքայաբար որդեգրեալ
ընդ քեզ 'ի ժառանգութիւն հօրդ մատուս-
ցես. ողորմութեանդ ապդակցաւ նկարեալ 'ի
մեզ անեղծանելի՝ 'ի հանդերձեալ փառն
փայլեսցուք. դարձեալ և հոգի, զի մաքրեալ
զարկածս խաբէութեանն՝ որ 'ի բանաարկութիւն
ներգործութենէ, նորոգ փափոխմամբ հոգւով
և ճշմարտութեամբ հօրդ երկնաւորի երկրը-
պագեսցուք, բեւեռեալ ընդ քեզ յուսոյն հա-
ւատովք, ամենասարգեւ։

ԺԶ. Ա.հա արդարեւ յաւէտ խոկապէս
իւրս այս լուսապատար խնկալիր՝ վերնականիդ
սիրոյ տեսութիւն։ Վասն որոյ և Պօղոս իսկ
պատշաճ վարկաւ 'ի ճառ գոհաբանութեանն՝

ասելով յայտնի, որ օծ զմեզ ձեօք հանդերձ
'ի Քրիստոս Յիսուս՝ ասաւուածէ, որ և կընքեաց զմեզ և եւ զառհաւատչեայ հոգւոյն
'ի սիրտս մեր. և դարձեալ, մի, ասէ, տրրտա-
մեցուցանէք զհոգին սուրբ աստուծոյ, որով
կնքեցարուք յաւուրն փրկութեան։ Պատկա-
ռելի և անվանելի օծութեան յորջորջութիւն՝
իբր 'ի նորուստ յաւէտ քան 'ի հնութիւն. քանզի
քանն դաւթեան ասղմոսին զարիական անս-
ղինականացդ սկզբնաւոր կրիցդ խորհուրդ՝
ճշմարտաբար վերաստհմանէ, ժողովեցան կա-
տեցան իշխանք ժողովրդոց վասն տեառն և
վասն օծելոյ նորա։ Մարգարէութիւն մեծ
տարաւորեալ զանարբելի արեանդ պարարիս հրե-
ախուտմբ չար մոլեգնութեանն՝ որ 'ի տերդ
յանդգնութիւն, ոմն է որ ձգիցէ զձեռն իւր
յօծեալն տեառն և քաւեսցի. քանզի թէ և
յաղդայնոյն ասանաւ Սաւուղ, այլ ոչ 'ի սպան-
մերժեցան յամօթ և 'ի նախատինս ապդաց
օտարաց, մինչեւ արեանդ աստուծոյ հաղոր-
դեալ գասն։ Գրաւական մեծ յիշատակի
ապագայիցն ժառանգութեան ազօթանուէր
ապերասարկութիւն ասել ասղմոսին, վասն
Դաւթի սիրելոյ քոյ մի դարձուցաներ զե-
ռեաս քո յօծելոյ քումմէ. և դարձեալ, նա-
յեա և տես յերեսս օծելոյ քոյ, և արա ո-
ղորմութիւն ընդ օծելոյ քոյ։

ԺԷ. Զեռին քո, Քրիստոս, երկրպագեալ

պարգևատրութիւն այս հիւթ լուսակիր. քանզի ոչ այլ մեծ բարձրութիւն յայրքայրութեանն ճոխութենէ ասէ մարգարէն 'ի գիմաց քոց, տէր, քան թէ գտի զԴաւիթ ծառայ իմ և իւղով սրբով խնով օծի զնա։ Ուստի կիրթ իմն յիշատակաւ զքոյդ համբուրեալ լուսոյ օծութիւն, տէր Յիսուս Քրիստոս, ծանիցուք զքեզ անփոփոխ մշանջենաւորութիւն, թէ զու ես ամենայն՝ և յամենայնի միայն թագաւոր թագաւորութեանց, և ճշմարիտ օծեալ իւղելոց, փառաբանեալ երկրպագութեամբ երէկ և այսօր։ Քանզի զոր օրինակ պատարագ թացեալ 'ի ճարպաւմ ոչ երեւեցուցանէ ինչ նշոյլ՝ մինչեւ հաւրբ լուցեալ վառիցի, այնպէս և այս օծութիւն լուսոյ առ 'ի մեզ հեղեալ 'ի հանդերձեալսն ջահաւորի։ Այս է կերպարանին մեկնաւոր բացերեւութիւն, 'ի նախնեացն և այսր բերեալ բարենշան իմն յարմարութեամբ՝ հրաշապայծառ երանգաւ գունեալ։

ԺԸ. Արդ այսոցիկ պատճառ վերադրելմանց կեցուցչաց առուծականաց արարչութեանդ հարազատաց, առանց զոյ ոչ է զրիկ Քրիստոսեան, և ոչ նոգալրեցի անուանիլ, և ոչ յիշատակիլ յորդիս Յուդայի, և կամ խրախոյս բառնալ յանուն առուծոյ Յակոբայ, այս հիւթակառութիւն օրհնութեան ձիթոյս, յորում առբ Երրորդութիւնդ խառնեցեալ միաւորի, ճառագայթ հնարհայ, շաւք մերոց գիմոց, նկարագրութիւն երեսաց, բարեձեւութիւն պատահմանց, լուսաւորութիւն աչաց, տեսանագրութիւն բրաց, վերկրչութիւն այտից, զարդ կերպարանաց, պահպանարան շրթանց, հանդերձիչ կրծոց, յարմարիչ վարուց, շարկաղ հաւաբմանց, զօրութիւն անձանց, ուժգնութիւն դիմեցմանց, խափանիչ յուռթից, քակտիչ հմայեկաց, նահանջիչ ձեռնածուաց, խոյտառակիչ կախարդաց, գտիչ աղանդից. բռնախոյեան պիւաց, փարատիչ ցաւոց, կատարիչ կնքեցելոց, տեղեանք երախայից, անդնին արտաքնոց, հիացումն հեթանոսաց, նախանձարկու անհաւատից, մերկացուցիչ գաղտնեաց, յարգանք յեռանոց, փառք տարկոց, պճնումն կանանց, ուճեցումն տղայոց, հրճուանք ծերոց, ձեռնադրիչ նուիրելոց, զգուշութիւն մաքրոց, պըռատակ թագաւորաց, ճոխութիւն արքայից, յառաջադրութիւն կայսերաց։ Քանզի զոր օրինակ ասման ինչ կնքեալ՝ նշանակիչ իմն է ներքնայնոցն մեծագնութեան, նոյնպէս բարձրութիւն շնարհին 'ի մեզ տալու ծածկեցեալ յանուն քո, առուծ տէր Յիսուս Քրիստոս, վայելչական իմն տեսակաւ ծանուցեալ նշանակի։ Լակ տեսնն իսկոյն անպատին 'ի նոյն յարջարջեալ կոչմամբ, ըստ հոգելից առանց խնամանաց՝ որ յերկիրս տացուց անտի ըստ

կլսեալ, 'ի զէմս ածելով զիրին կերպարան՝ ահաւոր խորհրդոյ պատկեր։

Սակս սրբալոյս իւղոյն Մեռոնի։

ԺԹ. Քանզի միւռոնս այս օրհնաբանեալ, զոր մարգարէն կանխաւ լոյս աչաց գրեթէ զոյն ապերասեալ ինդրէր, ըստ քերթուածեանն քան՝ որ ըստ խարտեարեանն Հոմերոսի, թարգմանեալ իմանի, ինձ մայր. այսինքն է՝ առ 'ի յինքն ձգող զմերս բնութիւն զօրապէս, և կայուն հաստատել չքնաղ փոփոխմամբ զմուրց լուծականութիւն առ աւազանին լուսաւորութիւն. և իբրև զգեղ մածուցիչ կաթին՝ 'ի նոյն ինքն յեղանակել զցնդեալս իմ վայրագութիւն, և զաղբերց հեղեղեալ մշտահոսութիւն։ Իսկ մտանամուտ՝ որ և այս միւռոն, ըստ այլում բառի ցուցանի. այս ինքն է՝ մերթին, որ և խաւարչուտ գոլ և ծածկեցեալ՝ կամ անտեսական. որ և այն կոչումն դիմառութեան չէ օտարացեալ. քանզի արդարեւ յիրէ անտի անուանն նշանակի. վասն զի անքնին է այս խորութիւն յաւէտ քան զամենայն սրբութիւն սրբոց։ Զի ոչ եթէ ջրոյ օրինակաւ զաղտ ինչ լուանայ, և կամ հացի բնութեամբ զսիրտն հաստատէ, այլ նարդ իմն յատմարութեամբ 'ի մասանս ապդղակնացն տնօրինապէս տեառնագրի. սակայն անհասութեամբն վերնականաւ և զանազանն ունի անքնին։ Քանզի որպէս ասասաւած իսկ և իսկ 'ի լոյս անմատոյց ասի, իսկ անտեսման փառաւորութեամբն յեղանակաւ իմն անբաւութեան 'ի խաւար անգնին ծածկեալ իմանի, փակեալ արտաքուստ 'ի ձեռնարկութեանց մերոց իմասաց, նոյնպէս և այս ծորումն լուսոյ 'ի լեզուաց ոմանց ճարտարաց 'ի ճահ ճեմութեանց գրականապէս անուանադրութեամբ մատյլ առձայնի, վասն ոչ զօրելոյ երկրածին բնութեան զիսկն գիտելոյ։ Իսկ զերկաքանչիւրս աստուածականացն անգոսին յինքեան հարատաբար սիրապէս ունի. քանզի ի կոչումն անուան բարձրելոյն նմանակերպեալ՝ կրկին մեծանայ իւղս այս նուիրեալ ամենաբուրեան ազնիւ կնդրկաւ. վասն զի աստուածմեր հաւր ծախիչ է ըստ Մովսէսի, և դարձեալ լոյս է ըստ Յովհաննու. ուստի և Եսայի ճշմարտապէս զոյն ակնարկէ, եղիցի, ասէ, լոյսն Իսրայէլի 'ի հաւր։

Ի. Դարձեալ այլ իմն կերպացուցանելով զրանս առ 'ի նոյն պատկեր յայտնութեան իրի. վասն զի ոչ մոռանամ զիմն նազկութիւն՝ որ 'ի գթութենէ մեծիդ քաղցրացաւ՝ վերստին գովեստիւ օրհնել. քանզի Մեռայ. որ է դառնութիւն. այսինքն՝ նշանակ իմն յարմարական չարչարաւոր կրից տաժանմանց, որ և միւռոն ստուգաբանեալ մեկնապէս ըստ մեզ՝ մեռե-

լութեան ապգականութիւն։ Քանզի այսու
օծմամբ հոգեւորականաւ խզեալ կամ հա-
տեալ 'ի մասիսաստէր մահակերպարան ասաղ-
կաղապրական հեշտութեանց հակառակողին,
որ օգտանաւ մեղկութեամբ գբնարս ձոյ-
նասարական և կամ զարկուած վերածածկու-
թեան մինարհեռա ուժգնաբարբառ խրոխտա-
հնչական կապմուածոյ թմբկիս գործականու-
թեան ջրացեր իմն գիջութեամբ անվայելուչ
թուլաղաշնակեալ՝ 'ի սասրեւ կորստեան. քարշէ
զօրինակ մերս գոյութեան, կապիմք յուսով
վերսին դարձեալ ընդ անձաւ խորհրդոյ խաչի
.քս, Քրիստոս, մկրտեալք 'ի մահ կենդան-
ւոյդ՝ անվախճան կենացդ սովաւ հաղորդիմք,
'ի քեզ իսկ ասասուած համայնիւ խրախուսեալ
'ի սպասս ամենեւին անհասուածելի։

ԻԱ. Ա յս իւղ զդրոշմն .քս ակուսեան
յանուն .քս, Յիսուս, նշանի բարձրելոյդ հա-
ւատար հաստէ. շնորհ ընձեռեալ զուգափառ
և նմանասիպ արեան կեցուցչիդ նոյն անվա-
նելի փառօք պսակեալ մեծացուցանէ։ Փայտ
անուանի իւղոյ օրհնութեան, ըստ մարգարէին
կանխաձայնութեան, զ'ի հասարակաց կապ-
մեցեալ բուսոյ անասուց զօրասէս ուղղեալ՝
'ի խակութենէ չարին արկածից և օտար կար-
ծեաց 'ի սահմանդդ վերաբերեալ առ նոյն
նիւթս կենաց հասուն ներգործէ։ Զի և որ
'ի մեզ մասին պատուհանաց մշտաբացիկ թա-

փանցանցութիւնք՝ յանուն մեծութեան ա-
հաւորիդ զօրութեան 'ի խահական իմն հա-
մեստութիւն .քեւ տեառնագրեցեալ առ 'ի
յղձակերպ օթեւան հոգւոյդ՝ անապդելի
պատրանաց չարին խաւարահոդմ խարդա-
խողին, այսու լուսով զապեալ ամփոփիմք 'ի
նուագ գոհութեան երեկոյեան պաշտաման
ընդ երկնայնոցն զամբարաց՝ առ օրինակ վաս-
ման շնորհիդ որ 'ի մեզ. 'ի սոյն յիշատակ
փրկութեան բարեացն սովաւ անկեցեալ ծագի,
և ծագկաւէտ եղեալ պտղածնի, 'ի սպասս ըն-
թրեացն պատրաստութեան յեռանում գիշերի
'ի մեծիդ գալստեան. ահա զայս ըստ ճրագի
համարեալ 'ի կիր արկանեմք։

ԻԲ. Դարձեալ ըստ գծագրացն գումարու-
թեան .քան և չորիցն շարագրութեան՝ որ
յալիսիսեռաց անսի վերաթուի մինչեւ 'ի
.քսանեւերորդ երկրորդն կարգի, յորում զայս
խորհուրդ խորութեան անասուստ թարգմա-
նեալ՝ ճաշակ հեշտալի որոց հաղորդին ջամ-
բել պատրաստեմք ամենակարգ յարմարու-
թեամբ. քանզի յութսներորդէ անսի գրոյ
'ի չորեքհարիւրն փոխաբերեալ՝ ասուգաբանու-
բեն .քննութեամբ ընդ ձիթոյն անուան նիւթ
ճշմարտագրի. որ է կերպարան արդեան խան-
դոյ յինքն բերոդի զղանգուածն զօրեղապէս.
որ ոչ ասիաւն 'ի յոլովէն պարագայի, .քան
թէ 'ի նոյն իրն դարձուցեալ, ըստ աւետա-

բանական առակին, զամենայն առ ինքն վերաբերեալ աճեցուն առնէ։

ԻԳ. Այն իւղ հեղուլթեան միշտ համբարձման և խոնարհութեան օրինակ և նմանութիւն, առ ամն կակուղ պատառաւ մատուցեալ ջամբի, հարթակիր և բարեյարմար բանի կերպարան. իսկ համայնիցս լուծակաց հասանաւտ և առաքածոցելի նիւթից գերբոփառ վերաշրջական հրաշափառ խարհրդոյ պատկեր. քանզի և յաման ինչ մարթոյ արկեալ՝ ոչ բան գինւոյ ձեւոյ և կամ ջրոյ թացութեան մեղկէ, այլ 'ի սահման պատշաճին պահէ։ Այսպէս ընկալեալ զքոյոյդ բարեաց անհաւասար առաւելութիւն, որպի ասաւածոյ կենդանւոյ, զարբանաւէր այս օծելութիւն 'ի ճակատս դիմացս արեամբք քո գրեմք, և 'ի բնութիւն շնչոյս հոգւով քո ապաւորեմք, հաւատացեալ խարհրդով մատաց, եթէ յաւէտ յայտնեսցի նորոգ փայլեցեալ բազմաճաճանչ ծայրարձակութեամբ 'ի ասաքածուն յոգնատեսիլ զարմանահրաշ ընդարձակութեան՝ պըսաւղ իւղոյ ընծայեալ զլոյս 'ի փառս ապառնեացն հանդերձելոցն։ Այս ճարպ հոգեւոր երջանիկ և վերնանշոյլ 'ի դէմս երեսաց իմս պատկերի՝ քաւմբ նշանաւ ջահաւորեսցի։

ԻԴ. Եւ քանզի իբր անհաս ոչ ըմբռնեալն այս մեծ զօրութիւն սրբոյ պայմանք 'ի թեւս թեթեւս մատաց պայմանի, անդր քան

զկարծիս ուշոյ խմբատից անհուն հետեւման անհետ փախստեան՝ լոյն իմն միջոցաւ 'ի ապառորոշեալ, փակեցաւ յինէն, ոչ օրինակեցաւ կցորդաւ, ոչ նմանեցաւ զուգամանութեամբ, ոչ սահմանեցաւ ձեւակերպութեամբ, ոչ կըշռեցաւ ընկերին չափով. այլ ահա ընդ ասուածեան խաչիդ նշանի հաւատարութեամբ արեան կեցուցչիդ հոգիապէս գերազանցեցաւ։ Եւ արդ օրհնեա զմեզ, ամէն, սովաւ և 'ի սոյն. եւս և անուանդ քո ահաւոր, լուսաւոր, երկնաւոր և զարմանաւոր, 'ի գովեստ փառաց անճառից մաքրակրօնից բուրվառաւ խնկեալ, սուրբ, սուրբ, անքնին, անապատում, բարձրեալ, ազարմանք, վերերգեալ, ճշմարիտ, բարեբար և սուրբ, արա սովաւ փրկութիւն, տուր և քաւութիւն, պարգեւեա բժշկութիւն, հանդերձաւորեա շնորհ, առատաձեռնեա երանութիւն։ Ցօծումն այս ձիթոյ երկնանձրեւ լուսոյ անապատ գասցց. յիւղեալս այս թեղան բանաւորական մի մոցէ և մի դրաւեսցէ ախտականութիւն աղտոց մեղանաց՝ շաղախել երբեք զոգւոյս կերպարան։ Եղիցի սոյն ինքն որոց մատչին օծանիլ սովաւ հարսնապատոյծ պանծանօք պճնելգեղոյսրէն սուրբ վայելչութեամբ՝ երջանկապէս հոգի զարդարեալ։ Եղիցի հուրս այս լուսափառ և ասուածաձիր՝ մերձեցելոցն 'ի սոյն ընտրութիւն՝ մուխ կրկնեսցց և բարեփափաք ջեր-

մութեան այլ յօրինուածոյ, որով ամենայնիւ ամենապատրաստ պնդութեամբ՝ 'ի կարծրանալոյ մեզ անասան վիմիդ յարակայեցեալ միշտ արձանացայց 'ի քեզ հաստատեալ ստներկմտելի։ Լիցի նշանակ վերնամրցանակ այսր պարգեւի սուրբ վառելոյն, ոչ ոգողիլ ջուրբ, ոչ սպրիլ հուրբ, ոչ ցրտանալ 'ի սառնութենէ, ոչ վնասակար հոտիմ շիջանիլ, ոչ ապառեղիլ յուրաւական ինչ պղծութենէ, ոչ զպահեալն՝ չարին մատնել, և ոչ 'ի ստորեւ ելիցն զմիթերս գանձուն կենաց յիմարաբար արտաքս հանել։ ոչ անպատապար մնալ 'ի թեւոց քոց օգնականութենէ, և ոչ զեռցեալն 'ի մեզ օծութիւն անմաքրապէս 'ի բաց մերկանալ։ Այլ եղիցուք քեւ 'ի սոյն հրացեալ, սովիմբ պարարեալ, սուրբ լուսաւորեալ, այսու արդարացեալ ապատացեալ սրբեալ և թագաւորեալ։ Եւ քեզ միայնոյ միայն օծելոյ յամենեցուն օրհնութիւնք երգոց, պէտքք լեզուաց, հնչմունք ձայնից, յաղթականութիւնք զովեստից, բարեբաստութիւնք շրթանց, սրբաբանութիւնք սաղմոսաց, ընդ հօր և հոգւոյդ սրբոյ յաւիտեանս յաւիտենից։ ամէն։

Այն իմ ձեռնարկութիւն 'ի սրբութիւն, եւ այս արձանագրութիւն 'ի սրբութեանցն սրբութիւն։

ԲԱՆ ՂԴ

ՎԵՐՍՏԻՆ ՑԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿԲԿԻՆ ՀԵՆՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ, Ի ԽՈՐՈՅ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍՔ ԸՆԴԼԱՍՏՈՒԹՈՅ։

Ա. Աստուած յաւիտենական, բարերար և ամենակալ, ստեղծիչ լուսոյ և յօրինիչ գիշերոյ, կեանք 'ի մահու և լոյս 'ի խաւարի, յոյս ակն ունողաց և երկայնմտութիւն տարակուսելոյց, որ ամենարուեստ իմաստութեամբ քո դարձուցանես յայդ զստուերս մահու, անհուաղ ծագումն և անմուտ արեգակն։ քանզի ոչ զօրէ ծածկել զփառս տերութեան քո խաւար գիշերոյ։ որում կրկնի ծունր երկրպագութեան ամենայն եղելոց երկնաւորաց և երկրաւորաց և ստեղարամեստականաց։ որ լսես զհեծութիւն կապելոյց և հայիս յաղօթս խոնարհաց և ընդունիս զխնդրուածս նոցա, աստուած իմ և թագաւոր իմ, կեանք իմ և տպաւէն իմ, յոյս իմ և վստահութիւն իմ, Յիսուս Քրիստոս աստուածդ ամենայնի, սուրբդ հանգուցեալ 'ի հոգիս սրբոց, մխիթարութիւն վշտաց և քաւարան մեղուցելոց, որ գիտես զամենայն յառաջ քան զլինել նոցա։ առաքեայ զպահպանողական զօրութիւն աջոյ քո և փրկեա զիս յերկիւղէ գիշերի և 'ի գիւէ չարէ։ Որպէս զի զլիշատակ սակալի և սուրբ քո անուանդ միշտ համբուրեալ շրթամբ հո-

գլոյ ըղձութեան շնչոյ, կեցից պահպանեալ ընդ այնոսիկ՝ որ կարդան զքեզ 'ի բոլոր սրտէ։

Բ. Եւ 'ի գրոշմէ խաչի քոյոյ նշանիդ, զոր ասասուածային արեամբ քո ներկեալ նորոգեցեր, և 'ի նոյն շնորհ որդեգրութեան զմեզ մկրտեցեր, և 'ի փառս պատկերի քո նկարեալ յօրինեցեր, այսու պարգևօք ասասուածականաւք սնուցեսցէ սատանայ, քակտեսցին մեքենայքն, բարձցին որոգայթքն, պարտեսցին մարտուցեալքն, պակասեսցին զէնքն սայրասուրք, մերժեսցի մէգն, փարատեսցի խաւարն, մեկնեսցի մառախուղն։ Բաղուկ քո հովանասցի, և աջ քո կնքեսցէ· վասն զի գթած ես և ողորմած, և անուն քո կոչեցեալ է 'ի վերայ ծառայից քոց։ Եւ քեզ ընդ հօր հոգւովդ սրբով փառք և իշխանութիւն յաւիտեանս յաւիտենից· ամէն։

ԲԱՆ ՂԵ·

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԿՐԿԻՆ ՀԵՆՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐԻՆ ՀՍԿՈՂԻ ԱՌ ՆՈՅՆ ԱՂԵՐՍ ՄԱՂԹԱՆԱՑ ԲԱՆԻ, Ի ԽՈՐՈՅ ՍՐՏԻՑ ԽՕՍԵՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ·

Ա. Արեգակն արդար, ճառագայթ օրհնեալ, լուսոյ կերպարան, փոփոխք անձկութեան, բարձրեալ անքննին, զօրեղ անպատում, բարւոյ բերկրութիւն, յուսոյ տեսութիւն, գովեալ երկնաւոր, թագաւոր փառաց, Քրիստոս արարիչ, խոստովանեալ

կեանք։ Եւ արդ զթերութիւն՝ վրիպանաց բազմասալ ձայնի եղկելոյս ամենազօրդ բանիւ լցեալ մատուցես յաղերս հաճութեան հօր քում բարձրելոյ։ Որ վասն իմ 'ի փորձ երկիր անիծից, կերպարանեալ զիմ նմանութիւն, ամենեին կենաց օրհնութիւն, վերնաց և ներքնաց բարեխնամող տեսուչ համայնից։ Զի թէ յանձն առեր մեռանիլ վասն իմ, ասասուած և տէրդ բոլորեցուն, որչափ հաճեսցիս առաւել և այժմ վասնզատուս կրից կարեկցել, ընդ իմ պարտաւորիս միշտ աղօթելով ազգակցաւ մարմնոյդ առելոյ 'ի մէնջ՝ առ համապատիւդ քո Հայր։

Բ. Եւ վասն արեանդ պատուականի միշտ մատուցելոյ 'ի հաճութիւն կամաց առաքչիդ՝ բարձցին վանդք մեղուցեալ զատապարտելոյս, թոգցին պարտիքն, ապաքինեսցի ամօթն, մոռացին պատկառանքն, բարեգործեսցին դատակնիքն, սատակեսցին որդունքն, վերասցի լալն, հանգարտեսցէ կրճատն ատամանցն, սպառեսցին ողբքն, հատցին սրատուքն, մերժեսցի սուգն, հալածեսցի խաւարն, վանեսցի հուրն սատակութեան, հերքեսցին տանջանարանքն բազմօրինակք։

Գ. Եկեսցեն գթութիւնք կամողիդ և պարգեւողիդ կենաց ամենից, ծագեսցի լոյդ, աբագեսցէ փրկութիւնդ, հասցէ օգնութիւնդ, ժամանեսցէ այցելութիւնդ, կանխեսցէ ցողդ

ողորմութեան, յառաջեացէ արքուսցէ զան-
դատանս պատքեալ՝ անկեալ ոսկերացս թիշ-
ուառութեամբ 'ի վիհն մահու. ծաղկեցուս-
ցէ սրտաբերեացէ բաժակդ երկնաւոր արեան
կենարարիդ զերկիրս խնամեալ աւուրն լուսոյ,
որ անձախատէս միշտ պատարագի յիշատակ
կենաց փրկութեան հոգւոց ննջեցելոց։ Զի
ամենայնիւ մահացեալ հոգիս մարմնոյս մե-
ղաց՝ շնորհօք քո, գթած, 'ի քեզ զօրացեալ
քև նորոգեցայց, դատեալ 'ի մեղաց անմահ
կենդանութեամբ 'ի յարութեանն արդարոց,
հօր քում օրհնեցեալ։ Ընդ որում քեզ
փառք, և հոգւոյդ սրբոյ բարեբանութիւն
վայելչական գոհութեամբ, այժմ և միշտ և
յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն։

ՎԱԽԱՆ

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ ՄԱՏԵՆԻՍ ԴՐՈՒԹԵԱՆ

ԸՍՏ հոլովման ընթացից ամանակաց յառաջ չարժութեան, որ ըստ լրատատարն նշուլազեղն արիւնաճանչ լուսակիրն օրակչիռն մղտափարատն ակնապարար ականն արեւու՝ ստեղծականն արուսեկի, որ համբարէ հոլովէ կուսէ ամաց յոլովութիւն 'ի չափս դարուց շնչասպառ եւ կենդանանորոգ առուղեկան յաւիտենից, 'ի յաւարտումն կատարման ինքնեբեակ յոբելինին, 'ի սկիզբն պսակելոյ մաի տասնեկին յաբեթեան տոհմիս տուամարի, յետ երից ամաց անցելոց՝ որ զկնի դալստեան 'ի կայս եւ 'ի կոյս կողմանց հիւսիսոյ դիմաց արեւելից՝ յաղթող եւ մեծ կայսերն Հռոմոց Բասլի, յորժամ ընդարձակ եւ մակդաւթի կանոնաւ օրիս տարածէր՝ լիատահման եւ անխարոյ 'ի ստուարակարկատ կոթողս կարծր արձանաց՝ 'ի ձգումն ձեռին եւ յանխոցելի լարս պարանաց երկարադունից՝ անթարթամ 'ի նոյն վերասլացեալ 'ի յաջ եւ յահեակ՝ սեպհականել յաւելուլ բաժինս մասանց վիճակաց խմբից աշխարհաց 'ի ծոց իւրարդ 'ի յայնմ անդորրութեան միջոցի, յորում եղերեալ ընդոստնեցաւ թշնամիք եկեղեցւոյ, ստացեալ հիմնեցի, կառուցի, կարգեցի, կուսեցի, արձանացուցի, գիրի, բարդեցի, կացուցի, ցուցի, հաստատելով 'ի հրաշակերտութիւն միագոյ իրի ըղբաղմատեղնեան դրուագս դրութեան այսմ սոփերի արդասաւորի, ես Գրիգոր կրօնաւոր քահանայ, յետին բանաւիրաց եւ կրտսեր վարժապետաց, գործակցութեամբ եղբօր իմոյ ընտրելոյ Յովհաննէս կոչեցելոյ՝ Նարեկայ մեծափառ եւ բարձրաշատիւ ուխտի վանականի. որք իբրեւ զմի մարմին բանական 'ի յերկուց առ մի կերպարան չինելոյ գիմաց կենցաղավարելով, ոչ միայն հարազատք, այլ եւ միաշունչք միակրօնք համապատիւք զուգահաւանք, 'ի քառից աչաց առ մի եւ նոյն չաւիղ խորհրդոյ տեսեալք։

Արդ հայցեմք 'ի ճաշակողացդ յայսմ սեղանոյ յոքնօրէն եւ ախորժահամ հանդերձելոյ՝ յիշատակել զմեզ 'ի մաղթանս ուղիղս եւ 'ի պատկանաւոր խնդրուածս, սեռն սիրով 'ի միտս բարիս. որով եւ գուք եղիջիք գրեալ 'ի մատեանս կենաց վերին գպրութեանն։

ՅԻՇԱՏԱԿ ՎԱՐՈՒՑ ՀՈԳԵՒՈՐ ՀՈՒԵՏՈՐԻ

ՍՐԲՈՅՆ ԳՐԻԳՈՐԻ

ԱՄԵՆԱՓԱՅԼ նշոցիւք ճառագայթից չնորհաց հոգւոյն առատուծոյ լուսապատարդեալ՝ հրեշտակն 'ի մարմնի սուրբն Գրիգոր՝ էր յանձնեալ գաւառէ վասպուրականաշխարհին, որպի տեառն Խոսրովու անձնեալ եպիսկոպոսի. 'ի ժամանակս կայսերութեան յունաց Վասլի եւ Կոստանդեայ. յաւուրս Ներսեքարիմայ հայոց արքայի. եւ 'ի հայրապետութեան տեառն Վահանայ Կաթուղիկոսի. Որ մնալ 'ի կարգ կրօնաւորութեան 'ի վանս Նարեկայ, որում եւ եղեւ առաջնորդ, ուստի եւ հռչակեցաւ Նարեկացի։ Սոյն սա երկնահանճար վարդապետութեամբ գերափայլեալ՝ մեկնեաց զերգն երգոց Սողոմոնի, գեղգեղեաց զձառ խաչին, եւ զներբողեանս 'ի սուրբս ասատուածածինն, 'ի համօրէն գունդս առաքելոց, եւ 'ի սուրբն Յակոբ մծբնայ. եւ զքարոզս գանձիկ։ Ապա բանապատոյց պերճաբանութեամբ գրեաց զՂ բանս աղօթից 'ի խնդրոյ հայցման հարց միանձանց, զոր թողեալ մեզ վերջին ժամանակութիւն անսպառ մթերից՝ փոխեղաւ յաստի կենաց՝ վախճանեալ յերիտասարդական հասակի, 'ի թուականին հայոց՝ ԳՃԾԲ. եւ ամիսսի եցաւ 'ի նոյն վանս Նարեկայ։ Իսկ յորժամ Սենեքարիմ արքայ փոխեաց զէրութիւնն 'ի փոքրն Հայաստան, ապա եւ միանձանցն Նարեկայ դիմեալ մերձ 'ի կողմանս քաղաքին Ակնայ եւ Տիւրիկեայ, չինեցին վանս յանուն Նարեկայ, ուր բերեալ հանգուցին զպատուական մարմնոն, թէ եւ այժմէ աւերակ, եւ կոչի ուխտ Արակայ, յորմէ լինին նշանք բժշկութեան 'ի փառս աստուծոյ։ Որոյ աստուածախօս մաղթանաց օժանդակութեամբ արժանացուք զմայլական տեսութեանն աստուծոյ. որում պատիւ փառաց ծնրադրական երկրպագութեամբ յաւիտեանս. ամէն։

ՍՐԲՈՅՆ ԳՐԻԳՈՐԻ ՆԱՐԵԿԱՑՒՈՅ ՆԵՐԲՈՂԵԱՆ

ԱՌ ՍՈՒՐԲ ԱՍՏՈՒԱԾԱԾԻՆՆ

Ա. ԳՈՒՄԱՐՔ խմբից դասուց երջանկայն պատուասիրեն քիւրաբերդուն բանիւք գովեստի զսկզբնալոյսն կենաց գովից 'ի կիցս բանից ըղձաձայնութեանց. և որպէս փողովք տաւղօք և քնարիւք զդայական սրտի շարժեալ զգործի՝ զգերազանցեալն 'ի լոյս անմատոյց ուրախութեամբ վերադրրուատեն։ Եւ զանճառ արարչութեան հրաշագործ ամենատեղծն տէրութիւն օրհնելով՝ պատճառ փառաբանութեան իսկութեան հաստչին զհաստուածոյս առնուն գոյութիւն. որպէս և ճշմարիտն բան ցուցանէ, 'ի ստեղծանելն ինձ զայս ամենայն, բոլոր զօրաց դասուց երջանկացն օրհնեցին զիս մեծաձայն, և ամենայն հրեշտակք իմ գովեցին զիս։ Եւ արդ եթէ հրամայէ և երագընթացն փառաբանէօք վերնաթռիչ պատգամաւորօք հոգիանիւթ և անեղծական կենդանեօքն նա օրհնաբանէ. որ թէպէտ և նոքա վեհք են բնակութեամբ կայից սաղրիցս, և նշոյլ երկրորդ լուսոյ առաջնոյն, այլ սակայն յոյժ անտեսաբար տպաւորութեամբ առ բնութիւն բարի բանին բարձրելոյ բարեզարդաբար բերկրանօք բերին. և որ գոհաբանի առ 'ինոցանէ սուրբ աստուածութիւնն, լայնաձիգ հեռաւորութեամբ և ընդարձակ միջոցաւ յաւէտ անչրպետ նշուլիւքն ծածկի 'ինոցունց։

Բ. Ապա զայն որ զանհան հրեղինաց 'ի հողեղէն յարկն պարունակեաց, և զանճառն 'ի սերովբէից զգալի մարմնոյ յօդիւն պատեաց, և զկերակրիչն դասուց հրեշտակաց կաթնասուն.տեամբքն դիեցոյց, որ երգ պատկանագիր 'ի ճահ գովեստից օրհնեալ պատուեսցէ։ Զմարմնարանն անտեսին և զհեմարանն մեծին, զսաղաւարն տիրական և և զկսրանն աստուածական, զկառնարանն ճաշակման ա՝նապական խրախճանութեան, զսրբարանն մաքրութեան և զընդունակն զգաստութեան, զնպատակն կուսութեան

և զօրինակն երանութեան, զհարսնարանն անլուծանելի՝ անժամանակականն փեսայի, զընակարանն հաճութեան կամայ անեղն աստուածութեան։ Զայսքան փառազարդ շնորհայ ընդունակն և ոչ նոքին աստուածութեանն օրհնառաք հրեշտակայն պարք որպէս պարան է պատուել Ժարհին, թող թէ մարդ երկրային 'ի կշիռս չափոյ բերանոյ հոգալանդուածս հիւթոյ մեղեսս մարմնոյ. քանզի անճառութեամբ անհասականաւ վեհագոյն ամենեցուն փակեալ գոանի. և ոչ զօրեն երկնայինք զարարչին անհաս ոնօրէնութեանն զանքնին ծնող արժանապէս վերաքարոզել։ Բանզի թէ ըստ առաքելական ձայնին Պօղոսի, մարդքն արձանացեալ ոչ յումեքէ պատմի. ապա որ զլրութիւն բանին էութեան աստուածութեանն յղացեալ կրեաց 'ի մարմնի՝ զիարդ զնեսցէ շարժութեամբ շրթանց լեզու մարմնեղէն զնա ճանաչել։ Զի թէ դասք պետութեանց անմահիկ վեհիկ վերնոյ բնակութեանն՝ եկեղեցեաւս յայս խորհուրդ խորին յառեցան, ապա յայտ է թէ մեծ է առնոցա հիացումն սքանչելի գործոյս այսորիկ, քան զհասումն երկրաւորաց բանից պատմութեան։

Դ. Բայց սակայն երդեսցէ բանս որքան զօրեսցէ 'ի բաղձանաց սրտի փափաքման՝ նմին ընծայ օրհնառաք փառաց տեսչութեան. նա զի թէ երկինք փառացն աստուծոյ լինին պատմարանք, և յանդրէն դարձ տարագրելոյ տոհմին Յուդայի Ժողովք ժողովրդոյ տեսին զփառս ա՝նեղին, ապա այժմ յերեւել բանին 'ի մարմնի մարմին ադամեան կերպիւ, հարկէ յոյժ ճահոգալէ՝ ոչ միայն անմարմնոցն, այլ և զգայնոցս արժանաբար ըղձականութեամբ հնչել զձայն բերկրանաց բարբառոյ բանից օրհնութեանց։ Բանզի խոնարհ այս երկիր եղեալ տիրակիր, գտաւ ըմբակից ընդ աստուածակիր երկինն վերին. վասն որոյ խրախուսեալ հոգեւորական հրճուանօք երկուցն դասուց 'ի մի խումբ պարու, տօնս տարեկանս փրկչին փայլման կատարեն, զզայական սեռս եղանակաց, և անմարմին դասք հրեշտակաց. յերեւելիս տեսականաց, և յիմանալիսն ծածկեցելոց։ Լինդ որս և մեք կցորդք այսօր եկեղեցի

գուսար վերին յարկի երկնայինն առագաստի, պարեմք հոգեպէս տարփմամբ՝ երգելով քեզ ընդ երկնայնոցդ ձայն սրբասաց։

Դ. Ոչ ամենասուրբ արարչընկալ տիրուհի և աստուածածին, որ զանսահմանելին երկնի բարձրութեան և երկրի լայնութեան, ծովու խորութեան և անդնդոց անհասութեան, զի 'ի քէն մարմնացեալն խակութեամբ էութեան յորովայն անձուկ սուրբդ քում սենեկի կրել զօրեցեր։ Զոր հայեցեալ երջանկին Յովայ՝ պատուարանեաց 'ի ձեռ առակաց, զանբաւութիւն մեծին սքանչացոյց, յումեմն դիմաց ասացեալ՝ եթէ չունիմ զնա, և զայլմ՝ թէ չէ ընդ ինեւ։ Որում երդակցեալ վեհին Յովհաննէս 'ի բանն Յայտնութեան ասէ հիացմամբ. փախեաւ երկին և երկիր 'ի մի սասանութիւն 'ի դիմաց էին, և տեղի ոչ գտաւ. քանզի արդարեւ յաւէտ անձկութեամբ ամփոփին 'ի բերումն բովանդակութեան արարչական բանին հանդստեան։ Իսկ դու ընտրեալ 'ի զարմէ և 'ի զանդուածէ մարքուր զաւակի սուրբ աստուածածին, տարար զնա 'ի քեզ ախորժ հանդստեամբ կամայն հաճութեան, եղեալ երկիր անձնական բանական բուսոյն, և զդայական անդաստան կենացն հայի, և վառարան բորբոքման անշէջ կայծական, և վայր դալարաբեր հայրական ծոցածին ծաղկին, և ծառ երկնուղէշ անթարշամ խնձորին, և գործարան գոյութեան լուսատու մարգարտին, և լեառն արձանունակ երկրպագիր վիմին, և այդ արփիսակերպն աստէղն առաւօտն, և յարկ դիտապետին բանական հօտին, և արքայարան լուսակերպ անմահ թագաւորին, և մայր կաթնամատոյց բնաւից ըստեղծողին, և հարսն սրբուհի հօրն Քրիստոսի։

Ե. Խնդա և ուրախ լեր ձայնիւ երգոցս օրհնութեան քում. երանութեան բանադրութեան, խրախացիր և ձայնիւ ողջունի գաբրիէլեան աւետեացն, բերկրեալդ 'ի կանայս, բնակարան արժանաւոր բանին խոնարհութեան, անկատարելի մարմնոյ աստուածութեանն խառնարան, խղարան օծելութեան քրիստոսական անուանադրութեան. որ նախ քան զծնանիլ բանին առ 'ի քէն անթերի

լրակատութեամբ հրեշտակական թեւոյն սքողմամբ ցանկ-
արկեալ պահէիր անարատ անբծութեամբ։ Զոր հանեալ
հաւանութեամբ երրորդական փառք աստուածութեանն,
ճանապարհ արար հանդստեան. քանզի հոգին սուրբ եկն
'ի քեզ յօրինեցն անախտ սրբութեան. և բարձրելոյն հօրն
զօրութիւն մերդ հովանացաւ. որգւոյն պատրաստեալ
զքեզ ընդունակ։ Եւ որ բնակեցաւն էակիցն հօր բարձ-
րելոյ՝ էր անժամանակ. և որ յօդաւոր մարմնով 'ի քէն
ծնաւ՝ սկիզբն ունի էութեան նախ քան զարուսեակ. ուս-
տի և զյօդաւոր մարմինն միակ՝ խառնեաց ընդ աստուա-
ծական բնութեանն իւր անքակ. և սեղհականեաց զա-
թոռն հօր իւրոյ Դաւթի յաւիտեան, թագաւորեալ տա-
նդա աշխարհի և երկրիս քաղաքի. արկեալ սոցա ուղ ճա-
նապարհի զիպոտակերան դորձի՝ հանել 'ի կամարն երկ-
նից տաճարի. և կանգնեաց զխորանն կործանեալ ադամ-
եան մարմնոյն 'ի նորոգութիւն չինութեան քրիստոսական
ուխտին դաշնաւորութեան։ Արդ այսպիսեաց բաղմաթիւ
և բարձրագոյն բարեաց ընդունակ և մատակարար միայն
դու մաքուր կուսութեամբ էին խնկարան տիրուհի օրհ-
նեալ սուրբ աստուածածին. քանզի իբրև զենչումն խառ-
նութեան խնկոց կնդրկի և զմուռի ընդ տաշխին և կասիայի
բորբոքեալ հրով մաքրութեան, բարդեցեր զձուխ բուր-
ման անուշահոտ սրբութեան 'ի հոտոտելիս աստուծոյ և
հօր հաճութեան. վարուք մաքրեալ, բարութեամբ լցե-
եալ, հեղութեամբ արձանացեալ, առաքինութեամբ կա-
տարեալ, քաղցրութեամբ աղբիւրացեալ սուրբ աստուա-
ծամայր։

Զ. Խնդա և ուրախ լեր յարկ անճառ ծնելոյդ 'ի քէն
անեղդ աստուծոյ, որ 'ի նմին յորդւոյն քո խնամոյ հրա-
շագործդ փառօք ամբարձար 'ի կատար աւարտման վեր-
նայինն երկնի լուսապէս, և թեւօք թեւթեւութեան հոգ-
ւոյն սլացեալ՝ յիմանալին վերաչուեցեր 'ի կայանս հանդ-
չել։ Ուստի և զանհասանելին իշխանական խնամման՝ զան-
կապաելին զգայութեան սրտի նկատման վայելս անտեսի-
ցին անձնապէս հոգիագրկեալ, զանեղծին փառաց ճա-

խութիւն քեզ սեղհականեցեր, սուրբ աստուածածին։

Է. Ներբողեալ ես մաքուրդ վայելումն կրող արարչին
առաքինութեան, որ սքանչելարուեստ հրաշիւք ներ-
դործեալ քեւ 'ի մեզ զփոփոխումն մեծ արդասեաց փա-
ռացին ընդ փոքուն յեղանակեցեր. քանզի զանհայրն մա-
նուկ մայրդ որդ եղէս դերադգուեցեր. և ըմբռնեալ բար-
ձողաց ձեռացդ բաղկօք զանպարագիրն էակ մարդացեալ՝
'ի համբոյր հպելոյ մատուցման շրթանցդ ողջագուրեցեր.
որում՝ գաւաք մեք ժառանգակիցք արբայ հայր զաս-
տուած առնայնել 'ի ձեռն քումդ միջնորդութեան, սուրբ
աստուածամայր։

Ը. Բարեհամբաւեալ ես մաքրութեան շուրջ նախնե-
թայ կուսից, որ զլրութեամբ ունողն զոյից կարօտաբար
կոթմամբ լցուցեր, և աչաց մարդկութեան զանտեսն 'ի
մարմնի եռուր նկատել. վասն որոյ զամենայն բերան գո-
հութեամբ ստացար քեզ օրհնաբանս անձկով տարփման,
սուրբ աստուածածին։ Երանեալ ես դու 'ի լեղուս տերի-
ծրս ընտրական շրթանց ծաղիկդ ցեռսեաց պտղոյն մեր կե-
նաց. որ 'ի դրութենէ խառնութեան քառից յեղանակեալ
տարերաց՝ անկցուրդ մնացեր 'ի մասնէ հողածնելոցս հա-
տարակաց. ոչ բերող ծանրութեան բնակակիր համաստեղ-
ծրս կարեաց, այլ քրովբէօրէն հրաբերան բղխող նշուլից։
Ուստի երագ ընթացիւք հետոց հեռացեալ՝ 'ի վայրն ան-
մատոյց յարփին վերին ընծայեցար, սուրբ աստուածա-
մայր։

Թ. Խրախացիր յաւէտ հրճուանօք բերկրեալդ 'ի կա-
նայս, որ դժուարընդել դատարարական խաչի վարժեալ
կրթեցար. որդւոյ քո կցորդակցութեամբ միատեւական
ժուժկալութեամբ կրելով զերաշխէպ վշտաց ծնելոյդ 'ի
քէն տեառն՝ մշտաչարչարն մեռելութեամբ անձնատուր
սօթով խարուկեալ. իբրև զորոջ անարատ քահանայական
նուիրմամբ 'ի վերայ սիրոյ սեղանոյդ մատեար, սարաբոյս
և ստուագիտակ դեղմնաբարձ մաքուր պատարագ. 'ի ճրդ-
նաւորական վարս ողջակիզեալ, քան թէ 'ի օրոյ հանդէս
խողխողեալ։ Վասն այսորիկ 'ի նուէր քոյ զենման հրեշտա-

կայն պարք պաշտպանեալ, ընդ առաքելոյն դումար դասակցեալ. զմիայն արժանիդ պատուեալ դովէին սուրբ աստուածածին։

Ժ. Խրախացիր համայն տարփանօք բերկրեալդ 'ի կանայս, որ 'ի կոյս և յանարօր արգանդէ բան բեղնաւորեցեր՝ ցաւոց անիծից արմատ օրհնութեան, հօրն Ադամայ որդի բերկրութեան։ Վասն որոյ շնորհ ունելով քեզ օրհնեալքս 'ի յորդիդ քո փրկիչ աշխարհի, երանեմք քեզ, սուրբ աստուածածին։

ԺԱ. Խրախացիր անբաւ բերկրանօք հարան լուսոյ ոսկեզարդ զգեստուք պաճուճեալ, որ յօրէնս երկրային աղցաւոր կրից՝ զերկնային ածեալ մատուցեր, և զանազանման նմանեաց մաղանգուած ազգի մարդկութեան 'ի չափ հասակի գեղոյ գեղեցիկ զատեղն վայելուչ 'ի Լիբանանէ մեզ պարգեւեցեր։ Ուստի զպատակեր նախահօրն 'ի քէն ստացեալ՝ նորոգ հաստատեալ, գոհաբանեմք զսուրբ տիրամայրդ։

ԺԲ. Խրախացիր յոգւոյն նախընծայ երկնային աւետաւորին, տաճար սրբափայլ. որ լուսով աստուածականաւուռճացեալ լցար, և երկրաւոր մարմնով երկնայնոյն աթոռ կազմեցար, և արեգակնապէս հոլովմամբ առ արուսեակն երագ ընթացար։ Վասն որոյ բացեալ զբերան պատաւոյն ամպածին որդւոյն, օրհներ զօրհնեալդ 'ի կանայս սուրբ աստուածածին։ Դա և դու լցեր զտունն Զաքարիայ բարբառովն գոհութեան, յօրինակ հանրական եկեղեցւոյ, որ է քո միշտ օրհնարան. զի երանեն ահա յայնմհետէ քեզ ամենայն ազգք ըստ բանի աստուածազգացիկ քում դաւանութեան. սկզբնարար կուսից անարատութեան, 'ի բերկրեալ լերուս շրթանց զուարթնոց միշտ բարերանեալ սուրբ աստուածածին։

ԺԳ. Բանդի արդ եկեղեցի դատաց անդրանկաց դի 'ի քէն մարմին 'ի բանէն անանջատ համապատիւ հօր փառաւորէ յերիս սրբասացս. առ որ հպաւոր քո դոլով ահաւոր խորհրդոյդ տեսող՝ զանճառն ուրախութիւն յաւետ վայելես։ Զի զոր նորա թեւաւորելով դիմաց ծածկութիւ 'ի բացաւստ ակնարկեն, դու յաւէտ համարձակ նմին կամենաձիր մայր ցուցեալ ծանուցար, և 'ի մէջ դասատակաց ձեռաց որպէս զմանուկ զծերն հինաւուրց գրգուանօք ընկալար, եղեալ կառք անձնաւոր կայից բազմելոյն յաթոռ քրովբէից։ Վասն զի ոչ ընդ քեզ միայն, այլ և 'ի քեզ. ոչ միայն փարեցաւ բազմեալ, այլ և բնակեցաւ տաղաւարեալ. ոչ միայն միացաւ 'ի զանգուած մարմնոյ, այլ և մարդացաւ՝ առեալ զկերպարան 'ի քէն ոկսելոյ. ոչ միայն մի զոգեցաւ Քրիստոս յերկուց գոյութեանց, այլ և ընկղմեցաւ յանապատան անսօր էութիւնն մարմնոյն վերբերումն. ոչ միայն միջնորդաւ անձինն ընդ հոգոյ միաւորեցաւ դիմակաւսակօք, այլ եռամսան խառնեալ էութեամբք միաւորեցաւ անշփոթելի։ Մի որդի մերոյս բնութեամբ յաթոռս հօրն իւր աջոյ յերկնաւորացն միշտ պաշտպանեցաւ։

ԺԴ. Յաղագս որոյ և մեք երկրաւորքս զմատակարարդ և զպատաւոր մեծս խորհրդոյ երանեմք ըղձական երգօք՝ զանժամանակն էութեան երջանիկդ ծնող. որ զամենայնի և ամենեցուն պատկերն հոգեշունչ երգօք՝ 'ի քեզ ընկալար, ոչ 'ի մասնէ, այլ 'ի լրութենէ. ոչ հատմամբ, այլ հաստատութեամբ. ոչ բաժանաբար, այլ ամբողջապէս։ ոչ փոփոխմամբ, այլ փոխարարութեամբ. ոչ 'ի ծիրս սահմանի տեղւոյ, այլ 'ի սենեակ լայնատարդ ոգւոյ։ Բանդի դրերոցն 'ի կշիռ ձեռին դերկիր և դերկին տարար յարգանդի. և ոչ միայն 'ի տես նկատման աչաց նայեցար 'ի նա, այլ և չշոշափմամբ ձեռացդ ծանեար, ոչ միայն ողջունեալ զանհուսն շրթանց, այլ և ըմբռնեալ, ոչ միայն զննեալ զհասարակաչէն խորան մարդացեալ բանին, այլ և անուանեալ կոչմամբ Յիսուս՝ զքրիստոսն աստուածոյ. ոչ միայն ստեսմբդ սնուցեր զանժամանակն ըստ աւուրց, այլ և անման հասակի զնոյն ընծայեցեր։ Զոր խոստովանի հանրական եկեղեցի զծնեալդ 'ի քէն աստուած ճշմարիտ՝ ընդ նախեղակ գոյակն միացեալ 'ի տեսութենէ իմա սոից քննութեան մեր փակեալ։ Յորոյ տիպն ապացուցի խաչոյն Յակոբ ըմբռնեաց զմարտուցեալն ընդ իւր գնդապէս։

և զանխուլ խորհրդով զաստուածատեան անուն ընկալաւ։ Այսպէս և որ 'ի քէն ծնեալդ մարմին 'ի յարգանդ սրբոյդ սենեկի ընդ աստուած խառնեցաւ. և խարեալ զեղումն մարդկան թշնամին՝ մարմնով գերազանց նմին բարձրացաւ. վասն որոյ ոչ տեսող աստուծոյ՝ այլ ճշմարիտ աստուած անուանեալ, զամենեսեան յիսրայէլ անուն փոխադրեցաց։ Սակս որոյ լի բերանով զպաշտպանդ փրկութեան այսմ մեծս խորհրդոյ՝ երանեմք զսիրուհիդ սուրբ աստուածածին։

ԺԵ. Որոյ տեսչութեամբն աստուծոյ նախագիծ 'ի ծովէ քարն պատուական հրափայլ և սպիտակ մարգարտին մաքուր կերպարան գոյացեալ ցուցաւ։ Քանզի արդարև դու ես ակն պատուական 'ի յաշխարհիս ծովէ ընտրութեան, որ զաստուածային հրոյն տարար կերպարան։ Ով որքան մեծ է 'ի քեզդ աւարտեալ խորհուրդ, սրբուհի. զի թէ առաջ մարգարէին հոգեկիր յղացմամբ Իսրայէլի ծընողք ասացան, ապա դու որ զբանն աստուած անձնաւոր՝ հայրենի բնութեանն հպատաւոր՝ 'ի սենեկի քում մաքրակաղնի մարմնապէս բացածանուցեր, զորպիսի արժանապատիւ դոլութիւնս ոչ ընդունիցիս։ Ով շնորհաշուք գեղով արփաւոր ծածկութիւ յանմատոյց գեղեցկութենէն պաճոյճ փայփայեալ. ով համեստ հեզութեամբ, խոնարհ անբծութեամբ, կերպասիւք լուսոյ 'ի հոգւոյն պարասքողեցեալ. ով զարդուք երկնայնովք ոսկեզօծ սրբութեամբ, արծաթափայլ մաքրութեամբ, ականակապ պատկ քեզ փառաց զրարձրելոյն հովանի 'ի գլուխ ընկալեալ. ով քառեակ մանեկաւ նշուլափայլ մաքուր ուլանոյն յեռմամբ, աստուծոյ հոգւոյ և մարմնոյ խառնմամբ, 'ի մի էութիւն երկոցն հիւսմամբ 'ի յորդւոյն լանջք սուրբ քո շնորհօք առլցեալ։

ԺԶ. Օրհնեալդ միայն 'ի կանայս շրթամբք քահանայուհւոյ մօր մարգարէին Յովհաննու, փառաւոր և 'ի դասուց համազարմանմանացեալիս ցանկալի երգօք ներբողական տաւղօք։ Զի թէ բանական մարդոյ դպութիւն պատիւր աստուծոյ 'ի սկզբանն ստեղծաւ, և այսր աղա-

գաւ ստեղծողին զշնորհս կալաւ, ապա ելս առաւել քեզ պարտական եմք երկրպագութեամբ ունել շնորհ, տիրամայր, որ աստուծոյ 'ի ծառայի կերպարան ստեղծման եղեր պատճառ. առ որ 'ի լրումն աւարտման մարդարէական կոչեն հաստատիւր, այն զոր ասէ, եղիցի 'ի վերայ առն ձեռն քո, և աջ քո 'ի վերայ որդւոյ մարդոյ 'ի քեզ խրախուսելոյ։ Այլ և կարողութիւնն և բազուկն հօր միածինն 'ի քեզ հանգուցեալ, և զամենայն որդիս մարդկան վկայս և երկրպագուս իւր զբացուցեալ։ Լոյսն նկարագիր և կերպարանն հօր գոյութեան 'ի քեզ բնակելովն, սրբութիւն և արդարութիւն լրման աշխարհի ընձեռեաց։ Ապա յիրաւի և արժանապէս հոգեշարժ քնարիւք զքեզ բարեհամբաւեմք, սուրբ աստուածածին։

ԺԷ. Ի մարդկային զարմէ հրեշտակ երկնային, յեղծականաց սեռիցս անմահ սերմամբէ, 'ի հաղայնն նիւթոյ տակի Սոփերայ, 'ի ծովային բերմանց շնորհալոյս մարգարիտ, 'ի յերուսաղէմն բուսոյ քաղցրաղատաղ ծաղիկ, 'ի յաւուրց նախնեաց ճիռ օրհնութեան, ցողոյն հանդարտեալ անձրեւաձիր, արեւուն ծագման ակն արփիափայլ, մերկացելոյ այգոյն աստղ առաւօտի, գիշերային մթոյն խաւսակ բերկրանաց, օրինի ստուերին տաս ճշմարտաճառ։ Սակս որոյ երբ զնիւթ գործնեայ այսքանեանց բարեաց օրհնեալ ես դու 'ի կանայս, նախատաստեղծին մերկացելոյ փառք անկապտելի, վշտացելոյ անիծապարտ մօրն տխրութիւն, որդւոյ նոցին խռովութեան՝ խաղաղութեան ձայնատու։ Եւ արդ ո՞ր բան բազդատեալով զանհամեմատ քո մեծութիւնդ լիցի կարող գերահռչակել, արարչին մայր, անհասին ծնող, անբաւին գրկարան, ամենակալին յանձանձիչ, փառազարդողին զգեցուցիչ, վերօրհնելոյն գրգիչ։ Ահա յաղագս այսոցիկ ըստ անսուտ քոյ բանի յիրաւի ասացուք քեզ երանի, մայրդ Յիսուսի։

ԺԸ. Անիրհեղի դիտմամբ տեսակ լուսալիր աչօք նկատեալ, կրտակ մակագիծ անեղծ պայմանաւ արձան հաստատեալ, սահման յարակայ մեծութեան կցորդութեանն, երկուց միութեանն անապրպրականի կապ պատկանակիր։

վերին պատկեր կերպիւ կշռորդեալ, թեթեւ պարզութիւն հիւթիւ բաղկացեալ, տառ տարբերական տողիւ ձեւացեալ, առումար տենչալի անսխալ գրոշմեալ, մատեան մեծութեան շնորհիւ նկարեալ, նամակ ընտրութեան բանիւք բարդեցեալ, արձան անձնական խմասիւք զոգեալ, կնիք մատանւոյ տերամբ կերպագրեալ. Զգեստ լուսանիւթ երկնից արքային, օթոց սրբութեան անմահ բնակողին, յարկ վայելչութեան անեղ չինողին, առիթ մարդկութեան բանի անեղին, գործի մարմնութեան վերին բնութեան, պատճառ պատշաճից անպատկառ ճոնութեանց, օրինակ ուղղութեան անայլայլակ վրիպութեան, անպակաս ճանաչութիւն լրման թերութեան, խկու հիւերկնային կենդանեաց դաւառին, մատնակից շնորհընկալ հայրական գթութեանն, անգարտակիրն ազդակցութեան երկնիչ վերսին, անտմանակն արգանտի ծանուցող ծընդեանն։

Ժ.Թ. Դու զՀօրն լուսոյ զորդի հարազատ՝ 'ի ստորինս կոյս աշխարհի մայրենի կաթամբ ջամբեալ գիւեցուցեր, և որպէս թեւովք խնայական պահպանութեամբ զպարուսնակողն պարփակեցեր։ Եւ զկենցաղոյս ընթացք ընդ լուսազարդ կենացն շաւիղ ձգեցեր, և ըստ նմանութեան արագման օդային թռչնոյ 'ի յանցաւորաց ասաի փոխեցար, և 'ի մէջ դասուց հրեշտակաց ունող ասուածոյ յայտնեալ ծանուցար։ Եւ լուսարփի ամպով առ 'ի նոցանէ պատուեալ համբարձար, և հոգեղէն հասուած 'ի բրովրէից ազի հանդուցար, և 'ի կանանց ազանցն կերպիւ արուսեկին սեսակաւ տեսար, և զնեղի բնութեամբ մարդկայնոյ յանճառաշնորհ խորհուրդ ծածկեցար, և 'ի սեղծողէն քո և համայնից հպատակօրէն ձեւով պաշտեցար, և հաստողին ծագաց աշխարհի մայրօրինակ անուամբ ձայնեցար, և մեզուցելոյ կնոջն առաջնոյ առանց յանցանաց զաւակ դոփեցար, և ամենայն անբծոյ ընտրութեան պտակ սրբութեան գոս դաւանեցար, և իբրև զՀանդարտ երինջ անարատ արարչաւանդ ընդունաւուցար, և իբր յաւանակ կամոգանբաւելն ասուածութեանն հետեւեցար, և 'ի խորոգ

ծոմէ աշխարհի շուշանական շաւղաք ամփարձար, և իբր 'ի դմնեայ փշոյ խստութեանց յաշխարհիս զրաղմանց ծաղկեցար, և իբր 'ի դառն արմատոց երկրի քաղցրաճաշակ պտուղ յայտնեցար, և երրորդութեանն անտես թագնութեան խորհրդակից սիրոյ կոչեցար, և ծածուկ հաւաքման բանին իբր լուսատու ձորձոմ պատեցար, և անքակ էին տէրութեան սահման սկսման վերակարդեցար, և 'ի սրբասնեալ միջոց քո սահանց զանկէտն 'ի տաչխին ծրար թագուցեր. և 'ի կուսական քում բարուսնակէ զանմահաբարն ողկոյզ հասուցեր, և միջնորդ կենաց երկոցունց ըստքանչելապէս համարձակեցար, և համոզիչ 'ի խաղաղութիւն մրրկածուփ շարժմանց կացուցար, և խրախակից վերնոյն բարձրութեան անկապտելի անուամբ պատուեցար։

Ի. Արդ յայսքանս և 'ի սոյնպիսիս, և յեւս ընտրելական երգս բանահիւսից դերահռչակեալ ես վսեմական վարուց նախընթաց և յառաջաչաւիղ սուրբ ասուածածին։ Վասն զի որպէս երեւեալն 'ի քէն միածին անդրանիկ բնութեանն հօր՝ սկիզբն ասի հետեւման խաչունակ մահակիր ճգանց, այսպէս երանեալդ և բարեբանեալդ դերօրինակ ցուցման տեսակի ասուածակրն կարդաց ծագեցար։ Քեւ զանմատոյց հուրն կիզանող անապատն ծաստմամբ ծախեցաք, քեւ զարագեալն 'ի թեւս օդայինս 'ի քառընթաց կենդանիս տեսաք, քեւ զանկցորդն տեսականաց 'ի մարդկային կերպ նկատեցաք, քեւ զգոլեալ բարձոլն մեղայ իբր զգառն ճաշակ ընկալաք, քեւ գատելոյն 'ի չարագործաց որպէս ասուածոյ ճշմարտի երկրպագեցաք, քեւ զանծանօթն հօր տերութիւն ազդակցասէս օրհնարանեցաք, քեւ զմուրհակ պարտուց անիծիցն 'ի յառաջանին ջուր ընկղմեցաք, քեւ զանտեսն աչաց հրեշտակաց տղայական տիսք գգուեցաք, քեւ զանսահման բանին բնութիւն 'ի հասարակածին տիպ համբուրեցաք, քեւ զԼդամն նոր հոգեղէն 'ի չափ հասակի առաջնոյն տեսաք, քեւ զարեգակն արդարութեան կենցաղակից մեր կոյսդ ասացաք, քեւ զանծամանակ բանին էութիւն՝ ակսեալ 'ի Դաւթայ պատմեցաք, քեւ զանհա-

մեմաան մարդոյ պատկերի մեջ նմանատիպ դործով դրեցաք։ Արդ այսքանեաց արբազնական մասանցս ճառեցեալ դու միայնակ պատճառ, անարատ կուսից նպատակ կրօնից, տիրամայր սուրբ աստուածածին։

ԻԱ. Քանզի թէ չէր ի քէն ահեալ ուղէշն երկնային, ոչ էր պղծաբերեալ զանճաշակելին ի շրթանցն մեր հաղորդութիւն. և թէ չէր երեւեալ հօրն արդարութիւն ի յերկինից, չէր սկսեալ ճշմարտութիւնն ի յերկրէ. և թէ չէր յղացեալ յանփորձականդ քում արգանդի, ոչ էր մարմնացեալ. և թէ չէր յայտնեալ մերով բնութեամբս, ոչ էր շօշափեալ և ըմբռնեալ անհան խմաստից. և թէ չէր կրեալ ի գերկի բարձողաց հողեղէն բազկաց, ոչ էր ծանուցեալ. և թէ չէր համբուրեալ երկրաւոր շրթամբք, ոչ էր ճառեցեալ. և թէ չէր հեռուեալ ի մարդկան ընթացս, ոչ էր քարոզեալ էակն ի յէից. և թէ չէր թափեալ լուն անապական ի վերադունէն, ոչ էր զմեզ օծեալ. և թէ չէր խառնեալ զմերս ընդ իւրումն, ոչ էր մկրտեալ. և թէ չէր խրախուսեալ մարդն ի յերկնայնումն, ոչ ևս էր սրբեալ. և թէ չէր խոնարհեալ բարձրն ի յընտանի փառացն, ոչ էր վերացեալ ի տոհրնայնոցս առեցեալն։

ԻԲ. Բայց մարմնացաւ, որքան մարդացաւ. նոյն և յայտնեցաւ, ըստ որում ծանուցաւ. աւետարանեցաւ, ուստի փառաւորեցաւ. խոկմաքրեցաւ, որպէս երդեցաւ. իսկ մկրտեցաւ, որ և վկայեցաւ. նոյն իսկ պատմեցաւ, որպէս ճառեցաւ. իսկ անանկացաւ, որով ճոխացաւ. իսկ հնազանդեցաւ, որով պաշտեցաւ. իսկ երկրպագեցաւ, որով խոցեցաւ. իսկ կենդանացաւ, որով թաղեցաւ. իսկ պատուեցաւ, որով պատժեցաւ. իսկ ամաչեցոյց, որով պատկառեաց. իսկ բերկրեցոյց, տրամեցաւ. իսկ զգեցոյց, որով մերկացաւ. իսկ ողջացոյց, որով բեւեռեցաւ. իսկ կանգնեցաւ, որով վանդեցաւ. և պլացաւ որպէս վերնայնին, թռեաւ որպէս հոգեղէնն, ծածկեցաւ որպէս զանքնին, փախեաւ որպէս զանհաս, ի յամպս երկնից եղ զդնայս, գովեցաւ որպէս մեծին, բոսորաբուխ կոչ-

ընկօք ներկեաւ, անկից վիրացն խոցով հարցաքննեցաւ, ի վերից անմահ հրեշտակացն հաւատացաւ. յաղթող մրցման և մարտի փառաւորեցաւ, դատաւոր արդարակշիռ յամենայն ազգաց վերապատմեցաւ։ Քանզի ի քէն հիմնադրեաց զսկիզբն մարդեղութեան անեղն խակութիւն. և յընտրեալ անպատուամ շնորհէ զայս ամենայն անփոխանորդելի պարգեւական ձիրս ընկալաք. և քեւ ամենայն այս պատարաստութիւն բարեբաստութեան բազմաբանեան յուսոյ հրճուանաց մեզ հանդերձեցաւ։ Եւ զամենայն փառս երանական լուսոյ նշուլից վերնոց և ներքնոց ծածուկ խորհրդոց բազմադովեստ պայծառ յօրինման նոր արարածոց անճառ շինուածոց սուրբ եկեղեցւոյ, ի քէն ծնիցելոյ կերպիս մերոյ և բարձրացելոյ անուանն ՅԻսուսի ծնկովք կրկնելովք մատուցանեմք։ Ուստի և քեզ բերկրեցելոյդ զսովորականն օրհնաբանութիւն բանիս երկրորդեմք։

ԻԳ. Օրհնեալ ես դու ի կանայս, գլուխ նոցին պանծանաց, և պայծառ պսակ։ Պսակ կուսութեան մաքուր հարսնութեան, պսակ ընտրութեան անփորձ գովութեան, պսակ անեղծութեան, լուսոյ նմանութեան, պսակ շնորհանորոգ էին ծնելութեան, պսակ երանական բանին հօր մայրութեան, պսակ սուրբ պանծանաց կենացն բարձրութեան, պսակ պայծառափառ վարուց խմաստութեան, պսակ տիրապատուական երկնահանճարն գիտութեան, պսակ պիտանական եկեղեցւոյ դեղեցկութեան, պսակ պաշտելութեան Յիսուսի նորոյ զարդարման, պսակ յոքնանկար յարութիւն եօթանց փայլատակման, պսակ առաջնորդական վերնոցն ազդակցութեան, պսակ անբծութեան շաւղայն արդարութեան։

ԻԴ. Արդ ամենեցուն վերակարգելոյ թուոցս այսոցիկ բնակարան բաղձալի, և երանելի, և ընդունարան ընտրական կամաց անբաւելն դքեզ խոստովանիմք երկրաւոր ծընունդս ստորաստեղծականն Ադամայ. որոյ անհամար և անթիւ ազանց ամրական և պահպանական պարիսպ կառուցար։ Քանզի յարժանահայոյ և յամենազօր քո բա-

բեխսուութիւնդ միշտ ապաւինեալ մնամք 'ի հաստատութեան, խնամեալք և հանգուցեալք ընդ հովանեաւ պաշտպանութեան ամենայն պատուարի սուրբ աստուածածնիդ։ Պատուար պճնայօրէն 'ի զանազան մարգարդ ականց յարմարեալ. պատուար հրապարփակ անմատոյց ընդդիմադրացն հինից. պատուար բացանշոյլ անհուպ և անհաս մատուցման դժնեայ դրժոգաց. պատուար ամենահրաշ ըստ Եղեկիէլի, որ տիրեալ զմուտ քո ճշդրտապատումն գրեաց. պատուար շրջապարիսպ ըստ Դաւթայ, որոյ հիմն անշարժութեան 'ի բարձրելոյն հաստատեցաւ. պատուար ամրակառոյց քաղաքին վերնոյ ըստ Պօղոսի, որում զհանուրս բնակիչս արարեր։ Քանզի զաստուած ծնար 'ի մարմնի, և զծնունդս մարմնաւոր Միածնի որդիս արարեր վերնումն հոգեւորի։ Որոյ աղագաւ օրհնեցաւ արդարդքո կուսութիւն 'ի շրթունս նոցին, և խոստովանեցաք յամենեցունց մարմնաւորսն և տաճար հօր իսկակցին։

Եկ· Որով արդարապէս 'ի քեզ ընծայեալ զրան պատմոցին, եղեր մեր օգնական և տուն ապաւինի յուղիղ հեղեզաց յաւուր անձկութեան. մաքրութիւն կուսից և սկզբնաշաւիղ դասուց երջանկաց, մայր հիմնադրութեան հաստատութեան եկեղեցւոյ, և ծնող անարատ բանին աստուծոյ։ Զքեզ յաւէտ օրհնութեամբ միշտ պատկերք 'ի նուիրեալ տեղիս սրբութեան քում տաճարի, և 'ի թեւս պահպանութեան լայնատարած քում մաղթանաց ապաւինելով, զձեռս մեր 'ի սմա տարածեմք. և անդադարեալ յուսով հաւատամք ապրիլ։ Արդ աղաչեմք ընկալ զերգարան օրհնութիւն մերումս լեզուի. և հաճեալ տացես սմա զձիրս շնորհաց Միածնի և Բեթղեհէմի։ Ուստի արժանացուք ընդունել մասն փրկութեան յաւուր գալստեան մեծի յայտնութեան փառաց անեղծի, փրկչին անմահի, քում միածնի, միոյն աստուծոյ, տեառն Յիսուսի։ Եվ իբր զպատճառ սկզբնաշաւիղ այսքանեաց բարեաց՝ 'ի սոյն կամարի գեղապճնելոյ զքեզ պատուեսցուք, անժամանակ էին բարձրացեալ ծնող։

Նորին վերապէն 'ի վերայ դրոյ անուան իւրոյ։

ԳԵՐԱԶԱՆՑ չափոյ կշռման երկրային բնութեան, և քրովբէականն նախադասութեան եղեալ վեհական. որբուհի պայծառ առագաստ Փրկչին Քրիստոսի, և նորուն իսկ տեսաւորիչ վասն մեր. ծունր կրկնեսցի արժանապատիւ քումդ պատկերի. հայցեա վասն մեր առ ծնեալդ 'ի քէն աստուած 'ի մարմնի։

Բոլորէից յոգնաթիւ մասանց բերդրութիւն, ազգաց և աղանց արմատոյ օրհնութեան. 'ի ծագմանէ փառացն երկնայնոյ անսուտեր նշոյլ տարփալի շողեալ 'ի ստորինս տեղի. անորիչ հպմամբ մերձաւոր անմատոյց լուսոյ, անճառ խոստմամբ ապառնեացն յուսոյ 'ի մահու պարտեացն զերծո զառ. քեզ ապաստան ծառայքս քումդ որդւոյ։

'Ի յերկրաւոր նիւթոյ մարմնաւոր վարուցն՝ երկնայնոցն կրօնից եղեր հպատոր, Մարիամ առիթ տեսութեան նոցին զանշնին որդւոյն կերպարան։ Ուստի տեսին զանկէսն սկսեալ, և երանեցին զարմատդ և զպատճառ. յորմէ և մեք հայցեմք զնորոգութիւն կենաց, և պաշտպան զարիրամորդ ձեռնտուութիւն։

Գլխաւորեալ այսօր 'ի քեզ զիմանալին վարթամ մեծութիւն. որ սլացեալ հասեր 'ի բարձունս երկնից, իբր անընդունակ ապականութեան և մահու լուծման. մարմին, յորմէ պատկառեաց ամենայն պարտիչն մահու. և ցուցար բնակիչ արժանապատիւ կենդանեաց երկրին՝ տեառնդդ կենակից սուրբդ տիրամայր. արդ հաստատեա միշտ զողորմութիւն որոց պանդխտիմք 'ի վիհս ներքին։

Ունող հրճուանաց անթիւ խրախութեանց աստուածային անկեան խոստմանց 'ի բուրաստանս անդաստանաց տիրական տնկոյն, որոյ ատեղունք շառաւիղացն երկրային հնարից գերազանց. անդր մուծցես զքո դաւանողքդս, սուրբ տիրուհի մայրդ Յիսուսի։

Բոտեմք 'ի քէն աղերսիս բանի, որ ես քաղցրալուր

դրաւ աշխարհի. միայն երանեալ և բարեբանեալ, հօրն հաճութեամբ հոգեանաւորեալ. որդւոյն ծնող, հոգւոյն վերընդունող, երրորդութեան փառացն տարող. վերանկարեա զսա յաւուրսն անախտարդանդէ զկարդացեալսն անուն 'ի դիր մատենի վերնում գալոցիդ։ Եւ զերգագրութիւն սակաւամանաւեաց այսր գոլեսոյ արձան հաստատեա միշտ անկործան սրբոյդ առաջի. ընծայեալ մարմնոյս զմրաշարս գիծ, և զդայական շնչոյս զդայակեր բանիս։ Զի երբ 'ի գոյից երկուց զուգելոց 'ի մի խառնութիւն միոյ կենդանւոյ, միշտ փառաւորեալս դու սոքին օրհնութեամբ, որպէս անեղծ պաշտօնէիցդ օրհնաբանութեամբ։ Թերեւս 'ի ձեռն զօրեղ քոյին հայցուածոց լիցի մեզ անդատապարտ համարձակութիւն յատենի մեծ և ահաւոր սուրբ դատաւորին։ Եւ դոցուք արժանի անբիծ վարուք, և ուղիղ դատանութեամբ՝ հաւատացն հաստատութեամբ հանդիպիլ և անդանօր ընծայիւք բանից քումդ երանութեան. փառաւորել ընդ քեզ և ընդ քոյսն յանդիման դիմաց պաշտելի և սրտակերի քում աստուածատիպայ և լուսանշոյլ մեծ պայծառութեանդ զեւութիւն անքակ և անքննելի սուրբ երրորդութեանն 'ի միում աէրութեան և արարչութեան։ Որում վայելչական պատիւ, և գոլեսոյ անդադար երգոց այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն։

Հանաւանութիւն աղօթից եռամեծի եւ քաջ վարդապետի

Մխիթարայ Գոշի խոստակրտն ճշնաւորի եւ բանիցուն հրատարակեալ՝ առացեալ 'ի սուրբ Պատարագին։

Ցկեր Աստուած իմ Յիսուս Քրիստոս բան հօր և կերպարան, կենդանի և կենդանարար, յոյս և փրկութիւն ամենեցուն որ կարդան առ քեզ։ Որ շնորհես առաւել քան զարժանն, և տաս խնդրողացն զպիտոյս կարեաց։ Զի ոչ միայն արտարեր և ասացար 'ի վերոյն յանցանելն մեր՝ չարչարանօք խաչի քո, այլեւ միշտ դքեզ եռաւոր փրկչանս կենաց մարդկան։ Զան որոյ մեծ եղեւ մինչև յերկինս ողորմութիւն քո, և յամենայն երկրի ցուցաւ փառք քո։ Եւ այնքան գերազանցեաց պարգեւաց քոց նշանակ, մինչ զի ոչ միայն մարդկայինս հիանան աղդք, այլ և երկնային զօրքն և առաւել մերձակայքն։ ընդ որս սոսկացեալ փառաւորեն անբաղձելի ձայնիւ ասելով, սուրբ՝ սուրբ՝ տէր զօրութեանց. զոր և ուսեալ մեր՝ երգեմք 'ի ժամ անմահիդ զենման՝ կցորդելով անանցանելոյն երգանակաց։

Զի զառ մեզ զանճառն տեսանելով զիսորհուրդ՝ զօրինակ մահուն ճշմարտի, ընդ մեր եղեալ՝ մարդկապէս ընդ մեզ եղանակեն զերգս օրհնութեան։ Զի եթէ զօրինակն անդիտանան դոլասանութեան՝ միայն զսուրբն կարդան զանուն, ուստի զերեսան ծածկեն և զոտսն. մեք զնո՞ր աստուցուք զօրհնութիւն և զդոլութիւն, բաց միայն զքեզ օրհնեսցուք սարսափմամբ, և հաւատովք մերձեսցուք յանտեսանելիդ և 'ի տեսանելիդ անճառութիւն։

Օրհնեմք զհայր՝ զառաքող փրկողիդ։

Օրհնեմք և զհոգիդ սուրբ՝ զկատարիչ և զսրբիչ զդալուստն օրինակի։

Օրհնեմք զանիմանալի զքո խոնարհութիւնդ։

Օրհնեմք և զմեծ քո քաղցրութեան կամդ։

Օրհնեմք՝ որ զկենդանարար մարմին և զարիւն քո սուրբ շնորհեցեր մեզ 'ի քաւութիւն։

Օրհնեմք՝ որ հուր աստուածութեան քոյ՝ ոչ կիրս զրնութիւնս հողեղէն։

Օրհնեմք՝ զոր ոչ տանին երկինք ամենայն, այլ տանին նիւթական և նուաստական եկեղեցիք։

Օրհնեմք՝ որ նստիս 'ի քրովբէս, և բազմիս 'ի սեղան սրբութեան։

Օրհնեմք՝ զոր ոչ ունին երկինք վերին՝ և ինեակդ ասք անմարմնոցն, բառնան մատունք քահանայից։

Օրհնեմք՝ զոր և սերովբէն ունելեօք մատուցանէր 'ի բերան մարդարէի. իսկ ասա ձեռամբ բաշխիս հողեղինաց և մատամբ մատչիս ճաշակողաց։

Օրհնեմք՝ որ ոչ դարձիս յաղտեղութենէ մարմնական կրկին, այլ մաքրես սրբութեամբ քով։

Օրհնեմք՝ որ զգէսպէս յանցանան անտես առնես զաղ-
դի մարդկան՝ որք հաւատով ապաւինին 'ի քեզ։

Օրհնեմք՝ որ միջնորդութեամբ կենարար մարմնոյ և
արեան քոյ՝ հաշտեցուցանես զհայր քո ընդ օտարացեալս
մեզ։ տալով վճիռ անստեղի. ոչ ուտողացն և ոչ ըմպո-
ղացն ոչ ունել կեանս, և ուտողացն և ըմպողացն զրնակի-
հիլքն 'ի քեզ, և զքեզ 'ի նոսա։

Քանզի տիրապէս մարմին և արիւն քո սուրբ կատար-
եալ արձակումն է և ազատութիւն 'ի կապանաց մեղաց։

Զի եթէ սուրբք ամենայն առ հասարակ յիշին, և քո-
յոցդ բարեաց կարօտին, զիարդ և ոչ ես անկեալս 'ի շր-
նորհաց և ունայնս 'ի բարեգործութեանց։

Զի եթէ այժմ ոչ ողորմիս, յորում բաղեալ ես զգու-
ռքն անճառ ձրիոյ, երբ տայցես յայլում ժամու. քանզի
անվրէպ յայսմ ժամու է առնուլ 'ի քէն զինդիրս, որպէս
և սուրբք 'ի քաղցրութեան ժամանակի։

Զի եթէ յորժամ ընդ հանուր երկինք և երկիր առհա-
սարակ բարեխօսեն՝ ոչ լսես, այլ յորում ժամու զամե-
նեսեան ժողովեցիս։

Զի եթէ մինչ հիանան անմարմնոցն դասք ընդ առա-
տութիւն պարգևաց քոց, և զօրհնութիւնս մատուցա-
նեն, ոչ առնում. յորժամ 'ի կշիռ դնես՝ զիարդ ընկալայցս։

Զի եթէ յորժամ դասք հրանիթիկոցն դողեն ասելով
ողորմեա քո արարածոց, մասն ինձ ոչ տացի. ընդ որոց
այլոց առիս։

Աղաչեմ զքեզ տէր, մի ունայն դարձուցաներ զիս յա-
մենասուրբ երեսաց քոց, - անչափ պարգևաւոյդ իշխան։

Յորժամ յարդեալ է իրրև զդեռս 'ի լրութենէ ծովու
մեծիդ պարգևք, ուստի և ինձ կամիլ մի բաւական է.
զի տակաւն քո անչափ ունի մեծութիւն, և առաւելեալ
է քան զիսորս ծովու։

Զի եթէ 'ի ծագիլ լուսոյ արեգականդ ոչ լուսաւորիմ,
'ի գիշերի որպէս պայծառացայց։

Եւ եթէ ձրի բժիշկդ մերձ ես՝ և զքեզդ կենայ ոչ
տացես, այլ ո՞ւր գտից բժիշկ զի բժշկեցայց։

Եթէ յարուցիչդ պատահեալ մեռանիմ, և ո՞ զիս յա-
րուցցէ։

Եթէ բնութեամբ ճոխացուցիչդ զաղքատութիւնս ոչ
բարձցես, առ այլ ոմի երթայց 'ի փարթամաց։

Ընդ խաղաղութեան ուշխարհս զոր չնորհես, տուր
և ինձ խաղաղութիւն յամբոխից կրից. ընդ հաստատու-
թեան եկեղեցւոյ՝ հաստատեա և զարժեալ անձինս։

Ընդ քահանայապետաց և քահանայից՝ սարկաւագաց
և դպրաց՝ և ամենայն ուխտի մանկանց եկեղեցւոյ պահ-
պանութեան, զորութեամբ քո և զիս ընդ հոխանեաւ
քոյ ամրացս։

Ընդ թագաւորաց և իշխանաց՝ զօրավարաց և զօրա-
կանաց յաղթող և զիս 'ի վերայ աներեւոյթ թշնամւոյն ա-
բասցես։

Ընդ ննջեցելոցն հաւատացելոց յիշեա և զիս տէր ըղ-
մեռեալս մեղաց. զորս 'ի խորոյն հաներ անդնդոց, ընդ
նոսին հան և զիս 'ի չարին բանդէ՝ միջնորդութեամբ կե-
նարար մարմնոյ քոյ և արեան, արժանաւորէս դոհանալ զո-
ղորմութենէ քումմէ։

Գոհանամ զքէն տէր՝ որ արժանի արարեր զիս տես-
լեան սուրբ խորհրդոյ քոյ։

Գոհանամ՝ զի զսոսկալին և զահաւորն լուսոյդ զօրհ-
նութեան։

Գոհանամ՝ զի զաստուածախօսութիւն քո լսել ար-
ժանացայ։

Գոհանամ՝ որ զհոգիս յաւսալ լցեր, և զսիրտս ուրա-
խութեամբ։

Զոր օրհնութիւն կամ զգոհութիւն քեզ մատուցա-
նեմ՝ ասատուած իմ Յիսուս, զի արժանի եղէ կենաց հա-
ցիդ և անմահարար բաժակիդ։

Գիտեմ՝ զի չար է ինձ մերձենալն չարեօքև տար, ա-
կուսանք հեռանալն. ճանաւանդ զի անառուտ ահմանե-
ցեր, եթէ որ ոչ ուտէ զմարմին իմ և ըմպէ զարիւն իմ,
կեանս ոչ ունիցի յանձին իւրում։

Ահա յայտնապէս խոստովանիմ, զի ես մեռեալ եմ, և

քեզ է յարուցանելն. զի փառաւորեցից զքեզ ընդ հօր քում ամենազօրի, և ընդ ամենասուրբ հոգւոյդ ճշմարտի, այժմ և միշտ և յաւիտեանս. ամէն։

Ամենակալ ամենախնամ աստուած՝ յամենայնի օրհնեալ. որ յամենայնի ես և ամենեցուն անհաս՝ և բոլոր-դակեալ պատհես զամենայն արարածս՝ զհոգեղէնս և զնիւթեղէնս, զանանիւթս և զնիւթեղէնս. զի մահկանացուաց կեանք ես և անմահութեան յարատեւութիւն։ Բայց զդուռն ողորմութեան քոյ՝ զմած, և ծագեա լոյս խաւարելոյս։ Զծանրացեալս բեռամբք մեղաց՝ թեթեւացո. զսեւացեալս աղտեղալ կրիւք՝ սպիտակացո. զսառուցեալս յասատուածային սիրոյդ՝ ջերմացո. զմթացեալս ա-նասնական սահելմամբ՝ զդաստացո։ Զմբռնեալս 'ի ծուզակ որսողին՝ փրկեա և ազատեա. զմանրեալս 'ի ժանեաց կերչին՝ կորզեա և կենդանարարեա. և զհոգիս խաւարեալ մեղաք՝ անճառ լուսով քով լուսաւորեա, և միշտ առ քեզ հայեցո։ Զգերեալ խորհուրդս 'ի գերողէն՝ առ քեզ դարձո. զմբռնեալ կամս 'ի խարդախողէն՝ զերծո. զյօժարութիւնս՝ քաղցրութեամբ 'ի քեզ միացո. զբանական մասն հոգւոյս՝ խոհեմացո. զսրտմտականն արիացո. զցանկականն սղջախոհացո, և առ քեզ դարձո. զերիս մասունս՝ արդարութեամբ ամրացո. զնսեմացեալ միտս՝ պայծառացո։

Զներարանագրեալ բնութիւն բանիս՝ հոգւով քո խառնեա. զարտաբերեալս յօգուտ լսողաց՝ շնորհօք քո ներկեա. զզգայարանս կարկառման մտաց՝ առ քեզ հայեցո. զզգայութիւն պատուհանաց՝ ազդմամբ քո լցո։ Ցեռանելեաց՝ ցոյց զողորմութիւն քո. լսելեաց՝ լսելի արա զձայն քո. ճաշակելեաց՝ քաղցրացին բանք քո. հոտառելեաց՝ բուրեցի հոտ կենաց քոյ, միշտ առ քեզ պաղատիլ և աղաչել և երկիրպագանել՝ բաղխմամբ կրծից, տարածմամբ ձեռաց, տատանմամբ մատանց, կականմամբ ձայնից, հառաչմամբ սրտից, հեծութեամբ ոգւոյ, արտասուօք աչաց, յայտնութեամբ դաղտնեաց, խոստովանութեամբ մեղանաց, և 'ի քէն ընդունիլ թողութիւն

սխալանաց, քաւութիւն յանցանաց, հանդիսա փառաց, և զուարճանալ տեսութեամբ աչաց, և փայելել 'ի փառս երրեակ անձնաւորութեանդ յաւիտենից յաւիտեանս. ամէն։

Տէր Առաքել վարդապետի ասացեալ ներբողեան 'ի սուրբ Գրիգոր Նարեկացին։

Արփեանկան լոյս երկնային, Յիսուս Քրիստոս հօր միածին, լցեր շնորհիւ քո անքնին, զսուրբ Գրիգոր Նարեկացին։

Բղխեալ աղբիւր անհիւթական, անճառ հոգւովդ աստուածական, մեղուցելոց յոյս փրկութեան, յանցաւորաց աղդի մարդկան։

Գանձ անսպառ անապական, անհիւթ նիւթով շարադրական, զի որք առնուն փարթամանան, շահով երկնից արքայութեան։

Դեղ խոցելոց 'ի բանաբկուէն, և անջատումն 'ի չար ախտէն, մեղ օգնական լինի և զէն, ընդդէմ այսոց նեռատաղ ոգէն։

Երանելի տեր սուրբ Գրիգոր, դուռն բացեր մեզ հոգեւոր, ռահիս ցուցեր մտաց բոլոր, բանիւ քոյին արդիւնաւոր։

Զարքայն երկնից աչօք տեսար, զհոգին աստուածսուրբ ընկալար, հօրն լուսոյ ուռ կաղմեցար, յորմէն Քրիստոս պատուաստեցար։

Էին հրրովքն մաքրեցար, անտես բոցովքն վառեցար, ընդ աստուածոյ խօսակցեցար, մեղուցելոց ցուցեր դուռնար։

Ընտրեալ ծաղիկս 'ի սուրբ դրոց, հաւաքեցեր 'ի մի շարոց, զեղ կաղմեցեր հիւանդ հոգւոց, պարդեւեցեր ձիր մարդկայնոց։

Թախանձանաց բանս լալագին, բարբառեցար դու 'ի խորին, խորատակեցեր զժանիս չարին, զդիւաց զնդին Լիդէօնին։

Ժամանակաւ յետին ցուցար, քան զառաջինսն պատ-

ուեցար, յերեկոյիս լոյս ծագեցար, քան զմիջօրեայ պայ-
ծառացար։

Խմաստութեամբ քո անքնին, անբիծ վարուքդ խակ
'ի մարմին, եղեր պարծանք տանս Արամին, ասքանաղ-
եան Հայկ արծենին։

Լուսաւորչին համանրման, Գրիգորիոս արթուն ան-
ուան, զի ոչ նովաւ 'ի լոյս դարձան, եւս առաւել քեւ
ցնծացան։

Խաչեալ մարմնով ընդ Քրիստոսի, զօրհանապազ միշտ
յաղօթի, Գրիգորիոս լոյս դերարփի, լուսաւորիչ մեզ 'ի
հոգի։

Ծագիկ յաշնան ժամ յայտնեցար, անմահութեան հոտ
բուրեցար, Գրիգորիոս ծառ ծաղկեցար, պտուղ կենաց
պարգեւեցար։

Կեանք մեղուցեալ մարդկան ցուցեր, յուսահատից
յոյս կանգնեցեր, Գրիգորիոս բանս երգեցեր, յանցա-
ւորաց կանոնս եդեր։

Հաղբն չարին անխզելի, որ ընդ մարդկան պատու-
տեցի, Գրիգորիոս սուր երկտայրի, սուրբ աղօթիւքդ
խորտակի։

Զայնիւ քոյին հրսկողական, սանդարամետքն ահիւ
դողան, Գրիգորիոս դու աննման, հոգանիւթեայ բնու-
թեանս մարդկան։

Ղամբարափայլ ճաճանչ փառաց, 'ի դաւառին ըռըշ-
տունեաց, քան զարեգակն ընդ աստեղաց, նոյնպէս բան
քո ընդ այլ կտակաց։

Ճրագ եղեալ յաշտանակի, ըստ հրամանի տեառն
Յիսուսի, Գրիգորիոս մարմնով յերկրի, հոգւով 'ի դաստ
հրեղէն գընդի։

Մշտահոսան հոգւովն անճառ, յարմարեցար բանիւ
մեզ ճառ, Գրիգորիոս մրտաք պայծառ, փարատեցար
զմեղաց մրառայլ։

Ցանեալ լուսոյդ լոյս կոչեցար, յաշտանակի մարմնոյդ
եղար, եկեղեցւոյ ջահ վառեցար, խաւար հոգւոց դու
լուսարար։

Նախանձաւոր հարանց վարուց, ճգնաւորաց նախնի
դասուց, Գրիգորիոս ցանկ խրատուց, բանս խօսեցար
վասն նոցունց։

Շառաւիղօք բարուեսական, առեր շնորհս և դաւա-
զան, քարոզ լինել որդւոց մարդկան, կոխելով զօձն ան-
դընդական։

Ուրախանան յաւէժական, ազգս Հայոց թորգոմական,
յորժամ լսեն զքո խօսեալ բան, որ դեղ կենաց է փրկու-
թեան։

Զարին յաղթեմք քոյին երգով, և զնա ուժգին խոցո-
տելով, զլսպիս մեղաց մեր մաքրելով, քաղցրանուագ
այսու դեղով։

Պարուց վերնոյն հրակերպեան, եղեր մարմնով հա-
մանրման, Գրիգորիոս կանգնեալ արձան, ըռըշտունեաց
ծոմն յանդիման։

Ջնջեալ 'ի մէնջ զաղտոս մեղաց, սուրբ աղօթիւք քո
յոտընկաց, Գրիգորիոս տեղ պարծանաց, ակն լուսոյ
Հայաստանեայց։

Ռետին կենաց մեզ կաղմեցեր, առատապէս մեզ բաշ-
խեցեր, Գրիգորիոս կոչ արարեր, զբաղցեալս հոգւով
կերակրեցեր։

Սուրբ և մաքուր բանից քոյին, այլասեռից ազգ ցան-
կային, եռափափաք սիրով երկին, և գծագրեալ առեալ
գնային։

Վրշտացելոց դու մխիթար, և նեղելոց անդորրարար,
տէր սուրբ Գրիգոր հայր բարերար, այսահարից դեղ և
հնար։

Ցաղանդ շնորհաց զոր ընկալար, բազմապատիկ զայն
շահեցար, Գրիգորիոս կատարեալ այր, աստուածութեա-
նէն կամարար։

Բամից ստեղծչին դու խօսակից, ճգնաւորաց աղօ-
թակից, վարդապետաց հանուրց վարժից, Գրիգորիոս
պետ բաղձալից։

Ցնծան մանկունք սուրբ հաւատոյ, ընդ լուսակիր ա-

զօթը քո, Գրիգորիոս դու սիւն լուսոյ, Հայաստանեայց եկեղեցւոյ։

Իւանդ հոգւոցը մարդկային, բարեխօսեա տեառն Յիսուսին, սուրբ աղօթից քոց կցորդին, բանք տիրամօր աստուածածնին։

Փայտին կենաց սրբոյ խաչին, և ձայն սրբոյ կարապետին, Ստեփաննոսին՝ սուրբ Գրիգորին, յորդիս լուսոյ զմեզ ծնողին։

Քեզ ըզքրիստոս փառաբանեմք, ընդ հօր հոգւով երկրպագեմք, երրորդութեանն փառս վերերգեմք, աստուածութեամբ մի դաւանեմք։

ԱՒԵՏԱՐԱՆՔ ԲԺՇԿՈՒԹԵԱՆ

Սրբոյ աւետարանիս Յիսուսի Քրիստոսի որ ըստ Մատթէոսի

ՏԷՐՆ ՄԵՐ ՅԻՍՈՒՍ ՔՐԻՍՏՈՍ

Եւ շրջէր Յիսուս ընդ ամենայն կողմն գալիլեացւոց. ուսուցանէր ի ժողովուրդս նոցա՝ և քարոզէր զաւետարանն արքայութեան, և բժշկէր զամենայն հիւանդութիւնս՝ և զամենայն ախտս ի ժողովրդեանն։ Եւ եկն լուր նորա ընդ ամենայն երկիրն ասորւոց, և մատուցին առ նա զամենայն հիւանդս՝ որ նեղեալ էին ի պէս պէս ցաւս և ի տանջանս, և զդիւահարս և զլուսնոտս և զանդամալոյծս. և բժշկեաց զնոսա։ Եւ երթային զհետ նորա ժողովուրդք բազումք ի Գալիլէէ և ի Դեկապոլեայ և յԵրուսաղեմէ և ի Հրէաստանէ, և յայնկոյս Յորդանանու, և բժշկեաց զնոսա։

Այլ իբրև էջ ի լեռնէ անտի, գնացին զկնի նորա ժողովուրդք բազումք։ Եւ ահա մատուցեալ բորոտ մի, երկիրպագանէր նմա, և ասէր. տէր, եթէ կամիս՝ կարող ես զիս սրբել։ Զգեաց զձեռն իւր և հատոյց ի նա Յիսուս՝ և ասէ. կամիմ, սրբեաց. և վաղվաղակի սրբեցաւ ի նմանէ բորոտութիւնն։ Եւ ասէ ցնա Յիսուս, զգոյշ լեր՝ մի ումեք ասիցես. այլ երթ ցոյց զանձն քո քահանային. և մատո զպատարագն, զոր հրամայեաց Մովսէս, ի վկայութիւն նոցա։

Եւ մտեալ ի Կապառնաում, մատեաւ առ նա հարիւրապետն մի, աղաչէր զնա, և ասէր. տէր, մանուկ իմ անկեալ կայ ի տան անդամալոյծ՝ չարաչար տանջեալ։ Ասէ ցնա Յիսուս. ես եկիցս՝ և բժշկեցից զնա։ Պատասխանի ետ հարիւրապետն և ասէ. տէր, չեմ բաւական՝ եթէ ընդ յարկաւ իմով մտցես. այլ ասա բանիւ, և բժշկեսցի մանուկն իմ։ Քանզի և ես այր մի եմ ընդ իշխանութեամբ, ունիմ ընդ ինքս զինուորս. ասեմ սմա երթ՝ և երթայ, և այլում թէ եկ՝ և գայ, և ծառայի իմում թէ արա զայս՝ և առնէ։ Իբրև լուաւ Յիսուս՝ զարմացաւ, և ասէ ցայնոսիկ՝ որ զհետն երթային. ամէն ասեմ ձեզ՝ և ոչ յիսրայէլի այսպիսի հաւատս գտի երբէք։ Բայց ասեմ ձեզ, զի բազումք յարեւելից և յարեւմտից եկեսցեն՝ և բազմեսցին ընդ Աբրահամու՝ և ընդ Սահակայ՝ և ընդ Յակոբու յարքայութեան երկնից։ Եւ որդիքն արքայութեան ելցեն ի խաւարն արտաքին. անդ եղիցի լալ և կրճել ատամանց։ Եւ ասէ Յիսուս ցհարիւրապետն. երթ, և որպէս հաւատացերդ եղիցի քեզ. և ողջացաւ մանուկն նորա յաւուր յայնմիկ։ Եւ եկեալ Յիսուս ի տուն Պետրոսի, ետես զի զաքանչ նորա անկեալ դնէր տապացեալ. կալաւ զձեռանէ նորա՝ և եթող զնա ջերմն. յոտն եկաց՝ և պաշտէր զնոսա։ Իբրև եղեւ երեկոյ՝ մատուցին առ նա դիւահարս բազումս, և եհան զոգիսն բանիւ. և զամենայն հիւանդսն բժշկեաց։ Զի լցցի բանն, որ ասացաւ ի ձեռն Եսայեայ մարգարէի. նա զհիւանդութիւնս մեր վերացոյց, և զցաւս մեր եբարձ։ Եւ իբրև անց յայնկոյս յերկիրն դերդեսացւոց, պատահեցին նմա դիւահարք երկու՝ ելեալք ի գերեզմանացն, չարաչարք յոյժ. որպէս զի չէր հնաք

անցանել ումեք ընդ այն ճանապարհ։ Եւ ահա աղաղակեցին և ասեն. զի՞ կայ մեր և քո Յիսուս որդի աստուծոյ, եկիր տարաժամ տանջել զմեզ։ Եւ էր հեռագոյն 'ի նոցանէ երամակ մի խոզից արօտական։ Եւ գեւքն ազաչէին զնա և ասէին. եթէ հանես զմեզ ասի, հրաման տուր մեզ երթալ յերամակ խոզից։ Եւ ասէ ցնոսա. երթայք, և նոքա ելեալ գնացին յերամակն խոզից։ և դիմեաց ամենայն երամակն 'ի դարէ անտի 'ի ծով, և մեռան 'ի ջուրսն։ Եւ խոզարածքն փախեան, և երթեալ 'ի քաղաքն պատմեցին զամենայն, և զիրս գիւահարացն։ Եւ ահա ամենայն քաղաքն ել ընդ առաջ Յիսուսի. իբրեւ տեսին զնա՝ աղաչեցին զի գնասցէ 'ի սահմանաց նոցա։

Եւ մտեալ 'ի նաւ անց յայնկոյս, և եկն 'ի քաղաքիւր։ Եւ ահա մատուցին առ նա անդամալոյծ մի, որ դնէր 'ի մահիճս. և տեսեալ Յիսուսի զհաւատս նոցա՝ ասէ ցանդամալոյծն. թողեալ լիցին քեզ մեղք քո։ Եւ ահա ոմանք 'ի դպրացն ասեն ընդ միտս. հայհոյէ դա։ Եւ ծանուցեալ Յիսուսի զմտորհուրդս նոցա՝ ասէ ցնոսա. ընդէր խորհիք դուք չարիս 'ի սիրտս ձեր։ Զի՞նչ դիւրին է. ասել՝ թողեալ լիցին քեզ մեղք քո, թէ ասել արի և շրջեաց։ Այլ զի գիտասջիք՝ եթէ իշխանութիւն ունի որդի մարդոյ յերկրի թողուլ զմեղս. յայնժամ ասէ ցանդամալոյծն. արի՝ առ զմահիճս քո՝ և երթ 'ի տուն քո։ Եւ յարուցեալ գնաց 'ի տուն իւր։ Իբրև տեսին ժողովուրդքն, զարմացան. և փառաւոր առնէին զաստուած զտուիչն այնպիսի իշխանութեան՝ մարդկան։

Մինչդեռ նա զայս խօսէր ընդ նոսա, ահա իշխան մի մատուցեալ երկիրպագանէր նմա՝ և ասէր. դուստր իմ արդ եւս վախճանեցաւ. այլ եկեալ դիցես զձեռն քո 'ի վերայ նորա՝ և կեցցէ։ Յարեաւ Յիսուս և գնաց զկնի նորա աշակերտաց նորին։ Եւ ահա կին մի տեառատես երկտասանամեայ՝ մատուցեալ յետոյ մերձեցաւ 'ի դրօշակ հանդերձի նորա։ Քանզի ասէր 'ի մտի իւրում, թէ միայն մերձենամ 'ի հանդերձս նորա՝ փրկիմ։ Իսկ Յիսուս իբրև դարձաւ և եհաս զնա՝ ասէ. քաջալերեաց դուստր։

հաւատք քո կեցուցին զքեզ. փրկեցաւ կինն 'ի ժամէն յայնմանէ։ Իբրև եկն Յիսուս 'ի տուն իշխանին, և եհաս զփողարին և ամբոխս յոյժ, ասէ ցնոսա. 'ի բաց գնացէք, զի ոչ եթէ մեռեալ է աղջիկդ՝ այլ ննջէ։ Եւ ծաղր առնէին զնա։ Եւ իբրեւ ել ամբոխն 'ի բաց, եմուտ՝ կալաւ զձեռանէ նորա, և յարեաւ աղջիկն։ Եւ ել համբաւս ընդ ամենայն երկիրն ընդ այն։

Եւ մինչդեռ անցանէր ընդ այն Յիսուս, զհետ եղեն նորա կոյրք երկու, աղաղակէին՝ և ասէին. ողորմեաց մեզ որդի Դաւթի։ Եւ իբրեւ եկն 'ի տուն, մատեան առ նա կոյրքն. և ասէ ցնոսա Յիսուս. հաւատայք՝ եթէ կարող եմ առնել ձեզ զայդ. ասեն ցնա՝ այո, տէր։ Յայնժամ մերձեցաւ յաչս նոցա՝ և ասէ. ըստ հաւատոց ձերոց եղիցի ձեզ։ Եւ բացան աչք նոցա։ և սաստեաց նոցա Յիսուս՝ և ասէ. զգոյշ կացէք՝ մի ոք գիտասցէ։ Եւ նոքա ելեալ համբաւեցին զնա ընդ ամենայն երկիրն ընդ այն։ Եւ յելանելն նոցա արտաքս, ահա մատուցին առ նա այր մի՝ համր դիւահար։ Եւ յելանելն դիւին՝ խօսեցաւ համրն. և զարմացան ժողովուրդքն՝ և ասեն. թէ և ոչ երբէք երեւեցաւ այսպիսի ինչ յիսրայէլի։ Իսկ փարիսեցիքն ասէին, թէ իշխանաւն դիւաց հանէ դա զդեւս։

Եւ շրջէր Յիսուս ընդ ամենայն քաղաքս և ընդ գիւղս. ուսուցանէր 'ի ժողովուրդս նոցա, և քարոզէր զաւետարանն արքայութեան. և բժշկէր զամենայն ախտս և զամենայն հիւանդութիւնս 'ի ժողովրդեանն։ Եւ տեսեալ զժողովուրդսն՝ գթացաւ 'ի նոսա. զի էին աշխատեալք և ցրուեալք իբրեւ զչխարս, որոց ոչ իցէ հովիւ։ Յայնժամ ասէ ցաշակերտսն իւր. հունձք բազում են՝ և մշակք սակաւ։ Արդ՝ աղաչեցէք զտէր հնձոյ՝ զի հանցէ մշակս 'ի հունձս իւր։ Եւ կոչեցեալ առ ինքն զերկոտասանեսին աշակերտսն իւր, ետ նոցա իշխանութիւն այսոց պղծոց հանել զնոսա, և բժշկել զամենայն ցաւս և զամենայն հիւանդութիւնս։

Եւ գնացեալ անտի Յիսուս եկն 'ի ժողովուրդն նոցա։ Եւ անդ էր այր մի՝ որոյ ձեռն իւր դօտացեալ էր. հարցին

ցնա՝ և ասեն, պարտ իցէ 'ի շաբաթու բժշկել. զի չարախօսեսցեն զնմանէ։ Եւ նա ասէ ցնոսա. ո՞վ է 'ի ձէնջ մարդ՝ որոյ իցէ ոչխար մի, և անկանիցի այն 'ի խորխորատ 'ի շաբաթու. միթէ ո՞չ ունիցի և յարուցանիցէ զնա։ Իսկ արդ՝ ո՞րչափ ևս առաւել է մարդ քան զոչխար. ապա ուրեմն պարտ է 'ի շաբաթու բարիս գործել։ Յայնժամ ասէ ցայրն. Ձգեա զձեռն քո, և նա ձգեաց՝ և եղեւ ողջ իբրեւ զմիւսն։ Իսկ փարիսեցիքն ելեալ արտաքս խորհուրդ առին զնմանէ՝ թէ ո՞րպէս կորուսցեն զնա։

Յայնժամ մատուցան առ նա դիւահարք մի կոյր և համր, և բժշկեաց զնա. որպէս զի համրն և կոյրն խօսիցի և տեսանիցէ։ Զարմացան ամենայն ժողովուրդքն՝ և ասէին. միթէ սա իցէ Քրիստոսն որդի Դաւթի։ Բայց փարիսեցիքն իբրեւ լուան՝ ասեն. ոչ ի՛ւրք հանէ դա զդեւս՝ եթէ ոչ Բէելզեբուղայ իշխանաւն դիւաց։

Եւ ելեալ անտի Յիսուսի գնաց 'ի կողմանս Ցիւրոսի և Սիդոնի։ Եւ ահա կին մի քանանացի 'ի սահմանաց անտի նոցա ելեալ, աղաղակէր և ասէր. ողորմեաց ինձ, տէր, որդի Դաւթի, դուստր իմ չարաչար այսահարի։ Եւ նա ոչ ետ նմա պատասխանի. և մատուցեալ աշակերտքն նորա՝ աղաչէին զնա և ասէին. արձակեա զնա զի աղաղակէ զհետ մեր։ Նա պատասխանի ետ և ասէ. ոչ ուրեք առաքեցայ՝ եթէ ոչ առ ոչխարս կորուսեալս տանն Իսրայէլի։ Եւ նա մատուցեալ երկիրպագանէր նմա և ասէր, տէր, օգնեա ինձ։ Պատասխանի ետ նմա և ասէ. ոչ է բարւոք առնուլ զհաց մանկանց՝ և արկանել շանց։ Եւ նա ասէ. այո, տէր, քանզի և շունք կերակրին 'ի փշրանաց անկելոց 'ի սեղանոյ տեառն իւրեանց։ Յայնժամ պատասխանի ետ նմա Յիսուս և ասէ. ով կին դու՝ մեծ են հաւատք քո, եղիցի քեզ որպէս և կամիս։ Եւ բժշկեցաւ դուստր նորա 'ի նոյն ժամու։

Եւ գնացեալ անտի Յիսուսի, եկն 'ի ծովեզրն Գալիլեացւոց, և ելեալ 'ի լեառն նստէր անդ։ Մատեան առ նա ժողովուրդք բազումք որ ունէին ընդ իւրեանս՝ կաղս կոյրս համրս միակողմանիս, և այլ բազումս. և ընկեցին զնոսա

առ ոտս նորա՝ և բժշկեաց զնոսա։ Մինչեւ զարմանալ ժողովրդոցն՝ որ տեսանէին, զի համրքն խօսէին, կաղք գնային, միակողմանիք բժշկէին, կոյրք տեսանէին, և փառաւորեցին զաստուած Իսրայէլի։

Եւ իբրեւ եկն 'ի ժողովուրդն, մատեաւ այր մի՝ 'ի ծունրս իջանէր և ասէր. տէր, ողորմեաց որդւոյ իմում, զի լուսնոտի՝ և չարաչար հիւանդանայ. բազում անգամ անկանի 'ի հուր՝ և երբեմն 'ի ջուր։ Եւ մատուցի զնա աշակերտացն քոց՝ և ոչ կարացին բժշկել։ Պատասխանի ետ Յիսուս՝ և ասէ. ով ազգ անհաւատ և թիւր, մինչեւ ցե՞րբ իցեմ ընդ ձեզ՝ մինչեւ յե՞րբ անսայցեմ ձեզ. ած զնա առ իս. և ածին զնա առ Յիսուս։ Եւ սաստեաց զնա Յիսուս՝ և ել 'ի նմանէ դեւն, և բժշկեցաւ մանուկն 'ի ժամէն յայնմանէ։ Յայնժամ մատեան աշակերտքն առանձինն՝ և ասեն ցՅիսուս. մեք ընդէ՞ր ոչ կարացաք հանել զնա։ Եւ նա ասէ ցնոսա. վասն թերահաւատութեան ձերոյ։ Ամէն ասեմ ձեզ՝ եթէ ունիցիք հաւատս քան զհատն մանանխոյ, ասասջիք լերինս այսմիկ՝ փոխեցայ ասսի անդր, և փոխեսցի. և ոչ ինչ անհնարին լինիցի ձեզ։ Բայց այս ազգ ոչ ելանէ՝ եթէ ոչ ազօթիւք և պահօվք։

Եւ յելանելն նոցա յԵրիսովէ, գնացին զհետ նորա ժողովուրդք բազումք։ Եւ ահա կոյրք երկու նստէին առ ճանապարհաւն. իբրեւ լուան թէ Յիսուս անցանէ՝ աղաղակեցին և ասեն. ողորմեաց մեզ, Յիսուս, որդի Դաւթի։ Եւ ամբոխն սաստեաց նոցա՝ զի լռեսցին. և նոքա եւս առաւել աղաղակէին և ասէին, տէր, ողորմեաց մեզ, որդի Դաւթի։ Զատեղի առ Յիսուս, կոչեաց զնոսա և ասէ. զի՞նչ կամիք՝ զի արարից ձեզ։ Ասեն ցնա. տէր, զի բացցին աչք մեր. և գթացեալ Յիսուս մերձեցաւ յաչս նոցա, և վաղվաղակի տեսին. և գնացին զհետ նորա։

Սրբոյ աւետարանիս Յիսուսի Քրիստոսի որ ըստ Մարկոսի

ՏԵՐԱՄԲ ՄԵՐՈՎ ՅԻՍՈՒՍԻ ՔՐԻՍՏՈՍԻ

Եւ մտանեն 'ի Կափառնաում, և իսկ և իսկ 'ի շաբաթուն մտեալ 'ի ժողովուրդն, ուսուցանէր զնոսա։ Եւ զարմանային ընդ վարդապետութիւն նորա, զի ուսուցանէր զնոսա իբրեւ իշխանութեամբ՝ և ոչ որպէս դպիրքն։ Եւ էր 'ի ժողովրդեանն նոցա այր մի, յորում՝ այս պիղծ գոյր 'ի նմա. որ աղաղակեաց՝ և ասէ. Թող առ, զի՞ կայ մեր և քո՝ Յիսուս Նազովրեցի, եկիր կորուսանել զմեզ. գիտեմք զքեզ՝ ով ես սուրբդ աստուծոյ։ Սաստեաց 'ի նա Յիսուս և ասէ, կարկեաց և ել 'ի դմանէ։ Եւ զարկոյց զնա այն պիղծ և աղաղակեաց 'ի ձայն մեծ, և ել 'ի նը-մանէ։ Եւ զարմացան ամենեքին, մինչև հեծել ընդ միմեանս՝ և ասել. զի՞նչ է այս նոր վարդապետութիւն, զի իշխանութեամբ և այսոց պղծոց սաստէ՝ և հնազանդին սըմա։ Եւ ել լուր նորա ընդ ամենայն կողմն գալիլեացւոց։

Եւ վաղվաղակի ելեալ 'ի ժողովրդենէն, եկն 'ի տուն Սիմոնի և Անդրեայ՝ Յակոբու և Յովհաննու հանդերձ. և զոքանչ Սիմոնի դնէր ջերմացեալ, և վաղվաղակի ասեն ցնա վասն նորա։ Մատուցեալ յարոյց զնա՝ կալեալ զձեռանէ նորա. և եթող զնա տենդն՝ և պաշտէր զնոսա։

Եւ իբրև երեկոյ եղեւ 'ի մտանել արեգականն, բերէին առ նա զամենայն հիւանդս և զդիւահարս. և էր ամենայն քաղաքն ժողովեալ առ դրունսն։ Եւ բժշկեաց բազում հիւանդս 'ի պէս պէս ախտից, և դեւս բազում եհան, և ոչ ապայր խօսել դիւացն, զի գիտէին զնա թէ Քրիստոսն է։

Եւ ընդ այգն ընդ առաւօտն յարուցեալ ել և գնաց յանապատ տեղի, և անդ կայր յաղօթս։ Եւ գնաց զհետ նորա Սիմոն՝ և որ ընդ նմայն էին. և իբրեւ գտին զնա՝ ասեն ցնա, թէ ամենեքին խնդրեն զքեզ։ Եւ ասէ ցնոսա. Եկայք, երթիցուք և յայլ մօտաւոր գիւղաքաղաքսն, զի և անդ քարոզեցից. զի յայս իսկ եկեալ եմ։ Եւ քարոզէր 'ի

ժողովուրդս նոցա ընդ ամենայն գալիլեացիս, և դեւս հանէր։ Գայ առ նա բորոտ մի, աղաչէր՝ 'ի ծունր իջանէր՝ և ասէր. տէր, եթէ կամիս, կարող ես զիս սրբել։ Իսկ Յիսուս զմիացեալ ձգեաց զձեռն, մերձեցաւ 'ի նա՝ և ասէ ցնա, կամիմ, սրբեաց։ Եւ իբրեւ ասացն ցնա, վաղվաղակի գնաց 'ի նմանէ բորոտութիւնն՝ և սրբեցաւ։ Եւ սաստեալ նմա՝ եհան զնա արտաքս վաղվաղակի, և ասէ։ Զգոյշ լեր՝ մի ումեք ինչ ասիցես. այլ երթ, ցոյց զքեզ քահանային. և մատո վասն սրբութեան քո պատարագ՝ զոր հրամայեաց Մովսէս, 'ի վկայութիւն նոցա։ Եւնա ելեալ սկսաւ քարոզել յոյժ՝ և հռչակ հարկանել զբանն, մինչ ոչ եւս կարող լինել նմա յայտնապէս 'ի քաղաք մտանել, այլ արտաքոյ յանապատս տեղիս էր. և դային առ նա յամենայն կողմանց։

Եւ մտեալ դարձեալ 'ի Կափառնաում յետ աւուրց. լուր եղեւ երթէ 'ի տան է։ Եւ ժողովեցան բազումք՝ մինչեւ տեղի եւս ոչ լինել՝ և ոչ առ դրանն. և խօսէր նոցա զբանն։ Եւ գային առ նա՝ բերէին անդամալոյծ մի բարձեալ 'ի չորից։ Եւ իբրև ոչ կարէին մերձենալ առ նա յամբոխէ անտի, քակեցին զյարկն՝ ուր էր Յիսուս, և բացեալ զառաստաղն իջուցին զմահիճն յորում կայր անդամալոյծն։ Եւ տեսեալ Յիսուսի զհաւատս նոցա, ասէ ցանդամալոյծն. որդեակ, թողեալ լիցին քեզ մեղք քո։ Եւ էին ոմանք 'ի դպրաց անտի՝ որ անդ նստէին. և խորհէին 'ի սիրտս իւրեանց, զի՞նչ է այս՝ որ խօսի սա զհայհոյութիւնս. ո՞վ կարէ թողուլ զմեղս, եթէ ոչ՝ մի աստուած։ Եւ գիտաց Յիսուս յոգի իւր՝ թէ այնպէս խորհին 'ի սիրտս իւրեանց, և ասէ. զի՞ խորհիք զայդ 'ի սիրտս ձեր։ Զի՞նչ դիւրին է. ասել ցանդամալոյծն՝ թողեալ լիցին քեզ մեղք քո, եթէ ասել՝ արի, առ զմահիճս քո և երթ 'ի տուն քո։ Այլ զի գիտասջիք եթէ իշխանութիւն ունի որդի մարդոյ 'ի վերայ երկրի թողուլ զմեղս. ասէ ցանդամալոյծն. քեզ ասեմ, արի, առ զմահիճս քո՝ և երթ 'ի տուն քո։ Եւ յարեաւ վաղվաղակի առեալ զմահիճսն, ել առաջի ամենեցուն. մինչեւ զարմանալ ամենեցուն՝

և փառաւոր առնել զաստուած՝ և ասել, թէ այսպիսի ինչ երբէք ոչ տեսաք։

Եւ եմուտ միւսանգամ 'ի ժողովուրդն, և էր անդ այր մի՝ որոյ ձեռն իւր դօսացեալ էր։ Եւ սպասէին նմա՝ եթէ բժշկիցէ զնա 'ի շաբաթուն՝ զի չարախօսեսցեն զնմանէ։ Եւ ասէ ցայրն՝ որոյ ձեռն դօսացեալ էր. արի, անց 'ի մէջն։ Եւ ասէ ցնոսա. զի՞նչ արժան է 'ի շաբաթու, բարի՞ ինչ գործել՝ եթէ չար առնել, ոգի մի ապրեցուցանել՝ եթէ կորուսանել. և նոքա լռեցին։ Եւ հայեցեալ Յիսուսի զնոքօք լի ցասմամբ, տրտմեալ վասն կուրութեան սրտից նոցա՝ ասէ ցայրն. ձգեա զձեռն քո. և նա ձգեաց, և ողջացաւ ձեռն նորա։ Եւ ելեալ արտաքս վաղվաղակի փարիսեցիքն հերոդիանոսօքն հանդերձ, խորհուրդ առնէին վասն նորա՝ թէ զի՞նդ կորուսցեն զնա։

Իսկ Յիսուս աշակերտօքն իւրովք գնաց 'ի ծովեզրն. և բազում ժողովուրդ 'ի գալիլեացւոց երթային զհետ նորա. և 'ի Հրէաստանէ, և յԵրուսաղեմէ, և յայնկոյս Յորդանանու, և որք 'ի Տիւրոսէ և 'ի Սիդոնէ. բազում ժողովուրդ իբրև լսէին՝ որչափ ինչ առնէր, գային առ նա։ Եւ ասէ ցաշակերտսն իւր, զի նաւակ մի պատրաստական կայցէ նմա վասն ամբոխին՝ զի մի նեղեսցեն զնա։ Քանզի զբազումս բժշկեաց. մինչ գալ խառնել զնովաւ՝ զի մերձեսցին առնա, որք ունին ախտս ինչ։ Եւ այսք պիղծք յորժամ տեսանէին զնա, անկանէին առաջի նորա, աղաղակէին և ասէին. թէ դու ես որդին աստուծոյ. և նա յոյժ սաստէր նոցա, զի մի յայտնի առնիցեն զնա։

Եւ ելն յայնկոյս ծովուն յաշխարհն գերգեսացւոց։ Եւ ընդ ելանելն նորա 'ի նաւէ անտի, պատահեաց նմա այր մի 'ի գերեզմանացն՝ զոր ունէր այս պիղծ. որոյ և բնակութիւն իւր իսկ 'ի գերեզմանս էր. և ոչ չղթայիւք ոք եւս կարէր կապել զնա. վասն բազում անգամ ոտնակապօք և չղթայիւք կապելոյ, և խզելոյ 'ի նմանէ չղթայսն, և զոտնակապսն խորտակելոյ. և ոչ ոք կարէր պարտել զնա. քանզի հանապազ զոյգդ և զցերեկ 'ի գերեզմանս և 'ի լերինս աղաղակէր, և կոծէր զանձն իւր քարամբք։ Իբրեւ տեսս զՅիսուս 'ի հեռաստանէ, ընթացաւ և երկիրպագ նմա։ Աղաղակեաց 'ի ձայն մեծ՝ և ասէ, զի՞ կայ իմ և քո՝ Յիսուս որդի աստուծոյ բարձրելոյ. երդմնեցուցանեմ զքեզ յաստուած, մի տանջեր զիս։ Քանզի ասէր ցնա. Ել այսդ պիղծ 'ի մարդոյ այսի։ Եւ հարցանէր զնա՝ թէ զի՞նչ է անուն քո. և ասէ ցնա Լեգեովն անուն է իմ, քանզի բազումք եմք։ Եւ աղաչէին զնա յոյժ, զի մի առաքեսցէ զնոսա արտաքսն զաշխարհն։ Եւ անդ էր առ լերամբն երամակ մի խոզաց արօտական մեծ։ Աղաչեցին զնա ամենայն դեւքն և ասեն. առաքեա զմեզ 'ի խոզսն, զի մտցուք 'ի նոսա։ Եւ հրամայեաց նոցա. և իբրեւ ելին այսքն պիղծք՝ մտին 'ի խոզսն, և դիմեաց երամակն 'ի դարէ անտի 'ի ծովն. էին իբրեւ երկու հազարք, և հեղձնուին 'ի ծովուն։ Եւ խոզարածքն փախեան, և պատմեցին 'ի քաղաքին և յագարակս, և ելին տեսանել զի՞նչ իցէ՝ որ գործեցաւն։ Գան առ Յիսուս, և տեսանեն զդիւահարն զի նստէր զգեցեալ և զգաստացեալ, որ ուներ զլեգեովն, և զահի հարան։ Եւ պատմեցին նոցա՝ որոց տեսեալն էր, թէ զի՞նչ եղեւ այսահարին, և զի՞նչ վասն խոզիցն։ Եւ սկսան աղաչել զնա գնալ 'ի սահմանաց նոցա։ Եւ իբրեւ եմուտ նա 'ի նաւն, աղաչէր զնա դիւահարն՝ զի ընդ նմա իցէ. և Յիսուս ոչ ետ նմա թոյլ, այլ ասէ ցնա. երթ 'ի տուն քո առ ընտանիս քո, և պատմեա նոցա, որ ինչ միանգամ տէր արար քեզ՝ և ողորմեցաւ քեզ։ Եւ չոքաւ՝ և սկսաւ քարոզել 'ի Դեկապօլիս, զոր ինչ արար նմա Յիսուս, և ամենեքին զարմանային։

Եւ իբրեւ անդ Յիսուս միւսանգամ յայն կողմն՝ ժողովեցաւ առնա ժողովուրդ բազում, և էր առ ծովեզերբն։ Եւ ահա մի 'ի ժողովրդապետացն գայր, որում անուն էր Յայրոս. և իբրև տեսս զնա՝ անկաւ առ ոտս նորա. աղաչէր զնա յոյժ և ասէր, թէ դուստր նորա մերձ է 'ի մահ, զի եկեալ դնիցէ նմա ձեռն, որպէս զի ապրեսցի և կեցցէ։ Եւ գնաց ընդ նմա. երթայր և ժողովուրդ բազում զհետ նորա, և նեղէին զնա։ Եւ կին մի էր 'ի տեառատութեան արեան զերկոտասան ամ. և յոյժ վշտացեալ 'ի

բաղում բժշկաց, և ծախեալ զինչս իւր զամենայն՝ և չէր
ինչ օգտեալ, այլ եւս առաւել զայրացեալ։ Իբրև լուաւ
զՅիսուսէ՝ եկն 'ի մէջ ամբոխին յետոյ՝ և բուռն եհար ըզ-
հանդերձէ նորա. քանզի խորհէր 'ի մտի, թէ միայն մերձ-
ենցայց 'ի հանդերձս նորա, փրկեցայց։ Եւ վաղվաղակի
ցամաքեցաւ աղբիւր արեան նորա. և դիտաց 'ի մարմնի
իւր թէ բժշկեցաւ 'ի տանջանացն։ Եւ անդէն վաղվաղա-
կի դիտաց Յիսուս յանձն իւր զզօրութիւնն որ ել 'ի նմանէ,
դարձաւ յամբոխն և ասէ. ո՞վ մերձեցաւ 'ի հանդերձս իմ։
Եւ ասեն ցնա աշակերտքն, տեսանե՞ս զի ամբոխդ նեղէ
զքեզ, և ասես՝ թէ ո՞վ մերձեցաւ 'ի հանդերձս իմ։ Եւ
շուրջ հայէր տեսանել՝ թէ ո՞վ զայն արար։ Եւ կին զար-
հուրեալ և դողացեալ վասն որոյ գաղտն արար. քանզի
գիտէր զինչ եղեւ նմա, եկն անկաւ առաջի նորա, և ա-
սաց զամենայն իրն ստուգութեամբ։ Եւ Յիսուս ասէ ցնա.
դուստր, հաւատք քո կեցուցին զքեզ. երթ 'ի խաղաղու-
թիւն, և եղիջիր ողջ 'ի տանջանաց քոց։

Մինչդեռ նա զայն խօսէր, գան ոմանք 'ի տանէ ժող-
վարդապետին, և ասեն՝ թէ դուստրն քո մեռաւ, զի՞ ևս
աշխատ առնես զվարդապետդ։ Իսկ Յիսուս իբրև լուաւ
զբանն ասացեալ, ասէ ցժողովրդապետն. մի՛ երկնչիր, բայց
միայն հաւատա։ Եւ ոչ զոք եթող ընդ իւր երթալ, բայց մի-
այն զՊետրոս և զՅակոբոս և զՅովհաննէս՝ զեղբայրն Յակո-
բայ։ Գայ 'ի տուն ժողովրդապետին, և տեսանէ ամբոխ յոյժ
և լալկանս, և աղաղակ յոյժ։ Եւ մտեալ 'ի ներքս՝ ասէ ցնո-
սա. զի՞ խռովեալ էք և լայք, մանուկն ոչ է մեռեալ, այլ
ննջէ։ Եւ ծաղր առնէին զնա. և նորա հմնեալ արտաքս զա-
մենեսեան, առնու ընդ իւր զհայր մանկանն և զմայր, և զնո-
սա որ ընդ նմայն էին, և մտանէ ուր դնէր մանուկն։ Եւ կալ-
եալ զձեռանէ մանկանն, ասէ ցնա. տալիթա կում, որ
թարգմանի, աղջիկ դու՝ քեզ ասեմ, արի։ Եւ վաղվաղակի
յարեաւ աղջիկն և գնայր, քանզի էր ամաց իբրև երկո-
տասանից։ և զարմացան մեծաւ զարմանալեօք։ Եւ պատ-
ուէր տայր նոցա յոյժ, զի մի ոք գիտասցէ զայն. և ասաց
տալ նմա ուտել։

Եւ իբրև անցին յայնկոյս, եկին յերկիրն Գենեսարէթ.
և իբրև ելին 'ի նաւէ անտի՝ իսկ և իսկ ծանեան զնա արք
տեղւոյն այնորիկ. և ընթացեալ այսր անդր ընդ ամենայն
դաւառն, սկսան մահճօք բերել զհիւանդս, ուր լսէին՝
թէ անդ իցէ. և ուր և մտանէր 'ի գեղս կամ 'ի քաղաք-
քս կամ յադարակս, 'ի հրապարակս դնէին զախտաժէ-
տս, և աղաչէին զնա՝ զի գոնէ 'ի քղանցս հանդերձից
նորա մերձենայցեն. և որ միանգամ մերձեցանն՝ փրկեցան։

Եւ անտի յարուցեալ՝ եկն 'ի սահմանս Տիւրոսի և Սի-
դոնի. և մտեալ 'ի տուն՝ ոչ ումեք կամէր յայտնել, և ոչ
կարաց ծածկել։ Լուաւ կին մի զնմանէ, որոյ դուստր իւր
նեղեալ էր յայսոյ պղծոյ. եկն անկաւ առաջի նորա։ Եւ
կինն էր հեթանոս՝ փիւնիկ Ասորի յազգէ. և աղաչէր զնա՝
զի զդեւն հանցէ 'ի դստերէ նորա։ Եւ Յիսուս ասէ ցնա.
Թոյլ տուր՝ նախ յագեսցին մանկունք. զի ոչ է բարւոք
առնուլ զհաց մանկանց և արկանել շանց։ Նա պատասխա-
նի ետ և ասէ. տէր, և շունք 'ի փշրանաց սեղանոյ ման-
կանցն կերակրին։ Եւ ասէ ցնա. վասն այդր բանի երթ, ել
դեւն 'ի դստերէ քումմէ։ Գնաց 'ի տուն իւր, և եգիտ ել-
եալ զդեւն, և զդուստրն, զի անկեալ դնէր 'ի մահճէս։

Եւ ելեալ միւսանգամ 'ի սահմանացն Տիւրոսի և Սի-
դոնի, և եկն 'ի ծովեզրն դալիլեացւոց 'ի մէջ սահմանացն
'ի Դեկապոլիս։ Եւ բերին առաջի նորա խուլ մի և համր.
և աղաչէին՝ զի ձեռն դիցէ 'ի վերայ նորա։ Եւ առեալ զնա
մեկուսի յամբոխէ անտի, արկ զմատունս իւր ընդ ականջս
նորա՝ և եթուք անդր. և կպաւ զլեզուէ նորա. հայեցաւ
յերկինս՝ յոգւոց եհան՝ և ասէ. Եփփաթայ՝ որ է բացիր։
Եւ նոյնժամայն բացան լսելիք նորա, և լուծան կապանք
լեզուի նորա. և խօսէր ուղիղ։ Եւ պատուիրեաց նոցա՝ զի
մի ումեք ասիցեն. և որչափ նա պատուիրէր նոցա, նոքա
եւս առաւել քարոզէին. և եւս քան զեւս զարմանային
և ասէին. զամենայն ինչ բարւոք գործեաց սա, զի խլից
լսել տայ՝ և համրից խօսել։

Գան 'ի Բեթսայիդա. և ածեն առաջի նորա կոյր մի, և
աղաչէին զնա՝ զի մերձեսցի 'ի նա։ Եւ առեալ զձեռանէ

կուրին՝ Եհան արտաքոյ չինին, եթուք յաչս նորա, և ձեռն ընդ 'ի վերայ նորա. և հարցանէր զնա՝ թէ տեսանիցէ՞ ինչ։ Բացաւ՝ և ասէր. տեսանեմ զմարդիկս՝ զի չրջէին իբրեւ զծառս։ Դարձեալ եդ ձեռս 'ի վերայ աչաց նորա՝ Եբաց, և տեսանէր. ողջացաւ՝ և տեսանէր համարձակ զամենայն։ Արձակեաց զնա 'ի տուն իւր՝ և ասէ. 'ի չէնդ մի մտանիցես, այլ երթ 'ի տուն քո. և յորժամ 'ի չէնն մտանիցես՝ մի ումեք ասիցես 'ի չինին։

Եւ եկեալ առ աշակերտսն, տեսին ամբոխս շուրջ զնոքօք և զդպիրսն՝ զի վիճէին ընդ նոսա։ Եւ վաղվաղակի ամենայն ժողովուրդն իբրև տեսին զնա՝ զարմացան, և ընդ առաջ ընթացեալ ողջոյն տային նմա։ Եւ Եհարց զնոսա՝ թէ զի՞նչ վիճէիք ընդ նոսա։ Պատասխանի ետ ումն 'ի ժողովրդենէն և ասէ. վարդապետ՝ ածի զորդի իմ առքեզ, զոր ունի այս համբ, և ուր հասանէ՝ զարկուցանէ զնա. և փրփրէ՝ և կրճտէ զատամունս իւր և ցամաքի. և ասացի ցաշակերտսն քո զի հանցեն, և ոչ կարացին հանել զնա։ Պատասխանի ետ նոցա և ասէ. ով ազգ անհաւատ՝ մինչեւ յե՞րբ իցեմ առ ձեզ. մինչեւ ցե՞րբ անսայցեմ ձեզ. ածէք զնա առ իս։ Եւ ածին զնա առ նա. իբրեւ եռեսս զնա այսն, վաղվաղակի շարժեաց զնա, և անկեալ յերկիր թաւալէր և փրփրայր։ Եհարց զհայր նորա և ասէ. քանի՞ ժամանակք են՝ յորմէ հետէ այգ եղեւ զմա։ Եւ նա ասէ. 'ի մանկութենէ. բազում անգամ 'ի հուր արկանէ զդա և 'ի ջուր՝ զի կորուսցէ. արդ՝ եթէ կարող ինչ ես, օգնեա մեզ՝ տէր՝ գթացեալ 'ի վերայ մեր։ Եւ Յիսուս ասէ զնա. ասացեր թէ կարող ես. ամենայն ինչ հնարաւոր է այնմ, որ հաւատայն։ Եւ վաղվաղակի աղաղակեաց հայր մանկանն՝ և ասէ. հաւատամ, տէր՝ օգնեա անհաւատութեանս իմում։ Իբրեւ եռեսս Յիսուս՝ եթէ կուտի ժողովուրդքն 'ի վերայ, սաստեաց այսոյն պղծոյ և ասէ. համբդ և խօսիլ այս՝ ես տամ քեզ հրաման, ել 'ի դմանէ, և այլ ևս մի մտանիցես 'ի դա։ Եւ աղաղակեաց՝ և յոյժ ոլորեաց զնա, և ել. և եղեւ պատանեակն իբրև զմեռեալ, մինչեւ բազմոց խոսիլ թէ մեռաւ։ Եւ Յիսուս կալաւ զձեռանէ նորա՝ յարոյց զնա, և կանգնեցաւ։ Եւ իբրեւ եմուտ նա 'ի տուն, աշակերտքն առանձինն հարցին զնա. մեք ընդէր ոչ կարացաք հանել զնա։ Եւ ասէ զնոսա. այդ ազգ ոչ իւիք ելանէ, եթէ ոչ պահովք և աղօթիւք։

Եւ դան յԵրիքով. և ընդ ելանելն նորա յԵրիքովէ աշակերտաւքն և բազում ժողովրդով, որդի Տիմէի Բարտիմէոս կոյր նստէր մուրացիկ յանցս ճանապարհի։ Իբրեւ լուաւ՝ թէ Յիսուս Նազովրեցի է, սկսաւ աղաղակել և ասել, որդի Դաւթի Յիսուս՝ ողորմեաց ինձ։ Եւ սաստէին նմա բազումք զի լռեսցէ. և նա առաւել ևս աղաղակէր. որդի Դաւթի ողորմեաց ինձ։ Զտեղի առ Յիսուս՝ և հրամայեաց կոչել զնա. կոչեն զկոյրն՝ և ասեն ցնա. քաջալերեաց, արի՝ կոչէ զքեզ։ Եւ նորա ընկեցեալ զձորձս իւր, յարեաւ և եկն առ Յիսուս։ Պատասխանի ետ նմա Յիսուս և ասէ. զի՞նչ կամիս. թէ արարից քեզ. ասէ զնա կոյրն. բարբունի՝ զի բացայց։ Եւ Յիսուս ասէ զնա, երթ՝ հաւատաք քո կեցուցին զքեզ։ և վաղվաղակի բացաւ, և երթայր զհետ նորա 'ի ճանապարհին։

Սրբոյ աւետարանիս Յիսուսի Քրիստոսի որ ըստ Ղուկասու

ՏԷՐՆ ՄԵՐ ՅԻՍՈՒՍ ՔՐԻՍՏՈՍ

Եւ էլ 'ի Կափառնաում 'ի քաղաքն գալիլեացւոց և ուսուցանէր զնոսա 'ի շաբաթսն։ Եւ զարմանային ընդ վարդապետութիւն նորա, զի իշխանութեամբ էր բան նորա։ Եւ էր 'ի ժողովրդեանն այր մի, զոր ունէր այս դիւի պղծոյ, և աղաղակեաց 'ի ձայն մեծ, ասէ. թուլացա՝ զի՞ կայ մեր և քո. Յիսուս Նազովրեցի, եկիր կորուսանել զմեզ. գիտեմք զքեզ՝ ով ես սուրբդ աստուծոյ։ Սաստեաց 'ի նա Յիսուս և ասէ. պապանձեաց և ել 'ի դմանէ. զգետնեաց զնա դեւն 'ի միջի անդ՝ և ել 'ի նմանէ, և ինչ ոչ վնասեաց նմա։ Եւ եղեն զարմանալիք 'ի վերայ ամենայնոյն, խօսէին ընդ միմեանս և ասէին. զի՞նչ է բանս այս, զի իշխանութեամբ և զօրութեամբ սաստէ այսոց պղծոց՝

և երանեն։ Եւ երթայր հաչակ ընդ ամենայն տե-
դիս շուրջ զդաւառաւն։

Եւ յարուցեալ 'ի ժողովրդենէ անտի, եմուտ 'ի տուն
Սիմովնի։ Զոքանչ Սիմովնի տագնապեր ջերմամբ մեծաւ,
և աղաչեցին զնա վասն նորա։ Եկաց առ նմա՝ սաստեաց
ջերմանն, և եթող զնա. և վաղվաղակի յարեաւ՝ և պաշտէր
զնոսա։ Եւ ընդ արեւուն մտանել՝ ամենեքեան որոց էին
հիւանդք 'ի չէս պէս ցաւս՝ բերէին զնոսա առնա։ Եւ նա
իւրաքանչիւր ումեք 'ի նոցանէ դնէր ձեռս. և բժշկէր զնո-
սա։ Ելանէին դեւք 'ի բազմաց, աղաղակէին և ասէին.
եթէ դու ես որդի աստուծոյ. և նա սաստէր՝ և ոչ ապր
նոցա թոյլ խօսել, զի գիտէին զնա թէ Քրիստոսն է։

Եւ եղեւ 'ի հասանելն նորա 'ի մի քաղաքացն, ահա
այր մի լի բորոտութեամբ իբրեւ տեսս զՅիսուս՝ անկեալ
'ի վերայ երեսաց աղաչեաց զնա՝ և ասէ. տէր, եթէ կա-
միս, կարող ես զիս սրբել։ Զգթեաց զձեռն իւր՝ հասոյց
'ի նա՝ և ասէ. կամիմ՝ սրբեաց. և վաղվաղակի գնաց 'ի
նմանէ բորոտութիւնն։ Եւ նա պատուիրեաց նմա մի ու-
մեք ասել, այլ թէ երթ, ցոյց զանձն քո քահանային. և
մատո պատարագ վասն սրբութեան քո՝ որպէս և հրա-
մայեաց Մովսէս, 'ի վկայութիւն նոցա։ Եւ յորդէր առա-
ւել բանն զնմանէ. և ժողովէին ժողովուրդք բազումք
լսել՝ և բժշկել 'ի հիւանդութենէ իւրեանց։ Եւ նա խոյս
տայր յանապատ տեղիս, և կայր յաղօթս։

Եւ եղեւ 'ի միում աւուրց՝ և ինքն ուսուցանէր, և
փարիսեցիքն և օրինացն վարդապետք նստէին, որ ժո-
ղովեալ էին յամենայն քաղաքաց գալիլեացւոց՝ և Հրէ-
ստանի և երուսաղէմի. և զօրութիւն տեառն էր 'ի բը-
ժշկել զնոսա։ Եւ ահա արք բերէին մահճօք զայր մի՝
որ էր անդամալոյծ, և խնդրէին զնա մուծանել 'ի ներքս՝
և դնել առաջի նորա։ Եւ իբրեւ ոչ գտանէին թէ ընդ
որ մուծանիցեն զնա 'ի ներքս վասն ամբոխին, ելին 'ի
տանիս և 'ի ցուցան կախեցին զնա, և իջուցին մահճօքն
հանդերձ 'ի մէջ առաջի Յիսուսի։ Եւ տեսեալ զհաւատ-
սն նոցա՝ ասէ ցնա. այր դու՝ թողեալ լիցին քեզ մեղք

քո։ Սկսան խորհել դպիրքն և փարիսեցիքն, և ասեն. ո՞
է սա որ խօսի զհայհոյութիւնս, ով կարէ թողուլ զմեղս՝
բայց միայն աստուած։ Իբրեւ գիտաց Յիսուս զխորհուրդս
նոցա, պատասխանի ետ և ասէ ցնոսա. զի՞ խորհիք
'ի սիրտս ձեր։ Զի՞նչ դիւրագոյն է. ասել՝ թողեալ լիցին
քեզ մեղք քո, եթէ ասել՝ արի և գնա։ Այլ զի գիտաս-
ջիք եթէ իշխանութիւն ունի որդի մարդոյ յերկրի թո-
ղուլ զմեղս, ասէ ցանդամալոյծն, քեզ ասեմ՝ արի առ
զմահիճս քո՝ և երթ 'ի տուն քո։ Եւ առժամայն յարուցեալ
առաջի ամենեցուն՝ էառ զիւրեւ յորոյ վերայ անկեալ
դնէր, գնաց 'ի տուն իւր, և փառաւորառնէր զաստուած։
Զարմանք կալան զամենեսեան, և փառաւորառնէին
զաստուած. լի եղեն ահիւ, և ասեն, եթէ տեսաք այսօր
նոր նշան։

Եւ եղեւ 'ի միւսում շաբաթուն մտանել նմա 'ի ժողո-
վուրդն և ուսուցանել. և էր անդ այր մի՝ և ձեռն իւր աջ
գօսացեալ էր։ Եւ սպասէին նմա դպիրքն և փարիսեցիք՝
թէ 'ի շաբաթուն բժշկիցէ, զի գտանիցեն չարախօսու-
թիւն զնմանէ։ Եւ նա գիտէր զխորհուրդս նոցա, ասէ
ցայրն՝ որոյ ձեռնն գօսացեալ էր. արի անց 'ի մէջն. և
նա յարուցեալ եկաց։ Ասէ ցնոսա Յիսուս. հարցից ինչ
զձեզ. զի՞նչ արժան է 'ի շաբաթու, բարի՞ ինչ առնել՝ ե-
թէ չար գործել, ոգի մի ապրեցուցանել՝ թէ կորուսա-
նել։ Եւ հայեցեալ շուրջ զամենեքեանս զայրագին՝ ասէ
ցնա. ձգեա զձեռն քո. և նա ձգեաց, և հաստատեաց
ձեռն նորա իբրև զմիւսն։ Եւ նոքա լցան յիմարութեամբ,
և խօսէին ընդ միմեանս՝ թէ զինչ առնիցեն Յիսուսի։

Եւ իջեալ նոքօք հանդերձ 'ի տեղի մի տափարակ. և
ժողով աշակերտացն նորա՝ և բազմութիւն յոյժ ժողովրդ-
դեանն, յամենայն Հրէաստանէ և յԵրուսաղէմէ՝ և յայնմ
կողմանէ՝ և 'ի ծովեզերէն Տիւրոսի և Սիդոնի. որ եկին
լսել 'ի նմանէ՝ և բժշկել 'ի հիւանդութենէ իւրեանց. և
նեղեալքն յայսոց պղծոց բժշկէին։ Եւ ամենայն ժողովուր-
դքն խնդրէր մերձենալ 'ի նա, զի զօրութիւն բազում ե-
լանէր 'ի նմանէ՝ և բժշկէր զամենեսին։

Եւ իբրեւ կատարեաց զամենայն զբանս իւր 'ի լեռին Ժողովրդեանն, եմուտ 'ի Կապառնաում։ Հարիւրապետի ուրումն ծառայ չարաչար հիւանդացեալ՝ մերձ էր 'ի վախճանել, որ էր նմա պատուական։ Եւ իբրեւ լուաւ զՅիսուսէ, առաքեաց զծերսն 'ի Հրէից, աղաչէր զնա՝ զի երկեցի և ապրեցուցէ զծառայն նորա։ Եւ նոքա եկեալ առ Յիսուս՝ աղաչէին զնա ասելով՝ և ասէին, թէ արժանի է՝ որում զչնորհս զայս առնես։ Զի սիրէ զազգս մեր, և զժողովրդականսն նա շինեաց մեզ։ Եւ Յիսուս գնաց ընդ նոսա. իբրեւ ոչինչ կարի հեռի էր 'ի տանէն, յղեաց առ նա հարիւրապետն բարեկամս, և ասէ ցնա. տէր, մի ինչ աշխատ լիներիր, զի չեմ բաւական եթէ ընդ յարկս իմով մտանիցես։ Վասն որոյ և ոչ զանձն համարեցայ արժանի՝ առ քեզ գալոյ. այլ ասա բանիւ՝ և բժշկեսցի մանուկս իմ. քանզի և ես այր մի եմ կարգեալ ընդ իշխանութեամբ. ունիմ ընդ ինեւ զինուորս, և ասեմ սմա՝ երիթ, և երթայ. և այլում թէ եկ, և գայ. և ծառայի իմում թէ արա զայս, և առնէ։ Եւ իբրեւ լուաւ զայս Յիսուս՝ զարմացաւ, դարձաւ առ ժողովուրդն որ երթային զհետ նորա՝ և ասէ. ամէն ասեմ ձեզ՝ թէ և ոչ յԻսրայէլի այսչափ հաւատս գտայ։ Եւ դարձան անդրէն պատգամաւորքն 'ի տունն, և գտին զծառայն հիւանդ՝ բժշկեալ։

Եւ եղեւ 'ի վաղիւն երթայր 'ի քաղաք մի, որում անուն էր Նային. երթային ընդ նմա և աշակերտք նորա և ժողովուրդք բազում։ Իբրեւ մերձ եղեւ 'ի դուռն քաղաքին, և ահա ելանէր մեռեալ մի՝ որդի միամոր մօր իւրոյ, և նա էր այրի. և ժողովուրդ բազում քաղաքին էր ընդ նմա։ Իբրեւ հատես զնա տէր՝ գթացաւ 'ի նա և ասէ. մի լար։ Եւ մատուցեալ մերձեցաւ 'ի դագաղն. և որք բարձրեալ տանէին՝ զտեղի առին. և ասէ, պատանի դու՝ քեզ ասեմ՝ արի։ Կոնդնեցաւ և նստաւ մեռեալն, և ըսկըսաւ խօսել. և տայ զնա ցմայր իւր։ Եւ ահ կալաւ զամենեսին, և փառաւորէին զաստուած՝ և ասէին, թէ մարգարէ ոմն մեծ յարուցեալ է 'ի միջի մերում, և եթէ այց արար աստուած ժողովրդեան իւրում 'ի բարու-

թիւն։ Եւ ել զրոյցս այս ընդ ամենայն Հրէաստան վասն նորա. և ընդ ամենայն կողմանս աշխարհին։

Եւ պատմեցին Յովհաննու աշակերտքն իւր վասն ամենայնի այսորիկ։ Եւ կոչեաց առ ինքն երկուս ոմանս յաշակերտացն իւրոց՝ Յովհաննէս, առաքեաց առ տէր և ասէ. դու ես որ գալոցն ես. եթէ այլում ակնկալցուք։ Եւ եկեալ արքն առնա՝ ասեն, Յովհաննէս Մկրտիչ առաքեաց զմեզ առ քեզ՝ և ասէ, դու ես որ գալոցն ես՝ եթէ այլում ակնկալցուք։ Եւ 'ի նմին ժամու բժշկեաց զբազումս 'ի հիւանդութենէն և 'ի հարուածոց և յայսոց չարաց, և կուրաց բազմաց շնորհեաց տեսանել։ Պատասխանի եւ նոցա և ասէ. երթայք պատմեցէք Յովհաննու՝ զոր տեսէք զդ և լուայք. զի կոյք տեսանեն, և կաղք գընան, բորոտք սրբին, խուլք լսեն, մեռեալք յառնեն, աղքատք աւետարանին. և երանի ելցէ՝ որ ոչ գայթակղեսցի յիս։

Եւ նաւեցին իջին յաշխարհն գերդեսացւոց. որ է յայնկոյս հանդէպ Գալիլեայ։ Եւ ընդ ելանելն նորա 'ի ցամաք, պատահեաց այր մի 'ի քաղաքէն՝ յորում էին դեւք. և բազում ժամանակս չէր հանդերձ զգեցեալ՝ և ոչ 'ի տան բնակեալ, այլ 'ի գերեզմանս։ Եւ տեսեալ զՅիսուս, աղաղակեաց և անկաւ առաջի նորա, և ասէ մեծաձայն. զի՞ կայ իմ և քո Յիսուս որդի աստուծոյ բարձրելոյ, աղաչեմ զքեզ մի տանջեր զիս։ Քանզի հրաման տայր այսոյն պղծոյ ելանել 'ի մարդոյ անտի. քանզի բազում ժամանակս յոտիչտակեալ էր զնա, և կապէր 'ի շղթայս, և պահէր յերկաթս, և խզէր զկապանսն, և վարէր 'ի դիւէն յանապատս։ Եհարց զնա Յիսուս և ասէ. զի՞նչ անուն է քեզ. և նա ասէ, Լեգէոն. զի դեւք բազումք մտեալ էին 'ի նա։ Եւ աղաչէին զնա՝ զի մի հրաման տացէ նոցա երթալ յանդունդս։ Եւ էր անդ երամակ մի խոզից բազմաց արօտական 'ի լերինն, և աղաչեցին զնա զի հրաման տացէ նոցա մտանել 'ի նոսա. և հրամայեաց նոցա։ Եւ ելեալ դեւքն յառնէն՝ մտին 'ի խոզեանսն. և դիմեաց երամակն 'ի դահիճ անտի 'ի ծովակն՝ և հեղձաւ։ Իբրեւ տեսին խո-

զարաժ.քն զիրսն որ եղեն՝ փախեան, և պատմեցին 'ի քա-
ղաքին և յազգականն։ Եւ իբրեւ եկին տեսանել զգործ-
սն, և եկին առ Յիսուս, և դտին զայրն՝ ուստի դեւ.քն
ելեալ էին, զգեցեալ և զգաստացեալ նստէր առ ոտսն
Յիսուսի, և երկեան։ Պատմեցին նոցա որոց տեսեալն էր՝
թէ զիարդ փրկեցաւ դիւահարն։ Եւ աղաչէր զնա ամե-
նայն բազմութիւնն շուրջ զկողմանս.քն դերգեսացւոց՝ դը-
նալ 'ի սահմանաց նոցա, քանզի ահիւ մեծաւ տագնա-
պէին. և նա մտեալ 'ի նաւ՝ դարձաւ անդրէն։ Աղաչէր
զնա այրն՝ ուստի դեւ.քն ելեալ էին՝ շրջել ընդ նմա, ար-
ձակեաց զնա՝ և ասէ. դարձ 'ի տուն քո, և պատմեա՝ զոր
միանգամ արար քեզ աստուած. գնաց 'ի քաղաքն և քա-
րոզէր զոր ինչ արար նմա Յիսուս։

Եւ իբրեւ դարձաւ անդրէն Յիսուս, ընկալաւ զնա
ժողովուրդն. քանզի ամենեքեան ակն ունէին նմա։ Եւ
ահա եկն այր մի՝ որում անուն էր Յայրոս, և նա էր իշ-
խան ժողովրդեանն. անկեալ առ ոտսն Յիսուսի՝ աղաչէր
զնա մտանել 'ի տուն նորա. զի դուստր միամոր էր նորա՝
ամաց իբրեւ երկոտասանից, և էր մերձ 'ի մահ. և ընդ
երթալն նորա՝ ժողովուրդքն նեղէին զնա։ Եւ կին մի էր
'ի սեռատեսութեան արեան ամաց երկոտասանից, որ 'ի
բժիշկս ծախսեալ էր զամենայն ինչս իւր. որում ոչ էր լեալ
հնար յումեքէ բժշկիլ։ Մատուցեալ յետոյ մերձեցաւ 'ի
քղանցս հանդերձի նորա. և նոյն ժամայն եկաց բղխումն
արեան նորա։ Եւ ասէ Յիսուս. ո՞վ է՝ որ մերձեցաւն յիս։
Իբրեւ ամենեքեան ուրանային, ասէ Պետրոս՝ և որ ընդ
նմայն էին. վարդապետ, ժողովուրդք սղնդեն և նեղեն
զքեզ։ Եւ ասէ Յիսուս. ոմն մերձեցաւ յիս, քանզի գի-
տացի՝ երիկ զօրութիւն ել յինէն։ Իբրեւ տեսեալ կինն՝ ե-
թէ ոչ ծածկեցաւ 'ինքանէ, եկն դողալով և անկաւ ա-
ռաջի նորա, թէ վասն որոյ իրաց մերձեցաւ 'ի նա՝ պատ-
մեաց առաջի ամենայն ժողովրդեանն. և թէ սրպէս բը-
ժշկեցաւ առժամայն։ Եւ ասէ. քաջալերեաց, դուստր,
հաւատք.քս կեցուցին զքեզ, երթ 'ի խաղաղութիւն։

Եւ մինչդեռ նա խօսէր, դայ ոմն 'ի տանէ ժողովրդ-

դապետին՝ և ասէ ցնա. մեռաւ դուստրն քո, մի՞ ինչ աշ-
խատ առներ զդա։ Իսկ Յիսուս իբրեւ լուաւ, պատաս-
խանի ետ նմա՝ և ասէ. մի երկնչիր, միայն հաւատա՝ և
կեցցէ։ Եւ մտեալ 'ի տունն՝ ոչ զոք եթող մտանել, բայց
միայն զՊետրոս և զՅակոբոս և զՅովհաննէս, և զհայր ման-
կանն և զմայր նորա։ Լային ամենեքեան՝ և կոծէին զնա։
Եւ նա ասէ. մի լայք՝ զի չէ մեռեալ՝ այլ ննջէ։ Եւ նոքա
ծաղր առնէին զնա, զի գիտէին թէ մեռաւ։ Եւ նորա
հանեալ զամենեսին արտաքս, կալաւ զձեռանէ նորա՝
բարբառեցաւ և ասէ. արի, կաց մանուկ դու. և դար-
ձաւ ոգի նորա, և կանգնեցաւ վաղվաղակի, և հրամայ-
եաց տալ նմա ուտել։ և զարմացան ծնողքն նորա. և նա
պատուիրէր մի ումեք ասել՝ որ ինչ եղեւն։

Եւ եղեւ 'ի վաղուն մինչ իջանէին նոքա 'ի լեռնէ ան-
տի, ընդ առաջ եղեւ նմա ժողովուրդ բազում։ Եւ ահա
այր մի 'ի ժողովրդենէ անտի աղաղակեաց և ասէ. վար-
դապետ, աղաչեմ զքեզ հայեաց յորդի իմ, զի միամոր է
ինձ. և ահա այս հարկանի 'ինքանս, և յանկարծ դոչէ՝ և
դարկուցանէ և թաւալեցուցանէ զնա և փրփրեցուցանէ,
և հազիւ մեկնի 'ինքանէ խորտակեալ զնա։ և աղաչեցի
զաշակերտսն քո զի հանցեն զնա, և ոչ կարացին։ Պա-
տասխանի ետ Յիսուս և ասէ. ո՞վ ազգ անհաւատ և թիւր,
մինչեւ յե՞րբ եղէց ընդ ձեզ՝ և անսայցեմ ձեզ. մատո այսր
զորդին քո։ Եւ մինչդեռ մատչէր, զարկոյց զնա դեւն՝
և յարժլեաց։ Սաստեաց Յիսուս այսոյն պղծոյ, և բժշկ-
եաց զմանուկն. և ետ զնա ցհայր իւր։ Եւ զարմանային
ամենեքեան 'ի վերայ մեծամեծացն աստուծոյ։ և 'ի զար-
մանալ ամենեցուն 'ի վերայ ամենայնի զոր առնէր, ասէ
ցաշակերտսն իւր. դիք դուք 'ի լսելիս ձեր զբանս զայ-
սոսիկ. զի որդի մարդոյ մատնելոց է 'ի ձեռս մարդկան։

Եւ հանէր դեւ մի համր. և եղեւ յելանելն դեւին՝
խօսեցաւ համրն, և զարմացան ամենայն ժողովուրդքն։
Եւ ոմանք 'ինոցանէ ասեն. Բէեղզեբուղաւ իշխանաւն
դիւաց հանէ զդա զդեւս։ Եւ այլք փորձէին՝ և նշան յերկ-
նից խնդրէին 'ինքանէ։ Իսկ նորա գիտացեալ զխորհուրդ-

դրս նոցա, ասէ ցնոսա. ամենայն թագաւորութիւն բաժանեալ յանձն՝ աւերի, և տուն բաժանեալ յանձն՝ կործանի։ Այսպէս եթէ և սատանայ բաժանեցաւ յանձնէ, զիարդ կայցէ թագաւորութիւն նորա. զի ասէք զինէն եթէ Բէեղզեբուղաս իշխանաւն դիւաց հանէ զսա զդեւս։ Եթէ ես Բէեղզեբուղաս հանեմ զդեւս, որդիքն ձեր ի՞ հանիցեն. վասն այդորիկ նոքին եղիցին ձեր դատաւորք։ Իսկ եթէ մատամբ աստուծոյ հանեմ զդեւս, ապա հասեալ է ի վերայ ձեր արքայութիւն աստուծոյ։ Զորժամ հզօր վառեալ՝ պահիցէ զտուն իւր, ի խաղաղութեան են ինչք նորա։ Բայց եթէ հզօրագոյն քան զնա ի վերայ եկեալ յաղթեսցէ նմա, զսպառազինութիւնն հանէ՝ յոր յուսացեալ էր, և զաւար նորա բաշխեսցէ։ Որ ոչ է ընդ իս՝ հակառակ է իմ, և որ ոչ ժողովէ ընդ իս, ցրուէ։ Զորժամ այսն երանիցէ ի մարդոյ՝ շրջի ընդ անջրդին տեղիս, խնդրէն հանգիստս. և իբրեւ ոչ գտանէ, ասէ. դարձայց անդրէն ի տուն իմ ուստի եկի։ Եւ գայ գտանէ մաքրեալ և յարդարեալ։ Յայնժամ երթայ և առնու եօթն այլ այսպէս չար ևս քան զինքն՝ և մտանէ բնակէ անդ, և լինի յետինն մարդոյն այնորիկ չար քան զառաջինն։ Եւ եղեւ մինչդեռ խօսէր զայս, ձայն երարձ կին մի ի ժողովրդենէ անտի և ասէ. երանի՛ է որովայնի՝ որ կրեացն զքեզ, և ստեանցն՝ որ դիեցուցին զքեզ։ Եւ նա ասէ. նա երանի այնպիսի է, որ լսեն զբանն աստուծոյ, և առնեն։

Եւ ուսուցանէր ի միում ժողովրդանոցացն ի շաբաթու։ Եւ ահա կին մի՝ զոր ունէր այս հիւանդութեան ամս ութտասան. և էր կարկամեալ, և ոչ կարէր ամենեւին ի վերս հայել։ Եւ տեսեալ զնա Յիսուսի՝ կոչեաց առ ինքն՝ և ասէ ցնա. կին դո՛՝ արձակեալ ես ի հիւանդութենէդ քումմէ։ Եւ եդ ի վերայ նորա ձեռն, և առժամայն ուղղեցաւ, և փառաւոր առնէր զաստուած։ Պատասխանի եւ ժողովրդապետն ցասուցեալ՝ թէ ընդէ՞ր ի շաբաթու բժշկեաց Յիսուս, և ասէ ցժողովուրդն. վեց օր է՝ յորս արժան է գործել, յայնս եկայք բժշկեցարուք, և մի՛ յաւուր շաբաթու։ Պատասխանի եւ նմա տէր՝ և ասէ. կեղծաւորք, իւրաքանչիւրոք ի՞ ձէնջ ի շաբաթու ոչ արձակէ զեզն իւր կամ զէշ ի մսրոյ՝ և ասելի ասայ չուր։ Իսկ այս՝ դուստր Աբրահամու էր. զոր կապեաց սատանայ ահաւադիկ ութտասան ամ, ոչ էր արժան արձակել ի կապանաց անտի ի շաբաթու։ Եւ զայս իբրեւ ասէր, յամօթ լինէին ամենեքին որ հակառակն կային նմա. և ամենայն ժողովուրդն ուրախ լինէր ի վերայ ամենայն փառաւորութեանցն որ գործէին ի նմանէ։

Եւ եղեւ ի մտանելն նորա ի տունս ուրումն իշխանացն փարիսեցւոյց ի շաբաթու ուտել հաց, և նոքա սպասէին նմա։ Եւ ահա այր ումն էր անդ ջրդողեալ առաջի նորա։ Պատասխանի եւ Յիսուս՝ և ասէ ցօրինաւորսն և ցփարիսեցիս. եթէ արժա՞ն իցէ ի շաբաթու բժշկել։ Եւ նոքա լուռ եղեն. և բռնն հարեալ զնմանէ՝ բժշկեաց զնա, և արձակեաց։ Եւ ասէ ցնոսա. ո՞յր ուրուք ի ձէնջ էշ կամ եզն՝ անկանիցի ի ջրհոր, և ոչ վաղվաղակի հանիցէ զնա յաւուր շաբաթու։ Եւ ոչ կարացին տալ նմա պատասխանի առ այն։

Եւ եղեւ մինչ երթայր նա յԵրուսաղէմ, և ինքն անցանէր ընդ մէջ Սամարիայ և գալիլեացւոց։ Եւ մինչդեռ մտանէր ի գեօղ ուրեմն, պատահեցին նմա տասն այր բորոտ՝ որք կացին ի հեռաստանէ, բարձին զձայնս՝ և ասեն. Յիսուս վարդապետ, ողորմեաց մեզ։ Եւ իբրեւ եսես զնոսա, ասէ ցնոսա. երթայք ցուցէք զանձինս քահանայիցն. և եղեւ իբրեւ գնացին, առ ժամայն սրբեցան։ Մի ումն ի նոցանէ իբրեւ եսես՝ թէ բժշկեցաւ, դարձաւ անդրէն՝ ի ձայն մեծ փառաւոր առնէր զաստուած. անկաւ ի վերայ երեսաց իւրոց առ ոտս նորա, և գոհանայր զնմանէ. և ինքն էր սամարացի։ Պատասխանի եւ Յիսուս և ասէ. ո՞չ տասն սոքա սրբեցան, իսկ արդ՝ ինո՞ւնքն ո՞ր են։ Զի ոչ գտան դառնալ տալ փառս աստուծոյ, բայց միայն այլազգիս այս։ Եւ ասէ ցնա. արի, գնա. զի հաւատք քո կեցուցին զքեզ։

Եւ եղեւ ի մտանելն նորա յերիքով, կոյր ումն նստէր առ ճանապարհաւն մուրացիկ։ Իբրեւ լուաւ զանցանել ժո-

զովրդեանն, հարցանէր՝ թէ զինչ իցէ այն։ Եւ պատմեցին նմա, թէ Յիսուս Նազովրեցի անցանէ։ Աղաղակեաց և ասէ. Յիսուս, որդի Դաւթի՝ ողորմեաց ինձ։ Եւ որ առաջին երիցային՝ սաստէին նմա զի լռեսցէ. և նա եւս առաւել աղաղակէր. որդի Դաւթի, ողորմեաց ինձ։ Զտեղի էառ Յիսուս, և հրամայեաց ածել զնա առ իւր. և իբրև մերձ եղեւ առ նա, եհարց զնա և ասէ. զի՞նչ կամիս գուտ՝ զի արարիցէ քեզ. և նա ասէ. տէր, զի բացցին աչք իմ՞ և տեսից։ Եւ Յիսուս ասէ ցնա. հայեաց, հաւատաք քո կեցուցին զքեզ։ Եւ առժամայն ետես, երիցայր զհետ նորա՝ և փառաւոր առնէր զաստուած. և ամենայն ժողովրդեանն տեսեալ, տայր օրհնութիւն աստուծոյ։

Սրբոյ աւետարանիս Յիսուսի Քրիստոսի որ ըստ Յովհաննու.

ՏԷՐՆ ՄԵՐ ՅԻՍՈՒՍ ՔՐԻՍՏՈՍ

Եւ յետ երկուց աւուրց եկ անտի և գնաց 'ի Գալիլեայ։ Զի ինքն իսկ Յիսուս վկայեաց՝ եթէ մարգարէ յիւրում գաւառի պատիւ ոչ ունի։ Այլ յորժամ եկն նա 'ի Գալիլեայ, ընդունէան զնա գալիլեացիքն. զի տեսեալ ևս էր զամենայն նշանսն, զոր արար յԵրուսաղէմ 'ի տօնին. քանզի և նոքա եկեալ էին 'ի տօնն։ Եկն դարձեալ 'ի կանա գալիլեացւոց՝ ուր արար զջուրն գինի. և անդ էր թագաւորաղն մի, որոյ որդի նորա հիւանդ կայր 'ի կափառնաում։ Նա իբրև լուաւ եթէ Յիսուս եկեալ է 'ի հրէաստանէ 'ի Գալիլեայ, եկն առ նա՝ և աղաչէր, զի իջցէ և բժշկեսցէ զորդի նորա. քանզի մերձ էր 'ի մեռանել։ Ասէ ցնա. եթէ ոչ նշանս-ինչ և արուեստս տեսանէք՝ ոչ հաւատայք։ Ասէ ցնա թագաւորաղն. տէր, էջ մինչեւ մեռեալ իցէ մանուկն իմ։ Ասէ ցնա Յիսուս. երթ՝ որդին քո կենդանի է. և հաւատաց այրն բանին՝ զոր ասաց նմա Յիսուս, և գնաց։ Եւ մինչդեռ իջանէր, ընդ առաջ եղեն նմա ծառայքն նորա. աւետիս ետուն և ասեն, թէ մանուկն նորա կենդանի է։ Հարցանէր ցնոսա վասն ժամուն՝ յո-

րում ապաքինեաց. և ասեն ցնա. երէկ յեօթներորդ ժամուն եթող զնա ջերմն։ Գիտաց հայրն նորա՝ եթէ յայնմ ժամու՝ յորում ասացն ցնա Յիսուս՝ թէ որդին քո կենդանի է. և հաւատաց ինքն և ամենայն տունն իւր։ Զայս գործեալ երկրորդ նշանս արար Յիսուս եկեալ 'ի հրէաստանէ 'ի Գալիլեայ։

Յետ այսորիկ տօն էր հրէից. և ել Յիսուս յԵրուսաղէմ։ Եւ էր յԵրուսաղէմ 'ի Պրոպատիկէ աւազանին, որ կոչէր եբրայերէն Բեթհեզդայ՝ հինգ սրահ։ Յորս անկեալ դնէր բազմութիւն յոյժ հիւանդաց՝ կուրաց կաղաց գօսացելոց, որ ակն ունէին ջրոցն յուզելոյ։ Եւ հրեշտակ տեառն իջանէր ըստ ժամանակի յաւազանն՝ և յուզէր ընդ ջուրսն. և որ նախ 'ի շարժումն ջուրցն իջանէր յաւազանն՝ բժշկէր, ոչ ունելով նշան հիւանդութեան։ Եւ անդ էր այր մի, որոյ երեսուն և ութ ամ էր 'ի հիւանդութեան իւրում։ Զնա իբրև ետես Յիսուս՝ զի անկեալ դնէր, և գիտաց եթէ բազում ժամանակք են այնուհետեւ, ասէ ցնա. կամիս ողջ լինել։ Պատասխանի ետ նմա հիւանդն. տէր, ոչ զոք ունիմ, թէ յորժամ ջուրքն յուզիցին՝ արկցէ զիս յաւազանն. և մինչ ես գանգատիմ, այլ ոք քան զիս յառաջագոյն իջանէ։ Ասէ ցնա Յիսուս. արի, առ ըզմահիճս քո՝ և գնա։ Եւ ողջացաւ այրն, և յարեաւ՝ էառ զմահիճս իւր՝ և շրջէր. և էր շաբաթ յաւուրն յայնմիկ։ Ասեն հրէայքն ցբժշկեալն. շաբաթ է՝ և ոչ է արժան քեզ առնուլ զմահիճս քո։ Պատասխանի ետ նոցա և ասէ. որ բժշկեացն զիս, նա ասաց ցիս, առ զմահիճս քո՝ և գնա։ Հարցին զնա և ասեն. ո՞վ է այրն՝ որ ասաց ցքեզ, առ ըզմահիճս քո՝ և շրջեաց։ Եւ բժշկեալն ոչ գիտէր թէ ո՞վ իցէ. քանզի Յիսուս խոյս ետ վասն ամբոխին 'ի տեղւոջէ անտի։ Յետ այսորիկ գտանէ զնա Յիսուս 'ի տաճարին, և ասէ ցնա. ահաւադիկ ողջացար, մի՛ եւս մեղանչեր՝ զի մի՛ չար ևս ինչ լինիցի քեզ։ Գնաց այրն՝ և պատմեաց հրէից, եթէ Յիսուս էր՝ որ բժշկեացն զիս։ Եւ վասն այնորիկ հալածէին զՅիսուս հրէայքն, զի զայն առնէր 'ի շաբաթի։ Եւ Յիսուս պատասխանի ետ նոցա. Հայր իմ մինչ-

չեւ ցայժմ գործէ, և ես գործեմ։ Վասն այնորիկ առա-
ւել խնդրէին հրէայքն սպանանել զնա. զի ոչ միայն լու-
ծանէր զշաբաթս, այլեւ հայր իւր կոչէր զաստուած, և
հաւասար առնէր զանձն աստուծոյ։

Եւ մինչդեռ անցանէր՝ եւեթ այր մի կոյր 'ի ծնէ. և
հարցին զնա աշակերտքն նորա՝ և ասեն. ռաբբի, որ մե-
նաս է, սորա՝ թէ հօր և մօր իւրոյ, զի կոյր ծնցի։ Պա-
տասխանի եւ Յիսուս. ոչ դորա մեղաս է, և ոչ հօր և մօր
իւրոյ. այլ զի յայտնի լինիցին գործքն աստուծոյ 'ի դմա։
Եւ ինձ պարտ է գործել զգործս այնորիկ՝ որ առաքեա-
ցին զիս, մինչ աւուր կայ. գայ գիշեր՝ յորժամ ոչ ոք կարէ
գործել։ Մինչդեռ յաշխարհի եմ, լոյս եմ աշխարհի։ Զայս
իբրեւ ասաց, եթուք 'ի գետին՝ և արար կաւ 'ի թքոյն,
և ծեփեաց զկաւն 'ի վերայ աչաց կուրին։ Եւ ասէ ցնա.
երթ, լուա յաւազանին Սելոամայ. որ թարգմանի առա-
քեալ. չոքաւ լուացաւ. եկն և տեսանէր։ Իսկ դրացիքն՝
և որոց տեսեալ էր զնա յառաջագոյն՝ թէ մուրացիկ էր,
ասէին. ոչ սա էր՝ որ նստէր և մուրանայր. կէսքն ասէին.
նա է։ Այլքն ասէին. ոչ՝ այլ նման է նմա. և ինքն ասէր՝
թէ ես եմ։ Ասեն ցնա. իսկ զիարդ բացան աչք քո։ Նա
եւ պատասխանի. այր մի՝ որում Յիսուս ասեն, կաւ ա-
րար՝ և ծեփեաց զաչս իմ, և ասէ ցիս. երթ 'ի Սելոամայ,
և լուա. չոքայ լուացայ՝ և տեսանեմ։ Ասեն ցնա. ուր է
նա. ասէ ցնոսա. ոչ գիտեմ։ Ածին առ փարիսեցիսն զնա,
որ երբեմն կոյրն էր։ Եւ էր շաբաթ՝ յորժամ զկաւն արար
Յիսուս. և երաց զաչս կուրին։ Դարձեալ հարցանէին զնա
փարիսեցիքն, թէ զիարդ տեսանես. և նա ասէ ցնոսա.
կաւ եդ 'ի վերայ աչաց իմոց, և լուացայ՝ և տեսանեմ։
Ասեն ոմանք 'ի փարիսեցւոցն. ոչ է այրն այն յաստուծոյ,
զի զշաբաթս ոչ պահէ։ Կէսքն ասէին. իսկ զիարդ կարէ
մարդ մեղաւոր այսպիսի նշանս առնել։ Եւ էին հերձուածք
'ի մէջ նոցա։ Ասեն դարձեալ ցկոյրն. դու զի ասես վասն
նորա՝ զի երաց զաչս քո։ Եւ նա ասէ՝ թէ մարգարէ է։
Եւ ոչ հաւատային հրէայքն զնմանէ՝ եթէ կոյր էր՝ և բա-
ցաւ. մինչեւ կոչեցին զծնողս բացելոյն. հարցին ցնոսա

և ասեն՝ սա է որդին ձեր, զորմէ դուքն ասէիք, եթէ
կոյր ծնաւ. արդ՝ զիարդ տեսանէ։ Պատասխանի եւեւն
նոցա ծնողքն նորա՝ և ասեն. գիտեմք զի սա է որդին
մեր, և զի կոյր ծնաւ. բայց զիարդ այժմ տեսանէ՝ ոչ գիտեմք.
կամ թէ՝ ո՞ երաց զաչս դորա՝ մեք ոչ գիտեմք.
ցդա իսկ հարցէք, ինքնին 'ի չափ հասեալ է. ինքն իսկ
խօսեսցի վասն իւր։ Զայս ասացին ծնողքն նորա, զի եր-
կնչէին 'ի հրէից. քանզի ուխտ եդեալ էր հրէից, եթէ
ոք խոստովանեսցի զնա Քրիստոս՝ 'ի բաց կացցէ 'ի ժողո-
վրդենէն։ Վասն այնորիկ ասացին ծնողքն նորա, թէ ինք-
նին 'ի չափ հասեալ է, ցնա իսկ հարցէք։ Դարձեալ կրկին
անգամ կոչեցին զայրն՝ որ կոյրն էր, և ասեն ցնա. տուր
փառս աստուծոյ, մեք գիտեմք՝ զի այրն այն մեղաւոր է։
Եւ նա ասէ. թէ մեղաւոր իցէ՝ ես ոչ գիտեմ. բայց զայս
գիտեմ, զի կոյր էի՝ և արդ տեսանեմ։ Դարձեալ ասեն
ցնա. զի՞նչ արար քեզ, զիարդ երաց զաչս քո։ Պատաս-
խանի եւ նոցա. այժմ ասացի ձեզ՝ և ոչ լուայք. զի՞ կա-
միք միւսանգամ լսել. միթէ և դուք կամիք աշակերտել
նմա։ Նոքա հայհոյէին զնա՝ և ասէին. դու լիջիր նորա ա-
շակերտ. մեք Մովսէսի աշակերտք եմք։ Մեք գիտեմք՝
զի ընդ Մովսէսի խօսեցաւ աստուած. զսա ոչ գիտեմք
ուստի իցէ։ Պատասխանի եւ այրն և ասէ ցնոսա. այդ իսկ
են սքանչելիք. զի դուք ոչ գիտէք՝ ուստի իցէ, և զիմ
զաչս երաց։ Գիտեմք զի աստուած մեղաւորաց ոչ լսէ,
բայց եթէ աստուածապաշտ ոք իցէ՝ և զկամս նորա առ-
նիցէ, նմա լսէ։ Ի յաւիտենից ոք ոչ լուաւ՝ եթէ երաց ոք
զաչս կուրի 'ի ծնէ կոյր ծնելոյ։ Եթէ ոչ յաստուծոյ էր այրն
այն՝ ոչ կարէր առնել ինչ։ Պատասխանի եւեւն և ասեն
ցնա. 'ի մեղս իսկ ծնեալ ես ամենեւին, և դու վարդա-
պետս լինիս մեր։ Եւ հանին զնա արտաքս։ Լուաւ Յիսուս՝
եթէ հանին զնա արտաքս, և իբրեւ եդիտ զնա՝ ասէ ցնա.
դու հաւատաս յորդի աստուծոյ։ Նա պատասխանի եւ
ասէ. տէր, ո՞վ է՝ զի հաւատացից 'ի նա։ Ասէ ցնա Յիսուս.
և տեսեր զնա, և որ խօսիդ ընդ քեզ՝ նա է։ Եւ նա ասէ.
հաւատամ, տէր, և երկիրպագեալ նմա։

ՆՇԱՆԱԿՈՒԹԻՒՆՔ

ԽՐԹԻՆ ԲԱՌԻՑ ԻՆՉ ՄԱՏԵՆԻՍ

Ազգով · Զատրէոյ մարքարէին պատգամն անուանէ ։
Ազին · Եղբօր, դրաբերին տեսը ։
Ազոնայի տէր · Աստուած ։
Ազատարնեայ · Աստուդաբ ։
Ազդարան · Խոպոբ գալու տեղ · ՍԹ. 2· Խոպոբ գաղուղ կամ խօսուղ որ է բերան կամ լեզու · ՀԳ. 2·
Ազդր · Գոտի , խուլտ ։
Ազն · Ազի , գիլեկի ։
Ալէլուբ · Օրհնութիւն ։
Ալէտանջ հոգմ· Տալու հանուղ հաղ։
Ալիք · Տալու · Լե. 3· ձերմակ մրուտ · Զկ. 3։
Այրափնաք · Այրբինին ղարտը ։
Խոտաթարթ · Անուշ ղարտուղ ։
Ածանցական· Անցաւոր, ղաւոր անցնող ։
Ակաս · Նաւոս բիւռնի , քարտ ։
Ակնայայրատ · Աչքը հրդաղ ։
Ակնառու · Խորեր նայող ։
Ակումբ· Ժողով ճիտմիւր, սիրբ։
Ազարտել · Աւրել, խարդ ընել։
Ազաւաղել , Աւրել , քծոքնել։
Ազեյարմար · Ազիւռ ղինուած ։
Ազիւսարկութիւն· Քերբիչ, բնաղ ղինելը, բնաղնծուղ ։
Ազխել · Գոցել ։
Ազխեալ ազգարան · Գոցուած բերան , կամ լեզու ։
Ազկաղկ · Տէր , խեղճ ։
Ազգատանք· Ազատուծաղաս խօսք։
Ազօրիք · Տեղերին , Ակաս ։
Ազորի ըմբոշխելի · Մամաղակաս։
Ազու · Անուշ, կամաղ, հաղուղ։
Ազուական· Անուշիկ հաղ ընելս։
Ազուական ասա · Թարեր հարաղ, որ է ցանկութիւն ։
Ազքամուղ · Մարդիկան ։
Ազղութիւն · Մարդիկան , քարանդ , բաս ։
Ազատազին · Ազի լեզի , ոճը զինիր։
Ազթիկեր · Աչերի ընաղ։
Ազօտական · Մարնաղ ։
Ազօտանալ · Մարնաղ, հարել ։
Ամա · Սապոն ։
Ամբան · Մարիր ։
Ամբարձուղչ· Բարձր տեղ տանող
Ամենաբազմ · Խիստ հաղ ընելս։
Ամենագրաւ · Ամենը ղաղի ընաղ։
Ամենատիկար · Խիստ գեղ։
Ամենընդեղ· Սովորական, բնէ ազգնա։
Ամոլք · Նաւին բլեի դեռան երլեոգիլը։
Ամպրոպ · Վերլիլիք ։
Անագան · Ոսկի, կեռ ։
Անապգելի · Զարուելու ։
Անախտակիր· Որ , ղարեր ղաղոնաղ· Բ. 2· Յաւելեց ղաղաղ Ս. 1· Ամ. 2։
Անաղանգ · Հիլիերեղ ։
Անաղարտելի · Զաւրուելու ։
Անաղելի · Զարդ , հաղաղ ։
Անարծարծելի · Զվարուելու ։
Անբարդելի · Զբաղելիս , ճեմմ ելանմաղ։
Անբոյժ · Զբժշկուելու , ծնաղամաղ
Անբուժելի · Զբժշկուելու ։
Անգ · Աբա , խարլ ։
Անգամմունք · Խորանի մարդաղ ։
Անգանճաղք · Հին ուրեմին ծանանաղ անճառելի բաները ։
Անգաւելի · Կարքի վրանաղ ։
Անգուլ · Մէջտ , գայմ ։
Անգուզեկցութիւն · Հան գիլարեր երլիլը, եւլարելը ։
Անեբատան · Անուանդ , խարարդ ։
Անեբկիւան · Անվախ , զինաքեիրդ։
Անբնոկ· Զընդանեղաղ, եռաղնի ։

Անթեր · Լման , բիւրեալ ։
Անկանել · Հիւսել , գոյեցուցանել ։
Անկեզակարծ · Անկուած , շիւղ հեռել ։
Անկարնչ , Անիմաստ , սիսալ ։
Անհազագ · Շուռն ընաղ, նիցիս ուրեղ , ճանաղ ։
Անհամբոյր · Թերդիրեալ վիրաղ ԻԹ. 2· Պիղծ , մարդաղ · ԻԳ. 2· Գարշելի , գեղ · ՄԶ. 2· Խամբ կեանք ընայաղ · ՀԸ. 2։
Անհամարելի · Խստ մարկ ղանաղ, բնաղծ ։
Անհատուածելի · Անբաժանելի , ղարբանաղ ։
Անձաւ · Մաղարա ։
Անձիր · Նամրեաղ ։
Անձնամաան · Ինչ գինը մարանաղ ։
Անձուկ· Նեղ· Ա. 2· Քիչ մը · ԺԱ. 2։
Անյարիր ջաղուկ · Վեր ելանել դիրքաղ Նենեքաղար և ցաղարքաղ ։
Անչաղաս · Փաղ , բիւրեալ ։
Անչամանգաղ · Զմոնանալս , պայծառ , գիմանանալս ։
Անոպայ · Եղանի , խորեալ ։
Անոսա · Տեղին դարձաղ , բեմբեր գանաղ ։
Անորակ · Գոյն ընանաղ , բեմեալ ։
Անուր · Հալեա ։
Անուրեալ · Տեղ մը ղաղեալս ։
Անպատուար · Գաղ ընանաղ, հեռարաղ ։
Անպաւժելի · Եա ղիբանալս , եմամ դանալս ։
Անսագիւտ · Գանանալիւն ընանաղ, եսանիանաղ մանանաղ ։
Անվթար · Անանալ, բանանաղաղ, հանարաղ , բանի ։
Անտարրաիսակ · Նիմիեղին բանի գաղ դեմեղ ։
Անքաա · Տէր , խեղճ , դայեղ ։
Աչխար · Ոգի , լաղ , սաղ ։
Աչաէ · Մարդ , խեղճ ։
Ապարան · Գանանանաղ ։
Ապարիչն· Զեմ ընանաղ, սիլանաղ։
Ապաթոյն · Թոյն ընանաղ դեմեղաղ։
Ապախտաւոր· Ապիրանաղ, նամեեղ։
Ապարան կամ Ապանար · Անանան հայրը բառանաղ ։
Ապաձեռն· Օգնական ընանաղ, խեղճ։
Ապաչուք · Անպատանի, իրիպարաղ։
Ապալան · Գայրեմեղ ։
Ապառաւմ · Լիրք , արեղ · ԺԱ. 3։ Խարք կեանքաղ ընայաղ · ՁԸ. 2։
Ապարանջան · Պիլեղիկ ։
Ապաւանդակ · Նաւի ընան, բաղամաղ ։
Ապաւինութիւն խարսխի · Նաւին տեղ երլիրը ։
Ապարինել · Բիշեղել ։
Ապէնիազ · Անիարար , եմարանաղ։
Ապիկար · Տէր , գարարքեմեղ ։
Առակայք , Առաջիկայք · Աղբեր կամ հարը եղանեղերը , կամ տեղ մը եարեր ընաղեղը ։
Առանցեալ · Արեղը անցած ։
Առիգած · Գարեղ , գեղարմալ ։
Առկայծեալ · Մարելս հարեղաղ ։
Առնաւատեալ · Գրաս , բեղ ։
Առուզեկան · Անգնաղ գարաղ ։
Ասուի · Բրիւ լաբ ։
Ասպականասպաս · Շան պես կերարի սպասաղ ։
Ասպատակ · Զեմեմի , խարարեղ ։
Ասպարէզ · Բաց տեղ, գիպան· Ա. 2· Մեկ գլ տեղին ասելը մասին մեկը · Թ. 1։
Աստարտէ · Ինքան կերպարանով կարարի մը անուն է ։
Աստիկեցի · Ամենաղի , Ամենի տարանի ։
Արանետ · Լայն ճամբայ · Թ. 2· Շեղակ ճամբայ , ճարտ · ԽԶ. 3։
Արամաթացի · Արիմաթիայի , սարի էր Սամուել մարգարէին ։
Արբուն · Կապարքեալ հաստ ։
Արդահատել · Յաւելցնել մեքարեալ · ԺԲ. 1· Ապաքեալ ԺԵ. 1։
Արդարալուկ · Հաի տեղը դանելաղ ։

Արդեան · Հինգերեսան ։
Արդիամտական · Հինգ միտք, զայ, ինչքիցն եղած ։
Արուարձան · Քաղաքի քովերի երկիր մարդոց պարկեր, կոռոտ ։
Արջնաթոյր · Սև, մարդ քոյն ուռնոյ։
Արջնասեւ · Սև երեսորիվ։
Արտաքսած · Ձմրեկ դուրս ելած, կամ փոխուիլն ելած ։
Արտաչնչացեալ · Հոգին ելած, մեռած ։
Արտաքնայարդաք · Դուրսեն մարդոց, ներսումն քոյ ։
Արտուղի · Ձմրեկ դուրս ելած, ձուռ, խանգաղ։
Արիիացնցուղ · Լոյս պարձնող ։
Արօտ · Արձանելու տեղ, սայլաբեր։
Արօր · Զիգին փոլոնի քարձիկ, ուռան ։
Աւազափող · Մեծ գլուռ։
Աւազական · Ոգեաւոր, խոշոյլ ։
Աւանդ · Իմանելի · Գ. 1։ Տարբ, վերկի · Թ. 2։ Թիւնդիս, վասիկի Իկ. 4։
Աւղական · Ախուանի ընող։
Աքար · Պարձուած մարդու մը անուն է ։
Աքիա սերմնացի · Սերմն տարուէն մարքարիկ մը անուն է ։
Բաբելոն · Գաղդեայ տարուն է ։
Բագին, Կոռոտի տեղան, կոռոտ ։
Բաղմակ · Նարեկոր տեղ։
Բաղմական · Մեծելու նոռոյ · Իր. 1։ Ա Գ. 4։ Նարեկոր տեղը Գ. 3։
Բաղմաձեռնեան խարդաւանողք · Շատերը հելլենացիներ, կամ ֆինիքեցիք խարդանիներ ։
Բաղմաթեան · Շատ բանի ազգարոյց, լաւ գիտի գալանան։
Բաղմասանդեան · Շատ ծիրանվ, գալիս գարդարելը ։
Բաղմակարծեան · Շատ քրիստոնէութիւն պիտանի ։
Բանազ · Կոռոտի անուն է ։
Բամբիռն · Զանգեր, գանգ։
Բանդաղուչեալ · Խելացնոր, ուղղեալ։
Բանին սերմնակաթութիւն · Խօսքին խոյզ ընելը, խիստ սա դիրքն խօսելը ։
Բաւական, Սիրուն չինած, փառաւոր։
Բասիլ · Վասիլ · Եր կայսր Յունաց։
Բասրելի · Մեղրաբերեալ, այսուանմանը լայնք ։
Բարանութիւն · Բարի, ինքիրեն գոնցնող խօսք ։
Բարացուցական · Բարի գոնցնող, ինքիրեն յայտնող։
Բարաւոր · Դրան վերի ջերմ։
Բարեսաւիզ · Անուշ յոյնով։
Բարաքիա · Զաքարիա մարգարէին հօրն անունն է ։
Բարձ · Թոքանոթ ։
Բարուական մանաղկաւորեան · Առայի ծիրանի որ գնդերեալ ուլեալ ուռնի։
Բաւանդակապէս · Բովանդակապէս, լման, կամ բաւականապէս։
Բաւիղ · Սաղմոս, որ մարգարէի և դրան վրայ կ'ելլայ ։
Բեղիար · Սարանոյ։
Բեհեղգեղուզ · Ճանճերու լարաուածը, կոռոտ մի է ։
Բժժանք · Կանանցիկան ծրար, լեռնեան, ինքնագրեալ։
Բիծք քացակիծք · Կրակի պես կնճռուած սոխոյներ ։
Բոլորաղաւուզ · Ոգեկիսեալ, բոլոր քեզնէնք։
Բոսորայ դիակունք · Կարմրագոյն արիւնաներեր լեռներ ։
Բոսորային · Կարմրագոյն, կարմրաթ։
Բուժեալ · Բժշկուած ։
Բուժեալ · Մնած, պեղեցիկ եղած ։
Բանալ · Ձերմկցուած, պարանոցը։
Բանաստեան · Դեմ ելլող կարիճ, ճենկի։
Բանամարտիկ · Կարիճ ճենկ ընող, քեհկիլեան։
Գանաւորակ · Թանգարան, տեսչի։
Գաղձնաւոր · Անշան, (սարքեր) նոր գալ լայուած ։
Գազանակուր · Ծառանոյ սարդ։

Գնալեն · Գրեր, գնցը ։
Գայիան · Երկար մարդ։
Գանչութիւն · Հնչուած, կանչելը։
Դարանաղայր · Գարնան սարեն ազ. մեն ընող ։
Դարչապար · Ոտից տակը, դարան։
Դարչունակ · Մարդաբար բանով լեցուած ։
Դեղայօրէն · Գեղեցիկ յերինուած, հիանալի։
Դեղմն · Բարդ, խարդ։
Դեռահերձ · Դեռը ծերեալ։
Դերարանապէս · Ռնարիեան սարերեն վեր, հրաշագործ։
Դերանակիր · Տիրել լրալ, կամ սանալ։
Դերաչխարան · Խնոյ սպասիարաց շատ լրցող, սրբացող։
Դերաչխարհիկ · Խնոյ պարարաար, բեր էրիպարլը։
Դերունակ · Ամեն կարարելուրիւն սանալ։ Իր. 2 Ա Հե. 7։ Ամենեն սարի սանալ։ Թ. 2։
Դիմել · Գլորել, ընթել։
Դժգոհութիւն · Սրդարելով երեսը կարել, խղալ։
Դժուարութիւն · Կարի, Նեղ։
Դիզ · Օղ, տիրեր։
Դիչերավար · Սարանոյ, ընկրան։
Դիսահարիւ · Մաղերը ալեալ պես դարձուած։
Դլխաչուր · Գլուխը ծածկող։
Դլխաւորել · Գլուխ հանել, ըմբոստանել։
Դձուած · Խեղճ, սեղել։
Դոգչիք · Բարի, սեղեցիկ, քրիստոնի։
Դոզարական · Կանչուելի, քարոզի, հանչի։
Դոմար · Սարոնոյ տեղ տարան է։
Դոյարան · Դոյանոց, սարեղծող։
Դործնականաց զարծի · Գործելու ալեր, որ է յեր։
Դուսարակ · Սիրելի, պեղեցիկ։
Դուռնել · Քոյն դալ, Ներքինի։
Դուզպար · Զարդ, ճենկ սարիրի։

Դանի, Դանեն · Փարոս, սարեր։
Դրաքանական · Դրով ընող։
Դրաւ, Դրաւական · Բեր, սեղեն։
Դրգեալ · Փոփոխ հեղեցած ։
Դրկանք · Սիրով գրկելը, քանանելը։
Դրուան · Ճարերի եղելի, ընկի։
Դօշել · Խաղաքաղաքելը, սերդը ցանելը։
Դօսանալ · Զարնալ։
Դաղան, Արիրան · Երկու եղաբարի էին, որ Մաղերի գեր կիրան և քեզարդը անցան։
Դանդաչել · Երերալիլ, ծառանալ։ (Թռ. 16. 1)։
Դանդաչեցուցանել · Երերցնելով, ընկելը ընկելը յոյն հանել։
Դասակ · Սիրելի, պեղեցիկ։
Դասական · Գիլի։
Դասակնիք · Վիճ, սիճել։
Դարասան · Դրեր, պահեն։
Դեղեւեալ · Դեղերացող։
Դենար · Ոսկի կամ արձանի զուարարալ։
Դերաքրիստոս · Նեռն, ընկեալ։
Դժնիկ · Փուշ մի է, քարա լալը։
Դժոխարարայն · Փարը դժոխքի պես կլլող։
Դժուարամաքելի · Անուշալը դրժարար, գիտի բարելիլը։
Դժուարք · Ապարանք, տարան պեղանի։
Դիմադարութիւն · Մանը ալ սանելով նեղանալը։
Դիմակերպութիւն · Ոյկանալքի, հանարելի։
Դիմակ դիմակ · Թարգիլ ընելը։
Դիտակ · Տեսնելու բարձր տեղ։
Դիտակ ասող · Ծանի ճանաչարան ծայրը։
Դիւանեներ զոնարան · Սարանոյ համար գան եկելու տեղ։
Դիւրաբերելի · Ղալաց գերանելու։
Դուժ · Խարեր, կանչ։

Դրակոնտապէս անուանագրութիւն · Ոչչընչնա անուն դնելը ։
Դրանդ · Դրան վերի շեմը ։
Դրժել · Խոստին դառնալ ։
Դրուակ, Դրուագ · Շինուած բան, խօսք ։
Դրօշ · Խաչ ալիմ, Պայրաք ։
Դրօշեալ · Փարուած կոռոի պատկեր ։
Եղեմ · Դրախտին երկիրը ։
Եղոմիանցի · Եսաւայ սերունդքն ։
Եղոգ · Եղ վարդ, վերին տլեր ։
Եթովպացի · Արաբացի, սրապ ։
Եկեղեցի · Ցոյն, բոմ ։
Եղեամն · Գերբոը ։
Եղեռնագործ · Զարգիրդ, վնասարար ։
Եղերական ջայլ · Լալկաններու ազգը ։
Եղեւին · Սերվի կամ ալամ ագաճը ։
Եղեգնախառնակ · Պոռնուոր քարոզը ։
Եղեգնախուր · Խոնարհ կոտրուած եղնկ ։
Եղիճ · Ընդարձակ խոտ ։
Եղկութիւն · Խնջնունկն ։
Եմակ · Զոր ։ տերի ։
Եպերիկ · Քամանիլ ։
Երախայրի · Առջի պտուղը ։
Երախան · Լալկաններու ոխերիս ։
Երամակ · Սիրուր ։
Երանգ · Գոյն, բրնկ ։
Երասան, Երասանակ · Կեմ ։
Երասանակալ · Կեմը բռնող, ղարդ ընող, տիկին ։
Երգիծանութիւն · Սիրտ կոկծնելու խօսք, սիրեմ ։
Երգ · Տանիք, տամ ։
Երեւիլ · Ծուռ և խոսի կիւվ ։
Երիզապնդեալ · Երկան ղմնով ընելը քարոտ ։
Երիթացեալ · Զարդած, ցամուած ։
Երինջ, Կնձոն կով, տանա ։
Երիքով · Սրուսուրիի կողմը տեղատ մ ։
Երկակշիռ ատարութիւն · Երկոնեռակ բան, ինքնին՝ տարբեր սարդը, ցորենի սա գիշերը ։
Երկեւանութիւն · Կասկած, շփոթութիւն ։
Երկնամէջ · Երկինքը հանող, տանող ։
Երկնել · Ծնանիլս ցաս տալիլ ։
Երկուսրակը · Լուսնի եղանց սրով վիճը կը դրին ։
Երկրորդութիւն · Կրկնելը ։
Երին · Գոյն, բրնկ ։
Զազրաթորմի · Խիստ քարքանի ։
Զակատիկ · Բանի մը վերայ սեր կոպել, հաւիս պրոքոմ ։
Զանգուած · Բանի մը բանելի խառնուած մի խոր եղած ։
Զառաջեալ · Մարդած, ճամբի ելած ։
Զարնաւրատեսակ · Զարհուրելի պեսուով, ուշնի վերնրելի ։
Զարմանութիւն · Զարմանալի բան ։
Զեղծանիկ · Աւրուել, պղծուիմ, փլիսի ելլել ։
Զլացող · Ագեկոնիկն ընդունող, նամբեր ։
Զրմրաղ · Ուրիսունկն, վիճ, ուիճ ։
Զմնգալ · Զարարդել ։
Զմրդան · Զանդան ։
Զիսա · Խուլանիրուն (Լանմանունքոմբ) նուին պոկի կոչը ։
Զիւրովին երթալ · Ինչ վիճը մեռնել ։
Զկծեցուցիչ · Սիրտ կոկծնունդ ։
Զկծիկ · Սիրտը երել, կիսնինդ ելաղ ։
Զմտալիր · Անլանոսվ լցուած ։
Զսփալ, Զսփանալ · Ցրուեն գրաղել ։
Զրահեսական · Պարտ, պէտ անպարտ ։
Զրաւել · Վերջանել, ավիրեր ։
Զօգել · Կպնել ։
Զօրեն · Նման, պես, կիպ ։
Ըզձակերտ · Փափուելու ։
Ըզձութիւն · Փափաք, սրդոս ։
Ըմբերանել · Պատանդեցնել ։

Ըմբոշխնել · Ծոնել ։
Ըմբոշխնելի · Ծանոթ՝ որ է ակա ։
Ըմպանկանք · Աբեռանքանոտ, բեղանքի ։
Ընդակիս · Հեռը եղանի, այսիրաշ սովորական ։
Ընդարմացուցիչ · Թմբրեցնող, սերսեցնող ։
Ընդգոգեալ · Գոգին մեջ ժողված, պանած ։
Ընդերք · Փորին մեջինները, պաղարաք ։
Ընդ կրունկն գառնալ · Եր դառնալ ։
Ընդհատ · Հեռու, պակաս, ֆարքը ։
Ընդմիջարկութիւն · Օրինայնի պարքը ։
Ընդմիջել · Բերան տալ · Լ. Յ· Լինել ելաղ · 22· 1։
Ընդունայնաթոյ քիրան · Գոչ տեղը վարած դրիսի, նամիչի դանդի ։
Ընդսակիկ · Երեսի ֆեր ։
Ընդվզել · Գլուխ տալ, պաղ քալ պրքոք ։
Ընթերակայ · Մոտը կեցած ։
Ընկուզեալ · Զրի մեջ պոնիչ եղած։
Ընկճել · Սեղմել, տակը ընկել ։
Ընկրկել · Եր քաշել ։
Ընտանձնեալ · Շալին սառած, խոտելնիչ ։
Թաւանչ · Հառաչանք ։
Թաւր · Թաչի տեղ, ոչդան ցոռնաս։
Թաւահատ · Կոռոսի անուն է, ըստ Թուր Աբրահամա հայրը լիներ էր։
Թարթափումն · Աչք քացել բռնալը։
Թարմատար · Փառ, պոչ, բան մը ստրքանչ։
Թափանցանց · Մտնող անցնող, ներեղիր ընող։
Թեզան · Մառած, երկան ներ։
Թեկուզիր · Թրաք տուող։
Թերամտութիւն · Խելքի պակասութիւն ։
Թերամ · Կոռապշուիչ քարքի, հանչել ։
Թեւաստարմակ · Թեւին տակը առած ։
Թիզնգա առնալ · Ցոսկոտել ։
Թխատիպ · Սեռ, տարի քոյն ։
Թչուառաբերան թռչակ · Մանդան երանիսով վատակ ։
Թոպակալ · Զարդարուած ։
Թուլադաչնակեալ · Տիսանը բռուլուած, տարած ։
Թրծեալ · Եփած, պիշրել ։
Ժաման կացուցանել · Հասցընել ։
Ժայթքել · Փոխել, քուռանք ։
Ժանիք · Գազանի սկառանը ։
Ժխտող · Ինքնար ընող ։
Ժողովեալ · Հաւած, լիկած ։
Ի գիծն թուլանալ · Շեղակ ճամբան երթալ ելնալ, երթալ ու ճամբան ճալ ։
Ի ճիւղս մասանց թուել · Մարդներուն մեկ մեկ համրել ։
Իններեակ յորելիսնի · Ինն անգամ լեռան, որ է ըստ հարիւր լեռան ։
Ինքնարդոյ բարձրայօն · Ինքնինը յարքեալ մեծարող հարքոր ։
Ինքնագոր · Ինք իր հնարը կատարող ։
Ինքնօրէն · Ինք իրմէ ։
Իշանդամ · Իշու անգամի պես սմբի ուռնալ ։
Իսկ եւ իսկ · Իրացնէ ։
Իրաւամերժ · Իրաւունքով մերժուած, վանդուած ։
Իւղընծիւղ վայտ · Եղ պոռոց ծառ, ինքնին՝ ելիկենին ։
Լայնատարբ հեռաք · Լայն ու արքեալ ճամբայ ։
Լատա · Սալ, նաս, նասուան պանը։
Լատաին զաղարք · Նասին հանքեալ պեղ, լիման ։
Լարիրիզոն · Լարիլով լինալ, արիանը ծծող։
Լինիլ · Անամբն ելալ, եռեպանիլ ելնաք ։
Լուծ · Թերաքին բանը · Թ. 1։ Գոյանանարքոք · Թ. 2։
Լուծք սառաբք ամպիլ · Կեռնի կեռվերինին հաստ բեռանիրը ։

Լուզակ · Լուսյոց կենդանի ։
Լուսանցոյց · Երբեմն լոյս մը-նելու տեղ, պատ ։
Լուսնական դիպուած · Թառամ-ութ ։
Լուսացող · Զարթօղ, պէր սեղ-ելիցի ։
Լպիշնալ · Անամօթ, արագ ։
Լուսան · Սուս կենալու տեղ, ինչ պէս տեղիկը ։
Լսելափակ · Ականջը փակուած ։
Լմնացեալ · Ձերփած, ինչպէս՝ սա-գեկցած վերէն տեղը ։
Լրատարար · Լեռի լեցուն ։
Լրմատոյն · Իւոր մարմ ։
Խաթարեալ · Աւրած, խարոյ ե-ղած ։
Խակխարնութիւն · Խապտ գիտ ։
Խակաւութ · Խամ ։
Խաղաւարտ հրակայծակ · Կծած սառեցէ՝ երկնի պէս երդ՝ կոկծեցնող։
Խաղլ, Խիղլ, Հաղլ · Որոքոյն, տոնդոն ։
Խայրիք · Գոռոշներ ։
Խառնիճ · Խառնիրդ ընտրելի ։
Խարան · Սարբ գոպելու երկոն ։ Զ. 1։ Տալանդիլ եղած նարա. Զկ. Զ։
Խարդաւանք · Խաբեբայութիւն, ֆենդ ։
Խարխափանք · Քեօրի տալուածք ։
Խարխարեալ · Խանուտ ։
Խարիւցանել · Խափանել, ձեռ ինձ ։
Խելք · Նասու իրաւ։
Խելք չրթանց · Նասու խրատ տիւանդներու։
Խենեցանալ · Լարեալ-ինչի հոգեկան կարգել։
Խժական բարբարոս · Կոպիտ, խօրեր, նարամագ։
Խիզախել · Համարձակիլ։
Խիմ · Խանութ, առանց։
Խլրտաւան · Կեցած տեղը շարժել, ինքզինքն ։
Խմայիթ, Խղմայիթ · Հոգին գոյացած իրերու, պեսցիկ ։
Խնբիծ · Խառնելը, քնարելը։
Խնծիղք · Խնդրանք, դիմէ, շարաբ։
Խնկաւորութիւն · Օրհնեմ։
Խչաի · Տեղեկի ։
Խոհեր · Գարշելի, մարդարար գործ։
Խոզխոզեալ · Մարդեր, պարարուն մարդ։
Խոպանացեալ · Զարգած, խարոյ եղած։
Խոսել · Երեսի ձգել։
Խորշակ · Տաք հով, սամ երկի։
Խուել · Զարշարել, եղեալ վերեմ։
Խուզել · Փնարել։
Խուժ · Խանգարանցի։
Խուժադուժ · Վայրենի, խառնի խառան։
Խուճապել · Անելի սրերէրի ընել։
Խուն · Քիլ։
Խոմ · Արբեալ երկրի, սապան տեսիրի։
Խաբ · Զալը ազբիը։
Խարոց · Երկու քան երբրեմ բանանոց։
Խրմնանալ · Խանութել, զարուել։
Խրմնի · Սնցած, ազարա, ուրիրն։
Խրձուելք · Կապոց, տեսիրի։
Խրական ցնորք · Խենի սա դեռ երաշներ։
Խանական չարժողական զորձ · Լեզու։
Ծայրաստութիւն · Ծայրը կորելը։
Ծերպ · Քարերու և ծառերու ծակ, փոսերի։
Ծնգեցնալ · Հալած սա մալած։
Ծործոր · Լեռներու մէջ տեղ, յոր։
Ծորուն · Կաթիլը, վարելը։
Ծուկնք · Գարարարա, պէղ երբ-նրարարը։
Ծուղակ · Որոքոյն, տոնդոն։
Ծուր եւ Ծայթան · Սար, Սայրա են տարարի փանիկիցոց։
Ծրգեալ · Աղարեցալ, ուսեցած։
Կաղգուրել · Զօրացնել, բժշկել։
Կազմ · Հաղը։
Կամանել · Հեկեկալով լալ, եօրէր եօրէր ուլամալ։
Կաղակարծ, Կեղակարծ · Շնարհեալ։
Կաղկանձողական · Եալիարելանդիլ ըլլալով։
Կայթ · Ցարդարելով խաղալը։
Կայտառ · Վարարող կենդանի, ինչպէս՝ պեսցիկը։
Կապարան ձգողական · Զարան տարելու, խալը։
Կապարանք զրսամ · Նասու բեր-նել երկու կողի կարերը, խապարը-ղանները։
Կապարճ · Նեռ գնելու սառ, օգ-լեր։
Կապուտ · Եարմ, բալան։
Կառափիչ · Գլուխ կորող, ճելլար։
Կարակում մօր · Մարդար ամոր, պալլեր։
Կարեկցել · Ցարալեց ըլլալ։
Կարթ · Օլիս, ալինել, որոքոյն։
Կարծրերարա · Տիղինի ալինը, ղարդ ալլարող, ինչպէս՝ ճարարելը սերի յին։
Կարկառ · Քարերու երբեր։
Կարկառել · Երկնցնել, մարարցանելը։
Կարկառ կրճուն · Վեր վերցնելով ղարելը։
Կարկեհան · Ճեվանիր տար՝ որ քիշերը լոյս կարարայ, ղարելարի։
Կարողութիւն · Կարարարիան։
Կափառնաուտ · Ցորդանան քեռին բերանը ձեռ տալ։ մի է։
Կափարցանել · Գոցել։
Կեղեքել · Գարարել։
Կենդանաբարոյկ կայծակն · Երբ-լով ալիցարանալ կրակ։
Կենսաբարարոյս · Կենդի սարարա գարարա։
Կիսայար · Կէս գարանիլ եղած՝ կանգնած։
Կիսի կարբուն · Մեծ ցարկի եավրա։
Կիւրաս · Գարելց բարարարի մը սառան է։
Կկել · Կարա քարձել, գարարանի։
Կնամաք · Մեսելի սակարելը։
Կնդրուկ · Անարշ հարող ծիելու գարարար։

Կնիւն · Սաղ, ջրա գեղ բարաշ խարա։
Կոզկոզանք · Իւրաքանչիւր կերդիլը։
Կոչկոճակ · Իւրաքանչիւրելը, գարելի։
Կորակոր գնացք · Ծարարելիլով տալարաշ։
Կուզ · Խարի, ալրարաշ։
Կաածագ · Ծայրը ձեռարաշ, սարարար։
Կռիկ · Եարմարարելարարի։
Կանալ · Զարնարաշ։
Կանալ դիպուած · Զարնելու դրդելելը։
Կրկնագաս անաարբելի · Թեերը գիտել եղած՝ որ՝ ալ տարարելը։
Կրկնակապէն · Երկու անքամ դրարաշ կալարա, որ անքամ մի ցարարելի գարարարելարան։
Կրկնապարոյր կաածագ · Զինելի պէս ծայրը ծարա, ինչպէս է քիրեն կարարը։
Կրկնա · Զալը ազբիը։
Կրուան · Երկու խարի ալարալ, կընարարաշ։
Հազագ · Զայն, ղարել։
Հալուէ · Լեռ ալարելի եղը։
Հաղլ · Որոքոյն, տոնդոն։
Համաբանաբար զուգամանուութեամբ · Միաբերան անելը ձեռնի։
Համադրութիւն · Հանդարարարարիրան, մայնա։
Համաձայնութեան օրէնք · Ընարելը գարանելու օրէնք, գրարարա գրարարա շերարանիրը, ինչպէս եր Մովսիսական օրէնքը՝ ամի ընդ ամի, Լայնը։
Համառօտ երգ · Կարճ խամանակ։
Համանանալ յանջրպետ միաւորութիւն · Անքանելի միաւորարարեամբ միաւորելու։
Համասիրեալ · Անձն կամ նայելիլ։

եղած։
Համբարակ վատաղութեան. Սը-
դանիշ ըլլալու խօսք։
Հայթայթանաց կրկնատ. Կնչն-
ուի համար լալը ապրիլ, եմնալ։
Հայթայթումն. Առին անդին ընդ-
նել ծար ընելը։
Հանգիստարար. Մեկ կամ նման
փառ։ առնող։
Հանգոյց. Կապ, պինյար։
Հանգուստարար. Մեկ ինարը նման։
Հանդերձաւորիչ. Զարդարարել,
պարարարող։
Հանի. Մա՞, դեռ նիւն։ Հանի Մա-
փարու. Մանչին դեռ մարդը, որ
է Պաղարայ կին։
Հայմեալ. Սխալած, խանգարի
եղած։
Հատարան. Հարարարելու կամ
կրնալու տեղ, քարանան։
Հատուածք. Հարարարած։ ըս-
տեղանարած։
Հատուածեալ. Կարարած, զար-
ած։
Հարեւանցի երեւակայութիւն.
Առլը վերած երեւոյթ, խեղուլի։
Հարեւանցիկք. Երեւոյթ, սա՞ ինչ
մը անցնող։
Հարթուցեալ. Լեռներով ծեծած,
ինչիր եղած։
Հեծան. Հարա քայլ, օրքա ժ. Զ.
Խարնի կամ կանանի քայլը. Ղ.Բ. 6։
Հեծանաց. Հարմանձիներուն տա-
ճար տիրելը, որով յարելը ցորե-
նին կը գարնի։
Հեղեղավայր. Զարը կոխած տեղ,
կեղ։
Հեղեղատ. Գաղնի լայ։ Հեղեղատ
կեղրանի. Երարարելի կորը քեռ
դի է։
Հեղիատ. Եղբ մարքարին։
Հեղոյս. Բեռեռ, վեմի։
Հենդանել. Մարդ, մարարա ընել։
Հենուլ. Կարա քարել, տեղ տու-
քարանք։

Հեռաեալ. Դերարի հարած։
Հերազանձ առնել. Տերերներով
ծառերով պարարարած ծառ։
Հէն. Զերիեցի առարկի։
Հիւղ. Մանր թուչ, հիւրք։
Հմայեկ. Կարարարան հարայել։
Հմայք. Ցաւ, պարքնշելի։
Հնարագիր. Տարարի խարդիչ ընող։
Հոգեմկար. Հարարով արքով բեռ
եղած կամ քրարած։
Հոգազատեան. Հարով ծառանարած։
Հոմանի. Գարանիկի տիրանար, դեռ-
քարք։
Հոմերան. Հարերար Ցոյն քանարա-
տեղ մ՞ն։
Հոմիա. Զար, տերք։
Հրաշեկ. Կրակի պես կարմրած։
Հրազոյս արարուցանել. Թարքեր-
ցընող դեղ խարարանել։
Հրատարակ. Կրակի պես պատնող։
Հօրան. Այծի պերքը։
Զարանք. Խարարարանարանի հար-
խարա։
Զազկել. Մեծել։
Զեղուն. Օրայի ծառ։, ընան։
Զեռնադնին. Զեռուել քառանարա։
Զեռնաձու. Կերչ գարեղծի։
Զեռներեց. Ցարալ նեղարող։
Զուլաձոյ. Թափանա կարա։
Զօղիլ. Գանարել։
Ճապուկ. Կակարա։ Ճապուկ բա-
տառ. Կակարա քարի։ Դարի ար-
ատանան։
Ճարպ. Փարի եղ, ին եղը։
Ճենճեր. Մանին էրքարարը տեղը։
Ճենճերել. Քեղը ելլել. Բ. 2։
Սիրարա եղել. ժ.Բ. 1։
Ճիրան. Սարը ընդունելի ճանի,
բեռնել։
Ճնչեալ մզել. Սխալել տարել։
Ճչգոյ. Եղեռարի այստեղ ընելով։
Մագնեատիս վիմ. Մանարարդ քա-
նը։
Մածուաց լոյծ. Զրերին երկինքն է։
Մածուած լատաի. Կերվի ինարա։

Մակաղաւիթ. Լայն ի՞ աչքակ տեղ։
Մակարդիլ. Գանիրի ի՞ մանարանի
պես խանդրանալ։
Մամ. Սապան ապանը։
Մանարարեան. Քեզարը մանարաւ
պարան։
Մանկաղ. Մանիրաղ, օրաք։
Մառնամուտ. Մարի պատանաւ
ծանանարած։
Մարդելոյզ. Շարաստարիներ։
Մարմանկու�. Ցանարարեան, հա-
բարերի։
Մեծդիտական. Իրարա տեսանակ,
քեր։ վարարաք։
Մեկին. Ցայարի, երկիրարի։
Մեկնաբան. Առարակ, վերիրի։
Մեղեկ. Թարարընել, կերվերիրեր։
Մեղամանակարդ. Մեարարվ գլուղ-
կարած։
Մեղքամ. Կարարի մը անարան է։
Մեւաց. Դարանարիկան, ամիկի։
Ե՞ տեղի մը անարան է։
Մեկաստիր. Մեր, այրինան մարդա-
ոչի ծնած։
Մերկամարդանակ. Զարարա ծնել ը-
նող, կերվերը ընող, ինարարեր բեռ-
վերանները։
Մերկաւազարանաց. Ցայարի, ազի-
տեար։
Մեքենայ. Գարանի, խարանան,
տարարի։
Մղել. Բարել, սիրարի։
Մղնարնեան. Կարերի զարի պես բա-
բարի զեռարած կարմրած։
Մթեր. Անդարա, խանան, պանարած
բան։
Մժեր. Մարի, սիրերիրնել։
Մժղուկ. Գիրերի, ծիարերի մանարի
ճանան։
Միեղջերու. Ձարարաք մեկ պարանարա
ոանող տալ կերարանի մեկ, տեղերերարան։
Մղձկիլ. Լալը քարել, տարարարանաք։
Մղանարաա. Մարերը հալանարել
տեղի ընող։
Մոզաք. Ամանանարաց կարարի ա-
նան է։

Մարարարելի. Ամարարար

Ցեղամակիչ · Փոխիչներ, տեսակներ մէջ։ Բ. 3։ Երգիչ, Իզ. 1։

Ցեղկեղել · Փոխիչներ, ընդունել ընել։ Թ. 2. Շատ երգիչ տեսել։ ԿԱ. 2։

Ցեռուլ · (ձիավոր) ինչպիսի։

Ցեսանել · Սրել, պիտի ընել։

Ցերիւբու�· Զարդարուած, եռեքեռեալ բերելը։

Ցէռ եւ Ազայել · Երկու թագաւորաց անուն են։

Ցզմայեալ · Խիստ կշտացած։

Ցոգելեան · Ցիներորդ տարի, ընդունիմ տարի։

Ցոլամանդ ձուլ · Շատ խորամ բեկած ընող ձուլ, լուսի ընդունիմ։

Ցողոք զեղերիս · Բիծայ մեղեալ օրմէ։

Ցոյզ մասց · Մարտաւ, մտէ ուղիղ։

Ցոմանակ · Առանձ ոչ։

Ցոբջորվուն · Անուն տուր։

Ցոբասյսել · Կոնոնին վրայ բեռնը յիր։

Ցուսթի քրտունք · Առատ երդնի, քան ինչ։

Ցուռութ · Հոմայիլ, խոխորտան հնարք։

Ցուսոյ ձգարան · Ցայսին ինչը, սոմոտին ընտանը։

Ցոքնօրէն · Հերպ կերպ։

Ցոնիցն հաւակնութիւն · Ընդունելու հաւակնութիւն, ընդունիմ հպարտութիւնը, լրջութիւնը, մարդասէրութիւնի։

Ցոյսամիլ · Գոռոս պարտ ընել։

Ցախայանցք · Առջի մեր քարտեզները։

Ցախայլք · Մեկնել տարիները։

Ցանանց · Մեկնեցեք, էջուրի։

Ցանանչեր · Նանանչներ, արքիւրիչ, խոխորի ըներ։

Ցաչին · Շարտարան ալեր, դիշերի։

Ցաբգոս · Անուշահոտ ծաղիկ է, նարանոքոր։

Ցարեկ · Էր վանդ կրնաւորաց է քառաւոր Անյիսաստեաց, որ վանանայր էր վերնատան այս մեր Գրիգոր Նարեկացի։

Ցաւակամբք · Ուրախութիւն օր, գնանամ։

Ցերգեւեալ · Խնդց սեղիլ եղած։

Ցերութիւն · Ներսամ, ոգի։

Ցեցուկ · Ցինարան, պայտ։

Ցեսար · Զար սոպանայ, ձեռն շէյնան։

Ցմար · Թերագրին ընտը։

Ցկատ եղանիլ · Տեսնող ընտ, տեսնել։

Ցկարագրեր · Նկարագրիներ։

Ցնանչեալ · Նանանչել · Արքիւրիչ։ Եա փոյթ։

Ցաւակել · Խաղ ընել։

Ցչկատեալ · Անարքաած։

Ցոզկալ · Զարնելի ընտ։

Ցուիրան · Բեղիրեշ ընելս տեղ։

Ցպատակ · Նշան տանուած տեղ։

Շաղակրատ · Լաց-ուրա, պղտորաղ։

Շամբ · Նեղբնոց, քոմշուսք։

Շամբրն · Սամարիա, որ Երուսաղէմի մօտ քառասուն է։

Շիղջ · Եղանի։

Շչուկ · Աղմուկ, վերվերք։

Շուայտութիւն · Ցանկութիւն։

Շութափութիւն · Խիստ արագութիւն։

Շրջապատութիւն չնչոյ · Զարս գրեն նեցիներ բանաց։

Շրատուն · Շաղիղ ընտ ձուլ։

Ոգորիլ · Կառուիլ, ճիգ ընել։

Ցոգուց եկանել · Ակ ընել։

Ոգիկ · Մարդաս անուած է։

Ոգնափայտ · Նասուան քիլեն գինի էնտ տուն երկան տիրեն է, որոնց վրայ նստերը շարուած են։

Ոգոգակ · Զրի տուիս տուլոց, ինչպէս յուսիս, տուլոցնը։

Ոգոգակ սիթայեն ոչ ընդհանրական · Լուսաց ուրեր ուճէ։

Ոգոգիլ · Լուսացուիլ։

Ողոք · Խնդրուած է, նիստ։

Ողոքական · Կանոնաց, եռվաց։

Ողոքաւոր · Աղքատ ընող։

Ողայ, Ողիրայ · Սամարիոյ և Երուսաղէմի երկու թագաւորութեանց անունները էին, որոնք մարքարեն դրան։

Ոռոգել · Զրել՝ ծառը են։

Ոսատանս կկել · Կոտոր կամ եռանմտեալ քարտեզել։

Ոսիական · Վերանացու, տեսեր։

Ոտնալպիրք · Ոտէն սանդրնոց, ոչ նրդրոց։

Ոտնաութիւն · Ոտէի արքելի։

Որակութիւն · Գոյն բերեր։

Որայ · Ցորենի կամ քարեի կոպոց, պիտի։

Որոյ · Գառն, քառասուն։

Ուլ · Այծու յոք, տեղի եռվրուսաս։

Ուղերձեալ · Ծլած ծաղիկ, ֆիլիպինդիլ եղած։

Ուղէշ · Մարի ծիրա, տալ պտղատ։

Ուղիս · Սել։

Ուներիք · Կրակի մաշ։

Ունկի · Զաք մի, ունայ, ոմանք տարամ։

Ունկնախատից · Ականջը փոցած, խոսալ։

Ունկնամատ · Մատաս պեսծիչի։

Ուշ · Ցիշատակութիւն Իգ. 2։ Մկիտ, ուշ, ֆիրիր · Մթ. 1։

Ուռ · Առայի դալ։

Ուռաճառալ · Կիսվիրեն կերուած, քարած։

Ուրոյն · Զատ, հեռաս։

Ուրուական · Ակլի երևցած, սատան։

Ուրուաձայն · Անհանոյ յայն հանող։

Զորեքմասակեան սաաք · Զորս ծիրաց սանող լայ, ինչպէս էր Նրեսեան քաղաքաց քարոզ։

Զու · Քալելով սատաք երթալը։

Զալար · Նարայի սատեցք։

Զակուցեալ · Խիստ վերանալ։

Զանակ · Անկարելի բանասաց, ինչպէս էր Սիմոն Կիրենացի։

Զանալանակ · Գանող, պահպանող։ Գ. 3։ Զարի · Ղգ. 12։

Զաղպաղջունք · Քիչչի պես շինած տեղ։

Զաճար · Կովու տիրոջ։

Զայման · Զաք, ինչոր · Բ. 3։ Ուխտ, խաւալ · Ծգ. 5։

Զան · Հաց, սեղան, եւ։

Զաչաստաներ · Խաղերի ընող։

Զաչաստանեալ · Անարեի տեղ։

Զասանդել · Խաղիսէզերի կոպել, բռնել։

Զասանդիլ · Բեհին գրուել։

Զատարան · Լեկան, պօլա։

Զատգամ · Խասալ, խօսի, տելամ։

Զանեչ · Թասիս, ճերիրիչ։

Զատուածաքն · Տօլաղելը, մոռ։

Զատուաստաուն · Կցուելը, եւ-լենուիլ ընտը։

Զատապարան · Սեղանուիլ ընտ տեղ։ Խ. 2· Տայի · Խն. 2։

Զաարդդ · Ձրուքի ֆիրիլ։

Զարաբել · Փոգիլուիլ քոցել։

Զարս · Քար նեղուելս քոցիի, սաս քառ։

Զաբսել · Սաքանով տարոսել · Ի 2։ Հալանել · Լ.Բ. 3։

Զիմակ · Իլարանդ, եշեի տրը։

Զիտակ · Լոյ, սալ, սոպ։

Զղզիկակ · Զրի կամ սոպանի քառալը, սոս քարարքնը։

Զնդիլ · Եարեան ընդիլ։

Զուեսիկոս · Բանասիրեալ · Հայեր։

Զուբակ · Օրման, կամ կոպոց, եղեղ։

Զչրութիւն · Իսուսանի ընդարարութիւն, ինչպէս՝ լեռի կանանց տիրելիք։

Զակ · Վերջ, սան։

Զանել · Զարդեալ, պրել։

Զանաւորել · Մաղաղայի պես վարել։

Զանել · Մարելս, ձանիլ, սասասարել։

Զամբել · Կերդանել։

Զայլ · Ոգի, լոց։

Ջաստուկ · Ճոռը կամ ցասաքար ։
Ջեռնուլ · Տաքնալ ։
Ջերմն · Սընմա ։
Ջնար · Սանրուար ։
Ջնել · Զարնել, ծեծել ։
Ջորեակ · Մանր ընտիրներ ։
Ջուխտակ · Սանրուար, տիման ։
Ջրակարծ · Ջրին կաղծրացած, սառած, ինչպես կարկտորը ։
Ջրել · Ոռնչել սարել, պոչմաք ։
Ջրոզող · Ջրով ծանկուած ։
Թեւաին · Մասի վաղած խեր, ինչ պես լամ սարքուը, ինչրեվենին ։
Սաբեկ · Ան ծառին անունն է, որ բան վրայ խայ մը կախուած պեսա Աբրահամ ։
Սազրել · Մասնել, խարշել · կե · 1։ Զաբ ֆիրի դալ · Ղ · 3։
Սալ · Լոր ։
Սակ · Հարի, վերջի · Թե · 1։ Զաբ, հիսաց · ժի · 3։
Սակաւաձեռն · Տկար, ղայֆ, տիր
Սահանք ծովու · Մովա սիրերը ։
Սազարի · Տերեւ, եսբրամ ։
Սամի · Տիսինը դարձնելու ֆայտ ։
Սանդարամեռական · Դիմինի պա-նը եղած գաբանուն ։
Սառնասեր · Պարզի սոյ, պարզի պես ֆարցած ։
Սասեր · Սիկը, զօրանա, որան ինը էր 88 տարի ։
Սարդ · Մասնակ, եսբանցեր ։
Սարասուցեալ · Բանանուած, եսաքաղ սարած ։
Սաւառնել · Թիւերը ղարնելովներ-նել ։
Սաիրբա · Պարգանուած ինչ մը սանան է ։
Սելոմ · Բարգ մի է ։
Սեղանանենգ · Սեղանը պանարը ինչլաղ ։
Սեղան · Պեղարան ։
Սեան · Մարաար · քար, հիլլարել ։
Սեսեռ · Դամ, հրի, եարեր ։
Սթափիլ · Խելքը ելարեր ինա, որ ընդնալ ։
Սիգացող · Հպարարանեմբ սարեր-ցող, ֆիզարալ ։
Սիղանացիք · Սայարարի, որ ան-սանի կարար մը սանեին, զոր Սա-զանան պարարեց ։
Սիկ · Բարակ անաչ հալ ։
Սին · Փամ, պոչ, անլան ։
Սյաք · Նեարին ծայրի երկարը, խալար ։
Սկանան · Մարարար, պարլանքի ։
Սկաւառակ · Քեսաբ, ընա, սման ։
Սկիսթացն · Թանար, ընարար սալ ֆեն ։
Սնոտիապատուական · Անլան չին-սարած ։
Սնոտիասէր · Պոչ՝ ֆարամ սեր սանալ ։
Սոսկական · Եայան · Դ · 3։ Ռարքի, ֆարեր · ՀԱ · 2։
Սոսկամիմիտար · Սարկալի, սանար-կա, տեր ։
Սոր · Սեկին ֆարարարած ճարքայ ։
Սուզել · Խարը իրենցնել, պարքար-մաք ։
Սաբնանգակ · Սայի, ինանել ։
Սոսիեր · Իմանարան խարի, մարեան, ֆիրի ։
Սպանդ · Զան, ֆարարան ։
Սպանդարան · Մարրիներ սեր ։
Սպառաղէն · Սիլանը, բիար սիլան։
Սպեղանի · Դեղ, ինանի ։
Սառամբակ · Նախ, ղարար, եսա-բարալ ։
Սոգաստեղ · Մեղարարան, սիրիկ ։
Սոսորեակը · Վարին վեր ելարալ, ելարի ։
Սառաբասեղն · Հասար, խարար պալը ։
Սարուկ · Խեղճ ծարայ, բայի ։
Սարջանակ · Վարալ ֆալ, բիաբանի ելարալ ։
Սրանալ · Թանալ, ֆերիլ · Ի · 2։
Սրացեալ · Սարարար, ելանիցած · ԻԸ · 3։
Սրբանեան · Սարբ, ընարալ ճարքայ սանալ ։

Սրբերգեան · Սարբ սարբ երգալ, ինչպես՝ Սերաբիմեան ։
Սրինկ · Տիարիկ, նեչ ։
Սփոփանք · Մեխիթարանք ։
Աքանչելահրաշ · Խիստ հրաշալի ։
Աքանչելաանս · Խիստ ֆիզիկի սեսալ սանալ ։
Վաղարգայն · Առարա, սարան վերքի ։
Վայրագասուն · Լեռը ելեցած, եսանի ։
Վայրագութիւն · Եսանի, կարարիներ ։
Վանդակապատ · Պարմիլքեսով չինած տեղ ։
Վարակեալ · Եայլանալ երալ ։
Վարանիլ · Վարեսան իսարալ, անճարվել ։
Վարագան · Բերանի կարա, կեր, քարանի բերան կարելը հալեա, վերկել ։
Վարատական · Ցրարած, սեսարեր-կին երալ ։
Վարկածք · Մարի տրարեր, ընանդն ։
Վարմ · Թար, տարալի, խարանան ։
Վարաք · Մալ, բերվեր · կԳ · 2։ Մարին բերվելը, եսբրանները · Թ · 2։
Վերակենցաղել · Կրկին սրվանալ, սեբրվել ։
Վերակնարկել · Վեր նայել, գեալ ի վեր սարարար ընել ։
Վերծանել · Կարդալ ։
Վերեսամարտ · Առարանայ հեա ճենի ընալ ։
Վերնամրցանակ · Երկինքեն տրարած յաղթանակեան հարար՝ վարի ։
Վերջնական անճառ · Քեսկին վերի սարարար ։
Վէս · Հպարար, ինանարար ։
Վիժած անգրելի կոչման · Անցարած տալ, որ մարդ չկարար ։
Վիր վիրց · Փանարան քարալ ։
Վիրգ մանու · Մարցանալ ճենի տար ։
Վիրգ սալի · Տեսվերեի տար ։
Վատաանալի · Եարան տեղ բիկած, վերարարած ։
Վատել · Վարարանցնել, ղարանարցնել ։
Վրան · Զարալ ։
Վրիժալ · Վիճա, իլար, սիրել ։
Վրիջոգական · Բարիանան ցանկարիներով կարալիլ, սարել ելարալ ։
Տաժանիք, Տաժանաձիւն · Մեծ աղեսարան ։
Տակաւ տակաւ · Կամաց կամաց, տիլ տիլ ։
Տաղանդ · Քեսի մը սարալ ։
Տաղաւար · Խարվերի, ղարալ ։
Տաղաւարիլ · Բանվիլ ։
Տաղակապագրական · Իրան ընելու, մարարար ։
Տաչա · Թարա, տեսան ։
Տատամելի · Տարարելու, խարարվերի ընելու ։
Տարաղ · Կերալ, ընալ ։
Տարացոյց · Օրինակ, եսրանել ։
Տարժանելի, Տաժանելի · Խիստ աղեսարելի ։
Տարմ · Խանարալներու սիրալ ։
Տարատրոս · Դիմանալ անարարանալ ։
Տարր · Բարալ նիսարարար բանիրան ընելը, այսինքն՝ հարար, ջարալ, օր, հարալ · ԶԲ · 3։ Առանարի հարալ ելարած բան · Բ · 2։
Ի տարր գոյի · Տարերալ ելարած բանիրան սարալ ելելը ։
Տարր արկածից · Փարյանարանիրան պարարաս ։
Տարր ժամանակի · Նիրկայ ժամանակին փայարանիրանը, կամ նիրկայ ժամանակ որ էիր գարալ կամ սկսիրն է սարարանի ժամանակ ։
Տարր մանու · Մանարան սեղանը ։
Տարերս սասանել · Բարալ աղեսարան ընարելել, գարալցնել ։
Տարր փարր · Փարրի սվինալ բան մը ։
Տարրիչ · Հարալ ընալ ։
Տեսանագրել · Կնարել, խարանարել ։

Տեսակաւոր. Տեսակաց, կերպերով. Լ.Գ. 5։ Սրբերուն, կերպեր կերպերովն. Լ.Գ. 3։

Տեսականել. Սուրբ երդը մեկդան հանել, յուցնել։

Տէզ. Մշրաք։

Տիեզերաշրջութիւն. Աշխարհի խարիսխ։

Տիսլ. Կերպարան, փոփոխել։

Տիրադաւ. Իր տերը խաբող։

Տիրադրուժ պարչուծնակ. Իր տերը խաբող խըզնիկներ։

Տիւրոս. Սոդոմայի կողմ փողոց տ'է։

Տխրամեակ մուր կամ երգիս. Սո

գոյն, սեւ բիրեկ։

Տգիտութիւն գուրբ. Զամարդուվ լեցուն հոր։

Տնտեսել. Հոգալ. Ժ.Ե. 2։ Յուցնել, յայտնել։ Ի.Գ. 6։

Տոյժ ամենայնայ կամ լկամաց. Վնաս պարտուց, քաղաք ցերկնեան։

Տուն. Զուանի կաղ, ելեւր։

Տաւայսել. Զարնարուել։

Տաւն. Գաղ։

Տրտնել. Բաժնել, զարել, այբրմաք։

Ցանց, Ցանցարկ. Սաղ, ինուս. պասզան։

Ցիր. Վայրի եշ, եռպան երշիկ։

Ցնցուղ. Ցարկարան ջրի, կրակի։

Ցոլք Նշուլից. Շուշանդան ցաւաքայնէց, լայնի քայլելով ծաքիլը։

Ցանութիւն. Անարարկանի, անբերարանի, եռեպանելի։

Ցրիչ ցիսրից. Խինի ու մինի երաշնեբը պարզելիս ընող։

Փաղանգ. Բելիբիբարը, կարարէ անան է։

Փաղանգ. Թարարբ, օրարու։

Փաղաքշել. Խօշարելի անցնել, շարարելիներն ընել։

Փաղար. Ծակ, խօվարեր, ղարիարբ։

Փարիսեցի. Բրշանան ցանկարներն, եռեպանելի։

Փիլիսոփայ. Ծարկարբ, ֆիլիսոֆներն։

Փղանգիկ. Բարեբարարաց և ամեն դաշն այլազգաց կ'ըսուի։

Փոկ. Կաշիի կապ։

Փոզ. Պօղաչ. Ի.Զ. 3։ Զարարան. Կ.Ը. 2։

Փրկանակ. Փրկարարեան տեղ. Ի.Զ. 2։ Ոսկարար ընելի. Ծ.Ա. 4։ Ազատելու գրաձի։ Կ.Գ. 3։

Քաղցկեղ. Մարմնը ջերբերարեալ ընող երաբ տ'է, շերբերիներ։

Քանոնա. Կարարի անան է։

Քարա. Կերարանը, լեօթ։

Քանան. Նոյ դանդաղերին ընան է, Քանայ որդին։

Քանանուհի. Քանանայի կին տ'էր։ որուն աղջիկը Բրբարարա թաշնեց։

Քանանայր. Կապարդի, երարը, ղարբ։

Քանցել. Ձերարերը կարարելի գերցնել։

Քանքար. Գեան մը արարի։

Քառակերանակի. Գեանայ բարին մեկնարանեան է, որ յարանարեն կիրիմն քարեն ելած կ'երելի, որ կը ընարերանան։ Քառակերանակի պատկերը ընել է. ընբ երեսով կամ ընբ ընարարեալ կարար, ինչպես՝ շինեց Մանասէ։

Քարբ. Զարբ։

Քարակոչկոճ. Քարով ծեծկարարել։

Քարակիծ. Խայտի ձարբ կնիկ։

Քարբ. Օշ։

Քարանձաւ. Թարարդ։

Քարարան. Քարարդ, մեղրը ընարդ։

Քեղիք. Օրինա արերկ, ընկել արերկ։

Քիթիթել ական. Աչ։ քանալ գոյնը։

Քիմք. Տարան։

Քիւռեղ. Ղարեր, էն առնող։

Քղանց. Փէշ, էրեկ։

Քնարան. Քնանալու տեղ։

Քոյնանութիւն. Քու նիրիք։

Քոյնանութիւն զանգուած. Քարնիրիք խարբը, որ է իսկ մարդին իարհբերդաց։

ST. NERSES SEMINARY LIBRARY ANDRAVALI

Քորեր · Աբաղեսդան լեռ մ՚է, որ խօսեցաւ Աստուած Եղիայի հետ։
Քամիանալու · Վախցընող մարմինը գոռ գոռ ընող։
Քամիանալի · Զարհուրելի, խիստ վախցնող։
Քրայ · Դու

՝ հնչիւն, խուլիւն օձաձ։
Քրեական · Խիստ դեղ դեղ, որ է Աստուծոյ դէմ։
Քրձաղդած · Զուլ, խարար հագած։
Քրանակնդրուկ · Անուշահոտ բարդենով եղած։
Քրքում · Զաֆրան չիչիկ, ղաֆրան։
Օղջ · Ոդիր ամառ, չիղզի, քաղաց։
Օթոց · Հանդերձ, եղաղ։
Օժանդակել · Տարրբմ ընել, ուժ տալ։

Օճառաջ · Ձիդիի խաթրմ, ալլահ։
Օն եւ օն · Սանի ու դանի, շեօյլ դեօյլ։
Օշխնդր · Լեղի խոտ մ՚է, քեալեն։
Օտամանցի · Ցոբ երանելին է, ղի էր
Օտարէր գտաւաքն, որ Աբաղեսդան դու էղջն է։
Օրակշիռ · Օր շաֆոդ, որ է աբա։
Օր ի յօր յերկարաձգել · Օրէ օր ձգել։
Օրհնելոյ · Օրհնուելիւն երգող, օրհնող։ ԿԱ. 2։ Գովուելիւն, քաբեքանուելիւն, որ մեայն Աստուծոյ կը վայելի, որ է անանկիքնուքաբ ընկերքն ասենայն ալիւրց և անեղբուկան վարիցան։

ՊՈՍՏԱԿԱՆ ՀԱՍԱՐԱԿ է 1954 Թ.

11775

ՀՀ Ազգային գրադարան
NL0465680

25916